УНИВ. БИБЛИОТЕК.
Бр. 9820

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЛИЋА из Сента
УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ
У БЕОГРАДУ

Четртакъ, 2. Іуліа. Число 1. 1842.

РАДОСТЬ СРБАЛЯ

при появленію

„СКОРОТЕЧЕ.“

одъ

Дра. Петра Іовановића.

На истоку зора пуца,
Србу мило срдце куца:
Кититће га славе цвѣтъ.
Нежно Србче майци кличе,
Одавнаго браћи вичe:
Настати ће новый свѣтъ!

Неслога ће стицут' клета,
Ню замѣнит' слога света:
Србске славе цватће цвѣтъ.
Србинъ напредъ ће ступати,
Свое моћи јакость дати:
Да се читавъ дини свѣтъ.

Само теци, теци скоро
Листе милый, и не споро
Шируй Србу славе цвѣтъ.
Чувай, брани, множи драго
Народности Србске благо:
Да ю Славскія грли свѣтъ.

ЕВРОПЕЙСКИ КОМПЛИМЕНТИ.

одъ

Д. П.

Писмо єдногъ Индіанца къ своме Краљу.

Мой Краљу!

На твою заповѣсть я самъ у Енглеску као пребивалиште наши найсилнїи суседа ступіо. Ты си закгевао одъ мене, да ти я опишемъ овай славанъ народъ. Ево ти я по вољи чинимъ, премда самъ и са Енглескимъ народомъ, и са нѣговымъ обичайма и нарави̇ма незадовољанъ. Овдашньи су люди горди и поносити. Они држе, да смо мы неотесани и прости зато, што мы тако говоримо као што мыслимо; а себе саме држе за изображене зато, што толико лажу, колико беседе.

Текъ што самъ ступіо на землю, приступи ми некій отмѣнъ господинъ, кои є одъ поглавице земальскогъ изасланъ быо, да мене дочека. Онъ ми рече, да му моя несрећа, што самъ у пловеню буру претрпіо, яко на срцу лежи. При томъ метне єдну руку на срце, а другомъ узме мене указавши іошть єданпутъ дубоку жалость о моїй беди. Ово се срца могъ врло косне, гледећи како се овай господинъ због мене тако яко узнемируе. Но у истомъ трепутку ока превидимъ єдно дрво у путу, и здраво посрнемъ. На то се мой пунъ сажалћења господинъ окрене къ другоме, и явно смеюћи се стане говорити о глупости и недотупавности.

Наскоро затимъ упознамъ се са єдномъ господиномъ, кои ми є више него єданпутъ казао, да ће се онъ врло радовати, ако ми чимъ услужанъ быти узможе; што више понуђавао ме є са свиме, што є у нѣговой власти. Я га на то замолимъ, да ми помогне штогодь одъ мога пртлага повети; но онъ уместо да ми є по своме обећаню услужанъ, почне ми се смеяти у очи, заповедивши своме

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЛИЋА

послужителю, да ми само онда руку помоћи пружи, кадъ сасвимъ осиромашимъ.

Нађемъ себи обиталиште на најлепшемъ месту вароши. Мой є прозоръ гледао на піяцу, коя є одъ ютра до вечера пуна людій была. Я ништа друго чуо ни самъ, него псовку, поругу, и безчешћенѣ, а видіо самъ само гуранѣ и туранѣ. На кадъ є быо край овымъ плеткама, то су исти люди, кои су се по піяци псовали и свакояко ружили, са сви страна найлепше поздравляни бывали. Не проће ми седамъ осамъ дана у момъ обиталишту, ал' ето ти могъ домаћина къ мени, кои ми са умилитимъ лицемъ рече: Мой Господине! сматрайте мою кућу као собствену, и употребите є по вольи. По овоме допуштеню одма сутра данъ дамъ єданъ зидъ провалити у моіой соби, кои є мала и тесна была. Али текъ што ово мой домаћинъ примети, таки доће къ мени као бесомучанъ, и запыта ме: како самъ я смео нѣгову собу кварити; пакъ додаде у великой лютини и то, да се съ места изъ куће чистимъ. И тако я морадо по вольи нѣговой учинити.

(Конецъ слѣдує.)

Рускій Путникъ Професоръ Срезнѣвскій у Угарію. *)

Маіа 12-га приспѣо є у Острогонъ на пароброду рускій путникъ, Гд. Измаилъ Ивановичъ Срезнѣвскій, Професоръ филологіе на Харковскомъ царско-рускомъ Свеучилишту, походіо є Г. Професора Дра Руміа, на кога є упућенъ быо; посѣтіо є у пратыи овога Примаціалну књижницу, коя се находи у зданію названомъ Базилика на градскомъ брегу, и Катакомбе изподъ истога; прегледао є у Ателиру послове находећегъ се овде талиянскогъ сликорезца Касагранде, съ киме се є талиянски разговарао. Овай садъ ради за Базилику. Већъ има двѣ и полъ године, како Професоръ Срезнѣвскій путує по различнымъ земляма, гдѣ славенски народи живе. Нѣгова етнографично-филологична цѣль є, да различне славенске народе добро позна, и њиова различита нарѣчія научи. Онъ є већъ быо и у турскимъ земляма, у коима се славенски говори, изузимаюћи Бугарску, куда се пустити несмѣде због подигнута немира, и што ніе сигурно путовати. Обишао є Славонію, Хрватску, Далмацію и већу страну Угарію. Изъ Острогона отишао є у Шћавницу и Бистрицу Ваньску. Одавде посѣтіо є Вармеће, у коима Славени живе, одтуда Карпатске горе, и затимъ прешао є у Галицію. Онъ ће путованѣ своє по Угарію у особитой књиги описати рускимъ єзыкомъ, и на свѣтъ издати. На тай начинъ то ће быти прво дѣло о Маћарима на рускомъ єзыку. Професоръ Срезнѣвскій осимъ рускогъ єзыка разуме и друга различна славенска нарѣчія; говори сасвимъ добро нѣмачки, француски, талиянски и латински. Почео є учити и маћарски, чега ради набавіо си є маћарску граматику и рѣчникъ. Онъ одобрава и похвалюе духъ и настоіанѣ Маћара, да свой матерньій и народный єзыкъ подигну, него само жели, да они Славенима, Нѣмцыма и Власима, кои се иначе труде, да маћарскій државный єзыкъ у колико могу науче, за зло не приме, што они свой матерньій єзыкъ и свою народну литературу цѣне; искрено далѣ признае: да, као годъ што има претераны Маћара, тако има и претераны Славена. — Професоръ Срезнѣвскій є безъ сваке предразсуде, научењ, изображењ, у владаню любве достоінъ, весма улюданъ човекъ. Онъ знаде свой рускій патріотизамъ и національзамъ, и любовь къ своемъ материнскомъ єзыку и ближньимъ сродньимъ нарѣчіяма одъ 60 міліона Славена сединити са космополитизмомъ и уважаванѣмъ други народа, њиовы єзыка и литература. Рѣчію онъ є у строгомъ смыслу ученъ comme il faut. —

*) Изваћено изъ Gemeinnützige Blätter zur Belehrung und Unterhaltung. Nro. 46. т. г.

ГРАМАТИКА ЛЮДІЙ.

одъ

I. С. П.

Као што се речи деле на мѣстоименіе, глаголъ, причастіе и т. д., тако исто и люди овай карактеръ добияю, и сматраю се као части слова у великой животиньи писменици. Име єсть склоняема часть слова, коя човеку важность и качество придае. Ово може быти или собственo, сирѣчь трудомъ набавлѣно; или прилагателно, кадъ се име оному, кои тога достоянъ ніе, прилаже. Таково прилагателно име или є отечественo, кое одъ отца на сына прелази, или є вопросительно, н. пр. како овай до тога доѣе? или є на последакъ числительно, кадъ се изброяти може, колико є ко за прилагателно име приложіо. Ако є ко за име изъ собственоґъ дѣла платіо, или посредствомъ улагиваня до чега дошао, зове се име коренo, ако ли є пакъ туѣе име себи присвоіо, или є штогодъ подъ своимъ именомъ издао, зове се име производно. Ако и самъ незна, како є до чега дошао, зове се случайно. За оногъ, кои велико име носи, али мало новаца има, кажу да има име усечено. Женитба єкодъ насъ име прилагателно, єрь жена будуѣемъ супругу мора што да принесе, а то се зове приллагати. Ништа манѣ после венчаня постаю жене существителне, а мужеви прилагателни, прво зато, што жена у куѣи сочинява главно лице, и мужъ се по нѣной вольи владати мора, друго пакъ зато, што онда долази редъ на мужеве, да они н. пр. у капама и фесовима прилажу безъ призренія есу ли сами довольно могуѣни, или ѣе одъ други узаймити, или што є найгоре собственy свою стварь заложити. Оваковымъ туѣимъ прилогомъ постае име сложено, и прелази у синтаксисъ, о комъ ѣемо на свомъ месту говорити. Обычно су люди прости, кадъ ій жене за нось вуку, увеличателни, кадъ о верности супруге говоре, умалителный, кадъ ій дужници съ контама траже.

Люди су вообще женскоґъ рода, девойке мужкоґъ, а жене общегъ. Мужеви се находе у числу єдинственомъ, девойке у числу множественомъ, єрь се текъ онда за срѣње држе, кадъ знаду, да су многи у ньи залюблѣни. Число двойственo є одъ старе моде; и зато се само у старымъ книгама и у старомъ браку налази. Любовь се у книгама лишава числа множественоґъ, нити може више любови по граматики быти; кодъ людій є пакъ сасвимъ другчіе, и многа женска имена даю се само у числу множественомъ склонияти, као н. пр. вериге, бисаге. Склоненія има готово толико, колико є людій. Тако су єдни склонѣни на карте, други на дукате, девойке на удаю, жене на удовство, удовице на момка; завидльивь на туѣе погрешке, суетань на титуле, подлица на оговаранѣ; неоженѣнь на бракъ; оженѣнъ на безбрачіе; малый човекъ на велико достоинство и т. д.

Падежи су за човека врло опасни. Ако є ко управо пао, и другоґъ за собомъ повукао, єсть падежъ именителный; ако су деца многа, а трошка мало, єсть падежъ родителный. Дателный падежъ само онда нешто вреди, кадъ є добаръ интересъ обѣћанъ, иначе є за люде опасанъ, и често у падежъ винителный прелази. Звателный падежъ найболѣ є мужевма познатъ, кадъ жена по куѣи псуе, кое се коекако и може сносити. Но ако се она сасвимъ разсрди, и у падежъ творителный прѣће, найболѣ є за мужа склоненіе, да іой се мало испредъ очію уклони. Кадъ жена вредности првоґъ своґъ мужа са узхитомъ спомиње, находи се у сказателномъ множественомъ. Ово се исто и мужу догаѣа, кадъ о верности своє супруге говори, премъ да є светъ у сасвимъ противномъ сказателномъ, што се овоґъ предмета тиче.

(наставакъ другомъ приликомъ.)

Радиность, скотоводство, трговина, занатъ.

У внутрењо-аустрійскомъ трговине и радиности листу читамо: Векъ су више пута явни листови давали поводъ къ вниманію на чрезвычайне успѣхе, кое е занатакъ и облагороћиванѣ овацa у Югославиcу (Аустралiи) учинило: и у ствари є, да се скоро клима наћи неће, коя бы за ову врсть пољодѣлства одъ югославiйске свойственiи была. Тамо су богате паше, сладка трава, блага клима, прилѣжни и атльивни становници, а нарочито є подпомогла множина Саски населѣника, да се є брзо подигла та врсть трговања, коју тако хвале. Извозъ вуне одъ 15,000 за кратко време умножiо се є на 55, 000 денькова; и по изъѣстiю знаменитy вуне купователя, денякъ южно-аустралске вуне 3 — 10 талира скупљѣ се наплаћуе, него европейске равнога качества. Да се пакъ ово качество яко у призрѣње узима, видити є одтута, што є єдна знаменита Енглезка кућа, коя и съ Прусима, кои съ вуномъ тргую, у савезу стои, уредила: да вунару свою у Пешти, коя є са свима машинама, кое вуну чисте, снабдѣвена, овде двигне, све машине, справе и сготовиy продa, и съ тимъ Пешту сасвимъ остави, и у Югославись дѣловодителя своѓ премѣсти.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) СРБСКЕ.

Сербскiй Лѣтопись за год. 1842. Часть перва. Учредникъ Іоанъ Субботићъ СС. НН. и филос. и Св. Права Докторъ, Закл. Крал. Унг. Адвокатъ, Сл. факултета философ. при Универс. Пешт. Членъ колледиyмъ. Свевысочайше даронанымъ правомъ Матице Сербске. У Будиму Писмены Крал. Свеучилишта пештанскоѓ. Стр. 163.

У Лѣтопису є поновлѣнъ старый духъ. Post nubila Phoebus! Новый Г. Учредникъ нашао є — као што видимо — путемъ Магарашевићевымъ, кога є и Светићъ и Стаматовићъ похвално слѣдовао. На истомъ путу и Г. Субботића очекуе леворъ. Мы одъ нѣгове способности многому се надамо. У своѣ надежди подкрѣпляюе насъ наведеный первый свезакъ Лѣтописа, гдѣ є Г. Учредникъ свой изображенный якусъ показао. Предмети су у немъ валяни и строго ученый, изузимакъ' „Къ повѣствицы Матице Сербске.“ Мы се неможемо довольно начудити, како се є Г. повѣствователь варазити могао, да є год. 1834. Матица забранѣна была, кадъ є она год. 1835. преко петога Господина као своѓ сидашнѣгъ Секретара, у обиву на Кнеза Лазара*) и Пашегирикомъ Цару и Краљу Фрањцу I. **) рекла: да Лѣтописъ за сада издавати неможе, докъ се нѣка пытања не рѣше; али и она спавати неможе, него — желећи сербскомъ роду своме одъ користи быти — издаваће друга дѣла; што є съ више наведенымъ дѣлома кинигама и учинила. Ово свѣдочи оригиналный кодъ насъ находећи се обавѣ, о коемъ є рѣчь; а и сваки читатель увѣриће се, кои спомену кньиге имя. Раја се дакле пытаће: како є Матица, кадъ є — као што се гата — была забранѣна, кньиге издавати могла? Мы на ово одговорити немамо, а и да знамо не бы хтѣли, да избѣгнемо укоръ оклеветаваня, што є далеко одъ намѣре наше. Оставлямо свакому читателю нека безпристрастно суди. — У извозъ свезку слѣдуюи се предмети налазе: I. Основни звукови и писмена (преводъ изъ Serbische Lesekörner отъ П. І. Шафарика). II. О писмену ы, одъ Дра Іоанна Субботића. III. Стихотворенія а) Исторіа: Жеља, Любичица, одъ Іоанна Пачића. Туга, одъ Вас. Субботића. Сербскій характеръ, одъ Николе Боровићка. Сабља моћне, цвѣтъ девойче — баллада, одъ Дра Іоанна Субботића. Надписи: 1. Найлепше. 2. Накитъ, 3. На Хесперидъ, 4 Цветы; одъ Вас. Субботића. б) Преведена. Нѣколико словенски народны песница (изъ собранія Колларовоѓ. Свезке I.) IV. Бадный данъ, одъ Георгія Николаевића. V. Писмено продае (заметникъ сербскоѓ' єзыка изъ XVI. в. у глаголитской азбуки), одъ Іо. Пачића. Народне Гатке. а) Сербска: Пепеланога, одъ І. С. б) Русеиска: Птица Шаръ, Конь са златомъ гривомъ и морастый Куракъ, одъ С. Ф. VII. Главне Черте сравненія єзыка сербскоѓ' са црквено-славенскимъ. VIII. Количество Сербско. IX. Къ повѣствицы Матице Сербске, одъ Ѳеодора Павловића. X. Смѣсице — Немогу свою ову особиту позорность заслужую свстакши: О писмему ы, Писмено продае и Главне черте сравненія єзыка сербскоѓ са црквено-славенскимъ

*) одъ Исидора Николића.

**) одъ Мойсія Игнатовића.

У обзиру прилога и последњега састанка се и мы слажемо съ Господомъ писателизма, и желимо изъ срца срдца, да наше мысли обште одобренія добыо, и у дѣло приведене буду.— Писмено продае есть славенскій споменикъ изъ шестнаестога вѣка, глаголскимъ словизма писанъ на пергаменту, кои е случайно у Жељезной вармеји изъ земаљ пронашо было. Исто намъ свѣдочи, да у отечеству нашемъ кодгодъ и славенскій езыкъ при суденскимъ послованима употребляванъ бывао. Ангел темпора!! — Одъ стихова вредно е напоменути балладу „Сабља момче, цвѣтъ девојче." По нашемъ мнѣнію она е баллада едно одъ найбољи стихотворны дѣла, кои намъ е нашто Г. Субботића перо произвело. Желили бы само, да се е хваљанъ Господинъ у писанію какваегодь дослѣдности држао, па да ніе писано цвѣтъ (у наслову) и Цвети (стр. 47. ст. 5.), бѣле (стр. 47. ст. 6.) и беломъ (стр. 58. ст. 32.) нѣтаи невиг' (стр. 49. ст. 2.) и т. д.— О преводу изъ Шафарика сасвимъ мнѣніе наше кадъ сасвимъ буде свршенъ. За сада изявляемо провелику радость, што се едаиуть маље човекъ, да намъ ово, за насъ найвише и писано, дѣло преведе. То бы валяло да е одъ давна учињено; но кадъ ніе, добро е дошло и сада. Ошъ бы желили, да изъ скорима обрадуе гласъ, да се е кои Србинъ прехватіо преваљаня Slowanskich Starożitnostiй одъ истога велеславна списателя. Ово дѣло векъ е преведено на рускій, полячкій и садъ на жимачкій: на заръ та Срблји имати неће? На посао браћо! Духъ времена снлно куца на враты, и напредъ корачати ваше. Стуиајмо за нимс: златна ће насъ уредити будућность!—

Kolo. Clanci za literaturu, umjetnost i narodni život. Izdavaoci: D. Rakovac, St. Vraz, L. Vukotinović. Knjiga I. (troškom izdavaočah). U Zagrebu Tiskom k. p. ilir. nar. tiskarne dra Ljudevita Gaja. 1842. VIII. 152. стр.

Првый часопись кодъ западне наше браће! Мы се изъ срдца радуемо појавлѣнію овогъ новогъ пути, коимъ ће западна наша браћа къ изображености и срећи народной стувати. Познаваћи и лично и душшено Господу издавателя, много изъ предузећи нѣзова обрицемо. Да се у мысли нашой неварамо, показуе предъ нама лежећа прва книгга горе наведеногъ часописа. У ньой влада духъ праве слоге, духъ ученьи. духъ свекорисгный. Да бы и наши читатели колико толико познали исту книгу, наводимо овде садржай нѣмъ. Огледало. Гробничко полѣ. Изъ дневника Дра Демегра. Слога, одъ Драгутина Раковца. Образъ славенскога нарѣчја у Корушкой, одъ Урбина Ярника (съ уводомъ и сназкама одъ Ст. Вр.). Говорница, одъ Драгутина Раковца. Женитбени обичаи у хрватскомъ приморю около Бакра, одъ Г. Сусанића Бакранина. Корьалке год. 1837., одъ Ивана Кукуљевића Сакцинскога. Јна Марја. Приповѣдка изъ године 1616., одъ Людевита Вукотиновића. Цвѣтъ (за жіжову слику), одъ Драгојле Ирмевићеве. Чекаћ, одъ Ягоде Берлићеве. Старинскіи дѣлный Листъ одъ год. 1585., одъ Ст. Вр. и Л. В. Смрть Грашчара, одъ А. И. Орловчанина. Прегледъ. Народный и књижевный живот Словака. (Дошись Милослава Хурбана — ку — зу). Ческа литература. (Изъ дописа Изм. Ивановића — ку — зу). Илирска литература. а) Књижевный живот Србаља. (Дошись Деброрада Братољубића Драгутину Раковцу). б) Народне нѣсме у Славонији, одъ Якоба Решетара изъ Церовца. Нове књиге о Славенихъ. (Прегледъ одъ П. І. Шафарика) Пр. Милошъ Поповићъ. Пазаръ. Листъ изъ Корушке. (Дошись М. Мажра Ст — ку Вр — зу). Ошъ нѣшто о народномъ балу, одъ Љубора Травницкога. Нове књижевне нѣсти, одъ Якоба Решетара. Пытања, одъ П. И. П. и И. И. С. — Краткость мѣста недопушта намъ, да се пустимо у обширно разгледаће свію овы предмета. Зато ћемо текъ о важнійемъ по кою рѣчь казати. Гробничко полѣ. Овде е учено перо Г. Дра Демегра показало шта е произшестя кадро. Садъ се навршує година 600, какo су витежки Хрвати кодъ Беломъ IV. краљолюбу силу Монгола на гробничкомъ полю поразили, и тако свою народность са муниципалноћу и св. угарску круну одъ нѣчите пропасти избавили.*) Овай велеважный догађај у домаћой исторји нашой умѣшно намъ представити Г. Демегеръ у спиской, чистымъ народнымъ духомъ дишућой, нѣсми. Хвала му свойска и одъ наше стране! Прикључена изаскѣња велику цѣну придаю нѣсми.— Образъ словенскога нарѣчја у Корушкой. Важанъ састављакъ за наше филологе. Мы га особыто препоручујемо онима, кои раде на граматици за югозападне Славенске. Изъ њега ће познати нарѣчје словенско, коимъ Крањци и Штаерци говоре; сравнивши га са србскимъ и хрватскимъ познаћ' ће разлику између оба, и тако лакше граматику књижевногъ нашегъ езыка написати; у чему та и показе ученый уводъ и примѣћања Г. Враза. Кажо срека да имамо монографије свію южнославенски нарѣчја, те небы се противили онима, кои нестое, да се западноюжни Славени у писању сложе. Но Богъ ће дати, какъ ће и то быти. само не губимо духа, кадъ насъ једностраници одъ ове блажене

*) Успомену овога догађаја сл. и кр. Варошъ Загребъ — као и спомена у сл. и кр. Варошъ постављења — славиће мѣсеца Новембра ове године.

цѣли одараѣаю. Напредъ безъ свакогъ страха: зора є забѣлила, и сунце ће се родити! — Мы и наше листове уступамо подобнымъ составцыма; и управо позиваио и молимо учене литераторе югозападны Славена — Србља, Хрвата и Словенаца: — да намъ како монографіе провинціалны нарѣчія, тако и обычае и наваде при различнымъ народнымъ светкованима описане шаљю. Одъ потомства вѣчита ће іѣмъ захвалность быти! — Женитбени обичаи у хрватскомъ примориу. Лѣпъ предмѣтъ, но не найболѣ описанъ — у обзиру языка. Господ. Сузанићу препоручучемо, нека се болѣ уноша са найновіомъ србскомъ литературомъ и са дѣлы стары Дубровчана; иначе да се некада у коло западоюжны списателя. — Яна Марія. Г. Вукотиновићъ векъ одъ давна показао намъ є вѣштину свою у преповѣданю, што є и съ овомъ преповѣдкомъ посвѣдочіо, кадъ изуземемо сиюмъ материалъ конацъ; кои да є — као што бы почетакъ захтѣвао — разчлењкъ и обширніе описамъ, небы на дѣло ни найманя свѣтла падала. Alm et bonus quandoque dormitat Homerus! Што се штила тиче — прекрасанъ є. Може за примѣръ служити и нашимъ списателима. — Старинскій дѣлный днетъ. Истиму су изповѣдили Господа свеобштителы свога листа, да є провинціална Хрватска у филологичномъ огледу права terra incognita. Признаемо, да и мы исти до іоче познавали нисмо хрватско нарѣчіе. Зато се радуемо, што чрезъ саобштаванѣ подобны стары листина прилику добыямо, да найблизнюю браћу нашу познамо. Критичне примѣтбе Господе саобштителя одъ велике су вредности, и могу баремъ повода дати, да граматици више размышляваю о книжевномъ языку югозападны Славена. — Г. Милославу Хурбану очитуемо захвалность, што насъ є упознао са народнымъ и книжевнымъ животомъ свои єдноплеменика, а наши родака, и молимо га, да се и овы листова сѣти, те да и ми подобнымъ састанцыма обогати. Сви смо єдна браћа, сви сыновы єдне майке Славе. — Книжевный животъ Србаля. На овай саставакъ, особито на око, што Г. дописникъ говори о начину писања, кои є кадъ наша списателя у навади, валяло бы да обширно одговоримо. Будући пакъ да є просторъ листова наши яко ограниченъ: зато на кратко велимо, да намъ є жао, што є Г. дописникъ нопедъ шпекнще узео сламу да гризе. То за примѣръ, коимъ доказуе, да Србльи неправо пишу. Што се пакъ други узрока рѣавога стања литературе наше тиче, изновѣдити моранмо, да су готово сва по нескреи истинита. — На Пазару найважнія су пытања Г. Г. Професора П. И. П. и И. С. На мѣка одъ овы мы ћемо у листовы наши одговорити. — Іошъ напоменути треба: Коральке, Цвѣтъ и Чекаић. У нима се нѣжно изражаваю сладки чувствованя любовне младости. — И Г. Раковца стихови заслужую похвалу. Изъ ни се подиже духъ патріотичны. — Ове рѣчи нека западна браћа наша приме о нашимъ книжевнымъ производима дочекивати. Овако ће се тесно скончати узаимный савезъ литературе наше.

У осталомъ неможемо пропустити, да книгу ону и нашимъ читателяма не препоручимо, съ тимъ више, што су намъ Господа издавателя, прилякомъ банѣня нашегъ у Загребу овога лета, устмено обећали, да ће съ доходећомъ годиномъ у ню сталяти прилоге кириллскимъ и латинскимъ словима писане! Цѣна іой є 40 кр. у сребру.

У.

б) РУСКЕ.

Historica Russiae monumenta ex antiquis exterarum gentium archivis et bibliothecis depromta ab Q. G. Turgenevio. Tom. I. Petropoli. 399 стр. на 4-тиси.

Дѣло ово издае Гд. Тургеневъ на заповѣдь Нь. Велич. Цара. У нему се находа до 1580. различитыхъ стары писама, односећи се на стару исторію Руске. Одъ особите є вредности, и заслужуе позорность свеколике Европе. На листинама време є найточніе назначено свакога случаи, кога ради су писане. Ватиканъ, и овога архиваръ Монс. Морино Марини, іоште до сада нештампана извѣстія Мавѣтачки посланика саставляю поглавиту прилогу у овой заниимивой сбирци. Изъ овы листина очито є, како су трговачки и црковни послови и на дипломацію имали уплива. Изъ ни се види, како се є грчко-руска црква сѣдињивала съ Римомъ, како є изнађемъ новый путъ за трговину изъ и у Индію. Особитогъ є примѣчамія предна наштрукція отца Посевића, єдногa Єзуита, кои у Москву посланъ бываше, да учини миръ између Руске и Польске. Римъ є за рама увиђао знаменитость Руске, зато є врло мудро и обозрило настоявао, да на свою страну придобые завладаюе. Многимъ старымъ писмама прикљученъ є и рускій преводъ, свима пакъ предностављена є цѣль и садржай. Мы одъ срдца желимо, да бы се и нова исторія Руске, коя є іоште яко непознатa, на истый начинъ, и изъ устыи по Гиу Тургеневу отворены, и до сада іоште недираны извора обнародила. (по Allgemeine Zeitung.)

в) ЧЕСКЕ.

Slowanský Narodopis. Sestawil Pawel Josef Šafařik. (s mappau) W Praze. Nákladem wydawatele. 1842. XII. 187.

Књига ова башъ садъ до насъ дође. Разгледавши ю на брзу руку, хитимо титателѣ наше съ њоме упознати. Новый овай плодъ многогодишњега труда задео е опетъ неуселый едань цвѣтъ у вѣнацъ славе заслужнога Г. Шафарика. — У књизи представља намъ се лингвистика, етнографија и географија свы славенскы народа съ додатькомъ туђи племени, кои су или величиномъ и разширеносћу своїомъ, или другимъ суседењемъ мт. д. каквагодъ умња имали на Славенство. Затимъ приложенъе: прегледъ народа корена славенскога год. 1842., огледи славенски нарѣчія и т. д. На мапи видимо пространу, од Камчатке до Балкана, од ледена до црнога мора протежућу се домовину Славена, разныхъ бохма на разна племена раздѣлену. — У овомъ дѣлу служіо се е похвалѣный Г. Шафарикъ новымъ правописомъ, кои е одъ Сабора музеймога за староческу библіотеку и малу енциклопедію наука прописанъ было, т. е. употребляванѣ j на мѣсто досадашњега g, i на мѣсто j, g на мѣсто ǵ. У.

г) Полячке.

Нарбутове Исторіе Литванске изишла е у Вилни последня т. е. 9-та свезка. Царъ рускій одарио списателя драгоцѣнымъ престеномъ.

Штатутъ Литевскій, кога издао у Познаню гроф Дзіалинскій, изишао е на свѣтло.

(Časopis Českého musejum.)

ДОМАЋЕ ВЪСТИ.

Новый Садъ у почетку Іуніа т. г. У овдешньой Гимназіи ћоште съ концемъ прошавше године заведена е школа нѣня; садъ нако заноди се музикална школа. За Професора изабранъ е одъ обштине Г. Александеръ Николсъ Морфидесъ; има плату еднаку съ осталымъ Г. Г. Професорима, т. е. 600 фор. Ученици већъ су знамените кораке учинили: читаву божествену службу — осимъ Баважный — благоглассно пое на велико созиданіе присуствующи. — И ово заведеніе обштини Новосадской на велику честь и поносъ служи. Многе су већъ жертве родољубиви Новосађани на олтарь народногъ образованія принели; и садъ сво опетъ посвѣшшше, у кругу своме естетичный вкусъ разширити, и облагородити чувство слуха. Жертве ове живит' ће у срцу найпоздньи умука наши. Вѣнацъ оному, тко е вѣнца достоянъ!

Пешта. Ноћу између 27 — 28. т. м. око поноћи случайно се е онде у Шорокшарской улици родила ватра, коя до три сата изъ югра свирѣпо бѣснаже. Изгорѣле су три велике куће.

Пешта 28. Іуніа т. г. Прошавшега Петка (26. т. м.) присшао е амо изъ Бѣограда на пароброду идући Благородный и Высокоучены Г. Іованъ С. Поповићъ, Угарскій Адвокатъ, Професоръ православны наука у Лицею Бѣоградскомъ, Друштва Србске Словесности редовный члекъ и Литераторъ србскій. Пробавивши ходъ насъ два дана, одпутовао е данасъ на пароброду у Бечъ због правительствены послова србски.

СВЕСЛАВЕНСКА ВЪСТЬ.

Изъ Бѣограда. Новозведено Друштво Србске Словесности већъ дѣйствуе, ако и нема ћоште опредѣленога предмета, съ коимъ бы се членови занимали. Свакому члену на волю е остављено, шта да ради, до прве главне сѣднице. — Мале сѣднице уредно се држе; у њима членови сачињења своя предлажу Друштву, сверху кои се дебатира. — Овако е ходъ насъ. Шта вы тамо дѣлате? Мы текъ ноче дигосно врат изподъ тешкогъ Мусулманскогъ ярма, на какве смо већъ кораке къ народной прображености учинили! —

(изъ пріятелскогъ писма.)

СМѢСИЦА.

У Москви живи удовица едногъ Кожарскогъ трговца, коя е 157 год. времекита. У 113-ой години живота свога 16-тый се е пут удала. Живи умѣрено, никада леденъ-хладна пића и ела неузима. Позорно се чува одъ сваке разладе, претоваривања стомака, и одъ сваке страсти, коя душу узнемирити може. Она е и дань данашньй здрава, и нада се, да ће съ божіомъ милосћу и двѣста годишньй данъ достићи. Обычно говори: „Наранъ е найболъй лѣкаръ.“ —

ПОШИВО.

(съ образомъ Ч. I.)

Сламный шеширъ съ бѣлымъ перћемъ и пантљикама а плаветнымъ изъ нутра накитомъ (Putz). Зелена хаљина одъ Барежа са свиленымъ фронцлама и бѣлымъ рукама одъ органтина, бѣлый Бромсъ одъ тиланде. — Хаљина одъ муслина ружичне боє са кармерина.

Цѣна ране у Пешти 30. Іуніа. Грошић. б. вр.

	наиболѣ	средић	ноше
Жито	225	200	180
Наполица	164	160	—
Ражъ	144	140	136
Ечамъ	105	100	95
Зобь	85	82	—
Проя	140	135	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	123	120
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

29. Іуніа 5′ 10″ 3‴ — 30. Іун. 6′ 5‴ 0‴ (надъ 0.)

ОГЛАСЪ.

„Сви у коло, не около,
Кадъ къ напредку води коло.“

Съ данашњимъ даномъ почиње „СКОРОТЕЧА“ ступат' у пространый Српски свѣтъ. Његова цѣль є: облагорођенѣ народногъ знања српскогъ, сачуванѣ лиле народности српске, усавршенствованѣ сладкогъ језика српскогъ, и подизанѣ српско-народне изображености, а надъ овымъ выси се умноженіе фонда народны српски училишта. Ова племенита цѣль надамо се, да ће кодъ родолюбивы Србаля радостна одзыва наћи. Срби ће нашимъ листовима благоволѣніе и усердіе свое покловити, а мы ћемо настоявати, и по могућству сила наши трудити се, да намъ листови то благоволѣніе и усердіе заслуже. — Листови наши излазитће примѣрномъ точносћу. Сви важни догађаи изъ отечества нашегъ старатћемо се да свагда благовремено обавлѣни буду. У избору ставлямы предмета наблюдаватћемо строгу естетику како у огледу вредности самога предмета, тако и чистоће језыка. Нити ћемо писати славенски, нити опеть простачко-српски; но управлятћемо се по оной латинской пословици medium tenuere beati! Правописомъ засадъ служитћемо се истымъ, кои найбольи списатели српски употребляваю, т. є. славенскимъ, у колико свойство језыка српскогъ допушта, докъ намъ свыма одъ Высочайшегъ мѣста одредити се имаюћа учена депутаціа овога правила непредпостави. На ово внимателне чинимо и будуће Г.Г. приложнике и сномагателѣ наше, улюдно ій молећи, да се баремъ у прилозима, за ове листове опредѣленыма, яко одъ славенскогъ правописа неудаляваю. Али при свемъ томъ нека се држе основа и правила системе, кою Аналогіа језыка српскогъ установлява. — Многи одъ найодличнїи литератора српски, као Г. Г. М. Светићъ, Ев. Іоанновићъ, Др. Мариковићъ, П. Стаматовићъ, Др. Пенчићъ, Л. Лазаревићъ, Гр. Герчићъ, Гр. Лазићъ, І. С. Поповићъ, І. Пантелићъ, Др. Деметеръ, Др. Іовановићъ, Ст. Вразъ, В. Бабукићъ, Л. Вукотиновићъ, Д. Раковацъ и т. д., и писмено и устмено обећали су намъ, да ће ревностни участници дѣла нашегъ быти. Како ову Господу, тако и остале (п. н.) литераторе, коимъ изображеніе славногъ и іначкогъ народа Српскогъ, и на овомъ основана истинита срећа и право благостоянїе на срдцу лежи, и овде явно позываномо и молимо, да насъ како неоцѣнимымъ своимъ прилозима, тако и савѣтомъ при овомъ къ благу народа клонећемъ се предпріятію нашемъ подпомоћи благоизволе. — Позываномо найпосле свакога родолюбца, кои листове наше имати жели, да се што пре препумерира, докъ іошъ са свыма листовима служити можемо. Цѣна іймъ є за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., за остале 5 фор. ср. на полъ године. Излазитће два пута у седмици, Четвртком и Недельомъ. Свакогъ Четвртка додаватће се Листу єданъ образъ паризкогъ или бечкогъ пошива. — — Узаимнымъ дакле силама дижимо здание народногъ образованя. У свему владаймо се по оной народной пословици: За родъ крвь до каплѣ, благо до нѣдара!

У Пешти 1. Іулїа 1842.

Учредничество,
у Бедемской улици Бро. 349.

Листъ свой излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недель, Четвртком на по табака съ образомъ пошива, а Недельомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полтодвишномъ цѣномъ за иностранске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 3. Іуліа. Число 2. 1842.

СКОРОТЕЧИ
отъ
Іоанна Пачића.

Часъ у добрый, жигъ у благословный,
Напредакъ у бистрый, незамутный,
Свѣши, тецы милый Скоротече!
Неуморномъ буди твомъ но ходу
Добродошао, тостъ и милый роду:
Когъ те водноръ дѣвный некъ предтече.

А преблагомъ твомъ ко намѣрен'ю
Желько-сретьномъ пакъ и довершен'ю
Желимъ я ти топло, пакъ усердно
Да те редныхъ стѣне претречен'я,
Завести, и злобе огорчен'я
Незадержу, стегну хулно-тердно.

С'народныхъ ово своихъ просвѣщенье
Словесности, духа образженье
Може сковат', крѣпит', простирати;
Редныхъ све отъ рода пріателя
Ученыхъ и умныхъ списателя;
Скоро тецы брижно скупит', слати.

За обучит' новѣрено стадо
Пастыръ душахъ свак' ће родъ, и радо
Полезна ти списат', и привети;
Знаютъ, ты ћеш' совѣстка и вѣрна,
Неущербна сва, пакъ и нескврна
Народу но Сербскомъ и разшети.

Сербльинъ истинъ свакій примит'ће те
Обдереногъ щедро пратит'ће те,
Ко желаномъ и провести концу:
Зна да свѣшишъ множит' училища,
Богатити народна књижища;
Тћишъ стати ко кћежства сопцу.

Даръ пришешенъ буд' и како милый,
Благодарант призни, и захвали;
Отъ сродника єръ ти буде дато:
Стѣне верши множство Пиљ-трудница,
Мора пући водныхъ Лишъ капљица;
Даръ е свакъ, ал' умный суво злато.

А смотришъ ли когъ иногъ на шуту,
Сву отверни злобу, мерзь и круту;
Добромъ текъ у знан'ю предтецы та:
Бел'кодушномъ, благомъ ревностію,
Съ мыше лѣномъ ал' у согласію
Текуть свѣшно но- и достигни га.

Роду служит' умно ко настои,
Полозват' му радъ се труди, знои;
Достоинъ е тай призпан'я рода:
Томъ на чело вѣнацъ, као свакоме!
Предпріят'ю гледи ко у сноме
Произвести благо умнуть. пиша

Сядъ ти желимъ сретно путемъ птии,
Намѣреный, желанъ конацъ стити;
Подноръ свагди нать', и пріателъ:
Поволити е' увѣкъ свакомъ чину,
Рода свакогъ, и отчизне сыну,
Стећи многе доброжелателѣ.

НАРОДНА ГАТКА РУСКА
о
ПСЕТУ и ЗМІИ.

(съ мѣнач. превед.)

Єданъ, Царь именомъ Пирасъ, имао е єдногъ єдинитогъ сына, кои се Избавъ называо. Пирасъ овогъ сына преко све-

га на свѣту любише; и три му є чувалѣ држао; єдну да га дои, другу да га куна, трећу да га люля и забавля. Такођерь є Царь овай имао єдно псето и єдногъ сокола, кое є врло миловао.

Єданпутъ се догоди, да се Царь съ Царицомъ, коя се Арадіа зваше, отъ двора удали. При полазку своме преда онь Избава трима чувалима, наложивши, да на дѣте пазе. У истой соби малогъ Царевића, быо є такођерь и соко и псето. Кадъ Царевићъ у колевци засни, то у другу собу изиђу чувалѣ, да га не бы съ разговоромъ своимъ пробудиле. И кадъ тако никогъ у соби не бише, изуче се изъ єдногъ угля исте собе грдна змїорина, коя се дотле сакрывена єднако таила, докле ни є дочекала, ованку прилику, кадъ у соби кодъ дѣтета нигдѣ никогъ нема, тко бы ю видіо; пакъ помили управо колевци, да младога Царевића уеде. Но соко ю спази, и одъ тежкогъ страха залепрша се полетивши псету, кога клюномъ као каквымъ пїюкомъ у главу ударц, а съ крилама клопше по ушима, те га тако обавѣсти, да заспано дѣте у колевци брани. Чимъ псето то примѣти, у тревутку слапи змію, да ю сву раздере; но на више мѣста печи змія псето, ал' текъ ово опетъ ню надвлада и са свимъ удави. Борећи се докле ово двое преврну колевку съ малымъ у ньой Царевићемъ тако, да є цѣло дѣте колевка покрыла. А и соба крвлю отъ псета и зміе на много є мѣста замарана была. Садъ, кадъ є већъ псето змїи тако главе дошло, скочи и смота се на колевку малогъ Царевића. Наскоро потомъ, доћу и чувалѣ опетъ натрагъ у собу, пакъ смотривши псето на колевци, и сподъ (патосъ) собный сав крвлю умрлянъ, ништа друго помыслиле нису, него да є малогъ Царевића псето удавило. Премру отъ страха, и крвъ почну сузама ронити. Єдна одъ ньи пакъ одма одлети, те Царица яви, да є псето ньногъ сладкогъ сына удавило, коега є крвлю скоро цѣла соба обагрена. Царица кадъ тужну и ужасну ову вѣсть чу о єдинцу, закука изъ гласа, колико ю годъ глава доноси, и у несвѣсть падне. Кадъ Пирасъ разумѣ шта се садъ сбы съ ньговомъ супругомъ, смѣста ioй полети, и нашавши ю као што є чуо у несвѣсти, потруди се што є,— и чиме є годъ больма могао ню опоравити. И кадъ є тако ньговымъ атанѣмъ и съ Божіомъ помоћи опетъ къ себи дошла, запыта ю Царъ, шта се съ ньомъ догодило? Садъ већъ више немогоше отъ ньга тапти, но му кажу све обстоятелно, на што онъ савъ протрне, и безъ душе читаво полети за Царицомъ у палату натрагъ; кудъ кадъ стиже, уће Пирасъ съ Царицомъ у собу, у коіой є младый Царевићъ остао, гди како га види псето, одма скочи къ ньму улагиваюћи се, и съ выенѣмъ своге репа тражање, како бы му радость свою, о избавлѣню ньговога сына, изявити могло. Но Царица на єданпутъ викне: „Уби, уби то проклето псето: оно є узрокъ ове узалиие наше вѣчите несреће.“ Съ конмъ рѣчма тако Цара у заваць дирне, да одма мачъ отъ бедрице тргне и псето на поле ударцемъ пресѣче.

За тимъ се потражи, откуда у соби те крвомрльше; те тако садъ нађу край колевке удављену змію, на споду лежећу. Царъ ю добро погледа, и примѣти да є сва у ранама. Потомъ почне псето прегледати, па такођерь и на овомъ више рана нађе.

И тако садъ топрвъ Пирасъ дозна, да є своге любимца, права здрава мачемъ раздвоіо; кое се одма и съ тимъ посвѣдочи, кадъ малога Царевића невредима подъ колевкомъ нађу.

ШАЙКАШИ.

(изъ писма єдногъ мїмачкогъ путника.)

Не далеко одъ Карловаца дошли смо на ушће Тисе. Осамъ миля къ Югу више своге ушћа протеже се Тиса къ Югоистоку, и састаюћи се съ Дунавомъ чини стесньный кутъ. Край овога кута, кои у себи єдно 20 □ миля влажне землѣ садржи, есть одъ тако названый Шай-

каша или Пасадника веселѣнъ. Они Шайкаши сачињаваю Аустриску воену флоту на Дунаву. Окружіе, у коемъ они стануюу, спада подъ милитарску границу. Шайкаши живе подъ єдномъ управомъ, као и остали сви граничари, съ тимъ само изнимкомъ, што они свою службу не као други граничари на сувой земльи, него на води одправляю. Изъ њиовы людій саставля се єданъ баталіонъ за управленіе флоте. Главна варошъ Шайкашкогъ Баталіона є Титель. Овде се находи найвећа и найглавнія часть шайкашке дунавске флоте. У осталомъ налази се и у Земуну и на други мѣсты Дунава єдна частица овы Шайка. Шайкаши су са свакомъ струкомъ лађарскогъ живота и са токомъ Дунава одвећъ добро познати. Они имаю мале лађе и топичне чунове, одъ кои свакій є съ вѣтрилом и веслама снабдѣвенъ. Ове лађе зову се Шайке; одкуда и име Шайкаша. Њиове су лађе двояке: велике и мале. Съ последнымъ обично на Дунаву стражу чуваю; веће пакъ представляю као нѣку воену флоту на Дунаву. Њиова найважнія служба састои у уредномъ стражареню на Дунаву. Далѣ употребляваю се у ратно доба, и при другимъ важнымъ случаевма. Они су текъ малый остатакъ отъ оны у прошавша времена тако славны бивши флота, кое су Турци, Аустріанци, Крстоносци и Римляни на Дунаву обдржавали. Као што є познато, Римляни су имали на цѣломъ Дунаву чакъ до Немачке многа станишта за свою флоту: и у рату съ Турцима ни є манѣ битка было на води, него на суву. Ове битке, премда су по себи важне, ни єданъ,— у колико є познато, живописацъ ни є наслико-ковао. Представимо себи єдну многимъ дунавскимъ стѣнама обколѣну узкость, и у овой узкости Дунава море мале и велике шайке, Турке на єдной, Аустріанце и Унгаре на другой страни. Двѣ шайке, єдна другой се приближе и сразе, и у найвећой ватри брзай вода разстави. Єдна удари на стѣну, а момци съ великомъ мукомъ изпливаю на прудъ. Други са своимъ снагомъ веслаю, єданъ противъ другогъ удараю. Съ обадвѣ стране Дунава стоже трупе войника помажу своимъ людма. Штета, што досадъ ни єданъ знатанъ живописацъ таково бойно позорище у слици непредстави! Шанцеви и положаи, кое рѣка чини, мыслимъ да лѣпше изгледаю, него само море.

Шайкаши, изузимаюћ гдѣкое, сви су сами Србльи. Њиовъ баталіонъ састои се одъ 1000 момака. Они поредъ свое лађарске вѣштине, мораю ићи и зиданѣ и правленѣ мостова, и у обште све пантонерске послове знати, а у превозеню трупа войнички съ єдне стране рѣке на другу искусни быти: да бы тако у време наводненія, кое се у томъ предѣлу често догаѣа, посредствомъ свои стражарски чунова савезъ између потоплены станишта учинити могли. Заиста Шайкаши при уливу Тисе у таковомъ предѣлу стануюу, кои є найвећемъ Дунава наводненю подложанъ, и кои се одъ Бачке узимаюћи на лѣвой страни рѣке крозъ цѣлый Банатъ до самогъ уліва Мораве разпростире. По и цѣлогъ овогъ великогъ простора само єдна мала часть између Београда и Нове Паланке граничи съ Турскомъ. И ова часть Дунава, као и друга одавде до Оршаве, одъ прилике 25 миля дугачка, єсть за Шайкаше и њиову службу одъ велике важности. Одъ Оршаве далѣ већъ су обе стране Дунава Турске. На Сави, коя є одвећъ узка, и ласно се са суве чувати може, ни су Шайкаши тако, као на широкомъ Дунаву, потребни.

ЕВРОПЕЙСКИ КОМПЛИМЕНТИ.

одъ

Д. П.

Писмо єдногъ Индіянца къ своме Краљу.

(Конецъ.)

Заиђемъ тражити обиталиште друго, и наћемъ га кодъ човека млого учтивіегъ одъ првогъ. Цела моя кућа, и све што у њой видите (рече ми домаћинъ) стои Вама

на служби. Я самъ се у петину срдачно радовао овой искрености. Єданпутъ спазимъ у соби више лепы огледала; скинемъ єдно съ дувара у намери той, да га теби пошлѣмъ. Но чимъ ово мой домаћинъ опази, постаде горп него онай прыый; и тео ме є дати затворити, єръ є држао, да самъ я управо съ вольомъ њега покрасти тео.

Наскоро затимъ зовне ме єданъ отмѣнъ господинъ на ручакъ, после когъ рече ми, да ако ми се ма шта допада, само да заповедимъ, па ми све на службп готово стои. У исто време опазимъ на ормару єданъ врло скупоценъ сатъ. Я га замолимъ, да ми онъ истый сатъ за време мога овде бавлѣња на послугу даде; но некако я не доби одговора на мою молбу, и о мени више ни спомена не бяше.

Позову ме къ Кралю. Неброени люди у лепой одећи кланяю се предъ њимъ, називаюћи га добрымъ, благимъ, и милостивымъ; а за његовы леђій заиста говорише о њему сасвимъ друго.

Ово су луди люди. Да ій ты чуешь, ты бы држао, да су они све сами доктори; єръ прво є то, што свакій боговетный данъ пытаю: „како се наодите.“ Найсмешніи є обичай, когъ при асталу имаю. Они напуне чашу виномъ, подигну увисъ и кажу, да пію за моє здравлѣ. Исто тако натерпвали су и мене, да и я толико піемъ; и Богъ и душа разболео бы се, да самъ ій послушао. Шта више пили су и за твоє здравлѣ; но я држимъ, да ово више одъ твога телесногa састава и твога разума зависи, него одъ њиновы голы жеља. Мени су они люди яко неповольни, и ништа друго не желимъ, него да се што пре къ теби о крaлю! повратимъ, и да ти лудость и безумлѣ Европейско преповедимъ.

ДОМАЋЕ ВЄСТИ.

Пешта. У почетку мѣсеца Іулія Карпатски Славени справили су торжествену девутацію Њ. Величеству найвилостивіемъ Крaлю нашемъ у Бечъ. Ову девутацію сачињавали су: Евангелскій Суперинтендентъ Г. Іосефи и четири свештеника одъ истога вѣроисповѣданія, спрѣчь Г. Г. Ферѣнчикъ изъ Єлшаве, Халупка изъ Бреззна, Ходжа изъ Св. Миклуша, и Рохошы изъ Бачке. — Рекурсъ свой предали су Њ. Ц. Высочеству Ерцхерцогу Людевиту, кои ій єсь найвећомъ благонаклоношћу примію. Затимъ учинили су подворећ своє Њ. Свѣтлости Кнезу Метерпнку, кодъ кога су више одъ єдногъ сата пробявали; потомъ Кнезу Коловрату, рођеному Чеху, кои ій є као єднородну браћу свою предусрѣо, Канцлеру Майлату, кои ійм є рекао, да є и онъ сазсѣмо роду Славенъ, и да се съ тимъ поноси; и найпосле Референдеру Торкошу, одъ кога су такођеръ врло добро примлѣни были. У рекурсу изявлѣше су: тужбе на закону противне се поступанѣ оны Мађара, кои различите погрде не само противъ земляка свои Словака, него и противъ свіе Славена по своимъ новинама пишу, и навалюю, да се Славенима, кои подъ Св. Угарскомъ крунюмъ живе, употребљиванѣ матерњега језика препречи; прошнѣ: да Словаци у своимъ црквама и школама свой матерњій језикъ задрже, црквене матрикуле словачки воде; да се у Пожуну Словачка Цензура установи и издаванѣ Словачки Народны Новина допусти; да се у Лицею Пожунскомъ Словачкій језикъ и литература као ordinarium studium предае; да се на Свеучилишту Пештанскомъ катедра Славенски језика и литература подигне и т. д.

Цѣна ране у Пешти 3. Іулія. Грошић. б. вр.

	найболѣ	средњ	лоше
Жито	215	195	178
Наполица	160	155	150
Ражь	126	124	120
Єчамъ	100	95	90
Зобъ	84	82	80
Прох	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	123	120
Св. меса єдна фунт.			

Станѣ Дунава.

2. Іулія 5′ 11″ 0‴ — 3. Іул. 5′ 7″ 9‴ — 4. Іул. 5′ 4″ 9‴ (надъ 0.)

Листъ свай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недељѣ. Четвртком на по табака съ образомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнѣмъ цѣномъ за изванске 3 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Нро. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 9. Іуліа. Число 3. 1842.

ЛЮБОПЬВАЦЪ.

одъ

Вас. Живковићá.

Ты плавишъ зоро златна,
Твой сяйный блиста зракъ,
Сви срећни тебе славе,
Я любимъ троба мракъ.

Ты плавишъ; „сто красне!“
(Чуе се свѣта кликъ)
Я нѣвацъ сузе лиюћ'
Твой руйный кушемъ ликъ.

И бѣжимъ, куда? незнамъ! —
Усамлѣнъ тражимъ лугъ;
Покой нигдѣ незнамъ,
Плачъ ми е вѣрный другъ.

Одъ првога огранка
Тихъ боравитељу свиъ,
Докъ тамна ноћъ не сагна
У море кинвый данъ.

Чимъ влашици затрепте
Помоћи груне часъ,
Моя ће премут' душа
И арфе екмут' гласъ.

Пойв'се бледъ мѣсече
Са пратьомъ звѣздица,
У сузи ока мога
Огледайте лица.

Шћати младѣнъ неку
Пріятну лозе сласть,
Варљиво злато века
Суетнима на часть.

Пріятель свагда вѣранъ
Ребра Адамова,
Томъ нѣват' и служатя
Бытье ми радость сва.

МЛАДА УДОВИЦА.

(по нѣмачкомъ.)

Удовица Спасоевићка живила є у Н*. Обытавала є у єдной малой кућици у Опанчарской улици. Она є была лѣпа, плава, очараваюћа, 21. годину стара. Ни є шестъ мѣсецій прошло, одъ како се съ мужемъ састала, овай єдампутъ у зимньо вече безъ кабанице отиде у шетню. Шта човекъ одъ двадесетъ година поднети може, неможе одъ петдесетъ. Разболе се. Лѣкарева помоћь є была суетна. Онъ умре. Буде сараићъ. Удовица му є плакала, можда само зато, што є у обычаю, да се плаче; можда и.... Али сасвимъ безумно є испытивати, зашто се люди смѣю и плачу. Сузе се осушише. Спасоевићка ни є была богата. Капиталацъ нѣкій, кои ioй є малый интересъ на годину доносіо, было є свє, што ioй є остало. Али съ лѣпымъ стасомъ, и съ 21. годиномъ дає се и іошъ више очекивати. Надежда є и златна и ружична. Она є ишла у дружтва, гдѣ се вечери у нѣваню любезны аріа и разговору пріятно проводе. Свака стварь на свѣту има двѣ стране, осѣняваюћу и освѣтлююћу. Тако є было и овде. Господинъ Сретићъ, 27. година старъ, лѣпогъ стаса, было є за Спасоевићку освѣтлююћа страна у овымъ забавама. Онъ є довольно мозга имао, да то смотри. Нѣгове су очи говориле, нѣне су очи говориле. Онъ є писао, она є писала. Они су се любили....

„Добро самъ ю добыо“ мысляше Сретићъ.

„Можда ме чека лѣпша будућность“ мысляше удовица.

Нѣтко закуца на враты.

„Можда є онъ.“ Малой дѣвойчици, коя ю є дворила, рекне, да га пусти у шутра. Но онъ небыяше. Сретићъ є быо прелићнъ, да бы тако ласно овай коракъ учинио. Особа, ков у шутра ступи, быо є сданъ племенитъ човекъ одъ близу 60 година. Овай є свега имао осимъ новаца, па да кодъ кое грофице іошъ знамениту ролу игра. Господинъ Малински быо є маторый старацъ, пріятна луда кодъ госпоя, кое су га упркосъ нѣговымъ годинама шпакъ радо имале.

„Нечудите се, госпоще, што мене предъ собомъ видите. У моимъ годинама нема се каде провођарія тражити. Валя найкраћій путъ узети.“

„„Драго ми є, господине, што сте ме походили, и....

„Госпоще“ пресѣче іой старацъ рѣчъ „я самъ дошао вама двѣ тайне одкрити. Ако вамъ є моя похода и тегобна, опетъ баремъ ни є безъ дѣйствія.“

„„Говорите господине; човекъ као вы....“

„Данасъ самъ одъ мога дѣловодителя добыо листъ, кои ме у сасвимъ другу станѣ полаже. Я самъ быо сирома; садъ самъ богатъ. Нѣкакавъ Малински, кога никадъ у животу моимъ ни видіо нисамъ, а сродникъ ми є быо, недавно є у Т* умро: и самъ нѣговъ наслѣдникъ.“

„„Я вамъ честитамъ. Срећа ни є свагда слѣпа; кадкадъ и одрени очи.““

„Истина мало покасно то є учинила“ рекне старацъ клањући се; „али, госпоще, я не манѣ зато самъ и вама обвезанъ... Чини ми се, као да већъ имамъ кућу, саламъ, стоку. То є моя прва тайна. — Друга можда є и смѣшна: али є тако истинита, да — ако ю вы, госпоще, небы одобрили — баремъ заслужує, да мене извините, што вамъ ю одкривамъ.

„„Да чуємо, господине.““

„Я Васъ любимъ.“

„„Вы мене любите?““

„Я за васъ, госпоще, имамъ срце одъ 20. година. Узмите мою руку. Вы богата нисте; я самъ богатъ. Вы ћете старость моју заборавити, и кадгодъ после мое смрти велико имањ посѣдовати.““

„Добро дакле: немыслимо на смрть; подѣлимо, госпоще, мое богатство. Вы сте се у срећанъ данъ родили: узмите све, што имамъ. Ако ми любовь и неможете поклонити, то ми оставите баремъ лѣпу утѣху, да самъ вреданъ ваше пріятельство уживати; поклоните ми ту сладку мысао, да се ньиме поносити могу.“

Одъ Малинскі имао є и други основа, коима бы Спасоевићку на свою страну добыти могао; но та изъ нѣжности не хтѣде употребляваті. Онъ іой є могао казати: Вы сте одъ низкогъ рода, и неможете се дружити съ великомъ господомъ; узмите име одъ Малински. Будући самъ я сада богатъ, то ћу васъ моимъ титулама накитити: я самъ племенитъ. Лѣпо є, кадъ се у великимъ друштвама вели: ова є племенита; слађе є чути: госпоя племенита одъ Малински, него госпоя Спасоевићка.

Ништа одъ овога ни є Малински напоминяо. Удовица му захвали на доброти; но чувствованѣ срца немогаше му на нѣгово утѣшенѣ одкрити. — Жалостанъ удали се младожења.

Госпоя Спасоевићка ниште господину Сретићу. Онъ іой доће. Учини свой наклонъ — погледавши ю као задобљену већъ сужницу свою залюбљнымъ очима.

„Госпоще,“ проговори „како самъ я срећанъ: овай ми є данъ найлѣпший у животу!“

„Затимъ погледа по соби. Ова є была чиста, али не скупоцѣно уређена. При свемъ томъ Сретићъ ю є уподобљавао палати, стану божества. Кадъ є о своіой любови говорio, Спасоевићка га є са смѣшенѣмъ порица-

ла за претериванѣ любовины израза. Любовь є не само слѣпа, него и глува. Сретићъ є много говорїо о любови, али никадъ ни є изустїо рѣчь свадба, што є кодъ честне и независне жене требало прво да буде. На срећу Спасоевићка была є залюбљена; али є доста и при себи была, да на будућность помысли. Са спуштеным очима запыта Сретића: шта є наумїо?

„Госпоице, дань є красанъ, лето се пріятно креће, дрва у шуми лѣпа и богата зеленость покрыва; небы ли чистъ зракъ цристи хтѣли — да мало изићемо.“

„„Шта вамъ є садъ пало? Шта ће свѣтъ рећи?““

„Свѣтъ ће рећи, да вы мене любите, и да я васъ любимъ“ одговори Сретићъ.

„„Да Богъ да и после десетъ година то рекао!““

„Не само после десетъ, двадесетъ година, него на вѣкъ, на вѣкъ ће, госпоице, то говорити.“

„„Шта отацъ вашъ о томъ суди?““

„Мой отацъ?— Я никадъ отцу не казуємъ, кудъ ми срце блуди.“

(конецъ слѣдуе.)

Др. Х. Пфау о найновїимъ тежнїама Славенски литератора.

Као што се у Нѣмачкой млада Нѣмачка, тако исто сада међу народима Славенскогъ поркла находи се књижевна пропаганда, кою бы управъ „Младїаномъ Славїомъ“ назвати могли. Коловоће су скорашнїи мудролюбци Славенски. Њихово є найвеће тежењ главна Славенска парћчія, као: Руско, Полячко, Ческо и Србско међу собомъ тако спонти, да свакомъ литератору сва ова роћена буду, и да се таковимъ начиномъ „вѣчнотраюћа књижевна узаимность“ утемельи између ове четири гране славенскога стабла. Но будући да осимъ ова четири парћчіи још єданъ и то обштенародный књижевный єзыкъ установити требъ, то су садъ и на таковый литератори Славенски свой управили погледъ. Пакъ не само Источногъ, но и Западногъ вѣрозакона литератори Славенски, као: Хрвати, Славонци, участници су овогъ лѣпогъ предпріятія. И заиста чудно намъ се види, како у ово и исто доба свеобште Аугсбуржке новине у Чис. 257. о нѣкомъ „обезнародованю Славена“ (Entnationalisirung der Slaven) говорити могу, кадъ Славенскій Геній кодъ насъ у Србіи, Угарской, Хрватской и Славоніи опетъ свою главу диже, да започне новый животъ. Али Новине Будимско-Пештанске ове су намъ гласове за лажне већъ прогласиле у Числу 88.

У обште свѣтъ художества кодъ Славена до скора є у тами лежао. Найпре и найпре у Руской напредъ є ступати почео. И онда текъ Србія, сдина држава, коя є явный и истинный показатель моћи христіянске супроть тиранства турскога, коя се сматрати може као ключъ за разширенъ христіянства у турскимъ државама, — па коя бы већъ и досадъ обштеполитичный значай, и само име Европейско задобыти могла, да є турски провинція, Босне и Албаніе, супроть обезсилѣне Порте и нѣны тирански силезіи позиву слѣдовала, — Србія, велимъ, оріашкимъ корацыма ступати поче за Славенскимъ предводникомъ умѣтности. Тко само одъ три године Бѣоградъ видіо ни є, не бы га садъ познати могао: тако га є вѣшта рука искусногъ художника украсила. Садъ видимо, да и друге науке и умѣтности почињу повозаведеномъ Академіомъ напредъ ступати, ако и непмамо засадъ државно Свеучилиште. Пакъ и што си Турчинъ, као господарь града, досадъ ни представити ни є могао, у животъ већъ ступа „Србско Народно Позориште.“ (Е.)

КЊИЖЕВНЕ ВЬСТИ.

(Србске.) Г. Іаковъ Живановичъ пресео є на србски Цицероновo дѣло „Тускуланскя Испытанія,“ и већъ у типографіи ОО. Мехитариста у Бечу штампати дао. Дѣло ово састои се изъ пет књига: прва дѣлствуе „о презрѣнію смерти,“

друга „о терпѣнію болѣзни,“ трећа „о умагченію бриге,“ четврта „о прочима возмущеніама духа,“ пета „о томъ да е добродѣтель ко блаженому животу сама собомъ задовольна.“ Цѣна му е два форинта В. В.— У Пешти пренумерирати се може и при Учредничеству Пештанско-Будимскогъ Скоротече.

(Ческе.) У прномъ числу листова наши обналѣзо дѣло Г. П. І. Шафарика „Slowansky Narodopis s tarau“ нѣкъ се но другій путъ штампа. У обзиру кои Г. Списатель: да е морао ново непромененко издание съ нѣкимъ потребнымъ исправленіама предузети, будући е прво врло мало было, и єдва е само Г. Г. предбройницыма достати могло.— Мы смо већъ на кратко извѣстили читателѣ наше о садржаю исте књиге: но непропуштамо овде и рѣчи самогъ Г. Ауктера навести. „У књизи овой“ вели онъ „дѣла се како о Славенскимъ, тако и о другимъ нѣима сближнимъ колѣнима у лингвистичномъ отноиу, и прво ясно е отрашичень просторъ језика и нѣговы нарѣчія, затимъ предложени су знаци свакога нарѣчія, и напосле бачени су нѣки погледи на литературу, нѣну судбину и садашнѣ станѣ. На тами (каіобразу?), 18‴ 7‴ высокой и 22‴ 5‴ П. м. дугачкой, представили се простор землѣ одъ Архангелска до Солуна и Царнграда у ширини, и одъ ушћа Лабе на до ушћа Волге у дужини, по различности језика и нарѣчія различнымъ бояма начертанъ, съ означеніемъ политичны граница.“ — Цѣна е за предбройнике 2 фор. сребр. Рокъ предлате трае до првога Септембра т. г. У Пешти предилату прима и Учредничество Пештанско-Будимскогъ Скоротече.— Исправленія другога задања штампа ће се у особитой књижици. Ова ће се опима, кои прву књигу имаю, бадава давати. *)

*) Неће безмѣстно быти, ако овде рѣчи єдногъ дописника нашегъ изъ Земуна наведемо, кои о истомъ дѣлу овако вели: „Шафариково дѣло већъ само приміо. О нѣму мека ученый свѣтъ суди. Мы неученыи морамо се дивити неуспиноме труду овогъ великогъ мужа;— ал' Неславени, кои су насъ досадъ удруживали, мыслимъ неће моћи свое очи на земљовидъ бацити, а да у срцу не застрепе, да німа се неврати жао за срамоту; што съ временомъ простати неће, ако се међу тимъ ненокаю, и нама неулажу по своме обычаю.“ —

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Надзыратељство свилодѣлства сл. Загребачке Варошће обзнано е, да цѣна чауря у тамошнимъ фабрикама по гласу высоке Мѣстовступногъ Совѣта уредбе овако е опредѣлена: фунта чаура 1. реда съ 36. кр., 2. реда съ 24. и 28. кр., напосле 3. реда съ 14. 19. и 21. кр. ср. наплаћује се.

Пешта 7. Іулія. (продая вуне). Прошавше и ове недѣл. знатно е количество одъ свію врстій овчіе вуне овде продано. Прилично е купаца было, понайвише изъ Моравске и Ческе, а врло мало изъ иностраны држава. Чуини продавци, да е цѣна вуне у Шлезкой на нѣколико форинтій маня, него што е прошавше године была, онусте и они цѣну, и тако живъ быше пазаръ. Види се дакле, да при умѣренои цѣни и отношени фабриканти куповати моту.— Наша вуна е ове године, гдѣшто изузимаюћи, нѣна, чиста, бѣла, а у Нѣмачкой, именито у Шлезкой и Саской и т. д. туже се на рѣаву вуну. — Електорала ни е было на пазару; фина прострижена вуна продавала се е за 90 фор. Найболѣ се тражи ординарна прво-стрижена вуна: цѣна іой е 45 — 60 фр., коя е нѣшто и скочила. Другій путъ стрижена зимня вуна одъ Бачки овица за 26 — 30 фор., а одъ Сегединци за 32 — 34 фор. сасвимъ е готово разграбљена. Фине и средње другій путъ стрижене вуне мање се е тражило. — Ровуљска вуна продавала се е за 26 — 30 фор., бирска 32 — 34 фор. — Пазаръ још трае но изложеной цѣни, и надамо се, да ова наши мѣше. У Банату, Ердељу и Влашкой садъ се текъ стриже и пере ровуљска и бирска вуна, кои ће текъ у Августу овимо на пазаръ донешена быти.

НОШИВО.

(съ образомъ Ч. 2.)

Борнос црный одъ нетине, зелена халина одъ кродонаила, шешир флоретинеръ съ бѣлымъ перѣмъ. — Халина одъ бѣлота мола съ црвеными грапама везена, на прсима трапери съ навезеномъ ружомъ.

Станѣ Дунава.

5. Іулія 5′ 3″ 9‴ — 6. Іул. 5′ 8″ 3‴ —‴ 7. Іул. 6′ 1″ 6‴ — 8. Іул. 6′ 2″ 0‴ (надъ 0.)

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣл., Четвртномъ на по табака съ образомъ ношива, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнѣмъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 12. Іуліа. Число 4. 1842.

ПОЗДРАВЪ СКОРОТЕЧИ.

отъ

Чекерлана.

Доседи намъ Скоротеча
Одобренъ отъ Царства!
Животь моси онъ изъ Бечa,
А душу отъ Србства.

Знаменитъ намъ онеть цвѣтакъ
На Народномъ полю
Ниче, красанъ да развитакъ
Узвыси и волю —

Зовеки масъ на радность
Просвѣщени Србскогъ.
Цару буди благодарностъ
Отъ Србина свакогъ!

Добро дошао! здравъ намъ буди
Новороѣкъ листе!
Србскомъ благу ты се труди,
Србинъ свак' молите!

Напредуюѣ' живи нама
Докъ' годъ сунце сіе,
Любкость твоя да насъ мами,
И науку дае.

Радо ѣемо мы читати
Производе твое,
Малымъ окомъ погледати
Ко на добро свое.

Хвала вышнѣмъ Создателю,
На промыслу благомъ!
Хвала мудромъ Владѣтелю,
На казнау драгомъ,

Кои пруга кѣномъ Србству
Да се просвѣщава,
И кѣгономъ да у Царству
Ужива сва права.

Две Новине имаюѣи
Весел'мо се сродисмъ,
Кнѣжно число гледаюѣи,
Украшено вѣнцемъ!

Сложно ваше руке дайте!
Носеѣ' роду жертву,
Пакъ позорно погледайте
На богату жетву.

Новине су намъ потоцы
Извори обылни,
Жедни откудъ' ѣе потомцы,
А и тада вылни,

Сво народно прохладеѣе
Цранит' свагда моки,
Народно пакъ побужденѣе
Изъ тогъ произтеѣи.

У Бечею.

О произведенію Существителны Имена'. *)

одъ

Іована Поповића.

У прва времена многе рѣчи образоване єсу по гласу, кой одъ себе 'издаю, н. п. громъ, одтудъ грмити, грмлявина; пушка пуцати; равно кукурекати, мукати, укати, зуити и пр. Многе послѣ потреба людска наименовала е; и како прве: громъ, пушка и пр., тако и ове слѣдуюѣе, за кореніе — будуѣи да одъ ный друге се рѣчи произвести могу — призвала, као: Царъ, одтудъ Царица, царовати, Царство и пр.

*) Изводъ изъ Писменице Србске, кою самъ садъ радъ на свѣтъ издати.

Судъ, одтудъ Судіа, судити; молба одъ молити и пр. Образованѣ дакле рѣчій даје, или самъ коренъ, или произведеніе одъ корена, съ приданіемъ нѣки' писмена', или премѣненіемъ писмена' и слогова; или сложеніе рѣчій међусобно, као што ћемо изъ слѣдующи' правила' видити.

1) Существителна имена на *нѣ*, или *ніе* окончаваюћасе, производе се понайвыше одъ временика', при коемъ образованю, ако временикъ (глаголъ), одъ коегъ се производи име существително, има савршеный, и несавршеный видъ, то точно примѣтити треба, изъ каквога вида да се то произведе. Ако сирѣчь существително име опредѣлява нѣко савршено дѣйство, то треба одъ савршеногъ; ако ли пакъ нѣко многопутно повраћаюће се дѣло означава, то валя одъ несавршеногъ временика произвести. — Произведеніе пакъ и у првомъ, и другомъ случаю быва, одъ усѣченогъ Причастія прошавшегъ времена, Залога Страдателногъ на *нъ*, кадъ се *ъ* изостави, и придасе *ѣ*, или *іѣ*, гдѣ пакъ кое придати треба, слѣдующа правила показатћеду.

I. Писме *ѣ* на краю имаю:

а) Сва Имена Существителна, коя се одъ несавршены', и участѣивателны временика', заедно са свима своима сложеныма (макаръ да бы съ полученіемъ сложенія и савршеный смыслъ добыли) производе и. п. читати есть несавршеный временикъ, одтудъ читанѣ; тако: писанѣ, прочитанѣ, преписанѣ; читканѣ, пискаравѣ, прочитаванѣ, преписыванѣ и пр.

б) Сва Имена Существителна, коя се одъ Причастія на *ћанъ* и *канъ*, *ћенъ*, или *ѣенъ* окончаваюћи се производе, макаръ были временицы и савршени и. пр. раћанѣ, плаћанѣ, обћѣанѣ; виђенъ виђенѣ, рођенъ рођенѣ, упућенъ упућенѣ и пр.

(конецъ слѣдує.)

МЛАДА УДОВИЦА.

(конецъ)

Спасоевићки на ове рѣчи груну сузе изъ очію. Молила е Сретића, да ю остави саму. Себе е за осрамоћену држала, и то одъ онога, кога е смртно любила. Страшно е чувствовала свое повређено самолюбіе.

Шћолико дана проће, а Сретићъ се не покаже. Она му пише, и онъ доће.

„Господине мой, рекне му она, вы сте знали мене уловити; я самъ прама васъ врло искрена была: затаила вамъ писамъ, да ми се допадате. Да — я самъ и далѣ заблудила, я самъ вамъ одкрила мою любовь. Шта мыслите вы о томъ кораку, о овой любови моіой? Надамъ се, да су васъ честне мысли пратиле. Моралисте съ каквомгодъ намѣромъ къ мени долазити, а о той ми никадъ ништа не напоменусте. Кажите ми искрено: шта вы хоћете са мномъ?“

„„ Госпоще, срећно васъ обожавати моћи...““

„Безъ сумнѣ хоћете рећи, да ме желите узети?“

„„ Я запишмъ одъ отца.““

„Кому ће мило быти, да' у мени снаю има.“

„„Безъ сумнѣ; али.... ““

„Али шта?“

Сретићъ се наће у смутньи. Онъ мысляше, да съ лакоумномъ удовицомъ посла има, коју ће ласно своимъ ласкавымъ рѣчма преварити моћи: но то му за рукомъ не испаде. — Искао е мало времена, да се размысли.

Спасоевићка увиди, да ни е нашла, съ киме бы срце подѣлити могла; али іошъ ю надежда не остави. Она се одважи, говорити самому отцу свога любезника.

Отацъ Сретићевъ быо е богатый шћекулантъ, и єданъ одъ оны людій, кодъ кои добродѣтель безъ новаца никакве цѣне неима.

Овде е млада удовица сасвимъ лакомислено поступала. Жена кадъ у овако станѣ доће, єдно іой само остае, а то е: гордость. Безъ ове ни е была ни Спасоевићка; али іой е недостаило изкуство, како бы и мужка срца задобыти, а заедно и горда быти могла. —

„Младость, господине, преврити мора. Сынъ є мой іоште младъ. Осимъ тога я имамъ ранѣницу єдну, коју самъ радъ за њега удати. Међу тимъ“ — Спасосвећка јако ожалосћена тужила се є на младога Сретића. Ню сироту овай одговоръ на ново увреди. Єдва се є кадгодъ на свое женско достоинство сетила. Али и доцне болѣ є, него никада.

Случай, кои є Малинскога обогатіо, допадне се младой удовици. Наслѣдитѣе велико имање. То ће се чути. А богатство има магнетичну силу. Шака пуна злата и данасъ є ключъ добродѣтельи. Зато и свакій за богатствомъ чезне. Найбољій човекъ є — — — Но къ ствари.

Старый Сретићъ посѣти удовицу.

„Господине, вы любите могъ сына!“

„„Никако, господине! Вашъ сынъ іошъ вама никадъ ни є одкрыо, худъ му срце блуди. А и тако сынъ вашъ ни є слободанъ: вы имате ранѣницу, коју ће онъ узети. —““

„Онъ ю не люби: то ми є ютросъ изповѣдіо.“

„„Грѣхота бы дакле была, кадъ бы му ю силомъ наринули!““

„Я то нећу ни да чиним, него ћу оставити, нека му срце друга избере.“

„„То заповѣда и Богъ!““

„Срце є нѣгово већъ ранѣно; а та, коя є на нѣга лукъ свой пустила, вы сте. Онъ васъ люби, и съ вама живити жели.“

„„То неможе быти!““

„Може, господине; само реците ми: любите ли вы нѣга?“

„„Не! — — Кадъ птицу у кавезъ добыемо, нетреба іой оставити врата отворена!““ —

„Любезна порицања — Самъ ће сынъ мой къ вама доћи, и — — —“

„„Я га пред-а се пустити нећу.““

„Хоћете, хоћете — — — Єданъ погледъ, єдна рѣчь, све ће опетъ добро учинити.“

„„Не, господине; я себе цѣнимъ, и никадъ нѣму и вама опростити не могу.““

Старый Сретићъ остави младу удовицу. Онъ мысляше: Спасоевићка є у яростн; но ова є ветрена, и неможе дуго тратн. Зато заустави сына, да іошъ нѣколико дана причека. Хитити ни є морао; єръ се іошъ никои соперникъ не показа.

Другій данъ походи удовицу Малински. Онъ є сасвимъ за путъ спремань быо. Дошао є башъ изъ Т.*

„Я вамъ се кланямъ господице.“

„„Као и цѣлый свѣтъ, ни є л' истина?““ смѣшећи се запыта удовица.

„Како то, цѣлый свѣтъ? зарь мою тайну нисте прећутали?“

„„Вашу тайну, какву? кажите ми?““

„Я вамъ захваљоемъ, што сте ми кошарь дали.“

„„Како то?““

„Вы бы са мномъ несрећни были, самномъ, кога любили нисте, и кои бы вамъ само єдно имање свое дати могао — я ништа наслѣдіо ни самъ.“

„„Како, господине, ништа наслѣдили нисте?““

„Я самъ сирома, као и пре 14. дана.“

„„Оно богато наслѣдіе — — —““

„Ни є было за мене. Има више Малинскиси на свѣту. Но ни є ми жао; баремъ самъ саняо, да самъ се обогатіо, саняо самъ сне, кои су текъ спи были!“

„„Варате се““ рекне удовица са сузнымъ очима: „ево вамъ рука моя, я самъ срећу нашла, коју сте вы изгубили.““

ОДГОВОРЪ.

Sed motos praestat componere fluctus.
Virgilius

У числу 50-омъ Народны Новина о. г. читалнсмо допись єданъ изъ Срема одъ Р. Л. Учителя. У овомъ допису о Депутаціи, фондомъ народны школа управляюћой, говорећи Г. Учитель вели: да є Фондъ Школскій іошъ 80.000. фор. шайва дужанъ, (чему се врло чуди, и неможе да постигне, како є то?); да су Учителыи писмено одъ по-

*

којиогъ привременогъ школа Надзырателя Г. Темешваріа позвани, да свакій себи потврдителный Декретъ извади, за кои ће по размѣру плате свое, 6. одъ 100. фор. у сребру, као таксу платити; съ коимъ новцемъ фондъ ће се одуживати. Одавде учињено є заключеніе: ако су само 300. Учителя по 12 фор. сребра положили, то бы морали већъ до 9.000 фор. шайна — а съ доплатомъ одъ осталы Чиновника, како школскогъ тако и фундаціоналногъ заведенія, — до 10.000 фор. шайна доћи. На тай начинъ дугъ бы морао само 70.000 износити, — ако су то єсть положене таксе на исплату реченогъ дуга обраћене. Будући пакъ да се о томъ у Новинама іошъ ништа ни є явило, као што є (вели Г. Дописатель) обречено, зато га ствари та у сумню доводи, и себе у срцу, да се ни су ти новцы на што друго обратили, чега ради потребно бы было (мысли Г. Учитель), да се народу та ствар обяви.

Не за удовлетворити захтѣваню Г. Учителя, него изъ самогъ почитанія према народу, на горезложеный дописъ, у колико намъ є засадъ могуће, одговорити не пропуштамо. Ово понайвише чинимо због тога, да не бы незнанћ и клевета заведеніе, кое є и именомъ и дѣломъ Народно, у зазоръ, као што є већъ више путій покушавано, довела. Одговараюћи на истый дописъ, види намъ се потребно навести: како и одкудъ є тай дугъ постао. —

У почетку год. 1810. почившій Урошъ Стеф. Несторовићъ, за врхозност школа Надзырателя поставлѣнъ, по выной заповѣсти морао є исте іошъ године цѣлу Угарію обићи, и школа станћ испытати. Слѣдуюће год. 1811. наименовано є шесть новы Директора, а четири стара у пенизію поставлѣна. Оними плата и путни трошкови, а овима пенизіе, у недостатку властитогъ фонда школскогъ, изъ ц. кр. ераріума намирване су. У овомъ є поступано по свевысочайшой уредби подъ тимъ условіемъ, да се текъ временомъ, кадъ се фондъ оснуе, оно, што се међу тимъ изъ ераріума исплаћивало буде, натрагъ безъ свакогъ интереса, и у неопредѣлено време, безъ да се и найманћ фондъ отеготи, ераріуму поврати. — На концу год. 1815. Депутація, коіой є правлѣніе фонда школскогъ свевысочайше повѣрено, бы рѣшена. Ова у почетку год. 1816. дѣйствовати почне. У то време дугъ є већъ до 60.000 фор. ш. нарастао. Коме годъ су околности оны времена познате, томе ће и све противности, кое су новымъ школскимъ заведеніяма на путу стављане, довольно познате быти! Ништа манѣ, ствар є тако напредовала, да већъ одъ 1. Декембра 1821. год. главный Фондъ народны школа све свое чиновнике самъ є плаћати почео. У ово доба дугъ ераріалный износіо є 96.311 фор. 9. ¼ кр. ш. Одъ овогъ дуга по смыслу свевысочайшегъ и управо отеческогъ разположенія Нѣовогъ Величества, да се у неопредѣлено време и безъ повређеня самога фонда вратити има, до конца године 1841. плаћено є 24.158. фор. 7¾ кр. ш. Тако дакле остало є іоште 72.219 фор. 1½ кр. ш. за исплаћанѣ. Макаръ да се сумма ова знатна види, опетъ бы, као што смо имали прилику увѣрити се, главный народный фондъ могао такову изъ своіи капитала на єданпутъ исплатити, али са своимъ кваромъ и губиткомъ! А бы ли овай кваръ фонда поредъ неизброены препона, кое су осниваню нѣговомъ на путъ стављане, поредъ толики препиранія, коя су дизана, народу више користи или штете принео, доказивати за излишно налазимо. Но примѣтити морамо, да є у свако доба было людій у народу, кои бы и хтѣли и знали, за народно изображеніе радити и разполагати. Али недостатакъ потребитогъ новца свагда є и найболя предпріятія уништожавао!! Изъ овогъ дакле узрока не малу заслугу о народномъ благостоянію сви они себи приписати могу, кои се стараю, да се прибави и оснуе потребитый фондъ.

Међу тимъ Г. Дописатель, и по нѣму Новине, само о страдателномъ фонда школ-

скогъ дугу говоре; а зарь мысле, да дѣйствителногъ (активногъ) дуга нема? Мы смо се потрудили и о овомъ извѣстіе добыти, и дознасмо: да само одъ десетпроцентуалногъ додатка, законо учињенымъ контрактима потврђеногъ, и то само кодъ обштина круга Каран-Себешкогъ, Велико-Варадскогъ, и одъ части Темишварскогъ, до конца год. 1841., толике рентанције се находе, да дугъ ераріалный готово престижу. Истинабогъ — по разположенію свевысочајше резолуције, одъ год. 1821. на све Сл. Вармеђе одпуштене, оне обштине, кое обвезаный прилогъ плаћати закосњаваю, на прошеніе Депутације могу се подъ ексекуцію ставити. Али у почетку вышегодишня оскудость у онымъ предѣлима призрѣніе одъ стране Депутације изискаваше. Доцніе пакъ, нарочито год. 1833. 1834. 1835. и 1836., обстоятелства су се такова появила, да, безъ велике (или іошъ веће) опасности наше свете Цркве, заоставше рентанције ни изискивати, много манѣ съ ексекуціомъ изтраживати ни су се могле. Ласно бы се тимъ башъ живаць Народне самосталности повредити могао! Необходимо є дакле нужно было, стварь на време одложити, и новчану корысть са вредомъ и губиткомъ свете Православне Цркве паше не тражити. Є ли, и колико є одъ стране депутације у томъ погрѣшено, то ће свакій памећанъ и безпристрастанъ ласно разсудити. При томъ и више одъ 15. година траюћа неизвѣстность, каква ће судбина ово школско заведеніе стићи, морала є у свачему закосњіеніе проузроковати.

Ово є права и истинита повѣсть дуга, о комъ се Г. Учитель Р. Л. брине, и коега бригу Новине изъ самогъ чистогъ родолюбія, и особите къ Депутацији, као народномъ заведенію, наклоности, читаюћой публики, са обычномъ своіомъ полемикомъ (кадъ о дѣлы и лицама народны школски заведенія говоре), незакосно саобштаваю.

Што се тиче оногъ рачуна Г. Учителя — ако су текъ 300. Учителя по 12. фор. сребра платили, то бы 3.600 фор. сребра изнело — чудимо се, да башъ изъ Срема Учитель тако рачуна? Камо среће, да є свакій Сремскій Учитель по 12. фор. сребра платити могао! — Али ио и помагай Г. Дописателю, кадъ бы између 260. Декрета, кое су Г.Г. Учителыи изваднли, онъ све оно доплатити морао, што є изъ Сремскогъ и Каран-Себешкогъ круга, манѣ одъ 12 фор. сребра плаћено! — Што пакъ Г. Учитель о другимъ Чиновницима примѣчава, то му на дару отбити ваља. Види се, да є незналица; ербо ни самъ редъ Чиновника не познае, а камо ли да знаде, да Чиновници, одъ Њиовогъ Величества у званія поставлѣни, одъ никога потврдителне Декрете не потребую. — Єсу ли се напосле новци, за Декрете скупљени, на опредѣленый конацъ обратили, или на друго што потрошили? — то є питанѣ, кое такођеръ, velle nolle, Г. Учителю на даръ одбити морамо. И овымъ є Г. Учитель простоту и крайнѣ незнанѣ свое показао. Та заръ се какавъ разходъ изъ фонда чинити сме безъ Вышегъ допуштеня? — Имена Г.Г. Учителя, кои су Декрете повадили, назначена су, и Высокославномъ Мѣстозаступномъ Совѣту заедно съ изложеніемъ положене таксе поднешена. Како бы се дакле смели они новци на друго што употребити? Nihil intolerabilius est homine ignorante? — Што іошъ Г. Учитель гата, да є обречено, стварь ту средствомъ Новина обзнанити; морао є санити. У колико є нама познато, одъ стране Славне Депутације Высочайшемъ мѣсту учињено є представлѣніе іошъ г. 1841: да бы се милостиво допуштенѣ подѣлило, о стању фонда, и овогъ управлѣнію извѣстія у явне листове ставляти. Пре рѣшенія нити се обрећи сме, много манѣ in facto давати извѣстія, нарочито о поединственымъ дѣлма. Заиста ни єданъ разумань, коме є начинь, како се публична дѣла подъ Вышимъ управлѣніемъ и надзираніемъ одправлюю, познать, захтѣвати неће, да публично заведеніе свакомъ, и на свако питанѣ

одговара. Као што є дакле сумня Г. Учителя излишна, тако га особито жалимо, што є бадава у срцу зебао. Ако пакъ жели у будуће одъ такве неповольности да є мирань, то му савѣтуемо, да се манѣ обште-распространѣнымъ дѣлма, а више онимъ, за што є, занима. Тко се одвећъ много у она дѣла меша, коя га се не тичу, често оно пренебрегава, што му се пристои. Одъ овога пакъ нарочито Учитель мора се чувати; єръ кои Учитель дужности свое не изпунява, смртно предъ Богомъ грѣши. — **Звѣзды прелѣстныя, имже мракъ тмы во вѣки блюдѣтся.** Ап. Петр. ѕ. гл. и дл.

На свршетку овогъ одговора неможемо пропустити, да нѣшто и о Народнымъ Новинама не рекнемо. Новине Народне држе, да є излишанъ Г. Учителя страхъ, а овамо га обявлюю свѣту! нимало не сумняю, да є Славна Депутація дужность свою точно изпунила, и са скупленымъ новцемъ савѣстно поступила, а сумню о свему овомъ обнародованю! Spinae inter rosas acutae! — Но ни є намъ се чудити тому. То су Народне Новине учиниле. Jam satis! — Оне су милость имале већъ више путій свою высоку благонаклоность изявити, не само према Славной Депутацији, фондомъ народны школа управлянћой, него и према осталымъ народнымъ нашимъ заведенияма, као што су: Правлѣния Црковна, Избране Обштине, Гимназіе и т. д. Досадъ быше савъ монополъ при нъима. Садъ пакъ любителѣмъ истине мы одъ стране наше обричемо: да ће мо у напредакъ како на подобие, као што є горня, полемике, тако и на нъове (т. є. Новина Народны) уводне*) (?!) Членове и сами у овымъ листовима свойски одговарати, и одъ други приложене одговоре саобштавати. Actio валя да има и reactionem. Шатъ тако изиће дело на видило.

У.

*) Никадъ сходнега имена! Членови нсти башъ су праге уводе. — Но то нямъ є изе нехотице надентуто. Кумъ ій є хтео крстити по Хирлановомъ Vezérczikk-у — ал' ни є погодіо, Vezérczikk — но нашемъ мнѣню — значи leitender Artikel, єроводећи, руководећи Членъ. Sic itur Corinthum!

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Стихотворенія Димитрія Нешића Књига прва. У Будиму вишемсы Кр. Всеуч. Пештанс. 1842. стр. 67.

Єзыкъ є Палладіумъ народа, нѣсничтво (? Dichkunst) єзыка светиня, а нѣсникъ у овомъ вѣштакъ. И Г. Нешићъ, да є благородне мысли свое у народному одѣћу обукао, и светиню србскогъ єзыка назію, было бы вѣштакъ у нѣсничтву. Не само су му сви стихови у римской одѣћи, него и у многе старославенске рѣчи, кое Србинъ никако задржати неможе, безъ силе употребио, као н. пр. зачатіе, щастіе, высприность, риза, имѣстити, осторъ, прысанъ, предосторожность, (1) соболѣзнованіе, забвеніе и т. д. Осимъ тога кодъ многи є Славенско окончніе задржао, као: радостію (2) народнюю (3) прекрасѣйшій, (4) вѣрнѣйшій, промыслъ; многимъ насупротъ Славенскимъ кореняма дао окончніе Србско, као: уреждень; (5) живленія, возбуживати, заблуждена и т. д.; друге найпосле особито — противъ Србске и Славенске граматике — сложіо, као н. пр. найпреужасніе. (6) Ово су густи облаци, кои засѣняваю дѣло Г. Нешића. Иначе заслужуе похвалу. Племените мысли подгрѣва огань родолюбія. — Мы радостно очекуемо и другу књигу, кои — желимо бы да чистымъ србскомъ народнымъ духомъ дише, и да намъ не донесе само оде. Ове су већъ тако стуже, да и найздравіемъ читателю стомахъ кваре!

1) Да орішше рѣчи! Тко не види овде Руско: сторожа, сторож-ность, пред-о-сторожа, пред-о-сторож-ность? Та кои Србинъ каже: сторожа на место стража? — Боже милый, у каклой смо ти светыни!

2) На стр. 41. стои крѣпошћу.

3) Велимо ли благородный? Какова досљедность!

4) Ово тако звони, као кадъ бы Латинъ рекао pergulcherrimus.

5) Не кажемо ли уреѣенъ? Па одкуда постаде уреждень? Ио граматико!

6) Найужасніе већъ є кодъ Србаля gradus superlativus — нашто дакле пре? Кадъ хоћемо пре, нетреба намъ най; єрбо преужас не означуе ужасно на найвишемъ степену — дакле є superlativus.

Čudnovate diple, sastavio i na svět izdao Vladovit Zorec. Svezak I. U Zagrebu, kod Fran Župana 1842. na 12-tinu стр. 128.

Више слободе, него разума. Г. Зорецъ у свое чудоватe дипле сасвимъ чудовато свира — свѣту; али боль бы учинио, да е себи самому свирао. Онде ми и нехотице долази на умъ латинска пословица: si tacuisset philosophus mansisset. — Заиста овомъ месламомъ сатиричномъ лакрдіомъ показао е Г. Списатель, да нити е што читао, нити дакле што научио. Што годъ му е на језикъ дошло, све е написао безъ снакога размышлавања.

б) Руске.

Нѣка непозната госпоя, коя подъ именомъ Димъ пише, обогатила е до данасъ Руску романтичну литературу трима књигама. Изредность овы књига привукла е на ню свеобштый позоръ. Као што се Енглеска поноси своіомъ Ладомъ Булверъ, Француска своіомъ Георгомъ Сандъ, Шведска своіомъ Фридерикомъ Бремеръ, Нѣмачка своіомъ Паліовомъ: тако и Руска у овомъ особитомъ појављиво женске романтичне литературе може охола быти на свою Диму.

в) ЧЕСКЕ.

Nitra. Dar dcerám a synům Slowenska, Moravy, Čech a Slezka obětowaný, wydáwana od Miloslawa Jos. Hurbana. Ročnjk I. W Prešporku, čili w Bretislawě nad Dunagem. 1842. Pjamet urozeného Antonjna Šmida. VIII. 312. стр. у 12-ми.

Дѣло како съ поля, тако и изъ нутра прекрасно. Посвѣћено е славному списателю и великому любителю и заступнику Славенске народности Г. Іовану Чавловићу Ясеновачкому. Нытра дише духомъ данашнѣга Славенскогъ нѣка. Находи се у њой прекрасны нѣсама и приповѣдака одъ найсланіи Словачки списателя, као што су: Коларъ, Штуръ, Фесрнатакій, Хурбанъ, Весель, Подолинскій и т. д. Између нѣсама особито су опомене вредне: Osudowe Njtry, одъ М. І. Хурбана, затимъ Коларова балада „Holubice etiihágná и Slawjk, Штуровъ Bogownjk. У прози е найважніе „Wylet do Kocaurkowa одъ Брамислава Подолинскогъ, и Swatba Krále Weliko-Morawského одъ М. І. Хурбана. Гледећи на стань народности наше, мыслимо, да ће на мѣсту своме быти, ако изъ опогъ последнѣгъ предмета нѣке изразе, кое е Г. писатель на свое єдноплеменске управио, мы нашимъ читателлима у слободномъ преводу саобштимо. „Како е „зели „жалостно стань народа, кои самъ на свое предке заборавля. Кадъ се месеѣа предака свои, подгриза му се коренъ живота мѣгова.— Тужна времена, дипаћ буре, несрѣтне судбе подигоше се надъ нашимъ главама. — Мы любимо туђе обычае, а међѣнимо домородне мужеве, кои говоре о славной прошлости Славенской. — Найнаметніе бы учинили, кадъ бы узимали у руке књиге нашимъ народнымъ езыкомъ писане, и ныи читали, а не коекакве поништене и презирани достоіне Мелузине, Маіолеме, Брунцвике, Штилфриде, и овымъ подобна неприроѣена и невредна измышлѣнія. " и т. д. Тко има уши да слуша, нека чуе!

г) Полячке.

У Вилни изишле су слѣдуюће нове књиге:

Wilno od poczatków jego do g. 1750. przez Kraszewskiego. 4. свеске. На 8-мини. 115. штампаны табака, съ 20. мѣдореза и 2. плана одъ вароши Вилне.

Oztatnj upior w Bielehradzie, przez Johna of Dycalp.

Wendrowka po malych drogach, czyli skice obyczajowe na Bialej-Rusi. Дѣо свеске одъ Бунинцкога.

д) На иностраномъ езику о Славенима.

Die Wissenschaft des slawischen Mythus im weitesten, den altpreussisch-litthauischen Mythus mit umfassenden Sinne von Dr. Hanusch. Lemberg 1842. Verlag von J. Millikowski. На 8-мини. стр. 432.

Єдно одъ найболыи дѣла о Славенской митологіи. У нѣму е точно састављена цѣла теософична система наши погански предака. — Жао намъ е само, што е Г. Хануш, као роѣенный Славенъ, коме су — у колико мы знамо — ова Славенска наречія позната, опо Славенско дѣло за Славене на туђемъ езику написао! Та ни е л' намъ пречій езикъ отацъ наши, него туђинскій ближи и далги сусѣда?!

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Изъ Новогъ Сада пишу: Нѣки родолюбци, желећи ученицыма новозаведене школе нѣшія као нѣку признателность одъ свое стране за прилѣжаніе нѣлоно показити, и у томъ прилѣжанію укрѣпити ій, 11. Іуныа угостили су ій у граіанскомъ стрѣлишту (die Schiesstatt). Гостбу нсту учествовао е и племенитый магистратъ и хоръ гимназіалны професора. Забава быше угодна и сасимъ Србска.— Хвала Богу, кадъ и кодъ насъ нови животъ показивати се поче! Хоће се химезки злдъ, кои е Новый Садъ до сада окружавао, разрушити! Надамъ се, да ће му намъ одъ сада често радостне гласове о напредованю кодъ насъ народности Србске саобштоват* срећу имати. *)

*) Боже дай! — Найрадосніа вѣсть, кои бы насъ, и и милый родъ Србскій обрадовала, была бы: да е у Новомъ саду основанъ алумнеумъ за спромашне ђаке; да се е у гимназіи Новосадской подигла катедра езика, литературе и исторіа Србске; да е тамо заведена Србска Читаоница; да е установлѣнъ Србскій театаръ и т. д. и т. д. Ово сне родолюбиви Новосадјани могу учинити — само треба хтѣти! У.

У Сомборъ є 25. пр. м. пристиѣо одъ вышегъ мѣста комисионалный кр. комесаръ Баронъ Емерикъ Редлъ. На нѣму є основана сва надежда и поуздањ граѓанства.

У Тителу прошавшегъ мѣсеца (у кои данъ?) држана є припремена контракција Шајкашкогъ Батаљона. Томъ приликомъ догодио се є ту Пречест. Г. Павелъ Стаматовићъ, Парохъ Сегединскій, кои є на захтеваніе официрскогъ хора на отвореномъ мѣсту подъ ведрымъ небомъ божественоу службу чинио. На свршетку говорио є скупљеному воиству, приорочењимъ себи краснорѣчіемъ, слово, у комъ є исно предложио дужности вѣрнога поданика према Владѣтелю своме, дужности вѣрнога сына према роду своме и т. д., чиме су присутствоваи тако побуђени были, да су единогласно повикали „живіо!“ — Затимъ славный официрскій хоръ заховали Г. Стаматовићу на учињеноі услуги, и обколивши га одведе га на обѣдъ. После обѣда два Г. Официра, за указати іошъ већма почитаніе свое Г. Пароху, одирате га у Новый Садъ. —

У 55. брою Чески Новина „Kwěty“ читамо слѣдуюћу вѣсть: „Евангелски Словаци оправлали су депутацію къ Влади съ прошнома, да бы моіоу народность и єзикъ, особито пакъ школе и цркве противна насилнога маѓарења хранити благоизволила. Милостива Влада ім є весма улудно и милостиво приняла, и права моіова бранити обѣсала. Одъ то доба новый животъ проилази внутреность Словака. Нѣки патрени Маѓари яко су се разгнѣвили на тай дньый поступакъ Словака.“

Писма изъ Бачке и Баната одвеъ радостно гласе. На житу є година плодоносна. Посѣяно жито густо є израсло; класи су велики и пуни, зрна єдра. То є за масъ у толико утѣшніе, што Банатъ, кои се Европейска житница называ, лане ни є родіо. Због тога су многи селяни овогъ пролеѣа приспѣли были, за сѣяніе жито одъ сиѣя узаимати, или одъ Жидова по скупе новце куповати. У єдномъ и другомъ случаю садъ ће се моћи лакше одужити. Овомъ приликомъ не можемо пропустити, да Господу Земльодрѣдце погорне изучињиному на уредбу славне Борщодске Вармеѣе. О трошку племените ове Вармеѣе саздано є у Мишколцу нѣколико велики амбарова. Оне амбарове сваке године Земльодрѣдци житомъ напуне, да у оскудной години своимъ поданицыма или у заимъ давати, или єитно продавати могу. Кадъ се ново жито увезе, онда се почне лапско продаваніе, и тако свагда се довольный остатакъ налази. Цѣлу манипулацію води єданъ одъ племените Вармеѣе на то одрѣђенъ управитель. Какавъ напредакъ плодъ ова похвале достойна уредба доноси, показало є найбоље после оскудне лапске године овогодишње пролеѣе. — Селяни остали Вармеѣа, да бы за сѣяніе жита имали, и таково одъ жидова за скупе новце придобити могли, стоку свою продавати морали су. Селяни пакъ Борщодске Вармеѣе жито су или у заимъ добывали, или єитно куповали.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

Енглези ишту одъ Правителства Србскогъ допуштење, да іимъ се све рудокопне у Србіи на 50. година доду, да они руде копаю за то време. За ово ће они Владѣнію нѣкій процентъ давати; притомъ обвезую се, єдан милионъ фунтій шперлинга (нетъ милиона талира) на потребна здаиія и алате къ томе потрошити, а по истеченію 50. година остаю сва здаиія и сви алата Правителству Србскомъ. Но ово ни є склоно то допустити, бојећи се какове преваре Енглезе. —

Епископъ Салцзбурскій ивио се є одрекао свега Британскога и иноземнога друштва Библіика, а то зато, што (чуймо!!) Квакери, Баптисти, Унитари итд. са последователезима Високе Цркве сѣде на єдной клупи у главной скупштини.

У Холштайну добыли су Жидови право граѓанства.

По гласу Енглески новина Колера сада опетъ у Источной Индіи свирѣпо вѣсни.

Цѣна ране у Пешти 10. Іуліа. Грошић. 6. вр.

	наіболѣ	средић	лоше
Пшеница	205	190	175
Наполица	160	155	150
Ражь	126	124	120
Єчамъ	98	94	90
Зобъ	85	83	—
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	124	120	—
Св. меса єдна фунт.			

Станѣ Дунава.

9. Іуліа 5′ 11″ 0‴ — 10. Іул. 5′ 7″ 6‴ — 11. Іул. 5′ 5″ 3‴ — (надъ 0.)

☞ Ако се іошъ кои родолюбацъ на листове наше пренумерирати жели — нека изволи похитити, докъ смо у єтаню са свима ексемплариме служити.

Листъ свой излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣлѣ, Четвртком на по табака съ образомъ новина, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишномъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 Кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У Будиму, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 16. Іуліа. Число 5. 1842.

БАЧВАНКИНЯ.

отъ

Іована Пачича.

Бачванкиня каде кога
Наиђе, љуби, милује,
Сердца тадь изъ пламенога
Љубљењогъ и почтуе;
Съ љубљёнымъ се у радости
Провесели, радуе,
Са несретнымъ у жалости
Ядна скорби, тугуе.

Съ нимъ се шали, скаче, игра
Умилята смѣши се;
Пакъ у колу съ нимъ текъ игра,
Поноси се, дичи се:
Кадь а съ њиме кудгодъ иде,
Љубко мима с', кичи се;
Да но вріе, друге виде,
Вышше диже, кочи се.

За свогъ оца с' Богу моли,
Његово и здравлиње,
Мѣсто њега сама воли
Боль подносит' грозниче;
У болести кодь онъ лежи,
Лиоть' она сузиче
Лѣка доиет' одна бѣжи,
Отъ лѣкара, вѣштице.

Брижна служи, негуе га,
Нотью, данио будна е;
Откріе л' се, покріе га,
Буд' и како трудна е;
Кодъ онъ стеиѣ, она бледи
Собомъ едва владна е;
Таква лѣпа хвалу вреди,
Тушта блага вредна е.

Бачванкиня кодъ е мати,
Надъ свемъ онда мила е;
За дѣтенце животь дати,
Кадра увѣкъ была е:
Млекомъ своимъ чаду своме
Љубовь жарку влила е,
Вел'ка своме къ утробноме
Љубве у ноой сила е.

Красну такву загерлити,
Раскошь безокрайна е;
Загерлѣнъ ал' отъ ње быти,
Сладость прекорайна е.
Умилята, милокрвна
Своимъ, тудимъ свима е,
Неподпосна, пакъ и тровна
Безобразнымъ людма е.

Гдитогдь кои бачка жена
Раване тьути, прави е,
Чиста љубовь іой собствена,
Дратій камень правый е;
Таквой дѣви быт', и жени
Драгъ, ил' нѣзачасъ, сретна е:
Бачкимъ сыномъ быти мени
Садь радость іошть ветна е.

Пѣват' лѣпо, мило, слатко,
Да у моіой власти е, —
Онѣзати спаку лично
Хотѣо бы радіе:
Кадь бы љубъ'ла мене кои,
То ми было б' миліе,
Зулла бы њена моя
Іошть Дворы! гласніе.

ИКОНИЦА ЖИВОТА.

(по Хумористи)

Странъ єданъ човекъ дође у П*. Ту позна дѣвойку єдву, коя му се допадне. Будући да є изъ поштене, као што обычно велимо, куће была, то се после краткогъ познанства съ њомъ и вѣнча.

Єданпутъ после вѣнчања рекне новый заручникъ своіой млади:

„Текъ самъ овде одъ краткогъ времена: іошъ слабо познаемъ твое сродникe и познанике. Желіо бы съ оныимъ куѣама познати се, съ коима си ты у пріятельству живила.“

Подне быяше лѣпо, и могаше се очекивати, да ће доста свѣта на обычно шеталиште изићи.

Заручникъ предложи млади своіой, не бы ли было згодно, да тамо отиду.

„Тамо“ рекне онъ „за цѣло ћемо нѣке особе срѣсти, кое ће тебе на прошлость опоменути, те ћешъ ми после казати, тко су, и шта? На овай начинъ моћи ћу и я нѣке фамиліе познати, у коіи кругу ты си нѣкада уживала повольно, пріятно и дражесно удовольство.“

Ово се ньой допадне: и оду у шетню.

Геній П*а (ербо свако мѣсто има властитогъ Генія) быяше нѣко одвећъ притичуће „существо,“ особито према страныма. П*а Геній такоћерь и П*а обычае добро познаваше. Онъ є ово двое у шетньи (наравно невидимо) пратіо, а што више и настоявао, да се жели мужа у пуной мѣри изврши.

Текъ што су дошли до шеталишта, госпоіу поздрави єданъ младићъ. Мужъ нѣнъ врло учтиво га предусрѣтне съ поздравомъ одъ свое стране. Окрене се жени съ пытаюћимъ погледомъ. Ова му погледъ разуме и одговори:

„Господинъ Н*, сынъ єдне удовице.“

Онъ. Безъ сумнѣ су ваше матере пріятельице?

Она. Не!

Онъ. Дакле само познанице, кое —

Она. И то не: оне се и не познаю.

Онъ. Како то? Ни познанице?

Она. Онъ има сестру, коя є моя пріятельица.

Онъ. Нѣгова сестра твоя пріятельица? Како сте се вы могле познавати, кадъ вамъ се старіи нису пріятельили.

Она. Лѣпо! Я самъ ю чесће посѣщавала.

Онъ. Посѣщавала?

Она. Да богме! А защто не? То є поштена куѣа!

Геній. (у себи). Да, да! пошт ене куѣе! Господинъ сынъ те куће съ посѣтницомъ є такоћерь и пошт ену любовь проводити почео. Ова се є, будући су родительи непознати были, изванъ куће наставляла. О мило пошт ењ е!

Поздравъ.

Учтивый одпоздравъ. Пытаюћій погледъ.

Она. М*, найстарія у фамиліи, коя є съ нама у єдной куѣи сѣдила.

Онъ. А како си се съ ньиме познала?

Она. Дић су сестре, коима самъ свакій данъ ишла.

Они. (мало срдито) Є л'іймъ онъ родъ?

Она. Ни є; али є често къ нама преко долазіо, и —

Онъ. (зачуђено) И то су ваши родитель допустили?

Она. За што не? Мы смо се добро забављали, и защта є пошт ена куѣа!

Геній (кія).

Поздравъ.

Она. (брзо) Гле! Тай, што туда проће, добарь є пріятель М*а.

Онъ. (нѣшто узтежући се). Ты дакле познаешь и нѣгове пріятелѣ.

Она. Како не; и тай є готово свакій данъ къ нама преко долазіо.

Поздравъ.

Одпоздравъ. Пытаюћій погледъ.

Она. (послѣ малогъ мучања) Незнамъ тко є тай Господинъ. Я самъ га често у — нѣкоіной куѣи виђала. Ово ти є пошт ена куѣа. Ту є свагда врло много млады людій долазило, єръ кћи исте госпое лѣпо пѣва, и —

Проће гомила млады господичића. — Поздрави.

Онъ. (съ малымъ подсмѣхомъ) Єсу л' и то М*а, или ваши пріятели, или —

Она. Ты се самномъ, као што видимъ,

подсмѣвашь. (кршећи рукама). Не! не! Ни єдно, ни друго. Ове самѣ господичиће єданъ путъ видила на прелу кодъ оне удовице, кое сынъ отопчь насъ —

Онъ. (хитро іой падне у рѣчь) Дакле и на прелу у кући, кою твои старіи ни познавали нису!

Она. Зашто я не бы пристойну забаву у поштеній кући уживала?

Геній (изъ дубока уздане).

Поздравъ.

Одпоздравъ. Мало заузтежный пытаћій погледъ.

Она. Господинъ *Л.* То ти є вессо човекъ. Онъ ме є свагда куће пратіо, кадъ самъ, у вече одъ — ићке одлазила. То є запста врло поштена кућа. Увћкъ су гледали, да ме само господинъ *Л.* куће спроводи.

Онъ. Хвала Богу! Єдва єданъ, кой є у твоіой кући познать было!

Она. У моіой кући? — Нитко га никадъ ни видіо ни є. Онъ ме є свагда само до врата пратіо. Увћкъ смо се на путу шалили, и смћјали на разговоръ, кои водисмо кодъ — ићке. Кћи ићна є съ *М** —

Онъ. (напрасито и неповольно) За волю Божію — опеть *М**, (дубоко уздишући). О да бы самъ се на прво станѣ вратити могао!

Геній. (за себе) То бы желили многи мужеви!

НЬШТО О ЦИПЕЛАМА.

Родопе, красна єдна дћвойка изъ Тракіе, чрезъ ципелу дошла є до велике среће. Кадъ є єданпутъ се купала, служкинѣ су іой хальине чувале. У тай махъ нагло спусти се одозго орао, счепа клюномъ єдну ципелу купаюће се лћпотице, и однесе чакъ у Мемфисъ. Ванъ кадъ є краль Псаметихъ судъ држао и праведу изрицао, спусти му орао исту ципелу у крило. Краль се зачуди овако красной ципели, и закључи съ исте на ногу оне, чія є. Изда заповћсть, да дћвойку по ципели траже. Нађу ю, и доведу къ нћму. Кадъ краль дћвойку види, узхити се нћномъ лћпотомъ, и узме ю за жену. — Царь Вителій самъ є обувао своіой лћпой жени ципеле; и непрестано є у нћдру єдну носіо, и то съ десне ноге, кою є често узимао и съ узхићенћмъ любію. — Кодъ Маћара іошъ се и данасъ служи ципеломъ красне домаћице на мћсто бокала, и изъ исте такоћеръ и піе. — У седамнаестомъ вћку за госпое су ципеле правлћне съ врло высокимъ штиклама, а особито у Француской. Єданъ човекъ, видивши жену свою после сватова готово на полакъ маню, него при вћнчаню и у сватовы, запыта ю сасвимъ зачуђень: гдћ є свою другу половину оставила? Покаже му ципеле, и мужъ ућути.

Штатистично.

По найновіимъ извћстіяма у Польской има 4,428.546 становника. Одъ овы 3,501.494 привржени су католичномъ, 7.200 грчкомъ, 227.767 уніятскомъ, 227.590 протестанскомъ, 468.930 жидовскомъ, и 564 мухамедскомъ исповћданію вћре.

Старина.

„Montieur Algerien“ явля, да є не давно близу Вусина у Африки наћенъ єданъ старый мостъ, кои се изъ єдногъ единитогъ свода преко рћке, назване Уед-Хербибъ, састои. Ово римско зданіе — као што знаци показую — мора да є наймање 15 вћкова старо.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило є Намћстника Гемерске Вармеће Георгія графа Андрашн за Великог Жупана Шарошке Вармеће милостивћише именовати.

Пешта. Виногради су у нашемъ предћлу тако попели, да, ако ін каква незгода до бербе не стигне, бурадъ ће скупала быти, него вино. Зато у Будиму и у нашимъ предградіама вино є у цћни већь тако спало, да се за четири крайцаре холба подоброгъ црвеногъ шилћра добыти може.

Пешта 11. т. м. Овы дана држали су Реформатори и Евангелици свой генералный конвентъ.

Најмањенін и единый предметъ, кои е на истомъ конвенту предузимань было, была е депутација одъ стране Евангелски Словака у Бечъ оправљања и њиовъ рекурсъ. *) Отрикленымъ и невзаконскимъ ствари на ни спомена ни е было! После тридневнога препирања заключено е: да се одреди депутација, кои ће строгу инвестигацію о бывшемъ у Бечу послан ству, и онога рекурсу учинити, и будућему генералному конвенту саобштити. Предсѣдникъ ове депутације е графъ Темешки Г. Тиханьи, а удови Г. Г. Кошутъ, Пулски, Сентиванъи и т. д.

Пешта 13. т. м. Нь. Високопреосв. Гд. Епископъ Вршачкій Іосифъ Раичићъ, после дужегъ у Будимскимъ купѣлима и овдѣ у Пешти бављења, одпутовао е данасъ натрагъ у Вршацъ.

Земунъ. 6. т. м. Ноћасъ овдѣ и у околини велика киша пала. Кукурузи по цѣлому тотово Сремъ врло добро стое: жетва свиње ране нећъ е свудъ тотово свршена, и дала е ратару добру награду за његове трудове. У слѣдству тога цѣна е брашна и остале ране здраво пала и овдѣ и у Панчеву.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

У Лондону 3. Іулія опетъ е рађено о глави Краљице Викторіе. Башъ кадъ е съ Краљемъ Белгијскимъ и принцемъ Албертомъ предъ подне ишла на богослуженіи у капелу у палати Св. Јамеса, дечакъ сданъ, именомъ Іоинъ Вилліамъ Беанъ, натегне пиштољ, да на краљицу пукне. Међу тимъ овай му њу руке отму, и тако му се дѣло осујети. Но и онъ е срећно утекао.

Єдно изъ Нев-Іорка у Лондонъ стиглье писмо донесе весма жалосно описаніе стања у сѣдињенымъ државама: оскудица на новцу, умањіе публичногъ и приватногъ морала, побіенѣ повѣреныя новца и т. д. И о Енглеской не може се ништа болѣ казати. Сиротиња влада свуди, а са сиротињомъ; као свагда, и безправіе. На лицу Краљичиномъ, како сви потврђую, кои су ю у последнѣ време видили, показује се велика жалость, а и Министри сматраю стањѣ ствари не безъ жалостне бринљивости.

Горка несрећа постигла е Краља Француског, фамилію Краљевску и сву Француску. Наслѣдникъ престола, Њег. Кр. Выс. Фердинандъ Филипъ Людовикъ, Херцогъ одъ Орлеана, умро е 13. р. Іул. Око 11. сатій предъ подне, опростіо се е съ Краљемъ у Неулан, и после мњогимъ сатій одпутовао у Санг-Омерь. Текъ што се одъ Неулан отиснуо, попаше му се коњи. Скочи съ кола, и главу си на потиљку разбіе. Полумртва га дигну. Све настоваше за повратити га было е сувтно. У ¼5 сатій издане у назовности Краља, Краљице и сне Краљевске фамиліе, кое жалость и тугу никое рѣчи описати не могу. — Услѣдъ овога случая и Двор Аустрискій 19. и. м. црно е обукао, кое ће за 16. дана носити, почињући одъ 19. Іул. до 3. Авг., и то прве осамъ дана велико, а други мањѣ.

„Глобе" по „Манхестеру Гвардіану" објављује, да се е Аустрія сасвимъ одважила, њемачкому митному савезу приступити.

Руска Влада наименовала е једногъ епископа руско-американске цркве, и за епархію предала му е Камчатку и Охатоскъ. Истый сѣдиште у Новоархангелеску.

У Енглеской се е сада нова болесть и смрть појавила, за коју ни у једной апотеки лека немаш: она се зове глади. О завиети достойна Енглеско!

ПОШИВО.

(съ образомъ Ч. З.)

Шеширъ одъ пиринове сламе съ фазонираномъ перлъ. Бѣла и жута хаљина одъ Муслена.

Цѣна ране у Пешти 14. Іулія. Грошић. б. вр.

	најболѣ.	средњ.	лоше
Пшеница	190	180	165
Наполица	150	145	140
Ражь	127	125	120
Ечамъ	94	90	86
Зобъ	85	83	80
Прох	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	124	122	120
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

12. Іулія 5′ 4″ 0‴ — 13. Іул. 5′ 2″ 0‴ — 14. Іул. 5′ 8″ 0‴ — 15. Іул. 6′ 6″ „0 (надъ О.)

☞ Ако се іошъ кои родолюбацъ на листове наше пренумерирати жели — нека изволи похитити, докъ смо у стању са свима ексемплариме служити.

*) Овозъ прилнкомъ молимо у 2 бр. о. Л., гдѣ мы о истомъ рекурсу и депутацији вѣсть дасмо, поправити слѣдеће погрѣшке: на место Князу Колорату, вала ставити грофу Колорату; а да матрикуле црковне словачки воде — сасвимъ изоставити. Словаци хоће у цркви да остану при старомъ, т. е. при латинскомъ єзику, само ни „за што и за ничіе добро неће Мађари да буду; єръ мађарски протокола ни користь ни потребу не признаю." (Pesti Hirlap.)

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недѣље, Четвртком на по табака съ образомъ новина, а Недѣљомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн съ полугодишњомъ цѣномъ за изванске 3 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 30 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедежской улици (Basilei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 19. Іулія. Число 6. 1842.

СИЛА ГУСАЛА.

одъ

Борка Іованонића.

Свака травка има свою силу —
Коя чини савршенство њино;
Свака душа има своју милу —
Коју дјели к'о благо отмјено: —
Ах' и њема гибкавоја' грудія
Нузъ гуслице, коіомъ слѣпацъ гуди,
Силно дира мимопролазеће,
И забинмъ ій чарамјемъ облеће! —

Єданъ иде да купуе робе
На пазаре — и вашаре явне;
Други хити съ єдкимъ зубомъ злобе
Сваће слике да учини таване;
Овај гледа како да добіе —
Како зиде здања да пробіе;
Овај опеть себи самомъ предань
Мисли како да постане вреданъ: —

Но кадъ чую слѣпца њештог' струне
Одвати њемице юначке,
Онда къ њему одъ свудъ хрпа груне
Заборавньк' намѣре слабачке:
Те слушаю прадѣдова дѣла, —
И чему є кодъ њи' была стрѣла —
Забљснути, — докъ не стану руке
На струнама наводити хуке. —

О СВЕТОСТИ УЧИЛИШТА.

(изъ Хердера извађено)

одъ

Стаматовића.

За нашегъ времена, гдѣ скоро ништа ни є свето, дужность ме моя позыва, да о светости Училишта слово мое поведемъ. —

Свето є то, што є освећено, што є као законъ и правило утверђено, што є одъ Бога посвећено, што є жертвомъ и светымъ употребляима овѣковѣчено: дакле и ненарушимо є.

Свето є дакле и неповредително. Што сирѣчь се повредити и одъ никакове грѣшне руке додирнути не смѣ, зове се свето. —

Свето се на конацъ зове, што є Божеству ближе, што є нѣговомъ силомъ испуњено, и у чемъ самъ духъ божествености обытава.

Дајте да видимо, како у свакомъ овомъ значаю, кои су єдно исто у основи своіой, Училишта света места єсу?

1) Училишта су разсадиште за образованѣ човечески душа. Налази л' се тако чистія какова намѣра одъ ове? И каково светіе место одъ овогъ? Света є млада душа; найвиши Ангели небесни, каже Спаситель, есу њене слуге, и духови бранителн њини на земльи. На чистомъ младомъ лицу душе дѣтиньске гледаю они самогъ Бога. Тежко, вели Христосъ, ономъ, кои є єдно између дѣце соблазніо. — И опеть како се лако дѣца соблажњиваю, т. є. повређую и кваре! Шта є вниматслніе одъ єдне младе, дѣтиньске душе? Свакій утокъ пріпма она, као каковъ вышій налогъ, плоди мысли, или ій далѣ испреда. Я не вѣруемъ, да благословъ на ономъ, пл' у ономъ човеку почива, кои, као што Св. Писмо вели, Духа Божіегъ у себи опорочава. — Нека се дакле отера изъ

Училишта свака безобразность у основима, у нравствености и у вкусу; нека се протера све оно, што є лажљиво, слабачко, подло, и гадно, ма се съ каковомъ боіомъ намазало, и ма како му драго моди говѣло. Противъ духа шта више ове столѣтне моде, коя глупость, лажь, слабостиню и невальаство одобрава, треба а и мораю Училишта насуироть да раде. И кадъ не бы нигдѣ было, то у Училиштама заиста треба да є свагда правило постоянога и здравога вкуса, чисте нравствености и разума. Ако се у школама чую подлости, невалялства, соблазни, онда смо пропали! Ако є у школи истина и пристойность изгубљена, и ако се предъ младымъ людма оно похвалюе и за примѣръ представля, што є низко, простачко, гадно; то су већ истина и истый вкусъ свое послѣдиѣ прибѣжиште изгубили. Истерайте ми на полѣ оне, рекао є Христосъ, кои съ голубовима и новцима у церкви тергую; єръ є домъ отца мога мѣсто светиніе. — Због тога никакове друге, но само свете ствари у школама треба да се уче. Єръ основи чисте науке єсу свети. Своевольно нитко ій не може прескочити; єръ оне ни су своевольством пронашле се. Њова правила и основни подунирачи єсу у светой природи, као неприкосновени, ненарушими и свети закони и заповѣди. Свети су велики они духови у древности, тако названи классически мужеви, а тако є исто свето, вѣчно и ненарушимо правило истине, доброте, и лѣпоте, кое треба да се у младу душу, као вѣчито правило укорени. Света найпослѣ треба да буде нравственость школа, како у узаймичкомъ поштованю учителя и ученика, тако и у неповрѣђеной светости ученичкогъ спрамъ сама себе поступања. Никакова распустность не треба да се жешће изобличава и више наказуе, нежели она, кадъ се светость нравствености, ма у комъ роду нарушава или закопава. Иста распустность не само што сайность цѣле школе помрачава, него є іошть за младиња правый отровъ узза цѣлый животь иѣговъ. Ако у свачемъ другомъ младежи крозъ персте гледати треба, али у погрѣшкама овогъ рода ништо; єръ ништа ни є у єдной школи соблазнителніе и горе, него кадъ се увреда светомъ воспитанію, пристойности и благородству нанесе.

(конацъ слѣдуе)

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

(изъ Паузанія по нѣмачкомъ преводу)

одъ

Професора Исаковића.

Лѣпа као Граціа каква сѣдила є Хариклеа подъ маломъ сѣнщомъ у своме вртy. На прекрасномъ нѣномъ лицу дубока се жалость показивала, велико нѣно црно око висило є на облацыма, образе нѣне красиле су сузе, а съ нѣима и надимаюће се прси, кое су влажне власи покривале.

Часъ є крцила руке, часъ є марамомъ очи утирала, па онда жалостиво са укоченымъ погледомъ преко цвѣћемъ искићеногъ поля погледала.

Садъ наслони главу свою на грапчице, и лежећи тако сматрала є бѣжуће облаке. Єданъ уздисай излетао є за другимъ изъ грудій нѣны, а свакій є по єдна сузица пратила.

Неспокойно садъ се подигне, жалостно стане руке дизати къ небу, и са штуцаюћимъ гласомъ рекне: Тако рано! — Богови! — тако рано! — Я умрети! у цвѣтаюћой младости моіой! сутра! страшно!

Са жалосћу пруки руке одъ себе. На єдапуть сва као крпа побледи, сакріе бледо лице у покривало свое, и одъ тежке туге викати почне.

„Полидоре!“ тако є она лаганымъ гласомъ говорила „Полідоре, кадъ бы се ты садъ повратіо, мене потражіо, а олтаръ, олтаръ са крвлю моіомъ нашао боядисанъ.“ Садъ као да засни. „Ахъ! оћеду л' смѣти устне мое іошть єдаредъ нѣму „съ Богомъ остай“ рећи! оћеду л' смѣти руке ове“ — разшири руке свое, и посрне натрагъ.

„Аполлоне! свирѣпи Богови ништу одъ мене животъ мой, мой цвѣтаюћій животъ!“

Жалосћу погружена ходаше садъ горе и доле по врту; душа њена, узнемѣна и устрављена, образомъ смрти, скоре смрти сутрашњегъ ютра, занимаше се.

У истомъ тренућу стаяла є при ружичномъ жбуну. Узбере одатле ружу, а чимъ є узбере, листићи ружични преко пртію њены одпадоше, и падоше на землю. „Ахъ! та смрть ми є извѣстна!“ повиче поблѣдивши „Падаюће лишће смрти є моє вѣстникъ.“ Тако є упрепашћена стаяла ту, а њене влажне очице, као уковане, почивале су на листићама ружичнымъ, на земльи лежећимъ, а мысли на сутрашньой жертви. Ни осѣтила ніе шушањ купине на полю.

Граће одъ купине разгрнуюћи, доће Полидорь у врть. Съ Мессенске войне дошао є, да любезницу свою, милу Хариклею види, и да се опеть натрагъ врати, и за ню бори. Онъ ю одострагъ съ обадвѣма рукама обгрли, и яснымъ веселимъ гласомъ повикне: „„моя Хариклео!““

Она є добро чула гласъ његовъ, она є осѣтила грлећ његовъ, она є осѣтила устне његове на њенымъ, она є дрктала, и пала у његове руке; но іошть ніе смѣла лице горе подигнути, лице, кое є бледоћомъ покривено было, а ни очи, ербо бы све сузе издале: него наслони лице своє на прси његове, и тайно желяше, да се на войну врати.

На последку, безъ да є лице съ прсію његовы подигла, запыта га: „одкуда Полидоре!“ И то є дрктаюћымъ гласомъ запытала.

„„Съ войне нашій людій, да бы одъ срца твогъ нову смѣлость къ борењу позаймити могао. Дивни Шпартанцы, даю намъ садъ за њко време одмора. Садъ у Аргосу се блистаю њиови мачеви. Али ће на несрећу њиову осѣтити, да смо одмора имали. О Хариклео! побѣда мора наша быти; еръ се мы боримо за жене и дѣцу, а я за Хариклею, да окови више на руцы овой не шкрипе.““ Съ тимъ іой притисне руку на срце своє.

Хариклеа на то машући главомъ одговори: „И безъ окова може човекъ несрећанъ быти.“

Полид. Како мыслишъ то? како Хариклео? Твоє око, твоє лѣпо око плива у сузама? — Шта ти є?

Харикл. Шта ми є? пыташъ іошть? Полидоре! ты си далеко одъ мене, и како далеко? Опасностима увѣкъ обколћенъ, смрть прати ти свакій коракъ, а я самъ овде сама, оставлѣна — безъ обране — безъ пріятеля — ахъ Полидоре! кадъ бы ты овде было може быти — али тежко Шпарганцыма!

Полид. Они желе войну и смртну пропасть! Нека іимъ буде.

Харикл. На жалость, само доста рано! — Но зашто си дошао, и кадъ ћешъ опетъ ићи?

Полид. О томъ Хариклеа пыта? ты пыташъ: зашто самъ дошао? кадъ ћу опетъ ићи? шта є теби? — Ты си хотѣла, кадъ самъ овамо дошао, изъ мога се наручія изтргнути; ты си твоє мокро сакривала око. Иначе, кадъ самъ годъ долазіо, трчала ми є Хариклеа, посртаюћи одъ радости, на сусретъ; прошавше и будуће онда се заборавило; Шпарте онда на земльи ніе было, и я, я Полидорь быо самъ само ту: а садъ — зашто си дошао? кадъ ћешъ опетъ ићи? — Како Хариклео, ты сагибашъ главу твою, сакривашъ ми сузе твоє? — Дѣвойко, заръ я немамъ више срца за тугу твою? — Заръ ты иманъ суза, кое я истреба да видимъ? — Иначе, кадъ самъ годъ долазіо, говорила си: хвала вамъ, свима безсмртныма боговима! онъ є овде! а садъ — а оћешъ іошть дуго остати, дуго? Хариклео! шта ти є срце прекренуло?

Харик. Моє срце? Ништа, Полидоре! Мети твою руку овамо; оно іошть само за тебе куца!

Полидорь обувати садъ обадвѣма рукама Хариклее тѣло. „Погледай ме, дѣвойко! око у око! и садъ ми одговори, шта мучи срце твоє? — Ахъ! садъ текъ видимъ, шта

самъ найпре у великой радости превидіо: лице твоє бледо, око твоє црвено и плачно! — Любезна, мила Харикле! шта ти є? шта те мучи?

Харил. Ништа, заиста ништа! Вѣруй ми, ништа, нежели страва што те увѣкъ, да сц у опасности, знамъ. Гледай само, я се смѣшимъ.

Она се силомъ насмѣши; но смѣй нѣнъ наличіо є цвѣту скоро умируће ружице.

Полид. Тако ми Богова, ніе као што бы требало да буде.

Харикле да прекине му брзо говоръ: „Послушай ме само Полидоре! Заръ нема никакве надежде, даће се война окончати, никакве надежде миру?

Полид. Миру? са Шпартомъ? Не Харикле. Овако говоре сами они, горди Шпартанцы: — Мессеніа мора пасти, насъ люде ће поубіяти, жене и дѣцу ланцы робства оковати, и у стране варварске землѣ продати, наши домови мораю се сушити обојдисани крвлю наше невине дѣчице; цркве наше мораю се разорити, и само сурвине бытће с поменици Мессенскогъ кадгодь народа!

Харикл. Ахъ! я се страшимъ већъ, да іймъ се рѣчи не изпуне. Они су нашу войску потукли, наше градове освоили. Гледай, мы живимо само іошть у єдномъ граду, као бѣдномъ останку далеко чувеногъ Мессенскогъ народа. Ахъ! бы л' могли, я или ты, народъ нашъ спасти? бы л' могла я, лютину Богова, домовину нашу разораваюћи, утишати и на болѣ окренути? — Заръ небы ты Полидоре! животъ твой радо жертвовао, онда, онда, кадь бы смрћу твоіомъ народъ твой избавити и спасти могао?

Полид. (смѣшећи се) Я бы животъ мой жертвовао, бы се и изъ самы руку твои отргао, и за народъ мой умрео. О я мыслимъ, да самъ већъ показао, да самъ достоянъ, Мессенацъ се назвати.

Харикле при овымъ рѣчма са великимъ побуђенѣмъ нѣколико корацкяій горе доле одаше, после се на єдаредъ Полидору окрене, и озбильно рекне: „И ты бы на оногъ мрзіо, кои животъ свой небы драговольно жертвовао, кадь бы насъ све избавити могао? Небы? —

Полид. О Харикле! — гуњаюће подсмѣиваће пратило му є свакій коракъ — предъ странымъ вратима нека онай лежи; безъ домовине, безъ домашнын Богова, безъ мира, гонѣнъ одъ освѣтожедны Богиня нека самъ по странымъ землама, као да домовини своіой жертвовао небы животъ свой.

Харикл. (баци му се око врата) Тако, тако, Полидоре! само си тако моє горуће любови достоянъ; тако, о само тако самъ я желила тебе имати! тако самъ те одъ безмртны Богова молила, и само тако єсамъ тебе достойна!“ Баци му се на груди, и ещаше ясно. Полидоръ се на сузе нѣне смѣшіо, образе іой рукомъ гладіо, и сузе іой покриваломъ нѣнымъ утирао.

(Продужитће се)

О произведенію Существителны' Имена!

одъ

Іована Поповића.

(Конецъ изъ бр. 4.)

II. Писме *іе* на краю имаю:

а) Све рѣчи Существителне, кое одъ собствены савршены временика производесе, н. пр. сложити єсть савршенъ временикъ, одтудъ сложеніе; тако: спасеніе, предложеніе и пр.

б) Све одъ временика', или и одъ други' частій слова произведене рѣчи, кое бы предъ овымъ окончаніемъ писмена: *б, в, г, ж, м, н, р, с, т, ш, щ*, имале, као: самолюбіе, православіе, єзыкословіе, милосрдіе, подножіе, подлужіе, прибрежіе, безуміе, великолѣпіе, любомудріе, причастіе, благогласіе, нарѣчіе, подушіе и пр.

в) У рѣчма сложеныма, одъ временика произведеныма, кое предъ овымъ окончаніемъ, или предъ нѣкимъ іошть напредъ писменима, писме *л*, съ предходећимъ, или послѣдуюћимъ *ѣ* имаю н. п. раздѣленіе, о-

предѣлснїе, обявленїе и пр. но несложена подпадаю подъ преѣеречена правила, и пишу се или са *ѣ*, или *їѣ*, по свойству временика, одъ коегъ се производе и. п. дѣленѣ, явленїе; *врбо дѣлити* єсть несавршенъ; а явити савршенъ временикъ. Мѣстоименїе пише *се са їѣ*.

г) Многи временицы не могу оваковымъ начиномъ произвести Существителнo; но овдѣ у кратко нѣкима приведеныма слоговима, као: *ба*, проеба, одъ просити, *ва*, молитва одъ молити, *ме*, сѣме одъ сѣяти, *ело*, одъ єсти; такоѣерь и одъ прочи частій рѣчій, као: *икъ* ученикъ одъ учень, *остъ* мудрость одъ мудрый, *ска* войска одъ воинъ (войникъ), *ца* десница олъ десный. *Це* понайвыше нѣко у речма умалѣнїе означава н. пр. пиленце, ягнѣнце. *Ина* или *ара*, или *ште* изражава нѣко уничижение; и у коимъ рѣчма у корену налазисе *г*: мѣнясе на *ж*, а *х* на *г*, и. п. ручерина, людескара, ножурина, дериште и пр.

д) Благогласія ради, кадкадъ се и коренна писменна премѣняваю тако и. п. не каже се єданацъ, но єдинацъ, не єдинствено, но единствено число; кажемо рѣки и быва рѣчь. Особито писмена *с з х*, укорененыма рѣчма находеѣа се, премѣняваю у произведенію *с* и *х* на *ш*, а *з* на *ж*; но при писмену *с*, мора се то точно наблюдавати у Существителнымa одъ временика произведеныма, у прочима пакъ може се, и задржанѣмъ коренного писмена *с*, или премѣненіемъ на *ш* произвести; писмена *з* и *х* свагда се мѣняю, као што є речено, и. пр. пасче, или пашче, гусче, или гушче; но повышенїе, понїженїе, површай и пр.

Примѣтба. Колико се пакъ годъ може, коренъ рѣчій у произведенію задржати треба.

МЫСЛИ МАХОМЕДАНАЦА О ШТИЛУ.

И кодъ Махомеданаца такоѣерь налазе се противорѣчи видови Естетике. Какавъ различанъ вкусъ они у обзиру лѣпога начина писанія показую, преповѣда намъ Ботта у своіой недавно изданой книги „Relation d'un voyage dans le Yemen.“ „Шахъ Хассанъ“ вели Ботта „врло се є зачудіо, кадъ є отъ мене, као Европейца, Арабско писмо добыо, а іоште вѣма се є зачудіо надъ простимъ моимъ штиломъ. То бы велико преимућство, рече ми, Европеаца было, кадъ бы само оно писали, што къ ствари принадлежи. Мы наше мысли подъ брегъ фраза закопамо, и онда бокоре цвѣћа на њга проспемо. Овако Шахъ Хассанъ. — Сасвимъ другче Хуссенъ Ефенди, Савѣтникъ одъ Ходайда, о томъ говори. Овай ми похвальваше красно воспитанїе и духъ Ибраима Паше; и за знакъ његове красоте у писаню рече, да се његова писма весма тежко разумѣти могу.“ Заиста находе се и кодъ насъ многи, кои еднако са Хуссенъ-Ефендіомъ мысле, кадъ о людма бесѣде, кои — као што и Ибраимъ Паша — деспотично съ хрпомъ учености свое владаю. И ова ученость често се у ничемъ другомъ не састои, него у вѣштини, слабе мысли подъ „брегъ фраза закопати, и гробъ цвѣћемъ посути.“

ДОПИСИ.

1.

У Земуну 6. Іулія 1842.

Вы сте лѣпымъ стиломъ и езыкомъ писати почели, а правописанія дрите се онога, кое єдино свих нашъ отличнїи народъ одобрава. Тако треба. Г. Шафѣарикъ писао є ученомъ єдиному Србаку у Бѣограду, и каже му, да онъ за добро налази, да се Срблаи одъ славенскогъ своіг езыка у свему, а и у правописанію не удалюю. (1) А и зашто бы мы безъ нужде нове речи ковали и одъ славенскогъ се езыка тимъ удаливали? Ил' заръ има іошть какавъ

1) Мы смо о овомъ писму приватно извѣѣени. У нѣму се овай славный мужъ чуди, и но нашемъ мнѣнію праведно: зашто се Срби толико о правопису препиру, а чрезъ то стварь т. е. народну литературу занемарую. Истина, препоручуе Славенскій правопись, али не съ намѣрозъ, да Срби при нѣму остану; него да се нѣкме за садъ служе, докъ време не дође, кадъ ће дружтво ученыи Србаля Србскія устрони и опредѣлити.

У.

језикъ орвографију, коя се безъ учења — као што бы то наши гдѣкои млади Србльи хотѣли — научити може? Па' е може быт' Букова таква? Што се нахъ ковања речій тиче, велика е ходъ насъ жалость, што наши Писатељи никако неѣеду за мудре оне речи древнога єдногъ старца да знаю, кои вели „Doctorum verba nulla sunt publica, suis inuntur. Et id quidem commune omnium fere est artium. (2) — Тако тай старацъ вели, а наши Писатељи изврћу и нреокрећу и оне славенске речи, кое су већъ у народу познате, и тако реки, у Србству право граждянства већъ придобыле. Тако н. пр. єдномъ невалп „втеченіе“ — него каже „уплывъ.“ — Забадава му човекъ каже, да уплывати значи нѣмачки einschwimmen, онъ хоће „Einfluß“ да се зове „уплывъ.“ Другій опетъ преводи Interesse са „достицанѣ“ и т. д. Таквимъ ће начиномъ и ходъ насъ скорима до тога доћи, да ће свакій писатель свой собственный речникъ имати. (3) — Овай часъ доће намъ овамо Нь. Высокопреосвященство Архи Епископъ и Митрополитъ Београдскій Г. Петръ Іовановичъ. Ноћасъ ће на нарочиту долге къ Мехадіи отићи, где намѣрава кой данъ у тамошнимъ топлицама провести. — До краткогъ времена послат' ћу Вамъ описаніе стани нашы школа у протопресвутерату Земунткомъ — число учителя и ученика — число притомъ народа — црквій и школа. Я се издамъ, да ћеду Вамъ таконо што и изъ други протопресвутерата доставити, (4) па намъ онда неће нужде быти изъ нѣмачки Новина недостаточна извѣстія о ствармa нашимъ подъ готовъ новацъ пріймати.

Петръ Ѳеодосіевичъ.

2.

Садашнѣ Станѣ Србскогъ Театра у Бѣограду.

Одъ кадъ е Нѣгова Свѣтлость Князъ у Толичдерь отишао, све се манѣ и манѣ Театеръ посећуе На врућину гледаюћи могли бы казати, да е и потешка ствар у Театру обстати; али овде се ма то нѣи мора, да се тако полезно заведеніе одржи; и кадъ узмемо, како Београђани неуморно тако названый енглезкій комоторкъ пооде, не можемо се задержати, да одъ срца не ускднемо. О Србльи, Србльи, кадъ ћете престати туће уважавати и подномагати, а свое презирати! Сви народи сматраю Театеръ као найприкладнія способъ образованія; а вами е новолнїе гледати, како се безпослічари на комьма превріу, него такову забаву имати, где и и наука прикопчана. Особито с примѣтбе достойно, да Београђани не радо чую, кадъ се какво дѣло на Театру повторава, а при комоторку ни мало ємъ досадно ніе но петь и шесть редій єдну исту ствар, съ малымъ само некимъ измѣнама, гледати. — Познато е, да е Паша забранїо такова дѣла представляти, где су Турци помешани. Свакій може лако забранївати, ако га другій слуша; но мы Арнимо, да е ова ствар нека, него да бы е самъ Паша решити могао. Више бы се дакле обштой ствари помогло, да е Србско Правителство исколо, да се ова ствар Порти найпре на разсмотреніе предложи. Нышло бы се може быти тамо людій, коима ово не бы тако загарно было, као што се наши Пиши. Иначе, ако овако ноће, можемо дочекати, да ће людма забрањено быти и народне оне песме певати, где се о Турцыма спомень чини, накъ овда — но и куку са Србльима, и милованомъ народноєу!“ —

(изъ пріятельскогъ листа)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Сѣкодрѣніе на подлогу Катихетическаго Наставленія къ Учительахъ. 8. ст. 15.

Ово неодѣлимо дѣлце Нь. Высокопреосв. Г. Епископъ Будимскій Платонъ Атанацковићъ посветіо е свештенству свое діецезе, коимъ га ободрава къ маральномъ преподаваню катихетичке науке. Мы желимо, да исто доволно помышлены читателя, а и послѣдователя наће. Ако православно свештенство архипастирескомъ савѣту, у книжици овой мудро изложеномъ, слѣдовало буде, то нимало не сумнимо, да ће съ наставленіемъ катихетичке науке у многомъ, и свакопрстномъ обзиру болѣ одсадъ ићи.

Ruže i Tárnje. Pésme od Ljudevita Vukotinovića. U Zagrebu, tiskom Fr. Župana, c. kr. pov. kujigotiskara i kujigolárzca. 12. стр. 160.

Г. Вукотиновића и при изданію оне књиге неможе иначе, него съ Phoebe fave! поздравити. Кодъ мало е людій талентъ и значай тако сносић, као ходъ нѣга. Нѣгове нѣсни, коє му умутарность пред-

2) Оно мыслимо, да се башъ о тако названомъ Славено-Србскомъ језику казати може. Данашнїи литератори куне рѣчи изъ уста народа, а не изъ књига, коє су учене главе написале. Ако ли у народу коє потребите рѣчи нема, то се узмна изъ нарѣчія славенскога т. е. црквенога, ако накъ ни у своемъ нема, то изъ когъ другогъ славенскогъ, н. пр. Рускогъ, Чешкогъ или Полячкогъ, на сходно нашемъ језику посрби. Ни е л' тако? — У.

3) Баремъ бы онда лакше изъ више єдан сталный, и то критичный исповодали. У.

4) Радостно подобнымъ саставцыма листове наше уступамо, съ тимъ радіе, што о нашимъ школама засадъ іошъ толико знамо, колико ништа. У.

ставляю, вуше нас дивљењем и љубављу. Језикъ изражава узвишене мисли. Онъ е благородан, силанъ, одсѣчанъ. — Књига раздѣљена е на четири страке: I. Таласи живота. Овде изражава Г. списатель различна чувствованя, кои му у животу душу и срце гибаху. Каково племенито мишљењѣ и редкій патріотизамъ одушевлява груди Г. Вукотиновића, некъ за примѣръ служе следеће рѣчи:

„Душманъ мисли, куша, ради, снуе,
Где што може, чини и послуе.
Зарь е тмина, још несвану данакъ?
Тако л' дубокъ быти ће нашъ самакъ?
Докле други живу у свѣтлости,
Мы заспане бришемо си очи;
Докле други књига сто читаю,
Наши листи нит' слова немаю!

Када рода неному имену
Прети облакъ ударити сѣну;
Када жедни вукодлаци пію
Туђу крвну, кое нит' месмо;
Кадъ се зваи ките тријумъ лава;
Тада мора устать честна слава,
Разиграти мора све Словине,
Да ијмъ име, да ијмъ честь нестане!

Домовини надпой само єдну
Моћ' е ставит' надгробницу вредну,
Пуку костии, крвлю насликану,
А другчіе боиште названу...
Судбина то зарачунат' знаде,
И кадъ єдномъ плакати настаде,
Они, кихъ мачъ ніе крвно боде,
Дрхтат' хоће ко шиба средъ воде!..."

II. Успомена младобытности. У овомъ раздѣлку находе се различите љубавне пѣсме, као и:

„Прамалећа све љубкости,
Све разкоши, све радости,
Ко шећеръ су безъ сладности:
Мою любу Вышњи створи
Пре нег' небо још отвори....
Да снемъ світу съ нѣжнъ говори:
Нут' анђелске чете моє
Прваи воја вами то е!..."

Раздѣлакъ III. Успомена стародавности садржи мѣколико лѣпы повѣстница — балада изъ исторіе Хрвата и Србаља. Најпосле IV. Зимске мысли узвышују ову досадашню хвалу, коя е Г. Вукотиновића постила. Искреныхъ, нелицемѣрныхъ, пламеныхъ, до граница праведности разширеныхъ родо- и домолюбіемъ надживу оне срца сваког читателя, особито младежи, на кое изображености оснива се сва срећа народа нашег. — Заиста питко књигу ову изъ руке оставити неће, а да се изъ ње чиме не забави, чему ненауči, и на што не побуди!

б) Руске.

Четыри мѣсеца въ Черногоріи. Со чиненіе Ковалевскаго. Санкт-Петербургъ 1841. 8.

Књижица ова е одъ особите занимивости, яко и има мѣшто погрѣшака. Приключена јој е мана по истомъ Г. издателю, кои е Црну Гору и преко и уздужъ обишао, начинѣна. Само шкода, што имена на њој због нечисте штампе, врло се тешко читаю, а многа се нити читати немогу. Чуемо, да Г. Чехинић нову, болюману къ изданю спотовлява.

в) Ческе.

Čechoslowan, čili národnj gazyk w Čechách, na Morawě, we Slezku a Slowensku. Od Františka Cyrila Kampeljka. W Praze 1842. U Pospjšila.

г) Полячке.

Wyjatki z powtórnéj podróży do Włoch, przez hr. Ant. Karsnickiego. У Лвову.

Како ову Полячку, тако и горню Ческу новоиздану књигу мы још у рукама имали нисмо, зато и не можемо мишљи наше изразити. Али о вредности мысли доволно намъ сами већъ позната способность Г. Г. Списателя.

СВЕСЛАВЕНСКЕ ВЬСТИ.

У Познанію (Posen) составило се е „Дружтво помоћи Наука," подъ управљењемъ Дра Марциковскога. Одъ владе е већъ потврђено. Оно за цѣль има — подпомагати учећу се сиромашку младежъ у каквойгодъ струци науке. На то су опредѣлени годишњи приносиња, и већъ е подписано мѣколико хиљада талира у сребру.

У истомъ мѣсту отворенъ е другъ малога свеучилишта, одъ три одсѣка: философія лѣпы знаностій, одъ Дра Либелта; старине Славенске, особито Полячке, одъ Мораčевскога; енциклопедія права, одъ Крутхофера; експерименталка хемія, одъ Дра Матецкога. Све ове науке препредаю се на полячкомъ језику, у особитой за ту сврху одређеной дворани у палати грофа Дзалынскога. (Časopis českého Museum.)

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Нь. ц. и кр. апост. Величество доставило е, кр. унг. Надворкогъ Комориика, Фр. Шкултети, на властиту прошњу, после 50-годишњ службе, съ уступленіемъ подпуне плате у заслужено стање мира поставити.

Нь. ц. и кр. апост. Величество благоволило е, за регулированје Дунава на Будимской и Пештанской обали и за устроенје пристаништа на Пештанской сарами, именовати єдну депутацію подъ предсѣдањемъ грофа Валентина Терски. Ова ће се депутація, у слезу съ Пештанскомъ градителномъ комисіомъ, о томъ савѣтовати са Малтачкимъ упра-

вителѣмъ радителства Г. Палишаномъ, витезомъ желѣзне круне, и съ ц. кр. надворнымъ градителномъ рачуна савѣтникомъ, витезомъ Фердинандомъ Митишъ.

Высокославный крал. вѣстозаступный савѣтъ достано е Г. Георгія Петровића, Сл. и кр. вароши Сомбора Фишкала и намѣстнога директора трико-несѣдићеве народне школа у округю Бачкомъ, именованти правимъ директоромъ Препарандіе у Сомбору.

Нѣгово Высокородіе ц. кр. Совѣтникъ, Меценасъ Србскій Г. Савва Тюкюлій отъ Кевермеша 15. т. м. приспѣо е амо у Пешту.

Пожунъ. Дружство овдашнѣех Жидовскога Касина, да бы са своимъ утѣловлѣнѣмъ (corporatio) ошъ племенитио тежаю скончало, основа садъ храмилиште за дѣчицу своега вѣроисповѣдања. *)

*) Ову вѣсть понайвише зато саобштавамо, да се поведе рѣчь о томъ: како бы и мы Срби м. пр. у Новомъ Саду, Сомбору, Панчеву, Земуну, Митровици, Кикинди, Меленци, Осѣку, Бечею и т. д. подобно заведеніе за нашу дѣчицу основати могли? Доба е вѣкъ, да и мы собилно о нашемъ благостоянію мыслити и дѣлати почнемо. Дѣчица су мѣжно билѣ човечества; оно треба, — ако нежелимо, да намъ се покваре, одивлачи, осуши, — њговати, закланяти и одхрамљивати. Къ тому е нужно заведеніе, у коемъ ће се човекъ за човека изображавати. Вѣкъ и Жидови добротворну човечности десницу на малу само дѣчицу простираю; основаю храмилиште за своју дѣчицу: Мы Срби, коима су сва средства у руку, ошште не участиумо при подобнымъ, човечество хранећимъ заведенима!? Родителѣи — отцеви и матере Србске — колико брига и неволя имате съ дѣчицомъ, докъ до школе само дорасту? Дѣте, одъ нарави несташно, — трчи по улица, вера се по тараба и дрвы, комци га колове, разбіе главу, сломіе руку, ногу, остане богаль; — како вамъ се на то срце нѣма? Ишита одъ онога не бы было, кадъ бы дѣте, чимъ погомъ поће, у храмилиште дали. У храмилишту дѣте вамъ е не само одъ подобны несрећы догађаи спасено, него се и усавше у нѣга сѣме човечности, сѣме морала, сѣме будуће изображености. — — За ово нетина потребите су жертве — — Али кадъ помыслимо, колико се у тартань потроши новаца, занета можемо, а и дужни смо (еръ каже Богъ заповѣда) штогодъ и за благо дѣце наше жертвовати!

Ово мекъ за сада текъ мимотредъ речено буде. Првомъ приликомъ говорићемо обширно о изображаваню народне наше младежи. Рѣчь у свое доба речена много пруди.

У.

ПУТЪ ПО СВЪТУ.

У Енглезкой, особито кодъ народа, кои одъ рукодѣлія живи, така сиротиня, а изъ оне происходећа гладь царствуе, да се свакій данъ по фабричкымъ варошима много мртва тѣлеса, коя су одъ глади скапала, налазе. Не давно у едной скупштини ови рукодѣлци заключили су, да ньи три хиляде отиду у Лондонъ, гдѣ никакве насилности чинити неће, него кадъ всѣ одъ глади умрети морао, то желе баремъ предъ очима Краљице Викторіе и њмы Министера животь окончати. Ето живота у извиканой богатой Енглезкой!

У Улми е садъ заведено дружтво съ торжественымъ и изобилькымъ штатутима, кои ће коньско месо да еде. Добаръ тѣкъ! (апетитъ)

Тексанскій конгресъ издао е законъ, по коемъ свака женска, кои се у опредѣлено време за граѣанина републике уда, награду одъ 2982 јутра землѣ добыя.

СМЬСИЦЕ.

Найвећа соба на свѣту е школа ященя у Москви, кои е 500. стопа, 10. палаца дугачка, и 138. стопа широка. Варошкій пріндворъ у Падуи, кои се обычно за найнећу дворану држи, само е 240. стопа дугачакъ, и 80. стопа широкъ.

У нѣмачкой садъ има 175. миля готового, и 176. у послу находећегъ се желѣзноть пута. На сготовлѣне путове вѣкъ е потрошено 30,940,000. талира.

Цѣна ране у Пешти 17. Іуліа. Грошић. б. вр.

	найболѣ	средњѣ	лоше
Пшеница	185	175	165
Наполица	148	145	140
Ражь	120	117	115
Ечамъ	92	88	85
Зобъ	83	88	77
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	122	120	—
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

16. Іуліа 6′ 10″ 3‴ — 17. Іул. 6′ 5″ 6‴ — 18. Іул. 6′ 0″ 3‴ — (надъ 0.)

☞ Ако се ошть кои родолюбацъ на листове наше пренумерирати жели — нека изволи похитити, докъ смо у стаю са свима ексемпларима служити.

Листъ свай пошаи два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣл, Четвртномъ на по табака съ образомъ ошшва, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. пошти съ полугодишньомъ цѣномъ за изванске 3 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 23. Іуліа. Число 7. 1842.

Прошнја на пріятелє човечества!

Познато є читателємa, колико є месецьника ове године у домовини нашой одъ пожара страдало. Пожежани, Светоиванчани, Модрошци, Новоселци итд. пали су жертва бѣснующегъ огня. Текъ што овыма добротворна човечности рука суде утирати почє, већъ намъ нове, још жалостніе, срце раздирукє вѣсти дођоше изъ Лугоша, у Крашовской вармеђи, гдѣ є грозовитый пожаръ двѣ стотине фамнлія до просячкогъ штапа довео. Двѣ православне цркве, варошку и Вармеђку кућу, и преко три стотине домова за петнаестъ минута прождерао є свирѣпый вулкамъ 9 т. м. око 3½ сата по подне. Штета є трдна. У той ужасной смутньи и више є людіи погинуло. И наймања жертва, на олтарь ове страдалника примешена, много ће користити, и остатке у вѣковитомъ кодъ нас спомену. Особито Мы бы волѣло, да ову єдиновѣрну браћу у той несрећи помогнемо, и Храмъ Божіи, коега су садъ наседнути лишени, поднки посѣћнимо! Милостиню прима и експедиція ове листова, кои ће свакуи наймању обнародовати, и на надлежеће мѣсто оправити.

Експедиція Пештанско-Будимскогъ Скоротече.

ЛЮБИЧИЦА.

(по Гетеу)

одъ

Василіа Живковића.

На зеленой ливадици,
Сакривена у травици,
Цвѣтала є малена
Любичица, коіомъ краси
Дивна дѣва цриє власи
И нѣдарца пламена.

Тудъ пастирка пролазила
У пѣснце є цвѣће вила
Играла се лагана;
Тіе нѣеме изнѣла,
Любкимъ гласомъ спомињала
Своја милогъ драгана.

„Ахъ!“ уздану любичица
Прамалеча *) любимица
„Ахъ зашт' нисамъ ядна я
„У природи найкрасніа,
„И на нѣжномъ лицу тія,
„Руже да ми румењ с'я.

„Я бы онда почивала,
„И чаръ рајску уживала
„Мељ' дојкама дѣве те;
„А гдѣ срце нѣно біе
„И нежне драги ліе
„Мирнее бы слала сне.

„Кадъ є драганъ мѣнъ полюби,
„И сласти іой съ устне слюби,
„Бѣла нѣдра милуе:
„Некъ полюбацъ мирнее нѣе,
„Образе іой љубакъ грѣе,
„Да се драганъ радуе.

Ах' пастирка тудъ пролази,
И на плавый цвѣтакъ стази;
Любичица уздану:
„Ахъ, нису те дѣво клели,
„Због тебе ћу радо мрети!
То изусти — издану! —

У Врнцу.

*) Значи пролеће у дубровичкомъ нарѣчію.

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

одъ

Професора Исаковића.

(Продужено.)

Садъ се подиже Хариклеа. „Ахъ Полидоре, я морамъ“ — погледи га поразујућимъ любови погледомъ — „љубезниче мой!“ — овде му падне, обадвѣма рукама га обгрливши, и силно низъ образе сузе ливаюћи, у наручія — „Моранъ! Твоя Хариклеа мора за домовину умрети!“

Полидоръ се удиви.

„И садъ послушайте ме вы сви безсмртни Богови са высокогъ Олимпа, послушайте заклетву, коюмъ задаемъ!“ Садъ ступи напредъ са разширенымъ рукама и небу управљенымъ очима: „нека ме савъ свѣтъ поплюе, душа ми нигдѣ покоя не нашла, ни на самомъ гроба прагу, Полидоръ нека ми любовь мрзосћу награди, кадъ я небы миломъ отечеству “ —

Полидоръ іой се лютито у наручія баци. Не изговори іошъ сасвимъ мрзку ту заклетву, а онъ рекне: „„Не слушайте, Зевсе и вы други Богови, заклетву безчувствене дѣвойке!““ Онъ притисне устне свое на уста њена, и прогута полакъ рѣчій, кое су изъ грла њеногъ некъ изтицале. Садъ ю дрктаюћимъ рукама привуче на колѣна своя, сакріе лице свое у куцаюћа прса, и ецане: „„Хариклео, Хариклео, послушай, о послушай ме! ты си моя, тако ми имена Божіегъ! ты си моя! —— Половино живота мога, ако іошъ мало као покажешъ любови према мене чувствуешъ, то смилуй се на мене!““

Хариклеа вртећи главомъ посрне на Полидора раме. „Не, я несмѣмъ!“ повиче она срце параюћимъ гласомъ.

„„Хариклео““ почне опетъ Полидоръ „„Хариклео, кадъ ты нећешъ любезница, нећешъ жена да будешъ, а ово баремъ мати буди; кадъ си према мене свирѣпа, а ово се баремъ смилуй на невино дѣтенце, кое ти у крилу спава.““

Онъ посрне предъ ноге њене, и обувати іой колѣна, сакріе лице свое у одѣћу њену, а она му несвѣстно падне на раме!

Безгласна Сцена! Тко ће да опише чувствованћ душа њиовы? —

Хариклеа могла е опетъ прва говорити. Говорила е шпуцаюћимъ гласомъ: „Полидоре! я морамъ, я морамъ умрети. Я самъ Мессенянка! — О немой ме съ тако боязљивымъ смѣшенћемъ гледати. Имай сажалѣнће са срцемъ овымъ, кое смрть и любовь по полакъ деру. — Полидоре! свезу живота лако ћу моћи раскинути; али како ћу свезу раскинути, коя ме съ тобомъ веже? — Не, Полидоре! пусти ме храбро умрети. “

Полидоръ. Умрети? Ты? — Хариклео, ты си жена моя, ты си мати. Смрть ће твоя тебе, мене, и дѣтенце любови наше убити. Хариклео! реци, та реци: я хоћу да живимъ, реци, да ме смртоносный страхъ предъ очима твоима не удави.

Хариклеа за нѣколико магновеня дубоко се замысли, а после стане га сматрати са погледомъ, изъ кога се пламень надежде появљиваше. „Могу а’ я? Полидоре, смѣмъ ли я? “

Полид. Ты смѣшъ, ты смѣшъ! ты морашъ! — Помысли Хариклео, — наслони лице свое на прса њена, и гледи ю ласкавымъ погледомъ — помысли, кадъ насъ Хименъ златномъ своіомъ свезомъ на вѣки свеже; а то ће скоро, скоро: — кадъ ты онда мати постанешъ, и сисаюће дѣтенце на материнымъ твоимъ прсима уранишъ, кадъ оно онда мале свое ручице теби горе пружати стане, мутаюћи тебе матеромъ, а мене отцемъ узове; кадъ ты черте лица и твогъ и могъ на његовомъ саюженс, на ново оживљене примѣтишъ; кадъ ты мати много цвѣтаюће дѣчице, слободне дѣчице слободна мати будешъ: у срцу момъ увѣкъ утѣху —

Хрикл. (руке кршећи) Свирѣпо! ужасно! Мени срећу ону тако дражестно представляти, коіой я морамъ одказати. Ахъ, Полидоре! ты ми смрть тисућа путій окушавати даешъ. Престани, престани!

Полид. (далѣ говорећи) Помысли Хариклео! кадъ мы онда старосћу измождени и

сити живота, но среди гомиле цвѣтаюће дѣчице наше, люблѣни одъ ньи, и само за ньи живећи, у време своє по судби човеческой у смртна наручја поитимо: онда бьћемо ми любовь у пуной мѣри већъ уживали, онда бьћемо ми волшебну чашу нѣну сасвимъ испили! О Хариклео! живи у наручју момъ, супруго, мати, садружице моя!““ Онъ ю здраво претисне себи.

Хариклеа у љубострастно море мыслій овы занесе се; сузе ій силно низъ образе теѣи стану, мало смѣшенѣ лепршало се око устанца нѣны. Ахъ! већъ є хотѣла руке своє око любезника савити, и викнути: я ћу живити; но садъ ій на паметь отацъ дође; она се стресе, подигне очи и руке къ небу. „Не; блажени Богови, укрѣпите ми борбе се срце! — О Полидоре, погледай супругу твою, при ногама твоима! пусти ме, ніе могуће! пусти ме, да отечество спасемъ! Не преокрећуй ми срце! Не; я морамъ умрети!“

Полидоръ се горко насмѣши: „„Ты морашъ? ты морашъ? Садъ дакле, вы Богови, вы сте чули заклетву, кою ми є она оноћ вечера, када су, намъ звѣздице неба ванћеъ, брачну постелю нашу, мирисаво бусенѣ, озаривале, задала. Вы сте заклетву нѣну, да ће моя быти, чули, у пркосъ судбини, у пркосъ волыи свію безсмртныи! Садъ саслушайте и мою заклетву! — Умри невѣрницо, раздери срце ово, кое те є безконачно любило! Погледай, незадовольно пека сѣнка твоя по бреговима Плутоновоѣ Царства облеће; єръ я ћу буктињу и мачь зграбити: Итоме ћу самъ запалити; ватромъ и мачемъ бѣсиньу, и Шпарта ће одъ мене свирѣность прама Месселіе познавати учити, па онда ће мачь овай залуѣено ово због любови срце казнити, због любови, кою є прама тебе чувствовало. То ты се заклинѣмъ сѣикомъ твоіомъ и свима страшнымъ богиняма наклеными.““

Харикл. Богови, Полидоре! можешъ ты мене спасти, могу л' я живити?

Полид. Спасти? То могу я, докле годъ рука ова мачъ мићати може. Хариклео, хоћешъ ли ты да живиньъ?

Хариклеа надне му на прси: „Хоћу у твомъ наручју живити, само ако судбина узхоте.“ Обгрли га іошть яче. „О Полидоре, сакри жену твою; избави, избави ме!“

Полидорь благодари тайномъ молитвомъ добрымъ Боговима, што су срце Хариклее нѣгове преокренули. „„Сачувайте насъ и далѣ добри Богови!““ повиче и обгрли Хариклею.

(Продужиће се)

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Нь. ц. и кр. апост. Величество благоизволило е ц. кр. правогъ тайногъ савѣтника, Іосифа Алмаши, на нѣгову собствену прошню, найвлостивніе дићи како съ Присѣдничтва кр. Седмочичногъ Стола, тако и съ Великогъ Жупанства Гемерске вармеђе.

У Будиму 16. т. м. инштаиирао се Нѣг. Екск. Госп. хранитель круне, Франць Иринеи у прибытности высокогъ државногъ племства, свештенства, депутације одъ стране сл. Пештанске Вармеђе и военогъ и грађанскогъ старѣшинства изъ Пеште и Будима. Славность є отворіо мађарскимъ словомъ кр. Комисаръ Нѣг. Екс. Баронъ Меднянски, у коега руке Г. Хранитель круне заклетву є положіо, и славность сходнымъ одговоромъ заключіо.

Око Пожуна страшна бура є бѣснила. Кажу да є много кровове съ кућа поодкидала, и да су съ кишомъ и жабе падале. — Кадъ ће насъ нарав већъ сдавитъ са златомъ кишомъ пошкропити, и банкнотама напотити?

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

У Пизи случило се є прошавшетъ мѣсеца єдно досадъ у цивилизираномъ свѣту іошть нечувено злочинство, кое намъ заедно показуе, кои є степенъ необуздапости злочинаца докучила. Сваке недеље у Пизи пре подне одржава се у катедралной цркви торжествено Богослужење, на кое се обычно силный народъ скупи. И садъ є црква была тако пуна, да се човекъ ни мали не могаше. Између другогъ народа маће се овде и една чиста чета пустахія. Нѣкои одъ овы єдну клупу, на коіой су благоговѣини Христіани сѣдили, преврну, и тимъ у цркви таку буну подигну, да се сви онде бывши уплашише. Садъ други изъ те чете почну викати, да сводъ пуца и падати почиње, кои се вика іошть съ тимъ потврди, кадъ съ гора милтеръ, кои тако-

ћеръ люди изъ те чете бацаху, падати ноће. Садъ се у цркви буна учини, и савъ народъ къ братма поврви, гдѣ се така стиска учини, да многи люди попадаю, многи преко ини прећу, свакн гледећи само како бы могао изъ цркве изићи, и смрти се избавити. Пустахіе ово време обрате на свою корист, почну претећ, сатове, мишуше, нуђиларе и друге драгоћене ствари одъ людій красти, а одъ ове, кои су се бранити почели, отимати, и господаре мучити. Буна ова потрая скоро читавъ сатъ. За то време пустахіе свое џепове напуниши — безъ да су у послу своме одъ полиције узнемираваны были — удале се. Доста се е налазило людій съ разбіеным главама, съ пребіеным рукама и ногама. Єдно двойче остане на мѣсту мртво, а двѣ жене тако су утучене, да ће тешко живе остати.

☞ ИЗВѢСТІЄ!

Пре нѣколико дана добылисмо допис єданъ изъ Сегедина одъ г. М. Г., у коемъ насъ г. дописникъ пыта: 1) хоћемо ли мы ова списанія, израженымъ у обявленію пунктовима складна, онако, као што намъ списатель пошлѣ, штампати? и 2) хоћемо ли мы, како противъ другога, тако и противъ насъ самы критике примати? На ова пытанія, за управлянћ како хвалѣногъ г. дописника, тако и осталы (п. н.) г. г. списателя, и сутрудника наши, одговарамо, и явно обрчемо: 1) да ћемо све прилоге, кои намъ послани буду, дипломатичномъ точносћу штампати, ништа неизмѣнююћи ни у єзику, ни у правопису, осимъ кадъ намъ тко допусти, или замоли, да му се поправи, или кадъ е саставакъ наопако нагрѣенъ и безъ икакы правила. Овако мыслимо, да ћемо найболѣ дужность нашу испунити како према читательыма, тако и према списателыма. То чине сви редактори, кои законе редакторске осећаю и познаю. — 2) Критике примати нећемо противъ никога, кано ни противъ насъ самы; али противъ дѣла свачіи, дакле и противъ нашн драговольно ћемо дочекивати и у назочне листове ставляти. Audiatur et altera pars: ово е сентенція, по коіой се мы равнамо. Кадъ и сами пишемо, и примамо критике противъ списанія други, праведно е да примамо и противъ наши. Иначе пали бы у обћесть деспотизма. А то е далеко одъ тежнѣ наше. Нећемо пристрасно да поступамо; єръ бы насъ то исто поступанћ критизирало, и шта іошъ више рећи! — — Но овде іошъ напоменути морамо: да ће се критике, кано и резонираюћи дописи они само примати, у коима ништа одъ политике нема, у коимасе ничія (као што рекосмо) особа невређа, и кои аукторъ име е свое баремъ учредничеству одкріо. — Изъ овогъ узрока и не можемо єданъ не текъ резонираюћи, него и увређуюћи допись, кои съ Петроварадинске поште съ подписомъ „Изъ Срема Стойко Каменитъ“ добысмо, на свѣтъ дати, — тимъ више, што г. дописникъ вели: да смо га мы къ подпомаганю позвали; а мы не само што га нисмо (баремъ подъ тимъ именомъ!) за спомоћника позвали, него и не познаемо коегъ литератора Србскогъ, кои бы се Стойко Каменитъ звао!!

Учредничество.

НОШИВО.

(съ образомъ Ч. 4.)

Хаљина одъ фоуларда съ гайтаны. Сламный шеширъ са цвѣћемъ и шаљемъ житнымъ.

Цѣна раже у Пешти 21. Іулія. Грошић. 6. вр.

	найболѣ	средњ	лоше
Пшеница	188	175	165
Наполица	150	145	140
Ражь	120	118	115
Єчамъ	88	85	80
Зобъ	83	80	76
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	122	120

Св. меса єдна фунт.

Станѣ Дунава.

19. Іулія 6′ 2″ 0‴ — 20. Іул. 6′ 8″ 0‴ — 21. Іул. 6′ 9″ 6‴ — 22. Іул. 6′ 8″ 0‴ (надъ 0.)

☞ У предашњемъ листу молимо поправити слѣдеће погрѣшке: стр. 34. шпалта I. врста 7. одозго nulla-nulla; шпалта II. врста 25. одозго наши Пани-Паши чини; врста 3. одозго меможе-не можемо.

Листъ свай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недељ, Четвртковъ на по табака съ образомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнымъ џеномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улиці (Bastei Gasse) Nro. 349.

У Будиму, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 26. Іуліа. Число 8. 1842.

УЗДИСАЙ.

одъ

Димитрія Арнота.

Србска браћо далеко разсѣяна
По леяма божествене тврди,
Гдѣгодь ми сте на земаљскомь кругу
Ход'те амо, шир'те нѣдра братска!
Та дружевнь справна ми є душа,
Да одлеће на сусрѣтъ Србиштву,
Да цѣлива своєродного друга,
И поздрави са братскимь се грудма! —
Ход'те браћо! ходи роде Србскій!
Ход' на саборъ, на дружевну сѣћу,
Па ми одни тајанлїву тайну,
Да во лечимъ што болѣ узногу.
Мелемъ носимъ съ предѣла Вулкански,
Гдѣ ћошъ муня крипудала ніе! —
А я ку ти съ магнмъ срцемъ братскимъ
Прострети се у наручь душепну:
Некъ се дини туѣродна зависть
Како браћа светкую дружевность.
Ходи роде! севнуй' душа тужна
Пуй'ће срце у грудма некимъ.
Безъ тебе самъ и кодъ людста самацъ,
Блудникъ тужанъ и кодъ нзногъ свѣта? —
Пазарь Новы, пирестолный Прирень,
Соколъ, Средацъ, и Пришгина стара,
Онеть рајат' своимъ ће Србству дике,
Па у Жичи (*), прославлѣной прво,
Заори ће славнонѣвнымъ гласомъ
Онеть Србство надъ дивнымъ ионакомъ;
Само некъ се нре достѣпа слутня
Право збуде заслуженогъ Србства;
Некъ будућность срећу право дели,
Па ће синут' зора златосајна
Давной натиш поклицнутогъ рода. —

Слетай роде духомъ саединства
У средъ стана љубезнога Србства,
Па та повни у пространство грдно,
Некъ натраги подъ област'ма Феба
Милогъ брата, љубезнога Срба;
Па та повни у храмъ слоге драге,
Гдѣ ће видит' вѣчнаго нѣмца
Свои Дѣда и Царева Србски —
Гдѣ му цвили у самоки тужной: —
Прахъ и пласанъ одъ вустоће давне
Обсуо се ово сиа дивногъ! —
Ту некъ клекне са истнномъ душомъ,
Некъ с' завѣри докъ му клетве трае,
Да за срећу свога милогъ рода
Духомъ честногъ текъ Србинства дише,
И да Србскимъ „Светыня“ у грудма
Слога пламти и честитость права. —
Па одатле некъ запре нѣри
На Косово, крвію пошкропљено
Праотпца и Дѣдова свои, —
Некъ прекрпле као єродна чада
Крвно поле Србскогъ пропалишта,
Некъ очате молбу опроштня,
Покаянѣ исповѣде Богу,
И милости запросе спасенн;
Некъ оросе сузицомъ спомена
Разсадъ Лазра, Палма и Купреса,
Укорењаъ славомъ надъ гробонъ нзъ. —
Ту некъ стеку съ цѣлогъ се туѣнства
Одъ Адрія до Киписке стрии:
Све некъ буде прежалостнымъ гласомъ
На опело догађат прнлъ. —
Ту некъ Краинцъ брата свогъ Босанца,
Дубровчанинъ, друга Црногорца,
Далматинацъ своѓъ милогъ Хрвата,
Србіанацъ честатогъ Славонца,
Истріанацъ драгога Штаерца,
А Бачванинъ свогъ Банаћанина
Братскимъ грудма, топлымъ чувства жаромъ,
Къ срцу нѣжнымъ притрли прнвѣранъ;

*) Ту є нрвый Царь Стефанъ одъ свог брата Светогъ Саве за Цра помазанъ быо.

Тѣше съ надомъ узаимность будућства,
Злобу требе споменомъ Србиства:
Ту векъ сваце себичности лишце,
И единство у обштини траже:
Да се корень слободности Србске
Одсадь никадь туђинь! не занѣ.

У Орослазошу.

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

I.

Безъ добре младости нема памет-не старости.

одъ

Людевита Вукотиновића.

У свакой ствари, и у свакомъ предмету оно є време спада найважніе, у коемъ ствар свой животъ, свое обличѣ, и свое бытіе добыя. Ово проницанѣ и истога бытіа постоянѣ; ово слаганѣ различиты странака, противны уплива и утицителя; ова борба унутарньи живаля, докъ се право размѣрѣ (proportio) и складность (harmonia) удова и членака установи, — ово є найважніе време: єръ какова се онда у ствари нѣтила породе, какови се онда знаци укажу, тако се и далѣ потези значайни и бытіе разлучуюће у оштре, ясніе, накъ и чврсће утврде.

Неспомињаюћи нѣме и на изнанъ себе гибивога живота неимаюће ствари, кое се по законима, понѣшто вечъ откривенымъ, вечиномъ инакъ сакривенымъ, изъ тайности нарави рађаю, преламъ на створь, кои се человекомъ именуе. Овай человекъ, найслабіе свію створеня бытіе, дуго времена физично само живећи, безъ природены властитостій тѣлесны, и безъ найманѣга слутеня божествене искре, тако є слабь, да бы свакако, да се великимъ дворенѣмъ, настованѣмъ и бригомъ не чува, пропасти морао.... Ову слабоћу накнадіо є вышный равнитель, вышный духъ, коимъ су сви свѣтови напуњени, странкомъ свое нѣчне ватре, искромъ єдномъ, кои увѣкъ горућа манѣ или више дѣлуе у кругове живота свога. Ова є искра умъ, душа, или можебыти срце. На томъ мѣсту столуе высока она значайна билѣга, коя насъ чини господити свѣту, нѣговымъ слабоћама, накостима, нѣговымъ вѣковима, или клапати се маленкостима одъ нѣга, кои чине у свѣту хиляду новы, на чврсте камените истине сазиданы идеалны свѣтова, и кои бы насъ, да писмо тежкоћомъ тѣла ограничени, у небеса узносила. Овде столуе света слобода, коіомъ се дичи умъ, душа наша, непадаюћи у никакво робство, ни веригe. Ништа ни є инакъ на томъ свѣту, што не бы непріятеля имало,... тако и убога слободна наша душа неима већега непріятеля, него мракъ, незнанѣ. Запреке, кое се уму при развіяню нѣговы способностій стављаю, тару му слободу и бистроћу.

Мужкій є полъ онай елементъ, изъ коега састоє ступови, носећи станѣ нашега душевнога свѣта, и нѣгове среће. Красный полъ само є уресь (die Zierde) унутарньи предѣла, кои на украшенѣ и на слогу поєдины бытны створій спадаю. Мужкій є полъ моћь, якость, умъ; женскій полъ є благость, кодъ многи слабость, али срце у свимъ стварма.... Красный є полъ биоутерріа наша, коя є драгоцѣна, и кою чувати вали. Али шта ћемо съ онымъ, кои треба, да якъ буде? кои мора више іошъ на леђи носити, него зракъ, кои му тѣло тишти? Истреба ту само Титана тѣломъ, а Пигмеа духомъ:— него о томъ бы се найвише радити морало, да домовина у обоемъ обзиру чврсты Атлета добые. Наши отци, и наше матере тако су насъ дечаке одрали, да одъ свакога тврђега ели индигестію добыямо, одъ свакога вѣтра хуњавицу, и одъ сваке промѣне времена реуматизамъ. Кои су изнимка изъ ове жалостне регуле, они то само нарави, и срећной своіой тѣлесной якости захвалити имаю. Нећемо мы, да незахвалный будемо нашимъ старцима (Боже сачувай!), само вали, да сада помыслимо, како ћемо да нашъ подмладакъ оячимо.

Особито бы морао свакій отацъ на то гледати, да свое сыновє одъ малы ногу на тврђій животъ научи. За ту сврху найболѣ є развијањ тѣлесны сила подпомоћи. Нетреба дѣцу у топлымъ собама кувати, и сувишнымъ халљинама морити. Обично мысле ученє госпоє, кое у редъ тако названы „Blaustrümpflerin“ спадаю, да є яко наметно, кадъ су малена дѣца цѣлый данъ упрежена, кадъ се морао увѣкъ учити, на свако гибанѣ, кретанѣ и корачанѣ пазити, и у првой недужной, веселости прикладной младости своіой старину вѣкъ педантомъ подобни постати. Дечакъ треба да скаче, трчи, и на мрзло, топло, тврдо, мекано, добро и зло да се научи. Кадъ младићемъ постане, ништа му користіе ни є, него учити, и непрестано вѣжбати свое тѣло. Ту валя да се поправимо.... Волтигирати, ихати, мејданити, пливати, плесати (tanzen) и т. д.... то су ствари, кое су свакомъ младићу необходно потребне. Нетреба човекъ зато мејданџія да буде, мыслећи, да у томе якость и важность мужа стои, ако онъ, кои уме сабљомъ махати, на тай рачунъ друге људе вређа, и дрзновитошћу своіомъ осрамоћује; мыслећи, да ће себи уважтвомъ таковымъ честь и име Ахилево прибавити. Науке овакове потребите су, за да удове наше у непрестаномъ пословању уздржимо. Изъ тога слѣди стално и яко здравлѣ, кое на бистроћу и живость духа нашега найвећій уплывъ има. Мысли ли зарь ткогодь, да мужу сабља не долнкује тако добро, као перо?... Колико бы ій се манѣ у старости своіой на подагру, хипагру, на слабость очію, желудца, главе итд. д. тужити морало, да су младость свою болѣ употребили, и тѣло свое болѣ увѣжбавали.... Ово є тако важно, да ни є моћи доста молити отцеве и матере, да на овай предметъ пазе и найвећу позорность на то обрате. Елефански слова треба тому!.. Свакій младићъ добыя по младости своіой срећку (Loos) єдну у руку. Свака готово срећка мора примѣранъ добытакъ стећи, ако ю само младићъ лакоумно не забаци. Онъ има тако рећи ассигнацію на срећу у своіой руци, само заиграти є нетреба.

Да ставимо дакле, да смо младиће сада окрѣпили, оячали и тимъ начиномъ одъ весма погибелне ефсминације ослободили. Нетреба се бояти вѣтра, нетреба се боязльиво чувати крѣпкога єла, нетреба быти хидропатомъ, ни винопатомъ, нетреба быти дворанином высокога жертвеника туалета, ни робомъ нестално богиње моде.... Друга намъ сада часть остае, и то велеважна часть, изображенѣ духа у младићу. О томъ предмету немогу ништа новога казати. Толико вѣкъ има училишта, толико заведенія, академія, толико свеучилишта за изображенѣ младића, да бы одвише было штогодь писати; само опоменути треба младиће, да се уче, и то оштро уче, и да се труде по томъ у редъ други, вѣкъ у просвѣти высоко стоећи, народа ступити. Када тко макаръ и кроз 10, 12, или 24 школа прошлива, то нека мысли: да ипакъ ништа незна, него теорію. Што є кротка мирна теорія приповѣдала, то ће строга и оштра практика извести. Ни є доста фино обученымъ быти, и у поихалници французской и гентлеманіи енглезкой вѣку племенитость тражити, подь кое кабаницомъ проста глупость и неслана аффекција, гадный на средный вѣкъ спадаюћи аристократизамъ и весма често шупля глава лежи или болѣ ушеса диже... Ако є и француз и Енглезъ штогодь учинію, да си верге одъ стикетта олакшаа, онъ є зато духомъ изображенъ, и пунъ благости и вкуса у своимъ рѣчма и дѣлма. Кодъ насъ пакъ... само истину рецимо... кадъ тко одъ тако званога „savoir faire, i savoir viore“ малко разуме, вѣкъ се витезомъ држи свію салона.*) Овай le-

*) Истина, да є таковы мало, само што се и ти нѣкои за много и велико држе.

gér ни є тако лако стићи, то є врхъ највеће окретности, и лакоће душевне .... Штованѣ свію сталежа, штованѣ самога себе, то є весма здрава крѣпость, коя никому не шкоди.

(конацъ слѣдує)

О СВЕТОСТИ УЧИЛИШТА.

одъ

Стаматовића.

(конацъ изъ бр. 6.)

2) Ако се у школама правило пристойности и нравствености у душу младића узда цѣлый нѣговъ животъ удуби, онда є добро! то ће оно тако вѣчно остати. Вы тр чите у театре, вы млади люди, а зашто? шта чуете и видите вы тамо? добро и зло; покварено тако што, што разумъ заврће а вкусъ квари и дивлячи, како годъ и оно, што образацъ за разумъ, вкусъ и нравственость быти може. Ако вы узедете све оне здраве и нездраве плодове прекореда, то тежко вама; єръ на жалость неможе се казати „нашъ є Театеръ светъ.“ Предобразци и основи стары Ауктора некъ Вамъ и о томъ ненарушимо — света правила буду. Ништа не треба да се чувствама допада, што разумъ одбацує, и што нравственость съ „procul profanum“ протеруе и исключує. — Вы читате и много и свашта све єдно съ другимъ. Неваляо є посао, кадъ то безъ правила, безъ чертежа, и безъ намѣре быва. Зло читанѣ и источно одъ оніума друштво єднако є нездраво и опасно. И овдѣ и ондѣ єду се лица и душе, и овдѣ и ондѣ тако се напрежу, да се напослѣ изможде. — Вы изъ књига изводите. По само што є у єдной књиги свето, и што є чисто сачувано, суво сирѣч злато треба да изводите. Нигда се младъ човекъ толико не показуе, какове є памети, или є безъ памети, каковоћ є вкуса, или є безъ вкуса, какове є намѣре, или є безъ намѣре као онда, кадъ изъ књига што извлачи. Жалостна є оно главура (ћушка), коюдухъ, намѣра, цѣль, сердце не оживлява.

3) Найсветіе є у човеку дакле и у младићу духъ нѣговъ; єръ онъ освећава тѣло. Свето писмо двоици избранымъ младићима Іосифу и Данилу не зна благороднію похвалу дати одъ ове: И духъ Божій быо є у њима; а и самъ онай, кога свето писмо као найчистіи цвѣтъ човечности представля, быо є у светомъ духу изображенъ, и масломъ радости надъ свима другима смертнымa помазанъ. Геніемъ называмо мы у човеку оно, што є у нѣму божественo, што у нѣму живи, што га управо характеризира, побуђуе и одушевлява; пакъ какова є то срећа, кадъ є овай надземный Ангео у младићу само чистъ, светый Геній, коя оно само на своюмъ путу, што є найблагородніе, за себе избира; све пакъ, што є подло и невалало, или неће ни да погледа, или га презире; само у найвећой чистоти съ чистымъ духовима живи онъ; то є нѣговъ елементъ, нѣгова душа, кругъ нѣгове радености. Онъ гдѣкогъ похвалѣносъ списателя одбацуе, какогодъ и онай, што є непристойный образъ изъ церкве съ изрикомъ избаціо „Наполѣ одавдѣ; ништа светогъ у теби нема.“ —

Ово чисто и божественo нека свакій младићъ у себи сачува и изобрази; оно є найнѣжніи образъ изнутрашнѣгъ суштества. Ово чисто божественo нека свакій учитель у своюмъ ученику, као своюмъ младомъ пріятелю припозна и познати научи се, да то люби, почитуе, и изображава! У нѣму стои єдногъ човека права сила, нѣгова найчистія срећа, и нѣгова душевна мудрость. — Но ахъ! ништа се тако лако не обезсвећуе као ово светилиште! ова се небесна икона лако каля! овай се бисеръ тако лако изгубити може! кадъ се онъ погаси, тко ће га сложити? тко ли ће му первый нѣговъ ликъ, нѣгову чисту свѣтлость дати. Нека се дакле свакій младићъ запита: има ли у теби што свето? и шта є то? како си ты то сачувао, и како си га изобразіо? Свакій, кои се учи, младићъ, нека себе запита: шта є теби у наукама свето? и коюнауку ты за свету држишъ? ко-

ioй бы си до основе допрети желіо? Єси ли тамо досшао? Привлачи л' те іошть она небеснымъ и непреоборимымъ привлакомъ; кои су ти списатели и кое основе свете? шта бы најрадіе читао? чимъ ти се сердце и душа побуђуе? шта преводиоъ и најдраговольніе и највѣрніе? Живиошъ ли радіе съ великимъ или съ малымъ духовима, съ Анђелима или съ Гергесинцима? Имашъ ли ты радо правило? єръ ништа светіегъ нема одъ реда и правила. Имашъ ли га радо свуда, у наукама, у мыслима, у владаню, у послу, у одђлу и у тѣла мицаню? Или ты свуда само, што є поверіно, малотрајуће, безстыдно, неразумително и непристойно, простачко-обште брблянѣ, милуешъ и почитуешъ!

Запыгайте себе о томъ о младићи! предъ олтарима найсветіи свію времена мужева, кое мы почитуемо. Метните покрай тога руку на ваше сердце и поштени будите.

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

одъ

Професора Исаковића.

(Продужено)

Садъ се опеть подъ сѣницу посаде: а Хариклеа преповедати стане слушаюћемъ младићу поводъ и случай, кои су є на смрть опредђелили.

„Ты добро знашъ, Полидоре, како су насъ Богови здраво гонили! Војска наша была є потучена, младићи и мужеви наши поубіяни, младе и дѣвойке у освоене градове за робинѣ продате. Еуфесъ скупіо є проче Месенце, преселимо се у Итоме, подигнемо нове обкопе, сазидамо нове зидове, да бы се одъ Шпарте сачували.

„Правый соборъ народа покаже нашу бѣдность. Нико, осимъ дрктаюћи стараца, не дође на тржиште, мало младића, а іошть манѣ мужева. Мы пакъ жене лежале смо по црквама, и молиле свирѣпе за помоћь Богове; а дѣца вриштала су у пустымъ кућама.

„Онда сте насъ вы, младићи и мужеви, последня наша надежда, оставили, и отишли противъ Шпарте, а мы смо были сасвимъ оставаћени. Итоме є онда пустомъ каквомъ граду наличило, куда се годъ погледало, видило се мокры очіо, плачны образа, и бледы лица. Онда су послали Ефтиде у Делфъ, Аполла да пытаю: шта Мессенія чинити мора, Шпарту да побѣди? У страшльивомъ и немирномъ чеканю изгледали смо на вѣстника. Шта ће Аполло одговорити? было є едно єдино пытанѣ свію Мессенаца, а сузе и несрећу прорицаюће машанѣ главе, одговоръ є на то пытанѣ было.

„Єдва єдаредъ поврати се вѣстникъ изъ Делфа, тежко ранѣнъ одъ Шпартанаца кодъ Амфе. Вика читавогъ народа пратила га є на тржиште. Дрктаюћи скупе се Ефтиде; погледи свію были су на вѣстнику, башъ као да су изъ лица нѣговогъ страхъ или надежду читати хотѣли. Онъ преда божій одговоръ у руке краля, а притомъ одъ слабости на землю падне.

„Краль Еуфесъ одпечати одговоръ. Мртва тишина по народу. Краль побледи као мртавъ, одговоръ му изъ руке испадне; други га подигне, прочита, и одъ тежкогъ ужаса руке къ небу пружи. Ясна, страха пуна вика народа до плавогъ чакъ подигне се неба, тако, да се нама женама єрце тресло. Мы полетимо изъ домова, станемо пытати: шта є? и нико намъ незнаде несретну божію заповѣдь казати.

„Свакій є слутіо на несрећу, и опеть є свакій ясно викао, и желіо одговоръ Аполла чути. Єдва се єдаредъ краль на трибуну попне, и прочита свима непресћаюћимъ гласомъ несрећу доносећи одговоръ „изъ краљевогъ колѣна Ефтида, вы Месценци, жертвуйте єдну дѣвойку наклепымъ Боговима ноћу тайно на жертву! Коцка такову нека избере, пак' ће вамъ Богови срећу дати.“

„Ясно є викао народъ противъ неба, и молію Богове за срећу; укочени и бледи, недвижими и нѣми као кипови какви стали су

Ефтиде, у земљу непрестанце гледаюћи. Ни єдањ се ніе усудити смео што говорити, матере су се дерале, и бѣгале у наручја кћерій своіх, њи су рукама грлиле и са одѣћомъ своіомъ покривале. Ахъ, было є, као кадъ бы жертвеный ножъ све кћери Ефтида заклати морао.

„Отцеви су дизали очи, па са сузама сматрали кћери своје; єдикои одъ њи пружали су руке Боговима, и явно благодарили, што никаквы кћерій ни су имали. Ни єдањ одъ Ефтида уста отворіо ніе; они су єдањ другомъ у наручја падали, безъ да су се и погледали.

(Продужитьеся)

МАРКО МАРТИНОВИЋЪ.

одъ

С. Даниловића.

Грофъ Федоръ Карацай слѣдуюће у лишнымъ листовима пише: Єдномъ Перастицу, ученомъ и славномъ Мѣтачкомъ морепловцу, Марку Мартиновићу, има царскоруска марина за прво образованѣ и науку свои морски официра благодарити. Кадъ є Царъ Петаръ Великій, основатель славе и благостоянія Руске државе, свое велико путованѣ по европейскимъ главнымъ градовима предузео, обрати се къ Мѣтачкой републики съ томъ прошньомъ, да бы она благороднымъ младићма одъ првы фамилія изъ нѣговогъ царства дозволила, да се у Мѣтачкама ученю различнты наука посвете. Чрезъ то бы они временомъ искуснія и вредни морски официри постали, па бы тако єданпутъ, савезно съ републикомъ, главному непріятелю Христіянства у ондашнія времена, съ больнымъ успѣхомъ на супротъ стати могли. Сенатъ Мѣтачки, поносећи се за таково одличіе, што є царъ Петаръ, кодъ толики други већи држава, нѣга изабрао, не само є дао єдну собствену за те питомце уредити палату, него є и опредѣлio за то особитогъ као директора наука, ученога и славногa морепловца, Марка Мартиновића. Высоко почитаніе и довѣреность директора, скупа са узапиномъ склоносћу, побудило є ученике къ великомъ трудолюбію; и найлѣпшій успѣхъ одговоріо є намѣрењо републике — царa задовольити. По окончаномъ теоретичномъ ученю, да бы се исто практичнымъ упражненіямa къ савршенству привело, дао є сенатъ єдну малу ескадру сготовити, са оружіемъ снабдѣти, и директору Марку на расположеніе предати, њему такоћеръ и команду те мале флоте съ неограниченымъ пуномоћіемъ повѣрити. Съ овомъ маломъ ескадромъ доплива Мартиновићъ са своимъ драгимъ питомцима прво у свою домовину, малый градъ Перасто, у заливу Катарскомъ. Садъ іимъ зада овде іошъ нѣколико урока практичны у каналу, затимъ проплива съ њима средиземно море уздуж и попреко. Вративши се у Мѣтке, прогласи свое ученике, да су за сваку активну морску службу савршено способни. За ово одъ сената великодушно буде награђенъ, а одъ стране царa Петра Великога съ царскомъ штедросћу обдаренъ. — Марко Мартиновићъ є родіо се 15. Юлія 1663. год. а умро є на скоро после окончаногъ изображенія, њему преданы Руски младића, 28. Октоб. 1716. лѣта. У 1711-ой години дао є єдну икону у Мѣткама измоловати, коя нѣга съ нѣговымъ ученицима представља. Ова є четири и полъ стопе высока, а три и полъ широка. Они сѣди гологлавъ у чисто црномъ одѣлу; предъ њиме види се на столу земный кругъ єдна хидрографска мапа и єданъ компасъ. Око стола три ученика стое, остали сѣде и съ ученѣмъ се забављаю. Како онъ, тако и ученици, имаю мале црне брковe. Овако изгледа та икона. Кадъ є мужка породица Мартиновића изумрла, женскога пола нѣгове наслѣдніце поклону ту икону граду Перасто, у почетку овога вѣка. Поставе є у градскомъ дому у магистратской дворани, гдѣ іошъ и сада позорность свакогъ страногъ, као исторично художествено дѣло, на себе привлачи.

ДОПИСИ.

У Земуну на Видов Дан 1842.

(задоцнѣвшо)

Другїа данъ Духова отворила се у Бѣограду подъ покровителственомъ самога Кнеза Србска Академїа, т. е. Друштво Србске Словесности. О ономъ вете свгурно у Бѣоградскимъ новинама точно извѣстїи читати. Я самъ тамо быо, и тому торжеству присутствовао. Срце ми е у радости играло, видећи да е добаръ темель положенъ будућой славы и дики Србской на полю просвѣштенїя и словесности. И на ономъ ће се не мањ ловорь зеленити, као и на полю Србскога воинства. Само да Богъ удали зависть и немогу, те вѣчите свегубителнице народа Србскогъ: да небы вище ово прекрасно заведенїе ишъ у пупи увело. Не, не! Око нехъ до мѣка цвѣта; нека му тихїй повѣтарцъ не само по цѣломъ Србству, нето и по читавомъ Славенству сладкїй мирисъ разноша! — Мы Срби свашта смо кадри завести; али проклета зависть и злоба света намъ коренъ подгриза. Ове намъ главе подићи недаду; ове ће насъ напосле и у пропасть бацити. О томъ нуна е свѣдочбе како стара и нова политичка, тако и литерарна исторїя наша! Зато и сада при ономъ заведенїю срце ми стрепи!! —

Обавѣшће о Пештанско-Будимскомъ Скоротечи примио самъ. Ако ме прекумерирали ште, вите ми, да сиде на пошти предплатимъ. Овимъ путемъ сиагда найредње добыимо новине. Надамъ се, да ће Срби ово новороѣено словесности свое чедо обћручке загрлити, а то зато, што ће се у њему разныти науке и увѣштости; што ће се у њему радити о укрѣпленїю Србске народности, о устроенїю Србсконародны школа, о изображенїю народногъ езыка Србскогъ; што ће онъ наћеда литераторе Србске, кои досадъ дремаху, подићи, да у мћга барем свое сиће славу и дену; што ће онъ найпосле и срца лѣпотица наши облагороѣивати. Шта користиће, шта ли новолѣпше быти може за Србљ? —— Желити е само, да Скоротеча све ово дала: одъ себе уклања, што бы къ немоти и разнираню служило. *) — Вы тамо на мѣсту имати можете довольно втеченїя. Употребите га дакле; чувайте оногъ новороѣенога вѣстника Србскогъ, да незаће на странутицу раздора; упућуйте га, и посиѣшите му (и я ћу одъ мое стране), да намъ сиагда лѣпе гласове о миломъ Србству доноси. Али га и юначки бранште (а и сваки ће родољубацъ), ако бы се по несрећи користољубивый клеветникъ подигао на њега, као што е збыло се съ покойномъ Новимомъ покойнога Армота! —

Мы овде съ радошћу читамо у Народнымъ Новинама, како предобрый народъ нашъ великодушне жертве приноша на Матицу Србску. Лѣпо е одъ народа; но лѣпше ће быти одъ Матице, кадъ свою дѣятелность на користь и изображенѣ народа показивати стане. Тирдо се надамо, да ћемо исту до скора видити, ако само себичность, ово гнусно сѣме сваке несреће, у нас се утвѣдила ни е!? — Ноя самъ одъ мое стране довольно увѣрећ о обзору основателя, приложника и тамошнїя членова Матичныя. За умный нахъ напредакъ њѣкъ доста ми сичи родољубле и высокоучећность нѣныхъ г. г. предсѣдника. Они ће на сие гране дѣятелности втеченїя имати. Они ће сваког чиновника на строго испрашиванѣ дужности опоминати, а нарочито настоватн, да се ово свето заведенїе чрезъ суету и словолюбле у подозрѣнѣ кодъ народа не доводи. —

***

У Сегедину 18. Іулїа 1842.

Дамасъ будемъ познанъ на таковый изыкъ, гдѣ су нѣжногъ пола дѣца свой годишнїи трудъ и знанѣ якко многимъ присутствующимъ особама показивала. Овай позивъ у толико ми е милїя быо, што самъ се надао, да ћу нѣмћу друге дѣце и Србску кою Надежду наћи. И заиста се у надежди превариo писамъ. Поле дужећ могъ тамо бавлѣни, почемъ су се лѣпи послови показивали, и дѣца се у Францускогъ и Нѣмачкогъ езыка читанїю и декламираню показивала, на велику мою радость дознаћ, да су дви Србске Надежде тамо, и да намъ истину кажемъ, душе ми мое! наиболѣ су се и у пословима женскимъ, и у читанїю и декламираню Францускомъ и Нѣмачкомъ показале, и обште благоволѣнїе добиле. Шта мыслите, шта ми е срце онда осећало? Та чувства су ми се сна у сладкомъ шумилу тонила, кадъ самъ видіо, и самъ искусіо, да сама наравъ више миле Србкиње нреко свіо другу люби. — Али мы, ахъ! мы смо у свему нпакъ страшни остали. Кажо, и гдѣ су тако лѣпа заведенїя кодъ Србала? Кажо у Србству нашемъ такове школе, гдѣ бы се наше Србкиње изображавале? Гдѣ су намъ књиге за изображенѣ ума и срца лѣпомъ нашемъ полу намењене? Нема тога кодъ насъ. Та бацимо погледъ на нѣмачко књижество, колико кодъ ни сваке године, и одъ какве важности књиге, нѣномомъ полу посвѣћене и намењене, исказе, нахъ ћемо се чудити и дивити, а и какћемо се сами, што мiловымъ стопама неслѣдимо!?

Радочинѣъ.

*) Скоротеча ће стунати путемъ трезна, здрава разума, путемъ истине и любавн; дѣлатће пеи мирна — ако се Законова на њега разрогачи, и поводъ распри даде. Но при свемъ томъ Скоротеча ће до краћа силе свако препиранѣ избѣгавати.

У.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Пешта. 25. т. м. Нь. Высочество Ерцхерцогъ Іосифъ, Краљевине Палатинъ, 23. т. м. изъ Беча у пожелаломъ здрављу приспіо е преко Аљуте у Будимъ, а данасъ отпшао опеть у Аљуте.

Пешта. 20. т. м. Комерціална Пештанска Банка данасъ се отворила у овдашњемъ трговачкомъ дому. Акціонери на врат на нос иду, и привадаюће новце полажу. Већъ е знаменита сума положена. Банка ће послове свое по тлосу штатута одма започети. — Ово заведеніе бытье не само за трговце, но и за остале отечественике како одъ матеріалне, тако и одъ моралне користи. Баремъ ће се тимъ укинути омаї страшный и несакомый интересъ, кои узаймителн приватнымъ людма плаћати принуђени быяху!

Говоръ е, да ће се будућа Діета у Пешти држати.

Сомборъ 16. т. м. Юче око 11. сатій предъ подне у повратку своме изъ Будима приспіо е къ нама Высокопреосв. Гд. Епископъ Вршачкій Іосифъ Рајчићъ, а данасъ е преко Баїше у Сенту одпутовао.

У Клаузенбургу е 18. Іулія око 12. сатій у подне примећіо се тако за едамъ минутъ трусный землотресъ у управи одъ истока къ западу, што е особито у вышимъ предѣлима осећалосе.

СВЕСЛАВЕНСКЕ ВЬСТИ.

Изъ Липске. Кодъ насъ е скупило се нѣколико млады Србаля, *) кои су основали „Serbske lowarstwo.“ Члановн овогъ друштва сваке недѣлъ наймање здвнуть ће се састаяти, и тако се своме матернскомъ єзику довкамирањемъ и читањемъ учити и научити. Они су између себе избрали едногъ предсѣдника и вередводителя (listownika); а да бы више другова имали, и покрай ти осталы Славенски народа єзикъ научити могли, у дружтво свое призвали су іошъ и едногъ Србина одъ полдневны Србаля, едногъ Бугарина и едногъ Полака. У бесѣдама су весели, прилажни и ватрени.

Ово дружтво намѣрава найлѣпша поетична дѣла, кои су већъ досадъ у Србскомъ**) єзику написана, скупити, и съ латинскимъ писменима у нѣмачкомъ правопису (као што су Смолерове „Serbske pjesniczki“ и Жордановa писменица — Grammatik der wendisch-serbischen Sprache), подъ насловомъ: „Nowoserbske basne a pjesne,“ што пре и лѣпо напштампати. Што новаца одъ ове књижице подне, обратиће се на умноженіе капитала, изъ кога бы се ново Србске књиге за нашъ***) народъ издавале.

(Jutniczka Nowiny za Serbow.)

*) Лужички. **) Лужичко-Србскомъ. ***) Лужичко-Србскій. У.

КЊИЖЕВНЕ ВЬСТИ.

Изъ Загреба. Друга књига „Kola“ готова е, и већъ се почиње штампати. Познати г. г. издавателн «бавлаюћа нсту пеле: „Мы смо о добромъ правнту наше сврхе увѣрени. Наша е намѣра немомична. Нама треба, да се познамо; треба да се о стварма књижества нашега, као темели нашега препорођеня, као и о другимъ предметима, кои народу нашемъ врло блнзу срца леже, искрено поразговоримо; рѣчю: треба да се мы освѣстимо и народъ да освѣстимо, да знде цѣнити свои права, свое благо и тимъ да постане срѣтньи сынъ и вѣрный брамилацъ (найчаше душевно) домаће свое “ — Предплатна цѣна е 40 кр. у сребру. У Пешти предплату прима и Учредничество овы листова.

Изъ Пеште. Г. Коларъ свршіо е свой Путописъ по Италіи, и скорымъ ће га штампат' дати.

Овде у Кародьевой типографіи штампаюсе за Словаке — при домашнимъ околностима — преважно дѣло „Duchownj Spěwnjk,“ и то 18.000 єксемплара: на 12.000 већъ е предплаћено! Изгледъ е, да ће — кадъ дѣло нсаће — и остады 6.000 єксемплара разграбљены быти, и да ће се штереотипно издаше одма предузети.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

У свима предѣлима Велике Британске и Ирске, зборъ непрестано растеће народне потребе, држе се скупштине. Рѣчь Буркеєв, пели „Хроникле,“ сваком е врло добро позната: цѣлый народъ пште хлѣба. Фабричне Варошн немогу множину свои радника, кои што заслужити прилику немаю, да израшою. Тко ни е онда шнй сынъ, тай се одшуйа. У Витаму преко цѣлогъ дана многе обителя прелему у постелю; єрбо е гладъ лакше лежећи трпити и подносити.

Отоманска Порта, на мѣсто досадашнїх Мухамеданскогъ календара, узела е Христіянскій, и то старый Грчкій.

У Петербургу 1-а Іулія одбржавани су сребрна свадби Нх. Велич. Цара и Царице Руске.

Цѣна раже у Пешти 24. Іулія. Грошић. б. вр.

	наиболѣ	средњ	лоше
Пшеница	195	180	170
Наполица	—	150	140
Рамь	123	120	115
Сѣмшъ	90	87	85
Зобъ	84	80	76
Прса	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	124	120	—
Св. месо една фунт.			

Станѣ Дунава.

23. Іулія 6′ 7″ 9‴ — 24. Іул. 7′ 0″ 6‴ — 25. Іул. 7′ 11″ 0‴ — (надъ 0.)

Листъ овай излази два путъ у седмици, єдногъ Четвртка и Недељ, Четвртномъ на по табака съ образомъ полнва, а Недељномъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. поштн съ полгодишномъ цѣномъ за пшанске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицїи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећи се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словама кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 30. Іуліа. Число 9. 1842.

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

I.

Безъ добре младости нема памет не старости.

одъ

Людевита Вукотиновића.

(конац)

Nos poma notamus... мысле празна, или покваренома и гиздавомъ душомъ надута трупла, коя мнію, да ће ійма одъ части штогодъ одпасти, ако се прама нижему одъ себе пріятельскимъ укажу..... О слабе тактике..... Мени се чини, да свѣтъ онога, кои се пріятносћу и любезносћу своимъ подложницима, или онима, кое за мањ одъ себе држи, приближава, да, реко, онога свѣтъ штуе. На кратко дакле само то вала мыслити, да се много учимо У наше време ништа нетреба, него прво наука и новаца, друго наука и новаца, и треће наука и новаца!... Запста, нити ће будаластый богатацъ далеко доћи, нити ће подрпаный поста ловора много добыти... Єдно безъ другога нашта невали. Противна тога ништа се казати неможе; мамонъ є онай живацъ, безъ коега ніе нитко кадаръ штогодъ подузети, нити срѣтно произвести. Блескъ одъ новаца све створи, само талента не.... Али нити убогій таленъ неима блеска.... Бадава, аргирократію (Geldherrschaft) неће нитко изкоренити, макаръ и све кратіе укратили!... Ово дакле ad notam. У осталомъ само ово двое у обзиру наши домородны младића напоменути имамъ:

Прво. Младежь мора мотрити, и учити се, да добро позна станѣ домовине своє; особито пакъ сусѣдне државе. Какогодъ у свакданѣмъ животу поєдины людій треба, да свакій сусѣда свога позна, тако є и кодъ цѣлы народа. Далѣ да позна станѣ и околности онога круга, у кои ће ступити. Младежь се мора у конституціоналной домовини за рана трудити, да духъ закона проучи, да позна и увиди потребоће народа, и да се особито у говореню обучи; ерь шта хасни Конгрегаціе и Діете*) имати, кадь неима парламентарски знаностій? Тому се одъ младости учити морамо, толи читанѣмъ, толи упражняванѣмъ. Касніе є залуду, ма се и трудили; остаћемо увѣкъ као боязльиви ђаци, кои трудомъ научену лекцію проповѣдаю... Говоръ мора изъ срца изтицати. Свакій треба, да дубоко чувствуе ово, што ће да говори. Къ тому треба изображености и крѣпкоће душевне. Шта ће онай говорити, коега сва знаность стои у говору, кога ни научіо ніе?... Єдань протуговоръ (contradictio), и прошла є сва тежко научена ораторіа. Тада тражимо сву могућу помоћь у тицулама; изъ чега се често породи развалина нашегъ големогъ говора... То є животъ, када рѣчь изъ срца тече; то є духъ, кои оживлява сва претре-

*) Мы еще можемо још додати Народне Сборе, Изборе Обштине и т. д. У.

сања. Тамо се ума човечіеръ сила и вредность найболѣ указуе, гдѣ се вѣшти и ватрени оратори за добро свои сугрђана боре.

Друго. Скрайнѣ време е, да наша младежь путовати почне. Кодъ други изображены Европе народа тай обичай влада, да младићи тако зване вакаціе путованѣмъ проводе. Нетреба дакле кодъ куће сѣдити, и за ово два мѣсеца заборавити, што смо у школи научили. Знамо птице ловити, у ловъ ићи, и у dolce far niente живети. У домовини пакъ тако смо иностранци, да вѣшномъ, кадъ школе свршимо, едва то знамо, гдѣ ближня варошь лежи. Нетреба къ путованю хиляда, нити стотина много, еръ пametно треба путовати, и пенѣи зато по свѣту, да човекъ купуе разне ствари, да се гости, и да коекакавъ левента буде... него валя торбицу и'алеђа узети, и пѣшке ходити, гледати, питати, и учити се, како люди у другимъ странама живе, шта добра, шта хрђава имаду, и шта у нашемъ народу коре, шта ли пакъ хвале. Таковымъ трудомъ купи се изкуство, тако се пуне листови нашега живота. Кадъ потомъ данасъ сутра кои тежкій случай доће, можемо кньигу нашега пређашнѣга живота отворити, и тамо много нашћи, што намъ разрѣшити може неволѣ, у кое смо пали... То е права школа, кадъ човекъ у средъ свѣта стои, оставлѣнъ самъ себи, своіой бриги, своіой якости, своіой пameти. У томъ лежи изкуство, у изкуству пакъ велика часть мудрости и среће... Немойте дакле, домородни младићи, кодъ куће сѣдити,— путуйте; вы, кои много блага немате, путуйте по домовини, наша вамъ гостовитость врата отвора... Вы пакъ, кои сте имућни, путуйте у иностране државе, и обратите за тимъ изкуство ваше на користь домовине. Путуйте у Славенске државе, да видите, у чему стои сродство међу нама и нашомъ браћомъ Славенскомъ, кое су симпатіе наше, какове крѣпости, и какво станѣ изображености е тамо?

Ето вамъ мысли мое. Вѣруйте ми, да ће свакій, кои добру младость преживи, и пametну старость доживити. Младость е темель, старость е здание на темелю томъ узидано.

Наравословно.

Мѣсечна рыба. У Брентанскомъ пристаништу съ почеткомъ прошавшегъ мѣсеца више е пута ухваћена была тако названа мѣсечна рыба. Іоште пре двѣ године рыбари су ухватили рыбу ове врсти, коіой наравословци даду горе спомануто име. Тѣло рыбе ове изгледа као мѣсецъ. Оно е сребрнымъ блѣштомъ (Schimmer) покрывено, кои се ноћу као труло дрво свѣтли.

Сатъ одъ била. На острову тако названомъ Цайлонъ расте нѣко билѣ (sindriema), кое жителима овогъ плодоносногъ острова служи у мѣсто сата; будући особито свойство у себи има: оно одъ 4 сата после подне до 4 сата изъ ютра непрестанце отворено стои; за осталы пакъ 12 сатова е затворено.

ДОПИСИ.

У Сент-Андреи 2. Іулія 1842. *)

Дамашнійй данъ было е за овдашню Србску обштину данъ радости и веселя. Његово Высокопреосв. Г. Іосифъ Раячићъ, Епископъ Вршачкій, бавећи се у Будимской, тако званой царской купѣли, имао е доброту како свога брата дијецезалнога Г. Епископа, вре нѣколико дана изъ Будима овамо дошавшегъ, тако и обштину посѣтити. Око еданаесть сатій мѣстно га свештенство, магистратъ, избрана обштина и свію трію школа учења се младежь подъ развіеномъ школскомъ заставомъ стоећа, найгердіе у Епископской резиденціи дочека и поздрави. Звона у свимъ нашимъ црквама, како и у католичиной громогласно су звонила, и тимъ огласила, да преосвештеный гость овдашню, србскимъ млекомъ одому, но и србскимъ духомъ дишућу, обштину посѣтити долази. Господинъ домаћинъ славнымъ обѣдомъ е своіъ милогъ госта и осталу мѣстну господу у епископске резиденціи дворши господски и богато угости, у коіой, великъ, резиденціи, у коіой Патріархъ Чарнојевићъ и седамнаесть Епископа, мирно, задовољно и весело живећи, свое госте и пріятеле су дочекивали и гостили. — По пріятномъ обѣду и веселомъ, народности пуномъ разговору, посѣтивши

*) Ово писмо текъ намъ е онамаде у руке дошло.

У.

Г. Епископъ Вршачкій Г. Лазара Нешко, земледржца одъ Литманове, у шестъ сатій у вече пређемъ одъ ваше кола вратио е натрагъ се у Будимъ.

Г. Епископъ Раячићъ ніе обштини Сент-Андрейской неносиать было. Онъ е г. 1838. изъ Беча долазећи, Христово свѣтло Воскресеніе, у соборной цркви божествену литургію служећи и за торжественомъ литіомъ идући, радостно провео. И садъ, пре него е вама на посѣту дошо наволио, како е обштина чула, да се онъ у Будиму находи, таки е оправила шестъ депутираца, да га поздраве.

С. Бив.

У Сомбору 28. Юлія 1842.

Явлисте у вашимъ листовима, да е 5. т. р. Юл. пристиао у Сомборъ одъ высочайшегъ мѣста наименованый крал. Комисаръ Баронъ Емеркъ одъ Редлъ. — Онъ е тога ради къ нама дошао, да высочайшу и милостивѣйшу резолуцію, кои е операту бившегъ кр. комесара Хертелендіе последовала, у дѣйство приведе — оно, што е досадъ неуредно было, да изправи и у добаръ редъ постави, да рештарацію држи, и тимъ раздвоена узаимныхъ неповѣреніемъ магистрата и обштине срца у едно сліе, и свему грађанству давно желаемо согласіе и примиреніе поврати. — Да ће се све ово изпунити и найлѣпшимъ исходомъ крунисати, то намъ досадашнѣ мудре предкваліе Г. кр. Комисара уредбе, племенитый и правдољубивый характеръ за то доволно сведоче, а и сама обштина о томъ се већъ нимало несумня. У свакой прилаки видимо Г. кр. Комисара благе, безпристрастне, праведне и на обште добро кланеће се поступке. —

14. т. м. држао е Г. кр. Комисаръ прво свое съ магистратомъ засѣданіе, у комъ е предпомену высочайшу резолуцію публицирао. Резолуція та е домела: да су многе магистратуалне особе — због различитыхъ непоредака — изобличене биле. —

Кадъ е то магистратъ чрезъ Г. кр. Комисара обявлѣно было, онда е пристао Г. кр. Комисаръ обштину, кою е такођеръ, због нѣкоих непоредака, именомъ кралѣвскимъ изобличио. —

У хитости и то вамъ ошће явити непропустамъ, да е у истомъ засѣданію едномъ одъ найважнїи предмета, кои е често великомъ немиљу магистрата и обштине несогласію и разору поводъ давао, пре-кинуто се; а то е избиранѣ депутурта на Дietу. После два читава сата траженъя препирања, изреченомъ Г. кр. Комисара пресудомъ, у томъ е магистратъ съ обштиномъ саединио се и согласио: да се у будуће депутурти уважнымъ поразумаћемъ избираю. А у случаю, ако се магистратъ се обштинномъ согласіо небы, магистратъ имаће власть четири одъ католичке, а четири одъ православне стране разумне, моралне и у земаљскимъ правама искусне особе, кое се или у избранои обштини или изванъ те находиле, кандидирати, а обштина одъ ових двоицу, едногъ католика а едногъ православногъ, изабрати. — На мѣсто бившегъ бирова постављење до решторацію, коіой се Септембра мѣсеца назадъ, за бирова найстарїи сенаторъ Стефанъ Естергомп. —

Л. М.

У Липтовскомъ Св. Микулашу 27. Іулія 1842.

У великомъ справишту (General-Congregation) Липтовске варошіе, обдржаваномъ 6. т. м., читанъ е было допись Гемерске варошіе, у комъ она позива нашу варошіу: да бы противна народнога посланства, кое су Татрански Славени съ почеткомъ Іюлія т. г. у Бечъ справили, протестацію кодъ Њиовогъ Величества учинила у томъ смислу: да се овай одавалный корак строго каштигује. Ово Сталиши и Редови Липтовске варошіе примити нису хотѣли, него су напротивъ тога свѣдочили се: да праведномъ захтѣваню Славена и њиовомъ изображаваню у материнскомъ слику никоимъ начиномъ препоне на путъ стављати немогу, будући сви, изъ кои се велико справиште Липтовско састои, признати морају: да су рођени Славени. Глась о овомъ свѣдоченю наше варошіе пала је се пронесе одъ Вага до Драве и Сане, па и до ушћа Дунава.

По долеподписаному издаваный „Wlastenský Kalendář" за год. 1843 већъ е готовъ, и моліћесе скоро у књижари Іос. Еггенберга у Пешти добити. Къ нему принадлежећи „Slowenský Pozorník" сидъ се сваке и штампа.

Капиларъ Фесрнатаки одъ Клачама.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Будимъ. Нь. ц. и кр. ап. Величество доставлало е на управишћа при кр. Намѣстничтву три мѣста Михаила Амбруша, Людовика Шедіуса, досадашнѣ истога Намѣстничтва секретаре, и Іосифа Одри, Бачке Варошіе Вицекурнма, Савѣтницома и Референдарима найнилостивіе наименовати.

Његово Высокородіе Михаилъ Баронъ Михалѣвићъ, ц. кр. Фелдмаршалаилтнантъ и Дивизіонеръ у Темишвару, Витезъ Леополдовогъ Ордена и Властникъ пѣшачке регементе Про. 53, поставлѣнъ е у стању мира съ карактеромъ Фелдцајгмајстера.

Пешта. Изъ извадане руке добывамо ту радостну вѣсть, да ће 20. р. Августа о. г., на данъ Св. Стефана, темель стальному овде у Пешти мосту за цѣлу положенъ быти. Особита славность ова увѣчана ће быти назочносћу Нь. ц. кр. Высочества Ерцхерцога КАРЛА, Губернатора краљевине Ческе, кои на ту славность у мѣсто сыновца свогъ, Нь. Величества найнилостивѣйшегъ нашегъ Краља, къ нама

долази. Одсеђ дакле данъ двадесетога Августа четвероструко ће Угарска славити, прво као светый данъ своегъ првогъ христіянскогъ Краља и основателя конституціоналне своје слободе; друго као именый данъ Његове Свѣтлости Принца Стефана, найстаріега сына мудрогъ нашегъ Нестора, краљевине Палатина, кои е себе у своимъ младымъ годинама вѣчнаго знаменитымъ заслугама о домовини нашой, особито о Пешти и Пештанцима, кои смо га у време потонулѣнія г. 1838 гледали, како е бореће са надутымъ таласима разярена Плутона, наша помоћи и избављенія тражіо и примашао. — Двадесетый Августъ славиће потомство наше као данъ, у коме е основано осмо чудо свѣта за Угарску, подгрунъ сталнога моста, преко коега ћемо како у прашномъ Јулію, тако и у снѣжномъ Децембру, у топломъ Августу и хладномъ Јануару слободно прелазити. — Найпосле у зборникъ славодобытя Угарскогъ уписанъ ће быти двадесетый Августъ као данъ, кадъ е опетъ на средню землю Угарску стала една средня нога средње лозе Царске, предъ коју себе простиремо клањући: Благословіни гради.

Изъ истогъ извора ћешъ разумѣлнемо, да ће на два дана пріе споменуте славности овамо у Пешту доћи Његово Високоблагородіе Господинъ Георгій Баронъ Сина са супругомъ своїомъ Госпођомъ Катарином, рођеномъ Дерра, коју единому захвалити имамо, што ће на украшеніе и величанство читаве краљевине наше дићнее сталный мостъ. — Такођеръ извѣсно знамо, да е Његово Благородіе Господинъ Виљемъ Тирней Кларкъ, првый и найславнији у Енглеской инжинирь, коега пострано знање, вѣштина и способность по цѣломъ свѣту чувена, 31. р. Јулія изъ Лондона пошао. Овде у Пешти очекујесе 13. р. Августа. Онъ е планъ споменутогъ моста направіо, и њега у дѣло привести предузео. У путу своме проћиће кроз Маутхаузенъ, гдѣ ће провидити, како се гранитъ (каменъ) за истый мостъ сѣче.

Оволико за сада. Како о збытнее имаюћой славности, тако и о самомъ мосту у свое време ширe ћемо говорити. —

Изъ Беча одъ 23. т. м. пишу намъ: да Његова Свѣтлость Господарь Кнезъ Милошъ, у пратыи са своимъ секретаромъ Г. Јковомъ Живановићемъ, ово дана полази на путъ у јужну Немачку. —

Писма изъ Арада одъ 18. т. м. явлю намъ, да е Његово Високородіе Врховный г. и. с. народны школа Надзиратель Г. Евгеній отъ Бурковићъ, на путу школске своје инспиціе овда се тамо налазіо, а одтуда да е отишао у Великій Варадъ, одъ куда ће найдуже до 7. Августа у Пешту се вратити. —

Изъ Новогсада одъ 22. т. м. пишу намъ: „Благородный и Высокоученый Г. Др. Петаръ Іованновићъ, мѣстный у Гимназіи посиће професоръ и привременый директоръ народны наши школа у Сремскомъ и Славонскомъ котару, іюнъ 15. т. м., по свршетку гимназіалны испыта, отишао е путъ Срема, да одъ Каменице почињаюћи у свакомъ мѣсту у време држећегсе испыта самъ своїомъ особомъ назочанъ буде, и но уроћеномъ себи дару проникнућа докучи способность учителя и напредовань ученика, и да тако о свему достаточно извѣстіе старешинству дати у стању буде.“

Будимъ. 28. т. м. Вечерасъ е Његово Высокопревосх. Г. Пантелеимонъ Живковићъ, Епископъ Темишварскій, у дружтву съ Пречести. Г. Архимандритомъ Бездинскимъ, Самуиломъ Маширевићемъ, враћаюћи се изъ Беча преко Фиреда, гдѣ се е дуже времена бавіо, снамо дошао.

ПОШИВО.

(съ образомъ Ч. 5.)

Зелена халљина одъ кродонапла съ тайтанъ; лила-шеширъ одъ кродонапла съ перћемъ. Бѣла халљина одъ мола съ веломъ; шеширъ флорентинеръ съ планетнымъ перћемъ.

Цѣна раже у Пешти 28. Іулія. Грошић. 6. вр.

	наиболѣ	средњ	лоше
Пшеница	190	175	160
Наполица	150	140	130
Ражь	115	110	105
Ечамъ	88	85	80
Зобъ	84	75	70
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	125	120	—
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

26. Іулія 8′ 0″ 0‴ — 25. Іул. 7′ 7″ 0‴ — 28. Іул. 6′ 11″ 6‴ — 22. Іул. 6′ 4″ 6‴ (надъ 0.)

Листъ свай полази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ пошива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнимъ цѣномъ за иванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Нро. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 15. Августа. Число 13. 1842.

РАДОСПѢВЪ

ЊЕГОВОМЪ Ц. КР. ВЫСОЧЕСТВУ

пресвѣтломе

К А Р Л У

Царскомъ Принцу и Ерцхерцогу аустрiвскомъ, Краљевскомъ Принцу унгарскомъ и ческомъ, Витезу златнога руна, великогъ крста войничкогъ Маріа-Терезиногъ ордена, Витезу царско-рускога Св. Андрiе, Св. Александра Невскогъ, бѣлогъ орла и Св. Ане ордена прогъ степена, краљевско-францускогъ легiона чести, краљевско-прускогъ прогъ орла, великогъ крста краљевско-британскогъ Бат-ордена, Витезу краљевско-сицилiанскогъ Св. Януара и великога крста Св. Фердинанда заслужногъ ордена, царско-бразилiанскогъ ордена южногъ крста, и велико-войводскогъ тошканскогъ Св. Іосифа ордена итд. итд. итд., Губернатору и Генерал-Капитену краљевине ческе, ц. кр. Генерал-Фелдмаршалу, Властнику пѣшачке регементе пр. 3. и уланске пр. 3.

приликомъ

Њ Ь Г О В О Г Ъ

къ постављенiю основа одъ сталногъ моста

у Пешту

ДОЛАЗКА

10 Августа 1842.

(съ образомъ)

Дична лозо Остриског Двора,
Дивный КАРЛЕ добро дошо намъ:
Да осѣтишъ у Еона храмъ,
Гдѣ нимъ спима кнiза пуца зора.

Како желько изгледали Т' мы смо
Кадъ смо чули о долазку ТВОМЪ,
И благу се срадовали своме,
Како ярко сунце да видимо.

Садъ и србска с' младежъ ружомъ краси —
Прерадостна свечаности той,
И страница садъ чуюсе гласи:

Много лѣта о Милина Цвете
Благодатнимъ међу нама стой!
Свѣтеке силе слави Т' да непрете! —

Марiя Терезiя и ученикъ воене академiе.

съ нѣмачкогъ

одъ

Александра Станковића.

Царица Марiя Терезiя была е истинита мати своме Народу. Ни едно благодѣтелно или учебно заведенiе нѣной, свагда бдiюћой брижливости подкралосе ніе. — Међу осталымъ много путiй у години посѣтаваше воену бечку академiю, у коiой се по вечой части сынови убоги и заслужны официра на царскiй трошакъ за воeный чинъ наставляю, и примѣрно изображаваю. Съ нѣжнымъ саучастiемъ пытала е она о стању заведенiя, о одношенiю младића и њиовогъ владања. „Кои се одъ мои любезны сынова“ запыта она надзырателя академiе „найболѣ влада?“ „„Ваше Величество!““ одговори овай „„сви су добри, сви достойни Вашегъ высокогъ покровительства — али е младый Вукасовићъ найболый.“ Овако е

Вукасовића настоятель похваљивао — овако су сви учитељи бодрогъ младића узносили.

„Я похвалу тогъ младића много путій чуемъ“ рече благородна Царица, и гледаше младогъ далматинца, кои є предъ њомъ понизно и стыдљиво стаю. „Желила бы видити, како се мачва (fechten), векъ узме раперъ.“

Као што є пре нератоборанъ предъ Царицомъ стаю, тако є садъ, кадъ є къ борби преправљосе, величествено было нѣгово лице, тако ватрене нѣгове очи, тако гордо и сигурно нѣгово држанѣ. Онъ є знао, да ће побѣдити, и сви саученици — надвладани нѣговомъ снагомъ и вѣштиномъ после суетны напрезанія пустише оружіе.

Добра Царица налазила є примѣтително удовольство на окретности и на лѣпомъ држаню овогъ младића. „Прими“ рече „овай поклонъ малый вояче!“ предавши му 12 дуката — „и после тако люте борбе прибави себи каково увеселѣніе.“

Младићъ падне предъ ноге благе Царице; но она му заповѣди, да устане, и пружи му десницу цѣливати.

После недељ дана Царица опетъ дође, и наложи, да јој се младый Вукасовићъ доведе. Запыта га, какву си є радость съ новцима прибавіо. Ту є овай малодушанъ было, и у разговору тепао.

„Да ниси новце проиграо, или на другo што потрошіо?“ говорила є Владѣтелница мало намргођено и оштро. — „Я самъ ій момъ бѣдномъ родителю послао““ одговори младићъ учтиво. — „Шта ти є отацъ?“ „„Онъ є Лайтнантъ у Вашегъ Величества служби было, и на своє мѣсто захваливши, садъ врло оскудно безъ икакве пензіе у Далмаціи живи. Судіо самъ — почемъ ми є милостивый даръ учиѣнъ — да высокомъ смыслу полезніе одговорити, и одъ дара Вашегъ Величества никакво болѣ употребљѣніе учинити небы могао, него га на подпору могъ отца обратити; єръ є то найвећа за мене радость была, коју самъ си тимъ прибавити могао!!““

„Ты си сталанъ младићъ““ рекне тронута Царица. „Мастило, перо и артію овамо. Сѣди и пиши.“

Дркћући, и съ куцаюћимъ срцемъ є повиновао се младый Вукасовићъ, као што є царица заповѣдила. Милостива Владѣтелница диктираше:

„Предрагій отче! Писмо, кое Вамъ пишемъ, Царица ми диктира. Моє трудолюбіе, моє владанѣ, а особито моя сыновня любавь и благодарность спрама Васъ, мой отче! тако є Владѣтелници се допала, да ћете одъ овогъ часа годишню пензію одъ 500 фор. примати, и я садъ опетъ поклонъ одъ 24 дуката добыямъ.“

Представите себи радость доброгъ Вукасовића. Писмо на овомъ радостномъ привѣстію было є найнесигурніе и найгоре, кое є онъ икадъ у своме животу писао, а и артія є одъ суза сасвимъ мокра была.

На тай начинъ была є благодарность и сыновня любавь заедно награђена. Но већа є была награда, коју є будућность принела. Вукасовићъ, кадъ є изъ академіе изишао, у войску као официрь ступи. Пењосе є одъ степена на степенъ, и указивао є у многимъ ратовима, кои су за време владања Маріе Терезіе и нѣне наслѣдника воћени бывали, найвеће заслуге. Допао є до фелдмаршал-Лайтнанта, єдногъ одъ найвећій достоинства у военомъ чину.

Великій є благословъ, кои на добрымъ и благодарнымъ сыновима почива.

У Пешти.

НА СВОМЪ МЪСТУ!

У 65, 66 и 67 числу нѣмачки, у Прагу излазећи, новина „Ost und West“ читамо. „Mittheilungen über serbische Literatur, von Philoslav“ (саобштенія о сербскомъ књижеству одъ Славолюба). Изъ овогъ чланка засадъ ово само нашимъ читателыма слобштавамо: „Sekretär der serbischen Agentschaft zu Konstantinopel, Vinzenz Radišić besitzt eine Ui-

bersetzung von Xenophons Denkwürdigkeiten, welche er gegen eine angemessene Entschädigung zum Verlage überlassen will. Sollte nicht die „Srbska Matica“ statt der Verzinsung ihrer Kapitalien, ein Sümmchen opfern, und dieses Manuskript an sich bringen und in Druck legen? Wir wünschen dies herzlich im Interesse aller Serbier, und sind um so mehr berechtigt es zu hoffen, als gerade der Verein „Matica“ wesentlich dazu berufen ist, ausgezeichnete Werke der serbischen Literatoren auf seine Kosten drucken zu lassen, und obiges Werk gewiß zu unsern ausgezeichnetsten Erscheinungen gehört.“ т. е. „Секретаръ сербске агенције у Цариграду Вукашинъ Радишићъ превео є Ксенофонтове знаменитости, кое бы онъ за приличну награду дао издати. Небы ли требало да Матица Сербска, у место што главнице подъ интересъ дае, жертвуе єдну сумицу, те да овай рукопись себи прибави, и штампати даде? Мы то одъ срца желимо за користь свію Србаля, и съ тимъ више тому се праведно надати смемо, што є дружтва „Матице“ банъ поглавита дужность, знаменитія дѣла сербски литератора собственымъ трошкомъ на свѣтъ издавати, а споменуто дѣло заиста међу наша одличнія появлѣнія спада.“

ДОПИСИ.

У Лондону 5. р. Августа 1842.

Сунце є Енглезку опетъ лучама своима озарило. Снажно намъ є сіяло последнія дана, да благодатну и плодоносну жетву произведе, какову човечество у овой држави занамтило ніе! — Овако гласе вѣсти изъ свію наши окружія, и мы се несумнямо, да ће се ово проріцанѣ до извколико дана изпунити, башъ и при манѣ угодномъ времену, кое є за садъ тако пріятно, да се болѣ праведно желити неможе. — Изъ нужде, изъ гроба гладни и опасности, у кои є народъ нао био, избавлѣнѣ є садъ богатоносномъ жетвомъ, и нѣкымъ благодатнымъ слѣдствама, кои ће особито на ново оживлѣніе ово векъ одъ днѣ нуне године посрнувше трговине у цѣлой Европи важанъ утокъ имати. Ово оному, кои трговину вѣшто и съ праве точке смотра, неће странно быти; єръ ако є Енглезка при лошіимъ жетвама и принуѣена, туђу рану уносити, и тимъ оне, кои ѣой рану изъ страны земаля доносе, богатити, то опетъ съ друге стране, кодъ ствари безпристрастно и бистрымъ окомъ посмотримо, крозъ то купованѣ, потрошакъ (consumtion) други драгоцѣны производа, као нуне, свиле, куделя, дувана и т. д., тако яко ослабдава, да у обште цѣла Европа, а нарочито аустриска држава очевидно губи. Осимъ тога моралакъ утокъ Енглезке, по паденію Наполеона, за трговину тако є великій и важанъ постао, да и найслабіи тужни гласови одовудъ свуда и свагда ужасъ и очаяніе раѣаю. —

⊕⊕

У Лондону 9. р. Августа 1842.

Єдна часть жита векъ є пожњелаесе, увезла и опрішила; зрно є пшеничне теже, и брашно богатіе са 10% (procant) него лањско. При свемъ томъ по ону низку цѣну, као што є 1835 године рана была, тежко ће се жито пре пролеća продавати. Енглезке пшенице єданъ четвртъ*) садъ кошта 60 шилинга **), стране 32 до 52 шилинга по качеству. Цѣне остале робе, као шећера, теа, каве, дувана, памука, іошъ су за чудо ниске, но и ове ће се морати скорымъ подићи; єръ, како є лебацъ по маню и приличніе цѣну, то одма Енглезъ више троши наведене производе. Ячіа потрошакъ раѣа обычно и више цѣну.

⊕⊕

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Пешта 10 т. м. Као што смо у пређашнымъ листовима явили, да ће Нѣг. Ц. Кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ (коега образъ за спомень предстоће светкованіе данашнѣмъ нашемъ листу приключуемо) овамо у Пешту ради основаня стальногъ моста доћи, тако исто сада являмо, да є вечерасъ на пароброду „Фрањъ“ званомъ између 10 и 11 сатій пристао, и одъ овдашніи нѣрны жителя съ великимъ кликомъ и радосћу у слѣпой свечаности дочекань. Іошъ предъ шесть сатій изишла є на пештанску страну, гдѣ обычно пароброди стак, єдна компанія граматира, пештански грађански стрѣлаци, будимска и пештанска грађанска кавалерія и єдна дивизія Буделькины нѣшака са свирачкомъ бандомъ, кои су одъ пароброда до близу старогъ моста шпалиръ правили. Нѣг. ц кр. Высочество Ерцхерцогъ Іосифъ, Угарскій Палатинъ, са цѣлымъ высокимъ генералитетомъ, съ депутаціомъ одъ стране высокославногъ комиталюма и камере, седмоличногъ и краљевскогъ стола и нѣзничногъ суда, и са многимъ овдашнымъ магнатима, депутація одъ сл. пештанске варошіе, такођеръ и одъ стране гл. магистрата пештанскогъ и будимскогъ са одличнімъ особама одъ избраногъ грађанства, примили су Пресвѣтлогъ Госта са свечамомъ пристојношћу, и у слѣпой свити къ Палатиновомъ дворцу у Будиму одпратили, гдѣ є одъ дворца до моста єдна компа-

*) Єданъ Четвртъ чиня 4½ пожунски мерова.

**) Єданъ шилингъ чиня 30 кр. ср.

нія грамматира и читава регимента Чекоиперовы пѣшака са свираюћомъ бандомъ шпалиръ чинила. Међу тимъ и како Пешта, тако и Будимъ сваъ величествено осветљаъ быо. Найвише очи таедателя на себе е привлачило у Пешти осветљаніе вацке улице, нарочите куће, граћанскогъ театра, а особито стубова неудобнаъша места, на комма съ едне стране трептило е F. I. (Фердинандъ прваш), а съ друге F. V. (Фердинандъ петыш). Са сва стране пуштане ракетае и разлежукасе рика топова наражавала е неописану радость вѣрне Унгарске — аустрискога срца, кое за брањителку свою Аустріе вѣчито пламти. — „Áldássál fogadnuk Károly légy áldva közöttünk!“) (съ благословомъ те примосмо Карле, буди благословенъ међу нама).

Пешта 11 т. м. Данасъ прегъ подне око ½10 — 11 сатій Нвг. ц. кр. Высочеству Ерцхерцогу Карлу представљана е была по Нвг. ц. кр. Высочеству Ерцхерцогу Іосифу, Палатину, на подверенѣ дошавша девутація одъ высокословаснога комплиума, камере, седмоличногъ и краљевскогъ стола, мѣшчногъ суда, нарочите пештанске, магистрата будимскогъ и пештанскогъ.

Пешта 12 т. м. Данасъ у 5 сатій предъ вечъ чрезъ Нвг. ц. кр. Высочество Ерцхерцога Карла и наставлѣнъ е темель сталномъ мосту. Обширнѣе извѣстіе о овой свечаности саѣдоваће.

Нв. ц. кр. и апостол. Величество благоизволило е Чувару ц. кр. придворне књижнице, Вартоломѣи Копитару, дозволити, да дарованый му одъ Нв. Величества пруског Краља орденъ заслуга примити и носити може. (W. Z.)

Новый Садъ 29 Іулія т. г. Овы дана овде е бановше издаватель Голубице Г. Григорій Возаровићъ. Томъ приликомъ е, изъ преселике свое ревности къ србско-народномъ просвѣштеню, ове досадъ нѣкольким трошкомъ и настоящимъ изданіе књиге Голубице, и сва Достиѣова дѣла, у коју прекрасно везана, учешће у Повуку младежи србской поклонити усрдствовао.

У Липи и нѣной околини была е туча и многу е штету виногрядна нанела.

У Арадской Варошѣи ходъ Брзаве на Ердељской граници одкрита е една одъ Бихара дошавша чета пустахія, кои се изъ 16 людій, и то найвише войника састои. Већъ су нѣки одъ ови похватани. (O.P.Z.)

*) Транспарирани надпись на заведењу хранилишта мужве дѣце.

ТРГОВАЧКЕ ВЪСТИ.

Дебрецинъ 16 р. т. м. Окончаный садъ Лавренти вашаръ у призрѣнію рукодѣлія, ако и мѣ башъ сасвимъ по жели, како е изъ благословлене жетве очекивано, ипакъ, опетъ е привлачанъ быо. Доста е, а и за готове новце продавано. Домаћи производи добро су пролазили. Скоро све, што е на вашаръ донешено, особито платна, вуна, овчія коже, продато е. (P. H. Z.)

Пешта 15. т. м. Вашаръ се привлачанъ показуе. Трговаца има доста. Рукодѣлна роба, особито зимня найвише пролази. Доста се и за готове новце дае, али више на вересію.

СМЬСИЦЕ.

У великимъ жировницама у Србіи много се свиња тои, и понайвише у Славонію, Хрватску и Унгарію тера. Кадъ е жировница добра, то се преко године до 120—130.000, иначе само 100.000 комадія свиња на ову страну претера.

Пре нѣколико дана стоише едномъ немачкомъ и у одрпане хальине замотаномъ старцу просѣци предъ варошкомъ полиціомъ. Нѣкако докажу, да истый просѣкъ у Пун-де-Домеу има земљѣ, коя 35.000 франка вреди. Онъ то потврди, додавши, да е приходъ одъ ове земљѣ тако великъ, да онъ мегюе одъ ніега живити. На то буде осуђенъ, да три мѣсеца у тавницы сѣди. Кадъ су га у тавницу одвели, закаћишесе, да нема чиме кадъ претрпи клапштиру куће отићи.

Различни народи имаю различне начине, свое бриге разтерати. Нѣмацъ бриге свое пренѣе, Француз пренѣва, Шпанолацъ премоли, Енглезъ пређлеса, Русъ пренуте, Полякъ пресѣра, и тимъ ове бриге добые, Талијанацъ преснава, Мађаръ препушта.

Цѣна раже у Пешти 11. Авг. Грошић. 6. вр.

	найболѣ	средњѣ	лоше
Пшеница	185	170	160
Наполица	140	130	120
Рожь	110	104	100
Ечамъ	85	80	75
Зобъ	65	63	60
Проја	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

9. Авг. 5′ 2″ 6‴ — 10. Авг. 4′ 11″ 3‴ — 11. Авг. 4′ 8″ 3‴ — 12. Авг. 4′ 6″ 9‴ (надъ 0.)

Листъ свой излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недељ, Четвртковъ ка по табака съ образомъ мошица, а Недељомъ ка читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поште съ полугодишномъ цѣною за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско, Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349

У БУДИМУ, Словиза кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 16. Августа. Число 14. 1842.

ПѢСМА

О которскимъ Сердарма: Янковићу Стояну, и Мочивуку Вуку, и Муи Диздару Вакупскомъ,

снѣзана по начину србески народни пѣсама

одъ

С. Цыукъ.

Књигу пише Диздаръ одъ Вакупа,
Одъ Вакупа са люте крайне.
Па є шалѣ къ бѣлому Сарасву!
Па колѣно Паши Босанскоме.
Књигу пише, а у књизи цвили,
И проклиње Пашу честитога:
Омеръ Паша живъ те Богъ убіо,
Ты нападе цареву крайну.
Нит' се дѣо нит' се камодѣо,
Нит' низо среће на мегдану,
Ко што юнакъ и садъ среће немамъ,
Бой біюћи с' которскимъ сердарма.
Ты садъ кафу піешъ на душеку,
Кафу піешъ и любишъ ћевойке,
А Вакунъ ти у неволи пишти,
И у нѣму турци и кадуне.
Знадешъ Паша, незнали те люди,
Да си лютогъ змаи раздрію,
Лютогъ змаи Янковићъ Стоина,
Одъ Котора главу и Сердара. —
Ево има по године дана,
По године а мало и више,
Како си га одъ стра побратіо,
Па си нѣмуо бакшишъ обећао,
Обећао сивога сокола,
Самуръ калпакъ, ата мисирскога,
Златне токе, биберну челенку,
Бритку саблю, цралѣи кабаницу,
Обећао а рѣчъ недржао,
Па Янковићъ за шалу незнаде.
Стоянъ пиште вѣру одъ юнака,
Или гледи да одшали шалу. —
Лошу коню и лошу юнаку,
Три дни ода има до Вакупа:
То є Стоянъ за нобъ претурію,
На алату коню вилованоме.
У прозорѣ стиго подъ Небойшу,
Съ побратимомъ Мочивукомъ Вукомъ,
Докъ стигоше сташе бити кулу,
Єдинъ съ десна, а други са лѣва.
Полупаше стакленце немжере,
Съ тонузимомъ врата поломише,
Съ коньи газе, съ буздованомъ туку,
Не сміе ій нико дочекати. —
У Вакупу нигди никогъ нема,
Све побѣгло дрвлю и каменю,
Одъ зулума Янковићъ Стоина,
И Сердара Мочивука Вука.
На срамоту кулу осволи,
И у кули коникъ поставили.
На Турке ти порезъ ударили,
Сами суде, сами Турке гуле. —
Па што они сиротиню гиње,
Не бы ньойзи ни по ида было;
Вскъ повели с' собомъ Которане,
Турили ја Туркомъ по комаци.
Па и они даме Турке гиње,
И отимлю буле на срамоту. —
Ядни Турци у неволи пиште,
А нико ій да одбрани нема.
Па ізмъ доста и тай зулумъ ніе,
Но разбише на граду камію.
Повадили са виномъ міове,
Полакъ піо, полакъ проспиао,
Когодъ проће съ буздованы туку,
А све вичу Пашу босанскога:
Море Пашо тди су нашъ бакшиши?
Гди х' е дата твоя турска вѣра?
Ал' на тебе ни жао нашъ ніе:
Мы кривимо твога ајнадара,
Ајнадара Вакупскогъ Диздара,

Дели Мую єдну варалицу.
Ньо Мую єдна Аранђадо!
Толи чинишъ которскимъ Сердарма?
Да намъ те є сада уфатити,
Волѣли бы нег' царево благо.
Да пробамо наше шестоперце:
Да іймъ нису пера ослабила. —
То говоре, па се жалитаю,
Топузину на кулу итаю;
Бѣлу кулу оће да оборе,
И учине покоръ и срамоту.
А я немамъ владе никакове,
Ни у руци гроша ни динара,
Да іймъ могу бакшишъ учинити,
И испунит' твое обећањ. —
Вељ' ты немой часа почасити,
Но ниши іймъ ситне бурутіе;
Па ій моли у ime Божіе,
И прекаљени са лѣбомъ и солю.
Да с' окане бѣде и зіяна,
Већъ да иду равноме Котору,
А ты ћешъ іймъ послати бакшише,
И мирозе давно обећаше.
Быше имима ага и долама,
Быше имима ма теби небыло. —

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

III.

О потреби школа. *)

Много є узрока, кои су нашъ премилый родъ србскій у тако дубокой летаргіи досадъ придржавали. Насъ ни шуштанѣ бараброда, ни тутњава гвоздены путова сасвимъмъ изъ сна непробуди. Многому и свачему приписати се може, зашто мы, ако и дремовни, ипакъ санъ съ очію сасвимъ стрести немогосмо. О тому говорити, за излишно находимо. Али при свемъ томъ єдну, премда жалостну, истину свакомъ родолюбцу србскомъ одкрити морамо, т. є. да смо мы нѣшто важно пренебрегли. Истину ову хвала Богу єдва єданпутъ све већма и већма увиђамо. Но едали се и найнужніе твори, чимъ да се пренебрегнуто надокнади? Жалибоже мыслимъ, да ћу банъ онда истину изповѣдити, ако рекнемъ, да досадъ одвећъ много за ото учињено ніе! Истинабогъ у грудма свію насъ буди се нѣко радостно чувство, кадъ се одкудъ, где се ни надали нисмо, што, къ благу народномъ клонеће се, появи: єръ то потврђуе, да баремъ признавати почињемо, шта и колико намъ недостае. Али онда є текъ жалость, кадъ ташто напрезанѣ наше страномъ због собственогъ незнања, и политичны узрока, страномъ, а и често због злобе и пакости оплакивати морамо! Кому се дакле кривица приписати има? — Слободно се усуђуемъ изрећи, нашимъ школама! — У ныма, где се ученикъ свачему, само не потребама живота обучава, находи се множина іошъ одъ по вѣка непрегледаны и непоправљены книга, кое су многій душевный даръ сатрле и уморише. У нашимъ школама рекао бы влада умышљено пренебрегаванѣ оны наука, кое су за животъ човека найпотребніе. Ако се тому непомогне, то ће намъ народъ увѣкъ по тами незнања блудити, и свагда одъ туђе умѣшности зависити, и за слободну ума неодвисность никада сазрѣти неће. Зато мыслимъ да свакій искреный народолюбацъ желити мора, да се већъ єданпутъ вниманіе и на народне школе србске обрати.

Прве србске школе, кадъ су Турци год. 1699 и 1717 изъ аустриски земаля истераны, быле су само гдигди по манастиры, а истомъ седмогодишнѣмъ рата са Французы, Прусы и Шпањолцы г. 1747 заповѣдила є Царица Марія Терезія, да се србске школе заведу. Затимъ блажене памети Царъ Францъ I. установивши г. 1812 депутацію, коя да бригу о устроенію србско-народны школа носи, нашемъ народномъ изображенію сиње сунце є грануло. Но іошъ намъ се подневу неприближава! Школе су само по Бачкой, Банату, Срему, и Баранњи, а у Славоніи и Хрватской текъ по већимъ варошима уведене. У последнымъ предѣлима, особито по граници и данасъ има мѣ-

Дели Мую єдну варалицу.
Ньо Мую єдна Аранђадо!
Толи чинишъ которскимъ Сердарма?
Да намъ те є сада уфатити,
Волѣли бы нег' царево благо.
Да пробамо наше шестоперце:
Да іймъ нису пера ослабила. —
То говоре, па се жалитаю,
Топузину на кулу итаю;
Бѣлу кулу оће да оборе,
И учине покоръ и срамоту.
А я немамъ владе никакове,
Ни у руци гроша ни динара,
Да іймъ могу бакшишъ учинити,
И испунит' твое обећањ. —
Вељ' ты немой часа почасити,
Но ниши іймъ ситне бурутіе;
Па ій моли у ime Божіе,
И прекаљени са лѣбомъ и солю.
Да с' окане бѣде и зіяна,
Већъ да иду равноме Котору,
А ты ћешъ іймъ послати бакшише,
И мирозе давно обећаше.
Быше имима ага и долама,
Быше имима ма теби небыло. —

*) Нѣки поврази у састанку овомъ узети су изъ чланка „Über das Bedürfniss der Gewerbsschulen in Ungarn", кои се находи у „Allgem. Wiener polytech. Journal."

ста, где Србљи живе, а свои школа неимаю! —

Одъ како є школа србски, свагда су са црквомъ тесно скопчане биле. Зато су у њи сасвимъ црковне књиге и уведене. Многе одъ овы ни исти учители, кои є кругъ изображеня сасма ограниченъ, а камоли малолѣтна дѣчица, неразумѣду. Кадъ оставе дѣца школу, врло ій се мало, особито по селы, на занатъ, ил' друге неке науке одваже. Понайвише се землѣдѣлію предаю. Кои у своимъ пословима понѣшто читати и писати мораю, науче читати и писати; али они многи, кои дѣла читанѣ и писанѣ (да рекнемъ) неизискую, кадъ школу свршe (ако свршe?), књиге, кое и тако разумѣли нису, другой дѣци, коя у школу полази, продаду, а у рукама си ништа не задрже, будуѣи радости немаю оно читати, што неразумѣду. Тимъ начиномъ ова голема многина за нѣколико година ни писмена непозае, а камо ли да бы читати ил' писати знала. Овако є кодъ нашегъ народа дѣтинство изображеня човечіегъ! Ованово є жалостно станѣ наши елементарны школа, у коима бы требало да се полаже темель осталоме изображеню! — Далѣ дакке съ тимъ књигама, кое бѣдномъ дѣтенцу незахваланъ зной цѣде; кое дѣтенце, по нарави тупо, правымъ пашагаемъ ћчине, а марљиво, и за душу свою истину рану тражеће, одъ науке одвраћаю. Далѣ са свима одъ прећашньи времена за каштигу данымъ намъ књигама школскимъ, ма коегъ оне имена и биле! Даймо дѣци нашой књиге у народномъ єзику, кое ће разумѣти, и изъ кои ће правила живота поцрпсти! *) — И заиста само то едино, што є тежко, изъ толики добры дѣла, кое на странымъ єзицима имамо, найболѣ изабрати, узрокъ є, што мы до данасъ іошъ при старомъ остадосмо. — Тко самномъ на жалость признати неће — ако є само животъ и станѣ школа наши добро познао: да смо мы много пренебрегли, много собственомъ немарноћу запустили, што бы све болѣ быти могло! Али іошъ ништа изгубљено ніе! Као што горе реко, познаванѣ стања нашегъ већъ є коренъ ухватило, и тимъ є прьый коракъ на путу поболшаня учињенъ. На овомъ путу ступаймо напредъ! само напредъ!

Ал' шта намъ чинити вала, да съ чешку међу изображеныма народима мѣсто добыемо, кое нама по праву принадлежи?

Я мыслимъ да уводимо школе свуда, гдѣ ій іошъ нема, гдѣ и найманѣ народа нашегъ има; да за школе књиге, коима срећу живота нашегъ осниваемо, у народномъ єзику спишемо. Свакій одъ насъ по силама своима по єданъ некъ новчићъ на светый олтаръ народногъ просвѣштеня положи, цѣнећи Езопову басну о сноплю шибљика. Нека штко, коме срећа служи, не украти велеможну рукопомоћь овомъ благородномъ дѣлу! Да, само устроняймо школе, не текъ голы рѣчій, но живогъ дѣланя! школе, у коима ћемо се сви народнымъ єзыкомъ изображавати! — Кадъ се школе умноже, и народу наука ослади — и књижество ће праву свою важность добыти. — Књиге ће се више по народу разпростирати; а разпространићмъ обштеполезны књига утемељеесе просвѣченость, дакле срећа, благостоње и слобода народа. Просвѣченость признаша слободу како поединымъ людма, тако и читавымъ народима — рекао є єданъ ученый Нѣмацъ.

*) Блага жеља сва већъ є предварена. Нѣг. Высокоблаг. Врх. школа Надзиратель Г. Евгенїй одъ Ђурконићъ, желећи народну изображеность стално укрѣпити, таки при ступленію своимъ на кормило правленія школскогъ высокославномъ краљевскомъ мѣстоблюстителю Совѣту найпонизніе представленіе учинио є: да бы се єдна учена депутація одъ свештенства и свѣтски литератора изаслана, коя да опредѣли, и састави књиге за селску, варошку и граіанску учећу се дѣцу; кое књиге, кадъ одъ высочайшегъ мѣста потврѣене буду, да се у нашимъ народнымъ школама и предаю. Милостивомъ рѣшенію скоро се надамо. У.

ОДГОВОРЪ

Праволюбу (С. Д—ћ)

одъ

Свѣтиња.

Ohe! Jam satis est!—

Одкако є поиллириванѣ почело, ние, чини ми се, чудиєга и наопачніега умствованя было, него што єу Даници Иллирской у брою 29. о. г. єдан дѣо С. Д—ћ, Праволюба, подъ именомъ „Потомци Харвата и Сербаля у Илирски, держава“ ставлѣнъ. Нимъ є сачинитель предузео доказати: да Хрвата выше има него Сербаля, макаръ да Сербаля выше има него Хрвата. И онъ овако умствуе: Кадъ, вели, Константинъ Порфирородный говорећи о пресељаню Сербаля у садашню Сербію, каже, да су Сербьи пре него су дошли къ Римскомъ Цариградскомъ Императору Ираклію у Тессалію, и после у садашню Сербію, живили у мѣсту названомъ Бойци, то є она земля, у коіой су живили, морала яко малена быти, почемъ ние друго была него єдно мѣсто (locus); и да є и Ираклій нимъ за пребыванѣ опетъ опредѣліо єдно мѣсто (градъ или варошъ?), кое се назвало одъ оногъ доба Сербія; па кадъ су они сви у єдномъ мѣсту (граду или вароши?) живили, то ни є ій могло быти выше одъ 100 хиляда, а да се великодушнымъ покаже, дае имъ 200 хиляда. Далѣ кадъ Константинъ Порфирородный о Хрватима каже, да њиово само име значи terram multam (horan —) possidentes *), то є њи онда морало много быти, и кадъ каже да є само оружаны было 160.000, то є свега морало баръ два милліона быти; а кадъ є њи два милліона было, а Сербаля само двеста хиляда, онда су се Хрвати къ Сербьима односили као 10 : 1; а кадъ ово одношеніе стои, онда, ако Хрвата има садъ само 400 хиляда, као што се каже, а Сербаля 5,000.000, налази онъ да у првомъ случаю (т. е. ако садъ Хрвата само 400 хиляда има) неможе Сербаля више одъ 40.000 быти; у другомъ случаю пакъ (т. е. ако є садъ 5,000.000 Сербаля) онда число Хрвата мора на 50 милліона изићи. Но будући да одъ два милліона Хрвата ондашнѣи садъ 50 милліона нема, то ни Сербаля одъ две стотине хиляда ондашнѣи ние могло досадъ на петъ милліона наплодити се; и ако садъ има Сербаля 5,000.000, то ни є могућо да су Сербьи, него су преливени Хрвати. А найпосле заключуе, ако бы противници горе ставлѣну пропорцію изопачили како имъ драго, и да бы є башъ наопако извринули, зато и пакъ, онъ вели, стои то: да данашнѣій нашъ скупный єзыкъ ние ни само Хрватскій нит' само Сербскій. Ово се зове: **Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis.** Заиста ко се никадъ смѣно ние, и онай бы се морао на оваково умствованѣ насмѣати.

Противъ оваковога умствованя доказателства историческа наводити, была бы крайна безпослица, кадъ безпутность и противорѣчіе у самима рѣчма лежи, и првымъ погледомъ показуе се. Где киша пада, ту барометеръ, ако лѣпо време показуе, ништа неважи; нити ћемо за атаръ неудесна барометра држати, да непада киша, макаръ да пада. Где Сербаля има 5,000.000 (5,294.000) а Хрвата по његовимъ рѣчма 400000 (801000) ту потреба тражити, и изводити формулу изъ рѣчій Константина Порфирородногa, и на њой основати число Сербаля и Хрвата, и ове на формулу алгебраическу дотеривати и противъ свake њой противне истине. Рѣчи Константина Порфирородногa наведене одъ С. Д—ћа, Праволюба, могле су га на што болѣ и паметніе извести. Кадъ су Хрвати по рѣчма Константина Порфирородногa *) у

*) Наравно кадъ бы име Хрвата коренъ у Грчкомъ єзыку имало, онда бы Константинова филологія нѣшто значила.

*) — una cum suis populis discedens ab ipsis in Dalmatiam venit, ubi Avares incolas invenerunt, — — At a Chrovatis, qui in Dalmatiam venerunt, pars quaedam secessit, et Illyricum atque Pannoniam occupavit.

оно време дошли у Далмацію и онде нашли Аваре, икадъ є одъ овы една часть одвоила се, и Илирикъ и Панноніо освоила, то є наравно да су они свое народно име Хрвата са собомъ у Далмацію, Илирикъ и Панноніо донели, кое су и до данасъ задржали, и да провинція Илирія или Илирикъ, кою су они освоили, толико мало права има на измѣну њиовога имена народнога, колико и провинція Далмація и Панноніа, кое су такођеръ освоили, слѣдователно да Хрвати по томе што су дошли у Далмацію, Илирикъ и Панноніо, непрестаю быти Хрвати, съ тимъ више, што су они и до данасъ свое народно име Хрвата задржали, дакле да и нико пута нема, Хрватима њиово име одузимати, и Илирійско, или Далматинско или Паннонійско наметати. Тако су исто и Срблы име свое народно са собомъ у Тессалію и Мизію донели, кое су и до данасъ задржали, нити су зато, што су у Тессалію и Мизію дошли, постали Тессалоничани и Мизіани, а іошъ манѣ Илирічани, ако є Мизія и спадала къ Илирику; слѣдователно да є врло безпутно, Срблыма њиово име одузимати, и друго наметати, коега у народу нема. Та єсу ли Авари зато, што су пре Хрвата у Далмаціи живили, престали быти Авари; єсу ли Хуни зато, што су у Европу у туђеземне провинціе дошли, и ныи освоили, престали быти Хуни; и да ли су Мађари дошавши у Панноніо зато изгубили свое име народно; єсу ли Араци у Шпанію дошавши зато престали быти Араци, но постали Шпаньолци; єсу ли Турци дошавши у Грчку Европейску, и Римско-Источно царство освоивши престали зато быти Турци? —— Срблы су Срблы, а Хрвати су Хрвати, и были, и остали, па живили они на мору Меотскомъ, или у Бойци, или у Тессалиі, или у Мизіи, или у Далмаціи, или у Илирику или у Норику, или у Реціи или у Панноніи или у Дакіи, — све є то єдно; єръ земльомъ и мѣстомъ племе се немѣня ни име народно, као и данасъ што су Срблы свуда Срблы, и држе себе за Срблѣ, были они у Сербіи, у Славоніи, Бачкой, Банату, Босни, Ерцеговини, Црной Гори или Боки Которской, па и у Трѣсту, Венеціи, Бечу ил' Будиму; да, они име свое народно изъ Срема, Баната и Бачке и у саму Руссію пренесше, и своимъ именомъ єдань дѣо Русске землѣ крстише, новомъ Сербіомъ назвавши га. —

(продужиће се)

Прегледъ британске трговине одъ године 1831 — 1840.

(продужено изъ бр. 12.)

Грдна населѣнія, коя су у Енглезкой, играю у њиной трговини велику ролу, и много къ тому служе, да се рукодѣліе подиже. Ово є єдань узрокъ, што Енглези читаве роеве свои сынова у све землѣ шаљу. Башъ зато овы брой непрестано и расти. Године 1831 отечество іимъ є дало робе за 80 мил. франка, 1840 за 150 мил. франка. Аустралія се почиње такођеръ у купованю енглезки рукодѣлія одликовати. Год. 1831 извозъ изъ Енглезке износіо є 10 мил. франка, а садъ износи 50 мил. франка. И опетъ велимо, да є овдѣ рѣчъ само о Енглезкимъ робама; єръ Аустралія добыя изъ Енглезке и други европейски држава знаменито количество робе и производа, чега прегледъ точно оцѣнитисе неда. Съ удивлѣніемъ видимо у списку, да се и Нова Селандія диже. Іошъ године 1831 трговала є Енглезка съ людождерима овы предѣла; садъ пакъ познато є, да она тамо населѣнія оснива, одъ кои є многому надатисе. Године 1840 изнела є тамо робе у вредности одъ 1 мил. фр.

Одъ велике су важности они многи неураѣени производи, кое населѣнія енглезка њой, као за рукодѣліе одвећъ нужна, шиљю. Населѣнія у Аустраліи примела су год. 1831 само до 1,132.000 килограма (на 22.000 центій) неураѣене вуне одъ 13,440.000 килограма (268.000 центій), што є за свое

фабрике изъ туђи земља увезла; године 1840 дадоше ioй населѣнія аустралска 4,408.000 килограма (88.000 центій) одъ 22,539.000 килограма (450,000 центій), што є изъ туђи земаля за своє фабрике узела. Овомъ успѣху нетреба се чудити, єръ се Аустраліе жители умножаваю съ потомцима енглезкогъ поколѣнія, кои су радини, и на посао научени люди. Іошъ є занимивіе да Источна Индіа, после петдесетогодишнѣгъ безуспѣшнѣгъ покушеня, садъ починѣ изъ своегъ стогодишнѣгъ дремежа будитисе. Найпре становници овы плодоносны предѣла, кое су жедни ньови господари посилали, искалису одъ землѣ своє само єдино препитаніе. А шта бы іймъ више и требало? Они ни за себе радо нежаю. Зато су се Енглези трудили, да іймъ осѣчати даду, шта значи сигурность и властитость, безъ чега се човекъ само противъ волѣ на посао одважуе. Ови многобройни становници садъ се освѣстише, и Источна Индіа шилѣ векъ многій памукъ за енглезка рукодѣлія. Године 1840 извезла є 24,886.000 килограма (406.720 центій); год. 1831 само 11,690000 килограма (233800 центій). Ипакъ су енглезке фабрике, кое су 1839 до 123 миліона килограма требовале, потрошиле год. 1840 до 239 мил. килограма. За то пакъ време количество памука, кое є сѣверна Америка у Енглезку оправила, подигло се є одъ 99 милліона килограма на 220 миліона.

Ово намъ као изисніе, зашто су ослобођени робови у поселѣніяма. — Ослобођенѣ робова енглезкій народъ, и његова влада почитуе, ма шта се говорило о основима, коя су то произвела. Стварь є ясна: производи шећера у енглезкимъ населѣніяма, одъ како є роблѣ укинуто, на манякъ иду. Кадъ су се робови обучавали, што є одъ године 1834—1838 траило, и што ій є къ савршеномъ одпусту преправляло, дала су населѣнія у Антилама манѣ шећера, него кадъ є роблѣ было, т. є. свега 1,750.000 центій, у мѣсто 1,900.000 центій за десеть прошлы година. Прве године, кадъ су робови ослобођени, донешено є іошъ манѣ шећера, него кадъ су се исти учили, т. є. само 1,415.000 центій. Година 1840 іошъ манѣ є пробытачна была, єръ є само 1,120.000 центій донела. По овомъ бы очекивати требало, да прегледи енглезки извоза покажу, да є умаліосе извозъ енглезки шећеры отока. Но то іошъ ніе. За четиръ године, кадъ є роблѣ было, т. є. одъ године 1831—1834, вредіо є извозъ Енглезке у британске Антиле 60 миліона франка; за 4 године, кадъ су се робови учили, износіо є 88 мил. фр.; прве године слободе 100 мил. фр. друге пакъ 90 мил. фр. Дѣла показую, да є благостоянѣе становничтва одъ времена ослобођеня, подиглосе. Разходъ досадашньи робова расти. Ласно є увидити, како населѣнія ово умноженѣ разхода одъ части своимъ собственымъ производима у марви и у средствама препитаня одъ сваке врсте накнадити могу; али се ласно погодити неможе, како населѣнія то своимъ отечеству изплаћую, ако не новцемъ одплате, кои є прељашньимъ господарма робова плаћанъ бывао, или тиме, што добываю одъ повышене цѣне шећера.

(конецъ слѣдуе)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Срећа и Слава.

Колико є срећа непостояна, толико є слава стална. Ону уживамо за живота, а ову получавамо после смрти. Она ослаблява зависть, а ова чува одъ заборавности. Срећа се текъ желити може, и често є дѣло текъ подпоре наши пріятеля; слава се пакъ текъ чрезъ напрезанѣ наши сила добыва. Жеља славе произлази изъ добродѣтельи. Слава є и была, а и садъ є у союзу исполина; путъ іой є крозъ крайность благосиляня и проклиняня човечества.

Мешайсе съ людма, одъ кои се чему добромъ научити можешъ.

Искрено, дружеско обхожденѣ мора учините пронищательства и благонаравія за чо-

века быти. Онъ мора одъ свои пріятеля учителѣ себи учинити, пакъ задовольство и забаву чрезъ любопытну полезность поученя узвысити. Разумни люди у таковомъ одношеню узаймно се наслаѣую. Они, кои говоре, бываю са одобреньемъ и похваломъ награђени, кою ово, што они веле, добыва; а они, кои слушаю, награђуюсе съ ползомъ, кою изъ разговора црпе. Обхожденѣ и забава мораю насъ дакле и сами насъ ради трогателно занимати.

Разуманъ мужъ посѣштава домове благосвойствены придворника, домове, кои нису дворови суете, него су паче позоришта велики даровања и великодушны намерења. Између њи особито се они одликую, кои насъ у истый маа съ примѣромъ њиовы велики и узвышены добродѣтелый нравствено усавршенствовати, и чрезъ њиову политическу мудрость просвѣтити могу.

ДОПИСИ.

У Вршцу 2 Августа 1842.

У броју 10 пештанско-будимског Скоротече читао сам данас одъ пи Вршца от Живковића сталѣный допис, кой се и мене тиче. Я сам подобны из Вршца дописа и у Народньм' Новинама чешке — и у колико су се мене касали с' негодованѣм читао, а и самог дописника више пута особлыно усовѣтовао, могу рећи и заповиђао, да он у будуће мое име у такыим дописима коначно поштеди. Побуђења к' томе изам више; овђе нек' буде, ко обмажено вышебройны иѣговы изѣшћаи, ово единако доволно, што я никакве пред цѣлым родом Сербским похвале заслужио писам, тим манѣ, што сам я дѣла чина ни Свештеничког по уставом' пропису равно другима, и за прискрбити себи и породици своиой потребный свакидашнйй хлѣб, — а звања учительског по разсуђеню моя сила и по мѣры скраћене плаће, и ово све по строго належеной ми дужности отправало. Есам ли я такове брижльивости савѣстно извршивао? своег ученика суд ест врло едностран и пристрастан; и ако сам марљиво испуњавао, награди се от Начелства надам. — Што се пак односи до дружба под насловом: „Катедра Сербског езыка“ ово е тако незнатно и слабачко биљѣ, да предмет обште пазльивости не састаља; а я иначе болѣ бы ученико дописник да я о том са самим, или бар' за кѣко време, док се — ако се? — отрме и подгои, мучао, да не како несмислено то трубемѣ противан породи иѣтрић, а овай силовиту подигне буру, кой ће неко билѣ у едном тренутку уништити моћи. — Я овђе помењутог дописника, за избѣћи незилы слѣдства, явно — код њега усѣћи — позывам, от њга желим и иштем, да се он мене и мои тобоже заслуга єдаред окане; иначе оглашавам све иѣгове дописе — у колико се моя хвале тичу — за претеране.

Лазар Стефановић
Парох Вршачкій и Богословіе Учитель.

У Лондону 12 р. Августа 1842.

У найновијим нашим извѣстіяма одъ 5 и 9 о. м. показасмо, одъ каквогъ е великогъ простора утокъ, кои е опогодиния особито богата, у свакомъ призрѣню презредна ране жетва на сва односења како радивости (Industrie), тако и трговине имала, и како ће благодатно дѣйствовати безъ свѣке сумнѣ, ако предстоће есени и на зиму сни полъски плодови у доволной громили (масси), и приличномъ цѣномъ разноснике буду. Досадъ су више была знѣнія и доказателства пріятне промѣне, кое дѣйствую, него ли саме ефтиноће (будзаштости), ране. Време е непрестано лѣпо, и досадъ е безъ сумнѣ више него полакъ одъ све жетве у Енглеской, Ирской и Шотлянду лепъ осигурано. Кромпира (као велика часть пренитанія) бы ће више него икада; а и сни остали усеви усѣћаю по желѣи народа. — Армиція на страну рану остае до 18 р. о. м. 8 шиллинга на четврть*), а после ће но уякономъской шкали, и высину одъ 20 шиллинга на 1 четврть достићи. — Тако ће се до 18 р. Августа на сву у Енглеской находећу се страну рану, одъ приликe 1,600.000 четвртіи, армиція платити, и на велику штету шпекуланта ефтиноћ лебацъ у земльи произроковати. Мы ћемо у напредакъ о предмету, ране нашимъ извѣстімма предћаъ положити, у толико миране, што за предстоћи 12 мѣсецій никаково штетно дѣйствованье пренатствіе непредвидимо. — Наши умни гледатељи, у реду државне штедњ (економіе), више су пута годишный производъ ране свакогъ рода у Енглеской, на одъ приликe 74 милиона четвртіи узимали, у вредности до 134 милиона штерлинга, къ тому самогъ кромпира на 20 милиона штерлинга вредности рачунаюћи. — Изъ овы малы примѣчанія лако ће се моћи штета израчунати, кою е земля трпила чрезъ то, што су последнѣ године неплодоносне, дакле гладне биле; а напротивъ тога користь увидити, кой у овой години, изъ скоро више него 30 процента производа знатно происходи. — ⊕⊕

*) 50 кр. на пожунскій мерокъ.

КЊИЖЕВНЕ ВЄСТИ.

Изъ Пеште. Матица Сербска у своимъ ошвы дана држанымъ вишекратнымъ засѣданіяма закључила є: да се у напредакъ Лѣтопись писати има строгимъ славенскимъ т. є. црквенымъ правописомъ, а одъ части и языкомъ.

Трећа часть Лѣтописа Сербскогъ за текућу годину изишла є.

Изъ Загреба. Овакога литерарнога живота кодъ насъ још не было. Обадвѣ тискарне посла имаю, особито г. Гај толико има, да већъ више дѣла узети неможе, акопремъ є тримъ пресима новекшана. У њой се тиска Коло књига II, Погледъ у Босну, Трнскія нѣсме, Османъ Гундулића, Кукулѣвића 5 књита, Земљописъ илирски покрајина, Часописъ господарски. Кодъ Жупана ће до кои дамъ изићи на нѣмачкомъ езику Берлићева граматика. (изъ пріятелскогъ писма)

ДОМАЋЕ ВЄСТИ.

Пешта 12 т. м. Данасъ є Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ велику радость овдашнѣмъ жителству причинио. Изъ ютра є съ братомъ своимъ, обштелюбљѣмымъ Палатиномъ нашимъ, и съ њимъ одъ Магната походіо Лудовицеумъ, где се садъ Музеумъ находи, затимъ Іосефинумъ и ширне водемице (Damphmühlen). После подне є, као што смо већъ у пређашнѣмъ листу обявили, камењ основа, на Дунаву поводњукъа стална моста, съ великомъ славомъ положіо. Око петъ сатій Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ и Палатинъ краљевне Іосифъ, средомъ више стотина хватій дугачка шпалира, кои свечано обучени войници чинаху, на пештанску страну къ мосту дође. Затимъ є Высокій Гостъ са супругомъ, сыномъ и кћерю Палатина, праћемъ одъ будимски и пештански грађански конника, на свѣлой колесници истымъ путемъ къ мосту дошао, где га є Преосвѣтлый Палатинъ, Братъ Њговъ, са многимъ Магнатима дочекао. Срчако полюбивши се царска орања, у сиймой свити, передъ громогласна „éljen“ узвика, отиду свѣтлу свечасту свршити. Таймкъ друштва мостовногъ градителства (Brückenbaugesellschaft) г. Ташнеръ прочита на мађарскомъ езику, како є и чинъ поводомъ до осимања сталнога моста дошао, и како є истымъ основанъ. На ово се Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ, затимъ пресвѣтла палатинова супруга и дѣчица и самъ Палатинъ Ерцхерцогъ Іосифъ, краљевне Примаєъ, многи Магнати и Свештеници подиницу. То писмо у сребрномъ футролу у основъ узидано буде, на кои є Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ, у сребрной кашики пескомъ га посувши, првый одъ слонове кости направљѣнымъ чекићомъ ударіо, затимъ пресвѣтла палатинова супруга, сынъ, кћи, и самъ Ерцхерцогъ Палатинъ, Примаєъ, и многи одъ Магната. Цѣло ово торжество пратила є на крову свираюћа войничка банда, и съ будимски градски бедема ручька тутньва топова. — Тако се даклe и ова свечаность окончa, и Высокій Гостъ у найсвйной свити, нередъ непрестанога „éljen“ узвикивања, врати се у Будимъ, одъ куда є после у вече походіо како будимскій и пештанскій грађанскій, тако и мађарскій народный театеръ, кои последный величествено є како споља, тако и изнутра освѣтљѣнъ био.

Пешта 12 т. м. Данасъ пре подне Нѣг. ц. кр. Высочеству Ерцхерцогу Карлу нишла є на подворје войничка депутація, у коюй є и инвалидски официра было. Последнымъ Нѣг. ц. кр. Высочество изразіо є радость, што свое старе войнике опетъ види, рекавши садъ служекима: „Тежко немо се господо моя кадгодъ више видити, зато препоручуємъ вамъ сынове мое: будите ны изима то, што су ови стари мени были.“

Пешта. 13 т.м. Цѣлый овдашнѣй пештанскій и будимскій гарнизонъ, данасъ у 8 сатій изъ ютра у найвећой слави, на будимской главной ливади предъ очима Нѣг. ц. кр. Высочества Ерцхерцога Карла маневриране є.

Пешта 13. т. м. Нь. ц. кр. Высочества Ерцхерцоги Карлъ и Іосифъ данасъ по подне отишли су у Алчуть, а одавде Ерцх. Карлъ у Бечъ.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЄСТИ.

Слѣдующе штаніе су указнліе:

У Вашархелю; Єгри; Новомсаду, трећа школа; Темишвару у Фабрики, влашка; Шиду, друга школа.

Цѣна ране у Пешти 11. Авг. Грошић. 6. вр.

	найболѣ	средиѣ	лоше
Пшеница	180	170	155
Нанолица	136	130	120
Ражь	105	100	95
Єчамъ	85	80	75
Зобъ	67	64	60
Проя	150	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Сп. меса єдна фунт.			

Станѣ Дунава.

13. Авг. 4′ 6″ 0‴ — 14. Авг. 4′ 6″ 0‴ — 15. Авг. 4′ 6″ 0‴ — (надъ 0.)

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недељ, Четвртком на по тибака съ образомъ поштна, а Недељомъ на читавомъ тибаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн съ полгодишньомъ цѣнозъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Недеља, 2. Августа. Число 10. 1842.

МИЛОШЕВА ПѢСМА.

Я самъ вѣрный Србства сынъ
Милошъ именомъ,
Момъ ћу Сбству старат'се
Казат' временомъ:
Што є Србско любити,
Србства благо трпити
Света да є задаћа
Срба Милоша.

Мати ме є Србкиня
Срба родила,
Србъ ми отацъ уліо
Чувства премила:
Србско име хранити,
Србску славу множити
Дужность да є вѣчита
Срба Милоша.

Съ Србскимъ млекомъ посисо
Я самъ Србства духъ,
Србству зато обраћамъ
Мой я Србскій слухъ:
По дѣдова примѣру
Єзикъ, име и вѣру
Србске груди чуваю
Срба Милоша.

Докъ се жени зелени
Србскогъ луга стань,
У туђинскомъ презирезъ
Раю любве сваъ.
Србству вѣрно живити,
Кръв за Србство пролити
Завѣтъ свѣтый остао
Срба Милоша.

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

одъ

Професора Исаковића.

(Продужено изъ бр. 8.)

Текъ што су се разићи хтѣли, али бѣснећи народъ зачне искати повиновенѣ прама Божіе заповѣсти. Ефтиде искали су мало одмора, али народъ повика за оружѣмъ; стаде претити, да ће Итоме разорити: страхопочитанѣ прама породице наше ћутало є, Ефтиде буду принуђени остати. Несрећна коцка буде бачена, и — “

Полидоръ бледъ, и дркћући скочи. „И ты — невинна, чиста као неба душа, была си коцкомъ избрана. О Шпарто, зашто си овде промашила смртный ударъ у прси вѣстника? — О немилосердни Богови!“

Харикл. Ніе мене коцка погодила; погодила є Ифису, Лизискуса кћерь!

Полид. Не тебе? — Богови, милостиви, зашто дакле ты да умрешъ, ты, коју су и саме Богиње видимо заштитиле? “— Тресе се савъ одъ нестрпѣња. —

Харикл. Слушай, слушай, Полидоре! Лизискусъ, како се име Ифисе прочитало, повиче, а мати изваъ себе падне у наручіи своій робиня. Ифиса као крпа побледи; хтѣде руке горе подигнути, но одъ слабости и тежкогъ страха неможе. Она поверне на землю. Мртва скоро и мати и ћерка буду у обыталиште њиово одпешене, а отацъ, паслоњећъ на два Ефтиде, слѣдовао є посртаюћи њима, ружећи Богове, људе, и псоваюћи и грдећи отечество свое.

Соборъ народа іошть є скупљењ био. Ефтиде, сви са раздераным срцемъ прама судбине несретне породице, држаху савѣтъ: ёдали бы се изречењ Аполла у другомъ каквомъ смыслу узети могло. Колебали су се многи, и хотѣли су Ифису спасти; у тай махъ изађе отацъ мой предъ њи, и понуди ій, смрть невине дѣвойке заключити. Онъ іймъ є съ народомъ претіо.

Полид. Іошть ништа невидимъ.

Харикл. Были смо до мркле ноћи око Ифисе скупљени, тѣшећи ю. Кодъ свію насъ было є срце раздрто. Она насъ є сматрала са укоченымъ безсузнымъ очима, само се кадкадъ згрозавала, или є викала, силнымъ страхомъ заплашена. Друго ютро, докъ се іошть сунце ніе родило, скупили смо се на грозну наше пріятељице жертву; ахъ, ни мыслила нисамъ, да є Аполло мене за то избрао био. Очекиваемо такову. Єдаредъ дође већъ првосвештеникъ и рекне ожидаваћемъ народу, да Ифиса ніе Лицискуса кћи, докле да и не припадлежи породици Ефтида. Жена његова — ты знашъ каква є срамота, неродкињомъ быти — са Ифисомъ є, робинѣ едне кћеромъ, мужа свога преварила. Садъ се текъ та несретна превара одкріе, и Лицискусъ є са кћерю своіомъ у Лацедемонію побѣгао.

Полидоръ дигне руке лютито горе: „О преваре безпримѣрне! о ты лажљивый свештениче! тежко теби! рука те Бога оногъ, кога ты тако срамотишъ, никадъ не заштитила! Погинућешъ ядный, или на самомъ обезсвећеномъ олтару, или по среди твога, тебе храњећегъ народа.

Харикл. И мой отацъ држао є то за превару; а ту превару мора садъ животь мой да плати.

Полидоръ као на жеравици ходаше горе доле, счела мачь свой, до полакъ га извуче, опетъ га у корицу тури, па онда са сѣваюћимъ очима предъ Хариклею стане: „далѣ, далѣ! Онда є на тебе пала коцка? О зликовче! та више те, нежели саму Шпарту, мрзимъ.“

Харикл. Ніе на мене коцка пала? єръ свештенци су забранили далѣ коцку бацити.

Полид. (горко) Да бы се лукава превара предъ свѣтомъ сакрити могла, када несретный отацъ какавъ љубљењу му кћерь жертвовати мора! — Страшный зликовче!

Харикл. Весело мы поитнемо кући, и я самъ на колѣны Боговима благодарила, што є Ифиса избављена была; а свирѣпи — послали су миръ срцу овомъ, кое ће наскоро смртный ударъ поразити.

Полид. Буди на миру Хариклео! Слободна ћешъ ты быти!

Харикл. Уплашенъ дође отацъ мой са собора. Та ты њега знашъ. Неспокоянъ духъ његовъ нигдѣ му на єдномъ мѣсту остати недаде. Стане немирне погледе бацати часъ на мене, часъ у облаке, па онда скочи, и мене у наручіи сачека. Потокомъ су му сузе изъ очію рониле, кога я донде никадъ плакати видила нисамъ. Онъ тако самъ собомъ борећи се њколико сатій горе доле ходаше, докъ му ніе постоянъ духъ његовъ науміо — науміо —

Полид. Тебе жертвовати? За име неба, землѣ и свію Богова! тебе? тебе! како? отацъ дѣте свое? гадно! свирѣпо! Заръ ій є несрећа тигрима створила? — Тебе жертвовати? Само нека те рука његова додирне, на му є смрть извѣстна.

Харикл. (плачући) Полидоре, Аристодемъ є отацъ мой!

Полид. Отацъ? отацъ? Но тако ми Бога, я вальда самъ лудъ! Онъ отацъ твой? Име є то већъ престало! — Шта ти є дао? — Животь! ништа далѣ! далѣ ништа! голый бѣданъ животь! єръ лѣпота ова што бы была безъ душе твое? Ништа! Гле! (одчупа ружу едну) — гле, ружа є ова лѣпша, нежели ты безъ душе твое! А кадъ бы животъ тай, кои ти є онъ дао, іошть благодѣанѣ какво было, кое бы ти онъ указао было, о тако ми Бога! я небы ништа, баш ништа казао. Животъ, кои є њему име отца дао, дао ти є онъ само случаемъ у задовольству

чувства свои! Не, то пре рана, коя ти живот обдржава, воздухъ, коимъ дишешъ, мѣсто, у комъ си воспитана, заслужую име отца, нежели свирѣпый онъ, кои ти е живот дао зато, да ти га у вечнимъ мукама натрагъ отме. Слѣдуй мени, жено! мачь овай — извуче га изъ корице — и кадъ бы путь кроз саме пустиње пуне чудовишта водіо, треба, треба —

Хариклеа му у наручія падне.

Не, Хариклео; пусти ме говорити, невино агнѣшце! — Ты непознаешь люде, непознаешь силну гордость Аристодемову. Мачь овай тебе ће чувати! — Єли Аристодеме? ты си кћерь твою за благо Мессеніе жертвовао? Краљ е безъ дѣце? Єли? єдномъ рукомъ убіешь ты твою кћерь, а другомъ грабишь круну, за коју ти и ни длачицу єдну косе съ овога лѣпога чела дао не бы?

Тако е бѣсніо младићъ тай дуго време; Хариклеа га загрли, стане га молити, да на миру буде, стане га животомъ своимъ заклињати, да не виче. Напослѣдку сѣдне опетъ поредъ ньѣ на травну клупу, прсти су іой почивали на устнама ньѣговымъ, и онъ опетъ слушати стане.

„„Отацъ мой полети ми на ново у наручія, настави Хариклеа далѣ; онъ ме топлымъ ороси сузама; руке ньѣгове, кое су ме обгрлѣну држале, дрктале су. Онъ ни рѣчице ни е могао говорити, Богове е свирѣпима именовао, а мене е са найпѣкшимъ именима зивкао. Напослѣдку окрене се мени. Слѣдуй ми, дѣте мое, рекне тихо, и онда ме на кровъ дома нашегъ одведе. Овде е дуго стаяо, а немирни му погледи летили су часъ преко тржишта, часъ преко града. Онъ ми е показивао, ћутаюћи, са погледомъ, кои ми е срце парао, тржиште, цркву, олтаре. Гледай, моя мила кћери, почне штуцаюћимъ гласомъ, показиваюћи ми множтво Мессеняца, кои су гомилама съ тржишта вшли, гледай можтво ово людій, твое сограђане, кои е крвь често за тебе текла, и помысли да си Гркиня, и то слободна Гркиня, старце, измождене у дугимъ войнама, погледай тамо у домовима цвѣтаюћу дѣчицу, жене, дѣвойке, — ахъ! быћеду садъ они грабљиће Шпартанаца. Пасти мораю сви они мачемъ Шпартанаца, или ћеду у тежкимъ оковима, горе нежели смрть, бѣданъ и жалостанъ проводити животъ.

Я посрнемъ плачући у наручія отца мога.

Іошть ніе доста, настави онъ далѣ, Шпартанци готове већъ и пламенъ, кои ће домове наше разорити. Погледай тамо цркве, блажены Богова наши домове, срушиће су; коровъ и пуста маовина око олтара нарастиће; гробне уяке наши славны праотаца поруганѣмъ и срамотомъ быћеду обасуте, вѣтрови ћеду са пепеломъ ньіовымъ чарлѣти, и самъ, я, отацъ твой, — при овымъ рѣчма глава му на прси мое клоне — я самъ мораћу садъ подъ мачемъ невалялогъ Шпартанца каквогъ скончати! Єл' ти жао дѣте мое?

Я самъ га, дерући се, тврдо обгрлѣногъ држала.

Іошть има єдно средство, настави опеть, за избавити отечество твое, мене, цркве, Итоме, и Мессенско славно име! славно и вѣчито е име твое, Хариклеа, и я самъ славанъ, славанъ чрезъ тебе предъ свима Грцима!

Полид. Славанъ, врло славанъ отацъ! Руке твое умачешь у крвь рођене ти кћери! — Па онда те е преварио, єл'? тебе невину преварио онъ, коега снѣжнобѣла душа на никакву превару наличила ніе?

Харикл. Ніе онъ, я сама самъ се преварила, и самъ му казала, да умрети хоћу.

Полид. Па писи на мене мыслила онда? ни любови мое писи се сећала? —

Харикл. Я ни на што писамъ мыслила, него на тебе. Я самъ те гледала онда, како си подъ мачемъ єдногъ Шпартанца падао! гледала самъ те кровавогъ умирати! па самъ онда и я самоволила — не да избавимъ рушење се цркве, не димење се домове, не вришућу невину дѣчицу, него тебе да

спасемъ, тебе, мой Полидоре! — Она му падне у наручја. —

Полид. Мене да спасешъ? Ахъ, вѣрна и мила жено моя! па я за тебе манѣ што да учинимъ? — Оди, оди, душо моя; на рукама ћу те моима чакъ до накрай Грчке носити; мѣсто ће єдно моћи двое љубљены сакрити. Оди, слѣдуй ми!

Харикл. Куда садъ? Мой отацъ бы насъ гониo. Ноћасъ — кадъ се звѣзде на небу појаве, онда ћешъ ме овде наћи. Онда дођи! — Садъ пакъ одлази! — Іошть су се дуго они, ништа не говорећи, обгрљени дрхтали. Напослѣдку оде Полидоръ, а отацъ уђе у сѣницу. Онъ є младића видіо быо, онъ є послѣдић рѣчій чуо, како му є Хариклеа, да ноћу у вртъ дође, казала. Онъ є дуго сматрао укоченымъ, очајнія пуныма очима ожалошћену дѣвойку; онъ іой ништа не говорећи у наручја падне. „Дѣте мое! Богови хоћею! Я самъ Ефтидиму намѣру твою явіо.“ Хариклеа посрне ногама његовымъ, погледи га са погледомъ пуныма суза, кои му є срце по поле раздирао. Онъ ю на руке свое прими, и дркћућу однесе у обиталиште, и остане у великомъ ћутаню кодъ ње до саме мркле ноћи.

Полидоръ є поитіо њекоимъ одъ свои другова, кои су се съ њиме заєдно съ войске повратили были. Дркћући и њемо паде онъ предъ ноге њіове, и преповѣди іймъ учињену одъ Аполонови свештеника превару, и свою смѣлу намѣру, да ће жертву са олтара украсти.

Єсте л' вы люди? єсте л' вы Мессенци? За насъ крвь є моя често текла! Благодарите ми садъ; избавите, избавите ми жену мою, Хариклею мою! она мора да умре!

Сузе његове трону му другове, рѣчи његове срца њіова у пламенъ поставе. Они пруже молећемъ іймъ се Полидору руке свое, и реку: крвь є твоя за насъ текла; мы ћемо ти жену твою избавити, она неће умрети!

Полид. Тако; закуните ми се великогъ Зевса именомъ, да ћете ми быти у помоћи, и Хариклею избавити.

Они му дадоше по ондашњемъ обычаю свету заклетву, и смѣло очекиваху тамну ноћцу, да му ю и испуне.

Већъ є тиха ноћца Итомиве зидове мрачномъ одећомъ покрила была, и све житељ покою предала, а Полидоръ са другови своима увуче се у богатолиственъ Аристодемовъ вртъ, да Хариклею украде. Они стану прислушкивати — Полидоръ є гледао, да су му очи скоро побѣлиле, управо на ходникъ, кои є одъ дома у вртъ водіо, — они су прислушкивали, а Полидоръ одъ нестрпљења дрктати стане, и руке до саме крви ломити.

Напослѣдку помоли се њѣко женско лице изъ ходника управо младићима. Полидоръ прьый скочи. „То є она! чувайте ме вы небесни Богови! то є она!“ онъ іой на сусретъ полети — — Али то є была Нера, Хариклеє дойкиня. Ты си овде Полидоре? пытала є она.

А гди є остала Хариклеа? Гди є остала она?

Нера почне сузнымъ очима и добросрдачнымъ брбљањемъ старице преповѣдати: „Хариклеа є нетрпѣња пуна очекивала, докъ су се звѣзде на небу появиле. Дуже іой се ни єдна ноћь ніе повлачила; напослѣдку опазила є звѣзду вечерњачу, гди се на небу указује, а црвень неба вечерњећъ да мало по мало нестае. Садъ є и ноћь наступила; лагано, са куцањемъ срцемъ устала є она, и провукла се кроз предсобѣ, а за њомъ вѣрна іой Нера, коіой є весела дѣвойка сву тайну повѣрила была.

Доле на степени пружи іой неко руку. Полидоре, веселымъ страхомъ обузета шаптала є дѣвойка, єси л' ты то?

„Ни самъ я Полидоръ; я самъ Еуфесъ, краль Мессенаца! Отацъ твой тебе є мени предао.“ Хариклеа є онда изванъ себе пала у руке краля, онъ ю као у тріумфу одатле однесе; Арістодемъ вичући посрнуо є на домаћій свой олтарь, сакріо главу свою, па онда у єдаредъ њиніо, и за кћерю своіомъ поитіо.“

Тако є преповѣдала Нера Полидору, и овогъ молила, да сутра Хариклеју избави. „Избави є; избави Хариклеју! избави собствено ти дѣте: ты си отацъ!“

Она оде. Полидорь се пакъ у безчувственой и ужасной забуни на єдно маслино дрво наслони.

„Она є изгубљена!“ єдва съ тежкомъ мукомъ изговори. Садъ изтргне мачь свой изъ корице, и „одите! одите“ повикне у бѣснѣћемъ одушевлѣнію „да се боримо за ню, да ю крвлю нашомъ искупимо. И кадъ ће она челикомъ овымъ погинути, то нетреба баремъ и сѣни наше да на онай свѣтъ оду, а да се не осветимо.“

Бини, и стане замаивати мачемъ; но другови га силомъ задрже, и извуку га ласкаюћи му, наполѣ изъ сѣнице, чуваюћи га као бѣсногъ каквогъ читаву ноћь.

У освѣћено ютро — сунце крвавый тай данъ лучама своима ніе посѣтило — глась трубе позва са свію страна народъ на жертву предъ храмъ Аполлоновъ. Као пчеле поврве граћани, сви маслинымъ гранчицама увѣнчани. За овыма идоше младићи у дугачкимъ редовима; дѣвойке, красне, цвѣтаюће дѣвойке, имаюће цриу косу са ружицама преплетену, са краснымъ лицемъ, кое є и саме у коси ньиовой ружице застиђавало.

Предъ ньима є ишла озбильно, мокрымъ очима на небо гледаюћи, лаганымъ корацомъ Хариклеа.— Бледа, ко мѣсецъ! између свѣтлећи звѣздица, ишла є она помеђу цвѣтаюћи дѣвойница. Чимъ на степене храма ступи, то погледъ свой обрати на около стоеће младиће, али не опази — Полидора — па онда дигне и очи и руке небу. Погледъ ньинъ укочисе — укочисе на искићеномъ олтару.— Она се ужасне и стресе;— сузе потокомъ полету изъ очію дѣвоика, а младићи окрену лице свое одъ увѣнчане жертве, кою, да небы пала, придржаваху дѣ дѣвойке.

Аристодемъ попне се садъ на степене олтара. Она баци око свое на небо, извлываюћи трогателнымъ лицемъ тугу свою; дѣвойке су безсвѣстно попадале, а младићи су зубима шкрипили, кадъ є она очи подизала.

(конацъ слѣдуе)

ДОПИСИ.

У Новомъ Бечеју 10. Іулія 1842.

Данасъ после подне у два сата была є у окружію на шемъ ужасна холуя, кои не само сиопаће у другій хатаръ одиела, но тороме црковне и куће посвалынала. У Меленци подигла є єду девойку на сокаку у высъ, и затимъ тако о землю оборила, да є бѣдна одноъ дна умрла, а тако исто и єду жену, кои є на возу жатномъ седила, кадъ є возъ превратио се, на пречасъ умртвила. Оба ова самртника погребена су као жертве єдна покрай друге.— Гд. Михаилъ Горкошъ, Дворне Канцеларіе Угарске Бечке Референдаръ, дошао є Спаплукъ Ново-Бечейскій, кои є ньговой куратели новѣрень, прегледати. Томъ приликомъ удостоіо є Пароха Іоанна Чочердяня не само вишекратногъ на обѣдъ призивания, но и своъ посѣщенія, и дуго се у пріяномъ разговору при нѣму задржао.

У Вршцу 12. Іулія 1842. Данасъ є држала Србска Младежъ Богословска свою последнюю скупштину литерарногъ занимања своъ, посеѣеъ маловъ: „Катедра Србскогъ єзика“ подъ управительствомъ своъ обштелюбивогъ Професора Богословія, Г. Лазара Стефановића, кои є поредъ толики како пароховамы, тако и учителскы послова безъ изузетка у свакой скупштини присутствовао, и своимъ мудрымъ савѣтима као и уредынымъ управлянѣмъ безъ сваке користи, само изъ чисте любави къ народности Србской, младежъ Србску къ правой цѣли руководіо, участвуюћи и самъ како у граматикалномъ дебатированю, тако и у критичнымъ пресудама и другимъ литерарнымъ задатцыма. Господинъ овай заслужіо є предъ цѣлымъ родомъ Србскимъ похвалу, съ тимъ више, што є онъ први досада, кои є одиажіо се безъ сваке молбе и позива, да младежъ ону, кои ће данасъ сутра и сами учителы и наставници Србски быти, руководи, у србскомъ єзику и литератури изобрази и нешто дружтво ово и надаље утврди, изванредно се на радость присутствуюћи, да ће онъ и у будуће дужность управителя по могућству сила свои радо наставити и одправити. Младежъ Богословска найзкреньо захвалность овде Г. Проф. Стефановићу очитує. — У скупштини овой прегледанъ є дневникъ, воћенъ В. Живковићемъ,— каса друштва новѣрена Н. Бибићу, кое су оба извањичка точно и савѣстно оправдали. Прочитавши сваки чланъ, свой зада-

такъ, и критичне примѣтбе, декламирали су ньи четворо: Гласъ Арфе Шишатовачке, одъ Д. Мушицкогъ; Страданѣ Србско одъ М. Светића; Слога одъ М. Светића; и Србинъ вѣранъ Цару и Краљу своме одъ Ж... — Скупштину ову заключіо е М. Тошићъ са опростителнымъ словомъ, у комъ е о користи дружтва овогъ, уроженымъ красноречіемъ своимъ тако побудително говоріо, да е сие чланове на занѣтъ тай навео, да ће они на свагда за народно напредженѣ живѣти и удвоенымъ силама половати. Овде мыслимъ неке сувише быти, ако оне младе Србљѣ напоменемъ, кои су свагда своимъ узнотворима, ревносьу и пожертвованіима лѣпа подпора катедре Србскогъ езика были, и кои ће, ако пробіеномъ стазомъ напредъ, као што су почели, ступали буду, вредни сынови рода Србскогъ быти; а ти су Г. Г. Н. Бибикъ III. год. Богосл. Срета Бирманацъ III. год. Богосл. М. Тошићъ III. год. Богосл. Сава Коларски и Коста Новакъ I. год. Богослови. И ако временомъ дружтво ово кориетъ какву принесе, то нека ньо родъ Србскій нимемшку нѣговомъ Высокопреосв. Г. Іосифу Раячићу, Епископу Вршачкомъ, милостивомъ покровителю „Дружтва“, найтолію захвалность изліи, славећи га као отца и мецената срећнотъ напредка своіъ. —

Живковићъ.

У Новомсаду 9. Іюлія 1842. Овы дана чинѣни су овде гимназіални испыти. Юче, као што е овде обичай, држанъ е actus declamatorius, где е и Нег. Высокопреосв. Г. Епископъ присутствовао. Ту имамо примѣтити, да су три предмета нѣмачкимъ езикомъ говорена, два латинскимъ. При свемъ томъ яко ми е жао, што е едно само слово нашки говорено, и то не Србски, него Славенски (нѣкакавъ Мразовићевъ преводъ). Како смѣшно быше и гледати и чути, како е ораторъ съ мукомъ свнјо езикъ и устне изговараюћи ненѣуемъ, пріимщивость и друге Славенске рѣчи. Особито такъ колнкимъ е погрѣшкама у акценты врелао уши нѣштвы у Славенскомъ езику. Заръ су тако, яко се занѣтати смѣ, ученици наши познати са Србскомъ литературомъ, да покрай тако красны одъ великогъ нашегъ Милутиновића, Мушицкогъ, Светића, Суботића, и други славны у роду нашемъ мужева, умны производа, духомъ садашнѣгъ вѣка дишући, — сладосне на старе найкадашнѣ преводе?! Но у то се нушгати нећу, да небы понредіо оно, што ми е найсветіе! Само толико — зашто само да едно бы на нашемъ — тако да рекнемъ — езику орація, а три нѣмачке? Зашто се actus declamatorius са Србскимъ словомъ нѣ почео, него са латинскимъ? Па нека е и то! Да рекнемо, да е ѣачки езикъ, па му превство пристои. Зашто ніе одма за латинскимъ слѣдило Србско, него нѣмачко? —

Молимъ нека ми нитко не замѣри за ово нѣколико рѣчій. Оне су изтекле изъ родолюбивогъ срца, кое жели: да се у младежи Србску іошъ зарана улива духъ родолюбіи, и да се у нама побуђуе чувство за родъ, да небы у бурна времена ладнокрвно гледали, што се одъ народа чини! (*) —.

У Сомбору 22. Іулія 1842. Гд. нашъ Кр. Комисаръ**) 18. Іулія одпутовао е на свое добро, Келебія званo, у Бачкой Парменѣи находеће се; одкуда ће, као што се чуе, на неизвѣстно време у Пешту ићи. ***) —

Данасъ после 10. сатій изъ ютра преселіосе у вѣчность сенаторъ Никола Бугарски. Смрћу нѣговомъ, седъ е треће мѣсто у магистрату одъ православне стране упразнилосе.

Л. М.

У Вуковару 22. Іулія 1842.

Г. Др. Петаръ Іованновићъ Проф. срб. Новосад. Гимназіе, Приремени срб. народ. школа Управитель окружія сремскогъ, поодіо школе подручногъ круга, и быо е ходе нась цели данъ при испытама. Я самъ бывао више пута сведокъ лѣпы испыта, али занета, оваку умешность у испытиванію мале дечице, оваковогъ удесногъ такта у поступанію са обштимомъ, учителыма, и ученицима іошъ до данасъ видіо нисамъ. Нѣгова блага наравъ, и човечно-любко поступанѣ, мора се свакомъ допасти. Дуго и времено искуство у предаванію наука, познаванѣ стања учительскогъ, отношеніе учителя према обштини, и обштине према учительма, то су свој-

*) Овде непропуштамъ напоменуту, да е многоцѣнѣный и велезаслуженый Г. Георгій Геогіевићъ, IV. школе професоръ, покрай редовногъ штудіума домаће исторіе Угарске, ове године и исторію Србала предавао на латинскомъ езику; али изванредно, нити е та материя међу предметима осталы науку огледу (conspectus) назначена была. Одтуда се види брига и велика тежня истогъ Г. професора, да младежь Србску са народномъ исторіомъ упозна; но желити е, да се иста ученицима редовно — и то на Србскомъ езику — предае, съ тимъ пріе, што привилегія гимназіе Новосадске вели: да се особито призрѣніе узима на езикъ и литературу Србскуу.

—.

**) Присподоби бр. 9. овы листова. У.

***) Истый Господинъ већъ е у Пешту стигао. У.

ства, коя га ѣстоноръ новогъ званія у пуной мери достойнымъ чине. Мы се радуемо тако срѣкномъ избору Г. Оберинспектора, и остали смо плѣнени са личности Г. Др. Іованолића. Онъ е изговорио и обштини и дечици тако пешта и цели удесна слова, да би ій было вредно обнародовати, кое у ставио учинити писмо, будући, да ій е, непреправљеноју се, наведенъ околностима изговорио. О пользи и потреби, о недостатцима наши школа, о начину да се, и како се томе помоћи може, изванши одъ свое стране найболю жељу и сваку могућну жертву, и ободравајући обштину да и она сва и све одъ свое стране неодпоче, о томе е избранымъ левымъ србскимъ речма, дубоко чувствующимъ срцемъ, тихимъ, неусиленымъ начиномъ говорио. Кратко рекавши Г. Др. Пет. Іовановићъ, кога досадъ лично познавали писмо, оставіо е спомень правогъ изображеногъ школника (Schulmann).

I. M.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Бачка Вила. Свезакъ другій, издао на свѣтъ Дръ Петаръ Іованновићъ. У Новомъ Саду, нашемены Павла Іанковића Вдове. 8. XII. 216 стр.

О книзи овой высокоучены г. Др. І. Шафарикъ у другомъ свезку овогодишнѣгъ Часописа Чешкога Музеума (стр. 307.) овако говори: „Дѣло повремено различнтога садржаи, къ нѣму су приступили и католични Срби. Сасвимъ е кирилескимъ словима штампано. Яко пропокивано быва одъ стране Пештанске сато, єръ любавь и слогу проповѣда, што Шпретовић казиваю, акопрезъ Вила себе саму Србскомъ, издаватель себе Србиномъ и народъ свой Србскимъ именуе.“ Мы то нето и одъ наше стране велико у надежди, да ће г. Издаватель сталанъ кодъ предузећа свогъ остати, и негледећи на клеветање свой хвале вредный посло и далѣ наставити. Што се предмета у овомъ свезку тиче, примѣтити морамо, да бы могао больи изборъ быти, особито мањѣ стихова требало бы да е. Иначе има врло занимивы састављка; нарочито напомемути вали: Сонетте одъ Владислава, Балладе и романце одъ Станка Враза, О Савањима Србскимъ, одъ Дра Шафарика, Кронологичный списакъ доспонаметны догађаја у Сремуодъ Станислава одъ Шумарски, Отворено писмо одъ П. Л. и т. д.

б) Руске.

У Санкт-Петрбургу изишло е едно весма важно дѣло, кое наслови носи: Собраніе Русскихъ Медалей. Има 17. бакрореза и образа. Издае га археографична комисія, коя е на заповѣдь Њ. Велич. Цара заведена. Иста е ошъ више знаменины, историчны дѣла издала, о коима свима временомъ ћемо у овымъ листовима говорити.

в) Ческе.

Rozbor staročeské literatury, čitaný we schůzkach Královské české společnosti nauk, sekcí filologické, R. 1840. a 1841. (Wyňato z pogednání kr. české společnosti nauk, řady V. djlu 2.) W Praze, 1842. W kommissi u Kronbergra i Živnáče. У 4-тиног. 216 стр.

Книга ова садржи у себи слѣдеће састављке: 1) О найстарійимъ рукописама Чешкога Псалтира, одъ Павла І. Шафарика. 2) Нѣкое молитвене књиге у рукописма, одъ Іос. Юнгмана. 3) Нѣкое књиге садржаи вѣроизаконскогъ, одъ Фр. Лад. Челаковскога. 4) О правымъ (juridicis) источницима у Ческой, одъ В. Ханке. 5) Ивана Бехинге списи Христіянско-нравственога садржаи, два дѣла, одъ Іос. Юнгмана. 6) Чешки Цвѣтонић, одъ Б. Хамке. 7) Наставлѣніе звѣздарско-лѣкарско, одъ одъ Вацл. Хајке. 8) Томе изъ Штитнега у Заслуку и Хотѣшицима књиге о науци христіянской, одъ Іос. Юнгмана. 9) Іашпери Ремешкога и Остромирскога Евангелія, одъ В. Ханке. Наведени предмети довольно показую неоцѣнимость дѣла. Колико по нашимъ манастирама налазисе стары рукописа! Небы ли се и ти у едно скупили, и съ критичнымъ разправама напштампати могли? Учени Србски, коима рукописи стари до руку налазе, описуйте ій, собштавајте ій свѣту. У нъима лежи благо историје наше.

г) Полячке.

Трећа свезка Вишневскове историје Полячкога књижества већъ се находи у руку публике. Сачинитель ту мѣ башъ о цѣломъ 15 вѣку говорио. Штета, што е станѣ овдашнѣгъ укупнога свѣта времнога, а унализ Ческе у она времена на Польску премало у обзиръ узимао; што дѣлу цѣну побія. Хуситска гибања заузимаю важный одсѣкъ не текъ у историји Ческога књижества; нъово дѣйство и у Польской и примѣчавалосе, и заслужуе, да га историкъ болъма разматра. — Крашевски издао е нов едань исторични романъ изъ времена Сигисмунда III. — У редъ Полячки новелиста садъ е са одличномъ стушіо и Казимиръ Бунницки. Издао е нравствене повѣсти у двѣ свезке, кое публика радо чита. (Ost und West)

д) На иностраномъ єлику за Славене.

Über den gegenwärtigen Stand der böhmischen Literatur und ihre Bedeutung von Leo Grafen von Thun. Prag, 1842. Kronberger und Riwnač. 8. VIII. 91. стр.

Неоњимо дѣло. Мысли у њему изложене вала свакомъ правомъ Славену, не иначе, него на срцу да леже. Мы нећемо пропустити, ниже читаоце нашимъ читательима у преводу сообштити.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Пешта 30. т. м. Његово Высокородіе Врховный г. к. с. Народны школа Надзиратель Г. Евгеній одъ Бурковићъ, съ нута свое школске визитације синокъ є изъ невада се повратіо. О визитацији той, и о вследованима, кои є Његово Высокородіе томъ приликомъ на користъ народны нашы школа чинило, другимъ приликомъ обширно ћемо говорити.

Будимъ 31. т. м. Данасъ по подне Његово Высокопреосв. Г. Епископъ Темишварскій Пантелеимонъ Живковићъ, съ Пречасти. Г. Архимандритомъ Бездинскимъ Самуиломъ Машировићемъ, одпутовао є у Темишваръ.

Пешта 1. Авг. Учећи се млади Срблји у Пожуну писали су ошћ 25. Іул. и. р. Његовомъ Высокородію Врховному г. к. с. Народны школа Надзирателю Г. Евгенію одъ Бурковићу са найучтивіомъ прошномъ: да бы ій Његово Высокородіе покровителства своіъ удостоило, и благоволило изходатаистовати, да іймъ и листове Пештанско-Будимскоіъ Скоротече покланати усредствуемъ. Сообштивши ми Његово Высокородіе садъ при повратку своімъ прошнію ове одрасли Србске, писамъ пропустіо екседитору момъ положити, да іймъ у напредакъ неперестано листове шиљ одъ адресомъ: „На учећу се Младежь Србску у Пожуну.“

Издаватель.

Пешта 2. Авг. Съ многи страна пишу намъ: да (п. н.) г. г. предбройници наше листове или недобыя юлии добыяю, или неуредно. На прво примћтити имамо, да су многи (п. н.) г. г. предбройници на Његово Высокородіе, Врховноіъ г. к. с. народны школа Надзирателя, Г. Евгенія одъ Бурковића увућени были, а у Његовомъ одсутствію писма отворена виду, него су чекала Његов долазакъ. Тимъ начиномъ мы смо ій садъ текъ добыли: зато непрештамо свакомъ (п. н.) г. г. предбройнику све одъ почетка листове съ данашнимъ поштомъ оправити. — Ако накъ кои (п. н.) г. предбройникъ листове наше неуредно добыя, то мора да є удаљие поште узрокъ тому. Мы свакомъ поштомъ листове найточніе оправляемо. Изъ тога узрока и молимо насъ найпонизніе извинити. Међу тимъ настоћемо, да и ту недовольность (ако є) исправимо.

Екседиція П. Б. Скоротече.

У Сегедину се говорка о зиданю сталнога моста преко Тисе.

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

У Бирмингхаму є зло. Сви рудокопци су се побунили. Хиљадама вуку се по улица съ батинама у руку. Войници већъ су присћени. Сиротиня нште хлѣба или новаца. Людство є већъ више путій многе сандуке съ естивномъ напало и поробило. Последнии задржавају сву рану, кои се на назаръ носи. — На опомене власти одговорили су: Они волу погинути, него гледати, да іймъ дѣца умиру. —

Писмо едно изъ Аполе у Ломбардіи вели, да се є у Падерни (у Ломбардіи) новелики просторъ земљ са сниме, што є на њему стаило, између чега и єдань домъ, у высъ подигао. Земля ова, што се є покренула, заузима знамениту тежину, и 25 стопа є дебела, тако, да су дрва на њему правостока заостала.

Изъ южне Француске долазе вѣсти, да є у околици одъ Нимеса тако ика гомилавина съ тучомъ была, да є земљу дужь едне Француске миљ туча као са снѣгомъ покрыла. Туча є и сутра данъ лежала тако, да су жителіи могли вино съ комадима леда разваљивати.

У Кан-Хайтіи было є земльотресъ. Само су дић куће цѣлокупне заостале. Будући да се є ова несрећа башъ у време вашара догодила, то су и многи страни изгинули. Држи се да є до 4000 душа погинуло.

Цѣна раже у Пешти 31. Іуліа. Грошић. б. вр.

	найболѣ	средиѣ	лоше
Пшеница	185	170	160
Наполица	145	135	128
Ражь	112	108	100
Ечамъ	85	80	80
Зобъ	84	75	76
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

30. Іуліа 6′ 0″ 6‴ — 31. Іуа. 6′ 0″ 3‴ — 1. Авг. 6′ 0″ 6‴ — (надъ 0.)

☞ У бр. 9. подкрале су се слѣдеће погрѣшке: notamus = natamus, Плутона = Нептуна, подигутѣ = подигнутѣ.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недеље, Четвртковъ на по табака съ образомъ нотима, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. поштиди полгодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скороте че, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словинза кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 20. Августа. Число 15. 1842.

НА ЖЕНСКО ОКО

ОДЪ

А. Андрића.

Ово женско! Ты си небо где Миляне стоѣ.
Месецъ! Кой намъ каже пуну свою любве страиѣ.
Сунце! Коег' траиы любовь пламениту гоѣ.
Звезда! Почемъ желѣ летн чукъ у любве стамъ.
Изворъ! Изкогъ чародѣйный, сузный бысеръ пада.
Воздухъ! У коиъ ярость сева као метеоръ.
Огань! Кои преумпано тони срдца млада.
Башта! У чемъ мечту люля зирисуный Флоръ.
Украсъ жена! Толмачь трудія! Чудотворъ естества!
Прозоръ душе! Вѣстникъ срдца! Прстенъ за сав свеѣ!
Дай, кадъ райска радость еси целогъ човечества,
Взорозиъ бодри србеке пѣване стиѣи Хафіслетъ.

ОДГОВОРЪ

Праволюбу (С. Д—ћ)

ОДЪ

Светића.

(продужено)

Но неплаче слепъ, што ние лепъ, него што невиди белый светъ. Да богме и садашньи Иллиромани не ватаю се имена Илирскога, што имъ є мило, и што имъ прилични, него што имъ є за неволю. Старый народъ Србскій и Хрватскій, доншавшій у провинцію Римску Илирію или Иллирикъ, самъ себе нити є онда, нити после звао Иллирцима, нити садъ себе тако зове. У народу то име неживи, нити га народъ познае. Но Србльи су задржали свое име а Хрвати свое, подъ коимъ су цвѣтали, воевали, и кралѣвинама владали; али они Србльи, кои су вѣру западне цркве исповѣдали, толико су се одъ стабла свога одцѣпили и заборавили, да су се и имена лишили, и само по закону себе су крштанима, а езикъ и говоръ свой наикимъ називали. Ови се садъ найправіе могу безименнима Србльима назвати; єръ она имена, коя имъ Срби источне цркве даю, нису имена но укоръ и пркосъ, као Шокцы, Буњевцы, подобна онима именима, коя узаимно ови онима на укоръ и у пркосъ даю. И ови безименни Србльи видећи себе лишене имена садъ себи име траже; и то добро чине, болѣ и садъ негъ никадъ; само кадъ бы толико разумни были, да га онде траже, где есте, а не онде, где га ние; и да оно траже, и желе, што бы или по исторіи стаяло, или баръ по обстоятелствама оживити међу ньима и укоренити се могло.

Име Иллиріе и Иллирійско садашнѣ осниса се на именованю старогъ Римскогъ Илирика, и баръ по наслѣдію Римскогъ Царства, кое є Двору Аустрійскомъ припало, задржано є и после име провинціе и кралѣвине Иллиріе као землѣ, премда у манѣмъ пространству; и баръ по аналогіи доцніе истый Дворъ Аустрійскій у дипломатическомъ говору и писаню именомъ Иллиріанца називао є само Србльѣ источне цркве, налазивше се и пресељене се у провинціе Аустрійскога Двора, и подъ тимъ именомъ дарова имъ онъ слободе и права; тако назвавъ бы Ил-

лирійскій вѣрный народъ, тако Илирійска Канцелларія, Илирійска Дворска Депутація, Архіепископъ и Митрополитъ Илирійскога народа, Илирійскій фондъ, Илирійскій конгресъ, Илирійскомъ народу осигура се старый Юліановъ или Никейскій Календаръ, Илирійскомъ народу дарова се слобода вѣроисповѣданія и богослуженія и т. д. и све ово припада Србльима источне цркве: кое є съ друге стране чисто маџарска Дипломација Расціанима, у обычномъ говору Рацима називала. — Међу тимъ, докъ су тако Србльи источне цркве осимъ свога народнога имена іошъ два одъ странъ добыли, Србльи западне цркве лишише се и свога народнога, и остане безъ имена, и само они, кои се у Хрватской налазише и съ Хрватима споше, називаше се и одъ Императорско-Дворске и Маџарске Дипломаціе Хрватима, као и сами Хрвати, кои су и кралѣвину и особыта своєземальска права подъ своимъ именомъ задржали.

(конецъ слѣдує)

ЖИВОТЪ ЧОВЕЧІЙ.

(изъ Хумористе)

Животъ просяка є дуга проповѣдь о посту.

Животъ лажльивца су Новине.

Животъ слуге є писмо, єръ се ово свагда свршує са слуга понизанъ.

Животъ кокете є на краткій рокъ постављена мѣница (Wechsel), због кое она навѣкъ протестира, што іой є време прошло.

Животъ дѣвойке у година є алманахъ, у коемъ се любавне повѣсти и пѣсме находе одъ различны списателя.

Животъ стихотвораца є сатира на летину.

Животъ лѣкара є некрологъ на нѣгове пацієнте.

Животъ суетногъ човека є Auto-Biographia (собственый животопись), єръ онъ свагда само о себи говори.

Животъ надничара є календаръ, єръ жыви одъ єдногъ дана на другій. Праздници су у нѣму црвеными словима печатани, єръ надничаръ у овай данъ оно, што крвлю своіомъ заслужи, потроши.

Животъ великогъ господина є законикъ, єръ онъ само заповѣда.

Животъ многи списателя є списакъ типографичны погрѣшака.

Животъ разпикуће є романтична пѣсма.

Животъ одрпанице є обывъ рата цѣлому свѣту.

Животъ новинара (т. є. оногъ, кои издае новине) есть елегіа о давно прошломъ златномъ времену, кадъ су учредници издавательима награде давали.

Животъ практиканта, кои цѣлогъ живота плате невиди, есть конта, гди у „Имати“ — ништа, а у „Треба“ регистеръ свію добры свойста стои.

Животъ пѣвца є даворія, на кое свршетку обычно се витезу дивимо.

Животъ играчице є напись на здравый човечій разумъ, єръ она са своимъ ногама найразумнімъ людма мозакъ завріе.

Животъ будале есу оде, у коима мало здравы мыслій, а много нескладности има.

Животъ мудраца є и данъ данашный басна, у коіой звѣрадь моралъ проповѣда.

На послѣдакъ животъ свакогъ човека є парница (Processus) противъ судбе, кои често много година траје. Чимъ се роди човекъ, одма се тужи на судбину, єрбо плаче, и овай плачъ га у цѣломъ животу прати. Пріе смрти сирома човекъ врло редко добые задовольну пресуду, макаръ да и све парничне трошкове плати.

ДОПИСЪ.

У Новомъ Саду 6 Августа 1842.

Примѣчанїе у Скоротече числу 10 да се у Новомъ Саду (1) одъ Г. Професссора Георгіевића повѣстница сербски кралѣва (2) напредно пре-

1) Вальда у новосадской гимназіи? У.

2) Нашъ г. дописникъ рекао є „исторію Србалх.“ У.

дае, и у комшисктъ да ніе ставлѣка, есть фалишно. Како є дакле дописатель ніе критикерати себе узети смео, те є лажньимъ дописима Скоротечу мануію. (3) И за декламацію примѣчаніе, и ошъ мањє разсуђеніе болѣ є; єрбо треба знати, да су ошъ неки одъ ученика, кои бы желли добры Србалин у свему одговорили, болесћу задржани были, и наиђи явно немогоше. (4) Оваковимъ подобны истина у Скоротечи назанисе више, и често, (5) на кои бы требало да учредничество болѣ позорствованіе дае. (6) Кадъ каже, да неосноване критике нестрпи, ошъ бы мањє требало лажне да прима; єрбо се неможе свакій часъ на такове одговарати, нити су се људи пренумерирали, да читаю дѣтинска протерівања, (7) но учене прегирке и критике. (8) За родољубіе туђе некъ се нитко толико много небрине, већъ некъ свакій свое умножава и на праваць тера.

М. І. Г.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Његово ц. кр. Величество благоизволило є Надземљомѣру (Oberingenieur) при граћењу моста г. В. Тіерней Кларку, драгимъ каменѣмъ богато украшену златну бурмутицу, на кои заклопцу находи се крво знеше изнена Нв. Велич. F. а и драго камењ, — такођеръ и нѣговомъ сномоћнику г. Адаму Кларки драгимъ каменѣмъ украшену златну бурмутицу чрезъ превышнѣгъ своіъ мѣстозаступника Нѣг. ц. кр. Высочества Ерцхерцога Карла найминостивіе даровати. (O.P.Z.)

Обрштаръ Стеф. Ракичевићъ одъ Топлице постао є управитель банатско-плирскогъ пограничногъ баталіона, а Георгій Велеръ шайкашкогъ. Тимотій Поповићъ постао є Маіоръ у нѣмачко-банатской нѣшачкой регементи, а Драгутинъ Моланари у шайкашкомъ баталіону. (W.Z.)

---

3) Изискити бы зарђ требало шта є лажно. У.

4) Нашъ г. дописникъ говоріо є само о окомъ, што є чуо и видіо. Међу тимъ знамо, да є лавно изговора наши!? У.

5) Добро бы было ове назначити. У.

6) Хвала на кажи! Но и мы бы савѣтовали г. савѣтователя, да онъ у савѣтима и критикама блажіе и недужне изразе употреблява, да немора само учредничество нете умекшавати, као што є съ овымъ се дописомъ чинити морало. Часть и поштенѣ свачкой личности! У.

7) Дакле разправе о подизаню народности дѣтинска су протерівама? Далеко смо дошли! У.

7) Кадъ г. М. І. Г. тако радо учене прегирке чита, то некъ напише — мы немо німъ радо наше листове уступити. — Али сигурніе є чибукъ народне немарности курити, него се знати на полю родимости литерарне! У.

Будимъ. Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ благоизволіо є можима оны четирѣ войнички банда, кое су му 24 р. Авг. великомъ бакладомъ украшену вечерню музику чинила, 250 фр. єр. милостиво даровати, и моћу нете подѣлит' дати.

Пешта. На понизно представлѣніе будимске высоке генерал-команде благоизволило є превышнѣ войничко управлѣніе рѣшенѣмъ у Бечу одъ 23 р. Юлія т. г. милостиво допустити: да се ове есени у Пешти войничій станъ (Lager) држати може, кои ће се изъ деветь баталіона нѣшака и двѣ коњичке регементе састоіти. На ово милостиво рѣшеніе одредила є высока генерал-команда слѣдующе баталіоне и коњичке регементе: Маіора Михаловића гринатир-баталіонъ, два баталіона одъ Барона Куделке, два одъ Барона Ваканта, два одъ Чекопіера, єданъ одъ Принца Фердинанда одъ Есте, и єданъ одъ Принца Пруског, затимъ Принца Фердинанда Хусари и Крешови Жеву Лежери. Станъ ће се дѣлити на єдну коњичку, и двѣ нѣшачке бригаде. Прву ће предводити Генерал-Маіоръ Кастиланъ, а друге двѣ генералъ-маіоръ Пакаши, и генерал-маіоръ Мерцъ. Почетакъ ће быти 25 р. Септембра, а свршиће се 8 р. Октобра. Мы немемо пропустити у свое време читателѣ наше о овомъ стану извѣстити.

Планъ о граћењу гвозденогъ пута на лѣвой обали Дунава у Угарской одъ Нв. ц. кр. Величества міе одобренъ. Нѣг. ц. кр. Велич. чрезъ высокословленый краљевско-угарскій мѣстозаступный савѣтъ дружтва, кое истый путъ на лѣвой обали Дунава одъ Пожуна до Пеште, а одавде до Добровћина градити намѣрава, и за найвыше одобреніе моли, да стаия є ставлао: да исто єданъ новъ, закону последнѣгъ дрмавногъ сабора одъ године 1840 подпуно одговараюћи, планъ за найвыше одобреніе представи, а у огледу раздѣлѣнія акція таква устроиія учини, да се обычно и предомосно акціонираніе избѣгне.

(O.P.Z.)

Бистрица. У последнѣмъ овде држаномъ засѣданію угарски лѣкара и наравноизпытателя у хемично-фармацеуто-физикалномъ одѣленію вѣнаць славе є придобіо Професоръ Пинтеръ, кои є найзамршенія аритметике предложенія у кратко време съ найвећомъ точносћу рѣшіо.

По прегледанымъ протоколима као мѣсто будућегъ засѣданія єдни Печуј, други Темишваръ захтѣваше. Но вишество гласова за Темишваръ буде, а то изъ тогъ узрока, што є у овомъ красномъ и многолюдномъ граду многимъ ученымъ изъ Србіе надатнее.

Пешта. 11. т. м. єданъ дописникъ у 200 бр. „Pesther Tageblatt“ слѣдующимъ начиномъ описуе путованѣ Нѣг. ц. кр. Высочества Ерцхерцога Кар-

ла изъ Бечa до Пеште: „Нѣг. ц. кр. Высочество прекюче е у Бечу око 5 сатій изъ јутра ступио на пароброд „Франциз,“ а у 10 сатій вечъ у Пожуни стигао. Высокій Генералитетъ и Магистратъ Пожунскій дођоше къ броду, да Нѣг. ц. кр. Высочество поздраве, одъ коѓ милостиво примљени буду. Затимъ одбродисмо. — На броду „Франциз“ было е до 200 путника, међу коима е био и Г. Баронъ Сина, са своїомъ супругомъ; Князь Монтеаарь, Генералъ Викани, и многи други. За Нѣгово Высочество Принца была е особита собица уређена, но онъ читавъ скоро данъ провео е на крову, кои е найкрасніе кнапмы постављенъ и украшемъ было. Међу свитомъ Нѣг. ц. кр. Высочества малазіо се е и врховный управитель Двора графъ Гриме и графъ Еђиз. После два сата по подне давана е за честь Нѣг. ц. кр. Высочество часть, на коју су и нѣки одъ путующегъ дружина позвани были. Нѣг. ц. кр. Высочество е забављалосе са многима съ найвећомъ снисходношћу, а навластито съ госпођомъ баронициомъ Сина, кои е съ десна одъ Нѣг. ц. кр. Высочества сѣдила. Ниже Пожуна налазисе єданъ прудъ, гди е у лето за ваше опасно, єрбо лассно насѣсти може. И акопремъ е овде дубљина воде само одъ 2½ стопе, а Франциз дубљину одъ 3 стопе потребуе, ипакъ вѣштиномъ г. Капетана Пеллегрини опасна ова точка срећно е избѣгнута. Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ томъ приликомъ даровао е Капетану Пеллегрини, као знакъ свогъ высокогъ задовольства при управљању ладе, прекрасну златну бурмутицу,*) а међу ладаре 24 дуката раздѣлити даде. Нѣг. ц. кр. Высочество на цѣломъ е путу радостнымъ узклицомъ и пуцањемъ топова поздрављено бивао. У Комарану су свечано пріуготовљенія къ торжественомъ дочеку Высокогъ Путника учињена; но ладе се овде задржала ніе. У 6 сатій пренѣмо у Остротокъ, гди е одвећъ многобројно людство на обали начичкано было, и саме скеле саборне цркве, а и кипови рекло бы гледаоцима посѣани су были. На товаришту столо е высокій сводъ побѣде (Triumphpforte) съ прозрачнымъ надписомъ Szerencsével menj (путуй срећно), за конимъ су краљевске Принцезе съ кавитулемъ Высокогъ Путника чекали, но жалибоже и овде се ладе паустављене ніе. У Вишеграду, некадашњемъ престолномъ граду унгарски Краљева, видіо се е радости пламенъ; съ торња Салаимонова Нѣг. ц. кр. Высочество е съ тутњавомъ топова поздрављенъ био. И у Ваџу су чињена свечана пріуготовленія, но и овде паробродъ ніе се задржао. Више Св. Андріе нѣкъ се свечано освѣтленіе града Будимскогъ опазило; као стрѣла летила е ладе све ближе. На отоку съ будимске стране было е поништво изъ старогъ Будима постављено, кое е обитељу краља Принца съ римомъ топова предуерело. На єдномъ махъ заблистасе Пешта одъ много хиљада кандила, и тако очараванъій погледъ представише нашимъ зачуђенымъ очима. Затимъ увидимо и прекрасанъ редъ думанскихъ кућа, кое подобне бѣлыхъ чаробнымъ палатама Вила у величественой свѣтлости плавајућихъ. “ Найпосле говори г. дописникъ како е Нѣг. ц. кр. Высочество у Пешти дочекано, што смо мы већъ у пређашнимъ листовима явили.

Пешта. На садашњемъ нашару за любителя радности, а особито за домовине пріятеля найвећа е знаменитость прва у Унгарской шеталишта рукотворны дѣла. Ако краткость времена свршенъ образъ овы и непредстави, ништа манѣ свакъ ће се радовати, увидивши да радиность у Унгарской на тако високомъ степену нестои, као што се обычно мысли. Занета е надатисе, да ће се свакогодишнъомъ изставкомъ рукотворны дѣла цѣлъ подизанъа радиности достићи.

(Р.Т.В.)

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Пешта. Вашаръ пролази. Почетъ е живо, али мешавда башъ како е надалосе. Недоскудица на моћу свугда се примѣчава.

Брашно. Садъ е трговина онде одвећъ малаксала. У пристаништу башъ никакве ладе нема. Сву надежду свою трговци на сесилой пловитби осниваю, одъ кое се е некенъ добру, нежели пролетошнѣмъ надати.

(О. Р. Z.)

НОШИВО. (съ образомъ ч. 7.)

Каша одъ блонда съ црвенымъ цвѣтомъ, халцина жута одъ гроса де напла, летнїй рококо одъ швеицкогъ патиста. Шеширъ сламный съ валомъ, халцина зелена одъ енглескогъ платна, талианскій баіодеръ.

Цѣна ране у Пешти 18. Авг. Грошић. б. вр.

	найболѣ	средиѣ	лоше
Пшеница	185	170	160
Наполица	132	125	120
Рамь	104	100	90
Ечамъ	83	80	72
Зобъ	65	62	60
Проя	—	—	—
Жута каша	276	265	250
Кукурузъ	126	122	—
Сп. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

16. Авг. 4′ 6″ 3‴— 17. Авг. 4′ 6″ 0‴— 18. Авг. 4′ 4″ —‴— 19. Авг. 4′ 4″ 0‴ (нидъ 0.)

*) Spiegel каже eine Zillinderuhr.

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образинемъ поштна, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн съ полугодишнимъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 23. Августа. Число 16. 1842.

ГРАНИЧАРЪ.*)

Баллада

одъ В. Живковиħа.

Видите ли онога юнака,
Онъ нит' плаче, нит' се икадъ смѣе;
Срце му е тврħе одъ желѣза,
Лице му е истый каменъ сивый.

Мачъ му бритакъ и цѣвъ смртоносна
Страхъ душману уливаю лютомъ;
Храборъ, срчанъ, горостасанъ, вѣрамъ,
Поуздана царска е обрана.

Брци су му танко усукани,
Съ дугомъ косомъ вѣтрови с' играю,
Образи му блѣдилом увѣли,
Мутне очи као у мрца стале.

Прѣ пуны десетъ годинаца
На лицу му ружице цвѣтале,
Изъ очію варнице сѣвале,
Срце му е любавю буктило.

Баше једномъ, да е стражарію
На кордону край тіогъ Дунава,
Па е смѣлый погледъ управіо
Тамо доле, гдѣ огань тињаше.

Тамо люта куга е морила
Нештедећи ни старо ни младо,
А у селу майка му живаше,
Стара майка младогъ граничара.

Онъ незнаħа, ел' му майка жива,
Ил' е пуста куга уморила;
Глась е пуко: „куга е у селу,“
Те поħнаше село обколиште.

Тако стао крајъ на кордону
У помоħи ни зеленой стѣни,
Уздишући тамо е гледао,
Гдѣ станује спротиња майка.

Ал' е майка жива здрава была,
Само што е за единцемъ чезла;
Безъ чеда'ioй бы колиба пуста,
За чедомъ е горке сузе лила.

Стара майка о сыну мыслаше,
И у даму и у ноħи тамной;
Єдномъ усе шалицу у руке
Да разныта, шта іой чедо ради.

И кровъ густу ноħи помрчину
Мислила е све ногу предъ ногу,
„Боже!“ плачућ' прослови старица
„Боже дай, да здрава га застанемъ.“

Тако мати узъ брегъ немоħи се
Борећисе съ вѣтромъ и уморомъ,
Лѣданъ зной іой чело поливаше,
Єдва што е ношъ дисати могла.

Борећи се съ тежкимъ зловатама
На брегъ стиже: „Тко е?“*) — громко чусе —
Страхъ и гроза ноге іой узеше,
У несвѣсти клецаше кукавна.

„Тко е!“ — опетъ на ново зачусе,
Ал' старица одзват' се неможе;
Ахъ тай гласъ іой познать чињашесе,
Гласъ е био чеда граничара.

И трећій путъ загрмише рѣчи:
„Тко е!“ — Мрави садъ е подиђоше;
И текъ што се одазвати хтѣде,
Пушка пуче — старица умуче! —

„Стодіо самъ“ промумла убица,
И цѣвъ свою набіјати стаде;
Ал' му срце немирно куцаше,
Страховита канаде га слутња.

Чињаше му се', да проклето тане
У његове прси ударило;
Ал' му мисо као муња проуја:
„Ты си дужность твою извршіо!“

*) По I. H. Фогловомъ: Der Cordonist.

*) „Wer da!“

На то мѣсецъ изъ облака густы
Своє блѣдо помолію лице;
„Тко то быя“ промрмля граничаръ,
„Што се амо доби усудіо!“

Онъ приступи крававомъ мртваду,
Чимъ га сазна — окамени с' ждамъ,
Єръ предъ нимъ пружена лежаше
Сва у крви отрезла му майка.

Одъ тогъ доба нит' се смѣя више,
Нит' є сузу клету одронію,
Срце стврдну као и желѣзо,
Ликъ му поста као камень синьій.

Одъ тогъ доба образи увѣли,
Бистрогъ ока погледъ потамніо,
Єръ дамъ и ноћъ умрла му майка
Грѣшной души недаде покоя! —

У Вршцу, Іолія 1842.

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

IV.

Славени

съ нѣмачкогъ одъ Лава графа Туна.

Између двѣ стотине миліона людій, кои у Европи живе, има седамдесетъ и осамъ миліона Славена. Славенске народе іошъ слабо свѣтъ познае. Они іошъ ни ступили нису на позорище историје. Велика громила Славена досадъ є осталой Европи готово туђа была. Њихова сѣдишта ученомъ свѣту манѣ су позната, него многе области други частій свѣта, иста трговина іошъ є тежко путъ къ њима нашла. Какогодъ што они участвовали нису при стању и гибању европейске дружине, тако є и ова о њима слабо се бринула. Особита є была досадъ задаћа южно-источны славенски племена, оны народа, кои око црногъ мора къ сѣверу и западу свой далекій станъ положише, да часъ сами, часъ у дружтву са међу њима, или покрай њи живећима Власима и Маћарима, Европу противъ опусто-нава-ючегъ бѣснила Татара и Османа бране. Сусѣдство овы Славене є кроз вѣкове, кое су германски и романски народи, одъ њи заштићени, на душевно свое изображенѣ обратили, у непрестаномъ воеванію придржавало. Ово є њи присилавало, да су све силе своє на заштиту властитогъ бића (Existens) обраћавали. И због тога немогоше ни єданъ корак на путу душевногъ развића учинити, што више то ій є и натрагъ стѣснило. Садъ є разбіена сила душмана. Уморни побѣдителы дубокій санъ бораве, небоећи се опасности устуканя. Ніе дакле іошъ то време далеко, кадъ ће се они къ новомъ, душевномъ животу пробудити. Дижесе међу Славенима осећанѣ народногъ познања: да човечеству служе, и нѣгово развіянѣ подпомогну. Онай, кои народима управля, нека благослови и оживотвори ово свето осећанѣ, да поединя племена силе свое на таште земальске намѣре више нетроше, него да съ мирнымъ и спокойнымъ чувствованѣмъ на славу свеобштегъ славенскогъ имена къ извршиваню свега онога теже, што човечество одъ Славена изискивати право има. Но да бы се то постигло, мораю Славени прѣе душевне добыти нашегъ времена себи присвоити. Како бо поединый човекъ никадъ до тога небы доћи могао, да што важно учини, кадъ небы изображеность свою одъ други добыо было, него бы свагда изъ нова оно, што є одъ давна већъ изнађено, изтраживати морао: тако исто одъ никаквогъ народа неможесе ништа очекивати прѣе, него се на то несклони, да се одъ оны учи, кои су га на полю просвѣте претекли и преухитрили. Све оно, што су велики свію народа духови досадъ посвршивали, мора онъ као єзгру сѣмена у себе примити, да бы се новомъ силомъ пробуђеногъ народногъ осећанія као на каквой првый путь засѣяной њиви указала богата жетва. Тако само и славенскій народный елеменъ развіянѣ човечіегъ рода може подпомоћи. Тако само и Славени, къ душевной радности побуђени, могу доћи на ону точку, съ кое ће савъ свѣтъ прегледати.

О СЛАВЕНСКОМЪ ЦРКВЕНОМЪ ЄЗИКУ.

Познатый славенскій езикоиспытатель професоръ Прейзъ, кои є прошаше године

по южнославенскимъ земляма путовао, у допису єдномъ на Министра просвѣштенія у Руской говори о славенскомъ црквеномъ єзику. Његова разсмотрења заслужую свеобшту позорность. Мы слѣдующе, као найзнаминије, нашимъ читательима саобштавамо.

Рѣдке судбе, говори списатель, кое є црквено-славенскій єзикъ у течаю толики вѣкова изкусіо, нису ни найманѣ, као што бы требало, освѣтлѣне, а нестална и одъ части сасвимъ нескладна понятія, ову смѣсу (Chaos) іошъ већма су увеличала. Истинабогъ поглавито обстоятелство допринело є, да живућа славенска нарѣчія съ єзикословномъ точносћу изслѣдивана была нису, а незнанѣ народногъ єзика, као и презиранѣ пучкогъ говора породило є мнѣніе, да су они єзици, кои одъ списателя опредѣлѣни нису, у усты народа наглой пропасти изложени. На мнѣніе то осниваюћи се, многи потврђиваху, да садашній србскій єзикъ ништа друго ніе, него само испорчень црквено-славенскій, и да є одъ њега мало по мало у течаю времена по усты простогъ народа читава пропоша учињена. Съ тимъ пріе та заключка учињена є, што већина ученыхъ испытателя, имевшто прьашньи рукописе, као што бы требало, разсматрали нису, ил' разсматрати нису могли. Зато слободно рећи можемо, да ништко пре године 1820 значайне знакове црквено-славенскогъ єзика познавао, и право понятіе одношенія његовогъ къ садашньимъ нарѣчіямa имао ніе. Одкрића, коя су године 1820 у Руской учињена, безъ сваке сумнѣ епоху праве у обштемъ славенскомъ єзикознанію, и истый Добровскій се каe, што є писменицу славенску превећъ рано штампати дао.

Испытивања, о комa є овде говоръ, органично единство найстаріегъ рукописногъ єзика ясно су разсвѣтлила. Изнаће се, да овай єзикъ изъ громиле њке састаяше. Съ тимъ сва прибавлѣнія ученыхъ књижевника, сви утоци мѣстны нарѣчія изнђоше на свѣтло тако, да є ньи и самъ неученый познати могао. Али ово органично єдиство показуєсе текъ у найстаріимъ споменицима црквено-славенскогъ єзика у цѣлой своіой обилности. Као єзикъ цркве и књижевника прелазіо є одъ єдногъ славенскогъ народа къ другомъ, и на овомъ путу мораде много коешта попримати, што є његовомъ првопочетномъ организму страно было. Но у исто доба поставлао є онъ свуда трагове, и то гдигди подубоке, неизбришуће. Іошъ и онде, гдѣ се є текъ кратко време бавіо, примѣчава се његовъ утокъ. Тако н. пр. у старомъ ческомъ преводу св. писма, и у другимъ споменицима гдѣшто се само изъ црквено-славенскогъ изаснити дає.

У рускій књижевапъ єзикъ много є одъ овогъ последнѣгъ увуклосе; али и обратно црквено-славенскій нѣшто є утокомъ рускогъ промѣнѣнъ. Но ипакъ кодъ толики н. пр. знаменити стары србски рукописа ни у єдномъ се неналази найстарія ставность (Bestand) црковно-славенскогъ єзика тако вѣрно преложена, као н. пр. у Еванђелію Остромировомъ, акопремъ є исто, као и многа подобна, више или манѣ точанъ преписъ у Вугарской вальда и садъ іошъ налазећегъ се подлинпка. У овомъ случаю одъ найвеће потребе є рѣшити пытанѣ: у какъвомъ одношенію стое доцніи бугарски рукописи къ црквено-славенскомъ єзику у ньіовой найстаріой слици? Штета само, што чисто бугарски рукописи досадъ съ точносћу, кою заслужую, разгледани нису. Но тому ніе чудитисе, єръ су они одъ части са србскимъ рукописима помешани, а и нема ій баш тако много.

Списатель далѣ говори о нѣкимъ промѣнама, кое є књижевный єзикъ цркве течаемъ времена претрпіо, и закључава съ рѣчма: „Изъ овогъ кратког прегледа видитъ є, како се у стару ставность єзика нови елементи увукоше, како є старо съ новымъ се борило, и како у слѣдству овогъ два елемента, и тако рекавши два нарѣчія (єдно покрай другогъ) произиђоше. Вѣкови

су протекли, докъ се ове неравности угладише, и докъ народъ, кои є старо градиво задржао био, исто по новомъ елементу непреобрази. На тай начинъ доиста є новъ єзикъ се породіо. Онъ є послѣдица замршены одношенія, силовиты превраћаја, кои обычно народъ ил' подижу ил' къ паденію воде. Последня судба є Бугаре постигла. Исторично-критично истраживаньє ньиовогъ старогъ и новогъ єзика, нѣгове многоструке судбе у домовини и изванъ ове, спада у найтрудніе, ал' и у найзанимивіе задатке славенски филолога и историка.“

ОДГОВОРЪ

Праволюбу (С. Д—ћ)

од ъ

Светића.

(конацъ)

Кадъ већъ овако ствари стоє, да видимо садъ, шта ови безименни Србльи западне цркве траже, и шта могу по обстоятелствама наћи. Они тражећи име себи, узеше име Илліријско, оно, кое само Србльима источне цркве, као народу, давно припада одъ стране Двора Аустријскога. Тако кадъ понуде Срблѣ источне цркве тимъ именомъ, а ови веле: Та то є наше и тако, и мы и незнамо, да Дворъ Аустријскій дающи права Илліријскомъ народу, друге подъ тимъ именомъ разумѣва, него насъ Срблѣ источне цркве. А кадъ понуде Хрвате, а ови веле: Богъ съ вама, нисмо мы Иллири него Хрвати, као што смо свагда были, и подъ коимъ именомъ ове землѣ освоисмо, и Кралѣвину Хрватску држимо и права своєземальска (municipalia) уживамо. А кадъ свою рођену браћу понуде, т. є. єзыкомъ Срблѣ западне цркве, а ови заєдно са своимъ свештенствомъ у глась вичу: Та што намъ намећете име Србаля источне цркве, кадъ смо мы Крштани. И тако кудъ се годъ окрену, нигди имъ се гласа непрійма. Є ли дакле то разумно, и може ли се разумно мыслити, да є могуће при овима обстоятелствама, такову намѣру у дѣйство привести. О вы безименни Иллиромани, кои сте на три ватре тимъ начиномъ изгорели са вашимъ именомъ Иллірійскимъ! Прођите се за Бога тій фантазія, и будите Србльи, кои и єсте єзыкомъ и породомъ Србльи, као и мы, были источне были западне цркве; а вы, кои сте породомъ Хрвати, будите Хрвати као што и єсте. Тако само може овладати любовь, тако се слога међу насъ удворити, ако єданъ другога на миру оставимо, да свакій буде оно што є, да Србинъ буде Србинъ, а Хрватъ Хрватъ, и єзыкъ Србскій Србскій, а Хрватскій Хрватскій. Само при спомену Србскога и Хрватскога рода и имена Србину и Хрвату крвь у жилама ври и лице се жари свагди и свагда, па и предъ непріятелѣмъ отечества свога. А за мртво има Иллирско нема ни живота ни духа ни чувства. — Шта бы сами данашньи Иллиромани рекли, кадъ бы се на єданпутъ Србльи махомеданскога закона у Босни пробудили, и пробудивши се опазили, да су се у дуговременномъ сну свога рођеного имена лишили, и да безъ имена, као тиква безъ корена стоє, па бы се довватили имена Раца, коимъ Маћари опеть Срблѣ источне цркве називаше, и захтевали бы, да сви и Србльи источне, и Србльи западне цркве, и сами Хрвати то име Раца прійме, проповѣдающи, да они то Бога ради, любови и слоге братинске и обште среће ради одъ ньи захтеваю и желе. Не бы ли се сви грохотомъ насмѣяли, и — risum teneatis amici — повикали?—

Поводомъ овимъ немогу пропустити, да непримѣтимъ, да колико већма уважавамо редке способности и велике труде Г. Шафарика, съ толико већомъ смо неугодностію читали на мапи нѣговой узъ „Слованскій Народопись“ изданой (1842) ово географическо име Илліријско на породно или племенно име „Иллирове“ преображено, и томе и Срблѣ и Хрвате и Коруганце подчињене, кое намъ є съ тимъ чудніе было,

што се то са досадашњимъ мыслима Г. Шафарика слабо слаже, а и у самомъ томъ дѣлу є онъ како у описиваню карактеристически знакова єзыка разлику знатну показао, и у прилогу є ова три народа, као што єсу, на стр. 148. под. 5. 6. 7. одѣлѣно, а не подчинѣно назначіо, и само є кодъ Срба додао „Србове или Илирове," а Хрвате и Корутанце за себе ставіо; кое є исто и при „прегледу Словански нарѣчія" учиніо, ставивши подъ VI. VII. VIII. Србско, Хрватско и Корутанско свако за себе одѣлѣно, нити єдно другоме, нити Илирскоме подчинѣно. Како се то дакле са мапномъ, како ли се самъ сачинитель са собомъ слаже? —

Прегледъ британске трговине одъ године 1831—1840.

(конецъ изъ бр. 14.)

Довде смо по десетогодишнѣмъ прегледу навели, како се енглезки производи, у новцу оцѣнѣни, умножаваху. Но одъ користи ће быти, ако то и по мѣри робе промотримо. По овымъ ће се заръ система рукодѣлія енглезкогъ до нѣке извѣстне точке развидити, и рѣшити моћи, да л' су опасности, коима Енглезка крозъ то као да є подложена, основане, и хоће ли те скоро наступити; такођеръ и узпатисе може, єдали є истина, да є Енглезка већъ на умору, што за робу свою, кою производи, продае неналази. Што се множине робе тиче, єдва ћемо єдну или двѣ струке одъ предности наћи, кое се у овомъ десетогодишнѣмъ прегледу находиле небы, изузимаюћи ножеве и челичну робу, такођеръ и вунену, коя на годину 115 мил. франка доноси. Напротивъ тога много є знаменитіе, што су се остале струке подигле у одношенію множине одъ изнешене робе, него у одношенію умноженія нѣне цѣне. Стаклени єспапи одъ 92.000 центій г. 1831 на 170.000 г. 1840 умножили су се; олово одъ 68.000 центій на 130.000; бакарна и бронзирана роба одъ 92.000 на 155.000 центій; гвожђе и челикъ одъ 1,200.000 на 3,700.00 центій; лонци одъ 37 мил. комадій на 50½ мил.; кожа се двоиномъ умножила, такођеръ и усаламурена роба, и ужарски послови; сапунъ и подобна роба троиномъ є умножилась; справа (Maschinen) петъ пута є више извезено, него прie. Извозъ ланеногъ и кудельногъ ткадива прилично є истина умножіосе; одъ 63 мил. метра*) повысіосе є 1841 на 81 мил. метра: али ланене пређе, коя 1831 ніе изношена, 1840 год. извезено є 8,033.000 килограма, одъ чега ¾ у француску отишло є. Садъ да дођемо на памучну робу. Ова, по цѣни судећи, половину читавогъ енглезкогъ извоза сачинява. Енглезка є разаслала г. 1831 на све стране свѣта 28,992.000 килограма памука, г. 1840 пакъ 57,680.000 килограма, дакле два пута више. Што се памучногъ ткадива тиче, кое є одъ много знаменитіе цѣне, г. 1831 продала є Енглезка 380 мил. метра, а г. 1840 720 мил. метра, т. є. дужину, коя 18 путій нашу читаву землю обухватити може; єръ найвећа окружность нашегъ земљокруга износи 40 миліона метра. Може ли се садъ вѣровати, као што су нѣки мыслили и рекли, да Енглезка на оной точки стои, съ кое ће се претераћемъ рукодѣлія и трговине, што є срећу нѣну проузроковало, строноштати? Ово заключеніе видисе одвећъ дрзко, и предстоећа дѣла каштигую га лажи. Безъ сумнѣ є британскомъ колосу суђено, да пропадне, као и свако дѣло човечіе; безъ сумнѣ бы страдания радеће классе страшну смутню проузроковати могла онда, кадъ небы брижљивость енглезки политика свагда на опрезу была. Али у обште никаквогъ дружтва нема, кое опасности имало небы; никакве државе, кои саставне частице за передъ у себи заключавала небы, кое бы свагда готове быле продрети, кадъ бы годъ судба землѣ неспособнымъ и бездѣлнымъ рукама повѣрена была. Одъ єдно по вѣка мода є постала, у Енглезкой државну пропасть

*) Єданъ метрумъ є 3 стопе.

(Staatsbankerott) предсказивати, а она напротивъ своимъ богатствомъ тако се подиже, да съ малымъ трудомъ дугъ носи, подъ коимъ є чинилосе да ће пропасти. Садъ се опетъ предсказује, да ће Енглезка съ разпростиранћемъ свое рукодѣлне системе пропасти. Допуститисе мора, да посао за нѣна рукодѣлія (изузимаюћи кратка мимопролазећа запиняня) неоскудѣва, но извансве више и више притиче. Предстоећи броеви исто свѣдоче. Што є Енглезка богатія, и у умѣтностима радности савршенія, съ тимъ више іой остали народи прилику къ послу даю. На свакомъ краю свѣта чини она населѣнія, коя — ма се и отргла, као савезне државе американске — инакъ за домовину найкористію и найзнаменитію муитерію сачињаваю. На послѣдакъ Енглезка є подузела, 500 миліона людма, кои у источной Индіи и Кини живе, трошећ Европейске робе и силомъ омилити. Ако при томъ своє подпадањ развіе, и своју намѣру, као што є надатисе, докучи; ако монополъ овы поплавня, као што настои, задобые: то нѣнымъ фабрикама на продан неће оскудѣвати. Онда ће нѣна рукодѣлна система, о коіой сада говоре, да є найвышій врхъ достигла, и у грдномъ се степену развила, оно, што намъ се садъ чудно чини, текъ до по вѣка, као правый развитакъ представити. Што мы ту говоримо истинабогъ ніе извѣстность, али є више него могућность: вѣроятность є. Много є неизвѣстніе, и дрзовитіе предсказиват' хтѣти, да ће се скоро срушити оно горостасно подигнуто зданіе. (A.Z.)

ПАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Не буди страстанъ.

То є знакъ найвеће великости душе. Найча владательства моћь састои у томъ, кадъ тко са собомъ и своимъ страстма управляти уме; то є торжество и слава слободне волѣ. Ако ли кадъ страсти душомъ нашомъ и овладаю, текъ у дѣла наша втеченя некъ не буде, а особито, кадъ су ова одъ какве важности. Чрезъ то ћемо се одъ многе печали и скрби заштедити, и отлично почитанѣ прибавити.

Проницателность и бодрость, кадъ су у човеку саединѣне, чине човека великимъ.

Ова два свойства чине човека безсмртнымъ. Безъ проницателства неможе ни єданъ човекъ быти великій мужъ; чрезъ проницателство съ бодросћу саединѣно може онъ све учинити; ово су, тако рећи, очи и руке човека. Невѣжа є човекъ правый помрачењ свет.

ДОПИСЪ.

[Вршацъ 3 Авг. 1842.

Ове є нашъ преосвященѣшій Г. Епископъ Іосифъ Раничић божественну Литургію у великой церкви служіо, и годишнји парастосъ за упокоеніе душе лане умершега Г. Архіепископа и Митрополіта Стефана Станковића у присуствію овдашњега благочестивога Народа држао. Данасъ рано устый Г.дин Епископъ, почемъ є онъ овде сва нуждна за сабиранѣ милостынѣ за изгорѣле Лугошке Храмове Божіе учинио, отпутовао є у Лугошъ, гди ће по обычной своіой ревности сва потребна за обновленіе оны, садъ у жалосномъ стању находећи се Храмова уредити, и у дѣйствіе поставити. Нека Свевышній благослови Његово предпріятіе. —

На ободреніе несретны и духомъ може быти клонувши Христіана Лугошки, а на угледъ другимъ благодушнымъ єдиноверным нашимъ сиѣшимо явити, да є ове текъ у малочисленой нашой скупштины, за мањ отъ пол часа, како є позывъ нашега Архіепастыра прочитанъ быо, 140 фор. 30 кр. среб. на церкве Лугошке пало, и одма готово положено, кое є Г. Епископъ браћи нашой Лугошанома са собомъ отнесао. Како су Христіаны овдашни къ Благочестію своме сердечно приврежени, и у томъ примѣру свога Архіепастыра радо слѣдую, нећу се преварити, ако напредъ кажемъ, да ће у Вершцу барем 10ш тринуть толико на тай богоугодный конацъ ове есени сакупљао быти. Што Вершацъ може, могу заиста и друга наша благочестива Общества, на коя, као и на Г.Г. више Епископе и Земледержце, како Г. Епископъ нашъ, тако и жалостна браћа наша у Лугошу велику надежду полажу. Васъ пакъ почитаемый г. Учредниче нашегъ милогъ Скоротече умилно умоливамо, да и Вы у томъ благомъ дѣлу содѣйствуете, и на отнемъ поражене

храмоне Луговике доброхотне приносе сабирате, и послана Вамъ назначенїи читателямъ вашимъ пріобщавате;*) не были общомъ слогомъ и ревности, баремъ овай велелѣпный храмъ Божїи, кои е дика цѣлога Баната было, опетъ онако красанъ изъ пепела свога устао, и као фїникъс процвѣтао. —

——*

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Сербскїй Лѣтописъ за год. 1842. Часть втора. Учредникъ Іоанъ Субботикъ. С. С. Н. Н. и Филос. и Св. Права Докторъ, закл. Кралѣв. Унг. Адвокатъ, Сл. Факултета философ. при Универс. Пешт. Членъ колленгый, Свевысочаише даровањемъ правомъ Матице Србске. (Година XVI. књига 57.) У Будиму писмены крал. Свеучилишта Пештанскогъ. 8. стр. 153.

У овой части Лѣтописа, кадъ изучемо нѣколико нѣсама, сами су преводи. Ипакъ задовольни смо и съ тимъ. I. Основи звукови и писмена, — на своме е мѣсту. II. Изводъ изъ тѣла Прана Хунгарскогъ (учинио Др. І. Субботикъ) латински и србски. Г. Субботикъ у преводу текста задржао е свуда пустрско и мађарско дипломатично наименованїе Србаля; на страни 38 преведени Bissenos — Бисенне — додао е у загради Бошнаке. Велику бы роду услугу учинио, кадъ бы доказао како и одкудъ су Бисенни то, што и Бошняци? — У овомъ изводу изъ тѣла прана унгарскогъ дамаћ особиту поздрокость Србали заслужує Улад. II. Д. I. чл. 45. §. 2. одъ год. 1495. (Лѣт. стр. 46) и Франц. I. Д. I, г. 1792 чл. 10. (Лѣт. стр. 68.). — III. Стихотворенїя и т. д. IV. О Русском' кнїижевном' езыкоут Н. Надеждина. Преведено съ нѣмачкогъ изъ Wiener Jahrbücher für die Literatur. V. Архїепископи Бугарски. Добро бы было, да е непменованый г. саобштитель кодъ сваког имена и кратку біографїю приключїо, а и критично доказао, кои су одъ наведены 24 Архїепископа были роѣени Бугари, кои ли Грци. То бы етваръ савршенїомъ учинило. — VI. Кнїижество Србско. На своме бы заръ мѣсту было, да се свако кнїижевно дѣло србско у Лѣтопису строгой критики подвргне? — VII. Смѣснце. Заслужує да се напомене рецензїя словенске грамматике г. П..... — Некъ намъ е допуштено іошъ примѣтити, да е Лѣтописъ, покрай доста знамениты дарова, коѣ добродушный народъ нашъ издавателькы лѣтовой — Матици Србской — на жертву приноша, за 40 кр. у сребру скупъ! Матица ческа своимъ основателюма Часописъ чешкога музеума поклана, а за остале цѣна е на читаву годину (преко године четири свезке изађу) 2 фр. ср. Списателя, коѣ Часописъ пошажу, добываю єданъ ексемпларъ и слѣдующу къ тому награду: 1) за оригиналный прозаичный и поетичный саставакъ одъ єдногъ штампаногъ табака осамъ форматїй сребра; 2) за прозаичный и поетичный преводъ, за нашеке и изводе изъ стары рукописа, и стары печатаны книга одъ єдногъ штампаногъ табака четири форматa у сребру и т. д. — Новозаведена у Загребу Матица напрески сва мања дѣла, коѣ она издавала буде, своимъ основателюма даваће бадава, неће нїкъ у полакъ цѣне. — Небы ли наша Матица свои Лѣтописъ ефтинїе баремъ продавати могла? —

б) Руске.

Ако се пресуди єдногъ Петрбуржкогъ журналисте вѣровати смѣ, то подъ именомъ „Зенендa II“ подмата госпоѣ Єлена Андреевна Хань, роѣена Вадаевъ, зборъ свои повретыы и рѣчиты дѣла заузима прво мѣсто међу рускимъ прозаицима. „Зенендa е“ више рецензентъ „у нашой литературѣ Жоржъ Санъ — шта више, она іошъ и на вышемъ ступню стои. У своме таленту напанашка (Erfindungstalent), у вѣштини, сналажљанимости побудити и придобити, обадвѣ су списателке єднаке; обадвѣ љубе горко подсмѣвати и речито ухитѣвѣ дубокогъ чувства — но Рускиня превазилази Францускињу у нравствености и чистоти, іошъ више у огледу онога, што найвышу естетичну драгость литературногъ производа сачињава — т. е. у штилу. И запста слободно рећи можемо, да Жоржъ Санъ никаквогъ штила нема, ни нѣногъ ни рђаногъ, а Зенендa напротивъ у томъ показуе особиту умѣтность, яко красоту нѣногъ штила, онога савршено равномѣрїе, сваку хармоничну бою више нагону прирођеногъ дара, него умѣтной науци приписати неусхтѣло. Чинше као да златно перо у дугине бое умаче. Она има правый нѣсничный духъ, аковремъ се у проза изражава. Нѣка проза представља нѣку савршеность и красоту, коју и напстремалнїи нѣсници само редко достижу. Тако н. пр. проза Пушкинова съ нѣговымъ стиховима сравнити се неможе: еръ онъ како область нѣсничтва остави, изгуби изразъ и бою, и мы у мѣсто тога недобыямо мишта, него умѣтну, голу простоту. Тако е и къ Куколникомъ; но мы одъ нїкога іошъ много очекиваемо, еръ не дапно е онъ као прозаикъ путемъ по-

*) Експедиција наши листова векъ е єданъ познавъ тога ради учинила. Садъ пакъ и мы вторично позиваемо и молимо све пријатеље човечества, да се сѣте оне пословице: „мезанамо шта данъ, шта ли вокъ носи,“ те да благодѣтелну помоћи руку онесрећеным єдновѣрцима нашимъ пруже. Сви прилози бысће у Скоротечи обнародовани. У.

шао, на коемъ, по нѣговой „Евелини одъ Вароаъ“ судеки, онъ обекава, да ће быти нашъ Валтеръ Шкотъ! (Magazin für die Literatur des Auslandes)

в) Ческе.

Wpád Mongolů do Morawy. Se starší historií mongolů, jich powahopisem a popsánim hostyna. W dobu šestiletté památky oswobození Morawy od Mongolů wydal A. W. Šembera, Professor reči a literatury české na morawskostawowské akademii w Holomouci. Se třemi obrazy. W Holomouci. Tisk a papír Aloysia Škarnicla. 1841. 8. IV. стр. 102.

Давнашня е жеља свіо, да Аюто нападеніе барбарски Монгола на Моравy, кое се год. 1241 збыло, какавъ предный списатель особито садъ опише, кадъ се година 600 тому наврщала. Зато предлежећу книжицу тимъ више съ добродошлицомъ поздравляемо, што е жеља той свршено одговорила. Реки можемо, да е г. Шембери описаніе овога знаменитога догађаја добро изъ пера изшао. Безпристрастанъ као обозрівый новоротвователь, разсуданъ и извѣстанъ као изследователь, као повѣствователь просто, живо, где треба — патренъ, али свагди истинитъ према пріятелю и према душманю, — тако представлa онъ како тужну повѣсть монголскогъ тиранства, тако и кровну битку на Хостину кодъ Холомуца, кою мы кранамо, као и величествомъ зоромъ европеиске слободе назвамо. —

г) Польске.

Луціанъ Сіеменскій огласіо е у Познаню свое „народне пѣсме.“ Прва книга садржи пѣсме изъ Бретања; друга ће садржавати скандинавске, а остале шпанске и србске. Онъ жели Полаке съ душевнымъ произведима други народа упознати, свои дѣла съ тима сравнити и тако полско пѣсничтво на путъ чистогъ паравногъ осећања известити.

Кражевски обнародовао е свою подъ наслованъ „Mindowe“ сачињену пѣсму. Ова намъ представлa II часть нѣгове Митологіе. Почињ се съ Витолерудомъ, а свршує съ Витолдомъ.

Гликсбергъ обявіое, да му е изъ Петрбуржке книжнице посланъ сданъ рукописъ, остатакъ достопаметностій Ивана Хрисостома Пасека.

(Oredownik)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Пешта 20 т. м. Данасъ у држномъ засѣданію овдашнѣ србске обштине читано е писмо Нвг. Высокопреосв. Г. Іосифа Раячића, Епископа Вршачкогъ, у комъ овай за стадо свое душу полажући Архипастыръ, по своіой у многимъ приликама показаной отеческой ревности овдашню обштину позива, да жертву кою на обновленіе иеторѣле Луговшке православне цркве; и на помоћь овдашнім безъ куће и кућишта заосталы страдалника допринесе. Томъ приликомъ у истомъ засѣданію присутствујући членовы, читанымъ писмомъ до суза побуђени, изъ примѣрногъ великодушія своге између себе скупили су 68 фр. сребра; притомъ ошће и заключеніе учинили, да се одъ свію овдашнім православны жителя милостиня проси.

Пешта. Прошасте недѣл: параброд Ерёш толико е еспана одъ доле донео, да е дружство парабродогђева за довозъ истога добило 25.000 фр. ср.

Писма изъ Беча одъ 19 т. м. доносе намъ ту жалостну вѣсть, да е на бечко-брескомъ гвозденомъ путу кодъ Бадена, кадъ су кола стояла, машина пукла, и своіомъ снагомъ она около стоећа здамія разрушила, и петъ людій, кои су се на близу десили, тако разкидала и разбацила, да су іймъ поле частице тѣла на више стотина корыкалій одалѣне налазили. Срека, што се то ніе за сданъ сатъ доцніе догодило, кадъ бы и путници на колы были, те бы више несрећника ужасный гробъ нашли!

Изъ Новогасда ялію намъ, да е 16 т. м. тамо држанъ изборъ депутирта народногъ за Соборъ, и за таковога избранъ е Благородный Г. Сенаторъ Іованъ Хаджићъ. —

Ц. кр. Комисаръ за нашъ народный Соборъ држаће свои свечанын сировођ31 Авг. изъ Новогасда у Карловце, гдѣ му е квартиръ већъ наређенъ и украшенъ. Свуда се рада за наше депутирте. —

Цѣна ране у Пешти 21. Авг. Грошић. 6. вр.

	наіболѣ	средњ	лоше
Пшеница	180	165	155
Наполица	130	125	120
Ражь	100	95	90
Ечамъ	80	75	73
Зобъ	64	60	55
Прок	155	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

20. Авг. 4′ 3″ 3‴ — 21. Авг. 4′ 3″ 6‴ — 22. Авг. 4′ 3″ 6‴ — (надъ 0.)

ПОПРАВКА.

Покрай свега настояваня нашегъ, кое у препысиваню, као у корекгури нѣколико погрѣшака е и у 15 броіо овы листова увукло се, што молимъ овако поправити: стр. 85 редъ I врста одоздо 8 провиціа=провинція; стр. 86 р. II пр. 10 требало=требало, врсте 28, 29 и 30 овако написати ваља: „Обрист-Лайтнантъ и управитель банатско-илирскогъ пограничногъ баталіона, Стеф. Ракићевићъ одъ Топлице постао е Обрштаръ, а Маіоръ Георгій Беллеръ Обрист-Лайтнантъ и управитель шайкашкогъ баталіона,“ р. II врста 14 Михаловића=Михаловски, вр. 23 Пакаша=Пакасси, вр. 24 после генерал-маіоръ ошће додати треба: „Бауманъ, а надъ цѣлымъ станомъ быће командантъ фелдмаршалъ.“ и т. д. У.

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недѣл; Четвртковымъ на по табака съ образомъ ношина, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн съ полгодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицыи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА.

год. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 27. Августа. Число 17. 1842.

БУНА ЉУБОВИ

отъ

Іоанна Пачића ц. кр. пер. Капетана.

Умрет' я немогу, живит' мерзимъ,
Плачемъ, и смѣемъ се, каснимъ, бесимъ,
Зла на добра, ова зе на шкоду,
Кратке мысли скорбь у дугу воду.

Миръ ме боли, покой ратъ обваля,
Тута, мука сласть, и миръ понаља;
Єзыкъ смутимъ ћути, сердце пиче:
Самъ се варамъ, што се мене тиче.

Свимъ разумый совѣтъ умѣмъ дати,
Себ' ал' ползу изъ нѣг' незнамъ брати;
Смерть я чекамъ отъ живота мога,
Горимъ у средъ мора леденога.

Предье мудро, садъ є све безумно,
Истино што бяше, садъ є сумно;
Свагда я самъ, ал' безъ помицања;
Гонимъ ине, у средъ могъ бѣжања.

Боли мене рана, любимъ стрѣлу,
Радуемъ се раномъ момъ онѣлу;
Я противанъ станю так' у слѣномъ
Летимъ безъ крыл' за дѣвойкомъ лѣномъ.

ПОГЛАВИТА ИСТОРИЧНА МЬСТА У СРБИИ

одъ Дра Петра Іовановића.

Вѣоградъ. Тврдиня є была на истомъ мѣсту іоште за врѣмена римски. — Данашнюю основао є царь србскій Стефанъ Душанъ Неманићъ год. 1336; разурнію ю є пакъ царь србскій Лазаръ год. 1377; поновіо деспотъ србскій Ђорђе Бранковићъ. Тврдиня ова уступлѣна є Угарима год. 1456. Год. 1522 Вѣоградъ су завоевали Турци, год. пакъ 1718 (2 Септ.) Аустріанци; год. 1739, по миру у нѣму заключеномъ, уступлѣнъ є турскому царству; год. 1789 преданъ є на капитулацію аустріавской войсци; год. 1791 опетъ повраћенъ турской влади. Год. 1806 (30 Новем.) на градъ су напали Срби: овде є погинуо храбрый войвода србскій Васо Чарапићъ; год. 1807 (у Јануару) преданъ є Србљмъ на капитулацію; год. 1813 оставе га Срби, и пете године, именито на концу Септембра дође у турске руке.

Смедерево: основано по деспоту србскомъ Ђорђу Бранковићу год. 1428, и бяше столица Србіе. Год. 1438 завоева га Султанъ Муратъ II; год. 1443, ослободи га одъ Турака основатель кадъ се є повратіо изъ Угарске; год. 1753, обсѣде га Султанъ Махомедъ II; год. 1759 уступе му га Срби драговольно; г. 1789 дође подъ владу аустріанску; год. 1791 поврати се турскому царству; год. 1804 завоеваю га Срби, и изгубе, и опетъ по другій путъ добыю; год. 1813 отму га Турци, а год. 1833 (21. Нов.) Султанъ Махмудъ II. уступи га влади Србаля.

Голубацъ: основанъ деспотицомъ србскомъ Ерином год. 1757, на высокой клисури надъ самымъ Дунавомъ. Знаменитъ є због грозовитогъ и романтичногъ положая, и због владања нѣгова у она времена надъ Дунавомъ.

Адаколе: основанъ іошъ у време србски кралѣва, но не зна се подъ коимъ; год.

1718 поновили су га и ослили Аустріанци; год. 1791 повраћенъ є Турцима; год. 1810 была га є обсѣла сербска и руска войска, съ десне и лѣве обале Дунава; год. 1813 уступленъ є Сербльмъ заедно съ осталыма тврдиняма Сербіе.

Кладово: основанъ на развалинама старе римске варошн, кодъ кое се є налазіо Трајановъ мостъ, но кадъ не зна се. Турци су га разширили и на ново укрѣпили; г. 1810, отела га є сербска и руска войска; год. 1813 изгубленъ; но на ново задобыли су га Срби год. 1813.

Неготинъ: устроєнъ одъ Турака, познатъ због славны побѣда нѣгова управителя Кнеза Велька Петровића, где є истый и погинуо юначкомъ смрћу г. 1813. У то време, кадъ є кнезъ Велько, стоећи на стѣни градской, наредбе чиніо противъ Турака, кои су га обсѣли были, таке непріятельско ударн га у прси.

Крушевацъ: основанъ іонъ у време кралѣва сербски, и было є столица деспота сербскогъ Ђорђа Бранковића, докъ ніе основано было Смедерево; год. 1453 обсѣли су га были Турци са 32.000 войника; год. 1459 заедно са Смедеревомъ и читавомъ Сербіомъ, подпадне влади турской; год. 1805 узму га Срби, подъ предводительствомъ војводе кнеза Момира Стояновића; год. 1809 изгубе га; год. 1810 на ново завоеванъ буде одъ Србаля, подъ предводительствомъ војводе Младена Миловановића; год. 1813 отму га Турци, а 1833 предобыє га сербска войска.

Карановацъ, Чачакъ и Пожега: побѣде Србаля надъ Турцима 1806, 1809 и 1815.

Ужица: основана у време сербски кралѣва, но подъ коимъ — не зна се. Год. 1459 завоеваше ю Турци, год. 1737 Аустріанци, кои исте године поврате ю Турцима; год. 1806, послѣ жестоке битве, завоевана буде одъ Србаля, подъ предводительствомъ војводе кнеза Милоша Обреновића; год. 1809 одржа осаду Турака; год. 1813 є изгубленa, а 1815 на ново завоевана одъ Србаля подъ предводительствомъ кнеза Милоша Обреновића.

Валѣво: задобыю га Срби, подъ предводительствомъ кнеза Якова Ненадовића год. 1804, и исте године изгубе; на ново завоеваю год. 1806; одржа осаду Турака год. 1809: отму га Турци год. 1813; а 1815 завоеваю Срби, подъ предводительствомъ кнеза Милоша Обреновића.

Соко и Лозница: побѣда надъ Турцима. Срби ій завоеваю, подъ предводительствомъ војводе Луке Лазаревића год. 1807.

Шабацъ: основанъ у време сербски кралѣва, но подъ коимъ одъ овы не зна се. Год. 1759 находіо се є у рукама турскимъ, затимъ аустріанскимъ и опеть турскимъ; год. 1804 завоеваю га Срби, и исте године изгубе; год. 1806 быше уредно и силно обсаћенъ, и послѣ славне побѣде, коју одржа на Мишарскомъ полю врховный војвода Црный Ђорђе съ 9000 Србаля надъ војскомъ турскомъ одъ 50.000, подъ началничествомъ Бекир-Паше босанскога и сутрудника нѣговы: Мемеда Паше зворничкога, Спнана Паше Гораждскога и Сераскиња Кулина, предаю Србльмъ 3 Марта 1807 год.; одржао є осаду Турака год. 1809, послѣ дуге обране отму га Турци у почетку 1814 год., а 1833 уступи га Србльмъ Султанъ Махмутъ II.

Гоцка или Столацъ: овде су Турци потукли аустріанску войску год. 1739.

(конац слѣдуе)

ДОПИСИ.

Оравица 12 Авг. 1842.

Као очевидацъ неуситнога труда Нѣговогъ Высокоблагородія Верховногъ народногъ нашегъ училищногъ Надзирателя Господина Евгенія одъ Гурковичъ, одужена себе быти почитуемъ, Сербству посредствомъ Скоротече обнародовати: колико є благотворно посѣщеніе нѣгово за све благочестія нашегъ хрістіане у Банату было.

Пре нежели самъ я срећу имао, преднохваљ-ногъ Господина у дѣлу воспитанія юности дѣйствовати видити, чуюћи гдикоя огованрня — истину исповедамъ — и самъ самъ сваколико умствовао; но

колико є радость моя велика была, кадъ самъ се сароподеки га по дипломатіи мосмъ о противномъ стално увѣрio.

Као што дубоко изображенный и проницательный мѣговъ духъ сваку оскудицу у дѣлу воспитанія примѣтити, и неотложно исправити ю обществене, тако є исто и народностію, човечествомъ и человѣколюбіемъ препуњенъ. Онъ се свуда стара старешинамъ общества воспитаніе юности као найвеће народа драгоцѣности препоручити, притомъ ономнѣй на дужности свое, говорећи имъ да вѣрни цару и церкви своїой пребуду, да дѣцицу свою у школу шиљу, и о изображенію ніховомъ раде; учителѣ къ ревновностномъ исполненію звања своєгъ и къ приљежанію поощраваюћи, налагати изъ обществене да добрымъ примѣромъ ученикомъ своимъ у благонравію предходе, са свима притомъ нарочито какъ са священствомъ у добромъ поразумѣнію и любезномъ соотношенію пребуду. Испыти, кое онъ са школскомъ юностію чини, нуди су благости, и мудры увѣщанія.

Лепо є чути како предчестованный некусный у воспитанію Надзиратель нашъ мудрымъ своимъ вопросима мешкусну іошъ дѣцицу на такве одговоре приводи, кои вещественне истине содержаваю.

Наводећи ово немогу пропустити да іошъ єдну окресность неспомепемъ, кои є нарочито на духъ и сердце народа влашкогъ, међу коимъ и я живимъ — силно дѣйствовала, и кои га є кодъ многочисленогъ овогъ народа неодбнизымъ учинила.

Новымъ ентузіазмомъ зараженн нѣки учителн покусили се произношеніе азбучны имсмена по начину латинскомъ у школама своима увести; други су пакъ преподаваюћи мађарскогъ єзыка начала изъ простоте и неразумія юности и молитве на мађарскомъ єзыку обучавали. — У овой струцы погрешивше наволіо є Верховный Г. Надзиратель съ врожденомъ себи благостію на правый путь извести; и убѣдивши ій о противномъ на превелику касаюћи се общества утѣху и радость изисни: да се у овомъ древности, кои є неоцѣнимо наслѣдіе пратоца наши, и сокровище народности, держати имаю. Садъ мекъ намъ ко каже што противъ родолюбія, и о общемъ благу стараюћегъ намъ се школскогъ Верховногъ Надзирателя!!!

Нѣгово Высокопреосвященство Г. Архіепископъ и Митрополіт Београдскій праћаюћи се изъ теплица мехадійски изволіо є 9-гъ т. м. у вече Оравицу посѣтити. Высокій овай гостъ радостно є дочекант. У содружеству овдашнји чиновника, кое є набрежный Судіа и Ассесоръ Г. Ловичъ предводіо, посѣтіо є онъ слѣдующій данъ т. є. 10-гъ овдашнјо Императора Іосифа наслѣдну окну, гди є вышше рудокопны испыта учинѣно. По тречисномъ овде бавленію изшавши пресмотріо є тошницу, радиницу искушенія (Probircy), златомлавнъ, и у Чиклови ковницу бакара, и заведеніе амалгамације, плити делећ злата отъ прочи руда. После обѣда предъ вече одвезао се у Варадіно да посѣти Светлогъ своєгъ Князя рођену сестру Петрію одъ Банчъ, кои га є велелѣпно съ грувалнмъ топова дочекала. Сутра данъ т. є. 11-огъ одезаіо є у Вершацъ къ Господину Епископу Рапчићу, о отъ овуда преко Новогазда*) у Плоч своє рођено мѣсто нти манѣрава.

Софронїй Іваћковићъ, Протопресвутеръ.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Пешта 23 т. м. У данасъ држаномъ засѣданію Матице Србске г. П. предложіо є, што є и г. С. подкрѣпливао: да Матица Србска найпонизнѣю репрезентацію Пв. ц. кр. Величеству учини, да бы се наша школска Депутація молбом подвргла. Ово предложеніе никакна одзива како кодъ мудрогъ г. предсѣдателя, тако и кодъ осталы г. г. членова ніе нашло, и зато є наравно ad acta одалѣно. Тко овде, кои публично заведеніе, подъ превышнимъ краљевскимъ надзираніемъ стоюће, одъ приватногъ разликовати зна, грохотомъ се насмѣяти, и risum teneatis amici узвикнути неће? По нашемъ мнѣнію наметніе бы было, да су нети предложили, да се Матица Депутацію повргне; што бы и желити требало. Баремъ бы о стању нѣномъ и превышнѣ мѣсто извѣстія добыло. — У истомъ засѣданію, говори се, да є Нвг. Высокородіе, ц. кр. Совѣтникъ, Великій Меценасъ и прослављенный Несторъ нашъ Г. Савва Тюкюлій одъ Кевермеша предсѣдательства се у Матици одрекао, зашто — незнамо, „но сигурно изъ важны узрока.“

Пешта 25 т. м. Нвг. Высокородіе ц. кр. Совѣтникъ Г. Савва Тюкюлій одъ Кевермеша данасъ є одпутовао у Бечъ.

Изселѣнія изъ Босне. У мѣсецу Априлу о. год. 150, у Маю 160, и до 21-га Юн. 73 христіана само кодъ Брода изъ Босне у Славонію є прешло. Остале и несмомнѣмо, кои су на другимъ мѣстима свое спасеніе у бѣгству тражили. (O.n.W.)

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

У Мадриту 27 Мая морао є єдан баталіонъ народногъ воинства нѣки противъ 2500 жена. Ожалошене оне новомъ уредбомъ своєгъ господара, кодъ коихъ су сн хлѣба заслуживале, скупесе кодъ истога фабрике одъ цигара, нападну съ уналѣнымъ у усты цигарама мужке служителѣ, єлапеки торжественну побѣду, докъ воинство ніе приступило, и Амазонке одъ цигара кудъ кою растерало. (Sp.)

*) Народне Новине одъ 23 т. м. явлію, да є у Новомсаду нема было. У.

Околности, кое су читанѣ краљевскоґ говора при отвореню Камере 26 Юл. пратиле, може быти су безпримѣрне у исторіи парламентарски сѣдница. Краљ е тако побуђенъ было, да ни говорити могао ніе. Дваредъ е почињао, али заплакъ. Скупштина викала е: „Живіо Краљ!“ и ово као да га е храбрило. На послѣдакъ може говорити, но гласъ му е было тежакъ и разбіенъ одъ унутарњи побуђења. Кадъ е изустіо рѣчь „утѣха“ немогаше своіой болы одолѣти, прекине говоръ и плакати почне. Скупштина е дубоко троњена была, и охрабљиваше краља съ поздравителнымъ узвикомъ, на што е онъ опетъ говоръ предузео. На концу петога краљ се дигне, скрети руке на прси, да бы имъ заедно и захвалность изразіо, што су га тако добро примили, поклони имъ се, и опетъ на столицу сѣдне, сцаніе яко, и марамомъ лице покріе. Потресаюћа ова сцена све присутствующе тако е поразила была, да едва за нѣколико минута къ себи су дошли. Краљ у осталомъ добро е изгледао, и чинашесе, да су га претрпѣња слабо обузимала. При непрестаномъ узвику: „живіо Краљ!“ дошао е къ себи. Сѣдница трала е была цѣлы 25 минута. (Sp.)

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

Одъ стране Врховногъ Надзирательства г. м. с. народны школа овымъ се свима, кои се тиче, до знања чини:

1) Да ни еданъ, кои бы допунтенѣ добыо, да изкыть изъ препарандски наука приватно положити може, ни кодъ дшптриктуалногъ Директора, ни кодъ истогъ Врховногъ Надзирателя пределушань быти неће, него предстати мора надлежећемъ препарандскомъ заведенію.

2) По другіи путъ обавлюесе, да свакій свршеный Препаратъ, кои бы управнїму штацію какову имати желіо, свое молебно прошеньи, собственомъ рукомъ писано, и крштенымъ свидѣтельствама, да е препарандске науке свршіо, подкрѣпљено, или надлежећемъ дшптриктуалномъ Директору, или самому Врховному Надзирателю што скорїе ручи.

Слѣдующе су управнѣме штације:

У Дшптрикту будимскомъ: Егра, Грабовацъ.
„ „ бачкомъ: Новый-Садъ, Болманъ, Бездедекъ, Шикложъ, и за скомобика у Тисафелдвару.
„ „ сремскомъ: Шидъ, Миклушенце.
„ „ темешкомъ: Дежанфалва, Темишваръ-Фабрика.
„ „ Вел. Варадскомъ: Белъ.

Пешта, 25 Авг. 1842.

ДНЕВНИЧНЫЙ КУКОЛЬ.

Редка е шпеница безъ куколя. Тако су и наши дневници. Навалio куколь, на клія — дибогме но тайнымъ правилама нарани. Мы ћемо у напредакъ и ми прорешетавати, и куколь одъ шпенице чистити. — Одма дакле ад реш!

У брою 65 Новина тако названы Народны проклія чађавый куколь изъ Новогезда. „О за Бога!“ зашто баремъ неименованый г. приносителю шпенициу одъ куколя неочисти, кадъ ю е већъ наумио у пештанскій кошъ сасути? Силомъ хоће и оно мало чистога зрна да одвоіи. — Жести се, и плакуе, што сербски Учителы неће више быти Учителы, него Професеори. Болазъ! та у 12 брою Скоротече ніе казано, да учителы елементарны школа (кое онъ разумѣва) неће више быти Учителы; они су, и остаће Учителы — Docentes. Но тамо е рѣчь о Професеорима наши Препарандіа, кои се неће више Docentes већъ Professores називати.— Истый г. приноситель тежко да е гдѣгодъ више што учіо, него кодъ „Лерера, Оберлерера и баке,“ кадъ разликоват' незна Docenta одъ Professor. Жао намъ е, ал' му помоћи неможемо.

У.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 8.)

Хальина одъ индиского муслина ружичне боя и одъ бѣлогъ пекина.

Цѣна ране у Пешти 26. Авг. Грошић. б. вр.

	найболѣ	средњ	лоше
Пшеница	170	160	147
Наполица	125	120	110
Раж	100	95	90
Ечмъ	80	75	70
Зобъ	60	58	53
Проа	—	—	—
Жута каша	—	270	250
Кукурузъ	130	—	110
Св. меса една фунт.			

Станѣ Дунава.

23. Авг. 4′ 3″ 3‴ — 24. Авг. 4′ 4″ 6‴ — 25. Авг. 4′ 8″ 6‴ — 26. Авг. 4′ 10″ 6‴ (надъ 0.)

ПОПРАВКА.

У поправки у последњемъ листу стављеной остале су ошъ слѣдеће погрѣшке неназначене: типографичны-тіпографичны, Жеву-Шваљиже, Кастиланъ-Кастиліонъ, рѣчи Фелдмаршаљ додати треба Лайтнантъ.

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ ношења, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. поштi съ полугодишнѣмъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Нро. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 30. Августа. Число 18. 1842.

АЙДМО БРАЋО!

ОДЪ

Николе Бибића Меленчанина.

После дуге тавне ноћи
Указасе сунца зракъ,
Векъ еданпутъ вала ноћи
И оставиг мрокій мракъ.

Та тко милый родъ свой люби,
Некъ послуша нѣгов гласъ,
Некъ за нѣга животь губи
Ма не вид'о седу власъ.

У ком' србско срце луна,
Ком' е мио србскій родъ,
Некъ безъ страха напредъ стуна,
И принесе добаръ плодъ.

Съ богомъ остай тамна ноћи,
Приближуе се' белый данъ,
Валда немо веке моћи
Разтерати тврдыи сан.

У ком' србска крвца тече,
Кои за србскій народъ мре,
За тай некъ се нечто пече,
Добићемо къ цѣли пре.

Айдмо дакле сложно къ цѣли,
Некъ защнли „слоге“ врагъ,
Нека види цео светь белый,
Да смо ноћи прешли прагъ.

Изъ Панчева 1842.

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

V.

Одношеніе народности къ развіянію рода човечіегъ.

Изъ нѣмачкогъ одъ Лава Троха Туша.

Има людій, кои се нѣговайо различнты у држави налазећи се єзика противе. Ови у интересу развіянія човечіегъ рода, гдѣгодъ бы ійшъ могуће было, сваку различность єзика съ лица землѣ сбрисати желе. Мы напротивъ увѣрени смо, да различность єзика развіянію човечіегъ рода ни мало на путу нестои. Свакій напредакъ людски дружина произлази изъ дѣлательности поедины людій. Ал' ій є мало, коима човекъ самъ собомъ мысли своє саобштавати може. Други ове мораю далѣ носити, ако треба, да постану обште добро, и да рода човечіегъ развіянѣ подпомогну. И то чине ови готово съ єднакомъ лакоћу, было у виду, у кои є мысао првый путъ обучена была, или у коемъ другомъ, кои ю на другомъ мѣсту разумльивомъ чини. Особито у наше време кадъ су средства за свако послованѣ векъ на тако многостручне, оштроумне начине умножена и поправлѣна, видимо, како се свака нова мысао на све стране као мунја разпростире међу све народе, кои су векъ довольно преправлѣни, да ю приме, и да се ньоме користе. Ніе дакле различность єзика у држави то, што послованю различиты народа на путъ стає, него — болѣ рѣи — различни степени изображенія. А да бы се ова препрека уклонила, нема другогъ средства, него да се народъ, кои є у изображености заостао, свойски изображава, но и то само органомъ нѣговогъ собственогъ єзика. Ако ніе паметно, да се поединый човекъ онымъ єзикомъ одраніе, кога онъ неразумѣ, то бы ішъ непаметніе было,

кадъ бы мыслили, да се съ народомъ, то есть съ великомъ множиномъ людій, другимъ каковымъ, а не нѣговымъ єзикомъ говорити може. Само є онда народу коємъ єзикъ у душевномъ съ осталымъ народима напредованю као каква препрека, кадъ є овай убогъ, и тако неизображенъ, да се за више душевно пословање употребити неможе, или кадъ є гомилица людій, међу коима онъ живи, одвећъ малобройна, да изъ средине свое нѣшто людій произведе, кои бы довольни были за свестрано одрањиваніе своєгъ народа брижутисе, и душевно пословање између нѣга и осталогъ човечества положити. У овакимъ околностима на свакій начинъ желити є, да се єзикъ умртви, и народъ, кои га є говориo, да се са срећнимъ, у коєгъ средини живи, народомъ сасвимъ слеша и саедини. Но и онда іошъ чини намъ се, да право средство, овай успѣхъ произвести, докгодъ людій, а може быти и читавы редова (Staende) има, кои никакавъ другій, но само онай неизбавльивъ єзикъ говоре, у томъ несастоисе, да изображени свою безъ помоћи брачу оставе, и съ немилосрдномъ скоростію себе сасвимъ угодномъ употребљенію новогъ єзика преваду. Скоріи, и мирніи ће прелазакъ быти, ако они са своимъ народомъ вѣрно и искрено до конца са претрпе, и посредствомъ нѣговогъ єзика свакога до овогъ ступня изображености доведу, до коега чрезъ ньи доћи може, и кои га за какву промену, коя како нѣговъ материяльный, тако и душевный интересъ посшѣствује, склоштимъ и изкуснимъ чини. Гдѣ пакъ какавъ єзикъ унутарню вредность има, да човечій духъ къ найумѣтнioй высини мышленія пратити може, као и у найунутарнью дубльину чувства, и гдѣ народу служи, да и по брои, и по сили своioй утежньи за преузвышенымъ са свакимъ другимъ такмитисе може: какавъ бы онда унтрбь нѣговъ живот стварн човечества учинити могао? — Єзикъ, коимъ се народъ у свако време служи, ніе ништа произволно. Оваковымъ законима захвалює онъ свой животъ, кои се никада немѣняю, кои по свима странама свѣта владаю, и свуда благосиляюћу десницу Божію указую. Баиъ тако є свакогъ народа єзикъ створенъ, како створенъ быти мора, да свакиданшѣмъ овога окружаю мыслій и правомъ осећања начину точно одговара. Свака у єзику промѣна скопчана є съ промѣномъ каковомъ у народу. И управ због тога ни єданъ народъ неможесе прве своєгъ єзика лишити, докъ све оно, што му є властито, неизгуби, и докъ собственый свой народъ быти непрестане. Тко дакле у обште, или у каковомъ особеномъ случа о неће да различити єзици међъ народима буду, тай мора желити, да обште свію народа быће изчезне. А то за цѣло желп сви начи космополитични противници. Они мысле, да постоянѣ различиты народностій заустав разпростиранѣ обштегъ човекољубія, и раѣ разлучене интересе, кое обштемъ благу на путу стое. Нама се напротивъ чини, да баиъ то, што се родъ човечій на различите народе дѣли, есть єдно одъ найчи средства, коимъ се единствени люди за право ближнѣљубіе изображаваю, и коимъ се найважніи свеобшите послови подпомажу. Истинабогъ свеобшите човекољубіе насъ найвише къ дѣлованію побуђивати може; али є срце човечіе узко, нѣгово знање много ограниченіе, него да бы у стању было допустити, да оно съ ньиме сасвимъ законѣда. Зато є премудрый створитель и друга іошъ чувства у душу нѣгову улію, коя, такођеръ благородна, натерую га, да къ ближой цѣли тежи, коя да докучити може, лакше ће средства наћи. То є любавь према своимъ сродницима, то є іошъ у тешнѣмъ кругу дѣйствујућа любавь према своимъ сънародницима. Многи, кои слободе духа немаю, да съ чистомъ савѣсћу за срећомъ цѣлогъ човечіегъ рода теже, овымъ ће чувствомъ побуђени быти, да у умѣренѣмъ кругу среду и благословъ разпростиру; а и найблагороднін човечества пріятель налази често у нѣму силе за мило дѣлованѣ,

гдѣ чувство обштегъ човеколюбія небы га одбранити могло, одъ наслѣдногъ непріятеля нѣгова рода, коега свакій одъ насъ у собственомъ нѣдру храни, то есть одъ користолюбія и леньости. Подобно одранителю, кои бы у дѣтету ону любавь, коју оно према своимъ родителима и браћи има, због тога угушити хтѣо, да само обште човеколюбіе у младо срце укорени, наопако ради и онай, кои бы одъ човека унутарню любавь према властитомъ роду отети трудіосе, съ увѣренѣмъ, да облагорођиванѣ значан тимъ подпомаже.

По одлѣпіе поедины народа ніе само за одрањиванѣ нуждно, но оно и по себи изискуе обстоятелства цѣлогъ човечества и различность народа неизоставна є. Што є кодъ єдногъ народа властито, што нѣговъ властитый значай сачињава, то є и опредѣлѣно, да човечеству властиту услугу чини. Потреба га дакле неразмотрено уништавати, но шта више настојвати валя, да бы се сачувао и развіо. По себи се види, да мы съ овымъ немыслимо и на сачуванѣ порока. Истинабогъ неможемо жалиборе одрећи, да се моралъ какавъ порокъ свеобштегъ разпростираня своѓъ ради, као значанъ влакъ народа указуе, и овомъ жалостомъ появлѣнію безъ сумнѣ свагда нѣки народа властита душевна способность за темель служи. Но премда ни єдна душевна способность по себи порокъ ніе, то ће ю ипакъ брижльиво у овакомъ случаю разсматранѣ свагда на такве изваньске околности привести, кое текъ учине, да она порокомъ постане. Ове произнаћи и уклонити тежня є правогъ човеколюбца. Тимъ нећемо онъ значай народа разорити, но облагородити. Свршеность — она, никадъ недостижна, єдинита є свеобшта цѣль свію людій. Дай у њой само различности како особа, тако и народа да разрѣшити тежимо! При овакой тежньи порока ће у народу нестати; властите пакъ способности, кое нѣговъ постоећій значай сачињаваю, и у напредакъ ће трајати, и овай свагда способніи быти, да човечеству служи.

ПОГЛАВИТА ИСТОРИЧНА МЬСТА У СРБІИ

одъ Дра Петра Іовановића.

(продужено)

Пожаревацъ: г. 1718 заключенъ є миръ међу аустріанскимъ царствомъ и отоманскомъ портомъ. Год. 1815 затворесе у нѣга Турци, кое Срби са свію страна гоняху. За мало времена ударе Срби, и придобыю га. Онда єдна страна Турака побѣгне, а друга се сакріе у цркву, да се отуда брани. Но трудишесе бадава: цркву такођеръ отму Срби, првый пакъ, кои на непріятеля нападе, быо є Кнезъ Милошъ Обреновићъ.

Пореч: год. 1806 узеть одъ Србаля, подъ предводительствомъ војводе Миленка Стојковића; год. 1815 преданъ одъ видинскогъ Паше Кнезу Милошу Обреновићу.

Ягодина: славна побѣда Србаля надъ Турцима, послѣ дводневе, 29 и 30 Іунія, весма крвопролитне битке. Срби су овде обколѣни были са свію страна найодабранїомъ турскомъ войскомъ одъ више него 125.000, подъ началничествомъ шесть поглавиты Паша.

Ћупрія и Паратинъ: међу ове двѣ вароши, у селу Иванковцу, Турци яко побіени быяху одъ Србаля, подъ предводительствомъ војвода: Младена Миловановића, Кнеза Момира Стояновића, и Кнеза Милоя Петровића, год. 1805. Ту Срби одраже побѣду надъ Турцима год. 1806.

Бая и Алексинацъ: битке Србаля съ Турцы год. 1805, 1806, 1809, 1810 и 1817.

Између Баћ и Алексинца, и између Алексинца и Рожнѣ основали су Срби год. 1805

дв̀ яке твр̀дин̀ѣ: єдну на р̀ѣци Каменици (имена ioй се незна), а другу близу деснога брега источне Мораве, гласовитый Делиградъ. Кадъ су год. 1809 Турци завоевали Баню и Алексинацъ, обадв̀ове твр̀дин̀ѣ быле су обколѣне одъ 80.000 турске войске, дошавше изъ Нише. Прву є одъ овы запаліо войвода србскій Стефанъ Синђелин̀ъ, те тако цѣла твр̀диня, са свыма Србима и Турцима, кои на ню ударише, у зракъ отиде. У другой 3000 Србаля, чуваюћи ю до последн̀ега издиханія, остаде на м̀ѣсту све до єдиога, кои, подобно Шпартанцима кодъ Термопила, заслужише одъ потомства в̀ѣнацъ безсмртности. Делиградъ су найпослѣ завоевали Турци год. 1814, кои га затимъ и разруше.

Одъ многи села гласовита по кровопролитымъ биткама Србаля съ Турцы, и особито важна у историчномъ обзиру єсу четири, именито: Топола, Сибница, Добриня и Таково. У Тополи роѣенъ є и саранѣнъ врховный воѣа Србіе Ђорђе Петровин̀ъ Црный. — У Добрин̀и пакъ родіосе є князь Србіе Милошъ Теодоровин̀ъ Обреновин̀ъ. Првый коракъ къ народной войни быо є воѣе Ђорђа у Сибници, год. 1803, — Княза Милоша у Такову, год. 1815. Имена овы витежки Владаоца прекање и у найдальше потомство: Црнога Ђорђа, као ослободителя Србаля одъ дугога и тежкога ярма турскога; Милоша Обреновића, као утемельителя независиме владе у Србіи.—

(конацъ сл̀ѣдуе)

СРЕЋА ПРЕКО НОЋЬ ДОЛАЗИ.

Турска анекдота.

У нѣкомъ селу живаше човекъ єдан именомъ Хассанъ. Онъ поредъ свега своега труда и марльивости ништа уштедіо ніе. Быо є сиромах, акопремъ є у селу наймарльивіе радіо. Проѣе крозъ село єдан Дервишъ. Хассанъ приступи къ нѣму, да га за савѣтъ запыта. Свако ютро, говораше онъ, у 4 сата идемъ съ моимъ коньма на посао, оремъ њиву и сѣемъ съ найвећомъ помньомъ; инакъ ми є жетва увѣкъ слаба, и іошъ ми се често и питете догоде. На то му одговори Дервишъ: ты бы желіо богатъ, и срећанъ быти? Али срећа се неможе уловити, она долази преко ноћи, она те тражи, али ты неидешъ за њомъ. Хассанъ мысляше: Е добро; то я лясно могу покушати. Сутра данъ пробуди га жена у 4 сата, али Хассанъ іой тихо рекне: „Я данасъ неидемъ на полѣ на посао.“ Обрне се на другу страну, и опетъ засни. Како, рекне жена: зарь нећешъ ништа више радити? Ахъ, шта ће онда одъ насъ быти! Хассанъ изъ сна промрмля: „срећа долази преко ноћи!“ Сусѣди, кадъ су на полѣ отишли, чуђахусе, што Хассанъ іошъ непрестано спава, а жена му лелечући коекуда трчи, и приповѣда, да іой мужъ више неће да ради.

Исте ноћи сусѣдъ му сніе, да на єдномъ, нѣму познатомъ, єданъ сатъ хода одъ села удалѣномъ м̀ѣсту, благо закопано лежи, кое онъ вала да изкопа. Сви су коньи селски у послу были, само Хассанови су безпослени у штали чамили. Дође сусѣдъ Хассану, и рекне: „Узаймы ми брате твое конѣ за ову ноћь: добро ћу ти за њи платити.“ — „„Охо““ помысли Хассанъ „„гле, већъ иде срећа. Добро пріше, можешъ ій узети.““ Сусѣдъ отиде съ коньма на оно м̀ѣсто, кое є у сну видіо, и почне копати. — Заиста у дубокой ями наѣе грдно благо, кое є єдным каменомъ покрывено было. Садъ се доле сиѣе, изнесе злато, и натовари га на свое тальиге. Ове су већъ быле сасвимъ напуньене. Сиѣе се іошъ, да са остаткомъ напуни свое џепове. Но када є обтерећенъ златомъ горе се пужао, омакнесе, свалисе натрагъ у яму, и савъ се изпребія.

Коньи цѣлу ноћь мирно стояху предъ ямомъ; но кадъ засвити, полако се крену путемъ куѣи. Кадъ Хассанъ сутра данъ устане, изиѣе на дворъ, и упрепастисе, кадъ

види силно злато, кое су му коньи у двориште довукли. Садъ се обогати, и у тихоћи захваљиваше Дервишу, кои му тако мудро савѣтоваше.

Кадъ нѣмо срећу, она бѣжи;
Кадъ ю ветражимо, сама намъ дође.

ОТЕЧЕСТВЕНО.

У Бечу є недавно изишла књига „Ein Haupthindernisz des Fortschrittes in Ungarn“ одъ Дра Вилдвера Майтштайна. У њой списатель вели, да найглавнїи узрокъ досадашнѣгъ ненапредовања радиности у Угарской лежи на слабой напопулацїи, будући у Угарской на єдну четверокутну милю само 2.600, у Ческой пакъ 4.204 становника долази. И због тога Угарска много манѣ производа доноси, него колико бы се одъ пространства землѣ очекивати могло. Тако н. пр. доноси Угарска на годину 2,300.000 мерова пшенице, Ческа насупротъ, едва полакъ толико велика, дае на годину 1,892.800 мерова. Радиность у Угарской неможе тако обилно цвѣтати, што врло мало има варошїй и села, коя небы заузимала просторъ одъ више него 68 четверокутны миля, у Ческой напротивъ на єдну варошъ долази 3—4 милѣ.*)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Не одкрывай народа твога недостатке.

Као што вода и добра и зла свойства оны землѣ жила, крозъ кое тече, прима, и са собомъ носи; тако и човекъ узима собствености окоу себе, подъ коимъ се родіо, и кое зато на њега и втечєнѣ има. Нейма народа, да и ни найизображенїегъ, кои не бы првоначалный какавъ недостатакъ имао, кои сосѣди њиови доста оштро критизираю, было то сосѣдъ изъ желѣ себе одъ таковогъ предохранити, или изъ ревнивости. Право є торжество за окрестногъ мужа, кои ове недостатке поправи, или ій баремъ тако запушка, да ій опорочителъи и правосудіе не опазе, и тако критика страноземства у лаки остане. Онъ чрезъ то прибавля себи отличну славу, да є онъ између земляка свои онаковъ было, као што му є быти требало, и ослобођенѣ одъ овогъ народногъ недостатка съ толико већомъ му се заслугомъ приписе, будући се човекъ чрезъ ово, као и чрезъ сваку другу редкость обрадованъ и застыђенъ наће. Находи се такође недостатака, кои су некимъ семенма, чиновма, званіяма и вѣковма свойствени, и съ овыма особито сроћени; кадъ се ови у єдной особи заедно догоде, то постае одтудъ, ако се благовремено не предвари, неносимо чудовиште.

ДОПИСИ.

Баванште 1 Августа 1842.*)

Появлаемъ новога повременога списанія „Скоротеча“ новый є корякъ србскога у књижевноме свету напредка учинѣнъ. Осмый намъ ово путъ у пространый србскій светъ „Скоротеча“ изиће— свагда на себи печатъ родолюбія носећи. Срећно намъ дошло драго и мило ово србско чедо! срећно дошло и духовено намъ; на радость и сторичну нолзу было! Я та поздравлямъ, и молимъ Бога, да га благослови, да намѣрену цѣль достигне. Цѣль „Скоротеча“ као што оглась прваго Листа гласи „сачувањ мила народности србске, подпанѣ србске изображености, а особито умноженіе фонда народны училишта“ есть сваке похвале достойна. Ово безъ свакога ласкања, чисто и простосрдачно кажемъ — Єдно бы само одъ срдца желили, да бы се образи моде, кои се у „Скоротечи“ придано, и „у србской народной пошили“ ако не непрекидно, а оно поне кадъ и кадъ свету србскомъ представљали. Каква бы то превелика за србство добыть была, кадъ бы у образцыма моде, пошива народна, коя Србља по Банату, Срему, Славонїи, Хорватской, Далмацїи, Црной Гори, Херцеговини, Босни, Србїи, Бугарской и другимъ земљама— носе, изображена гледали!

Я знамъ да є то трудно толика пошива, изъ тако пространога и разштркамога србскога света набанити; єръ гди су тїи родолюбиви србски живописцы, кои бы насъ съ овымъ обрадовали? Кои

*) Што се напопулацїе и производа тиче, нимало се овай списатель неслаже съ Фиђешомъ, о коме смо у 12 бр. ови листова говорили. У.

*) Због мнозине дописа задоцнѣло. У.

бы поединa мошнa свію изчисленыe земала на малом образу изобразили, и издавателю ради мѣдорезаня послали?

Колико бы, и какво бы унечатлѣнѣ то на цео родъ србскій учинило! Та поле Србинъ видити мѣдорезъ србске дѣве у прекачи, него Бечкиић у скупоцѣномъ баядеру; миле бы му было гледати србску неву у убрадачу, него поносну Парижкињу у флоренштинер-шеширу; но витежомъ нису Србкиње, съ претканымъ одъ сваке стреке опасану појасомъ, Србинъ правый желиће и радіе бы сматрао, нег гиздаву Флоренткињу са прљавымъ бормосомъ одъ шетње.

Съ образозрезима народне ове ношнѣ сачували бы поздньимъ нашимъ потомцыма србску народну мошню, кои се одъ дана на данъ очевидно по народу губи, и преображава. Изчезли су еръ зубуни, редки су убрадачи, не носе се злаћени рукави. — Потомцыма нашима была бы ово неоцѣнѣна драгоцѣность, и она бы предцыма своима за то вечито благодарни были. — *)

Илія Беријкъ.

Новый Садъ 2 Августа 1842.

Новый Садъ, у комъ е сегра Србства, лепо у милой своіой народности напредује. Шта души коіой може миле быти, него кадъ чуе свобьодно говорити о своіой народности, књижеству, о његовом напредованю, о драгоцѣнымъ заведенѣма, и ове напредку? Лѣпо е говорити, ал' е лѣпше радити. Но ништа у природи скока нетрпи. — Свако рађа корень, овай носи влать, влать ће трпе платити. То е природный течай. Тако ни мы Србьли стыдитисе нећемо, ако кажемо, да се кодъ насъ садъ текъ сѣше баща, — само моглити вала, да то буде чисто. — Свуда по цѣломъ народу видимо будинъ духъ, свуда веле „народность, просвѣта;“ нити ћу плашљиво рећи, да се и овде у Новомъ Саду ове сиете рѣчи гласаю; да не само се оне гласаю, него се о томъ и ради, премда нѣки сасвимъ неправо ова И. Саду одузимаю. Красно кодъ насъ владаюћ языкъ свой нѣгуе, као светињу цѣњеи га, и народность у грудима питаюћи. Свака е векъ наша Србкиња познала, да е кудъ камо милія своме Србину, кадъ србски збори. Садъ се дичити може Новый Садъ съ овакавымъ родомъ, дичитисе може и са найотмѣнѣнѣмъ, родолюбивымъ напоенымъ, у роду и књижеству србскомъ великимъ мужевима, кои народность помажу, Скоротечу, Народне и Србске Новине нескономъ драже. И ево, да бы свакій, — кои такове дрзати неможе, а читати бы ій изъ свегъ срца желіо, — благородну свою желю достигао, договорившее нѣки, и ревеномъ но еднe одъ сваки плаћаю, и на иномъ мѣсту у гостіонници кодъ зелена вѣнца оставлаю, где е свакоме уви и читати слободно. Ту ти се садъ непрестано чита тако, да се лесно увидити може жарка любань Новосађана къ народности! —

Немогу пропустити, да іошъ нѣколико рѣчій и я о новозаведеномъ овде црковномъ нѣшію на моте некажемъ. Што се овогъ тиче, ніе баш онако, као што г. дописатель земунскій єдногъ у Народнымъ Новинама рече, нашемъ православномъ сасвимъ сходно. Доста е и странога помешано! Мы сада сва у цркви поити неможемо; еръ нота предъ собомъ незнамо, а баш и незнамо изъ мы читати! Дођемо дакле у цркву, да ни чуемо. Но на жалость и мы слабо, а простіи башъ нимало неразумѣ-ду, што се поп! Садъ пакъ у време вакаціе мора свештеникъ сам изъ олтара да Господи помилуй одговара, ако никогъ у нѣвници нема. Дѣца, кои су по спрштетку изишта овде остала, нѣвати единствено немогу, кодъ су скупа учили хармонію (?) састављати. — Та красно е наше православно нѣвік карловачко, ако и ніе на моте. Сви га знамо, сви га нѣвамо. — Г. Морфидесъ, учитель нѣнія, путовао е са своимъ ученицыма. — Кадъ е натрагъ дошао, нема опетъ тко да пои, а онъ у нѣвници сѣди! 600 фор. плаће прима!! Небы л' болѣ было, да се съ тога основе алумнеумъ за сироте ђаке, кои са стране долазе, штипендіе, библіотека и друга користнія? Овога нема! А и то не мало смета, што ученици слабо долазе овамо у гимназію! — За садъ доста, другій путъ више.

С. М.

*) Ово е права и єдина жеља, коју съ предузећемъ нашимъ у грудма питамо. Мы смо одъ стране издавателя овы листова на све стране югославске Славіе нашимъ пріятелима и познатымъ у литератури мужевима писали, и молили: да намъ образе наше народне ношнѣ съ точнымъ описомъ шаљу, да бы ій резали, листовима нашима придавали, и тако потомству найдражіе благо сачували — но до данасъ ніе намъ ни прошнію никаквъ одзивъ недоіе. Садъ далеке явно позивамо све пріятелѣ народности западнюжны Славена, да благу жељу нашу посићіе у дѣло привести. Путовни могу быти разанчни, али волю сви имаймо едну — рекао е слабый Коларъ. У.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Изъ Пеште. Єдна одъ цѣлій, коіой съ листомъ овымъ доћи намѣравамо, есть, да народъ нашъ достаточно извѣстіе о школама добые. Не изображенъ Народъ безъ школа есть као човекъ безъ свѣће у ноћи! Мы хвала преблагой милости благоутробне каде наше школе имамо, у коима намъ сѣћуту ума разгонава свѣтъ христіанске изображе-

ности. Родољюбци су знамените жертве на основаніе школа принели. Мы ове дужне родителе наше слабо познаемо. Зато ћемо у напредакъ све оне, кои су на умноженіе фонда школскогъ што допринели, у овымъ листовима похвално назначавати, небыли се тимъ и други наумили како Срблји, тако и единовѣрна браћа наша Власи и Грци побудили, да редкимъ примѣрима подражаваћи школе наше у још болѣи цвѣтъ поставе. — Једна одъ найзнаменитіи жертва, коя е на олтаръ народны наши школа положена, есть Благороднога Г. Петра одъ Асимарковића. Овай редкій и сваката подражанія достоинъ родољубацъ, увѣренъ да безъ изображености нема срѣће народне, безъ школа изображености, а безъ довольне фундаціе школа, још год. 1812 писмено обезпеченіе на 10.000 фор. у старымъ банкама одъ себе е дао, на кое новце онъ и данасъ уредно интересъ плаћа. Ове Асимарковићъ сребка е Клію у златну вѣчности книгу уписала! Хвала у више рода на редкомъ пожертвованію; слава и довоља безприкладнога пожертвователю! —

У брою 65 мађарски новина „Jelenkor“ находимо дописъ једанъ изъ Арада о школской визитаціи нашегъ Врховногъ Надзирателя Г. Евгенія одъ Ђурковића. Мы слѣдующе, као найважніе, изъ истога дописа у краткости изводу роду саобштити за дужность нашу држимо. Кадъ е г. дописатель опширномъ и разборито о воспитанію, изображенію, и о достиженію чрезъ то народногъ благостоянія говорію, и показао, да мужеви у высокимъ званіама, конма е надзирање и управленіе обштегъ воспитанія повѣрено, познани су, да на полю томъ съ найболѣшимъ успѣхомъ дѣлаю, вели: г. н. е. народны училишта Врховный Надзиратель Г. Евгеній одъ Ђурковићъ ове године по темишварской, торонталской, крашовской и осталыхъ варошама у србскимъ, влашкимъ и ерчкимъ школама држао е изпите. Сведа та после изпыта, кои се свагда съ божественымъ молитвама и цркненымъ пѣнѣмъ почињао, видисмо и слушасмо, како у обштинама найсрдачнијихъ словоса и отечественихъ знаменанѣхъ скупљане обучава, да вѣрни и покорни буду закономъ своме Владателю, кои сваката, безъ разлике вѣроисповѣданія по заслугама найблаготробнѣ општрава, и свемилостивозъ штедротомъ своіомъ покрива; да вѣрозаконъ свой наше, свой материнй езикъ, као найвеће народа скровиште, изображаваю; да дѣцу свою у любави и согласію настављаю, отечество, и сватечественике любе, не само свое поглаваре и старешине, но и сваката вѣроисповѣданія свештенике почитую, и своимъ примѣромъ предходећи нравн дѣце свое облагороўаваю. При изпыту опетъ видисмо га, како дѣчицу слабога разсуђенія заноста вѣшто и съ любкомъ снисходноћу, одъ єдногъ до другогъ идући, отачнскославскимъ рѣчма изпытуе, и преслушава, самъ књигу превртући, и врсте на листовима назначујући. Найпосле говорію е о великой важности народногъ изображенія; опоминао е учителѣ, да са старешинама и свештенициома, свима дужно почитаніе одаваюћи, согласно младежи обученіе и изображеніе како у христіянской, тако и осталымъ наукама и езицима способствовати непрестано. Срећа е нама послужила, заключава г. дописатель, дивитисе великомъ трудољубію овогъ господина, кои одъ 4 сата изъ кутра до 10 у вече са званіемъ своимъ — вѣрно дѣлаюћи — зенимасе. Радуемосе, што у мужу разумногъ, ревностногъ и савѣстногъ мужа почитовати можемо, кои се труди, да србскій, грчкій и влашкій народъ у пуномъ уваженію сачува, и къ общемъ благостоянію и срећи найправизнъ и найпречимъ путемъ приведе!“ — Ово заръ могло бы и за одговоръ служити на вишекратна, слѣна настрана на нашегъ Врховногъ школа Надзирателя одъ стране Учредничества Новина тако названы Народны?!

Изъ Бач. Нѣг. Высокопреосв. Г. Епископъ Вршачкій Іосифъ Рајачићъ, приликомъ пролазка своіъ у повратку изъ товлица будимски кроз Бачу, находіо е овдашнѣ погорѣле православне цркве, и изъ пречелике свое архіепастирске штедроте 250 фр. у сребру даровати нимъ сродствовао.

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

Енглеска потроши на годину до 118,000.000 фунтіи сванма. (Нин.)

У Пасн, кодъ Парнза, єдна госпоа одъ 82 године, пала е жертва несрѣнногъ обычая, коіу у постелы читати. Завіка одъ постелѣ запали се; несрѣћницу е прво димъ угушіо, затимъ е погорѣла; и кадъ су у кутра ушли, само пепео наіу. (Нин.)

Пѣкій Черкезинъ (покољѣніа легинскогъ) поглавица, у войни, коіу садъ Руси са Черкезима воде, одликовасе е не само храброшћу, и одважношћу, но и безчовѣчношћу съ покореныма и заробљѣныма Русима. Съ малозъ четомъ нападне онъ на єдно по Русима заузето село, и безъ милосрђа паде све, што суровостъ ономъ людству на путъ пиће. Но опустошавши обшпрни пѣко село напће на жестокъ одпоръ єдне чете станыоіи Козака. Као биченѣи стародавности юнакъ борюсе е черкезкій поглавица съ нима, и већъ цѣла мѣсеца пратіи пятине, но онъ се као одиграше, на послѣдакъ ранама обвеуть збогъ истечене силне крви немоћанъ падне, и увакенъ буде. Доведу га предъ управителя найближегъ мѣста, кои га запыта: Какву каштиву седъ чека, кадъ е противъ цара, коіемъ е покоранъ быти дужанъ,

устао, и рановао? — Вы ми некете ништа чинити! — одговори неустрашимо занатлија. — Вћрујешь ли то? и зашто мислишь? Ћрь нашь е царь много повћренија, него да бы се едной--- дћвојки осветио. Я самь женска, кои се е заклела отцу и брата смрть осветити, кои су противь Руса борећи се погинули. — Овај се догађај, дочимь истина нћгова посвћдочена буде, Руском Цару яви. Великодушный Владаоць заповћди ранћну сасвимь излечити, и съ пристојношћу пратиломь, у нћномь поглаварскомь одћлу, у Петрбургь довести. (W.Z.)

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЋСТИ.

Нћг. Высокоблагородіе Врховный г. и. с. народны школа Надзиратель Г. Евтемій одъ Бурковићъ, изволили су Симеона Стћпанића, свршеног препарата поставити за Учителя у Ловри. Овај новопостављный званичникъ обрекао е на умноженіе школског фонда одсадъ сваке године по 4 фр. ср. давати.

Одъ стране Врховног г. и. с. народны школа Надзирателства налаже се свима Учитељима и мћстнымъ школа Управителыма, да кои ошть досадъ своя чиновна полгодишња табеларна школска извћстія своіой надлежекой Дирекціи послали нису, такова по свесвысочайшои уредби безъ свакогъ закоснћнія одма послати имаю — иначе су подъ строгимъ одговоромъ.

ДНЕВНИЧНЫЙ КУКОЛЬ.

У брою 30 Пфенингематацина, тако названогъ „Србскогъ Народногъ Листа,“ муча е г. П. А. Поповићу, што незна тко е учредникъ Скоротече. Кадъ му е мука, морамо му лека дати. Наше баке обычно, кадъ кога мука ухвати, међу сирћета подъ нос. Мы г. Поповићу у натури сирћета послати неможемо; зато му сообштавамо рецептъ, кои за нћга єдань пріятель нашъ у листу къ нама написа, на мекъ си трожи. Шатъ єдногодь у механи наће. Ево дакле: „А шта ће г. Поповићъ изъ Србіе противъ Учредника Скоротече, што незна ко е, на жвале; оно е право татанће, ћа ћу, на косшта, оно е: девојке како вамъ уши не зебу. А ко е за нћга дуго времена знао, кадъ е найлаћнъ одъ г. Павловића, кои е себе учредникомъ писао, онъ као учредникъ безъ подписа радіо. Па ко е за г. Сергію Николића, за г. Ђорђа Петровића кодъ г. Павловића знао, па ко и данасъ за г. Филиповића зна. Ни е ли поштеніе учредника неименовати, него га именовати, а онай небыти него другій? Онъ показуе овде чисту накость и себичность крайню, као што су и противъ Арнота показали. — Болћ бы было, да е г. Павловићъ место онога Поповићеногъ татана наше мотрјо на преводъ у своимъ новинама, на небы читати морали у истомъ 60 числу Christliche Banden преведено са „христіянски союзи,“ и Stimmung „согласіе,“ и тима подобна.“ Къ овому мы ошть додаемо: неименоватисе кодъ насъ незначи „играти се жмуре“ и „у маске“ облачити, него онай се жмуре игра и у маске облачи, кои подъ измышлћнымъ именима коекакве лажи и блевотине по свћту разпростире, као н. пр. што чини Милошъ Поинћъ, Краљевићъ Марко и т. д. Међу тимъ мило намъ е, да се и г. П. А. Поповићъ одважи на дћла своя собствену фирму ударити; ћрь — као што е обште познато — онъ е досадъ найвећій любитель было ано — и псеудонимитета. У.

НАВЂШТАЙ.

Изъ Єтре 25 Авг. т. г. У числу 48 Народны Новина о. г. огласіо самъ, да Єтарска црква потребуе у грчкомъ єзику некусна пћвца, кои бы и дћцу обучавати умео. Ову самъ рћчъ тому придодати заборавіо: „обучавати умео у грчкомъ пћнію.“ Зато су се пћки за учителя препоручивали, кое знаніе одъ самога правительства школскогъ зависи. Я самъ таки своимъ начиномъ погрћшку кодъ учредничества Н.Н. поправити старао се; но вуе. Зато како и ово, тако и то, да е грчкога пћвца мћсто пећъ подъигнћно, у Скоротечу ставите молимъ. Ник. Поповићъ, црковный тутор.

Цћна ране у Пешти 29. Авг. Грошић. б. вр.

	наиболћ	средње	лоше
Пшеница	168	156	145
Наполица	120	115	110
Ражь	100	95	90
Єчамъ	80	75	70
Зобъ	60	58	52
Проя	115	110	—
Жута каша	240	230	—
Кукурузъ	100	—	—

Св. меса одна фунт.

Станћ Дунава.

27. Авг. 4′ 8″ 9‴ — 28. Авг. 4′ 7″ 6‴ — 29. Авг. 4′ 7″ 0‴ — (надъ 0.)

☞ Ошть има нћколико ексемплара одъ листова наши. Ако ій тко имати жели, нека се изволи пріявити. Овомъ приликомъ умоляваио г.г. предбройнике, кои ошть платили нису, да намъ ћоште послати изволе.

Одправница Скоротече.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недељ, Четвртковъ на по табака съ образомъ мошина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког м. кр. ношти съ полгодишњомъ цћномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

НЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 6. Августа. Число 11. 1842.

ЗАВЕШТАЙ.

одъ

Ст. Марковића.

Луна кріе бледый зракъ,
Облакъ прати тамный мракъ;
Сѣверъ езеро мути,
На олую те слути:
Звиждн граѣмъ віоръ якъ,
Да се трови живый свакъ!
Ах' неке Смилана,
Одъ своґа драгогъ любаѣма;
Узтрча се долиномъ
Да с' састане съ Миланомъ;
И езеро кадъ стане
Стуни ньму ішъ ближе.
Муиѣ често сепау,
А громови рикау:
Тама кріе драгогъ станъ,
Смилан кварн милый нлнмъ.
„Авай Боже!“ викаше,
На драгога чекаше,
„О, утишай буре зле,
Да ми доѣе мое сне
Вѣло перѣ Милане.
Реци Боже да свеме!
Душа моя любин' тогъ
И до гроба оне могъ.“
Клечала е Смилана,
Те е Бога молила.
Ах' езеро таласно,
Ков пречи ни ласно,
Бѣснило е све више.
Груди вевма іой бише:
Драгогъ нема, на нема,
Стену талась а дема.
„О! та ніе Милане
Заборавіо Смиляне;
Ніе, ніе, душе ми,
Противъ иду съ више ми
Богн сами, Богн сви,
Огрешили шта смо мы?
Отацъ, майка нли су,
Срѣћна чада кадъ нису,“
И всѣхъ више немогла,
Тугомъ е изнемогла —
Своснѣ живогъ слутеня.
Севне синна седъ мунн..
О! шта види несретна
Смиля, бледа, жалостна!? —
У талассы Милана
Драгогъ своґа любѣна.
Стена чунъ му разбіа,
Нѣга талась а віа.
Бледъ предае ньму се,
Гласомъ слабымъ викаше,
„Съ богомъ, съ богомъ премила,
„Ладномъ ћешъ ми быт' нила!
Ах' и верна Смилана
Люби своґа Милана;
Кадъ неможе помоћи,
Она за нимъ ускочи:
Те обое тонуше,
Затрлѣни ваѣше
Гробъ езера мутногa
Край живога меднога.

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

одъ

Професора Исаковића.

(конецъ)

„Чуйте ме, вы граѣани Итомпски! слободни Мессенци!“ — тако започне Аристодемъ — „Блажени Богови ніиту одъ насъ крваву жертву. — Ако желимо побѣдити, ако нећемо, до намъ се ови зидови, ови храмови божественн, домови наши сруше — ако нећемо, да намъ дѣца и списаоца дѣчи-

ца наша подъ убиточномъ онтриномъ мача крвлю орошена попадаю, ако нећемо, да тежке синћгъ робства ланце носимо: то мора єдна дѣвойка изъ краљева породице олтару Богова животъ свой жертвовати. — Я вамъ радо, вѣрни сограћани! миле кћери мое Хариклее животъ жертвуемъ за спасенѣ ваше, и вы ћете онда слободни, побѣдители — побѣдители Шпартанаца быти! — Зидови ови стаяти ћеду; у храмове ове ћеду Граћани гомиломъ врвити, домови ћеду ови васъ, срећне оцеве, супруге, дѣчицу у себе примати, никакови ланци нећеду руке ваше стезавати; я вамъ даемъ, што више нежели животъ самый любимъ, єдиницу мою на жертву, крваву жертву, за умирити съ њомъ разяреве Богове.“

Хариклеа при рѣчма тимъ падне у наручія држећи ю дѣвоика.

Народъ є усклицавао, и обасипао Аристодема и Хариклею цвѣћемъ.

Свештеници приступише садъ олтару, стадоше разсипати освећеный ечамъ, упалише ватру на олтару, и усоше црвено вино у њу. Онда приведоше свештеници бика са позлаћеныма роговима, и цвѣћемъ украшеногъ, одсекоше му са чела косу и бацише у пламенъ. После єданъ одъ свештеника оштромъ сикиромъ одѣли му одъ трупине главу, ухвати крвь, помаже масћу крваву парчадь, и баци у пламенъ, па онда са црнымъ виномъ пошкропи.

Садъ се започне пѣванѣ за жертву. Молили су се свештеници, мужеви, младићи и дѣвойке. Овако су пѣвали свештеници:

„Прими Зевсе, и вы други Бози!
„Пріимъте штедро крваву намъ жертву,
„Па прекиньте са рукама моћнымъ
„Люде ваше, ту губећу войну.

А гласъ народа повтори:

„Прими Зевсе, и вы други Бози!
„Прим'те штедро крваву намъ жертву!“

Овако пѣване младићи, да су се горе разлегале:

„Храни Зевсе дрктаюће дѣце,
„Што те сваког сдаюћи моле,
„Да њимъ земля, потоком крвава
„Њиовъ цвѣтакъ непомѣ животъ.

„Хран'те Бози! на спси дѣтенце,
„А и старца са сребрны власи, —
„Да назрѣ око юнакомъ нарасти,
„А юнаке да свѣтуе онай.

А гласъ народа повтори:

„Хран'те Бози! на спси дѣтенце,
„А и старца са сребрны власи.

Овако пѣваху дѣвойке, пружаюћи руке на небо:

„Хран'те Бози! у битки юнаке, —
„Да сѣкаћемъ бритки њиъ мачева
„Громаде се дрктаюћи врага
„Растураю, и смрьу утиру.
„Хран'те Бози! стѣне Итомине,
„А међ' њима и храмове ваше,
„Да бы кадгодъ Месенски умуци,
„На высъ среће родъ уздигнули свой.

А гласъ народа повтори:

„Да бы кадгодъ месенски умуци
„На высъ среће родъ уздигнули свой.

И пѣванѣ одечи — —.

Онда поведоше два свештеника Хариклею къ олтару. Она ватреныма очима погледала є младиће; но Полидора ніе опазила. Посртаюћи, бѣла као снѣгъ, ступала є къ олтару. — Срце іой є здраво куцало. — Она дигне руке горе. Богови!! — тако є говорила она, више што изрећи, раздрто срце њено недаде іой. Аристодемъ сакріе главу, а свештеникъ замане всѣкъ сѣваюћимъ челикомъ. —

Садъ накъ, — о небо! — упадне бледъ, — тресећи се, — дисати немогући, — са накостреченомъ косомъ, — као разораваюћи громъ, изъ руке Зевса пуштенъ, — праћенъ одъ цѣломудрены младића, — мачемъ машући, — крозъ редове дѣвоика — Полидорь.

„Не жертвуйте!“ повикне онъ страшнымъ гласомъ — „или ћу я жертвовати, я, и другови мои, да ће се олтарь одъ ваше крви све пушити! Она є моя! — тако ми имена божећъ! моя! моя заручница! — “ А младићи са свѣтлымъ мачевима ужасно окруже дркћућу дѣвойку. Укочена стала є скупштина, укочени свештеници; пламенъ се на олтару угаси.“

„Чуйте ме, граћани Итомпски! чуйте ме Ефтиде!“ — но запћутзено одзва се гласъ

народа, пуић псовке, што є олтаръ обезсвећенъ.

„Чуйте ме, за име Божіе!— Овде на олтару Аполлоновомъ молимъ се я, чуйте ме! — Гледайте!“ — подере кошулю своју „гледайте! изъ овы є рана за васъ крвь текла, за васъ и дѣцу вашу!— Трипутъ самъ я славу храбрости крвлю моіомъ задобыо, онда ми є читава войска наша на полю борбе усклицавала. — Ваците мало погледъ у прошавша времена, я самъ быо онай, кои самъ гордогъ краля Ѳеопомпуса са крвавымъ ранама натрагъ одбіо; онда ми є Аристодемъ кћерь свою обручіо. — Она є моя! не припадлежи више Ефтидима!— Оди, Хариклео!“ она падне поредъ њега на колѣна.— „Єси л’ ты моя?— говори!“ —

Са слабымъ гласомъ рекне она: „„твоя самъ!— твоя заручница!““

Полид. Ха! овай за жертву вѣнацъ одъ лѣпе твое косе!“ Ваци га у гасећій се пламенъ! „ко има право на ню?— съ тимъ ћу се я равнати! некъ дође само тай!“ — стане махати мачемъ.

Аристод. (ћими тамо) Она є моя! Полидоре! іонъ самъ отацъ я!— она є моя! жертва за ярость Богова.— Одите, свештеници, узмите ову дѣвойку!—

Полид. Узмите!— одите!— крвлю ћу жертву бонадисати.— Дѣвойку?— Ха! тако чуйте!— Она є жена моя!— поси у кралу сзоме дѣте мое!— Мати є! моя, моя мила супруга!

„То ли є? Хариклео!“ пытане ю Аристодемъ ладнокрвно и єдито, — „трудна си?— жена?“—

Ова дигне руке, очи, клечећи іонъ, къ небу, и рекне: „„єсть! тако ми Бога! єсамъ, єсамъ жена његова; єсамъ мати.““ —

Аристод. Мати!— Мати!— Тако прими отеческій мой благословъ!“ —Заборе іой мачь у срце. Она падне на руке Полидора.—

Ужасно, мрачно, смртоносно ћутањ погрузи Полидора. — Она се стресе, и — умре.

„Тако умри! тако раздвои се, ты земльо! ты небо! съ њомъ,“ повиче Полидорь, страшнымъ погледомъ на ню гледаюћи. „Имашъ жертву твою, Аполло! имашъ ю!“ — онъ стане махати мачемъ прама неба. — „О Хариклео! не хитай!“ — Свештеници падоше у наручіа његова.

Са дивімъ, укоченымъ погледомъ викне: „Патрагъ!— я ћу да принесемъ жертву!“— Они дркћући одступе.— „О Хариклео! о Аристодеме!— о ви Богови!“ — Падне на мртво њено тѣло.— „Погледъ њенъ зове ме!— долазимъ!— жено! невина жертво, долазимъ!— забоде себи мачь свой у прса, — падне на тѣло њено, а њіове душе одлете заедно на небо. —

Свилодѣлство у Француској

Снажни кораци, кое свилодѣлство у Француској чини, све се већма осилюю. Дудовы младика на єданпуть се по 20.000 — 30.000 комада разсађуе, и по извѣстію, кое є Г. Брине де Лагранжъ Попечителю Пољодѣлства, предао 71 одѣленѣ сади дудове, а 1835 године єдва є 30 одѣлена на томъ радило. Ненаводећи многину примѣтба, опоминаня и толико брошира, одъ 10 година изилази найманѣ 20 дѣла, кои су само свилодѣлству посвећена. Радиность се са сваке стране диже, и сада є више боятисе забуне у понятію, кою толико различита дѣла и системе проузрочити могу, неголи оскудости у поучаваню. Два періодична дѣла: Annales de la société séricicole и Propagateur de l’industrie de la soie (т. є. Лѣтописи друштва свилодѣлства и Разпространитель радиности свиле) сваке се године већма разпростиру, у њи ставляю найзначенитіи знаци свилодѣлства своя мнѣня и искуства. Навластито првый журналъ можесе као хранилиште свіо оны дѣла сматрати, съ кояма су се мужеви како у Француској, тако и изван нѣ у свилодѣлству и саденю дудова, а и предиву свиле забавляли. (Echo du Monde Savant)

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Пешта. Његово ц. и кр. ап. Величество благоволѣло е высочайшимъ своимъ рѣшеніемъ одъ г. 1841 Цсо. 5906, Высокоблагороднаго Господина Анастасію Дерра одъ Морода, Сл. Бершодске и Чанадске жармеће с. ст. приседника, за услуге славной депутации, фондомъ т. н. с. народны школа управляюћой, за осамнаесть година чинѣне, „Краљевскогъ Двора Столникомъ“ (Aulae Regiae Familiaris) наймилостивѣе именовати. Ово е ясно доказателство у колико кашъ благоутробный Монархъ заслуге о народнымъ нашимъ школама, и ревность о народномъ изображенію свенаслоственно цѣни, и требовано заграђе. Топла благодарность за ту безграничну милость подгрѣва груди вѣрны Србала. Хвалу Његовомъ Высокоблагородію Г. Дерри за трудове при споменутомъ народномъ институту нашемъ вѣрно положене.

Пешта 1. т. г. Његово Благородіе Г. инжиниръ изъ Енглеске, и саизнитель плана за Пештанско-Будимскій стални мостъ Вилѣмъ Тирней Кларкъ данасъ овамо прибѣже.

Пешта 3. Авг. Поставлянѣ текеля Пештанско-Будимске стални мосту одложено е на 24 р. Августъ. Његово ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ Карлъ 22 р. о. м. у Пешту ће прибѣжати.

Загребъ. Приликомъ обдржаване последнѣ жармеће рестаурације воља антипаторски мыслећи Туропольца I° за главу прослављенога Гаја 2000 фор. сребр. награду е обећао. Кадъ е то Гај чуо, поручио е своимъ Антагонистима, да ово за његову вегда ни једногъ грошића.

(Ost und West)

Новыи Садъ 1. Авг. Ове е овде потребенъ у вѣчность преселившій се Г. Мойсей Игнатовићъ, III Новосадске нормалне школе учитель и бывшій привременый директоръ круга Сремско-Славонско-Хрватскогъ.

Пешта. 4. т. м. Данасъ су Његово Высокоблагородіе Врховный т. н. с. народны школа Надзиратель Г. Евгеній одъ Ђурковићъ дрмали другій полугодишній испитъ у овданьской елементарной Србской школи, при коемъ е и Његово Высокородіе Г. ц. кр. Совѣтникъ Сава Тикнолій и вика часть избране обштине присутствовала. На коему испиту Његово Высоко-благородіе Г. Врховный Надзиратель дрманымъ, обстоятелствама сходнымъ, и дѣчицу къ прилежанію сбодравањемъ сасвимъ навели су свои особито задовольство како према Г. Учителю, тако и према ученицима казати.

ШКОЛСКЕ ВЬСТИ.

☞ Одъ стране Врховногъ Надзиратељства г. н. с. народны школа овимъ се обявлюе свима Учительима и Препаратима, кои бы управљену какову штацію имати желили, да се са собственоручнымъ прошеніемъ, подкрѣпленымъ нуждными вѣроятными свидѣтельствама, или посредствомъ (п. н.) Г.Г. односителны дистриктуалны Директора, или управо самому Врховному Надзирателству до 27. Авг.= 8. Септ. т. г. пріяве.

Пешта, 3. Августа 1842.

СМЬСЦЕ.

Два славна Француза лѣкара у седамнаестомъ вѣку, Гви-Патинъ и Ренодотъ, имали су између себе вѣку паризду. Кадъ е прваћ паризду добывшій изъ суседскогъ дома пошао, поговори своему паричару, кои одвећъ малены носъ имаћаше: „Господине, вы сте баш зато добыли, што сте изгубили. Съ малымъ носомъ ушли сте унутра, а съ великимъ одлазите!“

У стара времена нису смѣли рибари у кадама, у конма су на пијаци рибу држали, воду мењати. Отуда за народъ е та користъ произлазила, да рибари, боѣи се да ћиъ рибе непосланцу, такову свгинѣ продавати приморани су были. Не были то сгодно было, да се и данасъ у обычаи уведе?

НОШИВО.

(съ образомъ Ч. 6.)

Шеширъ одъ бѣлогъ поса съ перћемъ; хаљина одъ пекина съ франциама. Шеширъ одъ гроса де мела; хаљина одъ бѣлогъ органтина съ веномъ; мантила одъ чипке.

Цѣна ране у Пешти 31. Іулія. Грошић. 6.вр.

	наиболѣ	средић	лоше
Пшеница	180	170	156
Наполица	145	130	120
Ражь	110	105	95
Ечамъ	83	80	70
Зобъ	68	65	60
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	126	—	—
Сн. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

2. Авг. 6′ 7″ 0‴ — 3. Авг. 6′ 3″ 9‴ — 4. Авг. 6′ 1″ 0‴ — 5. Авг. 6′ 0″ 0‴ (надъ 0.)

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ новица, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн съ полугодишњомъ цѣномъ за иланске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Нго. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

год. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 9. Августа. Числю 12. 1842.

МОЯ РАДОСТЬ.

ОДЪ

Срба Ђорђа.

Кадъ на небо у помоћи
Бацимъ погледъ, и помоћи
Ко чудесно премогућства
Я добијемъ: душе чувства —
Чине мою радость! —

Кадъ на земльи, селенијомъ
Украшеной, дворъ съ криломъ
Умилности мене ради,
И съ мирисомъ душу м' слади
Онда имамъ радость! —

Передъ мене а кадъ драга,
Србска дѣва мила, блага,
Сѣдећ' душу м' занимава,
Онда влада права слава,
Онда моя радость! —

РЬЧЬ У СВОЄ ДОВА.

II.

Вредность развијања народнога єзика.

(по Лаву трофу Тоту)

Изображени одъ Бога су позвани, да буду воѣе и одхранителъи простога народа. Христіянска є дужность, свакимъ могућимъ начиномъ снима, кои око насъ живе, оно сабитавати, што одъ ньи болѣ знамо. Гдѣкое зло нашегъ дружевногъ стања одтудъ произтиче, што се саобраштаванѣ различнъи чинова само кругомъ ньиовогъ посла, и тако назване званичне дужности ограничава, и што мы у обште са манѣ изображенъим людма редко, и то не на пріятелъски начинъ говоримо; што бы користи ради наше чинити морали. Съ онимъ се често, и пріятелски саобраштавати неможемо, у коега єзику све наше мысли, сва наша чувствованя съ нѣкомъ лакоћу изразити у стању немо. А кодъ многи є овако саобраштаванѣ сасвимъ свойственъи предметъ ньиовогъ званія. За ове є врло потребно, да іимъ се живо и сваковрстно развіе єзикъ, коимъ дѣйствовати мораю. Књижевно развіянѣ єзика съ изображенѣмъ и дѣйствованѣмъ учителя у тесной є свези. Ако овде повода имамо особито на „вещественне“ науке (Realwissenschaften) дѣйствовати, то іошъ ту придодати морамо, да у истой мѣри него єзика, па полю разставнъи (abstracte) понятія и найдублѣъ душевногъ живота, зависи такоѣерь и одъ дѣятелности свештеника. Свештеникъ се озбильски трудити има, да свое люде къ высокомъ христіянскомъ савршенству приведе, да іимъ понятія олакша, и чувства облагороди. А како ће то учинити, ако не проповѣданѣмъ слова Божія у народномъ єзику? Не манѣ народнъи єзикъ нада у кругъ дѣятелности и овы, коима истинабогъ дружевно саобраштаванѣ съ простакомъ ніе правъи предметъ ньиове званичне дужности, али опеть као за условіе савршеногъ одправляня исте служи: я мыслимъ на лѣкаре и чиновнике. Тко се у ньиово станѣ постави, мора осећати у колико манѣ (постоећимъ истымъ околностима) своіой дужности одго-

ворити може, ако є єзикъ, коимъ дѣ̈с вує, текъ површно научіо, негли онай, кои є одъ части баремъ у нїму одхранїнъ. Тко пакъ ово неосеѣа, тко недопушѣа, да єзикъ и литература и найманый уплывъ на благостоянїе грдне мнозине простога нар'да; има, некъ непокушава увођенѣ иностраны елемента међу народъ нашъ као нѣшто пробитачно похваљивати. Желимо ли къ темељитомъ изисканїю преложены пытания доћи, то немоймо исто недостаточнымъ прагилама помрачати. Тко съ простымъ Србиномъ, у колико є къ међуусобномъ споразумљенїю потребно, србски говорити допушта, али свако више напредованѣ србскога єзика и литературе препречити гледа, тай се само по мѣри одъ онога разликує, кои є — съ већомъ дослѣдносћу — србскогъ се єзика сасвимъ одрекао, да бы на мѣсто нѣга што скоріе другїй свуда уведенъ видіо. Поступакъ обоице по нарави є єднакъ, будући изображене тамо води, да се народногъ єзика, кои су на изображенѣ сварника свои обратити дужни, у толико одрекну, уколико ови къ народномъ єзику принадлеже. Напредку србске литературе за любавь иностраны елемента на путъ стати, значи свакако душевань развитакъ живећи поколѣнія мнимомъ благостоянїю будућегъ потомства на жертву принети. Ово намъ є свагда насилно присвоиванѣ быти видилосе. Истинабогъ човекъ вали и о вайдалѣнїимъ послѣдицама своегъ дѣлания да промышлява; а навластито кадъ се разрѣшую пытания, коя благо и несрећу читавогъ народа опредѣлюю, треба при поступанїю нашемъ и на будућа поколѣнія, у колико можемо, найживлѣ да пазимо. Али пакъ при свемъ томъ никадъ заборављймо, колико є погледъ нашъ у будућность неизвѣстанъ. По своіой вольи, ма и са штетомъ ближнѣга, противъ онога, што бы на користъ потомака быти могло, и онда ішћ — по мечти можда каквой — кадъ є већъ своб штимъ одобренѣмъ примљено, радити, и викати ће само лудый космополитизамъ, или грѣшно высокоумїе. Съ христіянскомъ дакле смиреносћу божїему промыслу предани, за дуговность нашу сматраймо, са свима средствама, коя су намъ при руци, међу народъ науке и знаности разпростирати, нѣгову душу облагороћивати, и народну литературу, као єдино средство народногъ препороћенїя нашегъ, подизати. Увѣреность пакъ некъ насъ крѣпи, да ћемо тимъ само срећу потомства нашегъ тврдо основати. А што намъ стараніе о народномъ благу препречує, то већъ и због тога као лажно, блудно и неправедно презиримо и обацуймо.

Прегледъ британске трговине одъ године 1831—1840.

Британско є правительство свой десетогодишный прегледъ трговине савезногъ кралѣвства одъ године 1831 — 1840 обнародовало. Овака обнародованя свакой земльи, а навластито, ако подуже доба заузимаю, одъ велике су знаменитости. Оне излажу средства, коима се напредакъ трговине, као поглавито условіе благостоянія државногъ и богатства приватны людій, изкѣћуе; но у Енглезкой су иста одъ особите, необичне вредности. Єрь одъ иностране трговине зависи енглезко богатство, уплывъ и величина. Кадъ бы се Енглезкой трговина одузела, то бы она была другогъ степена сила. Трговина нѣна намирує несить енглезкій буджетъ; приходи мытнице износе скоро половину свію енглезки прихода, т. є. на 24 милїона фн. штерлинга одъ нѣна 52 Мил. фн. шт. *) У французкой износе мытнице само двапаестину државны прихода. У Енглезкой инострана трговина, а особито извозъ робе, коју Енглезка готови, и у стране землѣ оправля, ніе маленкость; она є поглавита стварь, она є пытанѣ о животу и смрти. Трговина є Енглезку оном учинила, што є садъ. У свима готово

*) Єдна фунта штерлинга износи наши 9 ф р. 24 кр. сребра.

дѣлма свію енглески попечительства нѣко одношенѣ на трговину за темель служи. Трговине ради заключую Енглески политици мирь, нл' обявлюю рать. Гдѣкои су народи подь видомъ нѣке идее вѣрозакона ратове вотили, као што су были крстоносни походи; други су воевали као банди изъ политичны узрока. Кодъ овы последны узрокъ є было славолюбіе, кодъ првы тежки чудеса чинити. Али Енглеска предузима войне, кое су одъ нечувеноґъ успѣха, само изъ єдине основе — путь за трговину разкрчити. Примѣтити валя, да ово нїе опадавѣ какво, него є више похвала, кою овде изявлюемо. Мы нѣкемо доказивати, да користи трговине вала користима начела (Principien) предпоставляти; или да бы оправдиво было, матеріалну добыть, ма насъ шта стала, као главну цѣль предъ очима имати. Но инакъ извѣстно є, да радино, издржино, неуморно, одважно и неограничено покровительство изванске трговине Енглезе изъ патріотизма произлази. Трговиномъ издржава Енглеска свое господство на мору, и свой положай у свѣту; трговиномъ найвише дѣйствуе енглеска аристократія на граѓанско станѣ, и чини уставъ народный кодъ овога милымъ; трговиномъ се забавляю многи миліова руке. Кадкадъ, а ако хоћемо и више путій право имаю остали народи, што патріотизамъ Енглеза за изключивъ и користолюбивъ пропосе; ал' често валало бы нѣима у овомъ подражавати. Нема те владе у наше доба, коя небы поступавѣ попечительства св. Имеса за примѣръ себи узети могла.

У течаю одъ десеть година, т. є. одъ год. 1830—1842, вредность є радиности британске, или британски производа, кое є Енглеска у иностране државе извела, повысила се одъ 37 мил. фун. штерл. (930 мил. франк. *) на 51. мил. фн. шт. (1360 мил. фр.). Умножено є дакле за 14 мил. фн. шт. (370 мил. фр.) или 43 процента. У исто доба умножіосе є извозъ Француске одъ 453 мил. франка на 93 мил. франк, дакле за 242 мил. фр. или 54 процента. По овомъ бы извозъ Француске сразмѣрно више растіо, него енглезкій. Но примѣтити валя, да су извози енглески, по извѣстію трговачкогъ сталежа, оцѣњени, гди се (ако извѣстно а и површено узмемо) и на поданѣ цѣне робе призрѣнѣ има; а у Француской су извози по сталной, єдаипуть за свагда за сваку робу примлѣной вредности оцѣњени. Изъ овогъ францускогъ поступка произлази умноженѣ извоза, кое є претерано; єрь цѣна многи роба радиности пада.

Умноженѣ извоза енглезкогъ обогаћењу веће стране европейски народа приписатисе мора, и упркосъ постоећой системи мытнице све то више махъ узима. 1. Руска, ако строгу тарифу свою и непопушта, узела є године 1840 робе изъ Енглезке за 40 миліона франка, а год. 1831 само за 30 мил. фр. 2. Извозъ у Шведску у одношенію као 1 на 2 повишенъ є. 3. Исто тако и за Данску. 4. У Белгію и Нидерландъ извозъ є енглезке робе удвостручіосе. Онъ є овде много знаменитіи него у горепомепутымъ државама, и десеть путій крѣпчій, него укупный извозъ Енглезке у краљевине Денемаркъ, Норвегію и Шведску. 5. Извозъ у Француску ішће є већій. Године 1831. изнела є Француска изъ Енглезке єдва трећину одъ онога, што є малена краљевина Нидерландъ одтудъ извезла, коя є часть єдну одтудъ извезене робе опетъ сама далѣ оправила. Одъ године 1831—1840 извозъ є Енглезке за Француску одъ 15 мил. франка на 60. мил. фр. скочіо. 6. Извозъ у Португалску мало є промевуосе; одъ 27 мил. франка скочіо є на 30 мил. фр. 7. Шпанска по службеномъ извѣстію у своимъ трговачкимъ одношенѣма съ великомъ Британскомъ при истомъ стању є остала. Но стањѣ є ово притворно. Потайна трговина є на Гиблартару умножилась, и неспомиљени ону, коя є у време граѓанскогъ немира у Баскискимъ предѣлима кодъ Пасіеског пристаништа чинѣна. На Ги-

*) Єданъ франкъ 22 кр. ср.

бралтару є по изложеню попечительства за енглезкій извоз пало године 1831 до 9 мил. франка, а год. 1840 30 мил. фр. 8. Извоз Енглезке у Њемачку за ово 10 година трећиномъ є умножио се. 9. Ителија є при старомъ остала. 10. Турска показује нѣко умноженѣ, кое одтудъ произтиче, што пристанишите трапезунско на сѣвернома брегу мале Азіе свезује Европу са унутарњомъ Азіомъ. 11. Сѣвероамериканске слободне државе быле су іошъ пре 10 година први прекупци енглезке робе; оне су и садъ, ал' њіова трговина съ Енглезкомъ подлежи толикомъ колебаню, да є тежко о овомъ каково понятіе имати. Године 1831 примиле су робе у цѣни одъ 230 миліона франка; године 1836 у цѣни одъ 320 мил. франка; а године 1840 само одъ 135 мил. франка.

(Продужиће се)

Знамените черте изъ живота Генерала Суварова.

Съ њемачкогъ одъ Ђ. П.

(а)

Кадъ є войска, кодъ кое є Суваровъ у време седмогодишњегъ рата као Подпуковникъ (Unterleutenant) быо, у пруску землю стигла, и ту се у едномъ селу настанила была, нѣкій Подчиновникъ (Unteroficier) одъ исте компаніе, у коіой є Суваровъ быо, нѣшто скриви. Фелдмаршалъ Грофъ Фермор пре тога издао є заповѣсть, да се найстроже на воене законе у краљевско-пруской земльи пази. Ако бы ткогодъ што преступіо, мораю чиновници одговарати. Кривица подчиновника была є такова; и поглаварь тогъ мѣста, гдѣ су сада становали, Генералу се потужи. Кадъ се стварь извиди, нађу, да бы кривица мања была, да є Суваровъ болѣ пазіо на инструкцію, коју му є капетанъ при одлазку свомъ предао. Међу тимъ Подчиновнику каштига одредисе доста строга. Кадъ Суваровъ то чуе, оде таки осталымъ чиновницима, замоли ій, да заедно съ њиме Началнику (Obrister) иду, те сваконако га моле, да каштигу, коя є Подчиновнику одређена была, т. є. да се са звања сбаци, не истый, него Суваровъ трпи; єрбо є онъ, а не Подчиновникъ найвише кривъ, — будући є прьвый томе поводъ дао, занемаривши строгу заповѣсть своіъ Капетана. Изъ тога узрока онъ и каштигу заслужуе. Премда су сви Чиновници новымъ и рѣдкимъ овымъ захтѣваньемъ дубоко тронути были; ипакъ су му савѣтовали, да одустане одъ те намѣре и кривца строгой судби остави, да погледи на свое станѣ и свой родъ, па да се умири. „Не!“ рекне онъ „Нећу слѣдовати вашемъ савѣту. Идемъ сада самъ Началнику; вальда ће онъ блажіи и праведніи быти, и мене, кои самъ удальити могао тай догађай, кои наше оружѣ безчести, по закону каштиговати.“ Заиста и оде, потужисе управо на њега, што га є изъ призрѣнія на родъ одъ заслужене каштиге уштедіо; далѣ моліо га є, да не остане на томъ, већъ да њега (Суварова) каштигуе, а Подчиновнику каштигу олакша. Забадава є Началникъ повторавао све, што су му већъ чиновници говорили; — и кадъ сва представленія суетна быяху, племенитый овай мужъ дозове сутра данъ тужителя, наплати му штету у полакъ вина, него што є самъ искао, па после и Суварова, све Чиновнике и обтуженога себи призове, гди се тужитель предъ свима торжествено свое тужбе одрече; и тако се Подчиновникъ одъ каштиге ослободи. Суваровъ се примири мало, што є на томъ прошло; али сутра данъ одма поднесе Началнику молбу, да се у другу регименту премѣсти, што му и дозволѣно буде.

(б)

Год. 1787 Турци се заваде съ Русима поводомъ кубански Татара, кои се 1. Окт. са многимъ лађама и съ великомъ войскомъ у Тауріи кодъ Кіербурна у битку пусте. Покрай свега страховитога бѣсила и юриченя буду разбіени: 1500 мртвы остане на мѣсту, а више хиляда подавнее. Славна ова побѣда задобіена є єдинымъ само необоримымъ духомъ Генерала Суварова, кои є єдинымъ ра-

нама обасутъ на борштту лежао, и еднако свое хрѣбрио, за владарку и отачбину побѣдити ил' умрети. Вѣрни воинници трудили су се помоћи му, превио му ране молећи га навалице, да се за живот стара. „Дѣцо“ рекне Генералъ „маните се мене; идите само брзо, те помозите да браћа побѣду одрже.“

(в)

У рату кодъ Крима Суварова у жестокой єдной битки тане ударн у бокъ. Онъ падне съ коня, и остане мало на земльи. Међу тимъ почне руска войска измицати; а Козаци већъ наело бѣгати! У тай ма дигне се Суваровъ, привеже марамомъ и појасомъ рану, што є яче могао, попнесе опетъ, ал' съ великомъ мукомъ, на коня, нагне за бѣжећимъ Козацима. Кадъ ій стигне, баци се међу њи на землю, и викне: „Бѣгайте само! бѣгайте! Вашегъ Генерала хоћете Турцима да оставите! Како? Зарь вы нисте Руси?“ — Козаци, како чую глась Генерала, стану, скупесе у редъ, и подъ нѣговымъ предводительствомъ у найвећемъ трку на душмане навале, тако, да се битка сасвимъ изнова почне: и Турци надбіени буду.

Прегледъ народа корена Славенскога год. 1842.*)

одъ

Павла І. Шафарика.

А. По нарѣчію и држави.

У Руской: Великоруса 35,314.000, Малоруса 10,370.000, Бѣлоруса 2,726.000, Бугара 80.000, Србаля 100.000, Поляка 4,912.000, свега 53,502.000.— У Аустріи: Малоруса 2,774.000, Бугара 7.000, Србаля 2,594.000, Хрвата 801.000, Корутанаца или Словенаца 1,151.000, Поляка 2,341.000, Чеха и Моравца 4,370.000, Словака 2,753.000, свега 16,791.000.— У Пруской: Поляка 1,982.000, Чеха и Моравца 44.000, Лужичана а) горньи 38.000, б) доньи 44.000, свега 2,108.000.— У Турской: Бугара 3,500.000, Србаля 2,600.000, свега 6,100.000.— У Кракови: Поляка 130.000, свега 130.000. У Саской: Лужичана горньи 60.000, свега 60.000. Сума одъ свію пособъ: А. І. а) Великоруса 35,314.000, б) Малоруса 13,144.000, в) Бѣлоруса 2,726.000; ІІ. г) Бугара 3,587.000; ІІІ. д) Србаля 5,294.000, е) Хрвата 801.000, ж) Корутанаца или Словенаца 1,151.000; Б. І. з) Поляка 9,365.000; ІІ. и) Чеха и Моравца 4,414.000, і) Словака 2,753.000; ІІІ. к) Лужичана 1) горньи 98.000, 2) доньи 44.000, свега 78,691.000.

Б. По нарѣчію и вѣрозакону.

Вѣроизповѣданія: І. Грчкога: Великоруса 35,314.000, Малоруса 10,154.000, Бѣлоруса 2,376.000, Бугара 3,287.000, Србаля 2,880.000, свега 54,011.000.— ІІ. Грчкокатоличнога: Малоруса 2,990.000, свега 2,990.000.— ІІІ. Католичнога: Бѣлоруса 350.000, Бугара 50.000, Србаля 1,864.000, Хрвата 801.000, Корутанаца или Словенаца 1,138.000, Поляка 8,923.000, Чеха и Моравца 4.270.000, Словака 1,953.000, Лужичана горньи 10.000, свега 19,359.000.— IV. Протестанскога: Корутанаца или Словенаца 13.000, Поляка 442.000; Чеха и Моравца 144.000, Словака 800.000, Лужичана 1) горньи 88.000, 2) доньи 44.000, свега 1,531.000— V. Махомеданскога: Бугара 250.000, Србаля 550.000, свега 800.000.

В. Оглавлѣніе по єзику.

1) Руса 51,184.000. 2) Бугара 3,587.000. 3) Илира 7,246.000. 4) Поляка 9,365.000. 5) Чеха 7,167.000. 6) Лужичана 142.000. Свега: 78,691.000.

*) Ово заиновіль дѣла „Slowansky Národopis.“

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

са немачкогъ

одъ

І. С. М.

Све садъ стои на высокой савршенства точки; окретанъ пакъ и вештъ човекъ стои на найвышой.

У саданъ врем·ни ·ес· захтева одъ єдногъ мудраца, него у врѣме Грчке одъ

седамъ, и више є нуждно садъ окретности и вештине, да се што съ єдимъ текъ човекомъ уради и на крај изиђе, него у „ово време съ целымъ народомъ.

Разумъ и оштроуміе.

На ове две особине лежи сва крѣпость човека, кои є за велика дѣла. Кои текъ єдну одъ овы има, тай само уполакъ срећанъ быва. Треба имати и єдну и другу, да се што велико учини. Али неокретни и невешти люди, обычно, у избору свога опредѣленя, свои пріятеля, места и пребывалишта свога несрећни бываю.

Не буди проливеногъ єзыка.

Ово, што срећно за рукомъ изиђе, у толико є већегъ удивленя достойно, у колико є више тайно рађено, и извешпада као ново показано. Сигранѣ са отворенымъ картама нити доноси користи ни задовольства. Кадъ се човекъ безразсудно не изда, то се велики духови у непрестаной внимателности обдржаваю, а особито, кадъ се каквогъ важногъ дѣла тиче, на кое обште чеканѣ изгледа. Подозрева се и слути неко тайство, и ово тайство подиже удивленѣ. Ако ли се што мора о ствари рећи, то текъ вешто, и то невразумително казати треба, и у обхожденю съ людма нетреба свагда простосрдечно говорити. Ћутанѣ є свѣтиня благоразумія. Никадъ се недвимо каквомъ плану, кадъ га пре времена знамо. Чрезъ то се подвргавамо у толико стражіой критики, и двоюмъ смо несрећни, ако намъ се предпріятіе осуети. Треба дакле у овомъ Богу подражавати, кои одъ свію людій свое путове сакривене држи.

ШТАТИСТИЧНО.

Ученый и вредный сачинитель найболѣ географіе одъ Угарске, Алексіе Фиѣшъ, недавно издао є Штатистику Угарске (Magyarország statistikája), изъ кое слѣдующе изводимо: У Угарской и къ њой припадаюћимъ земляма на 4.894 четверокутны миля живе до 12,990.558 становника: дакле на єдну четверокутну милю долази 2.285 душа. У Угарской пребываю 18 различиты народа. Племића има у Угарской 544.372: свакій дакле 20-тый становникъ є племенитъ. Угарска производи обычно: 90 миліона пожунски мерова жита, а 800.000 варила; сѣна до 41 миліонъ мажій; вина на 30 миліона акова. Копанѣ злата и сребра на годину доноси 2,074.346 фр. сребра; бакара 1,378.080 фр. ср.; литогъ и нелитогъ гвожђа 2,450.472 фр. ср. У Угарской се налази 75 папирны воденица, 300 пивара, 25 фабрика, у коима се одъ репе шећеръ прави, 36 свилара и 54 стаклены майдана.

Одъ два зла горе.

(къ нѣмачкогъ)

Єданъ хташе дану рѣчь, да ће дѣвойку узети, погазити. Остави дакле мѣсто, у коемъ є ова обыватала. На путу, пре него што є къ своіой кући приспѣо, сустигну га дѣвойкина браћа, и єданъ га запыта:

„Нисте ништа у мѣсту, кое сте садъ оставили, заборавили?“

Онъ се мало позамысли; ухватисе за браду, и погледи горе на собный штукаторъ; за тимъ се тргне, и викне:

„Право! садъ ми паде на умъ! Я самъ заборавіо съ господичномъ ваіномъ сестромъ вѣчитисе.“

Вратисе, и оставлѣну заручи

Овой приповѣдчици можесе друга єдна противставити. Тако є исто и овде хтѣо єданъ младићъ пореѣи обећанѣ, и умаѣи. Стрицъ оставлѣне ноче га віяти, и сустигне га на путу.

„Вы нећете далѣ путовати“ рекне му; „вы морате важно єдно дѣло окончати. Разумѣте л' ме?“

„Нѣшто мало.“

„Я ћу васъ чекати сутра или на удвоицу, или кодъ олтара съ моіомъ сыновицомъ. Избирайте!“

„Я самъ свагда оригиналанъ човекъ быо.“

„Єсте л' се размыслили и склонили?“

„Одъ два зла свагда самъ избирао — не као други, манѣ — него веће.“

„Дакле ћемо мейданъ дѣлити?“

„Не — него ћу вашу сыновицу узети!“

Славенска Старина.

У краљевској књижници у Паризу не давно је најен ъ одан ъ чешкій рукопис ъ одъ многи богословски разправа о Јовану Хусу. Подуго е истый за хрватскій државъ. Чињасе да е писанъ у почетку петнаестогъ вѣка. (G.Bl.)

ДОПИСЪ.

У Срему 21. Јулија 1842.

Још сам пре неколико дана бијо разабрао, да ће Г. Др. П. Јовановић привр. сремск. круга српски школа управитель к нама доћи, и већ сам бијо као запета пушка. Мислијо сам, то је онай плаироман, кои ће сад том приликом гледати и настојити, да нам плаиство препоручи и ослади. А! ту те ја и оку, помислијо сам. Брже боље проучим све фразе, против реченог Господина у Срб. Народ. Листу печатане, да та ш ъпима, ако што о плаиству напомене, поразим и уништим. Присе и тај дан. Он дође, поздрави обштину, исиите почне и сврши, и о плаиству ни речи несноменке. Препуњен са предсудама о реченом Господину, помислим да је он свој план за последак извршити наумијо; али кад он при полазку обштини, учитељима, народност, полазу училишта препоручивати, помоћ од своје стране обећавати, и обштину на полагање труда о школи и цркви ободравати стане, онда се мени тек разведри, и ја неговим љубавним, вештим начином при егзамену заузет, тек онда прозрем и домам, да су сва у Нар. Листу о витшародноj техни реченог Господина изложена, сама гатања била; Која спопу владу само донде имају, док човек свог правог рода — и просветољуба не упозна.

Мртуд.

КЊИЖЕВНЕ ВЈСТИ.

Изъ Пеште. У овдашньой Баймеловой типографији штампана књига „Смѣснце Нове. Новое разныхъ вещій сочиненіе Милована Видаковича.“ изишла е на свѣтъ, и можесе добыти како кодъ самогъ Г. типографа, тако и у експедицији пештенско-будимскогъ Скоротеча за 30 кр. у сребру. Књига иста садржи слѣдеће предмете: 1. Стіхови на похвалу Матьарскому Театру. 2. Привѣствіе. 3. Прилогъ у писму на Пріятеля. 4. Привѣствіе Ученику. 5. О Церной Гори. 6. Укратко о народу Сербскомъ, у Венгріи сущемъ. 7. Нова имена древныхъ мѣстъ и градовъ. 8. Пѣсньо Сербіи. 9. Пременѣдка.

Изъ Новогсада. Овде се печата „Сербска Граматіка, по начину, коимъ найславенскій садашньи наши списатељи пишу, нарочито на ползу премлае младежи сербске устроена Іованомъ Поповићемъ, савршемымъ Богословомъ и П. Учителемъ.“ Књига ће быти 11 — 12 штампаны табака дебела.— Цѣна ioй е 30. кр. ср. Имена (и. в.) г. г. предбройника вала одпранити на Г. Петра И. Стокановића књигопродавца у Новомсаду.

Изъ Загреба. У кр. [новл. илирской народной тискарни Дра Људевита Гаја штампа се „Zemljopis Ilirskih Pokrajinah, одъ Драгутина Селана.“ Овде се описује 1. Корушка и Штаерска, 2. Горица и Крайнска, 3. Истрія и Далмација, 4. Хрватска, Славонія, Банатъ и Бачка, 5. Босна и Бутарска, 6. Србіа и Црнагора, 7. Албанія, 8. Трација и Маћедонія. Осимъ земльо-и мѣстописны предмета, свакогъ посебногъ предѣла и историја на кратко описана. На концу књиге, коя ће до 30 табака дебела быти, приключиће се краіобразъ (mappa geographica, Landkarte). Цѣна е 2. фр. у сребру. У Пешти предплату прима учредничество оны листова.

Г. А. Дракелеръ, учредникъ у Загребу издавши мѣмачки поклон „Croatia,“ стотоваи књижицу „Der Illyrismus in Croatien.“ Г. Дракелеръ е очевидацъ свију догађаи, кои се у обзиру народности у Хрватской појавише; може мамъ дакле дѣло стаћ: ствари наиболѣ представити, — ако се само едностраности небуде држао.

ДОМАЋЕ ВЈСТИ.

Пешта. Њ. ц. и кр. ап. Величество подъ Нр. 12.521 т. г. благоизволило е найпластивије рѣшити, да се Сербскій Народный Соборъ држи у Карловци 30 Авг. - 12 Сент т. г., и то само ради избора Митрополита. Краљевскій Комисаръ е Нѣг. Екс. Никола грофъ Сечень одъ Темеріна, Врховный Жупанъ Пожежке кармеће.

Пешта. На найпонизније Врховногъ г. м. с. народны школа Надзирателя Г. Евгенія одъ Бурковића представљеније, Његово ц. и кр. ап. Величество благоизволило е

а) подъ Нр. 39.081 г. 1841 преблагоутробно дозволити, да у будуће времена, како Врховный г. м. с. народны школа Надзиратель, тако и истогъ вѣроисповѣданія педагогична заведенія, сербско у Сомбору и влашко Араду, такоіеръ и шест кр. окружны школски управителя свое чиновне печате имаю, и ими у званичнымъ дѣлма употребляваю. *)

*) На резанѣ печата, да се небы фонди школски таковымъ трошкомъ отеротали, Његово Высокоблагородіе Врховный школа Надзиратель Г. Евгеній одъ Бурковићъ даровао е 100 фр.; Педагогично заведеніе Арадско 3 фр. 20 кр.; Благородна Господа окружны школа управителіи: Темишварскій Г. Лука Кентелацъ 70 фр. 50 кр., Бачкій Г. Георгій Петровићъ 100 фр., Велико-Варадскій Г. Дмитрій Константинић 5 фр. 30 кр.

б) ѡдъ Нр. пакъ 122 т. г. Нь. ц. и кр. ап. Величество преблагоутробно рѣшило є: да се при г. и. с. педагогичнымъ заведенiма служенiи Учителiи одсадъ не Учителiи, него Професори именовати имаю. Ево ново доказателство превысоке Нь. ц. и кр. ап. Величества спрама вѣрногъ рода нашегъ, и нѣговы школа отеческе милости.

Нь. ц. и кр. ап. Величество достало є Темешкогъ Врховногъ Провинцiалногъ Комисара, Евгенiя одъ Алмашi, са службе дигнути, и малеолъ Краљевскогъ Совѣтника наимилостивiе подѣлити, такоѣеръ и Професору бабачкука на пештанскомъ Свеучилишту Флорiану одъ Бирам.

(O.P.Z.)

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

☞ Учителiскiй конкурсъ.

У Шиду є управѣна учителiска штацiя друге Србске школе. Ову добыти може само онай, кои є съ добрымъ успѣхомъ Препарандiю свршiо, кои— осимъ Србскога єзика — нѣмачкiй и мађарскiй баремъ у толико знаде, да може дѣцу у читаню, и писаню наставлятi (а кои прокрай тога iошъ и латински разуме, имаће превесхо надъ другима), и кои є особито честногъ и непорочногъ живлѣня, и морално - доброгъ владаня. Съ коимъ є скопчано ово благодѣяне: 250 фр., 6 хватiй дрва, квартиръ и полакъ кукье башче. Тко ю дакле имати жели, нека молебно свое прошенiе, нуждными атестатима укрѣпльено, и собственомъ рукомъ писто Србски написано найдуже до 24 Авг. с 5 Септ. о. г. у фрашкираномъ писму обштини шидской преда, кой ће кандидацiю учинити, и своимъ путемъ Врховному школа Надзирателству ради избора и потврђеня оправити.

У Шиду мѣсеца Iулiа 1842.

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Изъ Старе Оршаве. Векъ є почеласе претерiвати рогата марва изъ Влашке преко наше границе у Угарску, и много хиљада є претерано.— У Банату є рама тако добро родила, да ће селяни доста посла имати, докъ ю у амбаре смѣсте. Цѣна ране право спада; и требало бы да земичку одъ бѣлогъ брашна (Mundmehl) по лимитацiи за 2 кр. шайка добыямо; но будући да є овде бѣлога брашна тежко добыти, зато се иште одъ средњегъ брашна (Semelmehl) месе.— Викотради у овымъ предѣлима обекаваю богату бербу, и iошъ є надежда, да ће се у оршавачкимъ гостионицама найболя вина точити.

(O.P.Z.)

Изъ Бач. Кодъ насъ є жетва врло добро испала. Єданъ крстъ зоби дае по шесть вика, а пшенице по четиръ. Трговина є почела живля быти, и примѣчаваше кодъ народа ваше новаца.

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

По гласу писма изъ Леде, овогъ часа находи се до 20.000 людiй, дакле скоро четврта часть жителя, мѣкада цвѣтаюће и робомъ богате варошi у найвеће сиротиньи. Тако є исто и у Невкастлеупон-Тини. Маiоръ мѣкiй у скупштини едномъ изразисе, да 11.000 душа одъ варошке милости живе. У Волферхамтону iошъ є жалостнiе: овде є бояти, да се жестоко какво злочинство незадовольства неприяети. Девтацiе изъ свiо среза, кое су садъ у Лондону скупљене, свакiй данъ добыяю овымъ подобне жалостне вѣстiи и изъ осталы предѣла.

У Дунавриду (Виртенбергу) 18-огъ Iулiа єдинъ войничкiй конь другому десну ногу преко сломiе. Овогъ одма заколю. Присутствующiй регементскiй коньолѣкаръ рекне, да є месо сасвимъ здраво и за ело. На то се одма у Дунавриду и у околномъ предѣлу двно на знанѣ даде, да се здрава коњска меса безъ новаца за ело добыти може. На ово обзнањење притицали су са свы страна люди, да меса добыю, такo, да су и последньи останци убiеногъ скота за петь сатiй сасвимъ потрошѣни были.

Цѣна ране у Пешти 7. Авг. Грошић. б. вр.

	наиболѣ	средњ	лоше
Пшеница	184	170	155
Наполица	140	130	125
Ражь	114	110	100
Єчамъ	83	80	70
Зобъ	68	65	60
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	128	125	—

Св. меса єдна фунт.

Станѣ Дунава.

6. Авг. 5′ 11″ 6‴ — 7. Авг. 5′ 8″ 9‴ — 8. Авг. 5′ 5″ 3‴ — (надъ 0.)

☞ Iошъ има нѣколико ексемпларa одъ листова нашн. Ако ій тко имати жели, нека се изволи што скорiе пріявити.

Екси.

Листъ овай излази два путь у седмици, свакогъ Четврткa и Недѣље, Четврткомъ на по табака съ образомъ новина; а Недѣльомъ на читавомъ табаку.—Предплатити се може на свакой ц. кр. поштi съ полугодишньомъ цѣною за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицiи Пештанскогъ Будимскогъ Скоротече, находеной се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 3. Септемв. Число 19. 1842.

СРБИНЪ

по словачкомъ у овогодишньой Ныитри.
одъ Милорада.

Зашто Србинъ я садъ небы быо?
Та подъ липомъ *) самъ се родіо,
Србинъ отацъ ме учіо,
Вѣрно любит' народъ србскій міо!

Садъ уживамъ оно мѣсто красно,
Гдѣно Сава хучи съ таласма,
Ечи србскій гласъ међъ горама,
Гдѣ се съ Фрушкомъ сунце гради ясно.

Наравъ нета мени ту помаже,
Єзикъ србскій ваньскъ миловат',
Сила людска ма да друго каже.

Пре ћу скупат' сриде дат' изъ тѣла,
Нег' одъ тебе, роде, одступит',
Ил' те издат', народности мила!

РЬЧЬ У СВОЄ ДОБА.

VI.

Одношеніе Славена између себе.

съ нѣмачкогъ одъ Лава графа Тума.

Славенска поколѣнія ако и есу едно одъ другогъ удалѣна, као н. пр. Руси и Чеси, ипакъ су доста наблизу, да своє сродство осећати могу. Ньови єзици нису тако различити, као н. пр. удалѣне гране германскога єзика: нѣмачка и данска и т. д. Найсроднія славенска племена, као н. пр. Руси и Срби, несаставляю єдань народъ, као тесно сродни кодъ Германа н. пр. Швабе, Франки и Саси; ита іошъ — ньи, као и ньове єзике сбывше се судбине више су едно одъ другогъ одѣлиле, него да бы іимъ се икадъ властитость изгубити могла. Ни мыслити нетреба, да ће се икадъ моћи стопити не текъ руски и србскохрватски, польски и ческословачки народи, но нити ита поедина племена. И неизображени Срби могу се о найнуждніимъ потребама живота прилично разумѣти; али и найизображеніегъ Србина знанѣ собственогъ єзика, ако га съ филологичномъ ученошћу поцрпіо ніе, у станѣ поставити неће, да и єдну польску книигу разумѣти може. Изъ овогъ собственогъ одношенія слѣдуе двояко: прво могућность и наравъ свеобште славенске тежнѣ; а затимъ и граница, коюм ова тежня, кадъ се Славени већъ сдруже, прекорачити несмѣмо. Са една користь налазисе, коя е свима Славенима обшта, и због кое се они узаимно подпомагати морао; а ова е сачуванѣ славенске народности противна други народны значаи. Увѣрени да су — баремъ за Еуропу — прошла она времена, кадъ е єданъ народъ другога силомъ потрти могао, укланяти намъ треба само такове опасности народногъ живота, кое мирно послованѣ различны народа мора собомъ за ото донети, што е у народной душевной дѣлателности заостало. И акопремъ ова са снажнымъ развіянѣмъ єзика и книжества у найтешнѣмъ узаимномъ дѣйствованю стои, исто тако и средства су найсилнія, народность сачувати, она, коя къ свестраномъ развићу єзика, безъ да бы му чистоту по-

*) Липа е свето дрво Славена, дакле и Србаля.

вредила, служе, и књижество оживљаваю. За ово є пакъ нуждно узаимно између славенски народа књижевно пословањє, то есть свакій треба на то да тежи, да се у непрестаномъ познаваню књижевны производа и потреба свію други Славена налази. Сачуваньє своегъ єзика, своегъ особногъ народногъ живота єсть прво стараньє свію славенски народа. — Књижевно ово узаимно славенско пословањє изискує, да се свакогъ племена собственый єзикъ темељито научи, упућує она племена, кои є єзикъ у поединымъ државама занемарењ, на наравный путъ, коимъ ће распространити свой єзикъ; шта ішћ више оне услуге приноси, кое књижеванъ єзикъ одъ нарѣчія пучкогъ очекивати може, обогаћава свако славенско књижество съ преводы, кои су съ оригиналомъ готово єднаки, умножава брой людій, коима душевне користи славенскога племена предметъ су ньиовогъ мышлења и њге, умножава публику, на кою ови дѣйствую. Но књижевни производи славенскогъ коєгъ народа мораю се свагда превести, за да обште благо и другога буду; и докле годъ преведени небуду, само онѣма користити могу, кои су више єзика научили. На велику масу свакогъ славенскогъ народа могу подпомаганя осталы увекъ посредствено само дѣйствовати; она му само у свѣтлости собствене народности указатисе могу. Кадъ славенскимъ народима осимъ књижевне користи ништа обште ніе, то є явно, да недостає како средство, коимъ бы се понятію свеобштегъ славенства и кодъ простіи приступъ прибавіо, тако и идеа, коя бы (и несматраюћи на случай нестрпѣливогъ притиска изваньскогъ) духове ове велике множини за ото узналити могла. Свеобште народно славенства осећанѣ само у грудма изображеногъ Славена живити може. Ово ће истинабогъ посредствено за станѣ славенски народа, и за утокъ, кои су они на развићѣ човечества чинити опредѣлѣни, одъ велике знаменитости быти; али тежню къ политичномъ саединѣнію никада у себи садржавати неће. Помысао на ово само поврішно разсматраньє породити може, но наравь ствари истомъ противословіи. Ніе єдань узрокъ, кои бы славенске народе на то навео; али озбильски и поближи узроци њему насупротъ стаю. Сачуваньє своегъ єзика, своегъ особногъ народногъ живота прво є стараньє свію славенски народа; а изображенымъ истогъ народа представлясе ово къ достиженію тога, на што су Славени позвани, да є одъ исте важности, као и тесно саобраћенѣ са свима другима. То дакле, подкрѣпљѣно многоструким користима свію сталежа, може се подићи до оногъ народногъ осећања, кое никакова сила угасити неће.

ДЕПУТАЦІА ШКОЛСКА.

отъ Д. І.

Нь. Ц. и Кр. Апост. Величество свемилостивѣйше є благоизволило повѣрити Верховному школа наши Надзирателю Г. Евгенію отъ Гьурковичъ не само правленіе свію у провинціалу Унгарскомъ, Славонскомъ и Хорватскомъ србски, влашки и грчки народны школа, већъ и предсѣдателство славне фондомъ исты школа управляюће Депутаціе.

У колико се Депутаціа отъ Інспектората разликує, изложіо є весма лѣпо вышесловутый садашній Верховный школа Надзиратель у Пфенигсмагацину, тако именованомъ Сербскомъ Народномъ Листу, года ІІІ. числу 16. дана 10. Априла 1838. на листу 121. Но будући да є то мало поотдавно было, а многи отъ читателя истый Пфенигсмагацинъ нећеду притяжавати, то ћу и ја у предстоећимъ редовима свакогъ нашегъ родолюбца о составу єдногъ и другогъ заведенія извѣстити, добывши на то дата изъ достовѣрногъ извора. Тимъ ћу заръ и многе изъ таме, у коіой се, што се овогъ предмета тиче, находе, на свѣтъ извести.

Засадъ ћу овде само о Депутаціи говорити, а доцніе о Верховномъ школа Надзирателству.

Депутація, свемилостивѣйше лѣта 1815 устроена, дичи се вышечествоватымъ Предсѣдателѣмъ, 8. редовныма и 5. почестныма засѣдательима, иначе кондепутатима зовомыма, кои се сви отъ Нь. Ц. и Кр. Апост. Величества именую. Такоѣеръ има и єдногъ фишкала, Актуара, Кассеперцептора, 2 Писара и 1 Служителя. Овако устроена Депутація школска управля:

1) Съ онымъ капиталима, кои су у прѣашня или доцнія времена чрезъ родолюбце средствомъ тестамента, или други дарова, на ползу школа наши оставлѣни.

2) Съ капиталима пензіоналныма за Учителѣ устроенныма — кои судбина іошъ завыси отъ свемилостивѣшегъ уреженія.

3) Съ 10 процентуалнымъ додаткомъ на учительску плату. — Овдѣ є нуждно примѣтити: будуѣи дарови и жертве на умноженіе школскогъ фонда нису толике быле, да бы се изъ інтереса ньиовогъ сви расходи, спрѣчь издержаніе Депутаціе, 6 Дістріктуалны Діректора, и проче нужде снабдѣвати могле, зато є Нь. Ц. и Кр. Апост. Величество свемилостивѣйше дозволило: да се школски контракти са Обществама учине, и свако Общество се обвеже на умноженіе фонда школскогъ сверху учительске плате іошъ 10. процента дотле у кассу Депутаціоналну давати, докъ се не бы толикій капиталъ скупіо, да бы се отъ нѣговогъ годишнѣгъ інтереса сви трошкови школско-фундаціонални отправлати могли. Ово благо намѣреніе бы се векъ отдавно и къ цѣли привело было, да су сва Общества по дужности своіой овай 10. додатакъ точно приносила была. Но на жалость исповѣдити морамо, да се знаменито велике решталіе налазе! Условіо, и препоручавао є Верховный школа Надзиратель приликомъ свое візіталіе таковымъ Обществама, да бы су остатке процентуалне помало плаѣали, и тимъ школске фундаціе подпомогли; єръ иначе у изображенію много напредоватисе неможе.

4) Депутація управля съ трећимъ тассомъ по свима церквама обноситисе имаюѣимъ. — Овай трећій тасъ є отъ Нь. Ц. и Кр. Апост. Величества опредѣленъ за издержаніе препарандіе Сомборске и Арадске. — Ово бы редовно сваке године преко 6.000 фор. зактевало. У почетку заведенія овогъ у толико су родолюбцы давали у овай тасъ, да є много више улазило, него што се издавало. Доцніе пакъ, и то отъ много година, єдва є доносіо 2.000 фор. — И зато су препарандска заведенія сваке године нѣколико хиляда фор. отъ други фонда узаимъ узимати морала. Ако намъ на сердцу лежи добро воспитаніе и изображеніе наше юности, онда желити морамо, да добро уготовлѣне Учителѣ имамо. — Ови пакъ немогу се иначе придобыти, нанъ ако добро устроене препарандіе, и искусне у њима Професоре узимамо; — а ови се онда поставити могу, кадъ се пристойно награждавали буду. То пакъ онда ће быти, кадъ се у трећій тассъ толико уздае, да се изъ прихода нѣговогъ пристойніе Професори плаѣати могу. —

Депутація ова редовна своя засѣданія держи, свой протоколлъ о свима своима дѣлима и рѣшеніяма води, не иначе и рачуне о приманю и издаваню, и о цѣломъ дѣйствителномъ и страдателномъ стању точно устроява, и како ове, тако и протоколлъ сваке полъ године Высокославномъ Конзіліуму на разсмотреніе предлаже. — (1) Она ништа безъ вышегъ дозволенія издавати неможе, — и у свачему отъ Высокославногъ Конзіліума уреженія и заповѣсти добыя, и отъ ти завыси. (2) Касса депутаціонална, гди се облігаціе и новцы сохранаваю, подъ трогубымъ ключемъ стои, отъ кои єдань се кодъ предсѣдателя, другій кодъ єдногъ засѣдателя, а трећій кодъ кассіра находи. (3)

1) Небы ли добро было да и Матица Србска свое протоколе и рачуне кодъ надлежателству на разсматраніе даје? У.

2) Валяло бы зарь да и Матица Србска одъ кога надлежателства зависи? У.

3) Подъ колико ключева стои каса Матице Србске, и кодъ кога су ови? У.

Депутацији принадлежи право по свевысочайшимъ Краљевскимъ Уређеніяма, не само оне фонде, кои се у депутаціоналной касси находе, руководити, већъ и по цѣлой нашой држави на оне фонде, кои отношеніе на школу, школску юность, стіпендіа, изданія школска и пр. пр., кои се при нѣкима Обществама налазе, позорствовати, и попеченіе водити, да се небы они неуредно манипулірали, упропастили, или на друго што обратили. И зато како годъ што съ едне стране свако общество право има, свое мѣстне школске фундације кодъ себе задержати, и по смыслу фундатора располагати, тако исто съ друге стране дужно е свако Общество капітале свое школе вышереченной депутацији обявити, и свакогъ лѣта рачуне ньой поднети. Она ће пакъ разсмотрити есу ли капітали такови на сигурна мѣста издани, есу ли интабулірани, и ньовъ плодъ обращавали се на онай конацъ, кои е по фундаціоналномъ уређенію опредѣленъ. — Да, ако бы у овыма каковый недостатакъ примѣтила, одма га поправити, и фонде отъ пропасти сачувати може. Изъ овогъ ће се свакій увѣрити, да славна Депутація єсть народно, публічно, отъ Нь. Ц. и Кр. Апост. Величества наименовано, и непосредственно отъ Высокославногъ Консіліума тако зависимо заведеніе, да не по своіой волы, као што нѣки неупутно мысле, већъ по свевысочайшему уређенію дѣйствуе. (4)

ПОГЛАВИТА ИСТОРИЧНА МЬСТА У СРБИИ

одъ Дра Петра Іовановића.

(конацъ)

Іошъ има много гласовиты мѣста како у старой, тако и у новой исторіи Србской, коя неспадаю подъ данашню Србію. Поглавитія одъ овы есу слѣдующа:

Лесковацъ. Овде е Кнезъ Стоянъ Момировићъ год. 1805 устао противъ Турака, и то безъ свакогъ кровопролитія, не марећи што му е Сесидъ Паша (Србі га називаю Шашидъ Паша) Лесковачкій мало пре отца убити дао, кнеза Стояна, кои Бератлія быше. Бератли кодъ Турака значи особу, коя има диплому на достоинство кнеза. Диплому ову плити бератъ покланао е Султанъ онымъ само Србљемъ, кое народъ одъ старине држаше за кнезове. Посредствомъ овы кнезова народъ е добыяо обрану кодъ Паша противъ своевольности Турака.

Приштина. Варошъ, была е іоште за времена римски. Ту се е родіо Императоръ Іустиніанъ великій; овде е великій кнезъ рашкій Тихомилъ побѣдіо Владимира, брата краля Далматинскога Радослава год. 1164. Близу Приштине е гробъ Султана Мурита I., кога уби на косовомъ полю войвода Србскій Милошъ Обилићъ, год. 1389. Срби подъ предводительствомъ врховнога воѣе Црнога Ђорђа год. 1808 завладаю Приштиномъ; год. пакъ 1809 изгубе ю.

Косово: познато по равници, близу нѣга лежећой, коя се зове Косово полѣ. На овомъ полю год. 1389 15 Іунія побѣде Турци Србљѣ, гди царъ србскій Лазаръ, храбрый и неустрашимый войникъ, као предводитель войске, мученичну смрть наѣе. На истомъ полю год. 1449 Турци опетъ побѣде Србе и Унгаре, кои послѣдни, подъ началствомъ гласовита Сибиянина-Янка, помагаху противъ Турака Србскому Деспоту Ђорђу Бранковићу.

---

4) Како се ово слаже са ономадашньимъ Г.П. Матици Србской учињенымъ предложеніемъ, да се депутація школска, кои одъ едне превышнѣ краљевске заповѣести зависи, кодъ кое свакога, и наймањега чиновника самъ Краль поставля, и кои ни єдну крайцару безъ превышнѣгъ допуштеня издати несме, Матици Србской, кои одъ свое волѣ зависи, коя сама како и кога хоће за чиновника узима, новце како и кому хоће издае, да се, велимъ, ова депутація Матици подвргне? Dum sapere videatur, coelum vitiperat. У.

Врана: год. 1808 Срби ю завоеваю подъ предводительствомъ врховногъ воѣе Црнога Ђорђа.

Призренъ: стара варошь; бываше столица царства србскогъ одъ год. 1376 — 1406. Срби га год. 1808, подъ предводительствомъ врховногъ воѣе Црнога Ђорђа отму, год. пакъ 1809 изгубе.

Новипазаръ: основанъ у време првы кралѣва србски, био є столица кралѣвине србске одъ год. 870 — 1376. Срби га задобыю год. 1808, подъ предводительствомъ врховногъ воѣе Црнога Ђорђа, год. пакъ 1809 изгубе.

Вишеградъ: обсѣднутъ био є одъ Србаля год. 1808.

Дечане: познатъ по монастыру, близу нѣга находећемъ се, одъ коега є и име добыо.

Пекъ: столица Патріарха Србски одъ год. 1346 (ове є године установлѣно патріаршеско достоинство у Србіи по цару Стефану Душану) до год. 1389. Изъ Пека год. 1389, или баремъ у ово време, столица патріаршеска пренешена є на Дунавъ, у мѣсто, кое му є датъ назывъ пріишнѣ столице. — Пекъ, данасъ варошь у поречкомъ окружію. У овой послѣдной пребываху Патріарси до год. 1338; одъ год. 1438 — до год. 1690 столица патріарха србски была є у Бѣограду; одъ год. 1690 — 1724 у Крушедолу, монастиру у Срему; одъ год. 1724 — 1739 опеть у Бѣограду; одъ год. 1739 у Карловцы у Срему; у то време достоинство є ово укинуто, и замѣнѣно: у Аустріанскимъ државнма Митрополитомъ изъ Србаля, у Србіи Митрополитомъ изъ Грка. Митрополити изъ Грка поставляни су были у Србіи, одъ год. 1765 — 1831; одъ овогъ пакъ доба имаде Србія Митрополите изъ Србаля.

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Чувайсе, да небы достоинство господара твогъ осуетіо.

Свако се превосходство ненавиди и мрзи; теженѣ подайника одъ господина свога превосходнимъ се учинити, лудо є и опасно. Разуманъ мужъ сакрыва своя преимућства, као што учтива и разумна девойка свою лепоту съ простымъ и небрежлывымъ одѣломъ манѣ примѣтимомъ чини. Люди равнодушно гледе, кадъ ій тко богатствомъ и шальивосѣу превазилази; али што се тиче разума и намети, ту неће ни єдань да стражньи буде; владаюћій пакъ господинъ ни найманѣ не трпи, да га тко у овомъ превазиђе. Исто є тако разумъ царь свію душевны дарова, пакъ свака и наймања увреда, коя му се учини, као преступленѣ увређеногъ величества сматра се. Владаюћа господа хоћею у свему да буду то, што човека надъ людма подиже. Премда они допуштаю, да имъ тко помаже, али не, да ій тко превазиђе. Онай, кои имъ што саветуе, мора тако говорь свой да управи, као да онъ ньи нечега опоминѣ, што су они позаборавили, али не да гласомъ учителя говори, и ньи као незналице наставити и упутити жели. Поета бы овде примѣръ одъ звезда узео и навео, кое премда су деца сунца и телеса светла, но никадъ се не усуђую предъ сунцемъ светлость и зракъ свой открыти и показати.

Учини себе свакомъ необходимо нуждынымъ.

Златаръ не чини изрезанъ образъ обожаемымъ, него почитатель и поклоникъ. Разуманъ є човекъ више за тимъ, како ће люде приврженe себи задржати, него ли, како ће ньову благодарность уживати. Люде у надежди одржати, єсть благоразуміе, а на благодарность изгледати, єсть простота. Благодарность обычно води къ заборавности, а надежда понавля мысао о ономъ, кои ю є произвео; више се добыва чрезъ надежду, него чрезъ благодарность. Кои свою жеђь угаси, тай извору леђа окреће, а поморанџа се баца, кадъ се пецеди. Незавысимо ли одъ кога, то се съ ньимъ раставлямо, нити се више обзиремо на нѣга. Ова є наука искус-

ствомъ тако обште потврђена, да се човекъ и кодъ самогъ двора необходимымъ учинити мора; но притомъ никадъ не треба у овомъ тако далеко ићи, да свой совѣтъ задржи, текъ да други погреши, и оно зло, што су други учинили, свое собственне корысти ради, неизлечимымъ учини.

Савршенъ Мужъ.

Ни єданъ се човекъ савршенъ не рађа; него се свакій непрестанно трудити мора, да себе и свое силе изобрази до найвышшегъ степена знатности и славности, за кои е онъ способанъ. Савршенъ се човекъ познае по нѣговомъ танкомъ вкусу, по сили разпознаванія, по оштрини и зрелости нѣговогъ разсуђенія, по владаню съ нѣговомъ вольомъ, и по опаству нѣговогъ дѣлания и говорени. Найвише людій ову высину недостижу, свагда имъ штогодь недостае; а они, кои ю достижу, обычно ю касно достижу.

СВЕСЛАВЕНСКЕ ВЬСТИ.

Надеждомъ питаюћи се, да ће и Србльи у књижевной узаимности славенской радо учествовати, хитимо читателььима обявити, да ће у Липской излазити славенскій, веома потребный часопись подъ називомъ:

Jarbücher
für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft.

Обявльиє, кое прилога ческому цвѣћу донаша, овако гласи:

Побуђено и живо теженѣ славенски народа како се предъ нашимъ очима развія, одвекъ е мало у своимъ поединымъ влацима неславенима познато. Ишакъ башъ него теженѣ есть исторично появльиє, кое на найближу будућност Европе рѣшителанъ утокъ имати мора. Зато се дикле у наше доба тако яко и осећа оскудица у књижевнымъ органима, кои бы задатакъ было, чисто изъ првогъ извора дѣлательность Славена, нѣзовы списатели и књижевника представляти, заиђ съ истокомъ честито и безъ узтезания сдружити.

Позванъ одъ почитания найдостойнїи славенски литератора, као Шафарика, Ханке, Прейса и остали, увѣренъ о подпомаганю одъ многобройны славенски списателя, намѣрава подписаный у „Лѣтописима“ токавъ књижеванъ посредствома путъ отворити, гди ће свезу, што се славенски народа на поособъ и у обште тиче — науданши само политичне садашнѣ догађае — обстоятелно и темелно говорити. Лѣтописи у нѣмачкомъ ће єзику (латинскимъ писменима) излазити, будући овай єзикъ осталымъ европейскимъ народима познато славенства олакша. Они ће подъ слѣдећимъ VI чланцима одъ времена на време у колико е могуће нѣзинъ образъ свакидашнѣга стања свеславенскогъ књижества и нѣзовы поєдины члемова донашати.

I. Свеобшти спроведећи чланци: н. п. о одношенію славенста къ нѣмштини, или осталымъ европейскимъ народностима; међусобно сдобраћенѣ славенски држава и народа; утокъ нѣмштине на сусѣдне Славене; нѣмачке колоніе у Русіи и Польской; нѣмачкій Лифландъ као руска провинція; панславизамъ, русизамъ, Турци и Славени, и томъ више подобна.

II. Науке: извѣстія о напредку Славена у свима струкама наука; народописни образи; географични и штатистични прегледи, историчне монографіе, біографіе литератора, нѣсника, политика, умѣтника, и разшране о нѣзовымъ дѣлима и т. д.

III. Умѣтности: собственo развиће умѣтности кодъ Славена, знаменити умѣтни производи; живописна школе; зидарство; типографіе; гроф Толстой и подобна.

IV. Радиность и домостроительство: усавршенствованѣ домостроительногъ стања, одношенія тежака; огледи газдованя; обраћиванѣ виногрида; издржаванѣ шарке; огледи фабрика; о фабрикама уобште; найновія искуства и одкрића, трговина; погранична одношенія. —

V. Литература и критика: прегледъ знаменити дѣла у славенскомъ, или о славенскимъ предметима у нѣмачкомъ, францускомъ и енглезкомъ єзику; кратке литерарноисторичне черте; списательство романа, новелистика; кратки огледи изъ романа, новелла, нѣсама; народне приповѣдке, нѣсме, пословице; періодични листова; знамай поєдины листова. Мы ћемо кадъ и кадъ о свакомъ знаменитѣмъ ученомъ журналу кодъ Полака, Чеха, Србо-Хрвата и Руса кратку повѣсть дати, съ особитымъ назначенѣмъ найзанимивши одъ нѣзовогъ постанка заключиво до године 1842 у нѣима излазећи се чланака.

VI. Особитый литерарный прегледъ:

А. Библіографія. Онде ће све знаменитїе нове у различнымъ славенскимъ, као и у другимъ єзицима написане књиге, кое о Славенима или о Славенству говоре, съ краткимъ назначенѣмъ нѣзовогъ садржая и вредности назначене быти.

Б. Новинарство. Онде ћемо све чланке одъ веће занимивости, кои се у различнымъ славенскимъ новинама разбачени налазе, на' у нѣзовима свобшти-

ти, или баремъ укратко на нѣковъ садржай читатељѣ позорне учинити. Притомъ ћошъ ћемо обкнити и различне саставке, кои у нѣзначкимъ на' другимъ не славенскимъ листовима (Ausland, Magazin für die Lit. d. Auslandes; deutsche Vierteljahrschrift; Revue de deux modes и т. д.) о славенскимъ одношенїма говоре.

Дониси изъ различнеты славенски земаля, као и Смѣсице и Навѣшћаи сваку свезку заключње.

Прва свезка Лѣтописа нынѣше слѣдећегъ Михаиловогъ вашара, а будуће 1843 године на колико є могуће у уредно преше 6 свезкй, свака одъ 4—6 табака, у великой осмини на красной бѣлой артиј, цѣнозъ свїо скупа одъ 3—4 талира.

Пришиваня, наручбине, запытке, као и остали дониси шитусе ријеко књигарнице Роберта Бридера у Липской.

Све књигарнице у Нѣмачкой, Аустрїи, Угарской, Пољской и Руской приваю наручбине.

Съ унѣремѣнъ предузимамъ и овай големый посао у води, да ће на нѣга не само моя книжевни другови и пријатељи, но и сами знаоци славенства, съ копма у тесанъ савезъ досадъ нису доћи немогуће бываше, пожелано срочиће обратити. На све се обраћамъ съ молбомъ, да бы „Лѣтописе“ у круговима, у кое я пристуа непознаемъ, распространити хтѣли, да се найпре нѣваньско утемељаћ нѣово основаи, а после се чрезъ нѣи колико толико путъ пробїе къ достижемо узаимнога познанства славенски народа.

У Липской мѣсеца Юлїя 1842.

І. П. Іорданъ.

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родолюбиви принесци на фондъ школскїй подъ руководствомъ депутације находећи се.

У готовомъ новцу б. вр.

Године 1816: Симо Янковићъ, трговацъ изъ Беча, 1000 фр. — Константинъ Бѣка приседатель сл. вармеђе саладске, 500 фр.— Тома Шимнићъ, трговацъ изъ Беча, 300 фр. — Браћа Владиславъ, трговци изъ Беча, 200 фр.

Пешта. Србска пештанска обштина послала є погорѣлымъ Лугошанома 135 фр. 24 кр. ср.

Изъ Бач. Нѣг. Высокопреосв. Г. Епископъ темишварскїй Пантелеимонъ Живковићъ, на овданъшѣ погорѣле православне цркве послао є 357 фр. 53 кр. б. вр.

Изъ Сегедина. Овде є 21 Августа текуће године сарањъ Тапасїя Радославъ Арсеновићъ, избраный граћанимъ Сегединскїй, кои се 20 истоѓ месеца у зору око 4 сата у 83 години живота свога на веки преставїо. Нѣгова човечна дела, кои є и као христианинъ и као граћанимъ почињо, заслужую да се потомству Сегединскомъ на угледъ и особито побуђенѣ стане. — Покойникъ є за живота свога показао, шта є вредань човекъ учинити кадаръ. Онъ є тако реки съ неколико формитїй почевши са разумнимъ своимъ трудомъ и штеденѣмъ занета знатно изнанѣ себи прибавїо, и ово целогъ своѓъ живота мудро уживао. Обично ћдекои люди кадъ до мало знатнѣгъ изнаи доћу, а они се онда тако понесу, да и на Бога и на душу забораве. Но кодъ упокоеногъ ни є было тако, єръ є онъ, као што є овде добро познато, сваѓа єдань одъ нрвы бывао, кои є и срцемъ и душомъ у общетеполезномъ делу на помоћь притицао. Изнемогъ осталы нѣшто є доказъ овы мои речїй бакарный торонъ Свето-Николанске цркве Сегединске, кои є пре 20 и више година трошомъ запаљенъ изгорео, а године 1835 обштомъ слогомъ родолюбиви Сегединаца опетъ бакаромъ у нркосъ маломъ числу православны овданши жителя покривенъ, и красно позлаћенъ. На нстый торонъ покойникъ є са своимъ спиомъ дао 500 фор. бечке предмости, а у ние сата самъ є спе четири гвоздене табле купїо и цркви поклонїо. Далѣ на заведенїе сиротинъско Сегединско, даме лицемъ на нрвый данъ ускрса основано, дао є 250 фор. беч. вред., а садъ по смрти оставїо є на цркве Сегединске, како на Св. Николанску тако и Св. Аранђелску на сваку по 200 фор., и шпиталъ граћанскїй 100 фор. такоѓеръ бечке предмости. У осталомъ покойникъ є было чопечанъ, разборитъ, у свои послови вешть, и напредань. Изъ многобройногъ и врло отличногъ нѣговогъ сирозода заключити се може, да га є овданшнѣ граћанство безъ разлике вероисповедања особито уважавало и поштовало. Случаи су морали быти спешнъ особити, кои су га одъ манке цркве задржати могли. Изза покойника остала су два сына, две кѣери, сна, седамъ унука, и седамъ праунука. — Вечна му память, лака му земля.

Д. П.

Изъ Брода. Риста Т..., младый грк изъ турскогъ Брода, доће 20 Юнїя на скелу на ову страну, и донесе лику да за трешнѣ промене. Да бы што скорће свой посао свршїо, и рано дома се врати, даде за єдну оку више лике на овой страни — (обично се єдника мѣра дае) него што онѣ трешнѣ добы; на то є у исто доба ту полочни Турчинъ Дедо Х— тако се разарїо, да є Ристу, нѣгову вѣру, отца и матерь псовао. Грк му накъ одговори: кадъ и као што ты мене и мою вѣру псуешъ, тако псуемъ и я тебе. — Садъ изиче Турчинъ изъ потае пиштоль да таки сиромаха убїе. — Кадъ овай то спази, скочи у єданъ чунъ на Сави, и нигъ рѣку одплива — Турчинъ нагне за нѣме — но немогаше га прїе стићи, него што є овай подъ заштиту кордона побѣгао — матерь, жену и све свое добро оставивши.

(Pilger)

ТРГОВИНА и РАДИНОСТЬ.

Вѣсти изъ Лондона одъ 15 р. Авг. нама донашаше гласе, да е нова мытинце тарифа у цѣлой своёй обширности у новинама напечатана. По оной новой узаконёной уредби векъ се ночнић рогата марва изъ Нѣмачке и Аустрїе дотеривати. Можемосе дакле надати, даће се скорымъ временомъ и у овомъ, а и у другимъ предметима, кои су донко, изъ мутны понятїя о ствари, или забрањени, или пакъ мытницомъ незнатне обтерећени были, нова трговина подићи, и пробытачно свобращтенѣ отворити. Рукодѣлна индустрїя и комерцїална живость у свима струкама како по пристаништама, тако и по остальымъ окружїлма, гди се фабрике налазе, подигла се е, и умножила одъ нѣколико дана примѣтно. Ово добро мнѣнїе „нештествено“ постоянымъ постало е чрезъ извѣстность благословене плодоносне године; а слѣдствомъ тога е, да су сви донко гладујући посленици и надничари у послу и служби. По нарави обстоятелства морали бы очекивати, да ће онде, гди посленици ни су одпуштени были, садъ при већемъ пословању фабриканта, овима плата повысити се; али ова е надежда осућена. У многимъ фабрикама измучне преће, покушавало се е, плату и надницу, кое су и тако безпримѣрно низке биле, на ошћ нижій степенъ стерати, а можда и съ тимъ намѣреньемъ, да чрезъ недѣятелность у фабрикама уранена, из гомили непородно лежећа рукотворна роба вышу цѣну добыя, и у исто време да се опеть граница положи садъ высокой цѣни назувка. Было како му драго, са назѣромъ или безназѣре, убиточна слѣдства постати нису могла. Много хиљада посленика оставило е своевольно службу, и ништа садъ, ако не вишу, а оно баремъ стару плату, кои ће имъ се безъ сумнѣ и морати дати. — Понятно међу тимъ быти мора, да такова прекидања велики послова новодъ къ неуредности свакогъ рода даю. Но познаваоци духъ народа енглезкогъ, надамо се даће се све у миру исправити.

Новіе вѣсти (одъ 26 Авг.) изъ свію окружїя Енглеске ову сасвимъ пріятне. У Ливерпулу се за кратко време 12.000 денькова намука фабрикантима продало. И слѣдствомъ оне грдне продаје цѣни е скочила се 1 фор. на центу. Фабрике имаю силне наручбине, и у обште трговина се диже. — У Лондону такођеръ иду послови добро, само житарн назнуган су примѣтно због богате жетве. Међу тимъ нѣкоя приватна штета есть правый народный добытакъ. Цѣна е пшенице до 61 шил. на четврть; арешаја на страну рану 11 шиланга. (А. Н.)

ПРОМЕНА ДУЋАНА.

Подписаный узима си честь понизно обавити, да е онъ подъ фирмомъ К. Терико понатту трговину артїе, кои е садъ одъ 7-га Юлїя т. г. у великой купринской улици подъ фирмомъ В. Козма, будући ю подъ единымъ своимъ именомъ води, изъ Вранъишеве у Барона Сине кућу на кошку спрећу нѣмачкогъ театра у великой купринской улици преместїо.

Найучтивіе захвалююћи за доседашнію поклоніёку му повѣреность, благонаклоности и у напредакъ препоручуюсе.

У Пешти 2-га Септембра 1842.

Василіе Козма
Трговацъ артїе.

НѢВѢШТАЙ.

Дамашићъ листу, у место модного журнала, придавно образ славно познатогъ литератора нашегъ Благороднога и Высокоученогъ Господина Іоана Хаджића, у княжеству србскомъ названогъ Милоша Светића, свію права Доктора, на свеучилишту пештанскомъ юридичногъ факултета члена, маћарски права у Угарїи, и аустриски у ц. кр. крашни Адвоката, Сенатора Новосадскогъ, гимназїе новосадске Патрона и Директора, законописца србскогъ и основателя Матице Србске, кои ioй е дао животъ, име и устакъ. — Родолюбци, кои листове наше недрже, а образъ оногъ славногъ и далеко чувеногъ мужа имати желе, могу га добыти за едну форинту сребра у Пешти код учредничтва Скоротече, у Сомбору код Чести. Г. Іоана Теодоровића Пароха, у Новомсаду код Г. Петра И. Стоиновића, книгопродавца, и Г. Борђа Кириаковића Трговца, у Карловци код Г. Якова Живановића Трговца. Половина новаца, што за истый надне, жертвуе учредничтво Скоротече фонду школскомъ, а половину Матици Србской. — Име свакога, кои образъ куни, быће у Скоротечи обявлёно. — У.

Цѣна ране у Пешти 29. Авг. Грошић. 6. вр.

	наиболѣ	средић	лоше
Пшеница	166	155	145
Наполица	125	120	110
Ражь	100	95	90
Сечамъ	85	80	72
Зобъ	64	60	54
Проа	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	132	110	105
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

30. Авг. 4′ 4″ 3‴ — 31. Авг. 4′ 2″ 3‴ — 1. Сент. 4′ 11″ 6‴ — 2. Сент. 4′ 0″ 0‴ (надъ 0.)

☞ Іошћ има нѣколико ексемплара одъ Скоротече. Ако ће тко знати жели, нека се поволи пріявити. — Умоляваюсе г.г. предбройници, кои платили нису, да намъ новце пошаљу. Изд.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ пошина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнимъ цѣнозъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словиза кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ, ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 6. Септемв. Число 20. 1842.

НАРОДНА ПѢСМА СРБСКА.*)

Разболесе Деспоте Іоване
У славноме месту Беркасову,
Разболесе и оће умрети.
На самрти ситну књигу пише,
Па дозива Ваистина слугу:
„Ваистине мое чедо драго
„Ватай коњ у лаке кочіе,
„И ево ти ситна књига мала,
„Па ты иди месту Купинову
„А до мое Анђеліе майке;
„Али немой казивати майки,
„Да самъ здамъ на смрти болавъ;
„Већъ овако ты говори майки:
„Ей госпоіо Анђелію майко,
„Іова ти се на войску опраля
„Преко мора за седамъ година,
„Стару майку зове на састанку,
„Радъ са старомъ састатисе майкомъ.
Кадъ саслуша слуга господара,
Вата коњ у лаке кочіе,
И узима ситну књигу малу.
На пооду вели мѣму Іова:
„Ваистине мое чедо драго
„Кадъ ты будешъ спрама Крушедола,
„Сврни сыме цркви на ютренѣ,
„Подай књигу Максиму владыки,
„Ал' подкрадомъ да ме види майка.
Пође слуга съ Богомъ путовати,
У Суботу у очи Неделѣ,
За дамъ пође Купинову доће,
Купинову стиже на вечерѣ.
Нема двору Анђеліе майке,
Одшетала у бѣлу цркву,
Да обстои светое вечерѣ.
Кадъ изъ цркве Анђелія доће,
Целива е Ваистине слуга,
Целива е у скуть и у руку,
Жалостно се шћаши замоліо:
„Ей госпоіо Анђелію Майко
„Мене е Іова до тебе послао.
Онда вели Анђелія Майка:
„Чедо мое Ваистине слуго,
„Каква му е голема неволя,
„Те ме Іова до себе призива?
„Єл' на миру Деспоте Іоване?
„Єл' на миру љуба Іованова?
Ал' беседи Ваистине слуга:
„Ей госпоіо Анђелію Майко,
„На миру е Деспоте Іоване,
„На миру е љуба Іованова.
„Мене е Іова до тебе послао,
„Єръ се Іова на войску опраля
„Преко мора за седамъ година,
„Стару Майку зове на састанку,
„Радъ са старомъ састатисе майкомъ.
Анђелія тіо одговара:
„Ваистине мое чедо драго,
„Почекай ме мало за мална,
„Докъ покроимъ три аршина платна,
„Да я справимъ Іоваму кошуљ.

(продужиће се)

) Ово ће пѣсму ову пѣсму, у Манастыру Крушедолу, о Майки Анђелін, Мойсіе Срдановъ сленицъ, родомъ изъ Баната, изъ мѣста Итебеј. —

ПРАВИ УЗРОК И ПОЧЕТАК СКУПЉАЊА НАШИЈЕХ НАРОДНИЈЕХ ПЈЕСАМА.

од Вука Стеф. Караџића.

Г. П. А. Поповић (у 20. и 23. броју Српскога народнога листа од ове године) препирући се с Г. Ђорђијем І. Петровићем о нашијем неродијем пјесмама навео је моје ријечи из предговора к малој простонародној пјеснарици. Будући да Г. П. А.

Поповић сам каже, да је ову цијелу расправу подигао највише за љубав светој истини; за то и ја морам из тога истог узрока (т. ј. за љубав светој истини), и то не само за данашњи нараштај, него и за потомство, оне моје ријечи протолковати.

Да је покојни Лукиан Мушицки 1805. или 1806. године у Карловцима питао за народне пјесме нас момчад из Србије, која смо се онда налазила ондје, то је цијела истина; али да је оно његово питање мене у Бечу послије 7—8 година навратило, да наше народне пјесме почнем купити и штампати, то није истина, него је томе прави и једини узрок Г. Копитар.

Ја сам дошао у Беч негдје око половине јесени 1813 године, и написавши овдје малу књижицу (као писмо Кара-Ђорђију Петровићу) пођем да је штампам на свршетку оне године. Овај рукопис мој дође Г. Копитару, као Цензору, у руке и познавши он из њега (као што је сам онда говорио, и сад као што говори), да сам ја човјек од народа, и да сам друкчији од свију Срба, које је он донде виђао и познавао, дође к мени, да ме види. И тако познавшисе самном, наговори ме мало по мало не само да пишем народне пјесме, него и ријечи и Граматику. Наговарајући ме на прво доносио ми је не само Качићев разговор угодни народа Словинскога, него и фортисово путовање по Далмацији, и Ердерово Stimme der Völker, гдје је била напштампана пјесма о племенитој Асан-Агиници; а за ријечи донијо ми је читав рис хартије исјечене на једнаке листиће у осмини. Било је онда ученијех Срба у Бечу, који су сав овај посао држали за беспослицу и говорили ми у очи, да не кварим хартије у залуд; но мени се учини боље и милије послушати Г. Копитара, него њих. Г. Копитар каже, да је наше народне пјесме слушао негдје од Хрвата граничара, и да је најприје молио овдје у Бечу некаквога Ранковића, који је био официрски син из границе, да му коју напише, по томе да је наговорао Фрушића и Давидовића не само на скупљање народнијех пјесама, него и на писање Рјечника и Граматике; но да је сва његова молба и наговарање било у залуд, јер ни један од поменуте тројице нијесу били за то. Тако што се тиче првога узрока и почетка мога скупљања нашијех народнијех пјесама, ријечи и правила у језику, то је једина заслуга Г. Копитара; за то сам и казао у предговору к другом издању пјесама на страни LXII: „Почетак скупљања ови народни пјесама (као и остали свију моји књижевни послова) био је у Бечу 1815 године изненада.“

Што сам ја овдје у предговору к малој простонародној пјеснарици, као и послије у посвети друге књижице нашијех пјесама Г. Копитару, казао у овоме смислу за Мушицкога, оно су били само ђачки комплименти. Не знам како је у другијех народа, али је у нас било књижевника, и сад их има, који су напријед добили славу за оно, што ће учинити. Тако се и Мушицки још као архиђакон почео славити за Славенску и Српску граматику, за Библијски Рјечник, за Српску Литературу и Поезију, што ће написати, и то све боље него и ко други што би учинио. И то је био један између највећијех узрока, за што Мушицки за живота своју Славенску граматику, макар каква да би она била, добро толико новаца, да би могао најмање половину дуга Шишатовачкога намирити; али га сви пријатељи његови нијесу могли на то наговорити: јер се бојао, да не изгуби своју славу. Тако сам и ја онда, гледајући, као и многи други, више на то, ко говори, него, шта се говори, тражио препоруку и покровитељство у хвали Мушицкога. По ријечима мојима у предговору к другој књижици нашијех народнијех пјесама (у Бечу 1815) могао би сватко помислити, да је Мушицки скупио и мени дао Бог зна колико нашијех народ-

њијех пјесама, а ја сам послије у предговору к четвртој књизи (у Бечу 1833.) за живота његова показао, да ми није дао више од 3 — 4 пјесме, које су тако рђаве, да их нијесам могао штампати осим оне о Доналерту (у Даници за годину 1826).

Да ја оне вриједности нашијеш народнијеш пјесама, коју су Грим и Гете и Копитар у њима нашли и свијету је казали, нијесам познавао ни онда, кад сам прву ону књижицу штампао, то је цијела истина; али се јамачно може рећи, да ју је Мушицки много мање од мене познавао. Много мање велим за то, јер сам се ја родио и одрастао ондје, гдје су се пјесме јуначке певале и казивале (као у сред Ерцеговине), и знао сам их још из дјетињства силу Божију, и разумијевао сам их све онако добро, као што их и народ разумије, и миле су ми биле, као што су и осталом народу; а Мушицки, као Вачванин, који је у дјетињству из села изишао, и млад се покалуђерио, могао је коју чути гдје мимогред од какве жене у Вачкој или од слијепца или сљепице пред црквом; али заиста нити је какве знао, нити их је разумијевао (а камо ли да је њихову праву вриједност познавао). И ја, који сам послије (1815 — 1816) с њиме живљео, могу казати, као неко чудо, да он, премда је народне наше пјесме радо имао и хвалио, није имао праве воље нити их читати, ни слушати! Он је на молбу моју добављао у Шишатовац 1815. године слијепца Филипа Вишњића, те сам од њега писао пјесме, и ја сам оне исте године за то доводио ондје Тешана Подруговића; и он нигда није могао једну читаву пјесму саслушати од кога њих, него само поче мало слушати, па онда или отиде или прекине пјесму; а тако је исто чинио, и кад сам му ја хтјео читати преписане пјесме! По свој прилици је био томе узрок, што се из младости навикао на Славенски језик и на мисли и стихове другијех народа, па му се оно наше све чинило просто и ниско, као што је и мени много пута говорио, да ће у шишући овако народнијем језиком остати до вијека само простонародни списатељ. Кад би Мушицки и послије познавао сву праву вриједност нашијех народнијех пјесама, онда би он њиховијем духом, и језиком пјевао своме народу, а не би Римскијем размјером, за који још остаје питање, да ли се у нас може пјесмом назвати, и онако мјешовитијем језиком, који у право узевши није никакав језик. Читатељи се ласно могу опоменути језика у његовој родољубивој оди Михаилу Витковићу (у Будиму 1811.), која се почиње:

„Здѣ, гди затворив свищенне школе двер
„Деветый ево проводим нынѣ крат“ и т. д.

А што се послије он у Српском језику мало поправио (колико је могуће било), томе је узрок његово познанство и живљење самном (ово се може посвједочити различнијем свједочанствима).

(конац ће слѣдуе)

БУГАРСКА.

(изъ новина Ost und West)

Прекрасанъ онай дивљый предѣлъ, кои наравъ чудновато одъ сѣвера дражестнымъ обалама Дунава, одъ истока тамномъ боіомъ црнога мора, одъ юга грдномъ горомъ Балкана, а одъ запада такођеръ красномъ веригама брда граничи, зовесе Бугарска, нѣкада одъ Римляна сурова Мезіа прозвана, страховито заточенѣ прогнаника. Негледећи на големе, а и многобройне пустынѣ, земля иста има одвећъ дражестне предѣле. Прѣе свега особито напоменути вали положай набрежне варошице Бабадага, съ нѣнымъ горостасныма околинама. Ню сматраюћи и пехотице човекъ се сећа топлица Гастайски и други огромны у Тиролской.

Величанствено очараваюћа околина Шумле несравнѣно є лѣпа. У дубокой крашевитой гудури лежи ова безопасна варошь, коя никадъ у своимъ зидинама туђу войничку силу угледала ніе. Видисе дакле, чега ради и опростити треба, што су баш ста-

новници ове вароши више упорнієгъ, поноситієгъ и суровієгъ значаја, неголи многи други становници истога предѣла. Кромъ кршевите свое нарави, у Шумли има іошъ една велика знаменитость, т. е. на кули сатъ, коега ясанъ ударъ одвеѣкъ ми е допаосе. Овай 'садъ единый е одъ ове врсти у читавой Турской.

Не далеко одъ Шумле у Нахіи Єнипазарской, лежи село по имену Модара, кое осимъ свію на свѣту е найзнаменитіе. Пристойность ми забрапное, све епикурейске правиде овогъ села избрапти, куда се сва изгублѣна красна дѣчица цѣле Румеліе и Анатоліе скупа доносе. Већа часть становника ове землѣ есу Вугарци, и само у великимъ варошима, као што е Варна, Шумла, Рушчукъ, Софія, Силистрія, Видинъ, више се Турака находи.

Главна варошь цѣле Бугарске садъ е Варна. Како е ова постала различно се говори. Исторично доказатисе неможе, да ли е Варна у стара времена Одессусъ називана была. Име Діонисіополісъ, кое нѣки овой вароши придаю, іошъ е неоснованіе, акопремъ се остатци храма, светомъ Діонисію посвѣћеногъ, іошъ и данасъ находе. Найвѣроятніе ипакъ быти видисе, да е Варна, као и многе друге на црномъ мору вароши, одъ Милезіанаца основана, коя е іошъ у седмомъ вѣку пре Христа богата населѣнія овдѣ имала. Съ прибрежја Гелете, кое е дрзко къ црномъ мору пригнуто, ако далеко преко пристаништа погледамо, и смотривши амфитеатралну изъ мора дижућу се са зеленымъ вртовима и съ трептећимъ украшама окићену варошь, то намъ се фантазія забавља по дражестымъ Памире полима, и висећимъ увеселителнымъ вртовима Семирамиса.

Варна е велика, и данъ данасъ има іошъ приличне улице, и домове одъ камена зидапе. Свакій домъ, кои е высокимъ особитымъ зидомъ обграђенъ, изгледа на подобіе малогъ каковогъ града. Утврђенъ вароши, кое е садъ већъ сасвимъ разрушено, было е красно и добро. Пазаръ е овде какогодъ'и у свима турскимъ варошима. Не далеко одъ њѣ налазисе нѣколико православны црква, кое особито почитанѣ заслужую. Често су овакове цркве подъ земльомъ, и собственo њіово устроеніе опоминѣ на угнѣтаванѣ прве христіанске цркве. Новодошавшій Паша одъ Варне красанъ е, любезанъ и изображенъ човекъ; носи широке модре са сребрнымъ цвѣћемъ извезене хальине; свакога милостиво предусрета. Кадъ е, приликомъ долазка своегъ у Варну, преко развалина нѣкадашнын красны бедема у варошь уяхао, лѣпе му се черте смѣшећегъ облика промењуше у озбильность и тугу. Кадъ е поредъ велике страже прояхао, войници су га поздравили. — Стара на морской страни вароши лежећа тврђава съ деветь кула, нѣкадашня акрополись вароши, свое постанѣ захвалити има снажнымъ нѣкада Генуизима. На полакъ порушена арабеска, кою смо изъ еднога зида извући дали, представля умирућегъ Сократа. Околина Варне е дражестна. Многи виногради представляю дивльй, ал' лѣпый изгледъ. На стрменитымъ бреговима мора налазесе православни манастири, кои су прекрасна мѣста уединѣнія и покаяня.

(продужиѣесе)

ПАОЛО и КАМИЛЛА.

Новеллета

съ нѣмачкогъ одъ Голуба.

I.

„Возару чамацъ!“

Повиче тако око поноћи дивно лѣпъ Паоло, пунъ жара, — тренутакъ немогућн дочекати, кои бы га у крило свое миле любезнице преместіо.

Одма прикучисе возаръ, — умотанъ, само му свѣтлеће очи сѣваху изподъ кабанице.

„Куда?“

„Кудъ свакданъ!“

Обое сѣдну у чамацъ, кои се таки одъ

бапра отисне. — Дубока тишина є владала међу њима, коју најпосле Паоло прекине.

„Зашто си тако умукнуо?“

„Брижањ самъ господару!“

„Я бы говоріо!“

„Я бы слушао.“

„Ал' ако ти я заповѣдимъ, да говоришъ?“

„Заповѣдати можешъ, да возимъ!“ И опетъ тишина є слѣдовала овомъ одважномъ одговору.

Брзо су се одвезли у прекрасной ноћи лѣтной. Сѣнке здања предугачке испружавасе по води. Паола срце било є яче, него весло таласе. Возаръ сѣћаше ћутаюћи, смѣюћи се и псоваюћи; гоніо є чамацъ као вѣтаръ брзо напредъ.

Єдва дођоше на мѣсто.

Паоло похити у дубоку пусту ноћъ, и уђе у мала вратоца. Єданъ єдиный прозоръ цѣлога здања є текъ вечма было освѣтлѣнъ.

Возаръ ніе смиріосе; онъ є дркћући похитіо за њимъ и погледао скрежећи зубы къ тавно пламтећой свѣтлости у собу.

Два стаса смотри, кои се у полюбци топе, — рукомъ се маши за ятаганъ.

„Проклетый“ — повика съ претњомъ и дигнутомъ десницомъ, и ћутаюћи врати се опетъ на брегъ.

II.

„Возару чамацъ“ тако викне Паоло после єдногъ сата; а онъ прикучисе, умотанъ и текъ ясне очи сѣваху му изподъ кабанице.

Паоло са своіомъ сладкомъ љубомъ сѣдне у чамацъ.

„Ноћъ є прекрасна, уживаймо ю мило. — Вози низъ каналъ доле ты, што си єзикъ изгубіо!“

За се одговара овай:

„Єзикъ не, али ню“ ясніе: „да имамъ љубу тако лѣпу, као вы, тако вѣрну, као вы, было бы сасвимъ друге волѣ.

На гласъ овогъ говора задркћесе лѣпа Камилла, и загрли стрепећи љубезника.

Све яче є біо возаръ таласе, рекао бы да є нѣка престрашна чувства утишати хотѣо!

„Ты дакле љубе немашъ, и зато си тужанъ?“

„Љубу немамъ никакву — али имамъ жену,“ тако замрмли скрежећи зубы; но смѣста у изумлѣнію найсилніе лютине тако викне, да су нѣгови гласи далеко одѣчали по тавнымъ водама: „Да, я имамъ жену, чуй Венеціо, я имамъ жену, кои мою љубавь, љубавь съ невѣриосћу награђава“ —

Ове рѣчи застраше љубавнике, и свога грѣха грижомъ уплашени, страшно предчувствующи, загрлесе яче!

„Да, я имамъ жену“ то изрика возаръ „она мысли, да самъ на край свѣта удалѣнъ, али я самъ овде, да бы іой лажљиво наличіе вѣрне љубави свиміо!“

„Познаешъ ли ме?“ —

„Боже, мой мужъ — грофъ —“

„Мужъ?“ — нѣкада — садъ возіоцъ твоєгъ блудника. Я самъ видіо свѣтлость жижка, и съ њимъ мою утѣху гаситисе. То є душу мою помрачило! Као одмаститель стоимъ овде, — нека таласи запрећеной љубави сада покровъ буду!“

„Убіцо! повика Паоло за свой ятаганъ мапаюћи се“ али брзо одѣкну нѣгове рѣчи, чамацъ накренесе на єдну страну, и преврне.

Камилла и Паоло чврсто загрљени, полюбцемъ — смрти се преданши — удавесе; и ни єданъ уздисай любави неизтече више изъ њіова срца.

Грофъ изплива на бапръ, и бацн дивячкій, смѣюћи се, погледъ єданъ изумлѣнія на таласе.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Лондонъ 21 Августа 1842.*)

Оныхъ нспитателіма, кои желе духъ, просторъ, и успѣхъ дѣятеле сваге єдногъ народа опи-

*) Овай допнсъ, као и остале изъ Лондона у нашимъ листовима шиљѣ намъ єданъ землякъ нашъ Србинъ, тамо трговине ради садъ находећи се. У.

сати, и пресудити, нуждно є преко свега, да се найпре са мѣтовымъ грађанскимъ одношенiямa упознаду. Я се нимало несумнямъ, да су такова у смотренiю Енглезке, што се начина живлења кодъ отмѣнiи редова тиче, одъ части цѣлой Европи позната; али значай, кои се у душевномъ изображенiю, и у поступцима сиромашнiе классе жителя изражава, мало є коме познать. Због тога су страни списатели примѣтно склонiи, нарочито што се тиче южне половине Енглезке, гди се манѣ фабрика и заведенiя налази, да суровость, и простоту предполажу. Овакови едини, доста неправедни, одъ страны пролета проилазеhи огледи, рађалосе обично чрезъ плитконопатка знања и умствованiя о воспитанiю народа. — Поводомъ што прошастy година одъ надлежне власти учинѣна покушенiя за рукомъ изишла нису, т. є. да се уредбе уведу, кое бы сиромашнiе породице приморале, да свою дѣцу крозъ цѣлу годину непрестано у школу шаљу, мнoги су и на такову мысао были пали, да за душевно изображенiе и за елементарне науке мало, или скоро ништа учинѣно ніе. При овой важной точки ваља намъ дуже пробавити, и безпристрастно судити (къ чему се навластито довольно изображенiе изискує); єрбо, не само што кодъ слободногъ народа приморанѣ у наведеномъ виду места имати неможе, него шта више нуждно бы было границу поставити самовластiю и мутнымъ понатїма, гди се у смотренiю народнога воспитанiя найстрожiе догме или гаталице принесую?! — Слѣдство є обычно овакови недозрелы уредба тупость духа, и препона нѣговомъ развитку, безъ чега се човекъ животиньи уподоблява! — Да духъ времена, кои є школска правила, о коима рѣчь водимо, непосредствено после несрећногъ приключенiя французки ратова (1815) породіо, другo допуштао ніе, но да є само такове учени намѣре, као за найспособнiи признао, можесе петнаста допустити, али да те исте уредбе и основи школски осталымъ народима и земаљама на ползу служити немогу, нека се противорекли! Међу тимъ, при цѣломъ недостатку у народномъ воспитанiю и науказа, опетъ могу слободно казати, да є у истомъ времену т. є. последнѣ 1823 године, душевно изображенѣ ниже классе народа, веће кораке напредъ учинило, него у икоiой части света. Ову цѣль достигли су Енглези чрезъ слободу, кою у обзиру воспитанiя и обучавања дѣце уживаю; или просто рекши, Енглези нису приморани свою дѣцу само посредствомъ штипе, преме велике таблице, и шареногъ буквара настављати.

Ова наведена обстоятелства и добро познавамъ; иначе небы са ономъ смачноћу, кою самъ у новiимъ мномъ дописима изрекао, казае да побуна посленика противъ свои господара опасно намѣренѣ на себи немоси. Тако є даклe повратакъ къ миру и послу само на добромъ и мирномъ поведенiю побуњены посленика основанъ. Къ овому навластито принадлежи практично познаванѣ правога стања страни, и извѣстность, да се Енглези времену приближую, кое ће iамъ веће радње, болѣ заслуге, и слободна пространя слобращтења и трговине донети.— Кадъ небы было чувства умѣрености, правога познавења ствари, и доказателства на то, т. є. да нити є было, нити ће быти времена, кадъ небы „сиромаси“ и „богати“ живили, а да нека часть жителя за хлѣбъ насущный радити мора, и да є друго стањe ствари у сму, а друго на яви, у кратко, да ніе было практичнога проницателства, небы се санста ни миръ тако лясно повратіо. Али Енглези сматраю практична знања и дѣятелности за вышiй степенъ народнога изображења, него само теоретична вѣжестна. — Погледаймо далѣ на народе по осталымъ државама. Наћићемо вышину сиротиње; и ове се число одъ године до године умножава. — Єдино знанѣ читања и писања нераѣ напокъ къ уредности, прилѣжности и благостању: права се воля къ тому само чрезъ разумна практична доказателства праве стазе побудити може! Чему наравно нису ове елементарне школе довольне, гди се чита „Петеръ малый крадецъ, глоговъ колацъ и ваширъ,“ нак̀ъ iошъ и „руководство къ славенствѣй граммaтiцѣ?“ — Што бы было по другимъ државама, да се миліонъ простy посленика или болѣ реки надничара на сдапутъ побуни и дигне противъ свои господара и ранителa? И шта є полезніе, нередъ елементарне и практичногъ куда школе уводити, или при садашнiима до века остати? одговорите и вы љубезна браћо, одъ мене удаљани земли Србалн! сынови рода юначкога! рода славногъ и умногъ!!!—

Очекусе велика дѣятелность у свима струкама овдашнiи производа, и чрезъ то, као и чрезъ будзаштость (eфтиноћу) ране живость у домаћемъ потрошку (Consumtion). У обште ни у коiой земли неплада у слу и нићу потрошакъ до саме раскошности, као овде кодъ Енглеза. —

Овдашнiй сдамъ искусни штатистикъ цѣни робе свою енглезки фабрика и рукодѣлны заведенiя, кое се преко године производе, на 180 миліона фунтiй штерлинга, (1.800 миліона фор. сребра). Одъ ове робе се за 46 мил. фунтiй штерл. у земљи потрши. Наводимъ ово на истини основано стамѣ башъ зато, да покажемъ: одъ каковогъ є напредногъ простора, и одъ кое є велике важности домаћiй потрошакъ свою предмета. —

ДОПИСЪ.

Б—. 15 Авг. 1842.

Ко није, као ја, 7 година у Београду бијо, тај се мора чудити промени, која је за то време учињена, како на обалу београдску ступи. И куће, и мошиво, и начин живота, све полако добива облик европејски. Кућа се прави доста, између који има доста уредни, лепи и темељни. Нова приватна кућа књажеска, Г. Јефрема, Г. Г. Браће Симића, Шлоссерова, Совјетска, могле би се као лепе куће и у Пешти да стоје сматрати. Често се чују и каруце да звече по калдрми, кое се пре неколико година није чути могло. И људи помало слободније и необзирући разговарају, а ономинам се, да су се 1826 и 1835 године, које сам за штогод занитао, добро обазирали, кад су ми говорили, и управ зазирали, да и дувар уши има. Тога сад нема. По свему се види и познаје напредак; а шта је ту промену на боље преузроковало, то свако, ко обстојателства оне земље зна, лако погодити може. Сад већ неби непријатно било живети у Београду, за сваког да богме не; за онога, који Београд жели, и суди о њему, као о Пешти, томе ће фалити лепе елегант кафане, фијакери и друге европејске потребе, али онај, који зна шта је она варош пре неколико година била, и који искру љубави у себи осећа, спроћу своји тамошњи сапародника — тај правије суди, тај блажије о снему мисли. Театер е, ако га и немислим са бечким дворским театром сравнити, слаб, преслаб. Г. је Штајн, осим што још јако рвачки речи акцентупра, за младе ролле неприличка, особито што се близу гледаоца игра, па се сасим обмана (Tauschung) губи. Г. Кандеморт има талент за театер, али слабо карактере штудира, у сваку роллу меша плетканша (Intricant), за кога е врло згодан, осим тога брзо говори. Г. Исаковић је удесан, али проклетиња што неможе речи човек, чувати произношити, већ место ти ћопек, ћувати изговара. Г. Г. Бадаја и Тколца нисам у главнијим роллама видио, зато се уздржавамо о њима говорити, а о другом персоналу сасим ћутим.

(конац следује)

ДОМАЋЕ ВЈСТИ.

Родољубиви прилози на фонд школски подъ руководством депутације находећи се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Никола Поповићъ, трговацъ изъ Мезиховеша, 1000 фр. — Ђито Поповићевићъ, судацъ Св. Андрејски 1000 фр. — Іованъ и Наумъ Бозда, трговци изъ Балаша Бармата 600 фр.

Изъ Карловаца 31 Авг. т. г. Народный Соборъ — гласъ жилавый свакоме Србину. Свечаност, којомъ е овай отворенъ, есть редка, и спада међу найдичнија славодобыла народности србске. — Одъ стране племенитогъ новосадскогъ магистрата још су прије за дочекъ Краљевскогъ Комисара уредбе учињене. Тако е ноче на вече депутација одъ племенитогъ магистрата и избране обштине на сусретъ Г. Крал. Комисару похитила, и на граници новосадскогъ атара кодъ села Ярка дочекала, поздравивши га пушкомъ топова. Овде е Г. Кр. Комисару новосадскій варошкій капетанъ Г. Драгутинъ Грегушъ, кои е депутацію предводіо, поздравително слово изговорію. Чета вармеђски конјаника и подмика Г. Кр. Комисара спроводила га е изъ Темерина, мђеговогъ спаплука. — Кадъ се овай свечаный спроводъ данасъ око деветь сатій изъ јутра у Новомсаду огласи, грунуше са сви страна звона, кликъ и гласъ народа „сво намъ жилогъ Краљевскогъ Комисара на народный нашъ соборъ“ — громко звечи. Садъ е сваком Србину срце одъ радости заиграло; и на едномъ изъ у домовы, особито близу главне улице, шикогъ небыяше: старо и младо, здраво и слабо на улицу е изтрчало, да види и поздрави ово величанствено появљење жиле народности наше. Гласъ се разлежаше: слава Богу! хвала на милости Цару нашемъ! — Кадъ е свита у варошъ ступила, напредъ су два, а за њима три варошка конјаника ездила — радостну вѣсть о долазку Г. Кр. Комисара оглашаваюћи. За онима на неко одстојніе по зраку е виласе прва застава, коіой е слѣдовала седећа чета Темеринаца и Ярчана, вѣрны подмика Г. Кр. Комисара, кои су ову србску свечаность топлодушно величали. После ове ђкали су вармеђски и варошки новосадски конјаници, кое е предводіо варошн новосадске Лајтнантъ. За онима у сѣтлой колесници увидисмо Г. Кр. Комисара, кога е спроводила споменута депутација магистрата и обштине новосадске. Одсуда скъ, одсуда радости кликъ! — Кадъ е овако спроводъ до варошке куће стиго, Г. Кр. Комисаръ ту се сиђе и преобуче. Овде га Г. варошки судацъ и остала Г. Г. сенатори, свештенство, избрана обштина, грађани, тридесетнице и соларе чиновници съ найвећомъ радошћу улудно примили су. Г. судацъ Францъ Лапъ латински е Г. Кр. Комисера у име варошн поздравіо, на комъ ѣзику е и Г. Кр. Комисаръ любавно одговорити милость имао. Докъ е ово чињалосе изъ Петроварадина градскій командирендеръ Нь. Ексц. Г. Марко Баронъ Чолићъ са цѣлымъ генералитетомъ и вышимъ хоромъ официра Г. Кр. Комисару на подворење доће. — Сва она свита за тимъ е Г. Кр. Комисара кроз Петроварадинъ, гди су обычне војничке почести чињене, пратила. На граници карловачкогъ атара прва депутација, коя е састајаласе изъ Г.Г. Епископа Евгенія

Іоановића и Стефана Поповића, Г. Архимандрита Самуила Машировића и остали војници и грађански депутирта, срдачно є дочекала Г. Кр. Комисара, гди га є Г. Епископ Евгеній Іоановић латинскимъ єзикомъ поздравіо, и одъ њга одговоръ добіо. Друга депутація на капіи карловачкой у особама Г.Г. Епископа Пантелеимона Живковића и Платона Атанацковића, Г. Архимандрита Єротеа Мутибарића и осталы депутирта одъ војничке и грађанске страме, Г. Кр. Комисара є предусрѣла, и чрезъ Г. Епископа Пантелеимона Живковића латинскимъ єзикомъ поздравила, и на истомъ єзику одноздравъ добіла. — Всѣкъ се тутњава топова, звукъ звона, гибање цѣлога становништва у Карловцима чу. Радость на лицу свію многобройны присутствующи нечувена и невиђена изнађивашесе. Овде є всѣкъ опазити было, да се и чинъ и станѣ и редъ сталежа у оной необичной радости неразликоваше. Нитко ніе одличіи сирама свое особе тражіо, сви чувствоваху єдну општу радость, — сви говораху єво мамъ Кр. Комисара, єво нашегъ конгреса! Свуда є видилосе, како војникъ са грађанином, свештеникъ са најнизе класе човекомъ општу радость дѣли. — Овакова, а не друкча морала су быти и златна времена подъ Сатурномъ, кои мы пресрѣли подъ благимъ скиптромъ аустрискимъ дамасъ ужіваю! — — Све ближе свечана свита ступа! све већа радость и усклицаніе по народу дикесе. — Та и сама наравь као да є саучасће у оной свечаности имала. Іуче облачно и кишовито быше, данасъ макъ небо найведріе, найчистіе и найвеселіе надъ Карловцима указасе. — Кадъ већъ у величанственомъ спроводу на мѣсто Г. Кр. Комисаръ стиже, дочекаю га предъ враты варошке куће, гди му є коваклъ опредѣлѣнъ, Г.Г. Епископи Георгій Храмшевић, Іосифъ Раичић и Герасимъ Рацъ са осталымъ клиромъ и свимъ у реду стоећимъ народнымъ депутиртима. Овде се садъ већъ и поставлѣный редъ удржати ніе могао. Хтѣде Г. Администраторъ митрополіе Г. Кр. Комисара словомъ поздравити, али разлежући се народа усклицъ, звукъ звона, тутњава топова, весела хармонія музике, коя намъ милу пѣсму: „Дай о Боже да мамъ жити царъ и краљ нашъ Фердинандъ“ наіумалные прогласиваше, изговорити му недаде. Кадъ дакле никомъ начиномъ клицъ народногъ усклицања утишатисе немогаше, Г. Кр. Комисаръ наволіли су у дворани конгреса одъ Г. Администратора у име вѣрни Србаля искренъй поздравъ на латинскомъ єзику примити, и на истомъ єзику милостивый одговоръ подѣлити. — Кадъ се у дворани она слава свршіо — іошъ є на улици трала и продужаваласе. Кадъ є изговоріо слово Г. Комисаръ, чу се изъ дворане vivat, а на улица одекъ живіо трофъ Сечењ загрми. Живіо и я великъ, и витезку главу неувелымъ ловоромъ накитіо! — — Ова слава, ова свечаность миле народности србске само се чувствовати може, а никомъ игромъ описати. — Д.І.П.

СВЕСЛАВЕНСКА ВЪСТЬ.

Приватне вѣсти изъ Атене гласе, да факултети тамошнѣгъ свеучилишта раде и мисторъ, да се на свеучилишту подигне катедра славенски єзика.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЪСТИ.

Одъ стране Врховногъ Надзирательства г. и. с. народны школа овымъ се свима, кои су одъ њга допуштенѣ добыли, да исписте изъ препарадски наука приватно положити могу, објављое: да ради исписта предстаи имаю препарадскомъ заведенію у Сомбору одъ 22 Септембра до 1 Октобра, а у Араду одъ 19 до 23 Октобра по нашемъ календару, и то съ писменымъ данымъ іймъ допуштенѣмъ.

ПУТЪ ПО СВЪТУ.

Єдна чувствителна Енглезкиня одъ деветъ година у Лондону 22 Іюля скочила є съ прозора на земаю. Разбила є чашу, па є побоваласе, да ю неке родителіи псовати. На ніколико дана пре смрти яко тужаше, што су іой родителіи спромашни, па зато мора у худымъ хальинама по вароши да иде.

(Sp.)

Смрть Херцога одъ Орлеана знаменита є и исторична. Одъ год. 1643, дакле одъ 200 година, у Француской ніе ни єданъ наслѣдникъ или сынъ умрлогъ краля непосредствено на престолъ се попео.

(Sp.)

Дика и гиздость Беча, кула на цркви Св. Стефана до дѣ̀ године быше опетъ у свой высини и величанству. Деветъ хватіи ѣговогъ врха є оборено, и до данасъ є већъ 25 стопа изъ нова подигнуто.

(Sp.)

ПРОМЕНА ДУЋАНА.

Подписаный узима си честь познано обявити, да є онъ подъ фирмомъ К. Терпко познату трговину артіе, кои є садъ одъ 7-га Іюля т. г. у великой куприской улици подъ фирмомъ В. Козма, будући ю подъ єднымъ своимъ именомъ води, изъ Вранишеве у Барона Сине кућу на ћошку спрокуі ійлачкогъ театра у великой куприской улици преместіо.

Найчутніе захвалююки за досадашню поклоњену му повѣреность, благонаклоности и у напредакъ препоручуесе.

У Пешти 2-га Септембра 1842.

Василіе Козма
Трговацъ артіа.

Ліетъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣл, Четвртком на по табака съ образомъ пошиша, а Недѣлом на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полгодишньомъ цѣною за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедежской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ, ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 10. Септемв. Число 21. 1842.

НАРОДНА ПѢСМА СРБСКА.

(продужено)

Она крои кошуљо намену,
Неима да ће сыну покровъ быти.
Кадъ покрои танане кошуљѣ,
Она седа на лаке кочіе,
Па пођоше съ Богомъ путовати.
Путоваше целу пољу царску;
Данъ осванy у свету Неделю,
Данъ осванy и сунце огрануy.
Када бише спрама Крушедола
Ударише звона на Јутренѣ,
На Јутренѣ и на Летургію.
Онда вели Анђелія Майка:
„ Ваистине мое чедо драго
„ Грієта е белу праву проћи,
„ Већъ айдемо цркви на јутренѣ.
Кадъ одоше цркви на јутренѣ,
Докучисе Ваистине слуга
До прекрасна Максима Владике,
Па му дае Књигу Іованову,
Ал' подкрадомъ да не види майка.
Књигу штіе, Максиме Владика,
Књигу штіе трозне суве ліе,
Па марамомъ очи убрисуе,
Ал' подкрадомъ да не види майка;
Свештеникомъ службу наручуе,
Вата коњ у лаке витове,
Па се диае съ Богомъ путовати,
Своме брату Десноту Іовану. —
Кадъ су божій законъ свршили,
Изъ беле цркве пошетали,
Онда вели Анђелія Майка:
„ Ваистине мое чедо драго
„ Айде сыне на да путуемо.
Па пођоше съ Богомъ путовати;
Ал' беседи Анђелія Майка:
„ Ваистине мое чедо драго,
„ Ваистине мене ніе драге:
„ Кудъ намъ оде Максиме Владика,
„ Парасіо Службу и Јутренѣ.
Онда вели Ваистине Слуга:
„ Ей госпоіо Анђелію майко
„ Максимъ намъ е Владикомъ постао,
„ Па изму садъ ситне књиге стижу,
„ Нека Богъ зна каква е сопречица,
„ Нека Богъ зна какве ли су књиге,
„ Дал' радостне, дали су жалостне,
„ Дали коме брижне и невольне.
Кадъ су были близу Беркасова,
Онда вели мати Анђелія:
„ Ваистине мое чедо драго,
„ Ваистине мени ніе драго
„ Што су конои пуштени съ пайвана.
Ал' беседи Ваистине слуга:
„ Ей госпоіо Анђелію Майко,
„ Пуштени су да се разодаю,
„ Єръ ће момци съ нама путовати
„ Преко мора за седамъ година.
Кадъ дођоше двору Деспотову,
Онда вели Анђелія Майка:
„ Ваистине мое чедо драго,
„ Ваистине мени ніе драго
„ Што с' кодъ двора гологлаве слуге.
Онда вели Ваистине слуга:
„ Ей госпоіо Анђелію Майко,
„ Іова намъ е сео на ужину,
„ А тако е кодъ Іована одетъ,
„ Да су онда гологлаве слуге.

(конаџъ слѣдуе)

ПРАВИ УЗРОК И ПОЧЕТАК СКУПЉАЊА НАШИЈЕХ НАРОДНИЈЕХ ПЈЕСАМА.

од Вука Стеф. Караџића.

(конаџъ)

Видећи сад без и какве сумње, да Мушицки није познавао ни нашијех народни-

јех пјесама, а камоли вриједности њихове, заиста би вриједно било познати, како је он дошао на ту мисао, да пита за њих. Сам од себе он јамачно није на то дошао, него или читајући Ердера, или по напомињању каквога другога иностранца, као што е покојноме митрополиту Стратимировићу по писму Шлецерову било дошло у главу, да састаља Српски Рјечник и Бугарску Граматику. Шлецер се тужио Стратимировићу, што нема никаква Рјечника ни Граматике Српскога и Бугарскога езика. Стратимировић, да би угодіо Шлецеру, који му је посветио другу књигу Нестора, и којега се он није стидјео са собом испоредити, говорећи: „Ја смо и Шлецер једини људи у Европи," договори се са својијем дворанима, да начине Српски Рѣчник и Бугарску Граматику, и то ево овако: да скупе оне ријечи, којијех у Рускоме и у Славенскоме језику никако нема, па да их уметну међу Руске и (данашње) Славенске, и тако Шлецеру да напштампају Српски Рјечник; и да би се то лакше учинило, подијеле посао по словима, с којима се кога име и презиме почињало, н. п. Лукијану Мушицкоме препоруче се ријечи, које се почињу са Л и М, Јосифу Путнику са Ј и П, Стратимировић узме С и т. д. А за Бугарски језик прими се професор Лазаревић да иде на другу годину у Бугарску, да научи што Бугарски и да напише Граматику, и митрополит му обрече на тај пут дати двјеста дуката. Послије тога радостнога договора на њеколико дана дође први Путник, и, као што је био шаљив и слободан господичић, бацивши пред митрополита хартију, на коју је био написао њеколико ријечи, каже управо, да тај посао није за њега, и да су га они преварили, будући се највише ријечи почиње са П. У том ваља да се и Стратимировић био наситио овога посла, те овај Путников изговор прими смијући се, а остали то једва дочекају; по том и Лазаревић, изговарајући се слабошћу здравља, удари натраг од путовања у Бугарску, и тако овај сав посао остаје, као лисичина војска. — Ово је све мени овако приповиједао покојни Мушицки, који ми је и дао оно (око 50, а може бити и више) ријечи, што је он био скупио, међу којима се опомињем да је била лула и мавиш (ове ријечи мислим да су још његдје међу мојијем хартијама, него ме мрзи сад премештати и тражити их). Може тко рећи, да сам се ја удаљио од онога посла, о коме е овдје говор; али се надам, да ће ми то сваки паметан читатељ опростити радо, јер и ово иде и историју наше литературе. Сад опет да се вратим к нашијем народнијем пјесмама.

Да народу нашему нијесу миле своје пјесме, које он спјевава и пјева, не би их могао ни имати; али се по томе опет не може рећи, да он познаје и њихову праву вриједност, какогод, н. п. ни то, да народ какав познаје сладост и богатство језика, којем говори. Баш ако је који од нашијех књижевника и написао коју нашу народну пјесму, ни то још није знак, да је он познавао праву вриједност њихову. Митрополит је Стратимировић мени дао двије народне пјесмице својом руком написане, а у исто вријеме читајући у другој књижици нашијех народнијех пјесама 82. пјесму карао ме је, што место „старога властеља" нијесам написао и напштампао „стараго;" а кад сам му ја одговорио, да народ тако пјева и говори, и да ја то нијесам смјео из много узрока поправљати ни кварити, он ми је рекао: „Ако пијан човек посрне и падне, не ваља и ти за њим то да учиниш, него ваља да се чуваш и другога да опоменеш, да се чува." По том ме је стао карати, за што није: „Мириши му душа," него мирише и т. д.

Што сам ја казао онда у предговору, да сам се бојао, да ми ко не рекне: „Гле! шта в ономе пало на ум, те сљепачке пјесме издаје" и т. д., није ономе толико био узрок, што нијесам познавао вриједност наши-

јех народнијех пјесама, колико, што сам познавао, како су наши књижевници и остали варошани у Срнјему, у Бачкој и у Банату мислили о нашијем народнијем пјесмама (особито јуначкијем). И онај страх мој није био у залуд: осим многога којечега, што є говорено, мени су из двије најзнатније Српске општине у Мађарској писана писма, у којима ми се међу осталијем поругама наводи и то, што сам купио сљепачке пјесме.

Судећи само по овоме, што је овдје речено (не спомињући још много којента, што за сад нијесам рад говорити), прије би се могло по правди рећи, да народ наш ни сад још не познаје праве вриједности својијех народнијех пјесама, него да ју је и прије свагда познавао (као што Г. П. А. Поповић мисли и говори). Од људства, које народ наш у правом смислу састављ, то се ни искати не може; а и међу самијем књижевницима много их више има, који о томе говоре само по тућијем ријечма, него који то сами управо познају. У нашијем је народнијем пјесмама за нас најдрагоцјенија чистота и сладост нашега језика: кад би књижевници наши то познавали, онда они не би кварили и грдили највећу драгоцјеност свога народа, свој народни језик, него би се трудили научити га из народнијех пјесама. А и осим ове истините мјере, којом с најбоље може измјерити, колико који од нашијех књижевника познаје праву вриједност својијех народнијех пјесама, Г. П. А. Поповић и тиме свједочи, да ни сам не познаје оно, што брани, како каже, да су Качићеве пјесме народне пјесме. Истина, да је Качић своје пјесме спјевао језиком и духом нашијех народнијех пјесама, али опет, когод поле зна, какве су наше народне пјесме, одмах сам може познати, да његове пјесме нијесу народне пјесме (као што је казано у предговору к првој књизи другога издавија нашијех народнијех пјесама у Липиеци 1824. на страни XXXVIII.).

Г. П. А. Поповић може по своме обичају ласно рећи, да ја тијем срамотим народ наш, што кажем, да би се по правди прије могло рећи, да он ни сад непознаје праве вриједности својијех пјесама, него да ју је и прије свагда познавао; али когод има здрав разум и по његовијем правилама судити хоће, онај ласно може видјети, да у томе ни какве срамоте нема народу нашему, какогод ни народу Грчкоме у ономе, што се приповиједа, да је Омир од прошње живљео (а сад да је жив, пили би цареви и краљеви да га виде). Прије би се могло по правди рећи да народ наш срамоте његови књижевници, који њега и језика његова не познају и место користи чине му штету; но ни та се срамота не лијепи врло за народ, једно за то, што се и то погледавши на општојатељства може оправдати, а друго, што ће народ, ако буде воља Божја те срећан кад постане, добити бољијех, достојнијех, књижевника, који ће му и у томе образ осветлити.

Ово є само, што се тиче мојијех ријечи, које Г. П. А. Поповић спомиње; а у осталоме ако Г. Ђ. І. Петровић с његовијем ријечима гдје није задовољан, нека њих двојица расправљају, како им драго. Против овога, што сам ја казао, може Г. П. А. Поповић, или макар ко други, говорити и извртати, шта му драго; али се од овога не може одбити ни једна ријечца, јер ово нијесу моје мисли, него је истинито проповиједање онога, што јест. Многе од овијех ствари ја не бих нигда ни спомињао, да ме није Г. П. А. Поповић натјерао, а ни сад их не спомињем ни за што друго, него „за љубав к светој истини," и то највише за оне нараштаје народа нашега, који не ће мене (ако сам се и родио у Србији, или као што је овај 1818. године казао у њемачкијем новинама, у Јадру у Турској) држати за пасторка, а Мушицкога за сина, него обојицу за праве синове. Ја Мушицкога поштујем више и истинитије него Г. Поповић.

јер нити га поштујем коме за инат, нити за ово, што ни сам не познајем, већ за његову љубав к народу своме и за његове праве заслуге (не спомињући наше пријатељске љубави).

У Бечу 20. Јунија 1842.

П.П. Пошто је ово све било написано, читао сам у 25. броју С. народног листа, гдје и Г. С. Т. говори о узроку и почетку скупљања нашијех народнијех пјесама. Ја њу му на оно узгред овдје казати ово: 1) кад је њему Стефан Живковић (кога сам и о своме трошку из Панчева у Беч довео и овдје око по године држао) предао Телемаха (који је мене стао више од сто дуката), онда је моја мала простонародна пјеснарица већ била на свијету: и тако је Стефан Живковић овда могао њему обрећи, да ће се наше народне пјесме искупити чрез мене, за кога је знао, да сам прије по године тај посао већ почео, а не он да ће их искупити. 2) Мени је Мушицки 1815. године заиста предао неколико нашијех народнијех пјесама (као што сам казао у предговору к IV. књизи на страни XXVI.); но јели он оне пјесме имао и 1814. године, кад је Г. С. Т. пратио по фрушкогорскијем манастирима, или му их је послије неко од њекуда послао (јер он својом руком није писао ни једне) то ја управо незнам.

В. С. К.

ІНСПЕКТОРАТЪ ШКОЛСКІЙ.

отъ Д. І.

Инспектору су подаргнуте све српске, влашке и грчке школе, које се у провінціалу находе. Ове се пакъ на 6 окружія дѣле, отъ кои свако има са чиновнымъ печатомъ снабдѣвеногъ єдногъ окружногъ кралѣв. Надзырателя, Дшпріктуалногъ Директора зовомогъ, коегъ Нь. Ц. и Кралѣв. Ап. Величество, на предложеніе Верховногъ Надзырателя, именује.

Окружія школска су слѣдующа:

1) Вачко, гди є надъ 82. школе Управитель Благородный Г. Георгій Петровичь.

2) Будимско, изъ 39. школа састоѣће, кое Верховный школа Надзыратель отъ времена своегъ наименованія за умноженіе фонда школскогъ безъ сваке плате управля.

3) Велико-Варадско отъ 171. школе; стои подъ управлѣніемъ Благородногъ Г. Дмитрія Константіни.

4) Карансебешко, кому предстои Директоръ Благородный Г. Урошъ Воличъ, съ 244. школе.

5) Сремско, Славонско и Хорватско отъ 91. Школе, съ коима управля Благородный Г. Др. Петарь Іовановичъ.

6) Темешко, гди є Благородный Г. Лука Кенгелацъ Дшпріктуалный Директоръ надъ 188. школа.

Ови сви Управителы своя упутствованія и заповѣсти пріимаю непосредственно отъ Верховногъ Надзырателя, — кому и сва своя извѣстія отдавати имаю. — У школскимъ предметима ни отъ когъ независе, осимъ своегъ Верховногъ Надзырательства, а корреспондіраю и содѣйствую у њима съ публічнымъ юрісдікціама, отъ кои іймъ се у нуждныхъ случаима цівілна ассістенціа дае. Верховный пакъ школа Надзырятель свевысочаише кралѣвске заповѣсти добыя чрезъ Высокославный Консіліумъ, кому онъ сва своя извѣстія сверху цѣлогъ школскогъ тѣла представля; са свима юрісдікціама політічныма, не иначе и съ Епіскопима и прочима, у союзу и отношенію школскомъ стоећима великимъ лицама, управо корреспондіра, — и све учителѣ, такођеръ и све мѣстне школа Управителѣ наименовати власть и право има.

Њему су осимъ овы школа, и двѣ препарандіе, Сомборска и Арадска, гди се учителы изображаваю, и за учительство предуготовляваю, као своему управителю подвергнуте. Сомборска препарандіа є за Србске, Арадска пакъ за Влашке учителѣ. Кодъ сваке се находи єданъ мѣстный Директоръ, єданъ Катихета, Свештенікъ и три Професора. Ови се сви на представлѣніе Верхов-

ногъ Надзирателя отъ Нь. Ц. и Кр. Ап. Величества именую, и осимъ Директора и мѣстногъ Управителя (кои туне служе) по свевысочайшемъ уреженію изъ Депутаціоналны фундація школски плаћаю се. Садашнїй Г. Верховный Надзыратель видећи, да є за добро управљаће себи свевысочайше повѣрены школа нуждно и полезно найпре и найпре сва мѣста школска обићи, себе са обществама, Народомъ, Свештенствомъ, Учительима, мѣстнымъ Директорима и самомъ юностїю лично упознати, њиовъ духъ, наклоность искусити, недостатке школске промотрити, такове поправити и желаемый редъ увести — зато є и свевысочайше дозволѣне измолїо, и получїо, сва Сербска, Влашка и Грчка училишта посѣтити. — Первогъ лѣта, т. є. 1841, посѣтїо є препарандїю Сомборску, и свако мѣсто, общество и школу, коя се у Бачкомъ, Сремскомъ и Будимскомъ окружїю находи, осимъ оны нѣколико, коя су отъ други мѣста весма удалѣна была, и дѣце у школама нису имала, — а поредъ тога време се школско већъ окончавало, и тако испытъ се више ніе могао предузимати. Посѣтїо є на тай начинъ 212 школа.

Другогъ пакъ лѣта, т. є. садъ текућега, обишао є препарандїю Влашку и школе у прочима трима окружїяма числомъ 603. — Како є совѣстно, ревностно и трудолюбиво у овомъ занста весма знаменитомъ заниманю Г. Верховный Надзиратель поступао, свидѣтелствуе извѣстіе и у 17 и 18 числу Скоротече наведено.*) Позивамъ се іошъ на она общества и свештенства, гди є и предъ кћма є онъ дѣйствовао. Заиста єдно отъ другогъ удалѣна и у 22 Вармеђе разсѣяна мѣста за 8 близу мѣсецій провидити, и нуждна отъ њи разазнати, само съ таковымъ се трудолюбіемъ, совѣстномъ привержености и съ народномъ наклоностїю могло у дѣйство привести, какву є нашъ Верховный Школа Надзыратель овдѣ показао.

*) То ће посѣћочити и допис єдан изъ Арада послани нами, кои ћемо у будућемъ листу саобштити.

У.

БУГАРСКА.

(продужено)

Одъ Варне, те чакъ преко Транискогъ масипа узъ брегъ црногъ мора кривуда цеста. На мору на красной стрмени лежи мала варошица Балчикъ. Не далеко одавде почињо развалине Каварне; хрпа разлупаногъ камења, у коега рупетинама найсиромашнїи Турци живе, показуе мѣсто, гдѣ є нѣкада велика варошъ лежала. Овдѣ самъ походїо турску школу. Заиста жалостна слика воспитателногъ заведенія!

По развалинама нѣкада цвѣтаюћегъ села Сарской, доћесе у Мангалїю, гдѣ море сликовнымъ уливима варошицу, као нѣкїй полуотокъ, окружава. Силовита олуя шибала є побуйне валове, и никадъ невиди море тако лѣпо, као на путу у Кистенџу, одъ Римляна Томи звану, гди є Овидъ прогнанъ туговао. Красанъ предѣлъ за тужне пѣсме, но одвећъ усамлѣнъ за чувствована и страсти, зборъ кои є раскошный пѣвацъ изъ Рима протеранъ! —

Само су развалине Тузда, нѣкадашнѣгъ села рибара, заостале. И садъ іошъ стои на пустой клисури на мору усамлѣна колиба ногъ дивлѣгъ грчкогъ рибара, коегъ спомень є и данасъ се у пѣсмама народа задржао. Често самъ чуо разлежућїй се гласъ слѣдеће пѣсме:

Стои омка надъ валовы мора
На каменой сазидана стѣни,
И у омки живи дѣвойчица.
Ню Воцарисъ ко невѣсту люби.
„Любо моя съ меномъ ход' на море,
Съ меномъ данасъ у лађици буди;
Тад' се рибе хоће сакупити,
И у крило мрежице уплити.“
„„Воцарисе остан' данасъ дома,
Само данасъ молбу ми испуни:
Зле самъ санке санила свакаке;
Само данасъ не иди на море.““
Ал' срдито онъ счепа удице,
И съ каранѣмъ излети изъ двора.
Њега слѣди са слутньомъ дѣвойка,

И паде га на валовы мора.
Обадвое моремъ су бродили,
Са грмлявомъ бура кадъ наступи;
Онъ съ таласма силно се бораше,
Она с' моли, и њему прилюби.
У куле се подигоше вали,
Кад' у бездни гробъ му се покаже.
Загрливши своју вѣрну љубу
Таласима преда се на вѣки. —

На Дунаву лежи градъ Силистрія, кои є 18 Јунія 1829 године многостручно одликовавшемъ се Генералу Крапповскому свое ключеве заедно са 232 топа предао. Ближе къ западу лежи знаменита трговачка варошь Рушчукъ, а још ближе къ западу непобѣђеный градъ Видинъ, одъ Турака Дѣва прозваный, и дубоко у горама не далеко одъ Никополя варошь Трнова.

Свагди куга, свагди прекрасно вино, дражестанъ предѣлъ, ал' мало добры людій. Пређашня главна варошь была є Софія, вѣкадашня столица бугарски краљева и њиовогъ великолѣпія. Гробови овогъ изумрлогъ монархичногъ племена још су сачувани, но савъ є трагъ нѣкадашнѣ величине утаманѣнъ, и Бугари, пређашньи землѣ господари, исто су тако као и Грци робови и поданици турски, само што ови Бугаре манѣ мрзе, него немирне Грке; и Турчинъ безъ Бугарина быти не може; єръ онъ му є найболый тежакъ, наймарљивји поданикъ и наймирнји одъ каурина.

Значай є Бугарина нѣка смѣса изъ турскогъ и Грчкогъ. Онъ є суровъ, подмуко, одвећъ суевѣранъ, но при свемъ томъ добросрданъ, гостолюбивъ, одвећъ услужанъ, и, што га одъ свију становника јужны одликуе, необично радинъ и марљивъ. Особито Бугаркинѣ свагда су кодъ преслице и разбоя. Оне праве нѣку врсть бѣлогъ дебелогъ сукна, кое одвећъ дуго траје; оне ткаю пређаревымъ бояма преливаюће се ћилиме, кои око весма увеселяваю. Съ овыма оне лѣпо колибе своје украшаваю.

(конецъ слѣдуе)

УЛОМАКЪ.

(изъ Хумористе)

Найболя „кућевна средства“ єсу средства, коима се кућа зидати може: а найболя „лѣпоте средства“ єсу средства, коима се лѣпота прибавля.

Садъ се налази много кућевны средства, врло много средства лѣпоте, коя су сва добра, али ништа нехасне.

Но има єдно одвећъ добро лѣпоте средство: Новци! И још много лѣпше има лѣпоте средство: Много новаца!! И има єдно найлѣпше лѣпоте средство: Врло много новаца! Новцемъ се може много више лѣпоте добыти, него лѣпотомъ новаца!

ДОПИСИ.

В—. 15 Авг. 1842.

(конецъ)

Г. Г. Списатељи театралны дела, кад би хтели (што се језика тиче) савет Г. Дра Демстра, кои им у илирскоj даници почетком текуће године даје, послушати, добро би было. — Делима своима показуjу да је томе слаба надежда, и по моме мнењу наши списатели заслужуjу оштрију критику, што се језика тиче, него наш народ, што се нрави тиче, које списатели у своjим делима, желећи ји поправлати, народу на углед стављаjу. Међ нашим списателима има, што се језика тиче, више Кирјањи и Фезиј, нег у народу, што се карактера тиче: зато би требало свим србским списателима у обште, а у особ списателима театралны дела, у душу и срце углубити, да се народност, једнког правог језика драже, нам ће найболе варошанима, кои свугди (и ја сам се у вароши родио, и узрасто, зато овако са србским језиком и матењем), а особито у Београду зло србски говоре, изопаченост варошког говора огадити. Осим тога Господо Списатељи театралны дела! дајте из србске старе и нове историје, дајте из србског живота театралне сачиње! Ајдучки живот нашег народа по турској, Карађорђев бој за веру, даће вам красан материјал, само штудирајте народни карактер и језик. Нек вам јунаци, жене, сељаци на театру делаjу, и говоре, и карактеришући буду као Срби. — Ето вам већа славе, у коју ће и они, који се тешко задовољавају, затрубити. Бог ће дати, те ће боље быти! Чуо сам да є план за нови театер покварен, ја сам врло жалио, ал кад сам у школу, где се филозофија предаје отишо, и видио да је прави њумез —

окда сам реко: Преча кошуља, него алина. Чудне каприлке, да је светли Принц аустриски, кад је омомад у Београду био, зактео школу видити! Ето видите, како и ја, поред сие препоруке да се љубавно омостранске ствари мере, и суде, у кудење зашо, и то верујте из саме жеље да будем веран референт. У гдекојим ствармa јошт је велика скупоћа, а у гдекојим и цена исправама. Тако слуге и служавке добијају на месец по 3—4 и 5 талира. Квартир са 3—4 собе по 12—14 талира на месец, а кост са 4 јела на подне, и 2 на вече у квартир донесиен 6 талира. Шустера и кројча сад има веће неприличио, и прилично раде. Пивара књагиње матере дата је једном Србљину из Сегедина за 4000 фор. сребра на годину под аренду. Београд ће се знатно разпространити, плаћени за куће дати су у два сокака по Врачару знаничницима, и гдекои су већ на њима куће саздали. За неколико година неће човек Београд познати моји, самоиек им Бог даде мир и љубав.

I. M.

Милано 4 Сент. 1842.

Ништа младомъ, и одъ предрагогъ отечества своги удаљеномъ путнику слаће бити, но момъ мнѣнію, немоће, него опомепути се благодѣя и доброжелателя свои, опомепутисе милe братье и другова, опомепутисе познаты, и љубимогъ рода своги. И я овако сладкимъ чувствованиямъ умоем, усудьуемъ се Васъ краткимъ моимъ путешествіемъ мало позабавити. Надамъ се, да вамъ ништа ново нећу казати, ако Вамъ явіо будемъ: да наши милн Србљи међусобну љубовь, искреность, и странопримство хране, и медъу собомъ непредимо одржати прилажаваю. Ко се не бы овако лѣпымъ свойствама изъ срца радовао? Свуда, кудъ самъ до Трста прошао, и где се Србљи налази, свуда се, великомъ, Србска наша общества красно подижу и умножаваю, нажъ о умноженію своме башъ нарочито се и стараю. Само тъ єдамъ примѣръ да наведемъ. Столнобѣоградско общество, кое премъ да се одъ прилике текъ изъ 80 душа состои, ништа мање сдосложно подиже капиталъ на фундацію, да сваке године по кога поштеногъ, и трудољубивогъ рукодѣлателя у варошн за мајстора извади, и окучи. Весма лепъ знакъ родо-и човекољубія! Овимъ начиномъ свако лепо напредујуће общество, найпре о умноженію своме, нажъ после, и о умноженогъ правомъ изображенію неусшно старасе. Наши Србли, као и у Хорватской обитаваю, премъ да су кое съ Хорваты, кое съ Крањцы измешани, преко свега тога, и име, и марѣчіе свое до последнѣгъ чуваю и хране, и себе одъ други яко разликую. Предѣли су у Хорватской лепи, и доста плодоносни, но нетье и ускусніе обдѣлаваће нспскую. Опота недостатакъ узрокъ е главный, што оидашнји жителн, оскудиће, нежели бы могли, живити принуждени су. Но много е жалостиће видити Крайнску, у коіой изъ синѣгъ камена состоиће се планини нити шуму производе, нит' су за усевъ сходне. Где се и найде нешто равнице, покайвише е ветьмъ камења комадьемъ, или шљункомъ покривена. Земля производи нешто жита, кое шеницомъ или шпенцомъ називаю, кромпира, прое, хайдине и кукуруза, кое е обычна њнова рана. Ветва часть жителя занима се тучећемъ камења, и опраилаћемъ царски друмова, зовомы цеста. Люди су высине средиѣ, мршави, покайвише намргођени, и на њ.ломъ облику њиовомъ примѣчаваосе черте великогъ внечатлѣнія, кое на њима земаљска свойства причињаю.— У Аделсбергу, кое е доста прилично местанце, находиое превелнкій лагумъ, кои се уз дужину на више миля протеже, у ширини као и высини до два фата имати може. У овай лагумъ прате човека по трое ил' четверо съ великимъ горећимъ факљама до неколико стотина фатій дужине; свуда се виде нзрадне и совршене фигуре изъ каплоћегъ камења (Tropfstein) сливене, као: читаве людій состанъ, штатуе на кони, кочіами са шест коня у колы уфатьены, читава езера и т. д.; унутра далѣ налазисе трдна пренелика сала, у коіой се и балъ кадкадъ држати обычаеве. Прилнкомъ таковогъ бала по 100 мажій светла вошганы упалисе, и балъ величествемъ обычно быва. У истомъ лагуму има и два истнната езера, преко кои се виде изъ капаюћегъ камена тако яка два моста, да преко нын са 40 мажій натоварена кола непредимо, и безопасно нрети и могу.— 23-гъ Августа по Адріатическомъ мору изъ Трста у Млетке (Венецію), изъ Венеције после неколико дана у Падуу, Вичецу, Верону, а изъ Верове у Милано 2-гъ Сент. самъ сретьмо хвала Богу! приспѣо. Сва су ово места красна, у њима небројене, и то све знамените древности, кое обширно и обстохтелно описати, нит' ми врсне, нити намѣръ докушта. У Милану тъ неколико дана бавити, на онда намѣравамъ одавде кроњ Тирелеску на Инспрухъ, Салцбургъ, Лиицъ, Бечъ, опетъ у мило отечество мое, у обятія дружбине, и љубиме братье мое.

П. П. Наслаждаваю самъ се благогласіемъ израдногъ краснонѣнія Трстанскогъ у Недељо 21-гъ Авг. Заиста и достойно се называ краснонѣніе. Господа Трстанцы имаду нетъ до шест фелій пѣнія, дакле добро е и уредено.

Аѵксентій Радовнћ.

ОТЕЧЕСТВЕНО.

Колико е Угарска у земльодѣлію, а нарочито у знаню, какъвымъ бы начиномъ могуће было и найплодоносніе землю на каквугодъ хасну обра-

тити, срама други земаљи матрагъ остала, маиболѣ се изъ тога видити може, што у мьой има 815 □ миља пусте земљѣ, одъ кое становници никакву хасну немуку. Истинабогъ овой занемарности маиважнія узрокъ є мало число становника. Но на истомъ толикомъ пространству земљѣ, кое Унгарска заузима, живе у Нѣмачкой до 23 милиона душа, дакле скоро іошъ єданпутъ толико, као у Унгарской.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Родолюбиви прилози на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећи се.

У готовомъ новцу б. вр.

Кузма Стефановићъ, учитель у Сивцу; 150 фор. —

Год. 1818: Димитріе Караначъ, житель у Ђулу, 300 фор. — Петаръ Янковићъ, житель јазачкій, посредствомъ Г. Діонисіе Чупића, Игумана манастира Јака, 10.500 фор. — Димитріе Аси Марковићъ, почестный кондепутатъ и више сл. Вармеђа приседникъ, у два пута 2.130 фор. —

Пешта 7 т. м. Симокъ є овамо изъ Беча у нуномъ здравлю братіосе Высокородный Гд. ц. кр. Совѣтникъ Савва Тюкођій одъ Кеверме ша.

Пешта 8 т. м. Јутросъ у повратку изъ Беча, пробавивши кодъ насъ нѣколико дана, на парброду отишо є у Сомборъ Благородный Г. Георгій Петровићъ, сомборскій фишкалъ, и кр. намѣстный Директоръ г. и. с. народны школа у кругу бачкомъ, а мѣстный препарандіе у Сомбору.

Будимъ 9 т. м. Редкій случай смрти, кои є ниче око подне кодъ насъ се догодіо, заслужуе да га и нашимъ читателима свобштимо. Можда ће се коме и невѣроватно быти чинити, али є на истини осполанъ. — Комяничке єдне регименте обрлайтанатъ Т*, имао є повлашћење съК*, єдинцомъ кћерю удовицеМаіорице. Обадвое су безъ скакогъ имућтва били, и зато се узети немогоше, неимавши кауције, коя се законо у войничкомъ станю иштиче. Онъ є имао у Бечу сестру богату удовицу, коју замоли, да бы му срећу посћвшла, и за мѣгову любезницу кауцію положила. Сестра се съ почетка на то склони, и онъ съ любезницомъ отиде іой у Бечъ, да дѣло сврши. Но сестра му садъ обећаће пореће, и онъ ожалошћенъ безъ свике надежде братіосе са любезницомъ у Будимъ. Ючеіой куни вѣчаше оправе; обадвое отиду у цркву, исповѣдесе и причесте. Доћавши дома за свое стварн начине тестамемъ; онъ сестри и Командиреидру будимскомъ напише писмо, а она матери и пріятельици єдной. У писму материномъ изјавила є: да она као сирота са любезникомъ живити неможе, зато нека іой опрости што єй изъ вике умире; єръ за найвећу срећу држи, да одъ любезникове руке умрети може, а надасе да ће и онъ испунити дану іой рѣчъ, да ће и себе убити. *) — И заиста тако се и збуде. Обадвое обуку вѣнчане халине, онъ свечаный мундуръ, а она бѣлу хальину и на главу зеленый вѣнацъ. Сѣдне на диванъ (канапе), онъ поредъ ньѣ, и право мьой пиштолъ у грло сасне, затимъ себе штилетомъ пробурази, но незгодивши у срце прикучисе столу, напуни пиштолъ и себе у слѣво око удари! — Падоше двѣ жертве любострастногъ Амора! Овде су заръ быле двѣ душе єдно чувство, два срца єдно куцанѣ. — Слѣпа любави куда завести нећешъ!!

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

Нѣг. Высокоблагородіе Врховный г. и. с. народны школа Надзиратель Г. Евгеній одъ Бурковићъ исполнили су Петра Никковића, свршеногъ препарата и бывшегъ учителя, поставити за учителя новоустановљене србске школе у Суботици.

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

По класу свеобштегъ бечкогъ политехничкогъ журнала цѣна митнице на неуражаћемъ памуху быће спуштена.

Београдъ 4 Сент. 1842.

Промена владѣнія у нашемъ премиломъ отечеству ніе штетно дѣйствовала на трговину, шта више извѣстность є обшта, да ће се скоримъ већа дѣятелность и веће повѣреніе у свему породици, — и она величествена и користоносна идеа — Конвулс трговине у Бечу, Трсту, Пешти и Земуну поставити, моћићесе садъ пре и болѣ него икада у дѣйство привести. —

ПОПРАВКА.

У последњемъ листу подкрадасе є погрѣшка, кою молимо овако поправити: на страни 122 у реду 12 одоздо у мѣсто „последнѣ 1823 године“ читати ваља „за последнѣ 23 године.“

*) Жалостна она мати и са старіомъ кћерю ніе срећнія была. Ова одъ любави за єдимъ официромъ, кои ю такођеръ због кауције узети немогаше, пала є у суву болесть и ніе денеръ мѣсецій умрла.

Листъ свай излази два путъ у седмици, єдакогъ Четвртка и Недељѣ, Четвртакомъ на по табака съ образомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на єдакои ц. кр. поштиси полодишньомъ ценомъ за ванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словница кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 15. Септемб. Число 22. 1842.

НАРОДНА ПѢСМА СРБСКА.

(конецъ)

Калнакъ збаци Ваистине слуга,
Калнакъ збаци па се умишћо;
Свекрвно га запьтала майка:
„Чедо мое Ваистине слуго,
„Што си ми се помишћо сыне.
Онда вели Ваистине слуга:
„Ей госпоіо Анђеліо майко,
„У Іове су невернице слуге;
„Ако буде кои оказіо,
„Да ми калнакъ на глави бываше,
„Па ће мене доказати Іови. —
Анђеліа тіо одговара:
„Ваистине мое чедо драго,
„Я ћу за те то одговоръ дати,
„Не ће тебе покарати Іова.
Кадъ су были двору у авлію,
Пошшла е љуба Іованова,
Да привати стару свекрвицу,
Окренула е несму на запеку.
Онда вели мати Анђеліа:
„Красна сноо љубо Іованова,
„Зарь е тако сада презе дошло?
„Зарь се тако свекрва превата?
„Окренула с' несму на запеку,
„Ел' те скоро покарао Іова?
„Ако те е скоро покарао,
„Нека сноо, кара ће га майка.
Ал' беседи љуба Іованова:
„Свекрвице моя стара майко,
„Іова ти се и самъ покарао,
„Іова ти е боланъ на самрти,
„Разболеое и ође умрети.
Па мамаче љуба Іованова,
Па мамаче слуге и дворане,
Преватише стару Анђелію,
Ушетала е у биеле Дворе.
Іованъ лежи боланъ на самрти,
Надъ нимъ братацъ Максизе Владика,
Чита брату самртну молитву.
Ал' изъ мука Іова проговара:
„Ей Бога ти моя вѣрна љубо,
„У насъ има до три куле блага,
„Єдну кулу издай ми за душу,
„Другу кулу слугама исплати,
„Трећу кулу ты себи остави.
Онда вели мати Анђеліа:
„Деспоте Іово, мое чедо драго,
„На кимъ сыне наручуешъ майку?
„На кимъ сыне земль и градове?
„На кимъ сыне коиѣ и соколе?
„На кимъ сыне ризнице и благо?
Онда вели Деспоте Іоване:
„Моя майко, моя сладка рано,
„Мое земль и моя градови,
„Чіе л' нису, чіе л' быти неће?
„Мои, майко, коньи и соколи
„Мозе братцу Максизу Владики,
„Крушедолу светомъ манастыру,
„Мое майко ризнице и благо
„Мозе братцу Максизу Владики,
„Крушедолу светомъ манастиру:
„А ты майко, моя сладка рано,
„Узми майко штаку и навлаку,
„Па ты иди просити по свету,
„За Бога проси, а за душу дели,
„Одъ дана до дана, докъ ти дана не доће.
„И ты ћешъ се приставити стара
„Крушедолу светомъ манастиру.
То изрече Деспоте Іоване,
То изрече па се раста съ душомъ.
Господа га лепо опрашше,
Опрашше, лепо спрашше,
Све како е Іова наручіо,
По закону као што доноси.
А жалостна Анђеліа майка,
Она узе штаку и навлаку,
Она оде просити по свету.

За Бога проси, а за душу дели,
Одъ дамъ до данъ, докъ ѣой данъ не дође.
И она се пристанила стара
Крушедолу светомъ манастиру,
Те се зове Манка Анђелія,
Те се ною божіе Летурдіе,
Безъ промене до суда страшнога,
Безъ промене докле є измене.

Свобштіо Пречести. Г. К.

ТРГОВИНА И ЊНА ВРЕДНОСТЬ.

Трговина є єдно одъ наймоћнїи средства за човеческо препитаніе и изображеніе, средство, кое землю, на коіой обытавамо, обштимъ благомъ свію народа чини, и производе свію поднебія у найдалѣ предѣле разноси. У народу безъ разлике порекла, почемъ се изъ првы степена дѣтинства изкобела, появесе и различите желѣ и потребе, кое се и у томъ састоє, да онъ оне производе и рукодѣлія, кое кодъ страны народа упозна, а самъ дома урадити и добавити кадаръ ніе, узима; а напротивъ тога, да плодове свое землѣ, кои су му за собственo препитаніе излишни, у промену дае. Одовудъ у строгомъ смыслу трговина се раѣа. Слѣдство тога є, да народи, као што предъ очима имамо, у све оне части свѣта оде, и броде, гди іимъ се види, да ће съ ползомъ промене чинити, быле за новце или утакмице. Такова путованія поставляю у движеніе множину човеческе сваге, и разширую просторъ знаніи, а сва нова изобрѣтенія раѣаю и нове науке!— Трговћій народъ дакле не само што себе матеріално подиже, и свое благостованіе утврѣуе, него осимъ тога носи са собомъ заметакъ и побуѣенѣ къ вышемъ изображенію, умѣтности и слободи. — Живый тога примѣръ имамо, ако бацимо погледъ на енглезку радиность, њену развіену силу и втеченіе на сваштa. Колика є народима матеріална (просто рећи новчана) полза одъ трговине, ласно є измерити, кадъ у призрѣніе узмемо, да све оне ствари, кое ни за собствено питаніе пакъ за сусѣдно саобштеніе способне нису, у оне части свѣта носе, гди іи нема. Трговина поопштрава све сваге уобште. Земльодѣлца, стоководца, майстора и фабриканта потрошакъ (Consumtion) производе умножава, а чрезъ то послу, кои се на обработаваня пресны матеріала обраћа, већу плату прибавля, и тако свагда и у свачемъ живость и полезну дѣятелность око себе разпространява. —

Довде є текъ страномъ о трговини, и нѣнымъ матеріалнымъ користима говорено. —

Мы бы трговину на весма низку точку вредности и моралитета поставили, кадъ бы чрезъ ню само текъ умножавали матеріално благо. Трговина има и благороднію на хуманитету основану цѣль, а та є умноженіе умны и моралны добара, чрезъ кое се трговина досадъ тако безконачно важна, и благодатна за изображеніе човечества показала. Трговина саставля разсѣяня управлѣнія свеколике дѣятелности свію народа у органичный ланацъ. Трговина, а нарочито слободна, чини да се валяность и новость рукодѣлны производа наскоро по читавомъ свѣту простре, и къ послѣдованію драги. Ако се кадкадъ и виче на маленный духъ, и на немилосрдну себичность, чимъ су не само мале трговине скопчане, него є чрезъ неуморне труде за новчаный добитакъ у карактеръ свію народа већъ уселилосе: то опетъ нетреба заборавити, да се и чрезъ то благодатна дѣятелность трговине подиже, и да се таковы клеветника и у осталымъ редовима и званіима находи. Но то є тражити на непремѣримомъ предъ нама лежећемъ полю воспитанія и изображенія.

(конацъ слѣдуе)

ШКОЛЕ у СРБІИ.

Рускій журналъ министеріума народногъ просвѣштенія у найновіемъ своме числу (Априла т. г.) садржава вѣсти о школама у Србіи, изъ кои мы слѣдуюће изводимо.

Наставлѣнія у Србіи пріе почетка овога вѣка ніе было. Подъ владомъ турскомъ

задржавшесе текъ старый смиреный обычай, дѣчицу у читаню црквенославенскогъ езика у манастирима обучавати, но брой дѣце, коя су ово наставленіе участвовала, ніе было тако знатань, и само е ограничаваосе на ону дѣцу, коя су се свештеничкомъ станю свећавала. У почетку прошлога вѣка, кадъ су Аустріянци скоро цѣломъ данашньомъ Србіомъ завладали были, покуша Архіепископъ бѣоградскій (1726—1731) у овой варошп уредну школу основати, и на тай конацъ дозове учителѣ изъ Кіева. Кадъ су пакъ Аустріянци Србію опетъ Турцима уступити морали, то и ово заведеніе пропадне, и наставленіе іошъ у хуѣе стане доѣе него пріе; ербо Турци, Србльима више неповѣраваюѣи, тако уреде, да на сва виша духовна достоинства Грци постављани су бывали, кои су народу туѣи и на овога изображеніе ладнокрвни, а кадкадъ банѣ тому и противни были. Стопрамъ кадъ е Караѣорѣе устао, опетъ се школама почетакъ учини. Овай Воѣа, акопремъ е и самъ неизображенъ было, и, као и сви нѣгови другови, нити читати знао ніе, ипакъ осѣао е вредность изображенія,— устрои нѣколико нижи школа, а и ита іошъ єдно више войничкогъ наставленія заведеніе. У овомъ га е подпомагао познатый Доситей Обрадовиѣъ, Србскій Анахарсисъ названый, кои е у ослобоѣеномъ Бѣограду настанiосе и свой трудолюбивый и радивый животъ окончао. У осталомъ таданьи ѣужно стане Србіе и непрекидный ратъ недозвољаваше, да се овай засѣѣеный вртъ изображенія, колико бы требало, нѣгуе. Само су се школе придржавале съ великомъ патегомъ, и кадъ Србія на конецъ год. 1813 као жертва опетъ у турске руке падне, готово све изъ корена утамањсе.

Међу тимъ зулуму одпоръ се учини, и кадъ склопленый одъ Милоша 15 Декембра 1815 трактатъ Србіи самосталность поврати, опетъ, наравно у несвршеномъ станю, подигнуто буде нѣколико школа. Милошъ е тому, колико му силе допушѣаваху, у помоѣь притицао, али нѣгова средства бияху яко ограничена. При свемъ томъ одъ године 1816 до 1835 у различитымъ мѣстима заведено е до 35 нижи школа, и ита іошъ у Бѣограду год. 1832 основа за вышу школу положена е была; године 1835 ова се у Крагуевацъ премѣсти, и у гимназію одъ двѣ классе преобрати съ опредѣленіемъ, да се сваке године съ єдномъ классомъ умножава дотле, докъ се надлежећій брой неизпуни. Међу тимъ признати морамо, да су како ниже школе тако и исте гимназіе у весма поремећеномъ станю были. Учителн су предавали ита су хтѣли, или управъ реѣи ита су знали и могли. Извѣстія ни су морали никомъ давати, осимъ може быти кадкадъ обштинамъ, кое су школе завеле. Какове ће предмете предавати, ніе іимъ было прописано, и наставленіе састояло е у читаню и рачунаню, чему су іошъ гдѣгдѣ и начетци славенске граматике придалисе. Найпосле Правительство, кое сваке године све ниже быва, озбильски се тога прихвати, наимену директора, кои ће сваке године двапутъ све школе посѣштавати, начинъ наставленія проматрати, и учителыма нуждно руководство подѣливати. И одъ то доба умноженъ е брой и школа и ученика тако, да е у тећаю одъ последнѣ три године вѣкъ 88 до 90 школа основано, у коима до 3000 ученика има.

У то исто доба, осимъ гимназіе, іошъ три главне школе у Шабцу, Чачку и Савчару быле су основане. Ове су састоялесе изъ двѣ мање граматикалне классе, и цѣль іимъ е была дѣцу за гимназіе преправити. Међу тимъ се и гимназія съ петъ класса подпуни, и Министеріумъ явногъ просвѣштенія установи, кому се морају сваког мѣсеца извѣстія о станю школа слати. Садъ се дакле у Србіи находе 1) нормалне школе, 2) главне школе, 3) гимназіе, и 4) єданъ лицей.

(конецъ слѣдуе)

НАРОДНИ ДЕПУТИРТИ НА СОБОРУ У КАРЛОВЦИМА г. 1842.

I. Изъ архидіецезе карловачке.

1. Єротей Мутибарићъ, Архимандритъ грегетежкій.
2. Антоній Лонгиновићъ, Прота шидскій.
3. Урошъ Милутиновићъ, Парохъ.
4. Стефанъ Баронъ Іовићъ, Обрштеръ варадинске граничарске регименте.
5. Стефанъ Грофъ Брашковићъ, Маіоръ у миру.
6. Лемаићъ, Маіоръ варадинске граничарске регименте.
7. Василіе Лазаревићъ, Маіоръ Аудиторъ и Виргермайстеръ у Земуну.
8. Іосифъ Матићъ, Ритмайстеръ Аудиторъ и Виргермайстеръ у Карловцима.
9. Стоичевићъ, Малый Судацъ сремске вармеђе.
10. Димитріе Рогулићъ, Присѣдатель сремске вармеђе.
11. Петаръ Георгіевићъ, Нотарошъ у Беломбргу.

II. Изъ діецезе темишварске.

12. Самуилъ Машировићъ, Архимандритъ бездинскій.
13. Василіе Стояновићъ, Прота чанадскій.
14. Василіе Карачоньи, Прота липскій.
15. Никола Докторовићъ, кр. Столникъ и Присѣдатель више вармеђа.
16. Сава Вуковићъ, Великій Судацъ темишварске вармеђе.
17. Теодоръ Петровићъ, више вармеђа Присѣдатель.
18. Лука Кенђелацъ, дипитрикта кикиндскогъ Судацъ, и окр. школа Директоръ.
19. Максимъ Паску, Адвокатъ и Присѣдатель крашовске вармеђе.
20. Никола Радойковићъ, Капетанъ нѣмачко-банатске граничарске регименте.

III. Изъ діецезе бачке.

21. Данилъ Петровићъ, Прота новосадскій.
22. Паво Стаматовићъ, Парохъ сегединскій.
23. Іосифъ Поповићъ, Игуманъ бођанскій.
24. Іоанъ Трумићъ, Капетанъ шајкашкогъ баталіона.
25. Манойловићъ, Капетанъ бачкога дипитрикта.
26. Давидъ Коньовићъ, Конзулъ сомборскій.
27. Іоанъ Хаджићъ, Сенаторъ новосадскій.
28. Исидоръ Николићъ, бачке вармеђе Великій Нотарошъ.

IV. Изъ діецезе вршачке.

29. Арсеніе Іовановићъ шакабентъ, Архимандритъ месићскій.
30. Трандафировићъ, Прота вршачкій.
31. Поповићъ, Прота мехадискій.
32. Евгеніе Јовошъ, Капетанъ влашко-илирске граничарске регименте.
33. Орешковићъ, Капетанъ влашко-илирске граничарске регименте.
34. Никола Пашхази, Великій Судацъ темишварске вармеђе.
35. Георгіе Пашхази, више вармеђа Присѣдатель.
36. Атанасіевићъ, Малый Судацъ крашовске вармеђе.
37. Петаръ Ягодићъ, више вармеђа Присѣдатель.
38. Теодоръ Неделковићъ, вршачкій Судацъ.

V. Изъ діецезе арадске.

39. Лаврентій Герчићъ, Протосинђелъ и Администраторъ ходошкій.
40. Атанасіе Воцко, Прота великоварадскій.
41. Патрицій Попескулъ, епископскій Протођаконъ.
42. Петаръ Чарновићъ одъ Мале и Малогъ Ороса, више вармеђа Присѣдатель.
43. Георгіе Брађанъ, арадске вармеђе Присѣдатель.
44. Димитріе Антоновићъ, конзисторіе великоварадске Нотарошъ.

VI. Изъ діецезе карловачке.

45. Севастіанъ Илићъ, Игуманъ гомирскій.
46. Петаръ Вучковићъ, Прота.
47. Симеонъ Поповићъ, Прота.

48. Аксентіє Теодоровићъ, Капетанъ 1. банске граничарске регементе.
49. Михаилъ Іосићъ, Капетанъ 1 банске граничарске регименте.
50. Никола Буићвацъ, Капетанъ огулинске граничарске регименте.
51. Петаръ Арловъ, Капетанъ оточке граничарске регименте.
52. Дамянъ Грунћ, Капетанъ 2 банске граничарске регименте.
53. Ђорђе Главашъ, Капетанъ слунске граничарске регименте.
54. Будисавъ Будисавлѣвићъ, Капетанъ личке граничарске регементе.
55. Петаръ Станићъ, Обрлайтнантъ оточке граничарске регименте.
56. Мойсіе Балтићъ, Лайтнантъ 2 банске граничарске регименте.
57. Василіе Заставишковићъ, Лайтнантъ личке граничарске регименте.

VIII. Изъ діецезе будимске.

58. Давилъ Чупићъ, архимандритъ грабовачкій.
59. Іоанъ Витковићъ, Прота будимскій.
60. Іоанъ Живковићъ, Прота мохачкій.
61. Атанасіе Михайловићъ, Адвокатъ.
62. Теодоръ Павловићъ, Адвокатъ.

VIII. Изъ діецезе пакрачке.

63. Анатоліе Іоановићъ, Игуманъ леповинскій.
64. Іоанъ Рапчевићъ, Прота северинскій.
65. Димитрій Лончаревићъ, Прота боровскій.
66. Доићъ, Парохъ.
67. Мусулинъ, Маіоръ градишке граничарске регименте.
68. Михаилъ Стоисавлѣвићъ, маіоръ варашдинско-крижевачке граничарске регименте.
69. Самуилъ Остоићъ одъ Левенхайма, Капетанъ Аудиторъ у миру.
70. Павао Будимиръ, Капетанъ св. ђурђевачке граничарске регименте.
71. Іоанъ Витошъ, Капетанъ бродске граничарске регименте.
72. Александеръ Шеловићъ, Капетанъ св. ђурђевачке граничарске регименте.
73. Димитріе Буковићъ, Великій фишкалъ осѣчкій
74. Теодоръ Пантелићъ, Адвокатъ.
75. Винценцо Орлушићъ, Трговацъ.

БУГАРСКА.

(конецъ)

Бугари, кои сви турски знаду, имаю собствень єзикъ безъ граматике. Овай слабо се разликує одъ старославенскогъ єзика, на коемъ Руси и Срби службу Божію одправляю, и зато га последньи разуму. Особито велику наклоность и любавь показую Бугари къ пѣваню. Ньове пѣсме имаю нѣке невеселе и жалостне мелодіе, скоро све полугласомъ праћене, и то іймъ собствень меланхоличный значай причинява. Народны пѣсама у ньиовомъ єзику има много; но те су тако просте и народне, да у преводу никакве важности неимаю. Ипакъ као покушенъ сасобштавамъ одъ рѣчи до рѣчи съ бугарскогъ преводъ єдне сасвимъ просте пѣсме, коя є тужене и жалостне мелодіе.

Нит' овчице, нит' ливаде,
Ни юнета, ни поляне,
Ни лозице, ни градине,
Нит' колибе, ндна дѣво,
Ты немашъ властите.
Нит' ливада, нит' полина,
Нити стадо мени треба,
Твоя желимъ быти овца,
Твоя полюбацъ мени лоза,
Ахъ срце ти хоћу текъ.
О Бугарко вретено ти,
Дѣну вуну поклони ћу,
Да за'свате ваткашъ беза,
За постелю шаремъ ћилимъ,
Гдѣ ћу съ любомъ почивут'.

Ньове пѣсме већиномъ произлазе изъ постойбине бугарскогъ нарѣчія и собствене мелодіе. И плесъ Бугари любе. Овай се изъ простогъ ритмичногъ напредъ и назадъ ступаню састои. У овомъ плешућемъ гибаню често ступа читава свадба одъ єдногъ села до другогъ. Плесъ врате необычно надалеко

разлежуће се и кричуће гайде. У велике празнике 3 до 4 гайдаша стекусе заедно, кои очараваюће музикалне гласове само у растоянію одъ полъ сата слушати самъ могао. Истый плесъ обычно спроводе ритмичне пѣсме, и читавъ образъ овогъ плеса, кои е истый и при светковинама данашньи Грка, чинисе као да е гибанима хора изъ старогрчки трагедія одузетъ.

Я самъ дуже времена у бугарскимъ селима живіо, и веселе часове у колибама овы просты и миролюбивы людій провео. Готово кодъ сваке веће обителы налазисе по єданъ временитъ старацъ, коега достоинства нуно, и дѣтолюбезно владанѣ очарало ме е. Ови старци одвећъ су говорльиви, много приповѣдаю о ньовымъ обителыма, ньовомъ прваштѣмъ путованю, и о чудесима и причицама ньовогъ предѣла. Бугаркинѣ су марльиве, и особито гостолюбиве према странымъ, кои ньове колибе походе. Вриалыво ньгуюћи своегъ гоета, журно подстичу на огньишту ватру, справляю за ньга мекану красным ћилимима прострту постелю, и изъ ерца сготове му простъ ручакъ, коега уморенъ путникъ на земльи безъ ножа и вилюшке покуса.

Међу тимъ счепа газдарица преслицу, и сѣдне нузъ странога доле, а читава обытель пореѣасе око ватре. Текъ што сунце заиће, а жижакъ колибу освѣтли, старацъ тихо засни, дѣца почну дремати, дѣвойке се склоне у мрачну оближню собицу, и само трудолюбива домаћица остае будна, и запытиваћмъ гоета забавлати тражи.

О! како ме е смутила, но и обрадовала, кадъ ме е добра жена пытала за мое отечество, матерь и сестре: „Любишъ ли ты све ньи? ел' кодъ твое куће као кодъ насъ? да л' и твоя мати преде, едали ти сетре ткаю? О кажи ми, ел' твоя кућа далеко одавде?“ — „„На хиляду сатій драга домаћице.““ — „Ахъ милый Боже,“ повише тресући прискрбно главомъ и срдито окрећући хитріе вретено уплашена жена. „Зарь и тако далеко люди живе? И то су твои?“ — —

Много, о іошъ много добра Бугаркиня пытати уме, докъ ме сни младости и постойбине мое неуспаваю. — Текъ што се зора насмѣши, радня се почне у читавой колиби, и красне домаћице кћери любезно поздравляю домаћегъ гоета.

Наравь е улила читаву очараваюћу дражесть просте красоте у дѣвойку бугарску. Правилне лѣпе черте Гркиње, съ ватреныма нѣнымъ погледомъ, стасъ сликовнокрасанъ Османкиње придае Бугаркиньи редку дражесть. Къ овомъ се придружуе и намѣрн сходно лѣпо народно одѣло, слободно отворено и опетъ строго морално владанѣ, складность и воля къ домаћемъ послованю. И зато прієе сваке друге дѣвойци овогъ предѣла приличи вѣнацъ. Нарави се захтѣло іошъ єданпутъ показати женску у нѣномъ првобытномъ анѣелско-чистомъ изгледу.

СВЕСЛАВЕНСКА ВЬСТЬ.

По гласу Илирски Народны Новина славни Сталищи и Редова вл. варашданске Вармеће у државномъ 29 Авг. обштемъ справишту, за показати у колико ньима процвѣтанѣ народности и напредованѣ народне литературе на срцу лежи, наручили су своимъ поклисарима за главный соборъ тростолны краљевина — Хрватске, Славоније и Далмације, кои ће се 17 Окт. у Загребу држати, да на томъ раде, да се на загребачкой академіи катедра за народный єзикъ заведе. Истомъ любавю према своему народу быяху они и сада удалыма, одлучивши, да се будућимъ поклисарима за државный соборъ угарскій налоги даде, да онѣ утемелѣе катедре за славенскій єзикъ на свеучилишту пештанскомъ ишту, да небы ньи мы за другима славнымъ народима европейскимъ заостали, кои су велику користъ подобны заведени увидали. — За ствано се надамо, да ће ова знаменита одлука варашданске вармеће и кодъ осталы вармеја славенски, угарской круни подложены, жапахавѣ одзивъ наћи.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Родолюбиви прилози за фондъ школскій подъ руководствомъ деканскіе находећи се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Год. 1821 Катарина Іованович изъ Темишвара 1000 фр. — Год. 1823 Данилъ Бикаръ избрани

грађанинъ у Сомбору 200 фр. — Год. 1824 Георгій Хагиѣ, Сенаторъ будимскій 200 фр.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило е за Президента кр. унг. дворске коморе Алоизія Барона Медьвашкога, за Вицепрезидента истога высокога државнога достоинства Председа унг. жбешкога суда у Пешти Морица Графа Амадеа, такођеръ последнѣга за правога таимога савѣтника преузвышеству именовати.

(O.P.Z.)

Изъ Карловаца 5 Сент. Іошъ 1 т. м. свакій е Г.Г. Епископъ народнымъ депутиртима своє дієцезе у 10 сатій пре подне во старѣшинству ишо Г. кр. Комисару, да га поздрави, кои е поздравъ Г. кр. Комисаръ одъ 11—12 сатій свима Епископима у кругу свію народны депутирта, кодъ надлежны Дієцезана находећисе, братіо. 2 данъ прошо е у одмору. 3 Сент. до 10 сатій свакій депутиратъ своє нумомоћіе предао е своме Дієцезану; и одма у архіепископской резиденцій, почемъ су се сви Г.Г. Епископи искупили были, одређена прво депутація почела е са Епископима заедно прегледати сва нумомоћія. Ова су због ньки пренона текъ 4 Сент. Г. кр. Комисару прегледаня ради подпешена. Данасъ прегледа Г. кр. Комисаръ сва нумомоћія. Сутра у 10 сатій пре подне одлази одма депутація изъ 24 депутирта подъ предводителством Г.Г. Епископа Рамчића и Живковића къ Г. кр. Комисару, да га моли: како бы допустіо да се конгресъ отвори. Надлежое да есе 7 отворити, а 9 избраніе Митрополита започети.

Изъ Арада. Велику ону, кою су сви Љобители нашегъ просвѣштенія, при высочайшемъ именованію Высокоблагородногъ Г. Евгенія одъ Гьурковичъ за Верховногъ школа наши Надзирателя, осетили радость, умножіо е нетыи своимъ долазомъ у наше предѣле, то есть у крүг Великоварадскій визитаціе ради. Деветнайстъ е протекло година, одъ како нит' Іништутъ Препарандіе Влашкій, нит' друге школе Верховногъ своѣ Надзирателя видиле нису. За ово време у многомъ чему наше убоге школе страдале су. То увидити може свакій, кои мало само уме размыслити, колика полза прошлиэи за школе изъ овакове визитаціе, и колико су у овомъ смотреніо школе наше досадь изгубиле. Истина, да е Г. Димитрій Константиній, приређеный Директоръ, одъ нетъ година свогъ Директорства сваке године посѣштавао школе; но друга су слѣдства визитаціе Верховногъ Надзирателя у сваком смотреніо. Њимъ ће се недостатцы школа надокнадити, єръ мажъ е Верховный Надзиратель мужъ, коіъ просвѣштеный духъ, и љубовь къ просвѣштеніо сердца наша утѣшити може. После 19. година освануло е Іништуту Педагогическомъ Влашкомъ у Араду радостный данъ 14 Іуніе по наш. кал. т. а. зато, што е Његово Высокородіе Верховный школа наши Надзиратель Г. Евгеній одъ Гьурковичъ тай данъ школу педагогическу посѣтіо, гди га е Пречестѣйшій Г. Григорій Лукачикъ, Протопресвитеръ и Катихета, уздравымъ — као Влахъ — словомъ Србскимъ поздравіо, кое достойно и праведно было бы и другимъ обнародовати; на кое е и Г. Верховный Надзиратель сходно томъ умилѣйше одговоріо. После нечего е изъ свію наука, у присутствію честногъ Клера, и други одабраны лица, испыть држати, кои тако га е утѣшіо, да е благоволеніе свое величайшимъ восторгомъ, предъ свима слышателіима, показао. У тай истый данъ и друге школе србске, и влашке ту находећесе посѣтивши, и испыте државши, кодъ Њиовогъ Высокородія Гдина Крал. Совѣтника Савве Тюкюлій одъ Кевермеша обѣдовао е, и кайнесле посѣтіо и благородну Госпожу Евстахію одъ Арсенчь, кои е на славу Божію и на ползу народню домъ Іништуту педагогическомъ Іошъ 1825. год. поклонила.

(конецъ слѣдуе)

Изъ Пеште 10 т. м. Нег. Высокородіе Г. и кр. Совѣтникъ Савва Тюкюлій одъ Кевермеша данасъ е срећно одпутовао у Арадъ.

Изъ Карловаца. Нег. Екселленція Г. кр. Комисаръ на народномъ Собору нашемъ ніе, као што е у 20 брою листова наши обявлѣно, на стану у варошкой кући, него е кодъ Г. Стефана Симеоновића грађанина.

Пешта. Кодъ насъ се берба пекъ почиње. Време е весма неугодно. Мало кои данъ проће да киша непада. Грожће одъ єдрене пуца, а гдѣгдѣ и труне. Ключъ е на ново низкой цѣни — планинскобудимско 2—3 фр. одъ акова, а са пештанске каменарице 4—4½ фр. У Св. Андреи єдна возионица, кои се у 20 акова рачуна, недобыя наше одъ 40—45 фр.

Пешта 12 т. м. Као што смо у нашимъ листовима обявили, великій станъ се отвора. Данасъ войници излазе на полѣ. Обширніе вѣсти слѣдоваће.

КЊИЖЕВНЕ ВЬСТИ.

Пречести. Г. Севастіанъ Илићъ, Игуманъ у манастиру Гомирю, забавлюе скупљанѣмъ народны србски пословица. Цѣлъ знаменитый брой ихъ скупљѣны, кое у систематичномъ реду издати намѣрава.

Высокородный Г. Станиславъ одъ Шумарски, ц. кр. пензіоный Маіоръ у Новомесаду, у рукопису има кронологію Србали, коју е поклонію Г. Милошу Поповићу у Пешти, да на свѣтъ изда. Дѣло е големо, износи до 100 рукописны табака. Прва свезка до падења србескогъ царства на Косову готова е и у редъ стављена. Скоро ће обявъ слѣдовати.

Высокоученый Г. Исидоръ Стоиновићъ, Професоръ исторіе на лицею бѣоградскомъ, србески преваѣа Ротекову исторію.

Высокоученый Г. Константинъ Бранковићъ, Професоръ философіе на лицею бѣоградскомъ, србески преваѣа Кругову философскій рѣчникъ.

ТРГОВАЧКЕ ВЈСТИ.

Сисакъ 11 р. Сент. 1842.

Плитка вода наши рѣка и много друге околности, држе већъ дуже времена житну трговину у окови, а тако се туже ме само овди, већъ и по другимъ найзнатнијимъ трговиштима. — Више терета сѣмена одъ ревице, кое е у велике лађе утоварено, стои већъ около мѣсецъ дана поради плитке воде на путу између Земуна и Сиска, и ако скоро неће воде небуде, морађеге (кошто су већъ нѣкои учинили), да се роба непокварн, великимъ трошкомъ у тумбасе претоварнвати, за да у Карловацъ еданпутъ дође.

(И. Н. Н.)

Трстъ 13 р. Септемб. 1842.

Рана. Ове седмице продалосе 600 старій (3 старе чине 4 пож. мерона) чисте пшенице съ Дунава по 4 фр. 10 кр. сребра, лошіе по 3 фор. 15 кр. до 30 кр.; — 6500 старій кукуруза по 2 фр. 15 до 20 кр. съ Дунава, изъ Румеліе по 2 фр. 25 кр., изъ Солуна по 2 фор. 15 кр.— Памукъ. Продато е одъ 5 до 12 т. м. 433 денька мако по 24 фр. среб. (100 фун.), 240 деньковa турскогъ по 22 фр., 25 — 32 денька американскогъ по 30 фр. — Шећеръ. Пресанъ шећеръ тражисе, и цѣна му е скочила. Писма изъ Хаване одъ 1 Августа явлію, да се ове године близу 100.000 сандука манѣ него прошасте године сабрало. Узрокъ е тому, што у време кише было ніе. — Зейтинъ. Остао е при старой цѣни — цена одъ 23 до 28 фр. по качеству. — Восакъ. Слабосе тражи: цѣна е 100 до 103 цента. — Шпиларкій изъ Смирне 10 фр. цента.

Галацъ 28 Ав. 1842.

Нова се пшеница плаћа по 110 — 120 пара 100 ока или 225 фунтій. Кукурузъ е скупъ. —

Брашло 26 Авг. 1842.

Новъ ечамъ продаесе по 40 пара; а лањено сѣме по 64 паре 100 ока.

Анкона 10 р Сент. 1842.

Вѣсти изъ Енглеске весма непріятно гласе о продаи ране. За пшеницу нико и непыта, и цѣне су пале.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Штрасбургу ће се ученый конгресъ 28 Септембра у краљевскомъ двору отворити. Досадъ су се 750 участника различитy народа явили. Къ достойномъ дочеку овы научны и списатеља чинесе одъ стране секретара и предсѣдателя различны одѣленія велике преправности. 248 различны цыганя помажу приликомъ валя рѣшити. Између овы налазисе едно одъ особите важности у одѣленію наставленія и одранъивања дѣце. А то е: „треба ли дѣтету само едно єдиный, или може ли два матерна єзика знати? да ли се развићу дѣтећ умне снаге чрезъ у едно и исто време ученѣ обадва єзика препречую или ускорава? далѣ: коимъ средствама могло бы се у првомъ случаю помоћи, кадъ мѣсто пребывања собомъ донеси, да дѣте два єзика на єданпутъ учити мора?“ — Друго пытанѣ исто показује недотупавность прогга; єръ оно, што се подъ матернымъ єзикомъ по течаю нарави разумева, учи свакій човекъ, на и сами дивляци, безъ школе и наставника.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЈСТИ.

Директорскій конкурсъ.

У слѣдствію всевысочайшегъ, одъ высокославногъ крал. унгарскогъ мѣстоблюстителногъ Совѣта издатогъ уређенія, даје се свима на знанѣ: да се званіе крал. Карансебешкогъ провінціалногъ окружногъ г. и. с. народны школа Управителя, съ платомъ отъ 600 фр. В.В. и съ паушаломъ отъ 250 фр. В.В., управљано — хоће дѣйствително испунити. Свн они, кои себе за таково званіе способне осѣћаю, тамо се унутстаиу, да бы су свои прошенія нуждными доказателствама снабдѣна до 31. п. м. Децембра л. т. меки далиће чиновногъ употребленія ради предати непропустили. — На послѣдакъ непропустасе обявити, да е вышереченый Дистрикт. Директоръ дужанъ у Лугошу пребывати.

Дано у Пешти 12 Септембра 1842.

Евгеній отъ Гырковичъ св. р.
г. и. с. народны школа крал. Верховный Надзиратель.

Листъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣле, Четвртком за по табака съ образомъ пошиша, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. пошти съ полугодишнѣмъ цѣномъ за пшанске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 17. Септемб. Число 23. 1842.

СКОРОТЕЧИ.

одъ Ник. Боросвића.

Скоротеча! кадъ желишъ да си, буди,
Кодъ многозваны буду изабрани,
Као Рамѣъ умствуй, као Доситей суди,
Као Лукіянъ намъ толкуй среће данъ;
Разнолюй сербской слави сербске груди,
Узвисуй сербскимъ Музам' сербскій станъ,
И буди омо, што сав народъ жели,
За обште добро витезъ духомъ смѣлый.

То буди поздравъ теби сердца мога.
Нѣкъ примѣръ дае братъ нашъ Хорват, Тотъ,
Кой за досеки срећу рода свога
Не штеди жертве — ма и крвавъ потъ;
А кой не жели да царствуе слога,
Тай вреди да се зове Докъ-Кишотъ.
Но када тражишъ у орталукъ кума,
Тад' и у даку моси фењеръ ума.

На нову свѣту разне птице лете;
Но вредный ратаръ нема зато стра.
У пролећу с' и дѣци нѣмацъ плете;
У мраку намъ и луна лепо сія.
Кодъ „Азъ“ почеше и Шилеръ и Гете,
Нитъ' може быти све на сданъ ма;
Па и наше ће и нѣсме и проза
Досећи скоро степенъ виртуоза.

ШКОЛЕ у СРБІИ.

(конецъ)

Нормалне школе, кои већъ до 137 са 4000 ученика има, дѣле се на млађе и старіе. У млађимъ започнише дѣца обычне молитве, вѣроваће и т. д. на паметь учити; далѣ предаесе граћанска и црквена азбука; — друге године већъ уче дѣца катихисисъ, библичну историю и рачунъ. У старіимъ пакъ прве године исти предмети се наставе, и іошъ іймъ се дода читанѣ псалтира, правописанѣ и србска граматика; друге године читанѣ псалтира и катихисисъ, као и настављѣніе у правописанію и рачуну продужисе, чему іошъ додаесе србска история до боя на Косову (гдѣ су Турци србско царство разорили). Осимъ тога непрестано упражняваюсе и у црквеномъ пѣнію; а одъ год. 1840 гдѣгдѣ и настављѣніе у нѣмачкомъ езику уведено є.

Главне школе у основи су само припадне гимназіе (Nebengymnasien); оне изъ Чачка и Савчара премѣштене су у Ужицу и Неготинъ.

У Србіи има двѣ гимназіе, єдна у Крагуєвцу год. 1833, а друга у Вѣограду год. 1839 основана. У петъ гимназіалны класса предаесе: наука вѣре, србска граматика, читанѣ србски ауктора, наравна история, географія, аритметика, история свега свѣта, славенска граматика, свеобшта славенска история, грчке и римске старине, нѣмачкій єзикъ, сликованѣ и т. д. Брой ученика у обадвѣма гимназіима и у свимъ трима главныма школама износіо є на концу 184⅓ школске године до 200.

Лицей, кои є съ концемъ 1838 године основанъ у Крагуєвцу, садъ се находи у Вѣограду, гдѣ се особито за нѣга здание зида. Съ почетка была є само єдна класса съ два Профессора, но доцніе уредесе двѣ

классе съ петъ Професcора, ко коима съ концемъ 1840 лѣта додата е и една юридична класса са три Професcора. Садъ се дакле Лицеј дѣли на филозофскій и юридичный факултетъ. У првомъ има до 50, а у другомъ до 20 ученика. Излишно бы было науке, кое се овдѣ предаю, поособъ наводити. Начинъ наставлѣнія, као што друкчій тежко быти може, іошъ е яко недостаточанъ: и састои, изузамши математику, у томъ, да ученици на паметъ оно уче, што у кньигама или болѣ рѣчи у рукописнымъ свезчинама стои, єръ учебны кньига на србскомъ єзику и сада іошъ никаквы нема. Ови недостатци текъ съ временомъ моћићесе исправати. Ово у обште нису высока училишта, што е за Србію досадъ и найважніе, него распространѣніе првогъ наставлѣнія, а за то е вєкъ доста учињено.

ИНВАЛИДЪ.

одъ Ж———.

У моимъ млађимъ годинама, іошъ кадъ самъ у Бечу кодъ высокославногъ воєногъ суда постављенъ быо, походимъ Капетана Н*, кои е изъ А* у граници роћенъ быо и онде у пензіи живіо, и истина вєкъ доста у годинама, ал' у њди одвєкъ младъ быо. Онъ е како у турскомъ, тако и у французкомъ рату воєвао, и зато е све оно, што е за време службе и свогъ опасногъ живота видіо и искусіо, съ одвєкъ умилатымъ рѣчма приповѣдатя знао. Одъ њега самъ и слѣдующу приповѣдку чуо.

Таки како е царъ Наполеонъ съ трона сбаченъ, и у заточеніе посланъ быо, више аустріянски регимента опредѣлѣно буде, да у французкой гарнизонира. Међу овыма быше и моя, гди самъ служіо. Подъ моимъ управлѣніемъ налазеја се компанія буде у єдной лѣпой варошици, и онде у єдномъ старомъ манастиру удомлѣна. Жителы ове варошице были су добри и одвєкъ гостолюбиви люди. Мое одъ службе слободно време у ныовомъ самъ дружтву проводіо; и обичествовао самъ свакій данъ предъ вече на коню по вароши яшити. На краю ове варошице нєкій данъ, кадъ самъ яшіо, падне ми у очи єданъ инвалидъ, кои предъ єдномъ доста чистомъ и лѣпо уређеномъ гостіоницомъ на клупи сѣдеки покрай себе чашу съ пивомъ, а около подоста дѣчице имаћаше. Любопытанъ знати, шта толика дѣца кодъ њега, кои е у рату лѣво око и десну ногу изгубіо, раде; заключимъ съ њиме се познати; сиђемъ съ коня и къ нѣму се приближимъ. Онъ ме поздрави. Садъ се у разговоръ пустимо. Каже ми, да скупљене око њега дѣчице родителы преко данъ у полю раде, и свою дѣцу за то време нѣговой бриги предаду. Зашто онъ одъ ныи другу помоћь ужива. Войникъ овай велику любовь е къ дѣчици показивао, а напротивъ и њега дѣчица, кои су га татомъ звала, одвєкъ облюбе. Задрикиваюћи га часъ су му лулу закривали, часъ пиво проспали, преко ноге скакали, брку гладили, любили, и тако съ њиме, и у нѣговомъ кругу играюћи се данъ проводили. Старца овогъ, кои е врло разговораљ быо, и я облюбимъ, и зато самъ га скоро свакій данъ посѣћавао.

Єдно послеподне сѣдіо е онъ опетъ у среди свои малы пріятеля. Єдни одъ овы играху се око њега, други пакъ на путу не далеко одъ њега по праху трчаху. На єданъ путъ чусе приближиваће кола. Коньи у ныма упрегнути поплашесе, и съ найвећомъ яросћу нагну бѣжати, єдно одъ играюће се дѣце падне уплашено предъ бѣжеће коње, и было бы погинуло, да ніе старый войникъ притрчао, и тако у несвѣсти лежеће дѣте ослободіо.

Дѣте е истина ослобођено было, ал' старацъ са своіомъ дрвеномъ ногомъ поклизне, падне подъ коњ, и тежка кола нѣму преко руке и прсію прећу. Падне у несвѣсть, и єдва после дугогъ времена очи отвори. Прво нѣгово пытање было е за дѣте, кое вєкъ мирно играюћи се на нѣговой постелы сѣђаше. Старацъ даде га къ себи по-

дигнути, и любећи држаше га тако дуго у загрљу, докъ га нескѣсть на ново обузела није. Дотрчи лекарь, и рекне, да су му ране смртоносне: замоли насъ, да старцу све, што бы желіо, по вольи чинимо. Я се драговольно овогъ терета примимъ. Одма таке наредбе учинимъ, кое самъ мыслію, да ће старцу повольне быти, и да ће тако задоволнъ последнѣ тренутке поживити моћи. Я самъ више сатій кодъ нѣгове постелѣ сѣдіо, избављено дѣте покрай себе држао; ербо страцъ желяше освѣдочитисе да дѣтету ништа нефали, и да е сасвимъ здраво. Ниошто допустити није ктео, да се дѣте одъ нѣга удали.

(конецъ слѣдуе)

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родолюбиви принесоци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутація находећій се.

У готовозъ новцу б. пр.

Год. 1832 Розалія Стойчевићъ 125 фр. — Год. 1839 Еуфросина Димићъ 150 фр. —

Изъ Карловаца 10. т. м. Као што самъ явіо 6 т. м. ГГ. Епископи Раячићъ и Живковићъ съ 24 народна депутирта у 10 сатій пре подне молили су Г. кр. Комисара, да отвори Соборъ. На ову молбу 7 т. м. у 10 сатій изъ јутра огласи велико звоно, да се депутирти у варошку двораку саберу, куда и Г. кр. Комисаръ, найпре по прописи позваши се около пѣше, између шпалира депутиртскогъ и живіо викаки доће, и сѣдне на свой престолъ. Седъ е одѣвалосе Царю небеснымъ, а после тога прочитао е Г. митрополитскій Секретаръ имена свію депутирта, комисаровъ накъ царскій рескрипть на слику латинскомъ. За тимъ ГГ. Епископи Храмеславъ и Раячићъ рекну поздравителна слова, на кои е Г. кр. Комисаръ Собору казао: како е народъ србскій Краљу вѣранъ, и зато му милость нсту указуе, и свагда ће му указивати докле годъ такавъ буде. — У овой сѣдници Г. Исидоръ Николићъ, депутиртъ бачкій, у име Собора искао е, да се у дѣла народна предузети моту, на што е Г. кр. Комисаръ одговорію: да то Краљѣ пасадъ допаолію ніе. Истогъ дана у пече было е бденіе; а сутрадан, 8. т. м., у 9 сатій сви народни депутирти и ГГ. Епископи скупе се у варошку двораку, куда е Г. кр. Комисаръ казао изъ артіе у прекрасномъ слову: какавъ треба да се Архіепископъ бира. После тога у 10 сатій была е служба божія и призивање Светога Духа, кое е Г. Администраторъ свршіо, говорившн слово о даровима Духа Светогъ. И онъ е у држанномъ 7 Сент. у Собору слову казао: какавъ треба митрополитъ да се избере, кое слово свршіо е съ рѣчма: како право тако здраво!

Изъ Новогсада 10 т. м. У допису о сароводу Њег. Екск. Г. кр. Комисара на Соборъ погрѣшно е обявлѣно, да га е на граници новосадскогъ штара поздравіо „варошкій капетанъ Г. Драгутинъ Грегушъ,“ будући е то учинію „варошкій бирграмайстеръ Г. Іоан Камберъ.“

Изъ Арада (прод.) Сутра данъ Г. Верховный Надзыратель отпутовао е у Банатъ, и по совершенію тамошнѣ визитације, вратисе 9 Јулія опетъ у Арадску Варошъ, кога подъ літерарнымъ Директоромъ В. Варадскимъ стоји, у комъ су Г.Г. Вицепишаши Г.Г. Солгабировина нѣгови долазакъ обявили, съ налогомъ, да се свуда пристойно и учтиво прими и дочека. Одъ 180. и више школа, кое се у окомъ кругу налазе, мало ій е остало, кое ніе могао посѣтити; а у коимъ е годъ было, ту е у присутствію Г. Димитрія Константиніа, Директуалногъ Директора, кои га е по нѣлому Директору сароводіо, испыта држао, изъ катихисиса, читаня, писаня, рачуна, изъ влашкогъ, мађарскогъ и нѣмачкогъ езика, и по совершенію као нѣрный рода сыну ніе пропустіо и церкве наше посѣтити, и после посавѣтовати народъ и Учителѣ къ духовнома спасенія Бога, Цара, власти духовне и мірске, и земљедержаца; а дѣцу накъ отеческимъ гласомъ опоменути, да трудољубиво посѣћаваю школе, старіе почитую, ништа се покораваю. Лѣпо е было свуда видити многимъ собранога народа, заедно съ клеромъ и съ другимъ одѣћнымъ лицама, како су опоминаніе, и наставленіе Г. Верховногъ Надзырателя желяно слушали, тимъ више, што одъ 1787 године у нѣкимъ мѣстима, особито у Бихарской Варошѣи, никадъ школе нису визитиране быле одъ Верховногъ Надзырателя. Тко познае опай літерарный школа наши круг, лако увидити може, съ каковомъ е тегобомъ, и пожертвованіемъ Г. Верховный Надзыратель визитацію учинію. (конецъ слѣдуе)

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Србске. Споменица Доситеева. Подъ сымъ наслованомъ обштепознатый родолюбацъ србскій Г. Григорій Возаровићъ издати намѣрава у Бѣограду споменикъ Анахарху нашемъ великомъ Доситею Обрадовићу. Како познаъ у Србскимъ и Илирскимъ Народнымъ Новинама гласи, онъ позива све учене Србље и сродне Славене, и саме инородце, да мысли у чувства свои о Доситеа и на Доситеа, было и стиховы или у прози, было на Србскомъ или другомъ Славенскомъ или и туђеродномъ езыку изразе, и њему у Бѣоград

до 1 Августа 1843 са подписомъ имена и характера свога пошаљу. Све те саставке онъ ће скупити, и у књигу „Споменицу Досићеву“ прекрасно печатати. Надамо се да ће овай вредный позивъ и довольно вредногa одзива у Европи наћи!—

Бугарске. Г. Иванъ А. Богоевъ превео е съ рускогъ одъ В. Бардовскога на бугарскій єзикъ Математичну Георафію. Она се, како обявленіе гласи, дѣли на три части: „1-та Математическа; 2-га Обща Предуготовителна; 3-та Историческа Физическа и Политическа; при тія тритѣ щe придава чевертa книгa; Географіи на Европейска Турција.“ Издателъ неимаюки довольно трошка позива све родолюбиве Славенске, да га помоћи удостоѣ. Цѣна е књиги 2 фр. ср. Надамосе да ће и Срблји роѣеной браћи Бугарима, кои се изъ нѣковитогъ сна у књижеванъ животъ будити почеше, овомъ приликомъ у помоћъ притеки! — Предплатy на спомену књигу прима и учредничество овы листова.

Францускe Galerie Slave. Composée des portraits des personnages les plus célèbres des Pays Slaves, tirés de la grande collection de J. Krasicki, Archevêque de Gnesne, enrichie d'un grand nombre d'autographes inédits, extraits de la même collection; avec des notices biografiques puisées aux sources originales par A. S. — Подъ овыимъ наслоовомъ излази садъ у Берлину књига изъ 7 свезака у великой 4ртими, коя ће мамъ образе одъ 350 знатны Славена донети. Свака ће свезка садржавати 50 образа, и на 10 табака исты описаніе. Читаво дѣло кошта 28 фр. у сребру. — Међу овыма мужевима, кои ће се образи издати, како намъ обявъ предъ нама лежећій представа, на жалость нашу ненаходимо ни єдногa Србина. Узрокъ тому писмо ли заръ мы сами, што себе осталой славеноской браћи познати недамо — ни мало, тако рећи, неучаствуюки у величественой узаимности славеноской данашњегъ вѣка!?

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Бечъ 13 р. Сент. Овдашня народне банке дирекція заключила е у смотренію провизіона при издаваню асигнація изъ провинція досадашню тарифу на слѣдующу у полу нижу, за олакшанѣ трговине спустити, кои ће 1 р. Новембра о. г. у дѣло ступати:

Градацъ, Брно (Brün), Линцъ	$\frac{1}{20}$ %
Будимъ, Пратъ	$\frac{1}{16}$ %
Трстъ	$\frac{1}{12}$ %
Инсбрукъ	$\frac{1}{10}$ %
Темишваръ	$\frac{1}{8}$ %
Лвовъ (Lemberg)	$\frac{1}{8}$ %
Сибиѣ	$\frac{1}{8}$ %

Изъ Одесе 2 р. Сент. т. г. Овы дана е продалосе овде 4.900 четвртій (єдна четврть $3\frac{1}{2}$ пожунска мерова) пшенице по 17—18 рублый у банкама (= 7 фр. 20 кр. ср.). Стране вѣсти данашњомъ поштомъ дошапше дале су повода къ падању цѣне. Кукурузъ е старый савъ покупованъ по добру цѣну.

Изъ Беча 25 р. Сент. Съ почеткомъ 1 р. Октобра т. г. отвориѣесе пештанскій течай (полазуюки се гвозденымъ путемъ преко Глогнице) између Беча и Градца, двапутъ на данъ. Писма ће издаватисе пре и после подне. Дописи съ Третомъ добываю тимъ особито ускореніе.

Пешта 14. т. м. Виногради се у свомъ предѣлу нашемъ вевъ у велико беру. Грожће е доста виновно. Клюку цѣна непрестано пада. Тко за 2 фр. аковъ прода, може рећи да е добро продао. Време е лѣпо. — Данасъ е 7 великi лађа съ ракомъ одавде отишло у горнѣ предѣле. У лађама, кое овди леже, цѣна е раке єдна као и на пијаци, т. е. пшенице 6—8, манолице 5—6, ражи $4\frac{1}{2}$—5, єчма $7\frac{1}{2}$—8, зоби $2\frac{1}{2}$—3, кукуруза 5—$5\frac{1}{2}$ фр.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

Нѣг. Высокоблагородіе Верховный т. и. с. народны школа Надзиратель изволили су слѣдующимъ препаратима учителъска званія подѣлити: Георгію Павловићу у Дунафедвару, Михаилу Маринкићу у Єгри, Добрену Комадиновићу у Србскомъ Хидашу, Матiи Грунѣу у Србскомъ Гариву. Сви они имаюсе кодъ Г. Верховногъ школа Надзирателя ради ассигнације пријавити.

ПОШИВО.

(съ образомъ ч. 9.)

Горна хальина одъ тросъ де пашлесъ съ гайтаны. Хальина одъ тарталана чинкама гарнирата. Сламный шеширъ. Капа одъ бризелски чипака.

ПОПРАВКА.

Штампарске важніе погрѣшке у 22 броју Скоротече: пакобела = пакобеля, разсѣяна = разсѣяна, шаремъ = шаренъ, жиhахаћ = жиhахать, народнымъ = съ народнымъ, освануло = осванує, будимско = будимскій.

Станѣ Дунава.

13. Сент. 4′ 5″ 0‴ — 14. Сент. 4′ 9″ 0‴ — 15. Сент. 5′ 0″ 0‴ — 16. Сент. 5′ 6″ 0‴ (надъ 0.)

Листъ овай излази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣље, Четвртномъ на по табака съ образомъ пошива, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. поштиособитимъ цѣнкомъ за пѣшанске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 20. Септемб. Число 24. 1842.

САМО ЈЕДНА МОЛВА.

од Стевка Врша.

Ко најлепше сребро чиста
У ведрини сјаје луна,
А око ње сјајност пуна
Титрајућих звездах блиста,
Ко што блиста сред камена'
Драги алем од престена.

Ко што душу чеда млада,
Када усну добре воле,
Мирно снива китно поле,
Одисајућ' свиом хлада,
Само славуј њиз побратим
Ноћ прослављ пјесмам' златим.

Лепа ј' земља, што с' ју обро
Ти за народ твој голубји,
Рај на земљи раја љубји;
Лепо ј' небо, вјечно добро,
Што нас чува, те о Боже
Лепше никад бит неможе.

Тек једно још твој ирд проси:
Између земље и тог неба
Црне магле ти односи,
Да ће имат (како треба)
К твоју небу дух народан
Пут свеђ јасан и слободан.

ТРГОВИНА И ЊНА ВРЕДНОСТЬ.

(конаць изъ бр. 22.)

Воспитаніе и изображеніе упућује трговца, како ће, кадь имѣніе и труде свое на трговину обрати, ово величествено званіе са своіомь корисћу одправляти. Само изображенъ трговацъ достоянъ є онога кредита, коіу се одь повѣрителя нада. Онъ обраћа сваку струку бладодѣянія на узаимну и обшту полузу, па нигдѣ и никада нестыдисе званія свога, као што смо жалибоже доживили, да нѣки, неимаюћи довольно честолюбія и науке, презиру и найкористніе тргованѣ, пакъ за новце, кое іимъ є трговина донела, траже спаіалуке и племства. Ніе намъ се дакле чудити, што кодь Србаля банкери и трговци и у найвећимь трговишшма умаліваюсе! —

Данасъ се шше одь правогъ трговца далеко више знања и учене преправности, него што є у пређашнѣ доба требало. Ако баиь и то мнѣніе стои, да найученіи нису свагда и найсретніи, и да путованя по світу више насъ изображаваю, него исте школе, то є опетъ толико извѣстно, да є темељно обште изображеніе трговцу исто тако нуждно, као и свима осталымъ редовима, а нарочито у онымъ државама, гдѣ онъ по уставу може при важнымъ дѣлма законодавства и обшти уредба участникомъ быти. — За све наведене умне потребе нуждне су валане реалне школе, гдѣ се филологія класичны єзика изванредно, а математика, физика, исторія и географія редовно и основно предає. — Мы оваковы заведенія немамо, а немамо ни мецената у роду, кои бы, уважаваюћи науку трговине, одь свои дарова, кое на юридичне и милитарске науке обраћаю, баремъ малу часть подизаню трговачки школа жертвовали!? —

Трговини у правомъ смыслу може се ученый основъ дати. Къ тому принадлежи: обширна учена рачуница, познанѣ земаля и производа, мѣре и новаца, теорія народногъ богатства и политика трговине, права трговине, нѣна друштва и мѣнице, течай државны и приватны индустріелны папира, страноземны новаца и мѣница у цѣломъ простару, и найпосле и исте механичне форме трговачки послова: како се н. пр. записне књиге (тефтери) просто и двогубо воде. И ово треба учено у редъ ставити, изъ чега се у свако доба главный прегледъ раднѣ безъ великогъ труда и времена поуздано сачинити може; само нетреба претеривати како у шпекулацияма, тако ни у овомъ предмету, и са надувенымъ высокоумiемъ доказивати, да се у рачунима премногe књиге и рубрике, пакъ и особите главе изискую. — Овако приправлѣни кадъ бы трговину водили, могли бы одъ нѣ велику и моралну и матеріалну корист вући!

Г. ПОП ПАВЛЕ КАРАНО-ТВРТКОВИЋ И „СРВСКIИ СПОМЕНИЦЫ.“

од Вука Стеф. Караџића.

У Бiјограду је 1840. године напштампана драгоцiена књига „Србскiи споменицы или старе рисовулѣ, дипломе, повелѣ, и сношенiя Босански, Херцеговачки, Далматински, и Дубровачки Кралѣва, Царева, Банова, Кнезова, Војвода и Властелина.“ *) На број свега овдје има 180. споменика: найстарiи је Кулина бана Босанскога од године 1189., а најновiи Ђорђија П. Бранковића од године 1689. Првiех 174., који су, готово сви, договори и друга којекаква свiедочанства између Дубровачке опћине (републике) и различнiех поглавица народа нашега, преписао је један човjек, и послао их у Србију Његовоме Сiјателству Господару Iефрему Обреновићу, да би их он о своме трошку напштампао. Онај, по коме је ово послато с мjеста, нѣкако се разбије, те не отиде, куд је пошао, него рукопис у путу преда другоме, а овај трећему, Г. Попу Павлу Карано-Тврковићу, родом из Босне, који га заиста однесе и преда ономе, коме је послат. Шта је и како је казао Г. Тврковић Господару Iефрему, кад му је рукопис предао, то ја за сад управо не знам; само толико знам, да је Господар Iефрем примио рукопис, као своjу ствар (као што је по правди и била његова), и изнајприје га био дао, да се напшаље у Русiју и онамо да се штампа. *) Но Г. Д. П. Тирол, који је онда код Господара Iефрема био домаћи учитељ, помисливши, да се при издавању оваке књиге може што добити, врати рукопис натраг, и у пролеће 1839. године изда објављење, да ће га он у Бiјограду штампати на пренумерацiју. Господ. Тирол још у почетку препоручи коректуру ове књиге Госп. Димитрiју Исаиловићу; а како он онога љета отиде са сином Господара Iефрема у Одес, тако Г. Исаиловић остане прави издаватељ њезин. Но кад Споменици 1840. године изнђу на свiјет, а то на њима стоји, да су „собрани трудом Павла Карано-Тврковића!“ Коме је год ова ствар била поле позната, свак се морао томе чудити, а Г. Тирол, ко-

*) Властелина потрјешка је, јер Властели умножк. броjу губи ин (као н. н. Србин или Србљин и многа друга овака имена), као што се види и у овијем споменицима на много мjеста.

*) За ствар ову и за нашу литературу било би много боље, да је књига ова штампана у Русiји, као што је било одрѣђено; јер би онамо дошла у руке човjеку, који посао овај познаје и разумjе, и који би, ако ништа више, барем додао јој рjечник од свију њезинiех рjечи, којiех нема у Руском језику. За нас би потребно било новадити из ње и имена од мjеста и људска имена и презимена, и о свему казати, што се више може дознати. Г. Шафарик бы данас био најприличнiји за тај посао, и врiједно би било, да му ко обрече пристојни дар за тај трудъ.

ји је онда ову ствар онђе најбоље познавао, имао је право не само чудити се него и срдити, особито ако се у Одесу поредъ објављенија свога хвалио, да је он оставио ове споменике у Биограду да се штампају; и за то прошавше године напише, и у 23. броју С. Н. Листа (1841.) напштампа о томе повелики чланак, у коме покаже цијелу ствар готово онако, као што је била, и Г. Твртковића, што је „изъ Заглавія и само име Г. Тирола“ избацио, а мјесто њега своје („име маловажнога човека и лажљивога Сабирателя“) меню („да га краси заглавіе овы драгоцѣностій“), изруги доста грубо, али праву говорећи, и. п. да је он човјек, „кои єдва читати и нешто хіероглифически писати уме;“ и, „кои ни поятія о оваким драгоцѣностима нема, и кои є само кирію заслужіо, што ій є изъ Трієста у Београд донео, и Господару Єфрему у руке предао;“ и тако да је њихов „Псевдосабиратель,“ а „Издатель“ да је он сам (Г. Тирол).

Никола Ивановић Надеждин, један између првијех Руских Књижевника, који је лани путовао и по нашијем крајевима, и кои је у кратко овђе спомењуту историју овијех Споменика слушао, осим другијех различнијех људи, и од самога Г. Тирола, напомењу је мимогред у Сјеверној пчели (Nro 77—78, 1842.), како се Г. Тирол и Г. Тврткович препиру око Споменика, а ни један да нема право присвајати их. Г. Твртковић се ово учини криво, или управо рећи, срамота, и за то у додатку к Војградскијем Новинама (Nro 27. 1842.) напштампа „Одговор Господину Надеждину.“ Но какав одговор? Онако основат на истини, као што је и право, по коме присвају Споменике. Он каже, да је читао на Српскијем народнијем пјесмама гдје стоји: „скупио их и на свијет издао Вук Стеф. Караџић,“ и да зна, да је Вук „већу часть пѣсама одъ добры Србаля готовы препісаны добыо, као што є доцније самъ то признао у предговору на друго изданіе свое,“ а и он да је „већу часть Диплома одъ доары Србаля преписаны добавыо,“ и тако кад је Вук, (кои „у првимъ изданіяма Српски народны пѣсама ніе ни признао, да є одъ други Србаля пѣсне преписане добыо, и опетъ никоме одъ ученыхъ непаде на умъ, њега, као ово садъ мене присвоителѣмъ туђе ствари назвати, што би се заиста съ већимъ правомъ чинити могло“) могао казати, да је скупио и издао народне пјесме, и он да може казити то за Дипломе или споменике ове; и да се није „надао, да бы могао законъ ученога свѣта тако непостоянъ быти, да оно“ њему „одрыче, што другому у пуной мѣри дає,“ и тако да му је Г. Надеждин „предъ свѣтомъ неправду учинио“ и т. д.

Ово је довде све био предговор, а сад ево правога одговора мога Г. Твртковићу:

1) Није истина, да сам ја „већу часть пѣсама одъ добры Србаля готовы преписаны добыо.“ Сватко може видјети из мога предговора к IV. књизи, на који се позива Г. Тврткович, да међу 479. пјесама у прве три књиге другога изданија (у Липписци 1823—1824). нема више до 33., што су ми од другијех преписане дошле, а остале сам све ја писао својом руком.

2) Исто тако није истина, да ја у првијем изданијама напијех народнијех пѣсама нијесам признао, да сам од кога пѣсме преписане добио: не стоји ли на крају предговора к другој књижици првога изданија (у Бечу 1815.) благодарност моја не само за краљичке пјесме пријатељу моме Максиму Ранковићу, него и за јуначке слијепцу Филипу Вишњићу и Тешану Подруговићу, од којијех сам их преписивао?! Сад читатељи сами нека суде: кадъ Г. Тврткович говори оно, што није истина у стварима, којијех је свједочанство свијету пред очима, колико му се може вјеровати у ономе гдје (он мисли, да) никаква свједочанства нема!

3) Па баш и да сам ја онолико пјесама преписавијех добио одъ другијех људи, колико Г. Твртковић каже, опетъ се његово скупљање Диплома не бы могло неспоредити с мојијем скупљањем пјесама; јер су пјесме људи, понајвише пријатељи моји и на моју молбу, мени преписивали и слали, да их, коју од њих неузимам, и коју нађем за вриједну, помијешам са мојијем пјесмама и издам на свијет (то се зна, под својијем именом), као што сам и остале прије издавао. А Споменици они нити су на препоруку и молбу Г. Твртковића скупљени, нити су њему предати или послати да их он изда! Него их је 174. преписао сам од себе човјек, који онда за Г. Твртковића није био ни чуо да је жив на свијету, и послао их Господару Јефрему, као што је већ казано; а и овијех шест на крају јамачно нијесу предати њему (Г. Твртковићу), да их он штампа, него су додати у друштво к онима пријма. Сад се тек види, да је Г. Твртковић заиста био наумио, да преварн не само читатеље и онога, који је Споменике оне прецисао, него и самога Господара Јефрема; јер иначе како би он могао казати у предговору своме (на страни XXII.), да су Дипломе ове њему повјерене, да их је он Господару Јефрему подијо на дар!!! Но сад је у своме одговору Г. Надеждину мало спустио, јер не каже, да су њему повјерене, да их он штампа, него да су му предате, да се онђе штампају! Ово је много ближе к истини.

4) Вриједно је овђе споменути, како је Г. Твртковић изнајприје у Биограду приповиједао (и мени 1839. године дао написано, да ја од себе штампам = дакле огледао и мене да превари!), да је ове дипломе он нашао у Босни, правећи цркву. Од тога је јамачно изишао онај глас (1837) у Француским новинама, који се послије по свој Европи био разнио, како су калуђери у Црнојгори нашли у земљи сандук с различијем старијем рукописима, и продали га у Србију и т. д.

(конац слиједи)

ИНВАЛИДЪ.

одъ Ж — — —.

(конац)

У вече пре него што ће стараць умрети, ослободјено дѣте кодъ њега спаваше. Тадъ се и я ту у соби нађемъ. Срчано уфати ми руку, и рекне: „Господине Капетане! Вы сте тако добри, тако милостиви досадъ спрама мене были, зато се уфамъ, да се, ако вамъ єдну тайну, коју, окромъ мене, нико на свѣту незна, и кои ми на срцу лежи, одкріемъ, на мене срдити нећете. Послушайте ме. Ако вама тугу моју изкажемъ, лакше ћу дисати. Ахъ! та и сада већъ олакшанѣ осећамъ, єръ самъ животь овога дѣтета избавіо. О Господине! само чуйте тайну моју, пакъ ћете се освѣдочити, како срцу моме сладко чувствованѣ, и милу утѣху проузрокује то, што самъ дѣтета овогъ животь спасіо.“ На то узме єдну кашику укрѣпителне медицине, и овако почне говорити: „Я исамъ у француской роѣенъ. Мое отечество є съ оне стране Карпата. У єдномъ селу недалеко одъ Загреба я самъ мои прві двадесетъ година єрѣнио прожівіо, єрбо самъ доста имућанъ био, а притомъ и любу имао, коју цѣло село за найлѣпшу држаше. Она є и мене любила; и већъ смо ктели предъ олтарь да станемо, и на вѣке да се скончамо, — кадъ на єданпутъ побѣдоносанъ непріятель у нашъ предѣлъ дође, насъ побѣди, и тако његови поданици постанемо. Вы знате како непріятель са побѣђенымъ народомъ поступа. Новаца и войника свагда є прво закгевао. Тако дође и къ нама његови комесари, пакъ и мени войничку хальину обуку, и у єдну конаничку регименту ме оправе. Са сузнымъ очима самъ се одъ мое любаѣне Милице опростіо. Она се закле мени до смрти вѣрна остати. Я самъ њенымъ рѣчма вѣровао, и съ томъ

се надеждомь одъ мѣ удаліо, да, ако ме среħа постигне, и я после нѣколико година као официръ кући дођемъ, нѣна ће ме вѣрность, и искрена любовь усрећити.“

„Петь година є прошло, одъ како записай мой видіо писамь. Регимента, у коіой самъ служіо, воевала є у Итали и Нѣмачкой. Капетанъ ме због мое храбрости и вѣрности облюби, и на мою прошню издѣйствує, да су ме у другу регименту, коя є близу мога села на стану лежала, преместили. Мой новый Обриштерь даде ми после краткогъ времена дозволѣнѣ на шестъ дана кући отићи, и будући да є у главный станъ путь крозь мое село ишо, то ми заповѣди, вручено писмо пайпре, а што скоріе тамо одшети, па онда кући отићи. Точно и вѣрно испуњиніе службе — єсть єдна одъ найважнійи войнички дужностій. Зато самъ као по вѣтру летіо, мыслећи, у колико брже путь свршимъ, у толико ћу пре мою Милицу видити. У моіъ рођеня селу, крозь кое самъ доста нагло єздіо, играху се на улици дѣца у праху, и єдно одъ њи остане подъ погама моса коня мртво. Као муня одбѣжимъ далѣ; нико ме ніе говіо, и тако стигнемъ здравъ читавъ у станъ.“

„Трећій данъ дођемъ на одморъ кући. Сродници ме съ радостнымъ сузама дочекаю. Милица! О мой Господине, шта є на овомъ свѣту заклетва вѣрности дѣвойкине? Она є после полъ године одъ мога одлазка удалаше за другога. — Преко свега тога зажелимъ ю видити, и замолимъ сестру, да ми њено станиште покаже. Бадаваћешъ ю онде тражити, одговори ова, башъ сада є отишла на гробъ своіъ дѣтета, кога є пре нѣколико дана єданъ одъ ваши коњаника погазіо.“

„Господине, одъ то доба већъ четрдесетъ година прошло є, и сваґа самъ смрть тражіо, гди су бомбе зуиле, гди су танета звиждала — свуда самъ првый быо: но бадава — умрети немого — вальда зато, да пайпре крваву сѣнку дѣтета, коя ми є како у войни и битки, тако и овде у моіой самоћи свагда предъ очима бывала, уклонимъ. Я ю сада више невидимъ; она є самномъ помирилаше, и дѣте мирно лежи у гробу покрай свое матере, коя є такођеръ одъ жалости и туге умрла.“

„Мой Господине, я самъ много и премного патіо! Та мысао, да самъ, ако и нехотице, дѣте убіо, морила ме є непрестано. Но сада самъ се смиріо: на мѣсто умореногъ дѣтета, ослободіо самъ ово овде лежеће одъ смрти.“

„Господине Капетане, Богъ нека буде съ вами! — Мой отче, моя Милице, и ты малый анђелу — тамо горе у небесномъ царству — опростите ми — ахъ! — я морамъ умрети.“

Старацъ умре. — На нѣговъ гробъ дадемъ споменикъ поставити. Кадъ смо крозъ Хрватску путовали, посѣтіо самъ у селу развалѣнъ гробъ, у коемъ невѣрна Милица, и до нѣ дѣте лежи.

ОТАЦЪ И ТРИ СИНА.

изъ Лихтвера.

одъ Димит. Поповића.

Некій отацъ годинама старъ, а имућствомъ богатъ наеднако подели цело свое имање међу своја три сина. Ево іошть єдногъ діамантскогъ прстена, рекне старацъ, и тай ће припасти између васъ ономе, коя за три месеца найчовечніе дело учини.

На то се разиђу синови. По свршетку трећегъ месеца скупе се сва троіца, и найстарія рекне: чуй отацъ, некій човекъ повери ми свое добро безъ икаквы сведока, шта више и безъ писменогъ могъ припознанства; и я му после то исто на нѣгово зактеваньѣ, са найвећимъ поштевањемъ предамъ. Ни є ли то дело похвале достойно? А отацъ на то одговори: ты си сине чинію, што є было пристойно, дело є добро и похвално, али ни є благородно.

Средній синъ рекне, на момъ путу у-падне случайно неко дете у текућу воду. Я

скочимъ за њимъ, и срећно спасемъ му животъ. Цело село може то посведочити. Ты си синко чиніо, рекне старацъ, што смо мы као люди чинити дужни.

Наймлађій сынъ настави: кодъ свои овацца тврдо е спавао мой непріятель на краю врло велике пропасти; тако његовъ животъ био е у моіой руци. Чимъ га тако спаваюћегъ огледамъ, одма га пробудимъ, и повучемъ натрагъ. О драгій сине, повиче старацъ са озбилскимъ погледомъ, прстенъ діямантскій припада теби, еръ си ты тако рећи нечувено дело учиніо.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Родолюбиви приносци на фондъ школскій подъ руководствомъ дотичне находећій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Іованъ Ипшатовићъ, Сенаторъ будимскій, 200 фр. — Год. 1840 Ђорђе Крстићъ, мѣстный Директоръ мохачкій, одъ учителя диштрикта мохачкогъ 170 фр. — Год. 1842 Марій Аргировићъ 125 фр.

Высокоученый г. Іованъ Пантелићъ, Професоръ у гимназіи карловачкой, постао е директоромъ г. и. с. народны школа у банатской граници.

Изъ Пеште. Последня пошта изъ Карловаца у толико намъ е вѣсти донела, да се народни депутирти сложили мису, и зато е Њ. Величеству нашемъ наймилостивіемъ Краљу послано, да Архіепископа наименовати благоизволи. Г. Епискони Ранчићъ има 50 вота, Живковићъ 24, Атанацковићъ 1. — Докъ наименованіе изъ Беча непрієће депутирти су на 14 дана разпуштени

Изъ Срема. Дана 5 р. Сент. у Вуковару обдржавана е велика скупштина варошке сремске, у коіой предъсѣтъ е био листъ пресвѣтлога г. грофа Янка Драшковића, сл. читаонице загребске предсѣдника, у комъ се листу СС. и РР. пристойно позиваю, да по могућности своіой народно књижество утемељяти и разплодити непрогусте. Сви СС. и РР. єдногласно примише листъ, тати се с нашо, кои бы се био тому листу противіо. Одкудъ слѣди, да бы она варошка ішъ и више чинила за нашу народность, и домаћій єзикъ, кадъ бы се само наше, кои бы свойски знао стварь домородну подупирати; и то да бы морала быти особа угледна, свакій ће изповѣдити. — Како се глаca, сву шесть варошя одобрило и примило е позиваћі пресвѣтлога г. грофа Янка Драшковића за утемељяћі и унапредећі народнога єзика и литературе. Ако е тако; народность наша ніе могуће да пропадне, будући е народности духъ єзикъ: браненъи дакле єзикъ, у єдно браниое и народность. —

У овой истой скупштини одъ стране послѣдователя источногъ вѣроисповѣдания два посланика изабрана су, да при избиранію у Карловцима врховногъ духовногъ пастира цркве источне несадањше царства аустріанскога и одъ стране народа христіанскогъ ове варошя за Митрополита одиѣлую. Ємда намъ е жеља, да се глава такова ове Митрополіе изабере, коя несамо да ће њшта быти источку цркву надзирати; но кои ће се постарати и побринути, да и народъ прогледи, да у тупости непропадне и нескапа. Нека траіи узрокъ, зашто у Срему српскога народа све манѣ быва, а на мѣсто њга непрестано се Словаци, Њѣмци и Мађари селе? Пакъ када узрокъ разазна, онда ће знати и средства поприити, да сврху постиће. (Илирске Народне Новине,)

Изъ Крапине у Загорію хрватскомъ. Њколико родолюбивы дилетанта овде су опота мѣсеца двапутъ представляли театеръ у народномъ єзику, првый путъ „Стѣпика Шубића," а другій „Людость и Людорію." — Обзнанюви ову вѣсть неможемо пропустити, да непразимо жалованіе наше, што и изъ други места, нарочито што изъ Новогсада и Карловаца, стана српска муза, подобне гласове несаобштаваио! Како бы заръ у свое доба было, да су родолюбіемъ опоени млади Срблги и Србкиње садъ у Карловцима представляли н. пр. „Паденіе српскога царства на Косову!" — У Карловцима су се садъ са свію страна одабрани Срблги скупили, неби ли вредно было огань родолюбія, кои имъ витезке груди разпалюе, каковымъ народнымъ театралнымъ дѣломъ, гдѣ н. пр. слога избавля, а неслога упропашћуе народъ, ішъ већма разбуктити?

„Ганитесе на обѣсно

Свачіе добро безъ пренасти!" Гундулићъ.

Изъ Арада. (Кои.) Мужу овомъ свакій човекъ дивити се мора, и моралной и физической жѣговой свати. Цео данъ говорити, вуговати, сваку найманю стварь прегледати, и притомъ онеть у 11 сатій у вече лећи, а у 5. у югру на радню устати, свакій ће признати, да ніе обычно ни лако дѣло. Заиста неуторљеный Г. Верховный Надзиратель ревносћу спрама общегъ блага, и несравнаћымъ трудомъ своимъ такову е любовь поджегао спрама себе кодъ овдашњегъ народа, да му се име изъ срдца мѣтова никда изгладити неће. Онъ е одиео са собомъ благословъ школске дѣце, и њіовы родителя, и обећанѣ, да ће, докъ су жива, Богу се молити, да га Богъ пожени, и благословъ свой на њга изліе, да многе године милостивѣишемъ своимъ Цару, отечеству и народу служити може.

Даљ не само на школе, но и на фондъ школскій обратіо є свое вниманіе. Потрудіо се провенте фонда како генералкогъ, тако и партікуларногъ обновити; позвао є общества наша на помоћь фонду, уредіо є да се рентанције скупе, учинію да се на фондъ обеђа, и тай чрезъ нове контракте умножи —. Поболшанѣ стања учителскогъ самъ є у персоки ГГ. Вармеђской препоручіо; једномъ рѣчію све є учинію, што є годъ знао да се клоки на поболшанѣ наши школа —. Одавде видисе, да ће се народность и закокъ више и више утемељити; да ће обще благо кодъ школа наши цвѣтати подъ свемилостивѣшимъ крилома благоутробнѣшегъ нашегъ Цара и Краља, кои є и у томъ царску свою милость на насъ излію, што намъ є за народне школе овогъ неутрудимогъ Надзирателя милостивнѣше даровао. —а—

Изъ Загреба. Овде є 12, 13 и 14 по римскомъ т. м. држана шестоаѣтна слава, како є Загребъ слободномъ и краљевскомъ вароши — после потучены Монгола на гробничкомъ полю — подъ Бекомъ IV. постао. Даница Илирска у 38 и 39 брою обширно ову светковину описује, и наводи свекколике напише, кои су на различитымъ мѣстима и прозорима разсвѣтљени были, између кои четирь заслужую, да ію и нашимъ читательима саобштимо.

I.

Laetans

Candore et jugi concordia
Multa per saecula crevi.
Fueram nutrix altrixque
Proborum studiorum et consiliorum
Fovebamque sinu labium
Gentemque, nomenque nativum
Avita municipalia jura tenens
Sacrumque quod cum matre pepigi
Foedus pura mente recolens.

C.

II.

Plangentem

Fallaeia et discordia nunc vexat
Fervecoque impuris studiis
Labii ignoti gentisque peregrinae
Nec non perperam adsciti
Mihique jure invisi nominis
Proh dolor! viscera rodunt
Degeneres patrum filii
Immemores municipalium institutorum
Tollentes per detestabilem perfidiam
Sanctum et inviolabile foedus.
Redite superi prisca tempora moresque.

Z.

III.

(Старымъ кириласким словима)

Крѣности
плаћа
не мине.

IV.

(Латинскимъ словима)

Све за народъ.

Описъ славе оте овако завршуе Даница: „Велика ова и за цѣлый народъ нашъ важна свечаность изъ намети више и потомства нашега никада исчезнути неће, него ће и становнике осталы градова и домовине наше подбости, да и они подобне свечаности уведу у успомену безбройны славны чина дѣдова наши, кои су се или у кьзовой околици збыли, или по конма су они свое права или слобоштине ма какве задобыли, што ће безъ сумнѣ къ развитку просвѣћенія, народности и патріотизма неизречено много допринести.“

Изъ мармарошке вармеђе. У овдашнькимъ шумама пре краткогъ времена ухваћено є едно дивље дѣте, кое є голо тамо амо трчало, и коренѣкъ се ранило. Дѣте є око 13 год. старо, и осимъ нѣки неуредны звукова, кое часъ по часъ изпушта, ништа говорити незна. Будући никъ да є много своіомъ неупитомимомъ дивльомъ нападало, затворе га у вармеђу, и садъ се живо позиваю они, чіе є оно несрећно створење, да га однесу. Ако се нитко овогъ дивљачета неприми, то є несрећникъ можда на вѣчиту тамницу осуђенъ. (Р. Т. В.)

Изъ Клаузенбурга Овде є 13 т. м. случіо се удвой између двѣ особе одъ вишегъ реда, кои обштый позоръ и жаловаћ побуђуе, будући є несрећне последице имао. Позивателя, младогъ кавалѣра, тане противникова у прси згоди; у смртной борби скупи онъ свое последнѣ силе и тврдо напрегнутомъ сталношку и сигурношку у чело згоди супарника, мужа у высокомъ звању и отца више дѣце, кои є одма мртавъ на землю пао, и свѣста изданую. Узрокъ овогъ несрећногъ удвоя различно се приповѣда, и окончанъ є съ многимъ нѣжнымъ обзирима, кои недопуштаю обстоятельно наводити га. (Р. Т. В.)

Изъ столнобѣоградске вармеђе. На пустари кодъ Дунавскогъ Пантеліе (Duna-Pentele) пударъ убіо є о. м. једногъ човека, кои є грожће крао. Угарски закони истина недопуштаю на оне, кои грожће и остала вока краду, пуцати, али обычно мыслисе, да є у Угарской слободно, особито на оке, кои грожће краду, пуцати. Тако дакле у једномъ винограду на пустари кодъ Дунавскогъ Пантеліе ноћу є силно грожће покрадено было. Пударь другу ноћь већма є позоранъ био, напуни кушку сачмомъ, и стане крадљивца чекати.

Начуе разговоръ два непозната човека у винограду. Кадъ се њима приближи, нагну ови бѣжати. Єдан срекно утече, на другога опали пуздаръ пушку, да бы га само зауставити и ухватити могао. Кадъ види, да е истый у винограду пао, приближи му се, и у мысли, да е само рањаю, дуго га е посао, докъ ніе увидіо, да е тай заиста мртавъ, будуки му е сачма кросъ главу прошла. Пуздаръ е у варошку тамницу бачен, гди ће суду предстати. Онай крадљиваць, кои е срекно утекао, ухваћенъ е, и такођеръ затворенъ. (Р. Т. В.)

Изъ Печуха. Одъ нѣкогъ времена одандѣ у Мохачъ яко е опасно путовати. Често се пустоловства и убиства догађаю. Подъ предзбоѣнѣмъ разлапшеногъ крадљица Милоша, кои е већъ више путій изъ тамнице утицао, изъ нѣколико дезертираца састављасе е една разбойничка чета, кои цѣлый предѣлъ ноћнымъ нападанѣмъ, убіѣнѣмъ итд. узнемирује, и на жалость, као што е онуди всѣ обычно, разбойници са чобинима и осталымъ шестирима у споразумленію живе. У последньой генералной конгрегацији Сталипшма и Редовима ово се стаиѣ, ради сигурности, представи, на што е заключено: прво да се Высокославный Конзилиумъ одма умоли, како бы за главу врамбашие Милоша цѣну опредѣлио, и паедно онђе станоћу улишку регименту за ассистенцію вармеђки войника шредіо. Далѣ заповѣђено е, да се на другу одъ Мохача овамо на едно сто хватій свакій шушњакъ и шума, гдѣ бы се разбойници сакрити могли, таки исѣче, и нарећено е, да комесари полиције съ цѣломъ вармеђкомъ оружаномъ силомъ разбойнике данио и моћу гоне; а обштинама е наложено, да свое пастире слабѣђу съ нѣкомъ вреѣу пасоша (tanyalevél), иначе подъ великомъ капштиномъ забрапое нимъ се, по-ванъ границе своє обштине ићи. На овой начинъ надежда е, да ће се опетъ миръ и нина сигурность повратити, а разбойници заслуженой каштигу подвргнути. (Р. Т. В.)

Изъ Пеште. Кодъ насъ е време врло непостояно. Часъ киша, часъ сунце. 17 т. м. предъ вече тако е страшна бура была; да е по винограды бурадъ и каде съ клюкомъ и съ шцѣђеньмъ виномъ попипревалювала, много терете, кои су у Будимъ вожени, заедно съ колы и коньи, у дунавъ одшла, у старомъ Будиму до 40 людій и више коня подавила, едну кућу сасвимъ, а дић одъ части порушила, на Ракошу у войничкомъ стану много чадоре построшвалювала, у шуми кодъ Чемера силне грдне растове изъ корена поиавалювала, и много друге штете починила. Наказуи наказа насъ Господь!

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Изъ Срема. Кодъ насъ рана сваке врсти много е обилніе, него прошасте године. Вина се немадамо доброга, будући да одъ последнѣ кише починю бобе пуцати, и грожће яко трупе.

Изъ Пеште. Цѣна ране на овдашньой піаци 18 т. м. была е слѣдећа: єданъ центаръ меровъ пшенице 6—8, кукулице 5—6, ражи 4½—5, ечма 3½—4, зоби одъ 3—3½ кукуруза 5—5½ фр.

ПУТЪ ПО СВЬТУ.

У главной вароши Баварске Минхену, на велико удивлѣніе владе и свію лѣкара, число болесника на хиландуша веће е, него лане; и шта више на 400 веће, него у време колере, безъ да е ове године каква епидемія царствовала, и безъ да лѣкари какавъ другій ваиканъ узрокъ дати могу.

У Паризу е докторъ Здило єдну одъ найтежи операція срекно окончао, то есть: онъ е єдномъ волку цѣлу десну ногу изъ кукова извадіо. Болесникъ е после мѣсецъ дана са свимъ оздравіо.

Кућу у Паризу, у коіой е Фиески свое криво дѣло, кадъ е на краља Филипа, и његову пратію, изъ тако назване паклене машине пуцао, и до тридесетъ людій убіо и рањо, изврши, дао е г. Мурѣ сасвимъ разрушити, и на њено мѣсто прекрасну палату саздидати.

Изъ Лондона пишу: Проницатели несреће одъ данасъ се приведно презиру. Одъ десетъ до десетъ година, одъ дана до дана е проницалосе, да ће за цѣло революція у Енгленской буктити; и што е найлѣпше, люди су одъ проницаня живили. Али у нуци несѣћиваю лудость свои дѣдова, и насѣдую ін у новомъ облику. Земаи, као што е Енгленска, лако и нагло революцію недиже. (Sp.)

СМЬСИЦЕ.

Попеа, Перонова любезница, свакій данъ е купаласе у млеку, кои су 500 магарица дале. — Нѣке Римлянке после су на себи уреса (Эфшиф), кои е полъ милiона талира предіо. Вителіо — своимъ ждерањемъ профуькао е за 4 мѣсеца 42 милiона талира.

Станѣ Дунава.

17. Сент. 5′ 1″ 6‴ — 18. Сент. 0′ 9″ 0‴ — 19. Сент. 5′ 0″ 0‴ — (надъ 0.)

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недељ, Четврткомъ на по табака съ образомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. пошти съ полугодишнимъ цѣномъ за царске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср.; и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 24. Септемб. Число 25. 1842.

ЈЕК ГУСАЛА.

(Уломак из дуже песме)

од Б — ћа.

Добро моје, гусле јаворове!
Одте амо са стјене студене,
Падајте ми на прса јуначка,
Обуттите *) жара срца мога,
И уз струнке дајте срочне гласе,
Да на крили вихор ветра ледна
Деци лете по србскоме свету. —
Није ми вас србска мајка дала,
Да ми стјени ви увеки висите,
Но да уз нас ја јој синак мили
Певам песме србском срцу драге;
Њима ме је ваша даривала
Моја мила остарела мајка,
Да шаљи по вам плету мреже,
Муве у њи лукаво пребоју. —
Добро знате како ме је мајка
Световала, кад ми вас је дала:
„Сине мили! знаност ти дајем,
„И са моим млеком те заклињем:
„Народност ми чувај к о з е н и ц у,
„Дај уз гусле орит' сличне гласе,
„Потомцима остави спомене,
„Да се своје народности сете. —
„Не мој сине!“ још је говорила,
„Песме, кои струнке ти одају,
„Облачити у туђе одело,
„Нити певат туђинскијем гласом, —
„Не мој сине! заклињем те свом,
„Из које си живот пресео;
„Већ ми певај Србин Србљем србски.
„Певај, певај, браћу Србље љуби.“ —
Ја сам свагда моју слушо мајку,
И њен завет свето испуњавао,
Вас срчано свагда миловао,
Чувао сам аманет матерњи,
Ако уз вас и нисам удесно
Умо певат, и трети уз струнке;
Овет зато миле сте ми биле,
Јер ми вас је мајка моја дала. —
Пак зашто вас сада заборави?
Зашто мајке ја погази клетву?
Зар да жалост клетву премеђетне?
И да срце никадь ми не пева? —
Није, није, тога бити неће,
Неће, роде, живота ми мога! —
Дете матер ватреније љуби,
Кад је њије за друго видило;
А пролеће зато нам је драго
Што премено пременом долази:
Због то сте ми и ви сад дражије
Гусле моје, мет дечака млеко,
Нег ми цвеће јутром роса блага!

*) Обуттити место славенског ощящати. —

Г. ПОП ПАВЛЕ КАРАНО-ТВРТКОВИЋ И „СРБСКИ СПОМЕНИЦЫ.“

(конац)

5) Што Г. Твртковић на свршетку овога свога одговора каже, као да се Г. Тирол сад каје, што је оно у 23. броју С. Н. Листа о њему и о споменицима казао, и да ће он (Г. Твртковић) „другій путь о томе обширније говорити,“ на то бих му ја рекао, да се у залуд не мучи, јер се њему у томе не вјерује ништа, докле год Г. Тирол то сам не каже и од својијех ријечи не удари натраг; па и онда престало би само свједочанство Г. Тирола, а ствар у свему остала би онака, као што и јест.

6) Кад сам мало прије споменуо предговор Г. Твртковића к овијем Споменици-

ма, да кажем узгред и о њему коју ријеч. У Бијограду 1839. године рече мени Г. Тврковић, за што не пишем што и о Босни, него све о Србији и Црнојгори, на то му ја одговорим, да Босну непознајем толико, да бих о њој могао што писати, већ он нека ми побиљежи, и. п. воде, планине, градове и вароши, и имена другијех мјеста (као што је н. п. у Србији Мачва, Врањчево, Шумадија); по том, ако зна, колико има нашијех нурија, колико ли цркава и намастира и т. д.; па те биљеге нека донесе мени, те ћу их пречистити и у ред намјестити, и по том наштампати, казавши, да ми је грађу за то он дао. Послије неколика дана донесе ми он на по табака с једне стране написато, које се почње с овијем ријечима: „Турска Босна," по том одмах, како је он правећи цркву нашао ове дипломе, и како је пребјегавши од Турака донио их у Србију и поклонио Господару Јефрему и т. д. С овом хартијом наће он мене у грозници, но кад видим, шта се у њој пише за дипломе, нијесам се ни онако болестан могао уздржати да се не насмијем, по том оставивши под главу ону хартију (и ево је сад преда мном), кажем му управо, да ја историју онијех диплома знам боље од њега, него он мени да напише што о земљи и о народу у Босни. Послије неколика дана дође он опет к мени, но не донесе ми ништа, и на питање моје о томе одговори ми, да је приповиједао онаје Г. Ј. Х., шта смо нас двојица уговорили, и да му је он казао, да њему донесе поменуте биљеге, и да ће их он пречистити и у ред намјестити. Ја то, једно због моје главобоље и слабости очиње, а друго, што се по овоме почетку нијесам ни надао ничему честитоме, једва дочекам. И тако постане: „Додатакъ къ Србскимъ Споменицыма или кратко землѣописаніе о Босни сочињено трудомъ Павла К. Тврткодића, свештеника, рођеногъ на Тврковомъ брду у Баня-Лучкой Паји у Босни. 1840.," (девет листа и пет врсти и по), који се послије као предговор приложи гдјекојијем књигама овијех Споменика. Како о Босни немамо напштампано ништа честито, тако се може рећи, да у овоме додатку има о њој доста лијепијех ствари; само штета, што се читатељ у свему неможе поуздати, да је баш онако. Гдјекоје мале погрјешке ја сам опазио, и ево их овдје назначујем: а) криво су написана имена: Шевча, Милѣцка, Перепта, Треберићъ и Требинь мјесто: Жевче, Миљацка, Неретва, Требевићъ и Требиње (тако може бити да би и Брчко и Високо било правилније — по говору народноме — него Брчки и Виски); б) Жабљак, Спуж, и Подгорица не иду у Босну, него у Зенту, и припадаю пашалуку Скадарскоме; в) а највише и највећијех погрјешака биће у броју (колико у коме мјесту има душа, или колико је сахата једно мјесто далеко од другога). Тако и. п. стоји, да у Босни и у Ерцеговину „восточногъ вѣроиспов'ѣданія Парохіи може имати преко 1937 (даклем толико и самијех пароха!), одъ кои свака одъ 100 до 300 и више домова има. А посредини Босне и Ерцеговине быва по 100 и више душа у єдномъ дому." Тако кад би се узело у средњу руку по 150 кућа у нурији или парохији, а у кући по 5 душа, изишло би 1,452.750 душа! По епархијама стоји број нурија овако: у Сарајевској 894, у Мостарској 400, у Зворничкој 300, а у Новопазарској 340; а један пријатељ мој, који је с прећашњијем Сарајевскијем владиком био познат врло добро, казивао ми је, да у Сарајевској епархији има (само) 240 нурија, у Мустарској 58, а у Зворничкој 80: које је сад од овога двога истинитије, то ће се видјети по времену, а ја бих заиста волио, кад би прво било истина, а друго погрјешка. И ја сам напомињао, да народ наш живи у задругу, и опоминем се кућа, у који-

ма је било преко дридестеро чељади; али „по 100 и више душа“ у једној кући не знам назависе гдје (али опет не велим, да то не може бити). Истина да читатель вальда мисли, да се ово (као у Турској и од човјека, који се није зато приправио овдје на мјесту) назначује само од прилике, али се опет, који ствар управо познаје, на гдјекојијем мјестима мора насмијати, као н. н. кад види да „Жаљакъ лежи к востоку на 13 сатій одъ Столца!“ Столац је на путу између Мостара и Дубровника, а Жабљак с ону страну Црногоре на утоку Мораче у језеро Скадарско: и тако је између њих не само половина Ерцеговине него и сва Црнагора!

7) Ако Г. Твртковићу буде мрзак овај мој одговор, нека не криви никога другога, до себе и свога адвоката, који му је писао овај одговор Г. Надеждину. Из свега се онога одговора његова види, да се адвокат његов нимало није старао, како би њега оправдао, него је само гледао, како ће том приликом мене по своме мишљењу осрамотити, не марећи нимало, што ће уз то њега још већма упропастити; и по овоме судећи слободно се може рећи: ако су и остали сви адвокати овакога срца и ваке савјести, као што је овај његов, тешко оном е, кога они бране!

У Бечу 6. Августа 1842.

ГРЧКИ НАМАСТИРИ.

Њеки грчки намастири у Трацији, у мјесто да се у њима уздржный живот проводи, имаю то опредѣлѣніе, да страномъ праздникъ црковне славнымъ торжествомъ увеличаваю, на што се сви свештенци изъ сусѣдны предѣла скупе, и рулю народа собомъ поведу, а страномъ да на увеселѣніе Грка служе, при чему они ништа неупотребляваю, што бы религіознога на себи имало. Весело дружтво изиђе на полѣ, мужки и женске, на коньи и пѣшице, у намастиръ, нађу по обычаю врата отворена, и тако ту се скупа у пріятномъ велелю топе, кое ни єданъ Османъ узнемирити неусудѣєсе. Овдѣ баремъ живе за себе безъ страха, безъ робске смиренности и лукаве притворности, и ослобођени одъ чувствености, одъ непріятеля и у гнѣтателя, па ипакъ одъ подложены іймъ по нарави людій непрестано презаю и боесе. Овдѣ валя сматрати њиовъ тихій и мирный животъ, њиову простодушну и благородну страну значаја, коєму є толико чувства за честь обительи, и за историю народа прирођено. Тако дакле гдѣкои намастири, кои су у бреговима сакривени, и одъ свѣтски очію удаљени, могу се узети за асиле веселости и задовольства, кои су за Грка одъ велике цѣне, особито што онъ, као оріенталацъ, наслади нарави предањ, свое красно небо уживати и њиме се увеселявати зна. *)

ДОМАЋЕ ВЪСТИ.

Родољубиви прилози за фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Год. 1812 ГГ. Сентандрејци: Андрія Живковићъ 20 фр., Іованъ Чопоръ 40 фр., Іованъ Маргаритовићъ 20 фр., Яковъ Игнатовићъ 20., Яковъ Грамбовца 20 фр.

Нъ. ц. и кр. ап. Величество благоизволило е 28 р. Сент. Нѣг. Высокопр. г. Іосифа Раячића, досадашнѣгъ православногъ Епископа вршачкогъ, за Архіепископа и Митрополита г. и. с. народа у ц. кр. државама наймилостивіе наименовати.

Изъ Пеште 21 т. м. Нѣг. ц. кр. Высочество Ерцхерцогъ државный Палатинъ данасъ по подне у 4 сата торжествено є положіо темель овдашнѣмъ заведенію за сакше.

Изъ Пеште. Родољубіемъ одушевљени г. г. учители новосадскій Димитріе Кузмановићъ, и Бараконскій Димитріе Дрегићъ даровали су школскомъ фонду први 200, а други 25 фр. б. вр. Редку жертву ову свакій правый Србинъ уважовати мора, тимъ више што е она изъ благородногъ побуђена, изъ љубави къ роду и народной изображено-

*) Grisebach. Reise durch Rumelien nach Brussa im Jahre 1839, Göttingen, 1841. Bd. 1. S. 175. 176.

сти пронятекла. Хвала очита г. г. приносительима; и желити є да више ревны послѣдователя имѣу.

Изъ Пеште. Привлакомъ нрвогъ излога рукотворне робе у Пешти пр. м. слѣдующа су одликѣя учинѣна: златну медалю добыли су петорица, сребрну петнайстерица, одъ бронзе ныи двадесетъ и деветъ, похвална писма ныи тридесетъ и єданъ.

Изъ Пеште 22 т. м. Премда є Марсъ овы дана до 10 хиляда оружаны пріятеля онде на Ракошу имао, и премда бы гдѣкоегъ душманина овомъ силомъ у шкрипу држати могао, шпакъ Юпитеру Плувіусу, и нѣговымъ четатаза облака, съ конма и три дана непрестано борюсе, мейданъ уступити мораде. Побѣдителю Юпитеру Плувіусу небышше доста, што є ватреныхъ облацима и силномъ кишомъ непріятеля Марса своіой волѣи немилостиво покорію, него є и брата Бореа Іошъ довао, да та свеныхъ поран. Кадъ се овай нане, надъ станомъ охолу побѣду одржи. Онъ є чадоре разпршіо, многе войнике у болницу оправіо, а силу коня уморіо. И то є узрокъ, да се ондашный станъ шестъ дана пре, него што опредѣлѣно быяше, разиѣе.

Цѣло преме, како є стакъ на Ракошу, само су три дана безъ кише прошла. Изъ тогъ узрока ни єданъ одъ опредѣлѣны маневра быти нїе могао. У она три постояна дана текъ су се войници у ексерциру продуцирали у прибывъ Нвг. Ексцеллемціе Г. Командиредра, найпре коняничке регименте свака посособъ, а затимъ у бригадама, а найпосле цѣо стакъ съ дивизіома. — 20 т. м. у Недељу у 9 сатїй изъ ютра држана є у стану служба божія, при коіой су и Нвг. Ексц. г. Командиредеръ и сви остали Генерали присутствовали. После службе су све регименте дефилирале подъ командомъ г. Дивизіонера Мерца, и тимъ се станъ заключи и разпусти. — Іошъ ноче двѣ коняничке регименте и два страна баталіона, а данасъ остале двѣ коняничке регименте и ондашный гарнизонъ изъ стана є измаширао. —

Къ нашимъ у брою 15 обнародованымъ вѣстма о стану додати треба, да по доцнїе издатой тредби іошъ су двѣ коняничке регименте, т. є. Фицъ Жералдова Швалижерія, Ерцхерцога Іосифа Драгонери, и єданъ баталіонъ Херцога Хессенхомбурга пѣшацки у стану быле. Цѣла войска раздѣлѣна є была на 4 бригаде, т. є. гг. Маіора Серелева, Кастиліона, Пакасса и Бауманна, и на двѣ дивизіе гг. Фелдмаршала-Лайтнанта Бонневурга и Мерца.

Изъ Великогъ Ст. Миклоша 5 т. м. Опдє є овы дана преставіосе многозаслужены г. Георгїе Николѣско, влашкій учитель, кои за 15 година примѣрно одправлюви свето звань учительско остаріо є у сриу овдашни жителя вѣчный спомень. Лака му земля!

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

Нвг. Высокоблагородіе Верховный г. н. с. народны школа изволили су за Учителѣ именовати у Чадми г. Теодора Тимотиевића, у Бери г. Іована Ђирића. Последныи обреко є фонду школскомъ 6 фр. б. вр. сваке године давати.

Нвг. Высокоблагородіе Верховный г. н. с. народны школа Надзиратель изволили су у Лугошу за вѣстногъ Директора именовати г. Іована Поповића.

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Изъ Бѣограда 16 т. м. Трговине и радѣ по найвише на пїяци нашой одиравляюсе по обштой желѣи. Овай є лањскъ тласъ, кои є размешенъ, да се иностране трговци овде непано каштитиу, и пъ земаѣ изтерую. Ако є нѣколико немирны глава Бѣограда и оставити морало, то знаите да є само ткоколь требалюсь.

Изъ Пеште. Цѣна раже на овдашньой пїяци 22 т. м. была є слѣдеча: єданъ пештанскій меронъ пшенице 7—8½, наполице 5½—6½, ражи 4½—5, зимя 3½—4, зоби одъ 3—3½ кукуруза 5—5½ фр.

СМЬСИЦЕ.

Енглезъ нѣкій прорачунао є, да єданъ човекъ у своме одъ шесдесетъ и петъ година живоиу, кадъ свакій данъ навѣстну мѣру овчія и. пр. меса потроши, читаво стадо одъ 350 оваца поједе; придаіомо къ тому, да є кромпира, варива и стакавце пива о сваком ручку преко 30 година употребліваво: то му є стомахъ за то време одъ прилике 660 центїй естива и пића у себе спратіо.

НОШИВО.

Висока хаљина одъ гроса де нанае се златнымъ дугметима; шеширъ одъ свиле блондомъ и цвѣћемъ накићесъ.

Станѣ Дунава.

20 Сент. 4′ 0″ 3‴ — 21. Сент. 4′ 8″ 9‴ — 22. Сент. 4′ 1″ 3‴ — 23 Сент. 4′ 9″ 9‴ (надъ 0.)

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недељ, Четвртковъ на по табака съ обравомъ пошиша, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. пошти съ полугодишньомъ цѣнозъ за пшанске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словиша кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 27. Септемб. Число 26. 1842.

Нѣговомъ Высокопреосвященству

Высокодостоянѣйшему Господину Господину

ІОСИФУ РАЯЧИЋУ,

Православномъ Архіепископу карловачкомъ, и цѣлогъ србскогъ, влашкогъ и грчкогъ народа православногa вѣроисповѣданія у ц. кр. државама

МИТРОПОЛИТУ,

приликомъ када є за то высоко достоинство превышнѣ именованъ было,

одъ

МИЛОША РАДОЙЧИЋА.

Тужанъ стои Србства Геній,
Надъ народомъ сузе рони;
У Карловцы бѣлый дворъ
Обавія црный флоръ:
Сирота є србскій родъ,
Єръ онъ нема отца своґъ!

Наедамнутъ сяну зора
Око бѣла србска двора;
Надъ Карловцы трепти сѣнь,
Соко любкія міе нѣтъ:
Єръ царева силна моћь,
Шаље Србству сву помоћь!

Весь Геній небу диже
Главу бришну; єръ му стиже
Свудъ радости міо гласъ:
Србске среће куца часъ!
Уцвилѣвый србскій родъ
Већъ добыя отца своґъ!

Гласно труби србска слава:
РАЯЧИЋъ є рода глава!
Онъ ће рани дати лѣкъ!
Подъ НЬИМЪ цват' ће златанъ вѣкъ!
Де попѣвай Србе садъ,
Кой си своме добру радъ!

Хвала Теби Царе благій,
Што намъ даде алемъ драгій,
Кога блескъ ће свѣтлит' намъ,
Ко на небу сунце тамъ.
Зато србскій кличе родъ:
Да Богъ живи Цара моґъ!

Добры Срба отацъ врлый
Вѣкомъ буди неумрлый
РАЯЧИЋУ! Пази родъ,
Да му с' крѣпи блага сводъ!
Роду среће выси рогъ!
Наградит' ће ТЕБЕ Богъ!

ЈУСТИНЪ ИМПЕРАТОРЪ И ЊЕГОВА ПОРОДИЦА

или

ШТОГОДЪ ЗА СЕРБЉ.

одъ С. І. П. О.

Прилика и обстоятелство найвише дѣйствую, да люди великима и славныма постаю. Єдикой човекъ при найсвѣтлїмъ своимъ талантима, при найискуснїмъ вѣжествама, и найотличнїмъ способностима, зато незнатанъ и нечувенъ, съ много представляюћегъ позорища непостоянога овога света у тамный гробъ сплази, што се или у гнилой и за карактеръ његов несгодной времена точки родіо, или што су му обкружавања га обстоятелства сваку прилику одузела, коя бы силно на развитіе таланта, и душевны његовы дарова дѣйствовала.

Повѣстница ово найболѣ у преплету своме доказуе, кадъ наводи како су се често изъ низкогъ колена люди на найвеће чести и славе степене подигли. — Нема народа, у кому се подобна появленія указала нису. Човекъ, ако є іоле окретанъ, по обстоятелствама окружности свое труди се и мучи о напреку своме, кога ће редко промашити, ако само удобна къ тому средства употреби; но особитый скокъ у напредованю, или у тако названой човеческой срећи, неда се безъ удесне прилике учинити.

Благословенный миръ одвећ благотворно дѣйствуе на изображеніе, и умно човека усовершенствованіе. На любопріятномъ полю његовомъ садъ намъ се у струцы вѣжества, садъ пакъ у струцы радиности прилика подае, да одличи и славни будемо. — На противъ бурна и ратна времена откриваю юначества стазу. Ова серћаномъ мужу прилику подаю мужество и неустрашимость открыти. По дивіемъ сраженія полю лети онъ као разиренный рисъ, све предъ собомъ обара, градове руши, тронове потреса, одъ єдногъ степена почести истомъ као муня къ другому лети, дичне тріумфе ипште, пакъ се често съ мачемъ у руцы на њимъ упраздњене престоле пенъ, и народима и свѣтомъ управля: све пакъ ово паче прочи людій га превозноси, и на главу му славе венацъ полаже.

Обе ове предозначене славе стазе съ тимъ се измећъ себе разликую, што є перва одвећ трудна и на дугомъ искуству основана; друга є пакъ одвећ опасна, са особитомъ вештиномъ скопчана, и често непостояна. На обадвема превосходствовати редкимъ є само духовомъ дозволѣно, и ови се као чрезвичайна появленія на свету сматраю. Таковы є мало было.

Єдали є привода, коя є тако благотворна, да є свакому по штогодъ одъ свои дарова дала, или нашъ краткій животъ тому узрокъ, да се єданъ исполинскимъ своимъ дѣлима, другій пакъ описаніемъ таковы слави и велича тежко є опредѣлити, и пресуду учинити. Намѣреніе мое ни є у ово се упуштати, но само миломъ Сербству доказати, да смо мы у древна іошъ времена у роду нашемъ таковы мужева имали, кои су умели приликомъ и обстоятелствама ползовати се, да славнымъ и великимъ постану.

Измећу овы перво мѣсто заузима Јустинъ византійскій Императоръ, родомъ Славенинъ. Отечество редкосъ овогъ мужа была є Сербія. У детинству своме є занимао се съ пастырствомъ; кадъ є у мужественый ступіо возрастъ съ іошъ два содруга марву терајући оде у Цариградъ, гди га због чрезвичайне његове ячине, и тѣлесне красоте и величине у военну службу узму, и тѣлохранителномъ корпусу Леона І. Императора причислу. — Као тѣлохранитель овога у мутнымъ онымъ временима добые прилику мужество и военну своју вештину показати, на скоро обще вниманіе на себе обрати, све военне чинове преће, и до самогъ верховногъ управителства тѣлохранителногъ корпуса доспе.

Године 518. престависе Леонъ. Престолный се градъ узмути, безчадномъ Леону на-

Justin Праворотта

слѣдника опредѣлити. Управитель двора усопшегъ Императора Евнухъ (Скопацъ) Аманлій желяше любимца своегъ Теокрітіана на царскій подигнути престолъ. Интріге се почну. Аманлій знатну сумму новаца на тай конецъ Іустиву повѣри, да съ њомъ тѣлохранитељ подкупи, и њи за љубимца његовогъ Теокрітіана придобије. Но видећи Іустинъ удесну ову прилику, съ полученымъ, и мећъ тѣлохранителњима просутымъ новцима за себе радити почне. Тѣлохранителји, а и цѣла проча войска, ово примљенымъ новцима у совѣсти своей потресена, и заслепљена, ово пакъ познаваюћи лично мужество, и военну вештину Іустина, за њега се изјасни, и такога га предозначене 518. г. после Хр. за візантійскогъ Императора у Римской тада одвећъ разслабљенной держави прогласи. Чрезвичайный овай мужъ управљао е римскомъ державомъ до 527. године. Прво што е онъ, ступивши на царскій престолъ, учинію, было е истребленіе опасны му противника; по томъ старао се одвећъ прилѣжно раздорь у хрістіанству тада бывший, утолити, и несретну неслогу, кои се отъ њкогъ времена између источне и западне церкве уселила была, умирити.

Што се правленія тиче, ово е, као човекъ, кои се у младости своей ничему учіо ни е, и кои нити е писати, нит' читати знао, слабо разумевао: при свему тому державна су дѣла добро подъ њимъ текла, и то тога ради, што се онъ при свой своей войнической суровости, познаваюћи недостатке свое, у управленію державе съ искуснымъ своимъ попечителемъ Прокломъ, и са своимъ сестрићемъ Управдомъ, коима е сва державна дѣла повѣріо, подпомагао.

Између прочи предпріятія, съ коима се особитый овай мужъ кодъ римске державе, а и кодъ целогъ човеческогъ рода заслужењымъ, и царскогъ престола достойнымъ учинію, прво е то: што е онъ безчадань будући, сестрића своегъ Управду, како е чиновникомъ постао, къ себи узео, и безъ да е икадъ помыслити мого, да ће се кадгодъ на царскій попети престолъ, тако воспитати и изобразити дао, да е овай потомъ, не само достойный наслѣдникъ му у царству био, но и име Великогъ съ пунымъ правомъ заслужіо.

Поступакъ овай са сестрићемъ явнымъ свидѣтелствомъ служи, да е Іустинъ мимо здравогъ разума и проницателанъ духъ, а и добро серце имао. Онъ е добро увидіо недостатке свое, и зато као разуманъ мужъ, ни е превебрегао воспитаніе онога, кога е по природи, и серчаной своей наклоности найвыше любіо. Знао е онъ добро, да се велика и лепа, благотворна и добросердна дѣла добровоспитаны и изображены людій и ко опыма возносе, кои су имъ начала къ подобнымъ дѣйствіима улили, кои су ій на то предуготовили, єдномъ речію, кои су ій тако воспитали. И заиста колико е велика заслуга за римску Имперію Управде, названогъ потомъ Іустініана Великогъ Императора и обновителя римске державе, толико е, ако не и већа воспитателя његовогъ, стрица му Іустина. Єръ да е овай при отцу своме Истоку и матери Виганиици, сестри сирѣчь Іустина Императора, у Припятини остао, нити бы вѣжества она, кои е извикао, себи свискао, нит' бы се царскогъ удостоіо сана. — Удивленія достойно е то, да е Іустинъ у шестомъ столѣтію, онда сирѣчь, кадъ се свѣтъ просвѣщенія у завѣсу дивячества, и отъ туда произходећегъ суевѣрства гнусно замотавао, онако признајно умствовао, — гди мы у данашњемъ, тако названомъ просвѣћеномъ вѣку са свимъ противно искупавамо. — Човекъ као што за потомство жили, тако исто и у потомству само безсмертанъ быва. Слава Іустініана распростресе и на Іустина, и заиста нити бы Іустініанъ безъ Іустина великій и славанъ, нити бы пакъ овай, при свой његовой удесной срећи, безъ онога безсмертанъ, и тако чувенъ био.

За осигурати трон сестрићу своме Управди, девете године царствовања свога на предложење Сената наименује га цесаремъ, и прогласи га соцарственикомъ. Но наскоро за тимъ престави се Іустинъ, и тако обвлада Управда, подъ именемъ Іустиніана, візантійскимъ престоломъ.

(продужиће се)

О ВОСПИТАНІЮ.

съ немецкога одъ Іована Балтуџића.

Морао бы човекъ пући одъ змеа ономе, кои бы, мотку какову или штапъ цвећемъ и плодовима окитивши, потрћивао да є онъ плодоносно дрво подраніо. Ко дакле дете онымъ ствармa учи, кое у своезнаню нѣговомъ укорењене, и кое му духу и срцу сроднe нису, исто тако човечію душу окићава. Воспитаніе и наставленіе Кампеовымъ (кои іошъ до садъ у томъ надмудренъ ніе) временомъ већій є, него ни єдна грана одъ душевны попеченія, напредакъ у есорiи очинило; имамо, по гласу каталога педагогически књига, читаве библіотеке тамо надлежећы упутствованія, и, саме њине сочинителѣ рачунаюћи, читаве легіоне правилны воспитателя; употребителны питомаца, т. є. за званія, све є манѣ, толико манѣ, да ћемо скоримъ принуђени быти, онде, гди бы иначе єданъ єдинитый удовлетворавао, петорицу поставляти, да бы текъ на єдноѕ честитоѕ измећу њи нашли. Ко є у сообращенію съ людма, а при томъ честно о дужностима мысли, може на предлежећу тужбу довольно примера навести, кои се иначе незнатни чине. Врло се безбрижно за животъ изображава; то є садржай ове тужбе. Мало се внутреность изображава; то є поводъ къ истой. Сва правила воспитанія у ово се єдно стичу: „Оспособи и обучи младоѕ човека, да се самъ воспитава.“ А цело добро наставленіе има се овоѕ задатка опростити: „Пошљи духъ питомца съ жељомъ брижљивошћу, усердіемъ, и обучењ, некъ самъ изъ оноѕ источника црпи, комъ ты за твоя звања благодаришъ.“ — Григорій Гирардъ изъ Лизерне (у Швайцарской) у Фрайбурсу рођенъ, и за свою домовину врло заслужанъ Мужъ — кои є одъ неплодны надпредагога млого поруганъ — есть єданъ одъ ови редкы душеизобразителя, кои се не о своіой слави, о своѕ меоду, нити о душе окићењу, него како ће люде изобразити, кои ће умети такови быти, стараю. Но и ово некъ буде овде речено: явна училища єсу (и треба да буду), изъ кои масса народна, кости и месо са внутренима и жилама народа израшћую; дай да се побринемо дакле за та учрежденія! и правицу при њиномъ опредѣленію употреблявамо; и при изображеню човека да не мыслимо на спаваћу капу, кои є за то текъ, да налицкану главу у нѣномъ виду сачува! — Гирардъ издао є недавно у Лузерни єдно на францускомъ єзыку списаніе, у коемъ онъ међу прочимъ вели: „Мое сердечно осведоченѣ тамо теши, да свако елементарно писаніе или свака поучителна књига за младежь средство воспитавія треба да буде. Ограничава л' се она съ подаваћемъ обученія и давіаћемъ способности питомца, то могу я што є сочинитель испуню похвалити, но я іошъ съ њимъ нисамъ због тогъ задоволнъ. Врло ме обезпокоива, кадъ я єдногъ само грамматіке, естественице, земљошсанія и пр. учителя видимъ, гди самъ што више єдногъ дѣтонаставника нађи надао се, кои помоћу духа изображеня то све као добро, лепо и истинито ко изображеню витког ума и срца младежи продузима. Ни єдне струке наставленія нема, коя у вештимъ рукама за воспитаніе употребителна не бы была; но треба да се свака свойственымъ іой начиномъ употреби; и свака по нѣной нарави за оживљење и побуђење лепы и благородны чувствованія уполузе. Ово држимъ я за найвећу свакогъ Учителя дужность, за предвладаюћу, и рекао бы темељну мысао нѣговогъ художества. Кадъ бы сви дѣтонаставницы ову придобыти

и нѣво наставленіе свуда важећимъ учинити постарали се, онда бы художество наше човека за цело блаженымъ учинити морало. Мы смо кораке у наставленію и у методу учинили, сбогъ кои се радовати можемо. Оно пакъ темеля наставителногъ руженъ іошъ е нескорећено, кое не давно прошавшегъ времена буре одвратити немогоше, него му іошъ одъ части и поводъ дадоше; ербо е наставленіе само єдиный духъ, срце пакъ ни наймањ у произрѣніе изимало ніе. Ово полунаставленіе чрезъ упражненіе у благоговѣйству мыслили су некій поправити. Но у томъ су се яко варали. Гди наставленію препоменута темељна мысао не предходи, и гди та ніста младјанымъ духовма постоянку правну и религіозну снагу не подае, ту су она упражненія само єдно румењило, кое, докъ юность изъ школе изиће, наскоро исчезне. Некій се на силу опоминаће и дуге беседе осланяю; но тыма се врло мало што исправи, ербо оне нити понятія снаги, нити потребама младежи одговараю. Оне захтеваю и снажніа впечатлѣнія, коя, изъ самогъ бытія наставителногъ произходеће, неразлучено овогъ се држе. Найболый нравоучитель за младежь е онай, кои се ни наймањ не велича, да ће онъ таквый быти. Што я ићакъ у име юности захтевамъ єсть, да при свакомъ наставленію темељна мысао предвладаюћа буде, коју єдинствены као и коју целы, колико само свакій особеный предметъ дозволити може.“ —

ПРИРОДА И ИСКУСНОСТЬ; ВЕШТЕСТВО И ВОЗДѢЛАНЬ.

Свака лепота потребує подпомоћи, свако савршенство близуе опасности, у суровость пасти, ако га искусность неизобрази и не оделя. Искусность поправля оно, што не валя, а оно, што е добро, довршуе. Видисе да природа найвышій степенъ згодности и изредности натрагъ задржава, за принутити насъ, да до овогъ самомъ искусношћу дотерамо. Найлепше су природне наклоности безъ искусности сурове, и ма іошъ толике способности човека быле, безъ воздѣлања тек' полакъ цѣне имаю. Безъ искусности е човекъ у свакомъ послу невешгъ и тупъ.

ПОСТУПАЙ У ДОГОВОРЫ ТВОИ КАДГОДЪ ИСКРЕННО И ПРАВО, А КАДГОДЪ ОПЕТЪ ПОДМУКЛО.

Човеческій е животъ по већой части борба противъ людске злобе. У таквымъ случайма послужуесе благоразумный мужъ начиномъ притворности; онъ свою намѣру таи и тражи непріятеля свога обманути и завести. Онъ неда примѣтити, шта онъ свойственно оће да ради, онъ предъ очима света предложи себи какву цѣль, но текъ за засенути очи оны, кои на нѣга мотре и пазе. Онъ пусти коју речь, и докле они о овой главу лупаю, онъ ради сасвимъ нешто друго, о чему ни саняли нису. Тко овакимъ кривудаћемъ лести ніе радъ преварень быти, тай мора разсужденѣмъ и домышленѣмъ противъ овогъ радити. Буде ли онъ свагда одъ овогъ, о чему га тко оће да увери, противно веровао, то ће неизостављено тайну одкрыти. Онъ ће првый ударацъ одржати, да другій и трећій одбіе и одрази. Но положимо, да се тко нѣговой искусности досети, то онъ мора притворность свою да удвои, и непріятеля свогъ са самомъ истиномъ да превари. Онъ касалисъ свой измене, бацы на страну сваку обману, и обрати досадашню свою претворность у вѣроятну искренность. Али прозорльивъ мужъ и овомъ наскоро у трагъ уће, предосторожанъ е, за прелестномъ зракомъ и светлошћу изнаће мракъ, пронаће планъ, кои е у толико сакривенији быо, у колико се више откривенији чиніо. Тако се бори танкость Путона са искреношћу Аполлона.

ПЕРРИНА.

(изъ Бечкогъ Зрителя (Зиѳаиш) за год. 1841.)

одъ Ђ. П.

Већъ е лишће са грдны кестена опало, вели путникъ єданъ у Бретањи. Одаюћи из-

подъ ти дрва, дебелогъ лада лишены, чисто чуемо, како наравъ у тужномъ жубору жалостну тужбу на прошлость диже. Жуборъ тай, кои кораци твои проузрокуе, єсть само почетакъ нѣке мелодіе, овертура къ чудноватомъ позоришту, кое ти се садъ предъ очи ставля. Изгледъ му є прекрасанъ, таванъ и любезанъ. Велико бистро море ширисе предъ тобомъ; обале су му као за какву свечаность златнымъ облацима и смарагдскимъ вѣнцима изкућене; дражества панорама отвораce путнику крозъ дивне ове шуме, и крозъ дивну смѣсу одъ стѣтлости и сѣне, коя се туда простире.

Кадъ самъ нѣколико минута на той дражести пуной обали пробавіо, да красанъ овай предѣлъ на брзу руку снимимъ, вратимъ се дружтву, но наѣемъ га одъ многи млады людій обколѣна, кои примамлѣни одъ красногъ предѣла, и одъ тихогъ вечера, амо дођоше, да нѣиомъ године времену полединѣ съ Богомъ рекну.

Госпе су се наоколо посадиле, а дѣвойке и момци уватили су се у умилано просто коло, кое є у сходномъ ритму и проста пѣсница пратила. Любезна една дѣвойчица, одъ свои 16 година, починила є, а остали су пленући свакій последный стихъ одъ строфе повторавали. Ова є пѣсма была о двоимъ залюблѣнима. Я самъ се трудіо, да ю цѣлу са своимъ умилатосћу, пуну духа и простоте, добро уиамтимъ, али брзе рѣчи разтопишесе у зраку, кои є съ пантљикама и витицама лѣпы играчица играосе, изгубишесе у шуштаню сувога лишћа, кое се є подъ ножицама дѣвоака лецрицало. Саму ћу дакле стварь у слѣдующемъ приповѣдити, коя се овде едномъ само пѣсмомъ у усты народа нѣчности предае.

У почетку пѣсме представлясе младићъ высокогъ узраста, на коме остатци плаветногъ униформа висе: на леѣи носи празну торбу, у руци чворновитъ путничкій штапъ. Съ великимъ трудомъ провлачи се крозъ шипраге, съ кои грање опъ рое, тернотъ есенѣсъ ютра капле. Плашљиво обзирући се дође до пріятельске єдне куће, и крију̀ћи главу за густу винову лозу, завирує крозъ прозорь, да ли є лѣпа Перрина у нутри.

Любезна плава дѣвойчица сѣди сама на банку, главу є на руку наслонила, мирна и замишлѣна; ніе више прела, дубоко є уздисала, любавь є морила ядно іой срце; єр є Робертъ нѣиъ драгій, кадъ є одъ стране републиканаца одустао, отишо са краљѣицима, и више се вратіо ніе. Лаћарь двапутъ већма люби лаћу, кадъ ю међу талисима у опасности види; тако є и Робертъ срдцемъ и душомъ утесњеной гомили краљѣвой пресо, кадъ є међу сѣваюћимъ мачевима, и звиждећимъ тапетама заставе краљю бунтовничномъ указаше видіо.

Слабу сунчану зраку, коя є крозъ прозорь на неравань сподъ одъ колибе упрла была, докъ є дѣвойка у страху и нади по мору мыслій тумарала, глава войника помрачи, кои се плашљиво провуче, и яко побућенъ унутра погледа.

Она є еднако очи на землю спуштене држала, и спази кодъ ногу сѣну. Баци погледъ на прозорь. „Робертъ!“ викне, и скочи на ноге.

„„Іути““ рекне онъ. Она га ніе чула, ал’ є видила, како є прстъ на уста метуо, и похити унутра га пустити.

Ова є челядь далеко одъ куће у шуми радила. А отацъ є ютросъ старый карадинъ одъ праха очистіо, и нікудъ отишо. Она є дакле сама была.

Онъ уће, сѣдне спрама нѣ, а она му є међу тимъ десницу у свое ручице стискивала. — „Перрино, ты си іошъ еднако моя,“ рекне онъ после дуге станке, разбарушену свою косу съ чела подигнувши. „Видишъ, я самъ се вратіо, али крадомъ, као зликовацъ. — Іошъ незнашъ; хтѣли су ме натерати, да се противъ ваши боримъ, а я ти, чимъ заповѣсть ту примимъ, таки пушку бацимъ; но єданъ човекъ, кои є у

црвеной капи съ єдимъ гвилотиномъ за войскомъ иште, да подозриве убіи: тай човекъ осуди ме на смрть.“

„Да,“ настави „на смрть... и кадъ то чу, рекнемъ у себи: — та идемъ барь да тамо умремъ, само да мою Перрину іошъ єданпуть видимъ. — Садъ, кадъ самъ всѣъ ево къ теби стиго, кадъ ти самъ іошъ єданпуть у очиве гледиуо, кадъ знамъ да ме любишъ, и да ћешъ надъ мекомъ травицомъ на момъ гробу плакати, — садъ могу доћи, ако хоће. Я знамъ шта ме чека; добро ми є позната заклетва ваши, и самъ войникъ, па ћу побледити предъ усиимымъ танетомъ изъ цѣви честитогъ ми друга. Но за непріятеля бы танета пошпедити могли, єръ осећамъ да ме смрть и безъ тога чека.“

Запета є боланъ быо; текъ што су му тежке ране мало одушиуле быле, на ново су дугимъ и тежкимъ путованѣмъ позледилесе, и грозничка затруштива крозъ жиле му є мутилаее.

„Жедань самъ,“ говорію є далѣ, „жедань самъ, ал' оне водице, коя тамо у брегу извире — та ты знашъ то мѣсто — гди образъ Майке Божіе стоіи, бѣлымъ ружама изкићенъ. Тамо ме є моя мати учила Богу се молити — сирота мати! То є помоћница у нуждн, говорила ми є, моли се њойзи, па ће ти послати анѣела, коіи ће те у свакой опасности чувати. Ахъ, Перрино, она ми є обећала, да ће се за мене светой Богородици молити, а всѣъ є дуго, како се матери покоравати немогу.“

Дѣвойка устане, и жедноме закгеваный напитакъ донесе, бледе устне войникъ на чашу наслони, коју є она придржавала. „„Боже!““ викне Перрина, „„ево отца.““ И запета чусе изъ двориште кратко радостно лаиће, коимъ вѣрно песто господара своіг поздрави.

Ніе самъ ипо. Роландъ, одъ простыизтребитель плаваца названъ, пратіо га є, тако прозванъ звогъ тога, што ни єдномъ непріятелю, опростіо ніе (а они су плаво одѣло имали), ма и оружіе положіо, и на колѣны за милость молію.

Роландъ є быо єдань одъ стары стражара краљевскогъ двора; онъ є у красну Перрину іошъ пре быо залюбљенъ, него што ю є отацъ Роберту дао, а мрзость на срећногъ своіг супарника, за време дугогъ његовогъ одбыћа, іошъ є яча постала.

Вћу страну његове суровости приписавали су мржњи, коју є на униформъ у преима гоіо, чимъ су и Робертове груди покривене быле.

И само кравано ратованѣ ніе му срце одъ лѣпе Перрине одвући могло. Отацъ њенъ радо бы тога храброгъ и славногъ јунака за зета имати желіо. Често є о томъ съ кћерію говорію, ал' никадъ ніе мого разговоръ свршити; єръ бы сирота Перрина онда често єцаюћи погледала старый сандукъ, гди су лѣпе альине, и вѣнацъ одъ направљены бѣлы ружа стоіо. што є одређено было, да остављену Перрину на данъ венчаня са Робертомъ кити. —

„„Сакрисе! За име милостивогъ Бога!““ прикликнула є Роберта уплашена дѣвойка, „„онъ иде, познала самъ га іошъ кадъ є изподъ врба край потока ишо, а оно є Роландъ, што съ њимъ иде. Ты си прошо, — да, обое смо прошли, ако те тай овде нађе. Онъ носи собомъ страшанъ карабинъ, коіи іошъ никадъ промашио ніе; предъ моимъ ће те очима убити.““ (кон. сл.)

ДОПИСЪ

Шид 17 Августа 1842

Вароши се доиада ваш несо, и ако тако уградите, особито ако безпристрастни будете, и све, што вам се пошље, што је добро и корисно, ако верно наложите и брацки нам саопштите, обете верујем ми онда задети П[ан] за нојас. Ви треба да Скоротечу сматрате као једно обште добро, као добро они, коі га новцем или прилозима поткрепљавају, и одржавају. Г. Ј[ан] каже ми да ће вам писати, да се чувате ћакон пларски речи; но ја би са моје стране рекао, да такове речи нећу красоту вашему послу дају; зато би штета била, све пларске презрети речи. Они наше, а ми њове треба да примимо и

присвоимо, те ћемо се тако пре сједињити и обратити. — За participium praesentis passivi, кога ни Латини немају, ево вам образца: орања кърченина, косаћа земља, сијаћа алњина, теглећа кола; дакле неведа се орајеми, косајема кърченина; тако чујете се оки речи, у коима је чешки и чешко и жешко; место чешки пишите чки, чки: војнички — војинчки; а место чешко — чиншко — или штво: човечанство — божанство — друштво — старбина — очанство, домовина: ово су све сърбске речи место отечество, које није сърбски већ руски, кои „отац" зову „отец"; дакле морало би бити „отачаство", а не отечество. Код Илира овако покварена кроја речи не може се лако наћи. А и ви се чувајте и што већма Илирима подражавајте: ви њима, они вама, па сте онда браћа и сродићи. —

Адам Драгосављевић.

ДОМАЋЕ ВЈСТИ.

Родољубиви прилози на фонд школскій подъ руководственомъ депутације находећи се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Петаръ Павловићъ 20 фр. Браћа Николићъ 20 фр. Браћа Блажићъ 40 фр. Іованъ Добри 20 фр. Петаръ Добри 20 фр. Ђорђе Сопрић 40 фр. Іосифъ Іосифовићъ 20 фр.

Њег. Високородје. Г. САВВА. ТЮКОЛИЙ. одъ. Кенермеша. свиј. права. доктора на. свеучилишту. пештанскомъ. юридична гъ. факултета. члекъ. унгарски. права. заклетый. одвокатъ. ц. кр. савѣтникъ. више. слав. варошћа. председатель. великій. и. штедрый. мецена. и. покровитель. муза. сербски. жаркій. родољубацъ тврдый. стубъ и. славомъ увазчаваћи. зеититникъ. народности. сербске. 21. Септемб 1842. ово. 1. сата. по. подне. после. четирчасне. болести. премину. у. Араду. на. вѣчиту. штету. жалость. и. плачъ. признателны. Сербаля. Вѣчна. му. каметъ! лака, земља!

Изъ Пеште. Родољубивымъ одушевљењит. учители: дарканскій Василіе Поповићъ и буковачки сплаша у Сомбору Стефанъ Ерковићъ, обећали су на умноженіе генералногъ фонда школскогъ сваке године давати: први 2, а другій 1 фр. у сребру.

ТРГОВАЧКЕ ВЈСТИ.

Изъ Новогсада 22 т. м. У нашой околиџи берба е у велико. На народнскомъ атару ћошъ прошасте недеље почето е браги; и свакій се хвали, да доста набира, и да већъ нема где вино сипати. Садъ е готово скупљё буре, него вино. — На Каменичкомъ, Лединачкомъ и Раковаčкомъ атару текъ одъ 24 т. м. почећесе брати.

Изъ Трста 14 т. м. Рана се по њиву цѣну продае. Мерокъ чисте шпенице 2½—4½; наполице 2½—2½, кукуруза 2½, зоби 1½, сума 2, горушице 5—5½, поташе 14—15; маза лоя 19—20, воска жутогъ 96—100, меда 11—13 фр. ср.

Изъ Одесе 1. т. м. Вѣсти изъ Енглеске весма су штетно дѣјствовале на нашу продаю ране. Ова е тако рећи сва њима незнатна и весма побіеле цѣне. Продано е овы дана 6000 четвртій шпенице чисте по 17 рубліи четврть, 3600 по 16—15 рубліи четврть. Очевидно е притомъ, да ће цѣна непрестано падати.

Изъ Пеште. Цѣна ране на свдашньой піаци 22 т. м. была е слѣдећа: сдавъ пештанскій мерокъ шпенице 7—8½, наполице 5½—7, ражи 4½—5, сума 4—4½, зоби одъ 3—3½ кукуруза 5—5½ фр.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЈСТИ.

Одъ стране Врховногъ Надзирателства т. м. с народны школа по другій путъ опомињене сви тг. учителіи, кои полугодишња тебелариа изъ свогъ дипштрактуалныхъ директорима предали нису, да такова одма учине, и у дѣло пошлю.

ПУТЪ ПО СВЬТУ.

Немачк одъ 118.000 душа прошле године остало е Енглеску, отишавши у друге земље, до сад тамо живота начинъ траже. Ове године чини намъ се ошће ће већій број исељенъика бити. Прошлогодине с мѣсеца Априла само 8.817 исељенъика у Литерпол отишло, ове пакъ године с мѣсеца Априла до 15.000!

Славъ Енглезъ нарачито е, да е у данашньъ вѣку Енглеска армиџи, за сам хиндскій тек 1000 милиона талира добыла. Томъ прилкомъ питаћу: не бы л' за Енглезе пробытачніе, а и човечніе было, да ньови великаши манѣ тек ніе, а съ ньовомъ ревношћу свою браћу, кои одъ глади по улицама умиру, подпомажу?

ПОПРАВКА.

У 25 броју Скоротече у мѣсто велела читати треба весела.

Станѣ Дунава.

24. Сент. 4' 7'' 6''' — 25. Сент. 4' 5'' 6''' — 26. Сент. 4' 4'' 6''' — 23 (надъ 0.)

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четврткомъ на по табака съ образомъ пошина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. пошти съ полугодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредништву у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словинска кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 1. Октоб. Число 27. 1842.

На смерть

Єго Высокородія Господина

САВВЕ ТЮКЮЛІЙ

отъ Визеша и Кевермеша,

Свію права доктора, на всеучилищу пештанскомъ юрідичногъ факултета члена, угарскихъ права заклетогъ адвоката, ц. совѣтника, златне оструге витеза, више славныхъ вармеђа приседателя, великогъ и щедрогъ мецената и покровителя сербскихъ муза, жаркогъ родолюбца, тврдогъ столпа и славномъ увѣнчаногъ защитника народности сербске, преминувшега у 88. годин живота у Араду 21. Сент. 1842.

отъ

ІОАННА ПАЧИЧА,

ц. ц. конв. 1. Капетана.

Цвѣли, плачи, ядуй сербскій роде!
ТЮКЮЛІЙ САВВА Серѣ єдинъ
Векъ немину! О прискорбне згоде!
Племена отъ благороднога сину —
ОНЪ векъ ніе више! Съ НЬИМЪ су вали
Столпъ и подпоръ крѣпкій рода твога!
Моѓъ сирома ученикъ ГА жала
Благодѣя щедрогъ, єдинога.

САВВЕ ніе више?! Сиру тко ће
Господскомъ пребытіе дат'? —
Мужа славнога, безсмертнога что ће
У будуће име задержат'?
Милосердна то су М' заведенја,
Вел'кодушногъ сердца райный перъ,
Богата МУ основа спабдѣнја
Кажу свѣту, да є Сербинъ первъ!

Славолюбја презрѣвъ ОНЪ суету —
Ніе хтѣо да с' разтрубн гласъ,
Да МУ с' вѣнцы заглуте и плету
Благодарныхъ отъ єродника насъ:
Молчно добра снлна чињо є,
Богатъ щедромъ рукомъ даръ
Роду своме благъ ОНЪ дѣло є;
Снѣрности ГА грѣхо є жаръ.

Вы пятомцы у церно се вите!
Векъ нежини благъ вашъ питатель.
Пресѣдња у небо ГА зрите,
Човечества гдѣ ће пріятель
Награжденѣ добыт' отъ Вышњега —
К'о блаженства вѣчногъ участникъ.
Знате л' отца кога щедрјега,
Неразрушнмъ здат' МУ памятникъ? —

Благородно ТЮКЮЛИНО племе
Члена дичногъ губи, све а родъ.
Съ милостнѣомъ доблести є сѣме
Сѣао: Боже дай полезный плодъ! —
Роде сербскій ты с' у церно зани:
„Лака земли, вѣчна МУ памать!“
Садъ возопи; незабвимомъ САВВИ
Памятникъ и снѣши поставлят'.

Памятникъ МУ вѣковѣчный здаймо
Благодарнымъ сердцам' у машнмъ;
Бел'ходушно подражећ чаймо —
Повѣрују' Сербомъ и вышнмъ.
Благородство наше чувства блага
Пита іоще сердца племенога:
Тврдит' нхъ ће воля, щедра снага
Благостојност общу рода своѓ!!

ЈУСТИНЪ ІМПЕРАТОРЪ И НЬГОВА ПОРОДИЦА

или

ШТОГОДЪ ЗА СЕРБЉ.

(продужено)

Почетакъ владе великогъ овогъ у повѣстницы Императора бно є мутанъ и одвећъ труданъ. Онъ є ненависть народа, а нарочито великаша съ тимъ на себе навукао, што се са прекрасномъ, но и обще позпатомъ блудницомъ Ѳеодоромъ, — коя се пре тога, простогъ рода будући, као Актрісса играћемъ на театру занимала, и съ коіомъ є онъ іошть као Патрікій познанство имао, таки, како є царемъ постао, — вѣчати дао. Ѳеодора є силно втеченіе у сва правителственна дѣла имала; ово га є пакъ у почетку тако мерзкимъ кодъ народа учинило, да є мало оскудѣвало, што у петой години своѓ царствованн збогъ несмысленны безсрамне ове женштине поступака, коя му є сву славу помрачавала, наводећи га често лукавымъ своимъ притворствомъ на найскареднја дѣйствја, — съ трона низвергнутъ бно ни є. Позната подъ именемъ Ісаура, или плаветна и зелена партая подигнесе противъ нѣга. Бунтовницы лѣта 532. запале Константіноноль, нападну га онтро, и онъ є већъ готовъ бно бѣгствомъ себе спасти. У крайньой овой нужди и теснохи притече му на помоћь неустрашима отважность исте Ѳеодоре, коя се у свой своеи дражести бесиующемъ народу као волшебница какова появи, и краснорѣчіемъ га своимъ ублажи; и непоколебима вѣрность храброгъ Велізарія *), найискусніегъ за оно време вождa. Овай управъ овда нападне са себи подчињеномъ войскомъ на противну партаю, кадъ є ова Хіпатія, сестрића цара Анастасія, Императоромъ прогласила, и до ноге ю побіе. Утишаной овымъ начиномъ буни, коя є не само велико кровопролитіе проузроковала, но и већу часть Константінополя у пепео претворила, поврати се держави необходимо нуждный миръ. Садъ се строго накажу бунтовницы, а съ тимъ се конечно у пропасти Іустініану одвећъ опасна Ісаура партая.

Потресомъ овымъ искушенъ, и на болѣ уметвованѣ приведенный Іустініанъ, сав се держави посвети, и о обновленію и воспостављенію римске тада одвећъ клонуте и поколебане Имперіе радити почне. Ко произведенію ове нѣгове намѣре, много су содѣйствовали славни нѣгови воєначалницы Велізарій и Нарсисъ. Первый є Персіане у вышнмъ биткама тако потукао, да су они, уступивши све отете провінціе, лѣта 556. —

*) „Белизарій = Белый Зарія?“ У.

петдесетогодишњий миръ отъ Іустініана испросити привуђени были; притомъ побѣдіо є онъ Вандале, и повратіо Шпанію и Сицилію римской Имперіи; другій є шакъ уничтожіо источны Гота државу у Италіи, и у вышимъ сраженіяма побѣду є одержао надъ Алеманнима и Франкима. Осигурану оваковымъ начиномъ са свію страна бывшу миру, обрати садъ Іустініанъ вниманіе свое и на внутрење државе недостатке. Они су се понайвыше у одѣліе правосудія увукли были. Закони, кои заставляо моћне стубове сваке државе, тако су заплетени и умотани были, да се о исправленію ньиовомъ озбильски мыслити морало. Онъ дакле изабере 10. искусны, и у струки законодавства одвећъ вичны правдослова, конма подъ предводителствомъ упослованогъ у овомъ дѣлу Требоніана наложи, указе царске, зачеше одъ Адріяна до нѣга, у общій єданъ законникъ (codex) сабрати. Овому су слѣдовале пандекте, наставленія и новелле, изъ кои се потомъ тѣло грађански права саставило.

(конаџъ слѣдуе)

ПЕРРИНА.

(конаџъ)

Робертъ скочи, да се гдѣгодъ склони, не што бы се испріятеля бояо, него што є любезну дѣвойку заштедити хтѣо, да жалостно позорѣ своимъ очима невиди.

Онь є врло слабъ было! ... Са свимъ одма клоне и наслонисе на отворень заклопацъ одъ старогъ сандука.

„„Ту у нутра,““ рекне Перрина у смртномъ страху, и склони любезника у малый тай азилъ, кои брзо затвори. Сандукъ є было растовъ; и никакве рупице у нѣму небыше, да бы могла свѣтлость ил' зракъ улазити; уплашена дѣвойка ніе се ни свѣтила тога, да у томъ узкомъ, одсвуда затвореномъ мѣстанцу човекъ ни петъ минута издржати неможе, да се неугуши.

Садъ уђе отацъ. — Онъ є спазіо, како є Перрина брзо ключъ завриула. — „Ахъ!“ рекне „опетъ те овде видимъ. Ты то радишъ, кадъ мене нема кодъ куће, да гледеши у то, што є у нутри, срце ти іошъ већма пуца.“

„„А шта є то у нутри?““ продереше Роландъ, куцнувши нѣколико пута кундакомъ одъ карабина по сандуку.

„„Ништа, ништа,““ прихвати Перрина преблѣдивши, „вѣчана моя хальина, и бѣло цвѣће, кое бы носила, да .....“

„„Да, да““ рекне Роландъ, и набере црне густе обрве, „„знамъ већъ штаћете да кажете. Но кадъ сте садъ башъ тай ваше накитъ прегледали, кажите намъ, єли іошъ онако бѣо, конто є и было? Три црвене флеке нагредъ руже, вели моя баба, значе скоро удовство; а єдна само црна флекица на бѣломе вѣнцу невѣсте показуе, да є избранъ младожења ніе достоянъ.““

„И мора быти тако“ рекне отацъ потврђуюћи пророчтво „кадъ мирно и добро дѣвойче за однадника поће. Перрино, ты већъ морашъ нѣга заборавити; види овде Роланда: то ти є ћувегія. Одсадъ ни найманѣ о вѣчаню са Робертомъ да немыслишъ.“

За овымъ рѣчма особито се шушканѣ у сандуку чу, и слабъ, но срце раздирућій гласъ. Само є Перрина то чула. Скочи да сакривеногъ войника одкріе; — помысо да му мора зло быти згрози ю.

Но опетъ се задржи; Роландъ рекне: „„Робертъ! Тога су башъ данасъ на смрть осудили; ала да се само врати...““

„Неће се тай више вратити,“ рекне старацъ; „мати му є одъ туге за њимъ свиснула, а отацъ га є проклео.“

За тимъ опетъ се чу она чудновата лупа по сандуку, но слабія и дужа него пре; ..... тако є было, као да какавъ загушеный последный путь уздану.

„О Боже! Избавите га“ викне Перрина.

Хтѣде сандукъ отворити; но ключъ у брави запне, а она се съ тимъ утѣши, мы-

слећи да є Роберту добро, па нежели издатисе.

„„Избавите га! Избавите!““ подсмѣваосе є Роландъ. „„Вы небы другче говорили, и кадъ бы онъ овде на усты моєъ карабина стояо.““

Съ тимъ рѣчма стане нѣколико корачати натрагъ, па управи карабинъ на старый сандукъ.

Перрина врисне.

„Немойте ю тако плашити“ рекне отацъ; а ты се умири, мое дѣте! Варуть є скупъ; болѣ се може у битки употребити, него да се на нѣичане хальине и цвѣтове просипа!“

Іошъ є нѣшто съ Роландомъ шаптао; но опетъ є Перрина разумѣла ове рѣчи: — „и, — скоро ће за васъ бѣло то цвѣће носити.“

После тога обадвоица оду.

Перрина остане сама; сандука заклопацъ одскочи ...

Сада се више него три црвене флеке на бѣломъ нѣицу невѣсте покажу.

Као што є Роландъ прорицао, заиста є знакъ удовства было.

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родољубиви прилози на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У готовозъ новцу 6. вр.

Павао Бешлинъ 40. фр. Іованъ Живковићъ 40 фр. Димитрије Петровићъ 20 фр. Симо Соприћъ 10 фр. Акимъ Вунићъ 20 фр. Стефанъ Максимовићъ 100 фр. Никола Месаровићъ 20 фр.

Изъ Пеште. По гласу тестамента покойнога г. Савѣтника Тюкоѕіе универсалный наслѣдникъ свега нѣговогъ имања є заведеніе у Пешти за учећу се младежъ, кое стои подъ управљеніемъ Матице Србске. На тай конецъ Матица Србска є у државной 26 т. м. сѣдници опредѣлила троицу одъ свои члемова, кои су у Арадъ већъ отишли, да тестаментъ експлоатирао.

Изъ Карловаца 28 т. м. Данасъ є торжествована инаугурација нашегъ новопостављеногъ Архіепископа и Митрополита.

Изъ Пеште. Цѣна раже на овдашньой піаци 29 т. м. была є слѣдећа: єданъ пештанскій меренъ пшенице 7—8½, напулице 5½—6½, раже 4½—5, єчма 4—4½, зоби одъ 3—3½ кукуруза 5—5½ фр.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

Бура съ тучомъ помешана, кое є 24 Юлія с. г. у Шофанлю, єдной француской варошици бѣснила, досадъ іошъ нечувено разорење учинила є. Више одъ 30 куѣа, између кои єдно трокатно велико здание, у коемъ є знаменита фабрика устроена была, тако є съ лица земаљ ишчезло, да камењ на камену остао ніе. Растови, одъ 30—40 стопа дугачки, више минута су се у зраку окретали. Туча, кои є као кокошіе ја крушка падала, 60 людій, и у полю више одъ сто комадія различите марве утукла є.

Рускій царъ увѣривши се, да є заведеніе штедљиве касе за цѣо народъ одъ велике користи, заповѣдао є такове у своме царству установити, и подъ заштиту министеріума метнути

СМЬСИЦЕ.

Нѣкій Ваатеръ тужи нѣкогъ Исака Гобла за дугъ одъ 10 талира. Обтуженикъ призна дугъ, но рекне да га неможе исплатити, будући немa. „Имате краве.“ — „Я истина живимъ одъ двѣ краве, али те нису мое.“ „Како то?“ — „Я ја іошъ исплатіо нисамъ; дакле ми су мое.“ — „Вы имате кола и єдногъ коня.“ — „Истина, но то ніе мое: кола самъ добио на послугу, а коня ми позайміо братъ.“ — „Вы тргујете са старежомъ.“ — „Дабогме, али не на мой рачунъ; я купујемъ и продајемъ за Г. Родклифа.“ „Имате ли дѣце?“ — „Я немамъ; сва она, што су ми у кући, могъ су братъ.“ — „Али баремъ имате жену.“ — „Имамъ єдну жену, али то моя ніе.“ — „Іошъ никадъ ни самъ видіо безерамніега дужника одъ васъ,“ рекне найпосле судія. „Чуйте ме добро — имали вы шта властитога, немали — ако до мѣсецъ дана дугъ неисплатите, то ћете добыти обыталиште, кое такођеръ ваша властитость ніе.“ —

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 11.)

Шешири одъ свиле съ перћемъ и чипкама. Хальине одъ тросъ де пайле и кажмира съ гайтаны. Кришшмъ одъ свиле съ гайтаны.

Листъ овай излази два пута у седмици, єдаког Четвртка и Недељ, Четвртковъ на по табака съ образомъ пошиша, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на єдакой ц. кр. пошти съ полугодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредништву у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словиза кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 4. Октоб. Число 28. 1842.

ПОЗДРАВЪ

Нѣговомъ Высокопреосвященству

Высокодостойнѣйшему Господину

ІОСИФУ РАЯЧИЋУ,

Православномъ Архіепископу карловачкомъ и цѣлогъ сербскогъ, влашкогъ и грчкогъ народа у ц. кр. државама

МИТРОПОЛИТУ,

отъ

ЂОРЂА ПОПОВИЋА.

Да м' є лира Ђурђевачкогъ пѣвца,
Оли стройне гусле сарвенца,
Небы смѣо приступити гласомъ,
Приступити светковини сйиной,
Кой садъ се у сербскомъ Сіону —
У Карловцы диже и прославлл.
Да то слави Краљевићу Марко,
Яли силный сербскій царъ Стѣване —
Ласно б' дао я гуслама гласа:
Ал' то слави све мьино потомство,
Кое среча доведе юначка
У острискомъ срещати се крилу.
Садъ ужиплю благо праДѣдовско,
Одъ толико вѣка сачувано
Све заслугам' праотаца сйиьымъ,
Па си пишу вѣрна Человоћу,
Человоћу, Отца и Пастира,
Ки ће пазит' разкрилно сербиство,
И среки га руководит' сталной:
Ки ће учит' сербскій народъ храбрый:
Како с' бране дѣдовска огньишта,
И шћуе народости благо,
За народньи како мре се животь
И юначка проліева кръца,
Како с' любе стари обычаи,
И поштую слобошшине дѣда,
Три симбола сербскогъ жиновања
Три симбола: „језикъ, име, вѣра"
Како с' бране одъ крвніе врага,
И срдѣваю у витежкимъ грудма. —
Ту се траже на гласу пѣвуми,
Што с' нестуде ни съ Авале виле,
Ки ће славу славно прославлѣну
Вредно спѣват', и предати Кліо.
То владой ми неможно є Музи.
Вешъ дичноме рода Представнику,
КОГЪ искаше сербске поглавице,
Искаше ГА, па ГА и добыше;
Дадоше МУ жезалъ православља,
Њимъ да народъ води къ спасалишту,

Том' садъ гуде нестройне ми гусле,
Мудромъ Отцу РАЯЧИЋ' ЮСИФУ,
Благотворномъ музa Заштитнику! —
Гле! — тамъ' Сремацъ хвата с' са Бачбаномъ,
Бачкања овай пригрлива,
Довикую браћу и осталу,
Кое веће црква православна,
Па у витомъ колу подскакую,
Подскакую' пѣсме узвикую,
Да се небо надъ нима потреса! —
Све у ТВОЮ то се чини славу,
ТВОЮ славу дивный РАЯЧИЋУ!
Србо си намъ вѣрный Водителю.
Съ ТОБОМЪ змислимъ' рая достигнути:
Дично Т' име надежду намъ крѣпи,
Да су Т' къ нѣму путови познати.
Но давно си то дѣломъ показо,
Любећ' мудрость, и хранећи правду,
Старајућ' се о рода ТИ благу,
Рода благу — србскомъ усрећишту.
Срце ТИ е доброти сѣдиште,
Топле груди бѣднымъ притециште.
Ярко сунце, РАЯЧИЋ' ЮСИФЕ,
Ярко сунце народа србскога,
Надъ конмно у свѣтлости трептишъ,
И топлы га обасипашъ траци,
Кои многой србской спромаши,
Горке сузе съ лица осушише!
РАЯЧИЋУ цѣлогъ србства Главо,
Мудра Главо и Поносу дичный!
Благо цркви, кою садъ управлашъ!
Управлио е подъ Нестора власма!
Благо роду, кога садъ предводишъ!
Водіо га са крѣпкимъ кораком,
Водіо га, на га и одвео,
Одвео га на врхъ среће праве!
Тимъ СЕБ' вѣнацъ сплео безсмртія.
Па кадъ земногъ наситишъ се жића,
И на небо одъ насъ преселишъ се,
Име ће ТИ вавѣкъ съ благословомъ
Благодарно споминят' потомство:
„За свой србскій родъ бриносе свойски!“

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЉУДНОСТИ У СРЕДНЈЕМЪ ВЊКУ. *)

одъ Дра Теодора Петрановића.

Паденіе римскогъ западнѣгъ царства, сматрали га ми съ коёму драго стране, збогъ своихъ чрезвичайнихъ слѣдствахъ — полезнихъ и пагубнихъ — коя людству и нѣговой умственой моћи нанесе, чини періодъ у исторіи човечества. Умотворна и оригинална древность, овѣковѣчена безсмртнымъ' дѣлама Гркахъ и Римлянахъ, была е съ физическомъ и моралномъ снагомъ послѣднихъ тѣсно скопчана; съ изнемогаванѣмъ ове рушилассе и она са свію странахъ. У обштемъ' развраштенію наравахъ, коимъ е већа часть жителяхъ єдногъ государства обузета, науке весма споро напредовати могу, особито оне, кое зрело и дубоко разсуђеніе, и неуморну духа радиность изискую. Ту човѣкъ друго не мисли, већъ како ће своимъ похотима сластихъ покваренома срдцу задоста учинити, бѣжећи, како што се у Риму у време Императора Теодосіа догађало, одъ свакогъ човеческогъ знања, као одъ вредовитогъ и убиточногъ ида. Ово е прави узрокъ постепеногъ упадка наукахъ и художествахъ на Европейскомъ западу, коя одма послѣ смрти великогъ Августа, почеше свою прећашню красоту и совршенство то већма губити. О истини вишепреченогъ, кудъ ће больи свѣдокъ одъ знаменитогъ Лонгина († 273 по р. Х.) кои описуюћи (у своме Tractatus de sublimi гл. 35) бѣдно и плачевно станѣ, у комъ се науке за нѣгова времена у Риму налазаху, овако говори: „жеља богатствахъ, коя надъ нама необуздано влада, и любавь къ наслађама, осу прави узроци, кои насъ чине робовима, или да іошъ болѣ кажемъ, они су, кои насъ повлаче у пропасть, гдѣ сва наша дарованія закопана леже.“ — Но овай изворъ постепеногъ разрушенія римске културе имао е, къ достиженію своє цѣли, іошъ многа помагаюћа средства, одъ коихъ найдѣателнія била су: варварски и покварени вкусъ, слѣдство зарь развраштенія наравахъ, немарљивость владаюћихъ лицахъ станѣ књижества подпомоћи, премѣна начина правленія у римскомъ царству, нападенія варварскихъ народахъ и іошъ многа ина. У тако великой забуни люд-

*) Изъ моћ рукописногъ за печатню преправногъ књижевногъ дѣла: Руководство к' исторіи свеобштегъ књижества.

скихъ стварихъ могоше ли науке цвѣтати? Могоше ли списатељи, особито они III и IV столѣтія, као н. пр. Ритори: Аврелій Симахъ, фабій Фулгенцій, Макробій, Марціанъ Капелла; стихотворци изичници: Руфъ Фестъ, Авіенусъ, Клавдіанъ; христіански: Оптаціанъ, Порфирій, Аврелій Климентъ, Пруденцій; историци: Сестъ Аврелій Викторъ, Евтропій, Амміанъ Марцелинъ; философи и математици: Барахусъ (apud Simachum кн. 1. писм. 29), Максимусъ (ibid. писм. 39), Нипіа (ibid. п. 38) Маллій и остали многи у медицини, правовѣдѣнію и пр. могоше ли, велимъ, ови понайвише незнатни списатељи, латинскомъ слогу онай красоте вкусъ и стилъ повратити, коѓ є у златномъ свомъ вѣку подъ Августима и Меценатима имао? На што одрицаюћи одговоръ кадъ є стварь сама по себи ясна! Не чудимосе дакле што списатељи ови славу Туллія, Ливія, Орація задобити нису могли, єръ живећи међу варварима, и у времена покваренимъ вкусомъ заражена, за њи є то невозможно било, него съ удивљењемъ питаймо, како у средъ толикихъ удараца, кои су тада умствену моћь немилице згњали, нестаде сасвимъ умнихъ и заслужвихъ людихъ, будући до самогъ свршетка IV столѣтія налазимо іошъ списатељахъ, кои су са своимъ сочиненіима и књижевнимъ трудима, конечни угашай учености до речене Епохе похвално задржали.

Но међутимъ, докъ є у мирскомъ књижеству послѣдна луча угасаюћесе жизни тињала, духовно христіанско књижество на противъ, крештењемъ великогъ Константина одъ тежкихъ ослобођено оковахъ, у коима є крозъ пуна три столѣтія стењало, спњило є сада къ нечувеной слави, коіомъ є, нарочито у IV вѣку, цѣли божій свѣтъ напуњењ біо. У овомъ, и у почетку V столѣтія, видимо нечувено у исторіи появленіе. Црква христіанска, до тада гоњена и одъ цѣлогъ свѣта презрена, изъ своихъ пећинахъ пењесе наедапутъ на престолъ њиних мучителяхъ, — Императорахъ. Одъ сужња поставши првенствуюћа, она заповѣда истомъ ономъ мачу, кой є невину крвь толикихъ њихъ мученикахъ нештедно проліо біо. У средъ найдубље немарности за све што є полезно, честно и красно, — кадъ є стару римску храбрость найгадније пузење и ласкателство было замѣнило, — кадъ су негда свемирнимъ а сада одъ варварахъ немило раздиранимъ царствомъ подаи нѣконци управляли, у средъ, велимъ, толикихъ изванобичнихъ жалостнихъ позорішахъ, видимо изъ пѣдара њихъ излазити Василія, Златоуста, Григорія, Амвросіа, Августина и Іеронима, кои нечувенимъ донда красноречіемъ найчистію мораль изнетеченомъ свѣту проповѣдаю.

Красноречіе овихъ светихъ отаца има у себи нешто важнога, силнога, величественога, кое те важностію своѓ достойства збуюе и предобива; — скоро спознаишъ да є посланіе њихово съ више нда уче по очитой заповѣди Свемогућегъ. Не оснивасе као красноречіе свѣтовно на временимъ' добрама и предразсужденіима народнимъ', — но є обште, почива на срдцу човеческомъ и нелажнимъ' преданіима, и видећи изступленія людства обузето є светимъ гнѣвомъ, буди човѣка одъ своѓ мртвила, улази у найдубља скровишта његове душе и подтиче га на преобладанѣ скотскихъ страстихъ. На опетъ у средъ овихъ удахнуњіахъ, задржаваю они њку спокойность и величество ума, кое є њима текъ свойствено. Њи є горећа любавь Евангелскогъ проповѣданія одушевлявала; — любавь ова огледасе найлѣпше у њиховимъ' списанія. Овомъ ревностію одушевлѣни, подигнусе на найвиши степенъ красноречія, кое као ваздашньи образацъ прво у цркви Христовой мѣсто заима.

(продужиће се)

ЈУСТИНЪ ИМПЕРАТОРЪ И НЬГОВА ПОРОДИЦА,

или

ШТОГОДЪ ЗА СЕРБЉ.

(конецъ)

Докъ се овако на єдной страни закони у болый редъ приводили, на другой се страни Јустинианъ съ обновленіемъ разорены и опадпуты твердиня занимао, онъ є много градове изъ нова сазидати дао, приликомъ коіомъ ни є ни Принтину, рочено свое мѣсто, заборавіо, кою є Јустиніаномъ первомъ назвао. Притомъ старао се, подобно уяку своімъ Јустину, миръ разнымъ Ересима зареженой церквы воспостановити. Цариградъ, кои є приликомъ Исаурске илити плавете и зелене побуне страшно страдао, са свимъ другій видъ добыє: томъ приликомъ у пепео преобраћена церква св. Софіе (садашня мошеа турска) опетъ се возобнови, и тако велелѣпно устрои, да се она и данъ данашный за урнекъ зидарске вештине съ правдомъ узима. Произведеиу бывшу величественномъ овомъ дѣлу, кадъ га є первый путъ Императоръ прегледао, видећи нарочито частну трапезу, кои є отъ сувогъ злата и сребра скована, и са многимомъ драгоцѣнны каменя украшена была, восхићењ и радости пунъ слѣдующе изговори речи: „Хвала теби Боже! Тебе самъ я Соломоне побѣдіо!“ Но и њга є горка Соломона судбина, кои є самъ себе преживіо, постигла. При концу живота обвлада му скупость сердцемъ, безъ да є отъ великолѣпія своіъ и найманѣ одпустіо, постане као сви твердице неповѣрителанъ и свирѣпъ. — Велізарія име онай сасвавля стубъ, кои се више облака подиже, и кога ништа — да ни само време превозићи неможе; на овомъ съ пламенныимъ чертама написана стои свирѣпа, и безпримѣрна неблагодарность владѣтеля єдногъ; а тай є Јустиніанъ, кои є избавителю и увеличателю своімъ, превозилазећемъ му возу Велізаріи очи избости дао. Пожиневеный нечувеннымъ овымъ суровствомъ стубъ гаусиымъ га на вѣкъ кодъ целогъ човечества чини; кое да учиніо ни є, съ пуныимъ бы правомъ, као возобновитель са свимъ клонуте Римске державе дато му Великогъ Јустиніана име заслужіо.

Списатели тадашнѣгъ вѣка разно о нѣму умствую. У описанію карактера нѣговогъ читава є борба међу восточе и западне церкве списательима; первы га превозносе, а последньи съ Прокопіемъ современникомъ нѣговымъ уничтожаваю, и хуле. Нека дозволимо западнима, да є Јустиніанъ кадшто грубо и погрешіо, зато опетъ остае онъ у повѣствицы знаменитъ мужъ, и отличанъ Императоръ. У нѣму є великодушіе съ наглостію, благость съ жестокостію, мужество са свирѣпіемъ скопчано было. Смѣса ова противны чувства поизводила є и добра, и зла дѣйствія. При свему тому, изузимаюћи ужасный съ Велізаріемъ случивши се догађај, на кои є више подлымъ интрігама завистльивы и ласкателны свои дворяна наведенъ, быо є онъ бодарь и о общемъ благу пекући се Владѣтель.

Чрезвичайный овай мужъ преставіо се подобно уяку своімъ Јустину безъ наслѣдника 565. лѣта после Хр. Живіо є пакъ 84., а царствовао 38. година.

Јустиніану послѣдовао є на престолъ Сестрићъ нѣговъ Јустинъ II. Подъ овымъ се воспостановленіе Римске державе обдержати ни є могло. Персіани како се о смерти Јустиніана извѣсте, миръ наруше, и противъ Јустина се подигну. Побѣдивши га у вышимъ сраженіама, толико га понизу, да є миръ одъ ньи испросити морао. Лонгобарди отму му Італію, што га тако опечали, да є последнѣ три године своіъ царствованя у изумленіе пао.

Да є истый Императоръ и доброгъ сердца, а и добро мыслећи владѣтель быо, доказуе се отуда, што є онъ на самртной постели, невзыраюћи на фамиліарна отношенія, Тіверію, Предводителю тѣлохранителне свое

војске, најврстнијемъ и најблагодѣтнијемъ мужу царску діадему предао, и њега својим наслѣдникомъ наименовао. — Тиверій є изборъ предшественника и добротвора свогъ, у послѣдствію времена, у пуној мѣри оправдао.

Династія Іустина управляла є Римскомъ државомъ пуних 60. година. У овомъ времена простору све су се готово судбе, кое державу кою постићи могу, откриле; єръ ако є Іустинјанъ умешнымъ својимъ правленіемъ византійско царство до највећегъ степена величине подигао, и опадшутой Римской Имперіи первобитну славу повратіо, то ю є опеть миролюбывый, кроткій, и малодушный Іустинъ II. исто онако потресену и у внутренности своей поколебаву и гнилу оставіо, као што ю є дѣдъ његовъ Іустинъ I., ступивши на тронъ, затекао.

Славенска се ова династія до трећегъ само колена, и то не у правой линіи, на византійскомъ трону обдержала. Опредѣленна южнославенскимъ владѣтельима судбина и ню є постигла. Што се тиче отечества владѣтеля овы, кое є садана Сербія была, толико се само зна, да є Іустинјанъ и роћено свое место Пришшину, давши ioй свое име, распространіо, и велелѣпно увеличао, и съ тимъ ю є и знаменитомъ у свѣту учинio.

У Оравицы 13 Септ. 1842.

БАЧВАШИНЪ У ПАНОРАМИ.

(истинита пригода)

Овы дана было є у Новомсаду позорiе тако названо „Панорама.“ Кадъ є єдномъ тамо народъ се ради знатны мѣста, кои су се крозъ увеличателна стакла у правой своioй ризи виђала, стицао, доће случайно и єданъ простый кочишъ Бачванинъ. Кадъ є као заблекнуть гледао, куда толика множина людій врви, запыта њекогъ господина: „Каква є ту комендія господару? — куда толикій светъ улази?“ Овай му одговори, да се у предстоећой дворани (кодъ Фазана) найлѣпше цѣлога свѣта вароши, и то за єданъ десетакъ видити могу. Ово се Бачванину допадне, и уће у нутра плативши читавъ десетакъ. Ту му садъ покажу, куда, и како треба гледати представлѣне вароши. Но кадъ онъ крозъ мало окно примѣти грдне домове, и образоване люде, повика на оптикера: „Ей майстору, оди Бога ти амо! — Я штогодъ овде видимъ, све крозъ пенџеръ гледимъ; — ево тебi iошъ єданъ десетакъ, па пусти ме, молимъ те, у нутра да уђемъ: можда ћу тамо у тако великимъ варошима болю кирію наћи, него овде у Варадину.“ На то сви около стоећи несмѣшасе недужной простоти; Бачванинъ пакъ себе застыђена и преварена видѣвши, изиће срдить на полѣ, и рече: „То є све варанга — я самъ само у єдной мрачной соби было, а не, као што се говорило, по читавомъ свету у различитымъ варошима!“ Неприличи ли овде оно нѣсенка изреченіе: Et stultus populus miratur imagines rerum?

У Новомсаду м. Септембра 1842.

П. I.

РЕКТОРЪ И ЊЕГОВА ГАЗДАРИЦА.

съ њемачкогъ одъ П. I. Х.

У њекой вароши южне Француске до пре њколико година сѣдіо є ректоръ тамошнѣ велике школе, добрый старацъ, према себи строгъ, а благъ према другимъ, тако добаръ и милостивъ, да га є сватко любio. Кућа његова была є примѣръ чистоте и гостопримства; њомъ є управляла стара газдарица, именомъ Пихардъ. Она є была огледало газдарицама, и све є подъ њеномъ рукомъ у найболѣмъ реду ишло. Єдна ioй є неволя была мужъ піяница, чандрљивъ матороый лупежъ, кога у то време, кадъ се наша приповѣдка почнѣ, одъ тежкогъ невалялства ударъ (Schlag) згоди. После њколико дана одъ његове смрти, сѣдый Ректоръ доће да газдирицу походи, и пожали.

„Я самъ дошо любезна моя!“ почне пштеный старацъ, „да те у колико є могу-

ће у жалости утѣшимъ. Нетреба да здраво тужишъ. Сви смо мы смртни, и пре или после приспѣвамо на крај нашегъ путовања; твогъ мужа путованѣ є свршено; болѣ бы истина было, да ніе већу часть у шиѣу провео, али милость є Божія безгранична.“

„„Вы сте весма добри; али да истину кажемъ, я на мужа и немыслимъ, нећу вамъ лагати.““

„Истина?“ прихвати ректоръ.

„„Вы знате, да є мужъ мой пізнацъ быо, да ме є злостивіо, и моє хальине продавао, да си ракіе за то купи. Што се мене тиче, жалимъ само, што є толико живіо.““

То є было слово надгробно, коє ректоръ ніе разумѣо. Запыта далѣ:

„То нимало ніе христіански; зарь ниси любила мужа?“

„„Вы ме небы то пытали, да знате, како самъ томъ мужу дошла.““

„Моранъ ми приповѣдити,“ рекне ректоръ са старости природнымъ любопытствомъ.

„„Вы ништа незнате о момъ Августу?““ настави газдарица меланхоличнымъ тономъ.

„Твой Августъ? каква є то приповѣдка?“

„„Я самъ се родила у Боулоню. Одъ петнаесть година прозову ме лѣпотомъ села, и я самъ мыслила, кадъ самъ 18 година имала, да писамъ ружа; но молимъ за опрошћ““ прекине говоръ, и повуче столицу натрагъ — „„садъ вамъ мыслимъ єдну приповѣдку о любави приповѣдити, но да васъ нећу задржати?““

„Само далѣ“; настави старацъ „мы смо обоє стари, па можемо о такимъ лудостима безъ опасности говорити.“

„„У селу живіо є єданъ высокъ, лѣпога стаса, младъ момакъ; имао є модре очи и смеће власи, — баш као да га садъ гледимъ. Мы дѣвойке често бы се за нѣга свађале; онъ є быо као што су намъ родитељи говорили, дивльій, младъ човекъ: звао се є Августъ, а мы га прозовемо „лѣпый Густика.“ Одма онъ на мене баци око; кадъ бы отацъ мой у Паризъ отишо, и мати не бы кодъ куће была, често бы кодъ мене долазіо. Кадъ човекъ већъ остари, и велику кћерь чувати има, онда све ружи любавнике, али опетъ кажемъ, ово ми є было найсрећніе време у животу; я се добро іошъ опоминѣмъ, као да є іюче было. — Я самъ се са моимъ Августомъ, нашимъ лѣпымъ Густикомъ у селу поносила, и онъ све друге дѣвойке остави, и мени се прилепи. Све є то вама сигурно чудно. Родителји мои никада небы допустили, да за такогъ диваяка, кошто є онъ быо, пођемъ; забране му у кућу долазити, но мы смо се опетъ често састаяли. Онъ є по цѣо данъ облетао, да само єданъ погледъ одъ мене добыє: о како самъ онда была охола и срећна! Єданпутъ отацъ мой оде съ товаромъ у Паризъ, а я се украдемъ одъ куће, да покушамъ, да ли ћу съ Августомъ на єданъ тренутакъ моћи говорити — четриаесть дана нисмо се были видили. Пађемъ га на великомъ друму. Ахъ! благородный господине! кадъ бы знали, каква є то радость, кадъ се двоє любљени одъ 18 година, после растанка одъ 14 дана састану и виде, то бы ласно знали, како є мени было: заборавила самъ отца, матерь, и све! Стояли смо подъ єдньмъ дрветомъ на друму, и єдно другомъ смо у очи гледали, и тако смо срећни были, да ни говорити немогосмо. Садъ прођу єдна кола: то су была отца моя; овай насъ спази, скочи съ кола, и стане ме грувати, што самъ съ Августомъ упркосъ нѣговымъ заповѣдима говорила. Да є онъ прьый Августа напао, звамъ да се небы овай сада Кріо: али сирома ћувегія, немогући гледати, како мене біе, счепа могъ отца, а почну се жестоко тући.““

„„Отацъ мой зграби каменъ, и момъ Августу главу пробіе, али овай нѣга

тако удари, да безъ чувства старацъ на землю падне.““

„„О бѣжи, бѣжи, Августе! вриснемъ; ако те ухвате, ты си прошо.““

„„Онъ мене послуша, побѣгне, и я никадъ ништа више о њему нечу. Отацъ мой опетъ дође къ себи; и наново ме яко изби. Намысли удати ме, и безъ велике муке наће єдногъ човека, кои ме є не изъ любави, но само због доброгъ мираза узети хтѣо. Кадъ ми се већъ досади свако ютро и вече бой трпити, постанемъ Пихардова жена. Я могъ мужа писамъ любила; онъ є знао да ме є отацъ єдвако туко, па є његовомъ примѣру слѣдовао. Мы цѣлу француску прођосмо, повайвше у великой сиротиньи, докъ намъ вы помоћь непружисте. То є моя приповѣдка.““

(конацъ слѣду)

ВЕВЕРИЦА и КОЊ.

(Басна шпањолска.)

Веверица чуђашесе єдномъ младомъ и храбреномъ коню, кои мамузи и узди покоравао ће се, горе доле подскакиваше. Кадъ є е она позадуго лѣпа овога гибања нѣко време сматрала, викне му съ гране: „Я самъ се на твою лакость и брзину упрепастила, но зато опетъ што ты чинишъ, могу и я, а може быти іошъ и болѣ. Я самъ хитра, живосна; я се врцамъ, пригибамъ, скачемъ и моримъ се, рѣчю ни за трепуће ока ни самъ мирна.“ Коњ на ове рѣчи заустависе, и одговори: „Твоя скакања истина да су найлюбезнія, твоя гибања слободна, жива и лака, но зато ипакъ кажи ми прише, на што су та? Я моримъ се; али никада заманъ чинимъ дужность и гиздамъ се, да хитрину мою у послуги господара моегъ показати могу.“ Тко не бы овде помыслїо на оне списателѣ, кои свое силе на безполезна дѣла троше.

СВЕСЛАВЕНСКА ВЪСТЬ.

Новый театаръ чески у Прагу. Већъ одавна є говорилосе о посебномъ театру у Штетеровой кући, гдѣ се има ческа муза установити, и весма є радовасе свакій Чехъ, што ће и кодъ нѣга красно процвѣтати една грана одъ книжества, коегъ сочна зелень да усане већъ у погибели бяше. Найпосле напунисе та нада. — Већъ стои лѣпый театоръ за ту сврху са четрдесетъ и двѣ прекрасне декорације, кое су василковали Піамъ, Несфе и Месперъ, и са посне умѣтнымъ машинерїяма одъ Вебера. Трои представаляња, међу коима є една опера, даваће се сваке седмице. Дана 28гъ Септембра є на благдань светогъ Вацлава, отворіосе тай театоръ свечаномъ свертуромъ, єднымъ пролотомъ и веселомъ игромъ „Скрета.“ Броя представаоца знатанъ є и састои одъ самы изабраны особа. (Ost und West)

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Родолюбіви принесоци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Борђе Перманорићъ 10 фр. Сарафила Фелдвари 20 фр. Іованъ Авраиовићъ 20 фр. Пелагія Барашин 20 фр. Никола Цуцугъ 10 фр. Юліана Чоноръ 20 фр. Тимотія Готовановићъ 40 фр. Константинъ Пита 80 фр. Стефанъ Михаиловићъ 10 фр.

Његово Высокоблагородіе Врховный г. м. с. народны школа кр. Надзиратель изволиан су г. Борђу Продановићу свршеномъ клерику у препарату, подѣлити учительско знание у Инђіи, кои изъ родолюбія своегъ обећао є генералномъ фонду школскомъ сваке године давати 5 фр. б. вр.

Изъ Карловаца 28 т. м. Юче є потврдителный декретъ за новоименованогъ г. Митрополита торжествено прочитанъ; данасъ є нак држалосе съ найвећимъ торжествомъ инсталлація. Сутра ће у синоду быти изборъ єдногъ Епископа, а прекеутра Нвг. Екс. г. кр. Комисаръ одлази у Загребъ.

Изъ хрватске Краине. Познатый српскій пѣсникъ г. Лайтнантъ личкогъ регимента Никола Боровићъ, постао є Обрлайтнантъ у огулинскомъ регименту.

Изъ Пеште. Родолюбіемъ одушевљеный г. Учитель рибичкій Авромъ Стаиланићъ поклонію є генералномъ фонду школскомъ 25 фр. б. вр.

ТРГОВАЧКЕ ВЬСТИ.

Изъ Арада. Цѣна раже на овдашньой пияци знатно є пала. Меромъ пшенице кошта 6½, наполице 4—5, очва 2½—3, зобн тако исто, кукурува 4 фр. б. вр. Вино нема никаквы купаца. Жидови нелажаю одъ акода за ково више одъ 2—3, а 4 фр. за двапутъ отакано. (P. H. Z.)

Изъ Нађбања. Наша берба може богата быти, но мы само сирће очекивати имамо! — Кпша

е касно пала! требали смо ю око половине Августа. Но тко ће се съ небомъ правдати? — (P. O. Z.)

Изъ Пеште, Цѣна раже на овдашнои пiяци 29 т. м. была е слѣдека: єдномъ пештанскiй меровъ шшенице 7—8, ишоланце 5½—6½, ражи 5—5½, ечма 4—4½, зоби одъ 3—3½ кукуруза 4½—5 фр.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЪСТИ.

Одъ стране Врховногъ г. и. с. народны школа кр. Надзирателства обявлюеосе:

1) Свима онымъ учителыма, кои су таксе за потврдителне декрете положили, а декреть добыли нису, да се iошъ претрпе, и одъ далѣгъ досадiванiя уздрже, докъ на учиньено по истому превышшемъ мѣсту у отомъ предмету представлѣнiе, найнолостиiе рѣшенiе недоће.

2) Сви гг. Проте, Пароси мѣстни Директори, и учителы, кои оффициозну коррешпонденцiю како са славномъ деупацiомъ, тако и съ Врховнымъ Надзирателѣмъ воде, на адресе ставити имаю горе: A. Gr. n. u. R. Protopraesbytero или Parocho или Docente и. пр. Zomboriensi — доле пакъ съ лѣве стране: ex officio in re scholarum Gr. n. u. R. nationalium, а съ десне Pestini. Иначе адресирана нефранкирана писма неће се примати.

ШТАМПАРСКЕ ПОГРЈЕШКЕ.

У Бечу 29. Сент. 1842. Господину учреднику Пештанско-Будимскога Скорошече. Писао сам Вам прiе, да и у ономе прволе чланку моме у броју 20—21 Вашега Скорошече има доста малiех погрiешака штампарскiех (као н. п. машiнеш народнiеш место машiнех народнiех, казали м. показали, познати м. дознати, и историју м. у историју; ен ѣ м. је, ям. ја, и м. ј, i м. и; у сред м. усред, непознаје м. не познаје и т. д.); али ми је овај други чланакъ у броју 24—25 онiех пун: у броју 3. одговарања мога изостављено је више од десет рiечи: онде од последње точке до краја пала читати овако: „Сад се тек види, да је Г. Тврткович заиста био на умно, да преварi не само читателе и онога, кои је Споменике сне преписао, него и самога Господара Јефрема; jep иначе како би он могао казати у предговору своме (на страни XXII.), да су дипломе ове њему повjерене, да их он у Бiограду наштампа, и да их је он Господару Јефрему подмiо на дар!!! Но сад је у овоме одговору Г. Надеждину мало спустно, jep не каже, да су њему повjерене, да их он штампа, него да су му предате, да их у Бiоград донесе, да се онде штампаjу! Ово је много ближе к истини." Од малiех погрiешака у рiечима морам назначити само, да је Шевча наштампано мjесто Жевча. У садрузи (мjесто задрузи) и у Зенти (мjесто Зети), а ну Црнагора (мjесто Црна гора). Може бити да је коректор хтjео мене да поправи: ја га молим, да у напредак то не чини, већ нека гледа само, да би се наштампало онако, како што је написано, на како и буде погрiешка, биће моја, а не његова. Истина, да је мени други преписивао онаj чланак, као што сте видjели; али сам га ја послiе тринут прочитао и погрiешке писарске поправлао, и за то немогу мислити, да су се онаке погрiешке у рукопису могле прокрасти. Молим Вас, да ово писанце моје одмах штампате у Скоротечи. *)

Вук Стеф. Караџић.

ПУТЪ ПО СВЪТУ.

За сваку владу точно извѣстiе о величини земаљ, коiомъ управлаи, одъ прiеке е важности. Руска о истини овой увѣривши се, дала е провинцiалнымъ президентима найпоштри налогъ, да свакiй свою провинцiю точно измѣрити, и найдуже до петъ година успѣхъ правительству представити има.

Станѣ Дунава.

1. Окт. 5′ 4″ 3‴ — 2. Окт. 5′ 2″ 6‴ — 3. Окт. 4′ 11″ 3‴ — 23 (надъ 0.)

☞ Учтиво умоляваосе гг. предбройници Скорошече, кои iошъ платили нису, да бы новце пошиляти усрдствовали.

*) Коме е познато одстоiнiе нашегъ обиталишта у Пешти одъ Типографiе у Будиму, што сваке Среде и Суботе по подне, кадъ и коррекшуру држимо, двапуть тамо и амо обыѣи морамо, радо ће нас — надамосе — за штампарске погрiешке изпричати. Међу тимъ трудиѣемосе, да праведномъ захтѣваню како ревносшны гг. приложника, тако и доброхотны гг. читателѣ у колико могуће буде свагда сходно одговоримо. у.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недељ, Четвртком на по табака съ образомъ пошива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком к. кр. пошти съ полгодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицiи Пештанско-Будимскогъ Скорошече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 8. Октоб. Число **29.** **1842.**

У СЛАВУ

Нѣговогъ Высокопреосвященства,

Высокодостоймѣйшегъ Господина

ІОСИФА РАЯЧИЋА,

Православногъ Архіепископа карлов. и цѣлогъ србскогъ, влашкогъ и грчкогъ народа православногa вѣроисповѣданія у ц. кр. државама

МИТРОПОЛИТА,

одъ

ВАСИЛІЯ ЖИВКОВИЋА.

Навучесе облакъ црный,
Облакъ црный страховитый;
Сукшаше се у мракъ зави,
Вѣтаръ звижда плаховитый;
Запиѣсе престолъ цркве,
Съ нѣга србска жертва паде,
Жертва паде, и за нюме
Сремъ рониги суде стаде. —

Годишница проуила,
Ахъ година туге пуна!
Доба зиму одъ жалости,
Растопи та царска круна.
„Изберите себи главу!“
Гласъ изъ Беча зло рече,
Полѣтѣо сплашъ народъ,
У Карловцы све се стече.

О, како се ошетъ красно
Плаво небо разведрило!
О, како се сунце свѣтло
Изъ облака помолило.

Саставшесе србска браћа,
Весели нѣмъ съ лица блиста,
Срца су нѣмъ сродна духу,
Любавь топла, савѣсть чиста.

Саставшесе змла браћа
Єдне тежнѣ, а три волѣ,
Уза̀ймно се запиткую:
Шта є за родъ србскій болѣ?
Пошетали росномъ полю,
Гдѣ є цвѣће сваке струке;
А гдѣ тога изобила
Изборъ есте одъ по муке. —

Мирисаво цвѣће никло,
Дивный украсъ рода змла:
Ту є шебой и ружица,
Кринъ и сваа любка была,
Лѣпа лала красне боe
И плаветна любичица.
Око цвѣћа Срби шећу
Сви до едногъ лепа лица.

Народъ вала накитити,
Да се краси и поноси;
Коимъ цвѣтомъ? — разанъ укусъ,
Властит' цвѣтакъ свакъ узноси.
Узабрали сербски синци
Три цвѣта мирисава,
Ова займно привлѣбише,
Да ій любавь сказа права.

Дакле ТЫ ѣешъ Царе свѣтаый
Народъ вѣрный усрећити!
ТЫ ѣешъ храбре груди сербске,
Рунным цвѣтомъ украсити!
Свѣтаый Царе! дай назъ Отца!
(Твогъ народа глась се ори,)
Сузе наше ТЫ назъ утри,
Кадъ вѣрносћу срце гори.

Крѣпка жеља цѣлогъ сербства
На престолѣ царско пала,
Милость царска благотворна
Утѣху е Сербомъ дала.
Гдѣ вѣрности огань гиня
Заслуге се тако цѣне;
Царъ узабра рунъ цвѣтакъ,
Да намъ никадъ неувѣне.

Бедаръ изтокъ поносито
У злато се сазъ прелю,
Православлѣ громко пѣва:
„РАЯЧИЋУ, живъ назъ био!“
Србъ е доста ядиково,
По природи синъ — васпаракъ —
ТЫ насъ блажишъ: „бытће болѣ!“
Докле здравъ ТИ буде коракъ!

О ИОСИФЕ, звѣздо рода,
Къ ТЕБИ пѣсма садъ се диже,
Када пѣвца радость сладка
Изимаћаѣ пуна стиже.
Свѣтломъ славомъ ТВОІОМЪ гануг'
У веселя чувству пливамъ,
У небесномъ чару томећ'
Сузама се сакъ обливамъ!

Какве желѣ може лира,
На сусрѣтъ ТИ славе слати,
Кадъ Миліне необичне
Іошъ невѣште прети крати?
Но да жеља немире ме,
Даръ маленьый пѣвацъ шиљѣ:
Одъ невѣна вѣнацъ невѣхъ,
Жуто сплећѣ и ковиљѣ! — —

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЉУДНОСТИ У СРЕДЊЕМЪ ВЊКУ.

(продужено)

Св. Василій Архіепископъ Неокесарійски (р. 329 † 379) біо е современикъ Императора Юліана, — мужъ чрезвичайни, кой е цркву православну изредним' сачиненіяма у свакой струци богословске науке обогатіо, одъ коихъ одликујосе навластито нѣгове омиліе и писма. У правима, вели Гд. Рикарди, сладость и красота Исократа сдружена е съ достойнствомъ и силомъ Платона, у послѣдњима налазимо найбистрію красоту стила свезану съ лагкимъ и љобкимъ учительскимъ остроуміємъ, — єдну мегкость тако добросрдечну, да приморава добродѣтель љубити и списателя, кой ню узноси. — Св. Григорій († 391) због испрености своихъ богословскихъ мислихъ богословомъ наречень, біо е подъ владѣніемъ Валента и Теодосіа великогъ Архіепископъ цариградски. Са жаромъ православіемъ кипећегъ срдца уздржао е саборне каноне установљене на II константинопольскомъ вселенскомъ сабору држаномъ противу Македоніа. Одъ нѣга имадемо 55 ученихъ разговорахъ, много писама и стихотвореніяхъ. Наша православна црква светкује нѣгову блажену паметь 25 Јануаріа, саставивши му онай лѣпи Тропаръ: „Пастырская свирѣль богословія твоего, риторовъ побѣди трубы: якоже бо глубины духа изыскавшу, и доброты вѣщанія приложившася тебѣ“ и пр. О Св. Григорію говори флери (Fleury): „Стоиће вазда у самоћи одъ Аріанза, родномъ своимъ мѣсту. Єданъ вртао, изворъ, нѣколико дрветахъ да га одъ непогоде и сунчане припеке обране, била е сва нѣгова наслада. Ту онъ постіо е и моліосе, ронећи истиногъ покаянія сузе. Она света стихотворенія састанію е Св. Григорій, кадъ се послѣдни путъ одъ свѣта у пустињу уклоніо. У њима описуе исторію своегъ живота и своихъ страдањихъ. Молитисе, наставляти, тайне толковати, забава е ту нѣгова.“ — Св. Іоанъ Златоуст ве-

лики учитель свете наше цркве, држисе за најсловесниегъ одъ свію светихъ отаца. Родіосе у Александріи около 344 године одъ благородныхъ родителяхъ, Риторику учіо є кодъ Софиста Ливанія, а философію подъ Андрагатомъ. Читаюћи човѣкъ сочиненія овогъ великогъ мужа, мисли читати најславније класическе списателѣ, конхъ различите стиле знао є онъ тако вѣшто у єдно салити, да сви скупа єданъ єдити и чудесни начинъ писаня саставляю. Нѣгово краснорѣчіе єсть разновидніе, богатіе и лакше одъ рѣчитости Димостена и Цицерона. Између безбройныхъ нѣговыхъ списаніяхъ, особито уважаваюсе књиге о свештенству, литургіи, монашеской жизни; сачиніо є такођеръ множство омиліахъ, одъ конхъ су најсавршеніе о смрти и о несрећи Еутропіа *), нѣколике омліе сврху књигахъ Мойсеа, Царева, Пророкахъ, сврху посланіяхъ Св. Апостола Павла и пр.

(продужиће се)

РЕКТОРЪ И НЬГОВА ГАЗДАРИЦА.

(конацъ)

„А шта бы съ лѣпымъ Аугустомъ?“

„„Онъ мыслећи да є отца могъ убіо, остави село; и будући да є крѣпакъ быо, мора да є у войнике стао. Можда є садъ Обрштаръ, Генералъ или Грофъ, тко зна? ако ніе само гдѣ у битки погинуо; 40 година єднако самъ га изгледала; и садъ га сваки минутъ чекамъ да на врати куцне, и съ лѣпымъ стасомъ, умилятымъ модрымъ очима, и дугимъ власима у нутра уђе.““

„Дакле ты мыслишъ, твой да Аугустъ іошъ онако изгледа, као пре?“

„„Я мыслимъ.““

„Какво безумлѣ? Твой Аугустъ, као и други люди, остаріо є, образи нѣгови мораю быти вељъ смежурани, нѣгово теме го-

*) Србски читатель може ихъ наћи у лѣпомъ руском преводу омиліахъ Златоустовихъ. Петербургъ 1818 (?), когъ самъ я употребіо. —

ло, а тѣло му погурено. Кадъ бы га садъ видила, не бы га ни познала.““

„„А, то неможе быти. Немогу вѣровати, да є тако промењосе; на сваки начинъ међъ хилядама бы га познала. Метите га у средъ највеће войске, я даемъ животъ — ако га првымъ погледомъ небы познала.““

„Варашсе; у твоіой фантазіи лети младићъ одъ 29, а не старацъ одъ 65 година; а и Аугустъ кадъ бы тебе видіо, заиста те небы познао. За доказъ тога: — вы сте обадвое 6 мѣсецій у моіой кући сѣдили, а єдно другогъ нисте познали —““.

„„Шта? шта ћете съ тимъ?““ запыта стара газдарица препунувши се.

„Да те обавѣстимъ — Маргарето — я самъ твой Аугустъ!“

Пихардова скочи са столице, плѣснисе рукама, као да ніе хтѣла вѣровати.

„„О Боже! Вы сте лѣпый Аугустъ?““

„Єстъ!“

„„Найлѣпшій младићъ у селу?““

„Єстъ, Маргарето, пре четрдесетъ и петъ година!“

„„Вы сте заръ онай, съ кимъ самъ се доле у врту свагда састаяла?““

„Ахъ! тако є, Маргарето!“

„„Ты — хоћу рећи Аугусте — хоћу рећи вы сте были, коме є отацъ мой главу каменомъ разбіо?““

Ректоръ скине капу съ главе, и покаже велику билѣгу на сребрномъ темену.

„Я ћу ти све у нѣколико рѣчій изяснити. Мыслећи да самъ ти отца убіо, побѣгнемъ преко границе у єданъ намастиръ, гдѣ ме добри отци воспитаю. Хтѣо самъ се натрагъ вратити у Француску, и одъ тебе руку просити, кадъ ал' чуемъ да си се удала. Садъ наумимъ на науке се дати, и оставимъ лакомыслену младость. После вратимсе у Француску; у овой великой школи учіо самъ 38 година, и тако добыемъ ово званіе, кое іошъ одправлямъ. — Маргарето ты ћешъ кадъ мене остати, обадвое смо остарили, и променулисе, и опомена

на прошлость више намъ опасности нанети неможе. Садъ видишъ, да те є фантазія варала: ты си предметъ прељашнѣ твоє любави свакій данъ предъ очима имала, и ниси га познати могла, као ни онъ тебе. Ништа ніе постояно на овомъ свѣту, моя драга, све є суета.“

Пихардова ніе престала еднако образацъ газдарице быти. Слуге су ињ яко се бояли, и држали су ю за безсомучну, єръ бы често, кадъ є мыслила, да є сама, слѣдеће рѣчи мрмляла:

„„О Боже! Онъ, добрый Ректоръ, мой лѣпый Густика! О Боже, Боже!““

ДОПИСЪ.

Изъ банатске крајине, на концу Сент. 1842.

На питање моје, које сам на једну лепу господичину српску управио: „како јој се Скоротеча допада?“ добио сам баш по мојој жељи одговор овај: „Скоротеча је наш у сваком обзиру лист врло занимив, у толико више, што се у њему знаменити српски писоци појављују, као: Светић, Стаматовић, Др. Петрановић, Др. Јовановић, Враз, Н. Боројевић, и остали, а од скора и наш предми Вук; даље чланци, који се у Скоротечи штампају, јесу и за старе и младе, за мужке и женске, за Србе и за све остале Славене; Скоротеча кам је стѣцишше србскога духа, западојужне слоге, славенске књижевне узајамности. Но чему сам се највише обрадовала,“ тако настави ова племенито мислека лепотица, „што је, што се тдјекоји у Скоротечи пишући Срби но нјешто слажу са западном нашом браћом у начину писања. Тако вала! Само напред, ближе ступајмо једно другоме, ако желимо да процвјетамо. Далеко да буде од нас свако међусобно подозрјење! К тому и то је од велике користи за нашу литературу (западојужну), што се у Скоротечи мјеста и Буковој, важности и напрнјенства нашој ортографији прави! Похрај тога имају и Србкиње осим други забава и образе по најновијем позадном крају и укусу, једном рјечју: Скоротеча је лист сваке препоруке достојан, којем и међу иностраним повременим листовима с большма чест и похвала пристоји, залужио је, да га Срби подпомажу, колико више могу, и чувају као очи у глави.“ — Дивно сам се овом одговору србске красотице! — На то је запитам и за С. Н. Лист. „Давно га читала нисам, које зато, што се у њему све о нескоги њекој, зависти, освети и омрази говори, које нак што Народни Лист одавно више уз Новине приложен.“ *) — Овако од приликe сви домољюбиви правомислени суде и говоре. Немогу пропустити, да вам неспомињем и то, да сам у Карловци био, и од једног важног и истинитога господина нар. денутирта разумјео, да су се многи од народни говорника дивно показали: особито наш Хаџић, Николић, Будимир. Каже ми и за г. Учр. Н. Н. и С. Н. Листа, г. Т. Павловића, да је и он говорио, ал' које проклетим кашљућањем морен, које на буктеће родољубија једва је нешто кроз зубе пропустио. У прочем бијају сви и тиме задовољни. — Да је још више енергије, и приправности у њему било, никад — боле! —. Но желте, господине, Новине Народне свесвим другаче о томе зборише ....

С. В. Б.

ТРГОВАЧКЕ ВЪСТИ.

Изъ Пеште 6. т. м. — Одъ 1. т. м. до данасъ овуда є прошло у лађама раже: пшенице 78,070, зоби 110,900, ренице 14,100, ечма 4,600, проє 300 ватина.

Изъ Пеште. Цѣна раже на овдашньой піаци 6 т. м. была є слѣдећа: єдань пештанскій меренъ пшенице 7—8, наполице 5½—6, раже 4½—5, ечма 4—4½, зоби одъ 3—3½ кукуруза 4½—5 фр.

НОШИВО.
(съ образомъ ч. 12.)

*) Ова хвале вредна родољубива Србкиња наша праведно осуђује за неуредность ли, немарность ли г. издавателя С. Н. Листа, болѣ Пфенигсмиргацина. Но валда ће га одъ изправити, а съ њоме ћемо и мы, будући намъ є опходаше посло дивно „Уваженіе браће,“ гдѣ преучесный г. писатель весма премудро доказује, да човеку съ брадомъ и паметь нарасти!?! Мора да и онъ има браду, кадъ є тако яке памети! А шта ће быти съ онима, кои но имаши браде немаю? Ты ће сигурно безъ памети остати! O Coridon, Coridon quae te dementia cepit! — Збыля! Кодъ С. Н. Листа се особита феномена појавлюю. Лане бы за њега само 51 неделя у годиши (будући є броєва пашло на свѣтъ одъ њега само 51), ове пакъ године онъ є опадао у мѣсецу Августу и Септембру, а све друго лишће опада у Октобру (Листопаду)! Буди Богъ съ нами — ніе а' то чудо нарави? — У.

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недељ, Четвртком на по табака съ образомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. поштi съ полугодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 11. Октоб. Число 30. 1842.

ОБИЛИЋ.

од И. Бибића.

Кнез Лазар жалостан
За вечером седи,
Пишта не беседи,
Већ Милоша гледи.
У њему се страшна
Мисо развијала,
И та му є тужне
Прси пробијала.
Шта, зар може Милош
Изневерит' Цара,
И предати Турком
Свога господара? —
Сад узима Лазар
Чашу пуну вином,
Да наздрави зету,
Па говори силом:
„Здрав ми био зете
„Ти неверо рода,
„Изневерит' цара,
„Дала ти се ягода!
„Та ми є награда
„За толику негу?
„Да ти протин мене
„Съ Турци имаш срету!
„Иди издај Цара
„Ти зете невериш,
„Ал' остаћ храбри
„Бранковићу верни!
„Он ће земљу србску
„Бранити од беде,
„Крчу утврдити
„На класи ми седе.
Сад одважи Милош
Од стола устаде;
А Пук пун радости
Код таста остаде.
Топузину тежку
Обиђе узима,
Мач десницом лати
„С Богом“ вичућ спима,
И кроз силне Турке
Пут к' шатору крчи,
І Цару турском бесно
Под шатор утрчи.
Мач нагло потеже,
Мурата проваја,
И Султан од руке
Милошеве — пада! —

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЈУДНОСТИ У СРЕДЊЕМЪ ВЊКУ.

(продужено)

Одъ сочиненіяхъ Св. Амвросіа Архіепископа Медіоланскогъ (р. 338. † 397) напоменућу овдѣ нѣгове три књиге о дужности свештеникахъ, бесѣде, писма. Но божествена она пѣсна Тебе Бога хвалимъ благочестиве душе нѣгове плодъ, найвише га є прославила. — Св. Августинъ (р. 354 † 430) Епископъ Хитонски у Африци, сочинитель є огромногъ и преважногъ дѣла „de civitate Dei.“ У наша времена, вели Шатобріанъ, ушло є у обычай, кадъ чусмо говорити о каковомъ свецу, да га већа часть людихъ себи представља као каквогъ простогъ и фанатическогъ монаха, кой одъ своегъ невалялства предаосе смѣхадостойномъ суевѣрію. На опетъ є Августинъ са свимъ што друго; младъ, ватренъ и пунъ живости, онъ цѣлогъ себе предае своим' страстима, па кадъ є све насладе окусіо, чудисе да любавь къ земним' прелестима,

ние могла попунити празноћу његова срдца. Тада немирну своју душу къ небу онъ подиже; нешто му вели, да овдѣ горе пребива она врховна красота, за коіомъ онъ чезне и кидасе. Богъ му у ухо удахне, и овай човѣкъ, коіи свѣтъ задовольити немогаше, налази напослѣ покой свой и пуно задовольство своихъ желіяхъ у нѣдру Релиціе. Изъ исповѣдихъ (confessiones) Св. Августина, учимосе познати човѣка, какови е у самомъ дѣлу, еръ овдѣ светитель неисповѣдасе тобожъ земльи, — не, онь се къ небу управля, и ништа нетаи одъ оногъ, коіи све види. Онь е христіанинъ, коіи клечећи предъ судиштемъ покаянія, оплакуе своя пступленія, и ньи одкрива, да би лѣкарь похитіо рану излѣчити; нити се онъ страии, да ће своим' дугачким' молитвама дотужати оном, коіи е трпѣльивъ ерь е вѣчити. И каково описаніе не творя намъ онъ одъ оногъ Бога, комъ онъ повѣрава свое погрѣшке! „Ти си безконечно велики (говори Светитель), безконечно благи, безконечно милостиви, безконечно праведни; твоя красота съ ничимъ сравнитисе неможе, непобѣдима е твоя снага, сила неограничена. Увѣкъ у движенію и увѣкъ у покою, ти уздржавашъ, ти пуниш, ти храниш вселену; любиш безъ страха, ревниваш си безъ да се смућуеш; Ти мѣнаиш дѣла твоихъ рукухъ ал' никадъ твое планове. — — — Но очему Ти я овдѣ бесѣдимъ Боже мой! и што се може казати, кадъ се о Теби говори?“*) — Блажени Іеронимъ († 420) есть у Римской цркви то, што Св. Златоуст у нашой Православной. Искусивши у езицима латинскомъ, грчкомъ и еврейскомъ, превео е съ еврейскогъ подлинника велики дѣлъ књигахъ старогъ завѣта на езикъ латински, поправивши узто преводе новогъ завѣта, кое књиге Вулгату саставлю. Осимъ тога написао е толкованія на многе књиге старогъ и новогъ завѣта кратку Біографію духовнихъ списателіяхъ съ назначеніемъ ньиховихъ сочиненіяхъ, исторію пустиньякахъ и пр. Далматини западнѣ цркве држе Вл. Іеронима за творца глаголитическе азбуке, но безъ основа, ерь е ова много позднієгъ порекла.

Супротъ овихъ великихъ духова стояо е Зимахъ и други язическіи философи, трудећисе безъ успѣха да уздрже вѣру, коя люде, почемъ су велике идее Христовогъ ученія морални зрѣникъ то теѣма ширяле, више задовольити ние могла. Четврто столѣтіе біо е златни вѣкъ овогъ духовногъ књижества. Єреси, кое су у оно време текъ рођену цркву иче негъ икада раздирале, подигну много побѣдоносне ратнике Христове цркве; што су веће и сиіние надъ лажним' ученіама Аріа, Евтиха и пр. — биле ньихове побѣде, све то више су ове Єреси изчезавале, но съ ньима умаливалосе мало по мало и число ньиховихъ супернікахъ, тако, да у почетку VI столѣтія, цѣли Европейски западъ лежао е у тами найвећегъ невѣжества.

Време, кое одъ почетка шестогъ столѣтія па до Карла великогъ пуна три столѣтія занима, сматрасе као празанъ времени просторъ између древне улюдности и возобновленія садашнѣгъ времена. То е прави варварски вѣкъ, ерь у њему, како што учи Фаціолати вели, tacuere litterae non latinae modo sed omnes. Народи варварски спустившисе изъ првобитнихъ своихъ предѣлахъ, покрію питоме и красне државе разореногъ римскогъ царства, таманъ као шумни потокъ, кадъ се съ громкомъ хукомъ суновраћа у дубоку долину, и рушећи сваки насипъ, разливасе по цѣломъ ѣдномъ предѣлу. Аларихъ са своим' Готима іошъ съ почетка петогъ столѣтія, Гензе-

*) Обширніи сазнъ нешто о Св. Августину, ерь увѣренъ самъ, да ће се начинъ писања великогъ Шатобріана Читателіамъ моим' допасти. Ово судимъ по себи, коіи самъ се толико обавезъ осѣћао, да немогохъ пропустити огромно дѣло Св. Августина „De Civitate Dei“ у руке узети, и прочитати га. —

рихъ съ Вандалима, Алани, Шведи, Лонгобарди, Атилла съ Хуннима, ступали су єданъ за другимъ, носећи свуда разореніе и варварство. Великолѣпни храмови и палате, градови и њихова украшенія, кои су негда биппу славу Гркахъ и Римлянахъ освѣдочавали, све є то сада грознимъ нападеніемъ овихъ Азіатскихъ и сѣверныхъ Варварахъ у праху лежало. Што су столѣтія помоћу другихъ кржавихъ ратовахъ или мирныхъ уговорахъ утемељила, нестало є сада подъ острим мачемъ дивљихъ тихъ народахъ, безъ да су за надокнадит' толику штету сами штогодъ сазидали, ерь по рѣчима ученог єдног Таліанца, людма немарљивим доста є само на земљи кадъ имаю мѣсто, гдѣ при пороћаю сунца да се Богу моле, и гробь да у њему тѣло сахране. Красни єзикъ Тулліа и Виргиліа већъ є губіо своє форме, и своимъ растлѣніемъ преправљо є пороћай данашњихъ његовихъ наречіяхъ. Грубо незнанѣ облада народима одъ найвећег господина до найзадњег просјака, и до тогъ степена бяше већъ дошло, да су и сами благородни єдвиде име свое записати знали. Тко є о аритметици и физици штогодъ знао, пролазіо є за вѣштица, и као такови често на ватри спаљенъ бивао. Само између зидова усамљенихъ монастирахъ, било є гдѣгдѣ смиренихъ монахахъ, кои су науку, овай даръ неба, достойно цѣнили и почитовали, ал' праве учености и кодъ њи ние было, ерь труди њихови ограничавахусе текъ на саставлянѣ лѣтописахъ и коекаквихъ црковнихъ пѣсамахъ. Пакъ да су праве науке и обдѣлавали, то какву є дѣйствителну корысть народно изображеніе одъ овихъ строгихъ пустињакахъ имати могло? Нити вѣколика заслужна лица, коя се блистаху надъ хаосомъ тихъ мрачнихъ временахъ, могу спасти ову Епоху одъ књиженог проклетства, кое на њой лежи. Ови учени люди били су: Григорій велики Папа Римски, Беда прозванъ Venerabilis, и ошће њи вѣколико. Што Гд. фрадрихъ одъ Шлегель у првой части свое Историе древногъ и новогъ књижества на страни 258—259 у похвалу средњегъ вѣка говори, да су сирѣчь найбољи и найплеменитіи ума производи данашњегъ времена свой почетакъ имали у средњемъ вѣку, требало би по момъ мнѣнію на време ограничити, кое є одъ Карла Великогъ до конца средњегъ вѣка (1492) протекло.

(продужиће се)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Стварь сама по себи, и манірь — начинъ.

Ніе доста да є стварь сама по себи добра, него и обстоятелства треба да су тако устроена. Незгодань начинъ све покварі, нити овда и сама правда и разумъ помаже. А напротивъ пріятанъ и лепъ начинъ све некако поправи и побољша; опоръ и немилостивъ одговоръ разблажи, горчину истине заслади, да и саме старости боре и мрштине изгладі и поравни.

Оно како у свимъ стварма млого чини; простъ и лакъ начинъ срца свію обавна и савъ животъ човечій украшава.

Држисе великоумны людій, кои ти могу помоћи.

Найвећа є срећа за великаше, што они мудре мужеве око себе имаю, кои имъ у замршены пословы помажу, и онде, гди имъ се мрачно види, свою имъ светлость позајмлюю. Владатель, кои такве люде кодъ себе држи, саставля државу, коя є сајнія одъ државе варварскогъ Тигрона, кои се само са свимъ особитый начинъ овладе, кадъ човекъ са овыма, кое є колевка господарима нашима учинила, по своіой вольи управляти може. Млога су знања човеку нужна, а животъ му є кратакъ; ако незналица дакле остане, то му животъ престае животомъ быти. Како є то лепо, кадъ съ туђи леђа учимосе, и чрезъ поученѣ свію млого научи-

мо. Кадъ доће тко у каковъ саборъ, пакъ говори изъ туће главе; или болѣ да рекнемъ, на нѣгова уста говоре сви они мудрацы, кои су га пре просветили: слушательи га држе за Пророка, а онъ лихоимствує съ єзгромъ мудрости велики Мужева. Онай пакъ, кои мудрость себи ніе прибавіо, ако ништа, баремъ некъ се труди и тако тежи, да га ова устопце прати.

Разумъ и добра воля.

Сва славна и истинито срећна предпріятія свршуюсе чрезъ соединенѣ разума и добре волѣ. Добаръ разумъ спаренъ са зломъ вољомъ чине бракъ страшпломъ, изъ когъ се саме наказе раћаю. Злобна воля є правый отровъ говечіегъ живота, и у толико убиточнія быва, ако се съ разумомъ подупире.

ЖЕРТВА ЉУБАВИ.

(съ нѣмачкогъ)

Госпоће мысле, да само оне могу страстно любити, али и мужка срца често не маню любавь осећаю. Исторія свію земаля довольне намъ о томъ примѣре дае. Само ћемо єданъ да наведемо.

У селу Волтери код Флоренца одъ дужегъ времена живіо є Луиги, наймлађій сынъ богатогъ земљедѣлца, кои є изредынымъ свойствама своегъ срца и редкомъ лѣпотомъ одликовао се. У єдной близу села лежећой кућици живила є нѣка стара госпоја съ младомъ дѣвойкомъ, кое су сасвимъ усамлѣне быле, и само су недельомъ у цркви на служби дале се видити. Луиги се залюби у младу дѣвойку Терезину, наскоро се и она у нѣга залюби, и онъ дозна, да стара госпоја ніе нѣна мати. Єданпутъ у недељу невиди Луиги свою милу у цркви, и таки похити іой у обиталиште, гди на велику свою жалость разумѣ, да є са съ бабомъ пре єдногъ дана хитно одпутовала, безъ да є казала куда. Луиги бадава више недеља на писмо љубезнице своє очекиваше, и найпосле остави мѣсто, у комъ га є свакій предметъ на Терезину опоминяо. Поће у Ливорно, и у Цариградъ, после и у свету землю. Тако су му три године прошле, али туга за љубезномъ ніе га оставила. — Найпосле вратисе у Ливорно, да у воену службу стане. — Терезина є была роћена кћи богатогъ Француза, кои ю є изъ особиты узрока морао потайно у Италіи воспитат' дати. Предъ смрть изчезну му ови узроци, и зато свою кћерь натрагъ позове, да іой већу часть имања преда. — Чимъ є умро, спреми се Терезина на путъ у Волтеру, да се къ своемъ любезномъ врати; ал' съ дубокомъ жалосћу дозна, да є Луиги одатле отишо. Свакогъ є пролећа долазила у Волтеру, и найзнатніе є просіоце одъ себе одбіяла, само да бы удалћеномъ любезнику своемъ вѣрна остала. Єдномъ у Флоренци, кадъ є хтѣла у княжеву палату да иде, незнамъ коимъ се случаемъ нѣна кола мало задраже, у то исто време доће стража, да заповѣсть прими. — Терезина смотри войника, — то є быо Луиги. Премда є нѣна радость неописана была, опетъ умела є свой жарь умирити. После своегъ повратка одма наложи адвокату, да за реченогъ войника разпыта, слободу му одкупи, и таки га у нѣну палату доведе. Луиги є за своимъ вођомъ нѣмо ишо до собе Терезинине, коя не могући више свою радость крити, на сућрѣтъ му полети и рекне: „Луиги, я самъ твоя любезна, коя самъ дошла, да сасвимъ твоя будемъ.“ Ово є было срцу Луигиновомъ за єданъ махъ премного; храбро є онъ свою дуготрајућу несрећу сносіо, али срећу ніе. — Нѣгова є радость у самымъ топовима изражаваласе; нѣгово є лице ужасный смѣхъ искривіо; онъ добіе конвулзію, и разумъ, кой є одъ превелике радости изгубіо, никадъ више недобы.

ПОЛУ ИЗУМЉНЪ.

Богатарацъ нѣкій изъ Мексіке бише высокоуміємъ у толикой мѣри зараженъ, да є предния горня и доља четири зуба извадити,

и на мѣсто ньи діаманске у салити дао, да съ тимъ свое неизмѣрно сокровиште, а луду паметь познати даде.

Іоанъ Гавриловићъ.

О КРЕДИТУ.

съ нѣмачкога одъ Д. В. Н.

Користь кредита за свакога трговца показуесе, што га у станѣ поставля, да онъ и при оскудости у новцу, кадъ бы му иначе трговина престати морала, съ туѣимъ иманѣмъ свое пристойнымъ и допуштенымъ начиномъ увеличати може.

Основъ кредита емнѣніе и увѣренѣ извѣстне наплате, коя се или на дужнику, или на емцу оснива, да ће у свое време платити.

Обозривость у призрѣнію кредита у свакой трговини треба да се оснива:

Прво, да себи кредитъ задобыемо.

Друго, да се постарамо задобыеный задржати, и

Трећe да истый увеличамо, єръ предпріятія у смотренію новчане нужде и вѣка быти могу.

Онай ће себи тежко кредитъ задобыти, кои никаквогъ недвижимогъ имања нема, или чія су добра дугомъ обтерећена, на коя бы се кредитори основати могли. Зато дакле съ капиталомъ, съ коимъ радимо, треба да скончамо свагда способность, прилѣжаніе, обозривость у предпріятіяма, и умѣреный начинъ живлѣня; єръ се найбольій и найвећій капиталъ збогъ неспособности, збогъ небреженія, збогъ лакомыслія, и неумѣренымъ начиномъ живлѣня разтопити мора, и найболя предпріятія могу несрећно испасти.

Найглавніе у призрѣнію капитала састоисе у способности цѣли и времена куповани, и да знамо са мѣницама, као съ готовымъ новцемъ дугъ исплатити, т. є. да повѣренѣ при куповању и своима мѣницама важность придобыемо. Слѣдователно да држимо рѣчь, да ћемо издане одъ насъ мѣнице точно и на опредѣлѣно време съ готовымъ новцемъ промѣнити.

Подъ садржанѣмъ кредита разумѣвасе, да ћемо се постарати, да истый никадъ, и ни на кратко време неизгубимо, єръ єданъ єдиный погрѣшный коракъ може повѣрењу на свагда шкодити, ма да смо се више година у разныхъ приликама истога достойнима показали. Найпоглавитіе, што при садржаню кредита примѣтити имамо, састоисе у уредности радње и у познању сила: прво, што бы радня пропала како забуна влада, а друго, да се превеликогъ предпріятія кое бы силе наше превазшло, нелаћамо, да небы збогъ новчане оскудости у радньи кредиту наудили.

Далѣ и то примѣтити треба: да се у куповању нелакомимо и одъ кредита таквогъ употребљѣнія да нечинимо, што бы наше иманѣ у случаю губитка превазшло. Особито се валя чувати, да не рекну люди, да се у радньи разпинѣмо, и да смо више предузели, него што съ добрымъ успѣхомъ по пристойности и познатомъ нашемъ реду учинити можемо, єръ съ тимъ пати кредитъ и повѣренѣ страда. Сви добри и вѣшти трговци пазе на купованѣ, и на продаю, и добро мотре, єдали се то по правымъ основима чини. Они примѣчаваю нашу шпекулацію по робама, коє су великой промѣни изложене, єдали є такова добро измышлѣна и предузета. На овай начинъ добываемо на трговномъ мѣсту име и повѣренѣ. Па да бы смо нашу радню у трговини разпространили, по правилама шпекулације нужно є, да нетражимо при свакой роби великогъ добытка, но съ малымъ добыткомъ поредъ великогъ количества продае да се задовольимо.

У обште кредитори валя да пазе, коме повѣренѣ свое покланяю, и да никоме више некредитираю, него што му по добро познатымъ нѣговымъ обстоятелствама повѣрити могу. А свакій, кой кредитъ задржати или

га умножити жели, да точность у плаћању и уредность у наблюдаваню термина свагда предъ очима има.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Проговоръ на одговоръ Гдину У. *)

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem! Ест!— башъ тако е нашњосе нѣкій Г. А. Кашетановићъ у Србскомъ Листу Народномъ изброити рѣчи Г. У.,**) у жељи да се покаже између оны, кои бране господство црквено-славенски рѣчи у нашемъ србскомъ литерарномъ езику, тражећи по примѣру гдѣкои старовиля у мѣну нѣкаковъ деликатесъ и скропно изображенѣ, кое намъ нитко никадъ одкрити неће, осимъ (како многи погађаю) прибличаванић къ руской литератури. Истинабогъ Г. Кашетановићъ упућуе на дѣла нашегъ поете Мушицкога и осталы списателя, како мовећи тако и старіегъ времена, кои се таковымъ дичнымъ —као што онъ вели— цвѣтовима красе. Аа на то му се лясно одговара: мы добро знамо, да е Мушицкому, као мужу црквеномъ, езикъ се славенскій одъ младости у мозакъ укопао био, кои е, наравно и противъ свое волѣ (као што Шафарикъ вели), морао са србскимъ мѣшати, у мысли да ће се спакій читатель у нѣговомъ стаю находити. Што се пакъ други списатели тиче, они већиномъ у рѣчма траже макиљење и уресъ штила, умѣтвуюћи, да ако што нашиху простымъ нарѣчіемъ, да ће ій ученый свѣтъ за просте држати, особито пакъ надала ійзъ е на паметь свакидашня попара, кою е т. Вукъ сркати море. Ето узрока!... Кога дакле да слѣдуемо? два, три, и више интересираты списателя, или што намъ здравый разумъ заповѣда? Не тако братко! не, мы смо нашъ милый простый народъ изъ мркле таме избавити предузели трудомъ и жертвомъ големомъ. Мы нишимо онако, како намъ иста наравъ заповѣда, а не verbis quam exquisitissimis, него quam usitatissimis, да насъ и прикутна бака разумѣ.... Желіо бы свакомъ Филеславу, да бы се мого поставити у моя мнѣне доба, кадъ самъ се са србскимъ производима забавлати почео: колико самъ путій главу разбіо, кадъ самъ у средъ слидости читаня књигу бацити морао, докъ небы (у недостатку рѣчника), сртавши, штоно рѣчь, одъ немила до недрага, значећи рѣчи оне изнутао, у коіой господа наша украшаю слога своіъ траже. Тако я мени као Србину было; а како тудіну быти мора? Онай бы покрай таке смѣше рѣчій море и таку смѣшу граматика и рѣчника имати, ако бы кою тобожъ србску књигу како треба разумѣти хотѣо. Па макаръ и то было: човекъ бы литерарный сву ту муку пригорѣо; али шта да чини сирома простакъ, кои бы радъ што мерзлаюга да научи, на неможе, єръ му смо, што бы могли блажешымъ майке рѣчима описати, коскакавымъ гордіевымъ чворовима завршуемо! — Но при свемъ томъ нитко здравога ума мыслимъ неможе ни рећи, да се я између оны являмъ, кои бы желили, да црквено-славенскомъ езику не буде ни трага. Ништа се, браћо, немораио бояти; остаће намъ то благо онди, гдѣ треба, учиће га и бранити онаи, на кога спада, и пристои му се. Я пакъ мисо мою родолюбцемъ ту изручуемъ: да докле годъ намъ могу чисте материѣ рѣчи служити, донде нетражимо помоћи у туђина: ако бы се пакъ што запело, те бы немогли изрећи онако, како се пристои, то некъ намъ служи црквено-славенскій као источникъ, изъ кога црпити нитко сметати неће! И тога ћу мнѣнія остати (окрѣпљенъ примѣромъ Сократа нашегъ неумрлога); па нека тко нѣва што му на уста изађе: я ћу нѣга благословити, и шутити, ако бы ми быти могло; а и сада бы то у мени почивало, да небяше ме она похвала ћутећи одобраюћи подбола на то, да Г. Кашетановића увѣримъ, да под oppis, qui tacet, consentiat! —

(конацъ слѣдуе)

б) Руске.

У Руской излази у вишекратнымъ свескама књига доносећа чертиже изъ народногъ живота подъ насловомъ: Наши списаные съ Натуры Русскими. Ово ништа друге ніе него подражаніе познатогъ дѣла: Les Francais peints par eux — ціѣнсе. Свеске у обзиру штампе богато израѣене, и са бакроресима и виньетама украшене, заиста умѣтности руской на честь служе.

Картиники Русскихъ нравовъ (Ст. Петрбургъ 1842) едну цѣлъ имаю съ горнимъ дѣломъ, и ошъ презазилазе та живымъ сарказтичнымъ хуморомъ; украси ошъ су скуноцѣлни, и наяснѣнія одневъ су живахна.

Одъ сто литераторонъ треба свеска ошъ ніе на свѣтъ изишла. И ово е такоѣер красно дѣло, у коемъ се оригинална сачинѣлія най-лакши данашнія списателя находе; а и съ нѣзовымъ образомъ украшено е. Онде само Марлинскій (Бестужевъ) изузимасе, будући му е слику цензура забранила. Познато е, да е онай несрећымъ нѣсникъ прву ролу при оклетничтву г. 1825 играо.

*) С. Н. Листъ бр. 32.

**) Скоротеча бр. 4.

Образи су весма красно израђени. Особито се одликује слика покојнога Адмирала Шишкова, Н. Куколника и Т. Булгарина.

Овај последњи недавно подъ насловомъ: Комары, рой первой, издао е мѣколико уедајући сатиричны састављка, кои су врло добро примљени, и свидаю међу оне производе, кои се многимъ поединимъ недопадаю, али публики свагда велико задовольство причињаваю.

(M. f. d. L. d. A.)

в) Ческе.

Красно књижество у Ческой садъ е слабо што вредногa показало. Осимъ чески забава изишле су у Пешти пѣсни одъ Л. Желла, скровно цвѣће, кое крозъ сваково славенско чувствованѣ сачинителя свою властиту цѣну добыля. — У Гичину изишле су „Kowalinky," пѣсни одъ Вачека; а Корженати издао е у Пожуну сатиричне пѣсми подъ насловомъ „Ohlasi." — Плодоносния е указала се наука. Павао Жіакъ издао е у Брну ческу граматику за Нѣмце, а Сменана огласіо е свою физику. Одъ Шемберонога историчногъ дѣла: Унадъ Моигола на Мораву изишло е друго издање, такођеръ и Шафарикового Славенскій Народописъ.*) — Ческу граматику за младежь издао е Циглеръ у Хрушѣму. — Одъ Каанина изишла е прва свезка различиты дѣла подъ насловомъ Westnjk. — (O. u. W.)

г) Польске.

Piosnki ludu Wielkopolskiego zebral i wydal J. J. Lipinski. czesc pierwsza. Poznan nakladem i w czcionnicy Nowej Ksiegarni. 1842. у 8-ки 216 стр.

Ово воће самородноги умышлани народногъ показуе намъ духъ и нарави и обычае польскога народа; показуе намъ прошасто време Поляка, и језикъ и изговоръ польскій. Зато хвала г. Липинскому на дару, съ тимъ већа, што е гдѣкоимъ нѣсмама и напѣве предностанио, а книзи два образа народне ношнѣ приключіо. Радостно очекивамо и 2 и 3 и 10 и т. д. свезку.

д) Мађарске.

Szozat a' sláv nyelv érdekében. Beszterczе-Bányan. Nyomatott Machold Fülöpp betüivel. У 8-ки 42 стран.

Ову књижицу поздрављамо као особито познаће у мађарской литературн. Своме е моту: „Ein muthiger Bekenner ist mehr werth, als jeder Renegat und Mameluk" добро одговорила. Неимењаный г. ауктороъ наповеда и горичe напређеность нѣкои претераны мађаризанта, и приносиве вредности славенскога језика, кои е у Угарской домаћій, и мѣкада господујући! —

*) ГГ. предбройници славенскогъ народописа, кои су кодъ учредничества Скоротече предплатили, имаюсе кодъ истога ради књига примити съ придавкомъ 20 кр. у сребру за porto.

е) Нѣмачке.

Der Sprachkampf in Siebenbürgen. Eine Beleuchtung des Woher und Wohin? Von Stephan Ludwig Roth, Doktor und Magister. Kronstadt, 1842. Druck und Verlag von Johann Gött. У 8-ки 75 страна,

Г. ауктороъ ненаходи никакве силе, да се у Ерделю мађарскій језикъ за пословный прими. Ако е стало, нека, до земаљскогъ језика, то вала узети влашкій, србо е овай у Ерделю језикъ земаљ и веће части народа; ердељскогъ пакъ језика нема, као ни угарскогъ. — За избеки досадну препоруку назначујемо овде садржай књиге: Vorwort. I. Vorwandt-Schwindsucht oder Russenfieber. II. Eine Absicht legt man doch jeder Handlung unter. III Die Unnöthigkeit der Magyarisirung und ihre Unvortheilhaftigkeit. IV. Die Sprachverwirrung oder der Thurm zu Babel. V. Die römisch-katholische Kirche. VI. Der Panslavismus, oder Walachen und Adel. VII. Magyaria, oder die Verdächtigung als erste Frucht der Magyarisirung. VIII. Gütlicher Ausweg und Schluss.

ДОМАЋЕ ВЬСТИ.

Родолюбини принесли на фонд школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Марко Симоновићъ 10 фр. Іованъ Поповићъ Бадулицкій 10 фр. Пано Адамовићъ 20 фр. Іованъ Ракославъ 100 фр. Василіе Игнатовићъ 20 фр. Василіе Миличъ 10 фр. Алекса Мирковићъ 20. фр.

Изъ Новогъ Бечеи 3 т. м. Вѣсть о смрти блаженогъ спомена родолюбивогъ Текелие Савве тромула е срца Бечейскогъ Общества. На свачіемъ лицу е могло се познати внутренѣ чувствованѣ, и тута, за изгубленымъ родолюбцемъ овымъ. За показати свою чувствителность, дало е благодарко общество ово не само у вашой, но и у римской цркви три дана звонити. Ове е држао парохъ нашъ г. Іоанъ Чокерлянъ, у содружеству два ма то позвана свештеника, торжественый парастосъ, гди е около стола, на комъ е колнио почивало, 24 свећа горело. Цриый постаментъ, на комъ трофъ покопника изображенъ бише, окружавали су свѣконости и ринде, напредъ крстъ цриый, и застава школска, С. Савки посвећена. Слово о добродѣтели и родолюбію говорію е напоменаный г. Парохъ нашъ, кое е све присутствујуће на плачъ и уздисанѣ

побудило. А за доказати, и къ већой ревности према србском роду посветити нарочите свое, записао е име незаборавнога Саве у црковну читулю, да се сваке недеље при богослуженію гласно спомиње. Ово е меценатъ србскій одъ насъ, и одъ свакога Србина заслужіо. Вѣчна му радость! —

Изъ Пачева 10 Окт. Кодъ насъ су овы дана после свршенога народнога собора были сви гг. Официри хрватски и славонски, народни депутати, са г. Стаматовићемъ, и два дана су пробавили. — Овде е настанио се г. Димитріе Радуловићъ, медицине докторъ, кои камбрава као практичный лѣкаръ искуство свое на користь овдашнѣгъ граѣанства обратити.

Изъ Сомбора. На последнѣмъ великомъ сиранщу бачке варошке предложена е была штатистика елементарны школа ове варошке, из кое е видилосе, да се 11.877 мужкогъ, и 7.386 женскогъ пола дѣце католичкогъ вѣрозакона — 579 м. 214 ж. православногъ — 2.576 м. 1.775 ж. евангелскогъ. — 1642 м. 1279 ж. калвинскогъ — и 59 м. 5. ж. юденскогъ у јавнымъ школама обучава. — На захтѣванѣ бориньске варошке, обшта се и строга потера учинила противъ арамбаше Милоша, кои е да бы жестоку тюбу избѣгао, по своѣ прилици у непреходне шуме ове варошке сакріосе, — али се іошъ никаквогъ трага о опасномъ овомъ пустахіи ніе нѣки могло. — Међу тимъ су страже за обшту сигурность свуда удвоене.

(Р. Т. В.)

Изъ Пеште 10 т. м. Одъ 6 т. м. до данасъ овуда е прошло у љѣкама ране за горњѣ предѣле: пшенице 5.400, ечма 24.950, зоби 10.000, репице 9.500, наполице 2.000 вагана.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Єданъ указъ одъ 20. Мая 18 лѣта опредѣлює сваковъ рускомъ официру, кои се своеволно за службу у Кавказъ ави, одма при полазу онамо плаћу за текућу цѣлу годину уручити, за време пакъ, кое онде пробави, двоструку плаћу давати, а при томъ и цѣлый путный трошкъ накнадити. Инакъ нопредъ свега овога пробитачногъ уреѣења мало се официра находи, кои бы то примили; єрбо сва одъ овудъ за официра проналазеће користь, нестои ни наимањѣ съ овомъ великомъ опасношћу и тежкомъ службомъ у Кавказу у савезу. Свака руска твердиня у земли Черкеза тако е саздана, да ioй наимањѣ една страна надъ рѣкомъ стои, у кою се, ако доста воде има, мѣколико топнични чунова пусти, съ коима се, као и едномъ нопредъ цѣле рѣке попученымъ шанцемъ твердиня одъ нападенія черкезкогъ чува. У предѣлима, где рѣке нема, потражиће ма наймањій потокъ, єрбо тамо войници за добыти воде или дрва изъ града се никуда удалити немогу, безъ да се съ Черкезима неботуку, и више момака неизгубе. Догоди се више путій, да Черкези около града текућу рѣку подкопаю, съ тимъ течай нѣзъ одъ града удале, и на другу страну окрену, и тако Русе за живљѣнѣ нуждна изъ далеча мѣста доносити приспиваю. Овакови су случаеви за Русе найнеугодији, єрбо изъ цѣле силе, кои се на такій путъ дигне, редко више одъ треће части натрагъ се врати: зато руски официри и увіраваю, да доста путій чаша воде съ чашомъ крви придобитисе мора. Да при овакомъ расположеніо савезъ између градова обрзати одвећъ тежко е, свакомъ нијѣстно быти може. Но то све іошъ ніе найвећа несрећа, съ коіомъ се рускa войска у овомъ предѣлу борити има, єрбо у свима, у долини лежећимъ мѣстима одвећъ нездравый зракъ вѣе, а онде царствуюћа грозница, коіой нити противостати, нити се одъ нѣ излечити може, войничку силу десеткуе. Фришкогъ меса скоро никада недобывано, а ако су кадгодъ и среѣни такова добыти, то прость војакъ съ њиме, будући е скупо, ранитисе и неможе. 1839 године, кадъ е савезъ између Себастополя и Керча за дуго време укинуть быо, скочила е цѣна жита на 68 рубльи. Будући да лѣкарства немаду, то лече грозницу сланомъ рыомъ. Ко ово добро посмотри, и коме е познато, шта значи се главу и болесћу борити се, тай се неће чудити, што Русъ съ толикомъ силомъ, и за толико година до данасъ іошъ у стању быо ніе Черкезе покорити.

☞ Учтиво умоляваюсе гг. предбройници Скоротече, кои іошъ платили нису, да бы новце пошиляти усрдствовали.

Цѣна ране у Пешти 9. Окт. Грошић. б. вр.

	наиболѣ	средић	лоше
Пшеница	165	152	145
Наполица	125	120	110
Рыжь	103	100	95
Єчамъ	85	83	80
Зобъ	65	63	60
Проя	56	—	—
Жукаша	—	—	—
Кукурузъ	100	96	92
Св. меса една фунт.	6		

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недељ, Четвртком на по табака съ обрзомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. поштi съ полгодишнѣмъ цѣкомъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Нро. 349.

У Будиму, Словима кр. Спечилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 15. Октоб. Число 31. 1842.

АНЂЕЛИЈИ г. 1839.

(полаг Мицкијевића)

Моја Анђелије на што расвра ова?
Зашто тежеш рјечма мојим жар подјелит,
Немогу ја душе у душу ти прелит?
Зашто се вјек трудим дробит ју на слова,
Која пре, него се срца, уха приме,
На устма охладне, и сирану од зиме?

„Љубим те, да љубим!“ стопут вичем тадар.
А ти се жалостиш и почињеш тиснат,
Што љубави своје нијесам кадар
Доста изговорит, изразит, изјеват;
Већ мртвилом бледим као лице роба,
Кој је готов платит сутра дуг од гроба.

Умориx већ уста таштим ушиљањем,
Сад оку да с твојим стопим њих устима:
Тако с' разговарам срца ударањем,
Разблудним уздиси, врућим цјеловима,
Тако разговарам сате, данке, лета —
Ћа до конца свјета, и по концу свјета.

Стако Враз.

НАРОДНО НОШИВО.

(съ образомъ бр. 1.)

Данашњемъ листу приключеный образъ представлаи простогъ Србина изъ Серба сербске компаније личногъ регимента, у његовой народной ношньи. На њему є гурина одъ мркозагаситогъ, а бревенеци (чакшире) одъ модрогъ домаћегъ сукна (чое), кое жене ткаю, крое и шію. Вечерма (прслукъ) одъ скерлета, извезена са црнымъ свиленымъ гайтаномъ, кои є на предњицима унакрсть ситно крозъ илике (коситерна путца) продѣвенъ, и купуесе у дуѣанима. У кожномъ поясу носи пиштолѣ, а на глави црвену кану, омотану са шареномъ марамомъ. На ногама има опанке одъ сирове коже, и црне са скерлетомъ обточене чарапе, а на њима бѣле, исто тако обточене назубке. Коса му є подугачка и разплетена. У руци држи начакъ.

Овако се носе и зими и лѣти, са врло маломъ разликомъ, сви лички имућни селяни, када на саямъ (вашаръ) или на путъ иду; а за свечаць имаю многи болѣ руво, кое, како ми звањични послови допусте, све обширно описати нећу пропустити. За сада пакъ само оволико нека доста буде, за удовольствіе благохотномъ позиву Скорочече, а ошъ више за раздражити и друге способніе люде, кои су више одъ мене докони, да бы се потрудили, ношньо народа нашегъ изъ своихъ предѣла, одъ стары и млады, сиромашны и богаты, градски и селянски людій, жена, дѣвоика и дѣце, како се они у зими и у лѣту, у радне дане и о свецимa носе, начертати, съ историчнымъ примѣчаніями подробно описати, и учредничтву Скорочече ради саобштеня миломъ роду нашемъ послати.

Никола Боровевићъ. *)

*) Хвала неописана свакогъ подражанія достойномъ родолюбцу г. Боровевићу, хвала и одъ насъ и одъ цѣлога рода Србославенскогъ, што є на позивъ нашъ ревностно одазвасе! Осимъ мѣта ошъ намъ є образъ личанке, кои ћемо скорымъ саобштити, послао другогъ му изземлякъ примѣрный Србинъ г. Андрићъ; кому такођеръ очита хвала! Надамосе, да ће врли

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЛЮДНОСТИ У СРЕДЊЕМЪ ВЪКУ.

(продужено)

Три найближа узрока произвела су конечни угашай Латинске учености на Европейскомъ западу т. е. нападенія варварскихъ народахъ на државе римскогъ царства, раздѣленіе нѣгово на западню и источну монархію, найпослѣ превелика оскудица папира, узрокована вишепоменимъ раздѣленіемъ римскогъ Государства и освоєніемъ Египта одъ Арапахъ, чимъ свако трговачко отношеніе европейскогъ запада съ истокомъ буде прекинуто, што велики недостатакъ Египетскогъ папира у Европи причини. — Да су варварска народоселенія у землѣ цесарства римскогъ умственой култури Христіанске Европе убиточна била, осимъ на хиляде порушенихъ градова и ученихъ заведеніяхъ, служи намъ очевиднимъ доказателствомъ и трагически конацъ славне Библіотеке Александрійске. — Раздѣленіе цесарства римскогъ на западню и источну имперію, прекине доякошнѣ тѣсно отношеніе Европейскогъ запада съ тада іошъ високопросвѣштеномъ Грецiомъ. Источници свакогъ човеческогъ знања Платонъ, Ксенофонтъ, Аристотелъ, Еуклидъ, немаюћи више читателяхъ, скоро на западу заборавесе, а съ њима и єзикъ оних безсмртних мужева, когъ благодатно вліяніе на културу Римлянахъ свѣдоче Цицерони, Орацій, Виргилій и множство иних славних списателяхъ, кои текъ савршенимъ познанством Еладскогъ єзика могоше вѣчиту славу придобити. — Прекомѣрна скупоћа источногъ папира на западу Европе, принуди Европейце съ почетка на пергаменту писати, коегъ рѣдкость и висока цѣна мало позднје усели смиреним' Монасима пагубу писао, класическа сачиненія найславнијихъ римскихъ списателяхъ съ перочницима брисати, и отудъ поставша праздна мѣста Псалмима Давидовимъ и Антифонима пунити, кое причини, да у цѣлой Француской, како што вели Г. Тирлъ, єдва си у оно време два подпуна рукописа Цицерона и Виргилија наћи могао!

До 768 године, кадъ се Карлъ Велики на престолъ попео, лежале су науке у томъ плачевномъ стању. Овай чрезвичайни мужъ почне о томъ настояти, да презрено и порушено латинско књижество на ново подигне, и стару му красоту и сяйность, кою є пріе своґъ упадка имало, поврати. Слушаюћи совѣте мудрогъ Алкуина, когъ є изъ Англіе къ себи позвао, оснуе на више мѣстахъ своґъ пространогъ царства многа учена духовна заведенія, и у Пазиру єдно свеучилиште, комъ є учене и просвѣштене люде изъ другихъ земаля великодушним' царским' наградама прибавити знао. Ова общеполезна уређенія, просвећуюћи мало по мало народе, и осниваюћи больма царства, тежила су да распростране посвудъ кругъ човеческихъ знанихъ. Но старанія Карла Великогъ не биху на сами Латински єзикъ ограничена. Онъ се трудіо и нове народне єзике усовершенствовати, скупляюћи свуда споменике народногъ стихотворства, єръ є сатимъ успавани духъ народни подићи мислію. У єдной ствари є само погрѣшіо, што се за класическо латинско књижество, подчинивши цѣло изображеніе ума и срца богословским' наукама, одвећъ мало старао. Любавь къ правим' наукама, коя се у твореродољубци и изъ други предѣла прекрасне Србославіе — изъ Бачке, Баната, Подунавля, Међумура, Срема, Славоніе, Хрватске, Далмаціе, Дубровника, Истріе, Корушке, Крајнске, Штирске, Србіе, Босне, Херцеговине, Црногоре и Бугарске — да ће нам, желимъ, родољубци изъ свію ове србославски предѣла образе народногъ ношива съ точнымъ описаніемъ пошиљати, да овай драгоцѣный адиљаръ миле народности наше, кои є већъ гдѣгдѣ губитисе почео, потомству вѣрно сачувамо. „Народно ношиво „говори еданъ земляхъ нашъ" ако се по себи и чини да є маленкость, есть потребито средство изображенія и опредѣлителио свойство народа!" О да хоће ове рѣчи коснутисе срца свакога Србославена, т. е. Србина, Хрвата, Словенца и Бугарина! У-

ніяма старихъ Гркахъ и Римлянахъ огледа, бише іошъ непозната столѣтію, когъ є наслѣдіе Варварство било. Єръ како би слаба сочиненія нѣкихъ смиренихъ Монахахъ, коя биху тадъ образци чистогъ вкуса и стила, већу цѣну надъ класическимъ римскимъ аукторима имати могла? Ми налазимо дакле у Карловимъ книжевнимъ уредбама само пупакъ одъ оногъ позднiегъ умственогъ развитка, кои є савъ готово свѣтъ новой Европи подчинио.

(конацъ слѣдує.)

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Не буди єднострукъ у твои планови и послования начини.

Разностручность наши планова и у послованю начина врло є добра, особито за наше непріятелъ и завистнике обманути. Єрбо кадъ они єдноличность наши намѣрења и наредбе примѣте, предваре насъ и наше предузимањ пониште. Лако є ону птицу убити, коя правно као стрела лети, али є ону тежко, коя кривудаво лети, и у летењу завіясе садъ на єдну задъ на другу страну. Међутимъ благоразуманъ мужъ нетреба свагда да се претвара, єрбо бы га наскоро извыкли, и знали, да му не треба вѣровати. Злоба людій свагда насъ на оку држи; и треба разума за обиђи ньове заметне мреже. Лукавъ карташъ никадъ ону карту неиште, кою противникъ му чека, и іошть манѣ ону, кою овай жели.

Природне наклоности и ови употребленѣ.

Безъ природне наклоности и среће ревности и старања нитко се не диже у высъ, нити напредуе, а овы заедность изображава и прави човека великимъ. Човекъ малый, и средњ руке дарова и способностій, кои є умешанъ и окретанъ далѣ доље и дотера, него высоки и изредны дарова човекъ безъ вештине и досетльивости. Честь є текъ награда напрезања свои сила; а што човекъ безъ овогъ, текъ по природи учинити може и чини, неуважавасе толико. Некимъ людма текъ да є ревность, пакъ бы до высокогъ степена чести допрли. Гдикои волу да ій у вышнимъ достоинствама за средовне држимо, него у маньимъ да се одликую; ово бы се некимъ не неблагородньимъ поносомъ извинити могло. Но онима се не може опростити, кадъ они у каквомъ незнатномъ стању вештину свою волу показати, неголи у важніемъ каквомъ блистати.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Лондонъ 4 Октомбра 1842.

Очаинія у трговини ране овде, и по осталымъ морскимъ пристаништама, непрестаю вредительно дѣиствовати на трговачкій и финанціалный кредитъ. Многи банкроти, кои су се последнои десетъ дана появили, породили су слутню, да ће можда іошъ више како ондашніи, тако и страны ране шпекуланта, у смотрењу плаћања, своя вѣроломства явно изнесити. — Овога пакъ слѣдство быће поравнањ по 30 — 50 %. — Дѣиства овы несрећны послова и радња могу дакле дуже времена трајати, али будући да се ова зла појављія текъ на єдну струку трговине односе, то можемо се надати, да ће садашњ убиточно втеченіе на кредитъ и на мњење публично скорымъ утамањитисе, или барезъ умалити. — У смотрењу вредности новца, ніе се особита промѣна показала. Енглеска банка ніе давно толико много злата и сребра имала. Интересъ годашніи, прилаковъ епкомпта векслій, рачунасе по 3½ — 4½ %. — Повторитисе мора међутимъ да су се небросни терети страше ране ове године увелли, т. є. три милiона четвртій у вредности до 70 милiона фор. ср. Ово обстоятелство, скончано са домаћомъ богатомъ жетвомъ, побило є цѣну хлѣба скоро у пола. Осимъ тога дотерано є последня три мѣсеца до 50.000 комада рогате марве изъ Њемачке и Аустріе, кроъ ніта се ново сареснованіе (Consistenz), наравно на користь публике, установлява; — изъ сіверне Америке унозисе већъ гомилама усолѣно и суво месо. Ово су слѣдства мудры уредба правительства, почемъ є армідія на предречене предмете са 20 — 30 % спуштена. Поредъ ове и друге су ствари за преиантаіе у вредности пале, и тако дакле може се управо казати, да ће ниште и спромашніи классе народъ, кроъ цѣлу текућу годину, са најмањ 30 — 40 % ніетиніе живити, него последня година, увеліи одъ 1836 лѣта! Успѣхъ и плодъ ове благи промѣна мора се скорань појавити,

нак'ъ онда на све струке домаће индустріе благодатно втеченіе имати, али при свему остае іошъ подъ сумньомъ: дал' ће се кроз то оне године важна рѣшенія обнародити! — У окружіима е, гди се већа часть фабрика налази, очекиваласе у ово доба већа дѣятелмость, ербо се ништа нечуе о далѣмъ раздору и неспоразумѣнію између фабриканта и њиних посленика; ниче се међу тимъ послуе него прошасты шестъ мѣсецій, но опетъ слабіе, него што сио се надали. — Важни су за трговину гласови дошли овы дана изъ Сербіе, почемъ извѣстность рађаю, да ће у той обновљёной, богатой, юнічкой држави досадашня злоупотребленія, и монополъ укинутисе, бацаюћи бистрый погледъ на рѣдкій, постоянный и дичный характеръ Уставохранителя. —

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родолюбиви принесіи на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се

у готовомъ новцу б. вр.

Софіа Крагоевићъ 20. фр. Данило Іосифовићъ 10 фр. Андрія Цуцако 20 фр. Ђорђе Крстићъ 10 фр. Сара Кировићъ 20 фр. Тома Панићъ 20 фр. Іованъ Марииковића 10 фр.

Изъ Сомбора 5 т. м. (магистратуалнa рештаурація.) За Бирова изабрани е: Коњовићъ; за сенаторе: Никола Леовићъ, бывшій Ексекторъ, Георгій Петровићъ, бывшій Великій Фишкалъ, Албертъ Хауке, бывшій Виценотарій, Лука Стоячко и Трифунъ Атанацковићъ, Адвокати; за Биргермайстора: Албертъ Хауке; за Кинетана: Трифунъ Атанацковићъ; за Ексектора: Стефанъ Лалошевићъ; за Перцептора: Георгій Бирвалскій; за кассе Адіюнкта: Никола Лугумерскій, за Вицекамераша: Игнятій Хауке; за Великог Фишкала: Кашиаръ Коривъ; за Виценотарія: Никола Михаиловићъ; за Формундра: Францъ Туммеръ.

Изъ Пеште 13 т. м. Синокъ нас е посѣтила киша, кои е громлявину и муњѣ собомъ донела; шта више — громъ е ударіо у єдну кућу у илской улици, кои е до полака изгорѣла.

Изъ Пеште 14 т. м. Одъ 10 т. м. до данасъ овуда е прошло у Аиаиса ране за горњій предѣле: пшенице 38.500, ечма 3.000, зоби 29.800, ренице 6.000, кукулице — вагана.

СМѢСИЦЕ.

Несрећна година 1842.

Повѣсть свію времена ни єдну годину нема, кои е кроз толике грдне несрећне догађае до тако жалостне славности дошла, као година 1842. Несрећа нагло корача, и као што видимо по цѣлой земли! У балтиморскомъ пристаништу оде пароброд са 150 путника у врак'ъ; Хазбургъ паде у прах и пепео; у него време најоше 80 людій на верзаилскомъ гвозденомъ путу напужасиио смрть — у истый данъ читаве вароши у Св. Доминку земльотресъ разори; Штайеръ у Австрій прогутала е ватра, и 100 онесрећены фамилія остаде безъ куће и кућишта. Угарска и баварска села и вароши сток у пламену, као да чемерный душманъ на њи ватру баца. У Шлайцу свали се ћошакъ одъ театра, и потуче до 30 людій, кои се у найвећемъ смѣху весело забављаху. У долињих Шайербаху у Бадену двѣ госпое и троє дѣце ману гробъ у пламену. При не многимъ бурама силу е людій подъ дрвама громъ погубіо. — Модена, Луговъ, Нидерайзенхаузенъ, Ротдорфъ, Пожега, Светомиикъ, Виссербилигъ, Елфуртъ, Масмиистеръ и Казакъ итд. леже у пепелу — Племенный Краљевъ сынъ расцопа си главу у шетиои и умре. — И све то скупа — за два мѣсеца! Тко на ово узданую не бы: „И несрећа корача нагло.?“

ДНЕВНИЧНЫЙ КУКОЛЬ.

У 35 брою Пфенигсмагацина, тако названогъ Србскогъ Народногъ Листа, одъ 11 Окт. (!!!???) т. г., на стр. 275 находисе єдавъ, и насъ тицаюћій се чланакъ одъ неизвѣстногъ деліе мѣкогъ г. Наода, подъ наслововъ: „Седиа руга у крај пута, па се свакомъ ругала, а ньой свакій“ (sic). Осимъ наведенога наслова, нѣколико примѣчанія и подписа, у нѣму има 250 линія: писмена су прилична, штампа не найболя, мысли comme il faut, изрази bon — жалибоже напира. Коме непада на умъ она нѣмачка пословица: Gegen Thorheit gibt es kein Mittel?! — У.

ПОПРАВКА.

У последнѣмъ брою Скоротече подкрале су се погрѣшке слѣдеће: на стр. 188 у петой линіи имсти изъ Сомбора после „379 м. 214 ж.“ додати треба „уніатскогъ — 2776 м. 454 ж.“ — У првой линіи рубрике „Путъ по свѣту“ мѣсто „18“ читати треба „1838.“

Листъ овай налази два пута у седмици, свакогъ Четвртка и Недељ, Четвртком на по табака съ образомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. поштиг съ полугодишньомъ цѣномъ за извапске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 18. Октоб. Число 32. 1842.

МОЋ НАРАВИ.

од П. Стијића.

Умиљено тебе пјевам
О нарави, злато вјечно!
Врх земаљах ољубленим
Надгледаваш оком срећно.

Изнова ми, тебе молим,
Милне твоје круне сјајност,
Коју вјеком бришно мотрим
Вјековиту ону сталност!

Лав куд креће, — гдје се бави,
Увијек њега с једне ћуди
Прати углед све нарави,
Ка му приснје без све нади.

Ластавице ко у тамној
Доби праве своја гњезда:
Зар то није у наравној
Њиној моћи стална звијезда?

Славуј милој у шумици
Ори пјесни већ од рана:
Та му бјеше породници
Нарав, и свим његовим дама.

Гледај рибе по рјекама
Како једна њим је намјер,
Свака плови по водама,
Стара младој даје примјер.

Ах, мила си и честита,
О нарави круно златна!
Твоја сласт је вјековита,
Није нико сјенка мокна.

Зар је изрод могућ' наћи
У човечјем милом кругу?
Ткогод зноже зар задати
О Славіо! теби тугу?

О том нећу ја говорит',
Бог нек круни добра твоја!
Слогу само треба водит'!
То је њежна жудба моја!

ПРОТИВОМЊЊІЄ

на мнѣніе о Србско-народнымъ школама у Хорватской, обнародјено у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ Ш.*)

Прекрасно є то, и за србскій родъ весма полезно, и небудително мнѣніе, о заведенію Србско-народны школа, о дѣтинскомъ обучаванію, а сувыше о описаноме начину, по коме бы требало уредити, и одржавати речене школе! Заиста многокорыстно опоминанѣ, за кое Гд. С. одъ Ш., као найскренѣемъ родолюбцу, похвала и достойно почитаніе отдаєсе!

Али само на она доказывања треба одговорити, у коима се Гд. С. одъ Ш. явно изражава, да у Хорватской (неспоминѣмъ Славоніе) на срамоту цѣлогъ рода Србскогъ школа нема, кадъ каже:

I. Ако є єдна школа на 30 парохіа, и то жалостна.

II. Да дѣчица Србска неимаюћи свои школа тераюсе силомъ у школе римокатоличке, и тамо се уче латинскимъ словима читати, и писати.

III. Да є свему томе причина, што Србльи у Хорватской нису досадъ имали валяны управителя, ни коловоћа!

*) На ово бы іошъ нрло одговорено было, да ни є Новосадскій Календаръ раніе у руке досшо.

Незнамъ, ёдали у име те оскудост школске Гд. С. одъ Ш. приброява ко Хорватской и нашу Епархію Карлштадску? А наравно да приброява, кадъ каже да нема тко нашемъ пароху, ни Господи помилуй одговорити. Е, када є тако, то се дакле истый Гд. С. одъ Ш. учтиво моли, нека има доброту опростити за такова доказивања. Њга є можда ветко о овой ствари неправо извѣстіо, кадъ овако противъ явне истине говори. Та я се тѣшимъ, да бы свакій милый братъ Срблинъ — кои є воле о томъ пропытивао — воистину овай повольный одговоръ добыо: да у Епархіи Карлштадской има выше Србско-народны школа, него што се мысли, и говори подъ числомъ I., да нема ванъ ёдна школа на 30. пароxіа, и то жалостна!

Овымъ поводомъ желимъ я као Хорватскій Срблинъ, и Богоспасаеме Епархіе Карлштадске Свештеникъ, станѣ Србско-народны школа исте Епархіе предрагомъ мени роду Србскомъ на знанѣ дати, да бы како тымъ могао снимити, невино нанесеный нама Хорватскимъ Срблыма укоръ и срамоту.

Будући очевидный свѣдокъ, и Діакономъ учитель л. 1831. у новозаведеной Србско-народной Слабинской школи, у Протопресвитерату Костайничкоме, свакоме исповѣдити могу, да є заведеніе исты школа у нашой Епархіи іошъ у лѣту 1828. почетакъ свой имало. Почетникъ и особитый ревнитель реченоґ заведенія школскоґ быо є блаженопочивший Архіерей Лукіанъ, кои топлећи се у рѣчма: „Общенародное Епархійское благо,“ и срдечно тежећи за народнымъ просвѣщеніемъ, сваке є начине искушавао, како бы то у дѣло привео. Слѣдователно као Архімандрітъ и Администраторъ наше Епархіе заведе о собственомъ трошку ёдну школу у Плашкомъ, названу одъ њга: Централное училище. Ову школу составляли су одъ све Епархіе изабраны ученицы нѣмецки школа, посѣћиваюћи ій она два мѣсеца почиваня. И самъ самъ ёдне єсени Централиста быо. За ово време училосе читанѣ и писанѣ Славено-Србско, црковно пѣніе, читанѣ Апостола и напаметъ катіхісіса. Централни ученика броялосе кадъ и кадъ и до 50. Ови су названи были шедатори, кои, вратившисе дома, морали су по даноме ньима налогу, Србске ученике нѣмецки школа, свему ономе обучавати, што су сами у централной школи учили. — А и ово мимогредъ да напомеменъ:

1) Блаженопочивший Лукіанъ быо є првый Архіерей у нашой Епархіи Карлштадской, кога налогомъ Србски су ученицы нѣмецки школа, на молитви у почетку и свршетку науке своимъ крстомъ крститисе почели; и у мѣсто досадъ склопљенима, то су послѣ прекрштенымъ рукама (по нашему обычаю) тайно „Отче нашъ“ и „Богородице дѣво“ говорили, докъ бы римокатолички ученицы, те исте молитве на нѣмецкомъ єзику гласно очитали. Такова уредба кодъ насъ свеђнако траје.

2) Овъ є быо првый Архіерей, кога уреженіемъ Катіхети су Катіхумене свое, осимъ преподаваеме ньима хрістіанске науке, и Катіхісіса, іошъ читаню и писаню Славено-Србскомъ учити почели.*) И толикій є красный успѣхъ у овомъ предпріятію учињенъ, да и данъ данашный рукописи Славено-Србски (краснописаніе) скупа съ нѣмецкима, свакоґ явноґ испыта на столу предложени, на радость и утѣху нашу, читаюсе и прегледаю како одъ школске директіе, тако и одъ све, тамо присутствующе господе.

3) У нашой Епархіи, іошъ пре постаня елементарны србски школа, уведена є была (а данасъ продужаваше) одъ духовны управителя и ова уредба: да се мужка и женска

*) Имасе знати, да до оноґ времена наши Србски ученицы, навластито селяни, непознаваюћи слова своґ матерњеґ єзика, морали су задаваный имъ урокъ катіхісіса, помоћу другога, латинскимъ словима преписивати, и тако учити!!

дѣца, коя никакву школу непосѣштаваю, сваке Неделѣ и праздника кодъ пароxіалне цркве имаю Богомолење и Xрістіанскоі науцы обучавати, и то одъ капелана, или одъ самогъ ньіова пароха.

Вратимосе сдъ на предметъ. Предречено Централно Заведење тако є траіало три есени, єдну за другомъ. Оно є имало престати, но да съ напреднімъ послѣдкомъ, и болъмъ успѣхомъ процвѣта. Друге важніе идее родиле су се быле у реченомъ блаженопочившемъ великомъ мужу. Особито поводомъ изданы указа (рескрипта) Ньіовогъ Імператорскогъ Величества, начне онъ неутрудимо планирати, како бы се у нѣговой Діецези по пароxіяма Србско-народне школе завеле, и найлакшимъ начіномъ учітельи плаћали? Основавши чертежъ (планъ), замоли высоку Ц. Кр. Загребачку Генерал-Команду, да бы му у овомъ послу одъ стране милитарске на руку шла. А подручнымъ Протопресвитерима и Пароснма наложи, и као драгоцѣность препоручи: да свакояко настое пароxіане свое духовнымъ совѣтомъ приволѣти, ко заведенію овы школа, додаюћи, да се люди неплаше: учітельи ће се лакше плаћати, нег' што они себи воображаваю. На овай начінъ почну се Србско-народне школе у име Божіе и кодъ насъ заводити. За олакшати накъ народу, препоручи граждавскимъ обществама свое Епархіе за прибавленіе и даваніе буквара, одъ кои є свако по нешто драговольно приложило; али Карлштадско родолюбиво Србско Общество, покловило є на овдашнѣ народнѣ школе 1000 буквареова.

(продужиће се)

ОБШТИ ПРЕГЛЕДЪ ЕВРОПЕЙСКЕ УЉУДНОСТИ У СРЕДЊЕМЪ ВѢКУ.

(конакъ)

Текъ много поздніе духъ, коимъ крстоносіи буду предузета, пробуди силу воображенія на европейскомъ западу, — кадъ познанство востока уведе у поезію чаровне образе южніхъ вѣштицахъ и фантазію, коя є пріе тога христіанскоі Европи била непозната, а у народу до тада у глупомъ суевѣрію и невѣжеству као успаваномъ уліе духъ слободніегъ мишленя, храбрости и мужества. Дѣла Годфрида Бульона, коя су крстоносци съ одушевленіемъ пѣвали, то найболѣ свѣдоче. Пребиваньѣ крстоносаца на истоку почне рађати у ньима нове потребе, кое све то више стану умножаватисе, што су већа била ньина открітія на истоку. Тимъ є култура међу христіанскимъ народима яко напредовала. Народи ови због узаимніхъ потребахъ, кое сами задовольни нису могли, ступе у ближа измеђ себе отношенія, а одъ туда се роди, да они осѣте потребу дружевногъ живота, да ніихови обичаи одступе мало по мало одъ суровства, и да ньихова стихотворенія, изъ коихъ се књижество новихъ народахъ у оно доба єдинствено састояла, прешавши границе своіхъ отечественихъ предѣлахъ, буду многоструко међу собомъ смѣшана. У XIV столѣтію учили су већъ Петрарка, Боккачіо и Аріосто стихотворни єзикъ провенцалскихъ трубадурахъ, чрезъ кой су доціе, преносѣи драгести нѣговихъ стихотвореніяхъ у своя сочиненія, італіанско подигли књижество. Представленія позориштна іошъ при концу XIII. столѣтія почну се у Европи уводити, и то найпріе у Енглеской, у кое време одпрлике и сколастическа филозофіа и Богословія почетакъ свой добіе. Мало време послѣ 1360 године Леонтій Пилатъ, Гркъ изъ Калабріе, предавао є Грчки єзикъ у Флоренціи, толкуюћи съ катедре Омирову Иліаду. Онъ є први Омира съ грчкогъ на латински єзикъ превео.

Крозъ то време црква римска штедротомъ франкопскихъ краляхъ добіе простра на притяжанія, и ступи у тѣшня отношенія съ граћанскимъ садружествомъ, за то нужду почувствује, да свою конституцію или уставъ, и отношенія своя къ миряномъ уреди. То є почетакъ црковногъ или каноническогъ права, кое се до 1107 изъ разасутихъ праз-

лахъ безъ икакве међусобне свезе састояло, докъ около речене године Грацианъ нѣки Монахъ Бургундски подъ Папомъ Евгеніемъ трећимъ ове различне неједнаке комаде у єданъ законикъ састави, познатъ подъ именомъ Decretum Gratiani. Садржи изводе изъ саборнихъ канонахъ, изъ књигахъ грчкихъ и римскихъ Св. Отаца, уставахъ папинихъ, и изъ нѣкихъ законахъ римскихъ Императорахъ. Послѣ Граціана многи Папе уредили су особна забрания законахъ, и све те части скупа составляю Corpus Canonicum.

Крстоносія исто су и на художества благодатно вліяніе имала. Ова су до XIII ст. конечно пренебрегнута лежала, и одъ те епохе почну се примѣтно дизати, и къ то већемъ совршенству ступати. Одъ тада учине Европейци многа откритія; изнађу баруть (Бертолдъ Шварцъ нѣмачки монахъ живши около 1350), хартію одъ крпахъ, какову одъ 1300 употребляваше, Нѣмцемъ такођеръ измишлѣну, компасъ, увеличително стакло, сате, књигопечатню (прва књига штампана Латински Псалми 1457), малерай съ улѣмъ, мѣдорезанѣ и т. д. Мѣнице (камбіали) и банке (Leihbanken) имаду такођеръ почетакъ свой у томъ временомъ просторy, при концу кога згодесе узто два чрезвичайна приключенія, отворисе спрѣчь путь довда непознати около Африке у источну Индію (1497—1499) Васко de Tama Португизцемъ, и Америка (1493) Колумбомъ. — Вообште ово време можемо сматрати као почетакъ садашнѣгъ образованія и улюдности у Европи, премда би заслуге нѣгове у томъ погледу биле много веће, да се одъ оковахъ феудалне системе и Іерархіе могло ослободити, или поне вліяніе њино на духъ народа ограничати. Ова два уређенія — феудализмъ и Іерархіа — ако имъ се нѣке заслуге и немогу отрећи, много су развитку и распространенію праве културе међу народима на путу стояла. Феудални системъ подраньивао є невѣжество, анархію, суровость наравахъ и порокъ сваки; неограничена пакъ Іерархіа, осимъ што є суевѣрію била наклоњена, препятствовала є много, да се право душевно образованіе савршено утемельити могло.

Докъ су се све те промѣне на Западу Европе догађале, грчко књижество ние оне несреће претрпило, кое су латиньску ученость упропастиле, премда є и оно крозъ то време одъ своєъ пређашнѣгъ савршенства доста изгубило било. Науке богословске подигнусе у Грецији на найвећи степенъ совршенства; духовно краснорѣчіе ступи на мѣсто мирске рѣчитости, и црковни витіе (види горе) помраче славу язическихъ филозофахъ. Но мѣсто филозофіе Платона и Питагоре увучесе у школе и међу списателѣ филозофіа сколастическе, основана на филозофіи Аристотела, коя прави таланть у љубительма науке удуши, друго неоставляюћи до варваюћу духа ученость. Између безбройногъ множства списателяхъ свакогъ рода грамматикахъ, лексикографахъ, историкахъ и толкователяхъ, кои су одъ III—XV столѣтія грчко књижество обогатили,*) заслужую особитогъ спомена Фонтій Патріархъ и Евстахій люди обширногъ знања и дубоке критике.

Падење грчкогъ царства догодилосе међу маловажнимъ богословскимъ распрама и владѣніемъ слабихъ Императорахъ. Послѣ освоења Цариграда (1493) Мухамедомъ II. многи учени Грци прибѣгну у Италію, носећи собомъ драгоцѣне споменике грчкогъ књижества, кои би иначе у немиломъ грабежу и ватри на вѣки пропали. Њихово пришествіе на Европейски западъ много є къ обштемъ оживљенію умствене културе допринело.

ЗАДАТАКЪ

Србскомъ Филологу.**)

1. Може ли се место *щ* употребити *шт*? слѣдователно є ли *щ* излишно?

*) У рукопису они и дѣла имъ су поименце назначена. —

**) Кои бы хтео разрѣшити овай задатакъ, по-

2. Може ли се *щ* свуда у *ѣ* пл' *ит* променути?
3. Глаголи, кои излазе на *тати*, као: читати, какотати, облетати, шетати се, решетати, кои се окончаваю у настоећемъ времену на *тамъ*, а кои на *ѣмъ*?
4. Може ли се причастіе настоећегъ времена по прописаномъ одъ Г. Вука правилу одъ 3-егъ лица мн. ч. правити и то у свакомъ глаголу?
5. Може л' се свуда онако писати, као што се изговара, или не?

П. Никовићъ.

НАЧАЛА ЧОВЕКА ОДЪ СВЕТА.

Чувайсе, да се у слави не разгласишъ преко мере.

Они, кои се преко мере величаю, никадъ недостижу онай степенъ совршенства, кои су люди одъ ньи очекивали. Дѣйствителность никадъ недостиже умообразіе, и исто є тако тежко сва савршенства имати, као што є лако о ньима понятіе имати. Уображенѣ желю са собомъ води; ніе чудо, што представленя више о предметима разглашую, него што дѣйствително притежаваю. Ма како савршенства велика была, опетъ су свагда маня одъ понятя, кое мы себи о ньима правимо. Пакъ кадъ се човекъ у ожиданю превари, то све удавленѣ оладни; надежда свагда мимоиће истину. Благоразумный мужъ свагда гледи да предупреди случай и судбину, и таковогъ се правила држи, да уживанѣ дѣйствителности свагда вѣће буде, него што є захтевао и желіо. Никадъ ніе шкодльиво, да човекъ ожиданѣ о себи побуди, и себи важность предуготови, но то некъ тако буде, да до последа не останемо натрагъ, и да се подъ старость не покажемо маньи негъ што смо у младости были. Као што є ово свагда срамота за човека, тако є у противномъ случаю честь за човека, кадъ онъ іошъ више учини, него што се одъ ньга чекало.

Сасвимъ напротивъ быва са недостатцы и погрешкама, кое човекъ има. Кадъ се ови или они преко мере и разлога као велики пронесу и прочую, то зависть и клевета мало помало мора онемити; слабость, коюсу за страшну држали, у врло маломъ и сносимомъ се найпосле виду покаже.

низко се умолява, да съ краткимъ примѣчанiямa и достаточнымъ пояснешiямa свое мнѣнiе искаже. — Ово пакъ дѣло у толико ми се већма види да є свакогъ, зрелогъ разсужденія достойно, што є главнымъ предметомъ отъѣнія книжевника постало.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Проговоръ на Одговоръ Господину У.

(конецъ)

Што се црквено-славенскогъ езика у нашемъ слогу тиче, чуймо великодѣлногъ родолюбца г. Стапка Враза, како у писму къ мени говори: „Вы на другой страни Вашега листа молите, да се Вамъ опрости, што тдѣкою рѣчь способнію изъ црквено-славенскога, за болѣ се изразити, узимате, будуѣи да є црквено-славенскій єзикъ мати свію осталы наши подварѣчія, па и литерарный нашъ єзикъ немa іошъ тако прикладны термина, комимъ бы се човекъ задоволіо за сваштo изговорити! Я не ћу овдѣ разсуѣивати, есть ли црквено-славенскій єзикъ мати свію осталы славенски нарѣчія, него то оставлямъ учешимъ одъ мене, комимъ є занятъ наука стары црквено-славенски рукописа (изъ кои се єдино сазнати може, шта є црквено-славенскій єзикъ), него се съ Вами уедно слажемъ, т. є. да є свакако болѣ и пробытачніе узимати изъ црквено-славенскогъ рѣчь, гдѣ народъ израза немa, болѣ, него да се придржи туѣа рѣчь или мова каква скуе. Но узимати рѣчи безъ промѣне у туѣой, и противной духу нашега єзика форми, као што се обычно чини кодъ наше браће Србала, то опетъ мыслимъ, да є девет-десетъ и деветъ пута болѣ оставити туѣу рѣчь, или сковати какву другу, ако само ніе духу народногъ єзика противна. Рѣчи: восторгъ, торжество, художество, одежда, притяжанiе и т. д. управъ се онако слажу съ нашимъ народнымъ єзикомъ, као да садъ коюмy Таліяну на умъ доће писати: pieno, acto, suspecto, или pienus, atius, suspetius мѣсто: pieno, atto, sospetto, или Шпаньолу писати: veridas, hilio, filio, pleno, fermoso, мѣсто: verdad, hijo, lleno, hezmoso и т. д. Примѣра таковы мого бы Вамъ навести и изъ други єзика, за доказати, да неваля примати

изъ црквено-славенскогъ нити изъ другога коегъ славенскогъ марѣчія рѣчи, ако се не претворе, и непрелію у сходну духу езика онога, у кои се примаю, форму. То е мнѣнія изъ филасофіе езика црпљено. Многи одъ браће Србаля то увиђаю на пр. Вукъ, Стенъ, Петровићъ, Іовановићъ, Петрановићъ, и већа страна оны, кои пишу за Бачку Вилу; и докъ неће већина онако мыслити, неће бити добро по литературу србеску, нити по народъ и т. д." Ели тако, разсудимо браћо! Amicus Plato, amicus Cato, sed magis amica veritas.

Најпослѣ примѣчаћ граматично недостатковъ граматике г.дина У. ни мало небіе, него башъ нетога Г. Каћетановића. Ако г. У. безъ граматике граматичне погрѣшке поправлати неможе, то не бы мого нити Г. Каћетановићъ рѣки, да славенска окончења кису противъ србеске граматике!? Люди обычаю граматику творити єданъ другога исправлюћи на болѣ, ал' нашъ критичаръ остаде покрай уреженія безъ уређени (одъ глагола уредити), нехотѣвши знати, да д (писме зубно) претвараше своимъ временомъ у ђ. Овдѣ имамо право собственне мѣтове рѣчи извести: зашта ако такови люди (— као што е г. Каћетановићъ —) буду нашу литературу подизали, ни кувина, ни печена бы нећеше.— Прокмосе коскажны мѣнарія, него Србльи Србльима србски србштвумо!!!

У Столномъ Бѣограду 21 Сент. 1842.

Любомиръ Мартикъ Херцеговацъ.

б) Руске.

Финландъ и Фини. Тако се зове руска єдна книга, кою е написно Т. Дершау. Дѣло е одъ велике вредности, будући да многа нова и науке пуна примѣчанія о Финланду и овога народу у себи садржи. Између тамошнихъ ученыхъ друштва одликуюсе: финско књижевно друштво, кое се съ народнымъ езикомъ и книжествомъ занима, и године 1838 основано финско друштво умѣтника, кое е посебеномъ укрѣпљенію народногъ знања у различныимъ струкама умѣтности и науке. У Финланду сединъ налазисе 10 штампарія, т. е. 3 у Хелсингфорсу, 2 у Албоу, 2 у Вази, остале пакъ у Боргу, Виборгу и Улеаборгу, гдѣ 13 новина и журнала излази, између кои десетъ су у шведскомъ езику. Осимъ тога у Хелсингфорсу има єдно литографично заведеніе.

(M. f. d. L. d. A.)

в) Ческе.

Словенскій Позорникъ*) за годину 1843 већъ е сасимъ готовъ, садржава у себи много занимивы домородны, народа словачкогъ тичућы се чланака, народне словачке повѣсти, наставакъ о дѣлошису народности, найновію поштареку тарифу и т. д.

У Липтовскомъ св. Микулашу 4 Сент. 1842.

Кашпаръ Фейертаки.

г) Польске.

Польска врло великій недостатокъ трпи на математичнымъ книгама. Єръ осимъ оне, што е Іоанъ Свіндецкій издао, учинивши у математики епоху, врло бы се мало што новога могло казати. Очевидный пакъ успѣхъ у основаныхъ правилама ове одвѣкъ нуждне науке до найвишегъ мѣногъ разпространѣнія забадава бы тражили, а сажаћеніе е достойно, што ни єданнутъ мѣсто прынымъ границама омако, као што бы требало, поступаю. Нѣки су ауктори поедине части добро изложовали, ако іймъ се вредность због тога и умалика, што нису изъ оны грана равнѣне, кое необходимо предходити морао.— Да бы се овай недостатакъ надокнадіо, съ великимъ трудомъ преноде се страна и по већой части само такова дѣла, кои се у вышимъ школама предавати могу, и служе за ступић къ већемъ изображенію. Найзнатнійимъ дѣлима ове струке принадлежи учебный течаи чисте и употребљене математике одъ І. Н. Дедіеца. Прва часть дѣйствуе о аритметики, и скоро е на свѣтло пашла; друга, кои алгебру садржава, скоро ће издана быти; аукторъ е већъ и геометрію предузео проводити.

У Варшавы већъ єданнутъ желѣно очекивано дѣло Мацѣіовскога: Польска до 16 вѣка съ описомъ оданшыи находа и обичаи у 4 свезке на свѣтъ изиће.

(Orędownik)

д) Француске.

Histoire politique des peuples musulmans depuis Mahomet jusqu'a nos jours, suivie de considerations sur les destinées futures de l'Orient. — Paris, J. Renouard et Co., 1842.

Овогъ за исторію нытање доста важногъ дѣла аукторъ е Д. І. Барраү. Онъ у дѣлима свекама на великой осмина говори о оныхъ догађаима, кои су се у течаю 12 и по вѣкова сбыли, и то не само кодъ Турака, него и кодъ осталы мусулыански народа. При томъ изнесява мнѣніе свое и о будућности истока. Да е Турска, сведно са своимъ азіатскимъ и африканскимъ областима на то опредѣлена, да буде добыть четири велики еуропейски сила,— о томъ онъ нимало несумня — ако само Француска свое саизволѣніе дати хоћеће. Онъ вели: „Француска неће моћи у ступити: 1) Руской: Царигродъ, кои е ключъ Дарданела, Влашку и Молдавеку, гдѣ е она свое покровительство већъ укрѣпила, и найпосле Србію, Бугарску и Румелію, съ чимъ стано-

*) Види 9 брой Скоротече. У.

ницима она є како у обзиру славенскогъ племена, тако и у обзиру вѣрозакона сродна; 2) Аустріи: власть, да си по Дунаву у црно море путь отвори, и слободу, да ту у свако доба са свима морскима силама трговину води; осимъ тога Босну и Турску Хрватеку, Херцеговину и Арбанеку, рѣчю цѣлу источну обалу јадранскога мора; и 3) Енглезкой: Сирію, чимъ ће она у стању постављена быти, да се управо съ Индіомъ свообраштава; арапскій Иракъ, што ioй положай на персискомъ мору даје, и напослѣ Діарбекръ и Месопотамію, што ће ioй увѣкъ средства набављати, да на Руску изъ близа мотри, и свой собственый утокъ на Персію задржи, кои се свакояко у политичкой сфери Енглезке дизлати мора. — Кадъ се то учини, и све силе по своіой вольи намирисе, праведно ће и потребито быти, да и нашимъ правама силу дамо, и за нась саме побринемо. Шта мы участвовати можемо? Истый положай нашъ на то одговара. При нашимъ двоякимъ свойствама као континентална и морска сила, за нась є одъ еднe важности, да се кодъ куће одъ мовы нападенія осигурамо, и да на истоку какву позицію узмемо, коя ће нась у стању довести, да нашимъ флагама на средземномъ мору цѣну дамо, нашу трговину сачувамо, и да утоку осталы сила противномѣрје држимо. Мы нимало нетреба да се узтежемо, да си на коину присвоимо наше старе райнске границе, кое су намъ уговори одъ год. 1815 на тако неправедный начинъ отели, да узземо Енглеть, кои, будући є съ еднe стране према осталымъ тримa силама наше источно участіе, съ друге стране къ тому служити може, да нашу цивілизацію населбину у Азіпру заклапа, коя бы иначе нападеніама Енглезке сама остављена была. Ово нама припадлежи по самой каравы, и Европа, неваздаи на свою одъ давна познату зау волю, инаке се бояти, тому се противити, чимъ докучи, да мѣри собственн интереси искључиво одъ оногъ обстоятелства зависе.“

(M. f. d. L. d. A.)

ГЛАСОНОША.

Родолюбиви принесци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У готовомъ новцу 6. вр.

Іованъ Бешлинъ 10 фр. Симо Калићъ 40 фор. Манойло Любовенић 10 фор. Василіе Лепойковић 10 фор. Аврамъ Симеоновић 10 фор. Димитріе Угреновић 20 фор. Іованъ Цвекверковић 20 фор. Димитріе Котуровић 20 фр. Амдріа Живковић и Живанъ Мартиновић 109 фор.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило є дворске совѣтнике и држапне референте, Карла барона Хицингера и Іована Вайса одъ Штаркенфелза, дѣйствителныма држанныма совѣтницима найнилостивіе именовати.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволило є Іосифу Сикеру, заклетомъ Адвокату, и Іовану Сикеру, пештанскомъ граћанину и трговцу найнилостивіе допусти, да презиме свое промену у Сендефи.

Пешта. (Патріотична шпекулација). Као свака страсть, тако є и патріотизмусъ съ интересомъ скончанъ; а особито овде у Пешти, гдѣ толико патріота има, одвекъ се шпекулира, ерь на врућу љубавь къ отечеству мекесе контрибуција. Зато се у Пешти продаю: националне кифле, националне цигаре, националне поше, националне зеке, националне каше и т. д.; овде се куна у националныхъ плацама, сѣди се на националныхъ столицама и т. д. (националный театеръ и националный єзикъ ніе у моди). Али не давно є нова шпекулација одкрита, коя потребује патріотизмусъ пештанскіи граћана. Ніке паралице полазахусе одсустіемъ младогъ мађарскогъ списателя (Ст. одъ Г.) кои є садъ у странымъ земляма, и послаше кћигово скоро издано дѣло: Nemzetiségünkről (о нашой — мађарской — народности) многимъ овдашнимъ поштенымъ трговцима и граћанима съ писмомъ, кое є съ ауктороваымъ именомъ и печатомъ снабдѣвено было, молећи исте, да по своимъ познатомъ подкрѣпленію свакогъ отечественогъ предпріятія приложено дѣло за скупе новце узму.

(Р. Т. В.)

Пешта, Világ приповіда, како є єданъ угурсуз онамадне у краљевской улици єдногъ господина преварію. Хитрость овога нетиша ніе нова, али опетъ доказује, докле су векъ овдашнім ритери индустріе у своімъ слободномъ художеству дотерали. Єданъ господинъ, говори Világ, идући горереченомъ улицомъ смотри кесу, гди на земльи лежи, и хтеде ю подићи, ал' га окретный чувгинъ у томъ предвари, и наодакъ присвои. Првый, кои є кесу нашо, искаше ю себи, или баремъ да штогодъ одъ ње добые, у толико више, што є кадъ є чинутинъ кесу отворіо, у ньой велікій печатный претекъ смотріо гди се блиста. Чинутинъ му хтеде найпре нетъ, после десетъ форинтій да даде; найпосле єдногъ, кои є случайно (!!!) туда прошо, запыта, шта одъ приланке претекъ вреди, кои га на 90 фр. оцѣни: на што омаћи, кои є првый претекъ нашо, после дугогъ договарања рѣшисе, да чинуту за претекъ 40 фр. даде. Тако радостанъ съ претекомъ отиде, но мало каснѣ дозна, да є истый текъ позлаћенъ быо.

Изъ Пеште 16 т. м. Одъ 14 т. м. до данасъ овуда є прошло у 19 лађа раме за горнѣ предѣле: пшенице 21.300, ечма 3.000, зоби 29.600, ражице 7.500, кукулице 6.500 вагана.

ПУТЪ ПО СВЬТУ.

У Лондону има 1½ миліона жителя, одъ кои е 13.000 кројача, 9.000 трговаца моде, 8.000 пекара, 7.000 матрајлиста, 6.000 цвелара, 5.000 књиготржаца, 5.000 шеширџија, 5.000 касапа, 4.000 кулунџија, 4.000 хирурга, 4.000 различитих трговачки агената, 4.000 винопродаваца и т. д.

Колики степенъ е хитроће крађа, и превара у Француској, особито у Паризу достигла, може се изъ слѣдующегъ случаи удивити. Єдномъ отмѣномъ лѣкару, кои е у Паризу у заведенію за съ'ума сишавше болесникове предстоятель био, дође една, као што е видилосе, отмѣна госпоа, и замоли га, да нѣкоег сына, кои е съ ума сишо, у свой институтъ прими, и нѣму у помоћи буде, обрицаюћи, да ће драговољно све трошкове спосити, и нѣга, ако тако срећанъ буде те іой сына, кои ту сталну идею има, да му е драгоцѣно камењ, кое на украсъ женскогъ пола служи, украћено, саспанъ излечи, іошъ и добро наградити. Лѣкаръ обрече, сына нѣногъ примити, и съ цѣлымъ своимъ искуствомъ на послути му быти. На то уговори суму, коя ће се свакодневно плаћати, одреди данъ, кадъ се болестникъ донести има, и прими за четрнаесть дана припадаюћу плату. Съ тимъ се опростисена мати удали. Трећи данъ после овогъ уговора та иста госпоа у едныј одвећ лѣпо украшеныј колы, на коима се богато обучени слуге налазише, одневсе у едну одъ найбогатіи парнаки трговина. Овде си найлѣпши у предности одъ сто хиляда франка коіе изберс. Трговцу таки готовы новаца 20 хиляда франка исплати, и замоли га да бы єдногъ одъ свои слугу, или своіъ сына съ иномъ куки послао, да бы му іошъ припадаюћи 80 хиляда франка дати морао. Трговацъ одма сына своіъ съ госпоіомъ пошаће, обадвое сѣдну у кола, и удалесе. Приспѣвши къ институту горе реченогъ лѣкара, кола стану, госпоја са своимъ пратіоцемъ уће у кућу, узме своимъ коіе изъ руке, и каже лѣкару: ово е мой сынъ; и съ тимъ се удали. Младићъ то видећи хтѣде таки за нѣомъ да потрчи, но слуге лѣкарове ухвате га. Кадъ га ови пустити нису хотѣли, ноћне плакати, и викати, да му е она госпоја коіе узела. Лѣкаръ мыслећи, да е болесника пароксисмусъ ухватіо, даде га свући, капицеы везати, и ледномъ водомъ поливати. Петый данъ после овогъ догађаја лѣкаръ свою потрѣшку убиди, и стварь се окрене. Но страна госпоа, или болѣ рећи крадљивица, и данасъ іошъ ніе се нашла.

У Штрасбургу доће єдинъ добро, и по журналу одевенъ господинъ, съ єднымъ лѣпымъ дѣтетомъ, у гостіоницу, сѣдне съ дѣтетомъ за астал, и почне ручати. Кадъ се добро нако и напіо, рекне келелсаномъ дѣтету, нека га мало почека, онъ ће такы доћи, еръ само на страну мора ићи. Проће полъ, а проће и читавъ сатъ, а онъ се іошъ неврати. Господарь гостіонице, коме се чекање досади, приступи къ дѣтету, и запыта га, где му е отацъ тако дуго остао? Дѣте одговори: „то мой отацъ ніе, я тогъ човека до данасъ никадъ нивидіо нисамъ. Онъ ме донасъ, кадъ сазъ изъ школе куће ишао, на улици нађе, и каже ми да е чуо, да се добро учимъ, нако е науміо за то ме данасъ почастити, реканши, да е то свое мићене моимъ родительнима саобштіо, и тако ме овамо доведе.“

СУПРУЖНИЧНЫЙ УБИЦА.

Братъ єдне младе госпе, коя се за богатогъ и знаменитогъ човека удала, дошао е своју сестру посѣтити. Она се нѣму ніе могла довольно нахвалити о доброти мужа свога, само се тужила на едно нѣгово закттеваће, кое се у томъ састояло, да се даде, да ю у чаршавъ сашіе. Братъ се немало зачудіо на таково закттеваће. Но будући да е супругъ нѣнъ све, што е она само желити могла, нѣой чинію, и свако іой задовольство набављао, рѣши се они, желѣли нѣговой одговорити, и себе сашити дати, али подъ тимъ условіемъ, да нѣнъ братъ ту облизу буде, и да потайно у прной собн сакрыенъ на врати слуша. Што и учинѣно буде. Кадъ е мало времена протекло, чуо е сакрывеный братъ, сестру свою рекши: „Дакле ћешъ я рамена,“ — после неколико минуто почела се она гротомъ смѣяти. Братъ нѣнъ слушаюћи нѣ смѣяти се, и самъ се потайно смеяо, знаюћи да му е сестра врло веселе нарави. Смеј биће све већи и већій, и наздануть тишина. Братъ видећи да е шала престала, уходне на єдануть у собу, изъ кое супругъ ненадно уплашенъ викне и изъ собе излети, а нѣгова сестра лежаше мртва. Бездушанъ човекъ овай шкакляо (голицао) е нѣ по табанима дотле, докъ она смеюћи се, у грченима душу испустила ніе. Оваковимъ начиномъ е злочинацъ овай дві жене уморьо.

Іованъ Гавриловићъ.

Листъ овай излази два путъ у седмици, свакогъ Четвртка и Недѣлѣ, Четвртковъ на по табака съ образомъ поштна, а Недѣльомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишнымъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанске 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 22. Октоб. Число 33. 1842.

ЦВЪТ
од
В. Живковика.

Ничи, ничи крвне бѣли,
Дивни цвѣте мой,
Над тобом се суза блиста
Љубавника ой!

Ничи цвѣте чело главе
Ладног гроба ах,
Гдѣ почива драге мое
Освећени прах!

Чиста љубав мек те снажи
И сунашца зрак,
Зора нек те росом пои
Ноћце крвни мрак.

Ти си залог од љубави
Мое драге дар,
Ах у тебе тужан гледим
Њмог лика чар.

Ничи, ничи рад' утѣхе
Бѣли крвне мой,
Разливай ми љубкост райску,
И вѣчито стой.

У Панчеву Окт. 1842.

ПРОТИВОМНЬНІЄ

на мнѣніе о Србско-народнымъ школама у Хорватской, обнародѣено у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ Ш.

(продужено)

Добрый светопочиваний Архіпастыръ, изда за тымъ на свое Свештенство Конзисторіално заключеніе, да ни єданъ Богословію совершивший Клирикъ за Діакона, ни Діаконъ за Свештеника прво рукоположенъ быти неће, докъ не буде учителѣмъ найманѣ єдну годину у селскомъ Србско-народномъ училишту, гди онъ или за плаћу, или пакъ, овако наводећи (у окружномъ своемъ писанію) „Аще и туне“ учительовати мора. Наравно да є лѣпъ было поводъ, а и сама помоћь, за дати почетакъ школскоме заведенію. И како се тада знатно число овы школа завело, тако се и данаєс іошъ по многимъ мѣстима наше Епархіе све то выше заводи.

Красный успѣхъ дѣчице у наукы, и ньовымъ читанѣмъ и поянѣмъ умножена слава церковна, толико побуди оне парохіане — кои су се найвыше отрыцали овогъ школскогъ заведенія — да су после сами молили, и братили, да се и у ньовымъ парохіама подобне школе што скорће заведу, єръ имъ се коснуло и душе и срца, видећи како є славно по другимъ црквама, гди дѣчица, юче, штоно рѣчь, одъ говета доиавша, лѣпо Божіе службу одсоваюе, Апостолъ читаю, и у стихаре облачесе као Анђелци. Оваковымъ дакле примѣромъ и склоносћу найпосле са свимъ воскресну и у нашой Епархіи Србско-народне елементарне школе у л. 1832, по вольи Ньовогъ Императорскогъ Величества, по вольи блаженопочившегъ Архіепа Лукіана, и по вольи самога народа!

Дакле слободно и безъ свакогъ зазора смѣмъ цѣломъ нашемъ роду Србскомъ радостно обявити, да у нашой Карлштадской Епархіи, (ако не коя выше) заиста 50.

Србско-народни школа наодисе: *) Садъ нека се изволи увѣрити Гд. С. одъ Ш., да кодъ насъ има више одъ једне школе на 30 парохіа, и скоро једна школа на двѣ парохіе; а тако и быва, сматраюћи знатный брой подпарохіа (subparochia), кое једну цркву и једну школу имаю.

Каже Гд. С. одъ Ш. једна школа на 30 парохіа, и то жалостна. Незнамъ шта ова рѣчь значи жалостна? Но совршено знамъ, да су наше народно-Србске школе, самымъ своимъ внутреньимъ станѣмъ, у добромъ поредку. Подвржене су правленю школске Ц. Кр. Дирекціе, као и надзиранію мирски и духовны властій. Шта више, на многи мѣсти су начињени школски домови, и покрай њи ограђены вртови, са различнымъ младымъ садовима, гди се уче дѣца дрва калемити. Имали то свака и нѣмецка тривіална школа? Нема ли гди школскогъ дома, свакій парохъ уступи радо у своме дому једну собу за школу. Ученицима ове школа поклања царскій Ераіумъ сінодалне катихісісе, свештене исторіице, и мале, латинскимъ словима печатане, букваре. А родительи своіой децы куную радо наше букваре. Свака кумпанія дае 6 хватова дрва за грѣянѣ школе, а 4 хвата учителю. И сами учительи овдашньи добро су плаћени, т. є. по соразмѣрности и величини парохіа, или подпарохіа, неки са 200., неки са 180., — 150 — 100 — 80 — и наймањѣ са 60 фр. сребра на годину. — Кодъ насъ су мыслимъ и зато још превосходне школе, што унтерофицыри већъ нигди незаступаю мѣсто правителны учителя, него учителю Діакови, Клирицы, и нѣмецки школа спомоћницы, и то све Србльи, кои свакогъ времена почиваня, иду на 2. мѣсеца у Београдъ, и тамо кодъ ц. кр. Директора уче педагогію и методъ. Кодъ насъ има у овимъ школама и ученика подоста, негди 30., негди 40. и до 50. (конацъ слѣдуе.)

*) Тко о овоме посумня, нека се извѣсти службеным начиномъ, или нека се потруди проћи крозъ нашу Епархію, пакъ ће се увѣрити.

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(написосе є у једной таваници)

(изъ Бечкогъ Зрителя (Zuschauer) за год. 1841.)

одъ Ђорђа Поповића.

О шпанскимъ и французкимъ ратовима служіо самъ као Лайтнантъ у енглезкой войсци. Кадъ є миръ учињенъ, вратимсе у мою домовину, и станемъ у господарство одъ малогъ једноѕ добарца, њколико миля одъ Лондона далеко, кое є моіой жени припадало. Іошъ ову последню ноћъ само имамъ живати, и ню ћу тако употребити, да голу истину о страшной моіой кривици исповѣдимъ, и овде спишемъ. Я никада писамъ нѣо простосердачанъ и чистъ човекъ одъ честолюбивогъ и добродѣтелногъ духа, но свагда смућенъ, невѣранъ и завидљивъ. Самъ о себи ово говоримъ, као да самъ већъ на оной страни гроба; єрь докъ я ово садъ пишемъ, ћелатъ кодъ ноћногъ свогъ посла извіа пѣсме, а бледый мѣсецъ крозъ редке облаке помолію є свое лице, те гледи у скоро изкопаный гробъ, — мой гробъ, у кои ћу се до њколико іошъ ядны часова суновратити!

Таки после могъ повратка у Лондонъ братъ мой нагло се разболи. Я самъ слабо зато маріо; єрь кадъ смо већъ свршени люди постали, скоро смо се отуђили были. Братъ мой быо є простодушанъ и благородань мужъ, кога є спољашность и мораль свуда много већма умилатњимъ чинила, него мене. И сами они, кои су се њему за любавь мени придружили, наскоро одъ мене одустану; и свуда су се после явно чудили, да два брата и тѣломъ и душомъ тако неједнака быти могу. Обоица се оженимо; но и та нова свеза іошъ већма насъ раздвои. Братова жена познала ме є, и врло добро измѣрила. Никадъ се ніе горка зависть и мржня у мени предъ овомъ женомъ мутила, да ми њно ладно, строго, съ неописанымъ презрѣніемъ на мене управљено око примѣтити ніе дало, да є њой мрачна тайна невалилогъ срца могъ позната.

Права радость првый путь е на момъ бледомъ лицу горела, кадъ самъ чуо да е она умрла. Чини ми се, као да е страховито предсказиванѣ оногъ, што е после догодило се, црный онай облакъ явне мрзости међу насъ терало; іошъ видимъ леденый укоченъ њенъ погледъ на мени, одъ кога се грозимъ као одъ страшногъ сна, да ми се крвь у жилама смрзава!

Она е одма умрла, како е едно дѣте родила, и одъ то доба могле су четиръ године проћи, кадъ мой братъ у поменуту болесть падне. Кадъ е видіо да већъ помоћи нема, дозове жену мою къ самртной постељи своіой, и препоручи іой у матерић старањ малога сынчића. Цѣло свое добро остави томъ дѣтету, а у случаю, ако бы оно умрло, да моя жена исто имањ наслѣди. После е и мени нѣколико благи братски рѣчій изговоріо, но одъ слабости морао е престати, и пустисе у дубокій санъ, изъ когъ се више пробудіо ніе.

Мы нисмо дѣце имали, а обе єтрве особито су се њежно любиле. Зато е найпосле то дѣте моя жена тако радо имала, као да іой е рођено чедо было. Особиту е наклоность и любавь гонла она према дѣтету, кое права слика покойне матере великимъ и слободнымъ очима само е у мени потайно неповѣренѣ и мрзость поджигало. Немогу управо казати, како и кадъ самъ се о томъ увѣріо; али врло често самъ нѣкій немирь осећао у присутству дѣтета. Никадъ се небы дубоко у црне мысли пустіо, па на еданпутъ очи горе подиго, да небы погледъ његове матере ладанъ, намргођенъ и презрителанъ у његовымъ мирно и замышлѣно на мене управљенымъ очима спазіо. Кадъ бы самъ съ њиме было, одма бы се онъ вратма окренуо, па мене найпре свѣтлый олтаръ погледъ бацивши. Мы смо се едно другогъ клонили, и мое бы само присутство веселый гласъ његовъ у дубоко ћутанѣ преврнуло, и на његово умилято весело лице навуко бы се тада, коіто е мени се чинило, срдитъ сѣнъ његове матере.

Може быти да одъ самогъ себе истину кріємъ, ал' невѣруемъ да самъ онда и найманѣ у намѣри было дѣтету вреда учинити. Истина да самъ почео размышлявати, како бы за мене, кадъ малы мои прихода, његова смрть одъ користи была, али ни помысліо писамъ, да то, што самъ иначе желіо, на силу урадимъ. Но после е све еднако ядно то чувство у мене се увлачило, и найпосле са свима жељама, надеждама и мыслима моимъ тако прирасти, да се већъ више о тврдой одлуки ніе радило, но само се начинъ и прилика тражила, како ће се проклето дѣте убити.

Међу тимъ докъ е то у мени се кувало, писамъ мого сносити, кадъ бы дѣте опазило, како га крадомъ изподъ очію погледамъ, и како ми зао демонъ кадкадъ шапне: како е лако ову слабу њежну грађу срушити. Често самъ у башчи за дрветомъ близу прозора одъ собе стоіо, у коіой е онъ на клупици кодъ ногу мое жене сѣдіо, и лекцію учіо; тада бы закрвавіо очима на мало њежно тѣло његово; и свакій путь бы презиро, кадъ бы кои листакъ са дрвета пао, као да бы ругаћ' ми се шапућао: „убіцо!“

(продужиће се)

ПУТЪ ПО СВЬТУ.

(Продаја жене.) У Витану (у Енглеской) опетъ по старомъ обычаю мужъ е жену на вашару продао. Најсе љубезникъ, коіи е за ню дао 26 шилинга (15½ фр.).

(Слѣначки сватови.) У Лёну ови дана вѣнчали су се двое слѣпы; међу зрителыма (?) было е више слѣпаца.

(Паризъ.) У време Филипа лѣпогъ у Паризу е было само два Адвоката, а садъ има 1400.

(У Москви) има 350.000 жителя, и то 8000 више мужки, него женски.

(Сирома слѣпацъ.) Пре нѣколико дана у Паризу дође судіи еданъ лекаръ очію, да туми нѣкогъ слѣпца, коіи е жена са штипомъ у рућа дошла, и коіи е текъ склопліе очи имао. „Я питемъ“ рече лекаръ „одъ овогъ човека 60 франка, што самъ се лечећи га трудіо.“ Кадъ обтуженогъ запитаю, зашто неће да плати, одговори: „Я самъ слѣпъ, и то сасвимъ одъ главе до ногте.

Г. докторъ ми е казао, да ће ми видѣ и преко тога мѣсяцу одъ 250 франка дати, яко ухтѣтъ, да ме онъ у нѣговой кући лечи. Двѣста петдесетъ франка, слободанъ квартиръ и пренитаніе, за то се човекъ може дати лечити; я се склонимъ; ал' е мени одъ то доба све горе и горе бивало, и ништемъ само да ми то напалати; садъ башъ нимало неимамъ. " — „ Та вы сте и ріе сайи были" рекне му судія. — „Ништа вато; садъ іошъ мањ имамъ." — „ Вы наете хтели ово употребяватн: што самъ вамъ я преписивао," прихвати лекарь. „Да богме, еръ о томъ разговора ніе было, него само о 250 франка, слободномъ квартиру и пренитанію. Па зашто садъ, г. докторе, ништете іошъ вы одъ мене 60 франка?" — „Као малу награду за оно што сте ме коштовали. Да сте се дали лечити, я бы вамъ дао што самъ обећао." — „Садъ самъ нас ухватіо.. Вы сте обећали предъ свѣдоцима.. Я самъ башъ тако сайи као и вы." (смѣюсе.) — „То ніе могуће" рекне лекарь. — „Видимъ да сте се нішто сбуниди, проговори обтуженый. — „ Тай ме е човекъ превріо" рече лекарь; „онъ е текъ учиніосе да е сайанъ." — Обтуженый разлюћенъ немогавши се више уздржати, те каже; „ Вы сте то тако исто знали као и я, и само сте зато мога давали, да се после хвалити можете, да сте ме излечили." На то су се сви смѣяли, и судія нехотѣвши више слушати, обоицу оправи.

(У Парпзу) излази данасъ до 500 журнала, а напротивъ пекарница има 600. Видисе, да е душевна рана у главномъ граду Француске са физичномъ на главу.

(У Француской) е едамъ официръ, кои е у толико се заборавио, да е рекрута куніо, дегрядирать за простака, при томъ осуђенъ е на едногодишню градску робію, и оглашенъ, да никада више у войски авансирати неможе.

(Петербургъ) една новоизашавша книга назива мужикомъ нароши, еръ у нѣму има 100.000 жена мањ, него людій.

СМЬСИЦЕ.

Рускій земаљодѣлацъ е и сувише побожанъ. Онъ люби свогъ свештеника у руку, али при свемъ томъ зна чинъ разликовати одъ особе. Тако приповѣда едакъ сигаскій путникъ: нѣкій данъ приступимъ едной подобной томили селяна, кои на средъ села скупліяи стояху. Запитамъ ја; шта чине? „ Отца смо затворили" одговоре (тако свогъ свештеника називаю) — „„ Затворили?"" повторимъ я „„а зашто?"" — „Ахъ" одговоре „то ти е древна пізница. Преко цѣле недеље ништа нерадн, него само ніе; зато га сваке Суботе затворимо, као што смо и данасъ учинили, да бы у Недељу Божію Службу држати могао. У Понедељникъ пакъ даемо му опетъ прећашню слободу."

ГЛАСОНОША.

Родољубиви приносеци на фондъ школскій подъ руководствомъ девятаџіе находећій се.

У облигаціама 6. вр.

г. 1811 Никола Кировићъ 3.000 фр. г. 1815 Василіе Деменићъ одъ Панћева 500 фр. Стефанъ Міатовићъ 200 фр. г. 1817 Димитріе Крнщеръ 2000 фр. Живанъ Божићъ 1000 фр. Стерія Манойловићъ Дерра 2000 фр.

Београдъ 17 т. м. Г. Хаџићъ Светићъ, нашъ многозаслужены списатель и законописацъ, пре три четири дана овамо е са своіомъ фамиліомъ приспѣо, и овде нѣко време остати намѣрава. — За професора варошког права изабранъ е г. Сергіа Николићъ, а за политичну науку наименованъ е г. Боріе І. Петровићъ.

Пешта. Одъ 16—20 т. м. овуда е за горнѣ предѣле прошло: у 5 лађа пшенице 25.000, у 1 лађи сина 2.000, у 6 лађа зоби 34.100, у 1 лађи проа 2.000, у 1 лађи репице 7.500, у 2 лађе раки 13.000 ведара, у 1 лађи уља одъ репице 950 центи.

Пешта. Овогодишня берба кодъ насъ е тако богато испала, да ново вино за 1 фр. — 1 фр. 24 кр. сребра заиманъ се намѣше. Доброта вина неопхваљосе.

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВЬСТИ.

Одъ стране Врховногъ г. и. с. народны школа кр. Надзиратељства следующи будимскогъ округа учителя: Адонскій, Грабовачкій, Калашкій, Кечкеметскій, Лаичужкій, Литобскій, Мишколачкій, Мохачкій и Србско-Іарчанскій последнійи путъ опомињосе да до 14 дана свое табеларно одъ другогъ течења т. г. школско извѣстіе своимъ надлежателству пошаљу. У противномъ случаю сматраће се као небрежљиви у испуњаваю дужности, и по превышнимъ уредбама за недостойне учителства проглашени ће быти.

ПОШИВО.

(съ образомъ ч. 13.)

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ мошина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваког ц. кр. поштн са полугодишнимъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскогъ Скоротеча, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 25. Октоб. Число 31. 1842.

СРБСКА ЗОРА.

Съ чела Србскогъ густу маглу
Разгонява неба зракъ;
Надайте се Срблиѣ добру,
То ѝ просвѣте милый знакъ!

Фрушка Горо! ты се радуй,
Тебе двои грее жаръ;
Ты Карловче! садъ намъ ликуй,
У теби є красанъ даръ!

Срећный Срему, срећно Србство,
Златногъ мѣка пуштай гласъ!
Некъ сво чуѣ садъ Славенство,
Да ти зоре куца часъ!

Срећне стѣни Карловачке
Садъ намъ мноѓе тле скомъ плескъ;
Всѣмъ пробија земаѣ Славске
Србскогъ сунца сајмый блескъ!

Всѣмъ се диже Србскій соко
У висине къ небу тамъ;
Єръ праведно неба око
Своѓъ пастыра посла намъ. —

Майскогъ вотра росу пије
Животворный Срба цвѣтъ;
Развитакъ намъ сладость лије —
Новъ просвѣће дае свѣтъ!

П. Нинковићъ.

ГРАЂА ЗА ИСТОРІЮ КАРАЂОРЂЕВЕ РЕВОЛУЦІЕ.

саобштіо

Милославъ Свѣтогорски.

Навале Турци на полѣ и село Мишаръ изподъ Шабца. Турака є преко 60.000 было. Но Срблиѣ Турке ове тако разбію сретно, да су Турци и найболѣга Кулинкапетана ту изгубили. Србаля є одъ прилике до 15.000 было. —

На два топа србска (а три су само имали) валѣ су се одъ многога пуцаня тако разширили быле, готово као и уста одъ топа, да су другій данъ дозвали изъ Земуна майстора Іована Петровића, те іймъ ій оправи као што треба. И онда заповѣди Караѓорѓе своѓъ топџіи Павлу, да начини 6 фишека, и у свакій да мете по 50 дрома, више него є обычно было, па да ій избаци на турскій таборъ, говорећи Іовану Ковачу: „ако се сада одрже ови топови, и непокваресе, твой се посо исплатити неће моћи. “ —

После тога другій данъ утече єданъ Србинъ изъ робства одъ Хассанпаше, кой є подъ Шабцомъ съ войскомъ лежао, и донесе гласъ, да Турци говоре за Караѓорѓа да є нове топове добыо. И више су о Караѓорѓу іошъ Турци говорили, што онъ ніе разумѣо. — Сутра данъ дозове Хасанпаша свое Турке, и рекне іймъ: „кой оде и убіе Караѓорѓа, даћу му, ако бы погинуо, начинити тулбе (капелу) на гробу. “ Најесе єданъ, и узме собомъ 20 Турака, те доћу управъ до табора србскогъ. Овай поглаваръ рекне садъ осталымъ своима: „стойте вы ту, а я идемъ србской стражи искатисе, да ме пусти Караѓорѓу, да се съ ньиме разговоримъ. “ И тако ће отиѣи, и дати коня свога србской стражи у руке. Стража садъ яви Проти Матіи Ненадовићу — войводи, — шта Турчинъ хоће. Прота одма оде и яви то Караѓорѓу.

Међу тимъ докъ є тай Турчинъ кодъ страже сѣдіо и пушіо очекиваюћи одъ Карађорђа приступа, дотрчи Марко Катићъ (чіи брат онамадне є у баталіи са Турцима погинуо), и овога Турчина изъ пиштоля убіе. За ово се Карађорђе на Катића јако разерди, незнаюћи да му є тимъ живот спасао. Остали Турци (њи 20), видећи да іимъ є воћа погинуо, побѣгну безобзирке у свой таборъ. — Карађорђе є хтѣо Катића убити за онога Турчина; но на срећу истый данъ избѣгну опетъ нѣколико Србаля одъ Хасанпаше, кои донесу глас, да є Хассанпаша онога Турчина послао быо, да Карађорђа убіе. Онда Карађорђе Катићу и Богу захвали.

Србльи ненаћу за добро, да се съ Пашомъ ту на Мишару побію; но утврдивши ту страже свое кренусе къ Бѣограду, гдѣ доћу и градъ обсѣдну. Обкопаю шанцове и преправесе градъ узети.

Првыи су таборъ поставили на Врачару, гдѣ Мокрый Лугъ (рѣка) утиче у Саву. Ово є быо Милоевъ таборъ.

Другіи више нѣга на брду быо є Кнеза Симе.

Трећіи на великомъ путу быо є Карађорђевъ.

Четвртый у Машмайду Васе Чарапића.

Петый ниже Чарапића кодъ Дунава быо є Миленковъ.

Овако намѣстивши се, нѣколико мѣсеціи съ Турцима су се пушкарали, безъ да су на градъ нападали. Међу тимъ одъ многога пуцања поквари се топъ єданъ у Милоевомъ табору. Те дозову опетъ Іована Ковача, кои іимъ га оправи; за што му Карађорђе срчано захвали и заустави га на ручакъ, рекавши топџіима да више барута у топове могу метати, кадъ іимъ има тко оправити, ако се кои поквари. Топџіе то учине, и найвећіи іимъ се топъ одъ велике силе разбіе. Дотрче топџіе и кажу Карађорђу; на кое Карађорђе опетъ навали на ковача Іову, говорећи: „брате, садъ гледай шта ћешъ чинити.“ Те ти садъ майстору похити у Земунъ, и направи гвоздене на топъ карике. Но съ каквомъ є опасношћу овъ ове карике у таборъ пренео! Турци, извѣстивши се о томъ одъ Чивута, до 50 топова на њега у Саву баце, но на срећу незгоде га. Онъ Саву пређе, и топъ овай карикама утврди. На то рекне Карађорђе истоме Іови Ковачу: „Брате! теби ће имати зашто народъ србскій захвалити; и грѣхота бы была кадъ мы твое заслуге у оваковой нашой нужди небы признали!“ —

Найпосле у Новембру науми Карађорђе у име Бога и св. првозваногъ Андріе ударити на Бѣоградъ. Зато 28 Новембра 1806 зовне опетъ майстора Іову Петровића, и пошлѣ га да му потайно све топове прегледи. Овай то учини, и топове све у добромъ станю нађе: но мало и овде главомъ неплати. Турци съ баталіаміе спазе га и силне пушке на њега проспу, и то све оне велике мемеризиниче: но Богъ га самъ сачува. — Тако дакле 29 Новембра у очи св. првозваногъ Андріе ноћу, кадъ су Србльи сви већъ у преправности были на Бѣоградъ ударити, првый се одважи Конда Булюкбаша насрнути ноћу на капію варошку одъ Саве. Ту сретно са своимъ войницима стражу турску изсѣче, и у варошъ унићје. То є све съ договоромъ было. И чимъ су остале войводе дознали да іимъ є Конда са своима у варошъ ушо, одма су и они, свакій са свое стране на капіе, при коіой се є кои налазіо, юришомъ нагрвули у варошъ. У овомъ юришу Васо Чарапићъ, дивный юнакъ, на стамбол-капіи жертва падне, кога су сви Србльи яко жалили. — Садъ Србльи позадрже се у варошіи, договараюћи се съ Турцима, еда бы како помиритисе могли, скоро мѣсецъ дана. И найпосле, кадъ се никако погодити нису могли, Србльи се осмѣле срећу покушати, да іимъ и градъ узму.

ПРОТИВОМНЬНІЄ

на мнѣніе о Србско-народнымъ школама у Хорватской, обнародѣсно у Календару Новосадскомъ л. 1841. Господиномъ С. одъ Ш.

(конацъ)

Ове школе посѣштавао є лично блаженопочивший Архіерей Лукіанъ, као што ій и данасъ посѣштава нашъ Высокопреосвештеный и Милостивый Архіпастыръ Господинъ Евгеній, и ньи душевномъ наклоносѣу у больи поредакъ ставля. Г.Г. Протопресвитери посѣштаваю ій выше пута на годину, свакій у своме кругу; а Г.Г. економіе официры три пута на мѣсецъ надгледаю ій, и ако што оскудѣва ревносто прибавляю, или славну регименту о томе умоливаю. Свакъ бы се воистину зачудіо, како наши народны школа ученицы лѣпо Славено-Србски и Хорватски*) читаю, и пишу, прилично рачунаю, и хрістіанску науку прекрасно на паметъ знаду. Ньова краснописанія, као и описаніе знања и владани (Prüfungs-Extract) шилюсе сваке године школской Дирекціи, тако равно и Честнѣйшему Консісторіуму. Ц. Кр. школска Дирекціа пошилѣ такође свое извѣстіе о дѣтинскомъ успѣху (о ы школа) высокой ц. кр. привадлежећой Генералкоманди. Тога ради и опетъ велимъ, да се немогу изчудити, ни края постигнути овой бесѣди Гд. С. одъ Ш.: да є кодъ насъ на 30 парохія єдна и то жалостна школа. Како ће быти жалостна, кодъ оволикогъ настоянани, дѣланя, и труда высоки и ниски властій? Вели Гд. С. одъ Ш. подъ числомъ II. Србска дѣца у Хорватской тераюсе силомъ у школе римокатоличке. То додуше не быва, нити є потреба да буде, докъ мы имамо 50. Србско-народны школа. А то бы и сами наши люди преко срца гледали; єръ видимо на гдикои мѣсты наше Діецезе, гди због парохіалногъ разстоянія, школу ни подъ кои начинъ завести ни є можно было, да наши Хрістіани за неслати свою дѣцу у римокатоличке народне школе, радіе имъ сами купую књиге, и друго, што є одъ потребе, пакъ имъ дѣца по наредби властій долазе три пута на седмицу у нѣмецку єрарiалну школу, и бываю у прописанымъ предметима обучавани одъ єдногъ Србльина Препарата (Schulgehülfe). А шта ће се выше изискивати одъ немогућности? — Каже на послѣдакъ Гд. С. одъ Ш. подъ числомъ III.: да у насъ ни є было досадъ валяны управителя ни коловоѣа, кои бы се о заведенію школа брынули.

И овай доводъ Гд. С. одъ Ш. неналази овде мѣста. Ни є было управителя? А одъ куда є и како є постало кодъ насъ 50. народны школа? Како су се школски домови подигли? Были Діакони и Клирицы „аще и туне“ учительовали? Тко бы граничаре лѣпымъ или строгимъ начиномъ ко овоме заведенію склонio, или принудio? Како бы наши парохіални храмови нѣкане дѣчице данасъ звечали? Одъ куда бы оволики граничарски сынови Србски и Хорватски читати и писати знали, да нису у ово 10. година Србско-народне школе посѣштавали? Одъ куда бы успѣхъ овай дошао? Одъ кудали бы ово елементарно знанѣ попрiлосе, када мы нисмо имали валяны управителя, и коловоѣа? —

Но опетъ при свему томе мы Хорватски Србльи Богоспасаеме Епархіе Карлштадтске, благодаримо Гд. С. одъ Ш. на оваковомъ мнѣнію, и оглашенію. Сада ће се поне наши мили сонародницы утѣшити, кои су се прво може быти жалостили о мнимой небризи нашой (у смотренію школа), и утѣ-

*

*) Незнамо шта т. аукторъ разумѣва подъ хрватски. Ако сваки хрватски — то грѣши противъ славенске филологіе, єрбо хрватски неозначава нити нарѣчіе, него поднарѣчіе нарѣчія србскогъ єзика славенскогъ. Ако ли мысли књиге латинскимъ словима штампане — то опетъ грѣши, єръ исте књиге, као што смо мы видили — приликомъ путованя нашегъ прошле године по Хрватской — нису написане поднарѣчіемъ хрватскимъ т. є. кайкавскимъ, него нарѣчіемъ србскимъ, коимъ Србли западне цркве у Славонiи говоре. У.

шивши се увѣрити, и обавестити, кадъ чую, да се и кодъ насъ Хорватски Србаля Епархіе Карлштадтске по єдиком Србско-народна школа налази. — А кадъ ово разумію, вальда ће онда рећи: Та то неслужи на срамоту цѣлогъ рода Србскогъ (као што вели Гд. С. одъ Ш.), но на дику, радость, и утѣху народиюу. — А чини ми се, да ће и самомъ Гд. С. одъ Ш. (кои є речено обявленіе о Србскимъ школама у Хорватской безъ сумнѣ добрымъ намѣреніемъ обнародіо), да ће му, велимъ, мило быти, кадъ за болѣ станѣ наши школа разуміе, и неће се срдити, што є противномѣніе на мнѣніе свое добыо. Зато повторавамъ, да му благодаримъ и я, и сви мои домородцы, остаюћи му, као ревностноме и родолюбивоме Србльину, сваку любавь и почитаніе дужни за то огласеніе, и обличеніе по ономе слову: Обличи премудрога, и возлюбиће те.*)

У Трсту на видовъ данъ 1842.

Н. В. С.....

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(нашлосе є у єдной тавници)

(изъ Бечкогъ Зрителя (Zuschauer) за год. 1841.)

одъ Ђорђа Поповића.

(продужено)

Недалеко одъ наше куће у густой шумици была є дубока нѣка одъ нарави бара; како се нѣ сѣтимъ, одма планъ скроимъ. По читавъ данъ бы ту кодъ пусте баре проводіо; и съ бритвомъ малу лаћицу издубимъ. Кадъ самъ съ њомъ готовъ было, метнемъ ю на путь, кудъ дѣте пролази, сакріемъ се за єданъ ћубунъ, поредъ когъ бы дѣте проћи морало, кадъ бы наћену играчку хтело у воду пустити, да види можели пливати. Два дана самъ ту бадава чекао, макаръ што самъ подъ мрклу текъ ноћь сакривено мое мѣсто оставлно. Знао самъ да ловъ већъ у мрежи имамъ: єръ самъ слушао, како се надъ играчкомъ радуе, и гледао самъ како у дѣтиньской радости „лѣпу“ лаћу и преко ноћь поредъ себе у постельи „успавлое.“ Зато непзгубимъ стрпльивости. Найпосле трећій данъ чуемъ іошъ издалека весео исанъ гласъ, гди стару нѣку веселу пѣсму пѣва; а после нѣколико минута притрчи дѣте тавной, дубокой, непомичной бари; — свѣтле су му свилене власи у висећимъ витицама низъ рамена, и ружичне образчиће, и као алабастеръ бѣло чело летиле, лаћицу свою высоко є у ручици носіо. Крезъ трнѣ и траву допузимъ за њимъ до обале; леденый се зной съ мутногъ ми чела проли, и я великій якъ човекъ дркћући ніямъ лакій сѣнъ малогъ дѣтета одъ свои петь годиница.

Већъ самъ близу њега быо, већъ станемъ на колена, подигнемъ руку да єдньимъ брзымъ хитомъ ћаволско дѣло свршимъ, кадъ ал' малый претечу сѣнь мою у води спазивши, брзо ко муня се окрене. Душа нѣгове матере учини ми се да му изъ укочены очію гледи. Сунце у єданпутъ сиву изъ облака, земля се засвѣти и хиляду хиляда очію управи на мене; изъ тихе дубльине бистре воде видіо самъ миліонъ последа водены духова; свакій листакъ у мрачной шуми блистатисе, као хемичне црне и црвене ватрене очи наклены демона; све, све ми є чинило се да се као страшни свѣдоци убиства, кое самъ учинити хтіо, око мене диже, и све на мене мотри; — дѣте є было одъ слободне племените крви, сяйне нѣгове очи неустрашимо су на бледо мое лице уковане быле, нисамъ чуо шта є говоріо, само самъ спазіо, како є найпосле куће отрчао; садъ се подигнемъ, ништа знао нисамъ, нит' самъ што видіо, ни чуо; — но на єданпутъ ћипимъ као изъ сна, бриткій мачъ заблиста се у моимъ рукама, и малый Виліанъ, пурпурномъ крвцомъ попрскань, лежао є пре-

*) Састанакъ овай тимъ смо радіе у нашимъ листовима сообштила, што є овы главна цѣль, о народнымъ школама, о нѣговомъ устроенію и побольшаню обширно говорити. Свако и найманѣ мнѣніе о стању наши школа заузеће свагда прво мѣсто у Скоротечи.

дамномъ, главица са свилењымъ витицама, као да спава, лежала му є на ручици: укочењ, бледъ ко крпњ — мртваць! — узмемъ га у наруча, и сакріемъ у облизаню шимицу.

Жена моя срећомъ ніе кодъ куће была, и текъ ће се ко сутрадањ вратити. Ноћу кадъ є све мирно почивало, сиђемъ у башчу, и клецаюћи на дркљућымъ рукама донесемъ малога мртваца, и закопамъ га недалеко одъ прозора спаваће собе.

Ни мыслио нисамъ, да плодове страшногъ могъ дѣле кусати нећу, да се мртво дѣте у води неће наћи, да новци невредими стояти мораю, єрбо самъ принуђенъ было разгласити, да дѣте мора или украдено или изгубљено быти. Но што ми є до тога было! єдина моя мысо и єдино теженѣ туда є само пило, да злочинство мое сакріемъ.

Кадъ су ми долазили явити, да дѣтета нигде нема, и кадъ самъ на све стране люде разашыляо — о како самъ дркљао тада.— Како є бѣснило безумлѣ и горка мука и страхъ крозъ све ми жиле, кадъ бы се човечя нога приближила само ономъ парчету землѣ, кое є мое злочинство покривало. Кадъ самъ гранѣ одгрнуо, да тѣло дѣтиње у последню постелю однесемъ, єдиако є златна бубица око мртвогъ Виліана облетала, па кадъ самъ га после у гробъ спустіо, и юшъ єданпутъ плашльивымъ окомъ на нѣга доле погледао, опетъ се златна буба на нѣговымъ ладнымъ, крваавымъ прсима засвѣти, као да є хиляду блистаюћимъ звѣздама на плавомъ небу нечовечно дѣло показивала, и за осветy молила.

Іошъ оставе єдно, али тежко свршити. Морао самъ жени жалостну вѣсть, да се є дѣте изгубило, явити. Требало є показивати истиниту жалость, и тугу іой разтеривати надеждомъ, да ћемо малогъ нѣногъ любимца опетъ наћи, — ха! и я самъ то подъ ларвомъ истине тако чинити умео, да нико ни найманю сумню на мене имати ніе могъ.

И садъ бы по цѣо данъ са стрепећымъ срцемъ сѣдіо на прозору одъ спаваће собе, загледао бы се са горућымъ очима у оно мѣсто!, гди є подъ млађаныма веселымъ зелѣмъ млађана крвца у пурпурномъ поточићу усавула! Њеки послевици, кои су ту близу радили, морали су мыслити да самъ полудіо; бѣсно самъ ій терао, да само брзо свршую: самъ самъ іймъ помагао, копао, и утапкао као безъ душе, уплашеныма очима, и разбарушеномъ кикомъ; и текъ кадъ є то прошло, осећао самъ се, да самъ већъ сигурань. Спавао самъ — ал' не као люди, конма росно румењело ютра болю волю и снагу за новый посо дае; не, о не! тежки и страшни сановн, као претеће авеитиће, тресли су ми душу, и свагда ми се є чинило, као да се изъ траве, — коя се на Віліановомъ гробу мека и равна зеленила, — часъ ножица, часъ ручица, часъ пакъ бледа и крвава главица нѣгова помолила: — скочіо бы съ постелѣ, ладанъ бы ме зной пробіо, образи бы ми се запурили, привыко бы се лагано прозору, и укоченымъ очима гледао бы по мутной мѣсечини, коя є мени само страховито мѣсто познати дала: да се увѣримъ, да є то лажльивъ само и празанъ санъ быо, да тамо доле почиваюћій никадъ ме издати неможе. Такій, такій є быо мой санъ, хиляду пута горый, него непрестано бденѣ. — Обданъ сѣдіо самъ на момъ мѣсту кодъ прозора, и премда се є высока трава туда таласила, опетъ ми се є чинило, као да четирь голе стране одъ гробнице, крваогъ мртваца, и златну бубицу гледимъ. Кадъ бы кои слуга тудъ корачіо, на махъ бы грувую ногомъ о землю, и едва бы се уздржао, да не вристнемъ; єръ самъ мыслio: садъ ће упасти, и тако мое злочинство на свѣтъ изнети; кадъ бы птица каква туда скакутала, кадъ бы вѣтаръ крозъ оближня дрва шушгао, мыслio самъ већъ да самъ изданъ, и одъ тежке муке коса бы ми се накострешила, а зубима бы шкрипіо! У такомъ станю провео самъ три дана, у страховитымъ онымъ сановима три вѣчно, вѣчно дуге ноћи!

(конанъ слѣдуе)

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Трстъ 12 Октобра 1842.

Наша берза закаснчила є неколико способны людій у источну Индію послати, кои ће тамошня трговине обстоятелства провидити, и изнытати, да л' бы се имеље оны земаля и наше монархіе полезни свезли установити могли. Почемъ мы ове благодатне кораке у ѣлой обширности времену сходне налазимо, чуемо садъ не съ маломъ радошћу, да се наша берза на комерціалну камеру у Млетках (Венеціи) обратила, овой свои предпріятія саобштила, и ню познала, да се съ ньоме сдружи. Мы одъ срца желимо, да ме вредне старіе сестра овомъ важномъ позиву млађе свое сестре одговорити. Слога и сведнаше снаге свроводе далеко поуздање къ общественомъ цѣли, а союзъ одъ старина далеко чувены Млетака съ младосавскымъ Трстомъ имао бы важно втеченіе на кредитъ не само истраживаюћи предѣла, него и сачуваченіе домовине.— Съ Босномъ и Сербіомъ послуемо мы одъ више година покрай новолькогъ успѣха и при свемъ данашнѣмъ полненію народномъ у Сербіи наше саобраћеніе трговачко ніе се умалило. — Читаюћи будимске нѣмачке Новине, морао бы човекъ помыслити, да садашнѣ правителство ни лица, нити накъ имана штеди, што бы и трговини великій убитакъ причинило. Али мы смо изъ бистрогъ извора дознали, да є ново правителство сербско кодъ свои политичны пріятеля свою искрену жељо изявило, да є радо и жели само куколь одъ свакогъ втеченія на владу за спагда уклонити, па да тако трговину, найсигурнія темель државногъ благостања, одъ досадашнѣгъ убиточногъ монопола избави, и слободномъ учини. Богъ му кораке благословіо!

ГЛАСОНОША.

Родолюбиви приносци на фондъ школскій подъ руководствомъ депутације находећій се.

У облигаціама 6. пр.

Год. 1819 обштина баиска 125 фр. Кузма Паиаіотъ 1000 фр. г. 1820 Пано Поповићъ 100 фр.

Ово су досадашни приложници фонда наши народны школа! ово су основатели народногъ просѣштенія сербскогъ! Она се имена блистаю у сербскомъ пантеону!

Школа, учитель, дѣца — мале рѣчи велико изражаваю. Одъ дѣце бываю люди. Да као такови сайномъ опредѣлѣнію своме одговоре, т. е. да до моралтогъ савршенства, дакле истинитогъ благостања доћу, морао точно воспитаніе у дѣтинству добыти. Ово тко иначе, ако не добри учитель у прикладнымъ школама дати моту? Школе су онай извориъ изъ кога право благополучіе народа тече. У школама се одраиює младежь, на коіой свѣтъ остае. Школе су храмъ народногъ просѣштенія, благайница народности, езика и нѣразакона. Овде дакле, овде вала и Србли да прилажу, на подизанѣ и устроеніе свои школа, поручито у данашнѣ време, кодъ се кодъ свію саотечественика наши о сачуваню народности, и изображеню народногъ езика жуборъ подиже, свака средства да о-брате. Овамо, браћо и сиародници, овамо снѣшимо са великодушнымъ жертвама! Укрѣпляюмо благостојніе незлобивогъ народа нашегъ! — Часъ куца! — Преблаго нама! преблаго потомцима нашимъ, ако отворимо изворъ, изъ кога намъ родъ душевну пишчу црпећи уживаће сретне дане златногъ вѣка! — — али тежко, тежко и найноздимнѣ нашимъ унучима, ако ладнокрвни према найсветіемъ благу живота — езику, народности, а и нѣразакону — замеримо изображеніе народно! У првомъ случаю пратиће насъ благословъ, у другомъ клетва и поруга! Онако ће намъ народъ быти сланъ и чуженъ, онако награда човечества! Зато, браћо србска, свѣтимосе светогъ праха отаца наши, свѣтимосе слане народа и блага потомства нашегъ, на охотно съ дужнымъ дародаињемъ пристичимо овомъ божественомъ жертвенику народногъ спасенія — тимъ пріе што и блага воля премилостивомъ Императора нашегъ то захтѣва. Нису ли толики родолюбиви, одликовавши се при основаню школа, племеитомъ, медаліама и похвалителнымъ писмама благоутробно обдарени? Па ма да насъ подобна свештедра награда и непобуђуе, то опетъ изъ чисте увѣремости, да благо рода посѣшествуемо, свако жертвопринешеніе чинимо. — Ходимо, браће, одазимосе овомъ родолюбивомъ позиву. То ніе гласъ лакоумногъ самоуфаиа, него ропотъ высокомѣрности! — У.

Загребъ 9 т. м. Занета є наравно, да човекъ жели о торжеству што чути. Хиљаде оны, кои зборъ особитогъ своѓъ интереса торжество едва очекую; неизбройна множина, кои се са сны страна на то скупља; жеља поседнуты, да се подигну; воля гледаня, кои мысли оживљава — све то по себи є достаиаметно. Сайни су дани были 5, 6 и 7 Октоберъ, кодъ є нашъ новый Банъ, Нѣг. Ексцеленція трофъ Халлеръ инсталлиранъ было. — Ютро 5-га было є магловито, ал' то немало сметало ніе, да се сруда по улицама живость покаже. По старомъ обычаю накићеногъ вола, кои є сутра данъ у подне међу народъ подѣлѣнъ, съ музикомъ бросъ варошъ водили су 8 дѣно обучены касана. Народъ, што є за ньима ишо, дивно є радости клике, и тимъ господу и госпоће, кое су на прозори стояле, увеселяваю. — На харманци, найвећемъ мѣсту наше варошки, люди су таминали. — У подне є сунце, кое

е нѣколико дана свакривено было, у свој својој сяйности показалосе, да торжественый улазъ Њг. Екец. Бана освѣти, и славнијмъ учини. Скупоцѣности химтова, и свечанымъ халинама высокога племства и други утледны особа, у илирской (?!) и мађарской (!?) народној ношњи, ніе се довольно могло начудити.*) Высокій славимый, одъ генералитета, высоки великаша и племените младежи на коњма обколѣнъ, ишао е при прерадостномъ народа кликованю у свою резиденцію. Њг. Екец. Високод. т. Епископъ Хаулик тогъ истогъ дана дао е скупоцѣный обѣдъ за 340 особа. У вече е варошъ прекрасно освѣтљена была. Читаве бы табаке напуниле, кадъ бы смо све прозраке и свѣтила украшне описали. Варошка кућа, горе на Марковој піаци, особито се одликоваше, као такођеръ и у кантолу цѣли редови кановички кућа. Но све е ово превазилазила велелѣпно урешена владикина резиденција, коя е доле стакленымъ башчама обкружена, што све натреным морем кандила величествено украшено неописано лѣпо изгледаше. Шестогъ, на данъ инсталације, ішао е више скупоцѣности и велелѣпія было. У подне кодъ Њг. Екец. Бана было е обѣдъ за 400 особа. У вече было е Банъ у велелѣпно освѣтљеномъ театру. После театра г. Янко грофъ Драшковићъ предводіо е балкаду одъ 500 особа, коју е пратила музика кроз све главне улице вароши, играюћи народне аріе. Кадъ е балкада предъ Банову резиденцію стигла, и Банъ се на прозору показао домородци, поредъ громогласногъ „живіо“ узвика, одиграли су наше народно коло. — Све ово у найвећемъ реду, безъ сваке несреће или немира, окончано е.

Вечъ 11 т. м. У овдашњой новой варошки данасъ е догодилосе позорије каштиговања, кое е много очи на себе обратило. Нѣкій несрећникъ, 21 годину старъ, было е погубаћно. Онъ е было свој сребрный сатъ за 5 фр. ср. у залогу дао; па неимаюћи га на уречено време чиме изкупити, хтѣде једногъ у околини живећегъ земљодѣлца покрасти, коіомъ приликомъ двое дѣце, што су му на путу была, батиномъ убіе. Ту е наше было само 6 фр. ср. Затимъ е одма самъ себе полицији пріявіо, и озбиља молію, да му се живот неопрости, на и подъ самымъ вешалама околостоеће лѣпо е свѣтовао.

Пешта. Нѣки су прорачунали, да се у Пешти и Будиму сваке године преко 20.000.000 цигара потроши; томе ішће кадъ дуванъ додамо, што се у дулама напуши, ласно е докучити, колико новаца кодъ насъ на пушењѣ оде.

*) Илири (?!) су се ако у оправама одликовали. Особиту опомену заслужую жіове прене каше у вредности одъ 40 — 100 фр. сребра.

Пешта. Овы дана овде су се венчали двое неми.

Пешта. Одъ 21—24 т. м. овуда е за горњѣ предѣле прошло: у 6 лађи пшенице 28.000, у — лађи сѣча —, у 1 лађи зоби 5.300, у — лађи проћ—, у 1 лађи репице 3.000, у 1 лађи наполице 3.000 багана, у 1 лађи уља одъ репице 900 центіја.

ПУТЪ ПО СВЪТУ.

(Читаонице у Енглезкой.) У Енглезкой има 6.500 читаоница. Одъ овы има 260, где се чита, изъ осталы носе люди књиге на читанѣ. Излишне књиге продаюсе ма умноженіе фонда овы заведенія. — Велике публичне библіотеке са свимъ су одѣлѣне одъ читаоница, и ове последње сматраю се за користіе, у обзиру разпространѣнія обштих практичны знања. Осимъ овы има ішће 150 друштва, где се новине, и остала потремена изданія читаю, у конма 9.000 фамелія учествую. Ласно се дакле закључити даје, да се у Енглезкой овымъ практичнымъ начиномъ до 30.000 душа обучаваю.

(Пиће ракіе) у Руской кодъ простога народа тако е яко умножилосе, да е влада за нуждно нашла ракіџинице умалити. — Оно е зло одъ некогъ времена и кодъ насъ се у Угарску, особито у Банатъ усељало. И при свему томе што кодъ насъ толико много вина роди, опетъ су многе наше спахіе грдне ракіџинице са машинама устроили, гдѣ понайвише пшеничну ракію пеку, коіомъ се простъ народъ физично и морално труе. Небы л' пробытачніе было, да се пшеница и остали, къ препитанію наранномъ нуждни плодови, ако е година изобилность собомъ донела, за будућу можда породну годину сачуваю, — а грдно благо, кое се на ракіџиниска здамія и машине улаже, на нуждніе предмете употребы? —

(У Амстердаму) има 21.000 више жена, него мѣдій. У Штутгарду на једногъ мужкогъ долазе двѣ женске, а у Липски на једногъ мужкогъ једна женска.

(У савезнымъ државама) добра е година. У Охіоу врло е ефтино живити: 100 фунтій свињска меса коштује само 3 фр. Жетва е особито добро испала. Време е одлично пріятно.

(Шпиталь за маймуне.) У Ахмедабаду, у Индіи, има шпиталь, у коме се стари болестни маймуни издржаваю, докъ жіве.

(Число жителя у Швайцарской.) У Швайцарской има 2,183.485 жителя, међу конма 1,292.871 протестанта, 882.859 католика и 7755 чужта.

(Новине.) У Енглезкой има 469 новина. Одъ овы само у Лондону излазе 111, и то 12 сваки данъ, остале сваке недеље и мѣсеца. По извѣ-

стію рускогъ министра просвѣштенія г. 1840 излазило є у Польской 28 новина и часописа, одъ овы 6 є было политичне, 22 учене и книшевне цѣли. Примѣти ваља брзину, како се лондонски листови разашиљаю. Тимесъ, коя у 6 сатій изъ ютра излази, и на нѣмцкомъ времену већъ у 6 сатій предъ вече стиже у Хавру, коя є одъ Лондона удаљена 60 миља.

(Свилодѣлство у Грчкой.) Свилодѣлство у Грчкой због географичногъ положаја и благе климе све више и више напреднје. Год. 1835 извезено є изъ Грчке свиле у вредности одъ 400.000 дрихмій, г. 1840 преко 1,000.000 драхмій, и још ньема напредовати може.

СМѢСИЦЕ.

У Паризу живи єданъ старый военый Комисаръ Ноалъ Кверсонпересъ. Онъ є год. 1728 у Валенціенесу роѣенъ. Овай знаменитый човекъ, у пркосъ своїой старости, несесьа никакве слабости. Онъ четиръ пута на данъ еде, самъ се бріе, безъ наочарій чита и пише, умиљено шіва, несма добро спава. Такоѣерь и стихове прави, кои нису злочести. Врло радо приповѣда и шалисе. Оженіо се є још и у 90-ой своїой години са шестнаестолѣтномъ Енглезкињомъ, коя му є и сына родила, но по несрећи у порођаю умрла. Нѣгова баба 125 година стара пала є, и тако преминула. Овай крѣпкій старацъ шалећи се съ пріятелима вели: „Я васъ позывамъ доходећеть столећа на погребъ."

КРАДЉИВАЦЪ и ЛУПЕЖИ.

У Амстердаму на пашару стоваше єданъ Курчія предъ будомъ, у коїой су се особити еспапи продавали. Овай є држао по обычаю руке натрагъ. На єданпутъ осети, да му є нѣшто у руке упало, погледи, и наће златанъ сатъ. Зачуђенъ обазресе, и види єдногъ брзо пролазећега, и пріятельски намигнувшега човека. Нѣму се то подозрително учини, зато за найболѣ наће полиција явити. На пытање, како є крадливацъ обученъ было, и шта є на глави имао, каза, да є єданъ господаръ пре некоть времена єдну зверску кожу кодъ нѣга донео, и двайсеть кана одъ нѣ направити дао, а будући да є још за єдну коже остало, начинио є и тринайсету за себе, коя му є бадава дошла. Полиција наредбу учини да се сви, такође капе имаюћи потраже и похватаю, што и буде, и после учињенога испыта показало се є, да є то разбойничка чета била, коя є изъ 12 лица состоялась. Онай, што є сатъ украо, гонећи одъ притажателя, видећи на курчіи каву своїой подобну, мыслио є да є нѣговъ другъ, зато сатъ у руке му є спустио, и тако є одкрило се опасно ово друштво. Іоанъ Гавриловићъ.

СТЕЧЕНІЕ

за перву Граматическу Каѳедру у народной Карловачкой Гумназіи.

Ступанѣмъ Высокоученогъ Г. Іоанна Пантелића, досаданшњегъ Професора у Гумназіи овдашњой, на званіе погравничногъ школскогъ Директора у славной Бригади Панчевачкой, остала є у реченой Гумназіи празна Каѳедра I-е граматическе Класе.

За снабдѣти исту Каѳедру съ вреднымъ, и способнымъ лицемъ, заключіо є Патронатъ гумназіалный у засѣданію своме отъ 14. овогъ Міца, явно и 17. и 18. Февруарія 1843 держати се имуще стеченіе (Конкурсъ) отворити.

Са овомъ Каѳедромъ свезана є годишња плата отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій дрва за ватру. Изискује се пакъ отъ Г.Г. Кандідата, да су філософическе науке са превосходствомъ совршили, — да кромѣ Латинскога єзыка, кога ће предавати, и Нѣмецкій, на комъ ће онай, и проче науке предавати, и Српскій, на комъ ће и єданъ и другій толковати, совершено познаю. При томъ мораю они о своме досадашњемъ честномъ, и христіанскомъ сходномъ житію, као и о савршеню філософски наука, и о своїой досадашњой званичной служби достовѣрна доказателства са своима прошњама Патронату поднести, и на уреченый данъ устменомъ, и писменомъ испыту предъ опредѣленомъ на то Коммиссіомъ себе подвергнути.

Совершено знанѣ Маѣарскога, и Влашкога єзыка сматраће се за особиту препоруку.

У Карловцы 19 (31) Окт. 1842.

Патронатъ Гумназіе Карловачке.

Листъ овай излази два пута у седмици, сваког Четвртка и Недеље, Четвртком на по табака съ образомъ новина, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на сваком ц. кр. поштѣ съ полугодишњомъ цѣною за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Четвртакъ, 29. Октоб. Число 35. 1842.

БОРБА ЧУВСТВА.

одъ Д. Михаиловића.

Тамо доле између гора,
Гдѣ извире потокъ чистъ,
Гдѣ се граве вію бора,
И леприша зеленъ листъ,
Кои сѣнку подалеко
Густу баца, старе ладъ:
Ту бы радо мѣста стеко!
Ах' безъ драге пустъ є садъ!

Векъ нешушти потокъ звукомъ
Милю мени, као пре!
Векъ ми с' чини садъ да хукомъ
Ситнимъ шлюнкъ грозно тре!
Данасъ лахоръ нехуи ми
Кроз борово дрвлѣ тихъ;
Нежанъ листакъ нешушти ми,
Да удвои любве дихъ.

Кадъ сазнъ шето съ драгомъ оно,
Њеме љубке нѣво тудъ,
У радости съ њеме тоно:
Раскошно ме чара свудъ!
Садъ да легнемъ у ладъ бора,
Безъ да драге любимъ трудъ? —
Одъ жалости пуѣи мора
Срце мое, следитъ с' удъ!

Куд' є она сплава ватра,
Й у коіой горѣ съ њомъ,
Кадъ є лахоръ ахъ! умилна
Пружо прила робу своме? —
Ах' векъ неста жари оне,
Неста среће за ме ай!
Садъ ме туге љуто гоне,
Да живога стигнемъ край! —

Лакій листе мен' нелади —
Ладно ми є тѣло свудъ!
Животъ срека мой неслади,
Векъ ми дае порче*) судъ!
Престай нѣжно жуборити
Поточићу, задрж' виръ,
Да у тихомъ могу быти:
Срце мое тражи миръ!

Нема душа кога жели,
Нема ништа за ме свѣтъ! —
Рамѣно ми срце цвели,
Те я немамъ као цвѣтъ! —
Бадаба є све на свету,
Кадъ изгуби драгу драгъ!
Све бадава што у свлету
Празанъ тражимъ љубве трагъ!

Безъ мѣ су ми мѣста пуста,
Сваке нѣсме тужанъ екъ!
Данъ — ах' ноћца была густа —
Мен' є горакъ, дугъ к'о вѣкъ!
Кадъ ни нема, захмамъ рядо
Й цѣливанъ стазе прахъ!
Тимъ у муку лохъ надо!
Тимъ ме мора смрти страхъ!

ИЗВОДЪ ИЗЪ БЕЧКИ ЛЬТОПИСА.

Векъ є у обичай ушло, занимиву новость у одношенію на предѣло — и народознанства само ванъ Европе тражити, премда наша страна свѣта іошъ по гдикою прилику къ занимивомъ испытанно предлаже. Ово є довольно србскій књиженикъ г. Дръ Вукъ Стефановићъ Караџићъ своимъ у г.г. Котте књижарници изданымъ, у свимъ странама Европе као добродошлый даръ поздравлѣнымъ дѣцемъ „Црнагора и Црногорци“ доказао. Слѣдеће билѣге, за

*) норча = отровъ.

кое пріятельскомъ саобштеню овогъ нарочитымъ даромъ къ науци народопознанства одареномъ мужу благодарити имамъ, нека као доказъ служе, да къ удовољню испытиваюћегъ духа ни область изображены држава прекорачити ніе потребе. Исте показаће: чему бы се могло одъ по г. Вуку године 1838 предузетогъ крозъ Хрватску и Далмацію путована, на кое многи єдва чекаю, надати; и заиста бы г. Вукъ збогъ овогъ много редій на њега управљеной жељи задоста учинio, да ніе слабымъ здрављемъ, а навластито непрестаномъ окобољомъ у отомъ сметенъ био.

Одъ Хрвата, кои су се 7-огъ вѣка — по Цару Константину Порфирородномъ, (године 950) дакле свѣдоку, кои є 300 година поздніе живіо — у Далмацiи населили, и ту самостално краљевство, кое є за нѣколико вѣкова траяло, основали, садъ — баремъ по онымъ историографа мнѣнiма, кои ій као различне одъ србскогъ народа узимаю — на твердой земльи никаквогъ трага нема. Познато є да су Морлаци главна часть жителя Далмаціе.

Али ко су управо ови Морлаци? О овомъ толишно правы понятія имамо, да є доиста вредно о томъ у кратко обасњење упуститисе. Къ оному што Г. Вукъ у своме горепомену̀томъ дѣлцу „Црнагора и Црногорци“ стр. 9 о Морлацима говори, да они никако — као што се у основоположенію земльописа за прве граматикалне класе у ц. кр. аустрискимъ гимназіама погрѣшно именую — татарскогъ порекла нису, но Србльи и ништа друго, осниваюћи се на његова нова испытивања и самъ придодаемъ: да є найвећа погрѣшка подъ наименованѣмъ Морлака особитогъ народа племе, ил' житељ особитогъ окружія или извѣстны предѣла себи представити.

У таліанскомъ, и по овомъ у нѣмачкомъ єзику, жительи приморски градова називаю све становнике унутрашнѣ државе безъ разлике вѣроизповѣданія Морлацима — одъ Мавровлахіе, као што се дублый предѣлъ међу Маћедоніомъ и Илиріомъ именовао.

У србскомъ єзику, или ако тко воли у морлашкомъ, кои одъ србскогъ башъ ни у найманѣмъ различанъ ніе, називаюсе Морлаци Власима, коимъ се наименованѣмъ и сами — према граћанима или онима, кои тежаци нису — у оному догађаю служе, кадъ каково скромно извињење употребляваю, — и као што наши земльодѣлци кажу: Е ми смо Власи (т. є. нисмо граћани), вы већъ морате овымъ ил' онымъ задовольитисе.

Ово є наименованѣ у толико знаменитіе, што у осталымъ предѣлима аустріанске монархіе, као н. пр. у Славоніи, Хрватской и Боки Которской, приврженици грчке цркве безъ разлике чина и пребывалишта одъ римокатолика, и исто тако у Босни одъ Турака Власима називани бываю, коемъ наименованю ови нѣко подсмѣйно понятіе присаюжаваю, кое є и у самой Далмаціи за приврженике грчкогъ вѣроисповѣданія съ приложенымъ близкимъ наименованѣмъ „єркачи или хркачи“ — съ намѣромъ покварено одъ Гркъ, мыслећи на хркати, у употребљењю.

Становници отока далматински подсмѣйно називани бываю одъ Морлака „Водули.“ Водало значи у млетачкомъ нарѣчію омаленъ, дебео човекъ, а тако се исто називаю и сувоземни войници. Изъ овогъ се дакле види, да Морлаци себе за виткогъ стаса люде држе, и да су на ову стаса свога виткость горди, коему „Водоло“ тошкански „Тоццо“ „Полистоне“ противно значи.

(конецъ слѣдуе)

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(продужено)

Четвртый данъ рогъ са плаветны брда зазуи, съ кои друмъ у романтичномъ зміевидномъ кривуданю у долину води, гди є мое добарце лежало; и — пре негъ што самъ — изнисити себи мого, зашто тако якъ и ясанъ звукъ, кои є летнѣмъ топломъ времену доликово, као жалостный гласъ

мртвачкогъ звона изъ оближнѣгъ опаднутогъ женскогъ намастира душу ми изъ дубљине страшно потреса, — уђу кола єдна у авлію, изъ кои єдань чиновникъ одъ мое регименте, съ коимъ самъ нѣкада заедно служіо, — и нѣговъ пріятель одъ истогъ корпуса наполѣ скоче, и мени се пріяве. Одъ ове походе писамъ се мого уклонити. Дамъ дакле асталъ, столице и вино у башчу изнети; мою столицу метнемъ на гробъ, да бы се само одъ свакогъ случая обезбѣдіо, найпосле показивао самъ се пріятельскимъ домаћиномъ, піо самъ, разговарао самъ се, и — о великій Боже! — смѣяо самъ се! Пытали су за мою жеву, та вальда ніе болестна, говорили су, да собу чувати мора, или да іой досадни писмо; морао самъ садъ нѣно одсутство са жалосћу нѣномъ за дѣтетомъ извинити. Докъ самъ я ово приповѣдао пріятель могъ друга єдинако є у землю гледао, и я никако немого растеће подозренъ, — као да онъ што необычно, можда издаю претеће гледи, — себи изъ главе избити; за то га са забуњеномъ брзиномъ запытамъ: „Вы можда мыслите, да є дѣте“... „„Убіено?““ прихвати онъ съ топлымъ благороднымъ срцемъ, у очи ми гледећи, „„О! не, не, тко бы хтео, тко бы мого, мило и невино дѣтенце убити!““ — Ове рѣчи, овай дубокій свѣтлый погледъ као хиљаду усіявы ножева кроз срце ми проћу, и садъ познамъ страховитый образъ могъ невалялства.

Гости ту забуну мою ни су добро разумѣли; они су се трудили утѣшити ме, и разведрити; увѣравали су ме да ће се за цѣло дѣте іопъ наћи — — заиста, красна утѣха за мене! — Наеданпутъ промукнуто, тавно лаянѣ чусе, и у истомъ тренутку два велика пса преко низке башченске заграде скоче, и по башчи ніошкаюћи опетъ немирно залаю.

Скоро безъ чувства гледао самъ нове дошлице. Нѣка нутрени єза и ватрушгина трела ми є кости са очаяніемъ, упремь ногама у землю, и ухватимъ се бѣсно за столицу мою. „О! ово су добро научени,“ почне мой пріятель, и морали су утећи одъ господара, кой ій є на пробу пустіо, да трагъ гоне. Оба госта добро су гледали исе, кои су немирно горе и доле, часъ овамо часъ онамо ніошкали на насъ и негледећи; но само бы кадъ кадъ носове горе у зракъ пружили, и страшно заланли, опетъ главе земльи бы положили, и съ дивльимъ тежењемъ гонили бы нанюшеный трагъ. Садъ са удвоеномъ ревношћу почну по земльи ніошнити, ни су већъ тумарали по башчи, него се тврдо єдногъ мѣста држаху, и за мало минута само нѣколико корачаій далеко одъ мене быяху... и садъ, садъ.. до велике столице, на коіой самъ сѣдіо, доћу, подигну іопъ єданпутъ, страшніе него пре, дубоко тавно, али тужно урланѣ, и хтѣдоше дрвене ножице и пречаге одъ столице разкинути. Са уплаженымъ очима погледимъ оба страна, кои скоро заедно повичу: „ха, наћоше ловъ!“ па онда викне ми пріятель: „Бѣжите, бѣжите, за име Божіе! єръ ће васъ на комаде разкинути!“

„Пустите ій мене ради, нека комадъ по комадъ съ мене кидаю,“ викао самъ съ дивльимъ смѣхомъ, „али за живота се нећу съ овогъ мѣста уклонути. Заръ да ми ядни пси срамоту и смрть нанесу? Охо; ей! удрите ій, убите бѣсне те скотове!“

„„Овде страшна тайна лежи!““ викне сада могъ пріятеля другъ, изтргне мачъ, скочи на мене и продересе: „„У име Краля, помозите ми овогъ човека везати. ““

(конецъ слѣдуе)

ГЛАСОНОША.

Ц. кр. Обрштеръ у петроварадинской регименти г. Стефанъ баронъ Іовићъ постао є Генерал-Бригадиръ у Банковци.

Пешта. Кодъ насъ є већъ зима стигла. Снѣгъ вее. Мразови стежу. Безъ будій и кабаница ни крочитисе неможе. — Ваіаръ є почетъ, али се врло слабъ быти показуе.

Пешта. У слѣдству репрезентаціе отдашнѣгъ племенитогъ магистрата одъ высокославногъ кр. угр. намѣстничества задано є рѣшеніе, да одъ 1-га

Окт. 1843 почињући свакомъ пештанскомъ грађанину слободно е, шшо у варошь уносити одкуда му е воля. — Желити е, да племенити магистрати и други мѣста подобну промоцію такођеръ и у обзиру меса и осталы средства за живљење учине!

Пешта. Одъ 24—28 т. м. овуда е за горњѣ предѣле прошло: у 11 лађа шшенице 43.250, у — лађи счма —, у 11 лађи зобн 54.500, у — лађи прое —, у 1 лађи ренице 400, у 1 лађи кукољице 7.500 вагана, у — лађи уља одъ ренице — центи.

ПУТЪ ПО СВЪТУ.

(Пруска.) У Пруской г. 1841 снега е 134. 414 брахова склопљено было. Између овы 5.468 было е смѣшаны. Све е то интересантно, и знати треба. Али још интересантніе биће дознати, колико е између ти 134 хиљада было сређены брахова?

(У једномъ слову) у Бостону сѣверноамерикански државны министеръ явио е свое земляке за непоштемѣ и неправду кудіо, што одричу наплатити дуг и друга свои явна обвезателства, и тимъ народны характеръ американаца коди свію цивилизираны народа понижаваю.

(У Лондону) има 300 црквій и капела англиканскогъ обреда, 364 капела дисентера, 22 цркве иностранаца, 250 јавны школа, 1500 приватны школа, 150 шпиталя, 150 кућа за сироте, 205 други заведенія, 550 чиновничны стана, 14 арешта, 22 театра и 24 вашаришта. У Лондону се потроши на годину 100.000 волова, 776.000 оваца, 250.000 јагњица, 250.000 теладій, 270,000 свиња, 11.000 бечкій бутера, 13.000 бечкій сира, 10,000.000 галлона млека, 65.000 акова вина, 2,000.000 галлона ракіе, 2,000.000 бечкій пива. Има до 10.000 фамилія, кое одъ свогъ процента живе, 77.000 индустріелны и трговачки заведенія, 4.400 гостіонница' 330 кавана, 770 пивара, 960 крчмій. Порезъ, кои се у Лондону на куће плаћа, по свои прилици износи 4 — 8 мил. фунт. шшерл.

(У Нѣмачкой) говоре, да е свагди, гдѣ шуме нису кресане, ове године жетва врло добро испала, а гдѣ су гусенице чишћење, ту е мало кише было, и остала е земља сува, зато е садъ у свему оскудица.

(Парижъ.) Говорисе, да ће се овде трошкомъ отоманскогъ посланика мошеја зидати.

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 14.)

СТЕЧЕНІЕ

за Каѳедру Мађарскога єзыка у народной Карловачкой Гумназіи.

Опредѣленіе Патроната овдашнѣ народне Гумназіе отъ 30. Јануарія 1841. г., коимъ е оскудѣваюћа при Училишту овомъ мађарскогъ єзыка Каѳедра подигнута, и са годишньомъ платомъ отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій горења два скопчана, и кое е Конкурсомъ отворенымъ чрезъ Новине народне обнародовано было, остаде због упразненя Архіепископског' Престола до данасъ не испуњено. — Уважаваюћи времену и цѣли сходну Карловчана, као основателя, и одержителя Инштитута овог' жељу, благоволіо е Высокопреосвященый Господинъ Архіепископъ, и Митрополіть нашъ Іосифъ Раячићъ у Патронатскомъ подъ своимъ предсѣданьемъ дана 14. Окт. држаномъ засѣданію, горепомену то Патронатско Рѣшеніе обновити, и возносеће се Стеченіе на 19. и 20. фебр. Калл. стар. буд. год. обновити дати, на кое се дане сви они у мађарскомъ єзыку искусни позываю, кои бы волю имали єзыкъ овай, и вѣгову Литературу на реченой Каѳедри предавати, да съ нуждныма о моралітету, и способности своіой свидѣтелствама снабдѣни, ради устменогъ и писменог' держати се имуће испыта Патронату лично предстану. Иште се отъ ньи морална, и религіозна примѣрность, са превосходствомъ совершене Науке філософске, и осимъ єзыка мађарскогъ као преподаваемогъ, точно Србскогъ и Латінскогъ, на коима ће се онай преподавати, познанство. Немачкій и Влашкій єзыкъ, препорука ће быти за Кандідата у прочима равныма отмѣнствуюћа.

У Карловцы 31 (19) Окт. 1842.

Патронатъ Гумназіе Карловачке. —

Листъ овай излази два путь у седмици, свакогъ Четвртка и Недеље, Четверткомъ на по табака съ образомъ пошшна, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полугодишньомъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находећой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Basléi Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ
СКОРОТЕЧА.

ГОД. I. ИЗДАЄ ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЬ.

Неделя, 1. Ноембр. Число 36. 1842.

ЕЛЕГІЯ
на смерть
Высокородногъ Господина
САВВЕ ТЮКЮЛИ
ОДЪ КЕВЕРМЕША И ВИЗЕША,
свію права доктора, на свеучилишту пештанскомъ юридичногъ факултета члена, угарски права заклетогъ адвоката, ц. кр. савѣтника, златне острузе витеза, и више славны вармеђа присѣдателя
одъ
Николе Бороевића.

Златна лиро! у црно се зави,
И достойнствомъ чрезвичайнымъ слави
Обшту тугу за сань србскій родъ;
Єръ тко никадъ заплакао ніе,
Благодарне данасъ сузе ліе,
И украсилъ ледномъ гробу ходъ;

Гди найвећи Сербинъ нашегъ свѣта
Подъ вѣщима неувелогъ цвѣта
Лежи, да ужива вѣчный миръ;
Ніему пете Граціе и Музе
Са Геніемъ Србскимъ ліво сузе,
Само хоръ виђелекій слави миръ.

И съ блаженя нов плинуи!
Гди свеглъ рая милогласна дуя
Окружава Сававта тронъ,
Да награди душу нашегъ САВВЕ
Съ благословомъ заслужене славе,
Коя краси Србскій Пантеонъ.

Отци, майке, сынци, браћа, све
Гледаюћи высоке трофеје,
Основане кровъ претѣжный трудъ,
Коегъ САВВА ТЕКЕЛИЯ милый
Жертвованіе по душевной силы,
Да одерати одъ нась свакій блудъ.

У Араду, Бечу и у Пешти,
Као шчедрый родолюбъ и вештый,
Кровъ влачи веле: помилуй га Богъ!
И наше ће нѣта дѣце дѣца
Почитоват' као отца и свеца,
Као милогъ просвѣтителя своегъ.

ПОВЬСТЬ ВЬРОИСПОВѢДАНЯ,
одъ ****

Отацъ къ Сыну.

О самомъ вѣроисповѣданю, сыне, сотимъ, што сам довде говоріо и казывао, были бы готови; но о повѣсти вѣроисповѣдання остае намъ ошће важно разсуђенѣ. Све оно, што сам ти о вѣроисповѣданю говоріо, свакій правый Мудрацъ данашнымъ даномъ вѣрує; но оттуда не треба да мыслишъ и држишъ, да є ово стонѣ и овай начинъ вѣроисповѣдання одма у почетку, свуда и у свако време у томъ савршенству было, у комъ є садъ: єрбо да є то тако было, то бы морао бію самъ Богъ роду човечіемъ, одма тако, као што є садъ у свой обширности казати и спрокопштити.

Притомъ нити ћу да испытуемъ и истражуемъ, да ли є то тако и могло быти; но само примѣчавамъ, да оваковъ начинъ люде къ вѣроисповѣданю водити, ни найманѣ се не слаже са онымъ начиномъ, комъ є Богъ по свимъ другимъ странама човечій родъ къ тому водіо. Нигдѣ бо нейма примѣра, да є Богъ люде, буди на комъ мѣсту у садашѣ, ньовогъ ма когъ стаія савршенство наседредъ самсобомъ и непосредственно положіо.

По сви предѣлы свѣта морао се паче родъ човечій изъ дубљине праха незнанства на высину садашњегъ своегъ савршенства, съ великимъ трудомъ и напрезанѣмъ подизати и подигнути, на коіой садъ стои. Сва проча наша познанія или науке биле су кадгодь у много манѣмъ савршенству, него што су садъ, а исто є тако и съ наукомъ вѣроисповѣдања было; шта више, было є време, кадь сви други наши наука, дакле и науке вѣроисповѣдања ни было ніе. И ова є, то есть, наука вѣроисповѣдања, посао човечіегъ ума, као и проче науке и вештине. Богъ є обдаріо човека способносћу ума, простро є около ове књигу природе, и рекo: читай ову, пакъ ћешь мало помало изъ нѣ постигнути и изнаћи оне истине, кое ће ти найдрагоцѣнніе познанѣ быти! Люди су читаюћи ову књигу природе заиста и нашли у њой вѣроисповѣдања истину, нити има на цѣломъ кругу земномъ другогъ вѣроисповѣдања осимъ природногъ, кое є изъ сматрања спољногъ свѣта и насъ самы изузето. Какогодь што данасъ раѣаюћи се люди не доносе са собомъ на свѣтъ чиста понятія о вѣроисповѣданю, тако исто и првымъ людма ніе вѣроисповѣданѣ непосредственно придано и открывено. Но безъ сумнѣ морали су люди врло дуго ту природе књигу читати, докъ су до чистогъ и ясногъ понятія, о вѣроисповѣданю дошли. Тавно є было прво понятіе о Богу, на кое су наскоро нашли, а нашли су морали, како су союзъ између причине и дѣйства посвуда открыли. Понятіе о свемогућству божіемъ было є прво, кое су изнашли; да є пакъ Богъ мударъ много су касніе постигли, а да є Богъ свимъ своимъ створењма отацъ то су іошть касніе дознали; и т. д. Коіомъ имъ се мѣромъ разумъ изображавао, томъ имъ є мѣромъ и вѣроисповѣданѣ ясніе бывало. Наука є вѣроисповѣдања оныимъ истымъ ступньомъ напредовала, коимъ и све друге науке. Особито є то была наука высочіегъ природо-или естество-словія, при комъ се ніе сматрала само површность ства ій, него се проницавало у саму внутренность, — и наука самогъ човека, при коіой су овога силе испытыване, и по овыма нѣгово право опредѣленѣ изворѣно, чрезъ кое є наука вѣроисповѣдања получила праву свою ясность. За изобразити пакъ ове две науке, сирѣчь: природословіе и човекословіе тысуѣма є година потребовало. Искуство и позорствованѣ было є єдиный путь, коимъ се до изображеня ове две науке долазило. Али колико є тысуѣама тысуѣа искуства и позорствованя нуждно было, докле се изъ овы што заключити могло! Пакъ опеть колико се путій лажно заключавало, и колико є тысуѣа новы искуства и позорствованя изыскивало, докле се ово лажно заключенѣ, као лажно признало и исправило! Писатисе ніе знало; а књиге печатати іошть манѣ. Мудрацы, кои су природу и човека искушавали и позорствовали, умирали су, а съ ньима и ньіова искуства и позорствованя. Неки су отъ овы іошть за живота искуства своя устменнымъ приповѣданѣмъ млађимъ своимъ сприобштавали. И овако су постала училишта мудраца, и овыма скоро све благодарити има вѣроисповѣданѣ — свое и изображенѣ. Но колико є стотина година протекло, докле є све ово до тога дотерано! Чисто и ясно природно вѣроисповѣданѣ, каково мы садъ имамо, єсть дѣло, на комъ су тысуѣостручни умови човечіи радити морали, докъ су га свршили. Но и єсть између свію дѣла имъ таково, кое човечеству найвећу честь приноси. —

Ово вѣроисповѣданѣ природно премда є, као што ти рекo, сыне, єдно єдино; но на кругу земномъ находисе ово подъ неброено разны видовы. У свакомъ овомъ разномъ виду добыва ово различно и име. И зато ћешь у напредакъ о многимъ вѣроисповѣданьма слушати; но то ти више шкодити неће; єрбо и да ій є іошть толико, опеть свакомъ за основъ служи вѣроисповѣданѣ природно. Я ти мыслимъ садъ о различности

свію, како вѣроисповѣдания, тако предѣла и вѣкова колико є можно понятніе и ясніе представити. Свакій є народъ у свако време имао свое мудраце, кои су га у вѣроисповѣданю наставляли и уразумлявали; но и сами ови мудрацы нису были єднако у томъ уразумлѣни и просвѣщени; єданъ є имао савршеније а другій несавршеније о вѣроисповѣданю знанѣ и понятіе; и тако онай истый недостатакъ знања и понятія, кои се у мудрацу находіо, природно се морао пренети и у оно вѣроисповѣданѣ, кое є овай основао и установлявао. Єданъ є отъ ньи имао разговетна, другій мрачна, єданъ истинита, другій лажна, єданъ чиста а другій замршена понятія о основы природногъ вѣроисповѣдания; и тако су потомъ ова, у вѣроисповѣданю основоположенія, коя су мудрацы учили и предавали, разговетно или мрачно, истинито или лажно, чисто или замршено опредѣлена. И само одовудъ вєћъ є неписказана различность међу уставы вѣроисповѣдания свію народа, и премда су свію народа вѣроисповѣданя устави на природномъ вѣроисповѣданю основани, ништа манѣ свакій уставъ свога основателя белегу на себи носи. Кодъ єдекои народа є државнымъ закономъ тврдо опредѣлено у примлѣвномъ едредъ вѣроисповѣданю ништа не измењивати; и ови су онде остали, где су имъ и предцы были и стояли. Кодъ други є опетъ дозволѣно было ньовымъ мудрацемъ или законоучителѣмъ све, што є недостаточно, мрачно и несавршено у вѣроисповѣданю, кое су имъ предцы оставили, исправити, накнадити, изяснити и допунати; и одовудъ є оно одъ времена до времена траюће измењиванѣ у вѣроисповѣданю кодъ єдногъ и истогъ народа. Притомъ као што су мудрацы, кои су законъ установлявали, были различни, тако су были и народи различни, за кое су законъ установлявали. Пакъ ако су законоустановителы желили са уводењемъ закона срећно проћи, то су се морали по различности народа управляти; а ово є непзказаный утокъ имало не само на оно, што су предавали, него и на онай начинъ, коимъ су предавали. Никадъ нису нашли на толико освѣщенъ народъ, да су му могли голу истину у вѣномъ природномъ виду саобштити; него су морали ову свагда подъ каквымъ образомъ и наличиномъ предавати, и наличаванѣ таково избирати, кое се съ цѣлымъ иначе народнымъ мышленя и представляня начиномъ савршено саглашавало и сударало. Ово разноструко облаченѣ єдны те єдны истина учења могло бы скоро само по себи оно чудноватo появленѣ страшне множине у свету находећисе вѣроустава изяснити. Мысліо бы човекъ кадъ све чита, да стогубе истине чита, потрудили се пакъ човекъ ове обнажити, и съ ньи наличине посвлачити, то неће ону исту истину природногъ вѣроисповѣдания, коя є крозъ єдну наличину манѣ, крозъ другу више вирила. Мудрацы или законоучителы су морали при предаваню вѣроистине онай истый мышленя токъ или начинъ задржати, на кои є обучимый народъ навыкао было. Ово се може врло разговетно изъ предаванія науке о Богу и овога промыслу и владаню у вѣроисповѣданьма народа вєћъ познати и видити. Како што кои народъ држи, и себи представля своге владајућегъ князя, тако исто представля себи и владу божію. Како годъ што кои князъ у коіой земльи съ народомъ влада и управли, тако исто и о божіой влади и управи истый народъ и мысли и суди. Поданицы, съ коима се овде на земльи као съ робљѣмъ поступа, у томъ су истомъ страху и предъ Богомъ. Суди ли имъ се звѣровидно и свирѣпо и безчовечно, то они и о божіемъ последнѣмъ суду тако и држе и мысле. Али где благъ владѣтель господари, кои о самртной каштиги и мученю неће ни да чуе, кои се невештима, кадъ они погрѣше, не одмаћуе, кои каштиге човеколюбно разблажуе, а често, кадъ се поправланѣ безъ ове учинити може, и сасвимъ отпушта и праша: ту се одма и о Богу правичніе мы-

сли, како сирѣчь овай грешећимъ правита безъ да є крвь проливена или милость купљена, и како онъ и кадъ казни кога, само зато казни, да га поправи и на путъ изведе. Наука природногъ вѣроисповѣдания свагда є една и иста, сирѣчь: Богъ влада и управља Запыта ли се садъ: како управља? то ће представленѣ о овомъ оногъ рода и образа быти, коимъ свакій разни народа князъ са своимъ народомъ влада и управља.

(конацъ слѣдуе)

ИЗВОДЪ ИЗЪ БЕЧКИ ЛЬТОПИСА.

(конацъ)

Ньовъ изговоръ ніе чисто србскій, но средина између србскогъ и хрватскогъ нарѣчія, несматраюћи на разлику у отоцима чрезъ веће или манѣ ікавареѣ талінски рѣчій; они су такођеръ у одѣлу и обичаима различни одъ Морлака. Премда є ова у езику разлика, што се већма одъ Истріе южно иде, све мани, опетъ се нѣнъ трагъ чакъ до Црногоре налази, и може быти у поединьимъ рѣчима до Херцеговине, и истимъ правцемъ до Србіе.

Дал' є ова разлика слѣдство утока данашњегъ у сѣверу граничећегъ хрватскогъ и крайнскогъ езика, или остатакъ по Порфирородномъ писцу населивши се Хрвата, о томъ є садъ тежко што съ извѣсношћу рѣшити. У првомъ случаю морао се поменутъ историкъ у толико преварити, што єданъ народъ подъ два различна наименованія наводи, као што смо поздніе и примѣре доживили; а и данасъ іошъ у земльописи разны нѣмачки школа представляни бываю Раци и Црногорци, као поданцы европейске Турске, коя имена само одъ постойбища, у коима єданъ народъ, т. є. Србльи обытаваю, произилазе. У последньемъ случаю морали су Хрвати одвећъ мала народа грана быти, коя се доціе, кадъ су Србльи изъ Босне и Херцеговине на тврду землю навалили, съ овима споила, и само на отоцима и приморскимъ градовима, кои у посредственой свези са тврдомъ земльомъ нестое, одъ свои властитостій до наши времена по нѣшто задржала. Право обяснѣніе овогъ могло бы се вальда само тимъ придобыти, кадъ бы се о наріечію оточки жителя темељно истраживанѣ, и у колико є могуће подпуно забиранѣ ньиови србскомъ езику страны рѣчій и необичны образовани предузело. Вукъ се безъ далѣгъ приготовленія слѣдећи два примѣра сека, кои ће као свѣдочба за последнѣ мнѣніе быти.

I. Имена „Sprache и Zunge“ у свимъ югославенскимъ наріечіама зову се „єзикъ.“ У предѣлу измеђъ Трогира (Trau) и Сплѣта (Spalatro) поредъ ованковогъ наименованя чуе се и „язикъ,“ коя є рѣчь сасвимъ сѣверославенскомъ езику свойствена. Изъ овогъ „язикъ“ ямачно є и рѣчь „самъкъ“ постала, коя се у околини Рѣке (Fiume) чуе, и исто значи.

II. Нѣмачка рѣчь „was“ кодъ свію правы Србаля каже се „шта“ или „што.“ Крайнци и садашьи Хрвати употребляваю мѣсто овог рѣчь „кай.“ Оточани, и съ овыма у тесномъ сообраћеню стоећи приморски становници неслужесе ни єдномъ ни другомъ одъ исты рѣчій, но место овы имаю собствену „ч а,“ коју граћани „ц а“ изговараю, као што и у другимъ рѣчма у место *ш* употребляваю *с*. Због ованогъ изговарания Србльи Хрваћане не сасвимъ безъ подсмѣйногъ обзира „Кекавце“ зову (валялобы Србски „Кайкавци“ као што „зецъ“ изъ Крайнскогъ „зайцъ“). Нѣки новіи кньиженици кушали су по овомъ обичаю све южне Славене у три одѣлѣнія, т. є. Штокавце, Чакавце и Кекавце, довести.

Знатно є да се Чакавци у Далмаціи на тврдой земльи неналазе, али одма у Хрватской у многимъ селима, као што и у самой источной Угарской, те до предѣла Бечкогъ Найштадта протезаюћи се тако звани „Wasserkroaten“ къ ньима привадлеже.

пр. Ђурићъ.

ПРИЗНАНЬ УБИЦЕ.

(конаџъ)

Обоица садъ нападну на мене; я самъ се съ бѣсиломъ отимао, бацакао, и уедао, но напослє приморао ме устати са столице, ухвате ме и међу собомъ стисну ме. Но на што іймъ є требало садъ силе? Као окаменѣнъ гледао самъ како оба пса на врать на носъ копаю, и за нѣколико минута страшни мои санови на яви ми се покажу, нога и ручица, а садъ, садъ и бледа главица са крвлю улепљѣнымъ витицама...

Земля се подамномъ залюля, и учини ми се да сунце помркну, а садъ да се кръваво зацрвени; дубоко, страховито одъ хиляду гласова мумланѣ зазун у моимъ ушима; на послєдакъ зубъ о зубъ удараюћи, злочинство признаваюћи падиемъ на колена, и са сузама и нарицаћемъ као мало дѣте молiо самъ за живоотъ. Нѣмо презренѣ было є одговоръ. У ову тавницу будемъ бачень; данасъ самъ се одрицао, а сутра признавао, но садъ имамъ праву истину мога живота. Лагано су ме страховите ове рѣчи плашиле: „кривацъ“ и „џелатъ!“...

Немамъ у себи толико моћи, да послєдњѣмъ момъ часу мужествено на сусрѣтъ изиђемъ, у страху и дрктаню четвртине сата броимъ, кадъ са старогъ тавничногъ тороня ударе; немамъ утѣхе, нит' икакве надежде, ни пріятеля; ни изъ чега ока несмѣмъ єданъ погледъ милостивъ чекати; презрѣнъ є, поплюванъ и проклетъ бѣданъ и малодушанъ дѣце убица.

Овде самъ самъ у овой великой, ладной, мрачной тавници, сѣнови поноћни одъ слабогъ могъ жижка неразбіени на влажнымъ зидинама висе, као жалостни вѣстници грозовите смртне таме, коя ће ме до нѣколико часова за свагда покрити. Гле! — Ништа ніе, само зао мой духъ, кои ме своимъ страшилама до послєдњегъ страшногъ минута мучи. Како се тамо модри, тавни облаци преко црны зидина и тороня віяю! Садъ се крозъ старый єданъ прозоръ мѣсецъ помоли: Ха! шта ми показа? На пустомъ великомъ дворишту, као тихо одъ злы демона зграђена, стои већъ страховита справа!

Жено моя! Юліо, сирота моя Юліо! чистой твоіой души, єдиноме на овомъ свѣту што ме можда непроклинѣ, теби само препоручуемъ сажалителанъ єданъ спомень на тата земне твое среће! —

НАУКА ПРИРОДЕ.

изъ Круммахера

одъ Дим. Поповића.

Између ученика Хиллела, мудрога учителя синова Израилевы, наоћаше се єданъ по имену Сабатъ, коме є свакій посао досадань было, тако да се са свимъ левости преда.

Хиллела є срце болило, видећи да ученикъ нѣговъ очевидно пропада, зато заключи, да га излечи.

Єдномъ изведе га изъ града Єрусалима у полѣ у неку долину, у коіой баше баретина пуна свакояка гада. Овде ћемо, рече учитель, мало одпочинути.

Ученикъ се томе зачуди: Како то учителю, повиче, зарь кодъ овога смрада да одпочивамо? не примечаваш ли ты, какавъ кужный задаh одавде произлази? Имашъ право синко, одговори учитель, ова смрдљива баретина подобна є души каквога ленивца.

По томъ одведе Хиллелъ ученика свога на пусту њиву, на коіой наоћаше се млого чичка и трња. Овде се учитель наслони на свой штапъ, говорећи ученику: видишъ, ова є њива на доброй земльи, коя бы якій плодъ давати могла; али бадава, кадъ трудолюбиве руке нема на њой. Садъ є ова њива подобна животу каквога ленивца. Мало пре видео си, учениче, у природи душу ленивца, а садъ ево познай и животъ тога истога у природи.

На ове речи застиди се Саботъ и рекне: Добрый учителю, зашто ме водишъ по овомъ

пустомъ и жалостномъ предѣлу, у коме я ништа друго не видимъ, него казнећій бичъ моє душе, и мога тела.

Я те учениче водимъ по овоме предѣлу, настави Хилелъ, зато, што самъ желіо искуствомъ дознати, може ли гласъ природе пробити срце твоє, коме пређашнѣ речи моє ништа ползовале ни су.

Трудъ твой, благій учителю, одговори Саботъ, не ће быти безплоданъ; уверенъ буди да одъ данасъ новъ човекъ плодомъ.

После некогъ времена, кадъ є ученикъ Саботъ трудолюбіе особито омиловао, и у свему на правый путъ изишао, изведе мудрый учитель Хилелъ ученика свога у єдну плодну долину на обалу быстрога потока текућегъ у любкомъ кривуданю између плодоносны дрва, и цветны ливада.

Ево ти, учениче драгій, рекне учитель, образца твога трудолюбивога и новога живота. Природа, у коіой си ты укалану твою душу и тело видео, садъ те за попранку твою награђуе. Њена пріятность и њена лепота само онога могу обрадовати и развеселити, кои у њиномъ животу свой собственый видн.

ДВЕ КОЗЕ.

изъ Саінса
одъ Дим. Поповића.

На брзо отичућой реки стаяше ћуприца, преко кое су само путници прелазити могли. На истой ћуприци срету се две козе, одъ кои є єдна тела обамо, а друга онамо.

Де сестро, уклони ми се съ пута, рекне єдна. Но то бы лепо было, одговори друга, да се я теби уклонимъ. Иди ты натрагъ, да я прва пређемъ; єръ самъ я пре на ћуприцу и ступила.

Та ніта є тебя настави прва, заръ ты не знашъ, да самъ я одъ тебе годинама старія, па као старія да я теби уступимъ? никако!

Свака є желила прва прећи; али будући да ни єдна ни є тела попустити, зато дође одъ препирке на свађу, а одъ свађе на ударацъ. Оне подбоче свое рогове, и устреми се єдна на другу лютито. Због яки ударацъ, стропопта се и єдна и друга у реку, изъ кое єдна се текъ съ великомъ натегомъ спасу.

Наука.

Уступай и попуштай особито упорномъ и тврдоглавомъ, єръ свагда више штете пропзлази одтудъ, што два упорна и тврдоглава єданъ прама другогъ неуступно стое, него кадъ бы се єданъ одъ ніи паметно уклонію.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) Србске.

Сербскій Лѣтописъ за год. 1842. часть трећа. Учредникъ Іоанъ Суббатићъ. С.С. И.Н. и Филос. и Св. Права Докторъ, Закл. Краљев. Унг. Адвокатъ, Сл. Факултета Философ. при Универс. Пешт. Членъ колегіумный. Свенсочайше дарованымъ Правомъ Матице Сербске. У Будиму писмены Краљ. Свеучилишта Пештанскогъ. На 8-ни, 158 стр.

Лѣтописъ све къ болѣму савршенству ступа. Онъ є благайница филологичны, етнографичны и историчны састанка. Онъ є више намењенъ потомству, него садашњемъ нараштаю. Желити є свако да више ревностны сотрудника и подолюбивы предбройника добые. — Найважніи є чланакъ у овой свезки г. Дра Г. Пантелића „Србъ, име народно.“ Овде вредный г. писатель, бранећи име србеско противъ идеалнотъ и пререма, лѣпо доказуе да ово (име Србъ) у истокъ народу живи, и да смо мы одъ старина тако се звали, да є овай єзикъ, Којимъ мы говоримо, заиста србскій, и никакавъ другій, напрекомъ нікъ да несмо ни гласа ни друга. У томъ га подкрѣплюю наподачніи славенск историци, наименованія, историја, споменици, и пѣсме, приповѣдке, пословице и обычаи народни. — За тимъ одъ не мање є вредности „Грађа за повію сербску историю“ одъ г. П. А. П. Де ніе прикључено „благодаретвено писмо,“ небы никако знати могли, кое є године Кнезъ Милошъ подписао срећу Сербіе. После тога оному заслужне „Божићъ,“ описанъ по г. І. С. како га

нашъ народъ проводи. Г. описатель у примѣчанію 17 (стр. 89) вели, да Крстно име (т. е. свечарство) има свака србска кука, а имена данъ да Србльи недрже. Мы напротивъ знамо, да Србльи западне цркве крстногъ имена немаю, него само данъ годовный т. е. именый. Его како сметени бывамо, кадъ име Србинъ простремо само на вѣрозаконску страну грчку, т. е. православну! — Дипломе деспоту Борѣу II. Бранковићу дароване веку бы за данашнѣ времѣ цѣну имале, да су политичко-юридичнымъ у историчко-прагматичнымъ примѣчанїма пакленше — кадъ су векъ изъ Раићеве исторіе изваѣне и препечатане. — Између стихова напоменути морамо упрано народне нѣсни г. Дра І. Субботића. — Међу Смѣшцама примѣчавамо, да бы зарь требало назначити гдѣ (у коїой книзи) г. Надежднъ изнаже три главне системе праязика рускогъ? — Кадъ изумемо нѣке правописне погости, као н. пр. сь, оть, нань,*) кадь, хотьку,**) кровь, что, зарь, садь, къ пт. д., и мале — но нашемъ живїю — граматичне потрѣшке, као н. пр. стр. 48 обколу (= обколе), стр. 85 различнѣшимъ (= найразличнїимъ), стр. 90 недержу (= недрже), стр. 96 викаюћи (= вичући), стр. 149 трчаюћи (= трчећи), стр. 157 настоящемъ (= настећемъ), Лѣтописъ е какавъ треба да буде.

б) Руске.

У последнїе време у рускомъ книжеству учинѣна е вкуса промѣна, у слѣдетву кое многи нѣкада славни писатели или су свесимъ заборавности предами, или, као Сумароковъ, Херасковъ и други, само Іошъ традиціоналну славу уживаю. При свемъ томъ пре нѣкогъ времена у Петрбургу наново су прештампана књижевна дѣла нѣкогъ Нахимова, премда нити Грчъ у книзи своїой „Исторія Рускогъ книжества,“ нити нѣкъ нѣговъ преводитель Др. Отто о нѣму што споменно. Оно ћутанѣ у призрѣнїю Нахимова у толико више у очи пада, што онъ спада у мало число оны руски писатели, кои су собствену біографію на' книжевне биљге на свѣтъ издали. Оно е године 1818, четирь године пре, нег' што е Грчево дѣло на свѣтъ изашло, Масловикъ издао, без кога дѣла заиста никадъ небы што о Акиму Николаевићу Нахимову чули, кои е у Харкову родїосе, а 1814 у 32 години своґъ живота умро. Да му ніе готово Іошъ у почетку нѣговогъ дѣлања судба животу край учинила, то бы онъ по своїой нравици свою комичнохеропћну даворїю Пурсоніяхъ свршіо, и тимъ книжество отечества своґъ оригиналнымъ дѣломъ, кое е нуно сатиричногъ хумора было, обогатіо. Садъ се нѣгонъ книжевный остатакъ састои изъ мањи парчета, сатира, басня и т. д., Кое особитый талентъ за оштроумна начертанїа показую, и премда су старымъ штилонъ написане, опетъ се свакогъ позора вредне быти нађе.

в) Ческе.

Чехословани, чили народни языкъ Чехахъ, на Моравѣ, не Слезку а Словенску. Од Франтишка Царила Камењика, саукромнехо учителе чехослованскехо языка ве Видни, зуда чешкехо народнихо Мусеум в Празе. В Празе. Тискем а накладем Яна Хот. Посвящила. 1842 у 8-зиои стр. 224.

Ова ће књига читателима изъ 9 броя наши листова већъ позната быти. Мы смо ю садъ у руке добыли, и хитнюо точно навѣстіе свообштити. Дѣлисе на двѣ части; прва дѣлитье основателности, а друга о граматики чехословенскогъ езика. Овде е г. писатель мећу граматична правила вѣшто умѣшао наїновіе идее славизма, како то слѣдећи наслови чланака показую: „Важность народногъ езика у науки и просвѣти; Разность езика славенскога; Карамзиново мнѣнїе и ине мысли; Његове краљевске высости Іована Краљевића сасюга мнѣнїи о ческомъ езику; Какове дужности у обзиру народногъ езика нам' намъ напоминати; Нашъ просвѣтлый царско-краљевскій дворъ славенску народность цѣнити благоизволѣва; Важне рѣчи; О отечеству и космополитизму; Свнјство Славена“ и т. д. Іошъ е напоменути вредно „Кратку исторію Правописа славенскога,“ коју немо у преводу нашимъ читателима свообштити.

г) Полске.

Мицкіевићъ издао е у полскомъ преводу десетъ прелекція о славенскомъ книжеству, кое е одъ 10 Февр. 1842 у француз'комъ колегіуму држао. Прошасте године давао е прелекције о почетку исторіе и литературе славенске, усрдно молећи, да ій нико на штампу неда, єръ осећа, да ту материю Іошъ ніе добро извикао. Оне године почео е свое прелекције са 18-тимъ нѣкомъ, и толкопао е 17, 18 и 19 нѣка, єръ е као што самъ признае, овай кругъ свое материе съ вељомъ любавню израдіо, и тимъ начинюо болѣ се съ нимъ упознао. У овымъ штампанымъ прелекціама опроштана многа пребацивања, кои су му Полаци пре времена чинили; такођеръ е почетакъ новогъ рускогъ книжества прекрасно описао, како Іошъ матко ніе, и много заимнва, досадъ непозната парчета и сама дѣла навео, што показуе, да е необычне сномагателе изворе имао. Раздѣлѣнїе полскогъ и ческогъ книжества ніе башъ точно изложено.

*) Ако на страни 42 Лѣтописа Смиль треба читати смиль, то и оно нань мора се читати као нль.

**) Кадъ е ово хоћу, то и напредъ оть мора быти оћ. Ніе л' тако?

д) Таліанске.

У типографији Мехитариста, на малом отоку св. Лазара коју Млеткама, излази сад једна одавна вељк преправљена сбирка арменски историка, од 4 вика до данашњег дана, у талиянском преводу сь примѣчанијама. Управљаюћ ѡвога дѣла, кое ће одь пријатке 24 књиге износити, примио е на себе неуморный, марљивый нашь Н. Томасео, кои сада у Млеткама сконьч знаностима живи, ипа како е дуго време у Тоскани и Француској боравио, гдѣно е свое извастно дѣло Dizionario dei sinonimi Italiani сготовио, и правымь рудникомь талиянскога езикословља начинио. — Историја Арменіе одь створења свѣта до 440 г. роѣ. Хр. одь Моисіе одь Хорена вељк е изишла. — За нась Славене ово е предпріятіе врло важно, будући се зна, да су многи арменски списатели и Славене напоменули у своимь дѣлима, но дѣла ихова быяху досада славенскимь историцима неприступна.

ПУТЬ ПО СВЬТУ.

(Сиръ одь кромпира.) У Саской садь има сира одь кромпира. Обарсе добри бѣли кромпири и истру на трешиди. На три фунте овакі кромпира узмесе една фунта киселa млека, и колико е нуждно соли: све то се помеша, и читава три дана суши, затимь се на ново меси, па после іошь 14 дана суши, и тако се добые сиръ. Што е старіи, то е вкусніи. Уцвелатисе никада неможе.

(Индустріелна знаменитость.) Међу даровима, кое су генфске државе Нь. В. Краљици пруској послале, заслужује да се напомене художествено начињенъ, и діамантима украшенъ сатъ, кои е една толико великіи, као сребрни грошикъ.

(Цариградъ.) Тко жели у Стамболу іошь што одь турскогь обычая видити, нека похити! Ерь варошь се свакій дань све већма и већма измѣнює. Прекашня турска ношня готово сасвимь е нишла изь обычая, и готово се само француско и полакъ турско одѣло по улицама види. Младый Султанъ наиѣвршн е образъ своіь царства. Онъ већъ садь подобанъ е човеку одь 40 година; тако су га рано измождале необуздане страсти.

(Рѣдко здравакъ.) У Манилли у провинціи Малаги живи еданъ стогодишнiй старацъ, кои е 70-те свое године трекія путь се женіо. Наимлађе му дѣте садь теку у 11 годину иде. Онъ іошь безъ наочарій брао чита и пише, и шкаче е крѣвакъ и радникъ.

СТЕЧЕНІЕ

за перву Граматическу Каѳедру у народной Карловачкой Гимназіи.

Ступанѣмъ Высокоучесногъ Г. Іоанна Пантелића, досадашнѣгъ Професора у Гимназіи овдашньой, на званіе пограничногъ школскогъ Директора у славной Бригади Панчевачкой, остала е у реченой Гимназіи празна Каѳедра I-е грамматическе Классе.

За снабдѣти исту Каѳедру съ вреднымъ, и способнымъ лицемъ, заключіо е Патронатъ гимназіалный у засѣданію своме отъ 14-овогъ Міца, лѣто и 17. и 18. ѳевруарія 1843 держати се имуще стеченіе (Конкурсъ) отворити.

Са овомъ Каѳедромъ свезана е годишня плата отъ 600 фр. В.В. и 6 хватій дрва за ватру. Изискуе се пакъ отъ Г.Г. Кандідата, да су філософическе науке са превосходствомъ совршили, — да кромѣ Латінскога єзика, кога ће предавати, и Нѣмецкій, на комъ ће онай, и проче науке предавати, и Србскій, на комъ ће и еданъ и другій толковати, совершено познаю. При томъ мораю они о своимъ досадашнѣмъ честномъ, и хрістіанскому закону, сходномъ житію, као и о совршеню філософскеи наука, и о своіой досадашньой званичной служби достовѣрна доказателства са своима прошнима Патронату поднести, и на уреченый данъ устменомъ, и писменомъ испиту предъ опредѣленомъ на то Коммісіомъ себе подвергнути.

Совершено знанѣ Маѣарскога, и Влашкога єзика сматраће се за особиту препоруку.

У Карловцы 19 (31) Окт. 1842.

Патронатъ Гимназіе
Карловачке.

Листъ овай излази два путъ у седмици, сваког Четврка и Недеље, Четврком на по табака съ образомъ ношива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатита се може на свакой ц. кр. пошти са полугодишнимъ ценомъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанске 4 фор. 36 кр. ср., и у експедиціи Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находекой се при учредничеству у Пешти у Бедемской улици (Bastei Gasse) Nro. 349.

У БУДИМУ, Словима кр. Свеучилишта Пештанскогъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 37. Четвртакъ, 5. Новембра 1842 Год. I.

Поэзія есть цвѣтъ, вершина слова, вѣнецъ словесности народа.

Бодински.

НАРОДНА ПЕСМА СРБСКА.

Драгій драгой ситну књигу пише,
„Драга моя, ести л' се удала?
Она њему другу књигу пише:
„Драго моє, живо злато моє,
„Ја се чудим што ми ты не пишеш,
„Ил' по птици моя вѣбомъ лети;
„Зарк е у граду папиръ поскупіо,
„Ил' у граду писати не даду,
„Ил' е у граду повестало танте?"
Драгій драгой опетъ књигу пише:
„Драга моя, жива жељо моя,
„Ни е у граду папиръ поскупіо,
„Нит' у граду писати не даду,
„Нит' е у граду повестало танте;
„Већъ да е папиръ полк до Сомбора,
„Да су пера соколова крила,
„Да е танта дунавъ вода ледна,
„Лешъ би ми се бы исписао ада,
„Колико е на моѣ срцу драга.

слобптіо

Д. Поповићъ.

НАРОДНО НОШИВО.

(Съ образомъ бр. 2.)

Као што е Добровски свога „Славина" међу славенску браћу, тако и я тебе, Личка Србкињо! шиљемъ међу славенске сестре, одъ кои си кроз столѣтія тако одѣљно живила, да ће те оне садъ єдва познати. Зато ће бити нуждно, да, гдигодъ дођешъ, свѣсть вени губишъ, и да назваши: „желимъ вамъ добраръ данъ, миръ и слогу!" одма, но смирено каженъ іїмъ: „Я самъ млада Србкиня изъ села Срба Србске компаніе Личке регементе, и дошла самъ васъ посѣтити, те да се мы међъ собомъ баремъ упознамо, кадъ насъ страный неће да познаду". Но будући, да си ты врло шарено обучена а што е шарено, то е дражестно за око, и побуђуе любопытство, зато ћешъ морати твое ношиво свуда сама толковати. „На глави" реци „носимъ црвену капу одъ скерлета, коју самъ я сама начинила, свилом, концемъ и срмомъ разно извезла, и грошиѣи (у мѣсто дукаты) украсила. Подъ вратомъ носимъ куповне струке, а мало ниже ђендаръ или ђерданъ; врбо морамъ поредъ украса беле новце за црне дане да чувамъ. Подъ оним носимъ на кошуљи, коју самъ сама откала, єдну мараму као попршнякъ а за шареный поясъ, коѣ двѣ токе спончаваю, задѣла самъ двѣ мараме, кое ми нилъ прегачу или вецелю кысе. И ову самъ, реци, я сама откала, пуненомъ прећомъ разно ободисаномъ, и свиломъ извезла, а ризомъ и срмомъ шкитила, къ чему доћ сде свршимъ м'сецъ дана времена требамъ. На себе самъ обукла зубунъ, коѣ самъ сама откала, и почемъ самъ га дала у „пеларчи" увалати, чивитомъ самъ га оплаветнила, скроила сама га, сашила, а кончама снабдѣла и иначе украсила. Опанке ми е начиніо отацъ изъ вловске коже, и поплео іїи е ћиченомъ опутомъ. Чарапе пакъ сама самъ оплела, а „грлиће" самъ ризомъ накитила. За поясомъ имамъ преслицу, накоіой истомъ ево за прегачу ободисану вуну плити вуницу предемъ. Я къ вама, миле сестре мое, съ

преслицомъ долазимъ, србо то в кодъ насъ такова „мода"; а мыслимъ да в тако и кодъ васъ: зато ћете ми оваковый долазакъ и опростити. Овако се я Недељомъ, а скоро и свакій данъ носимъ." Тако моя Личанко! путуй срећно, и вратисе брзо натрагъ, но доведи на свакій начинъ прекоСкоротече'поюю сестру изъ остамы србославенски предћла, или баремъ некъ ти обећаю, да ће за тобомъ доћи; србо сви ій мы'амо жељно очекуемо.

А. Андрићъ.

ПОВЪСТЬ ВЪРОИСПОВЪДАЊА.

(конецъ)

Исто се тако може познати, каковый утокъ различность народа и овы мышленіначини на њіово вѣроисповѣдање имаю, кадъ се разностручни они образи посмотре, подъ коима имъ в будућегъ прекогробногъ живота блаженство представљено и проповѣдано. Мудрацы су и законоучителіи предавали и учили, да съ оне странегроба іошъ єдно много савршеніе станѣ живота люде очекуе Као прави мудрацы морали бы у видити, да се за єданъ духъ, кои срушено тѣло свое остави, то высочіе будуће благополучіе или блеженство текъ у ясніемъ познанству и у непоколебиміемъ саходјству састати мора: но да су они то тако просто и голо представили, то бы се заиста већа часть людства, комъ в више до у мивали, него до мышленя за тимъ мало повела. Зато су морали ову истину„ и ма после смрти болћега живота" подъ видомъ таковы сварій представляти, у коима су народи имъ овде на земльи обычно скоро сву срећу и блогополучіе полагали и находили. Што имъ в народъ овде на земльи уважавао и радо имао, то су му представляли, да ће на ономъ свћту свето двоиномъ и троиномъ болћ наћи. Одовудъ се налази у многимъ вѣроисповѣданьма краінѣ чуственно плотско и грубо о будућемъ блаженству представлање. Србо народи, коима се ово преподавало, све свое блаженство и благополучіе находили су у чувственномъ и плотскомъ задовольству. Зато ће се по вѣри нѣки народа не само на небу опитро свирати, сигрити и пѣвати, него ће се ювачки и вести и пити тако, да ће се мили блаженицы да и исподъ астала валяти. И будући се ово безъ тѣла чинити не може, зато се морало рећи, и обрећи, да ће и тѣло у прегробной бывшой своіой природи оживити и устати. Ови примѣри, сыне, могу те увѣрити, како су мудрацы и вѣроучителіи іошъ съ почетка, при предаваню кое истине, морали на опрезу быти, да не бы противословили ономъ начину мышленя, кои в уобште кодъ народа царствовао. Шта више, морали су се често и по владаюћемъ у народу суевѣрію управляти, и ово у вѣроисповѣданю народа неповредимо оставити. Често су се морали претварати као да су и они тогъ истогъ суевѣрія, а овамо су с истребљењо тога потайно радили. Тако в бынѣкій мудрацъ, кои се, нашавъ да му народъ зле духове, зовоме бѣсове, вѣруе, свойски подухватіо таково вѣроваће искоренути; но ніе смѣо народу му, безъ сваког околиша, у очи рећи „нейма бѣсова," као што мы садъ и кажемо и вѣруемо; него се морао сотимъ задовольити учећи га и увѣравајући, да ти исти бѣсови подъ владомъ божіомъ стое, и да безъ божіе волѣ не могу людма ништа шкодити и наудити. И тако о слони ово начовечій разумъ да ће овай истину ову съ временомъ и самъ дознати и суевѣріе оставити.

ЗА ПСИХОЛОГІЮ ЛЮДІЙ.

съ њмачкогъ одъ П. І. Х.

Єдно дѣте одъ свои 12 година, коегъ в стасъ, говоръ, и одело имућно станѣ показивало, буде недавно као битанга ухваћено, и предъ парижкій полицайный судъ доведено. Сирото дѣте тако в одъ страха дрктало, да ни самъ благій говоръ

предсѣдника тужно му станѣ утишнати мого ніе, но іошъ вѣма в умножавао.

Предсѣдникъ. Ты си око поповѣ, на јномъ другу ухваѣенъ: што си се туда скитао?

Дѣте. Есть господине предсѣдниче.. то ми є казано.... али я знао нисамь ... Одвѣчъ ми є као!

Пр. Но требало бы да знашъ, да очино обталиште безъ нѣговогъ знања ставити несмешъ.

Дѣт. Я самъ іошъ изъ ютра одъ куће отишо, вр самъ врло несрѣћанъ бао, па у вече се нисамъ смео вратити.

Пр. Ты велишъ да си несрѣћанъ? Вальда отацъ съ тобомъ ошпро поступа... туче л' те?

Дѣт. О Боже! да како, и то врло често! — врло често!

Пр. А зашто те туче?

Дѣте ништа неодговори, но само є горке сузе низъ образе лило.

Пр. Умирисе, мое дѣте! Небойсе, само ми кажи, има л' право отацъ што те біе!

Дѣт. Нема, г. предсѣдниче! я све чинимъ, што могодъ изъ очію видити могу; я исто тако идемъ у школу, к о и мой братъ; учитељи су самномъ задовољни. Я незнамъ чиме отца тако срдимъ; ал' онъ мене неволе као брата могъ.

Отацъ дѣтета доведенъ буде, да свѣдочи.

Пр. Ваше є дѣте као скитница ухваѣено: зашто є побѣгло одъ васъ?

Отацъ. Я незнамъ, г. предсѣдниче!

Пр. Дѣте каже, да га нисте любили, да сте га несрѣћнымъ чинили, и безъ узрока били.

Отацъ ћути.

Пр. Говорите! — Дѣте тако добру и умилату сподлиность има, да се нѣговымъ рѣчма сасвимъ вѣровати може. Ако є истина, што каже, то намъ се чини поступанѣ ваше неспонятно.

От. Г. предсѣдниче! моя противна воля спрама нѣга дча є одъ мене, я немогу то дѣте любити, макаръ што бы радо хотѣо. Сасвимъ ми є немогуће.

Пр. (збиљски) Ни єданъ паметанъ човекъ тако неговори.

От. Па опетъ є тако!

Пр. Извините намъ узроке ваше мржнѣ. Морате ма какавъ имати.

От. Рођенѣ дѣтета тогъ стало є живота матере му. То немогу забор опити. Кадъ га годъ видимъ, понавља ми се жалость за њомъ.

Пр. То вамъ вѣрујемо; ал' опетъ треба да наметно радите. Заръ є дѣте вашой несрѣћи криво?

От. Вы имате право, г. предсѣдниче! али нисамь доста господаръ одъ самога себе. Я самъ любіо мою жену изнадъ свега.

Пр. Башъ зато треба да наклоность обоемъ дѣтету изате.

От. Истина, ал' мржню обуздати немогу.

Пр. Немојте опетъ тако говори! Ако нисте господаръ одъ мржнѣ, то треба да господаръ одъ ваши гибања будете, и то се неможе опростити, што малогъ непрестано біете. Заръ га нетреба доста жалити што є матерь, а съ њомъ и любавь отца изгубіо? — Хоћете л' дѣте опетъ къ себи узети?

От. Дабогме, г. предсѣдниче!

Пр. Но добро пазите.... кадъ га натрагъ узимате, за єдно се и обвезујете, да ћете съ њимъ праведно и благо поступати.

От. Есть г. предсѣдниче!

Пр. Немојте више родителске дужности зобораваити; па идите садъ съ дѣтетомъ кући. — Знајте такођеръ да є найбољій начинъ драгу покойницу поштовати тай, кадъ нѣно заоставше дѣте срѣћнымъ учините! — Сећајтесе рачуна, кои ћете њой предъ божіимъ престоломъ о дѣтету дати морати!

Отацъ яко побуђенъ обећа предсѣднику, да ће съ оба дѣтета равномъ нѣжношћу поступати.

Пр. Судъ є готовъ.

Отацъ оде съ дѣтетомъ, више га путій топло за руке.

ГЛАСОНОША.

Будимъ. Вслѣдъ Благоутробно — Милостивогъ Интимата отъ м. Марта о. г. Nr. 10977. прителъи су у почокъ на задавѣ Епископске Резиденције: Његово Высокопреосвященство Епископъ Господинъ Платонъ. — Ч. М. Крушедолъ. — Ч. М. Лепавина. —С. Веспримска Варошъа. — С. Пештанске Варошъе Окружіе Кечкемеуско. — Из. Матіетратъ Темишварскій. — Общества: Будимско; Сент-Андрейско; Помазско; Калоцско. — Бл. Гд. Павелъ Конѣа, Адвокатъ. Гражданинъ Будимскій. — Почт. Г. Теодоръ Бошнякъ изъ Кражевица. —

(Продуженіе слѣдуе.)

Пешта 1 т. м. Незаборавленомъ покойнику нашемъ Савѣ Тюкюлію, као своме многозаслуженом предсѣдателю, Матица Српска дапасъ в нарастосъ дала. Овому, као и преданъемъ богослуженію присудствоване Нег. Высокопр. г. Епископъ Платонъ Атанацковићъ. Узвишена на среди цркве катафалка и нѣколичне стране биѣху приомъ чоіонъ застрте. Као на обадвѣма нѣапцама, тако и на све четири стране одъ катафалке виѣаше се грбъ покойника съ подписомъ. На последньой подигнуте в бію крсть съ флоромъ, до коегъ в колино почивало. Поредъ истога съ обе стране су горелe свѣће, а поредъ овы гг. Матичари држали су велике машале. Све е ово на жалость и тугу побуѣивало, све е то сузе изъ очію присудствуюћима терало, кои в толика вноженна была, да дошіе дошавши ни кодъ брата мѣста нонашлоше. Међу многим одличнымъ особама, кое су онде последню почесть уважаемомъ покойнику учиниле, видисно и нашегъ Врховногъ школа Надзирателя, г. Евгенія одъ Бурковића, великогъ почитателя и пріятеля покойника. — При концу жалостногъ овогъ позорія г. Любомиръ Радивоевић, слушатель лѣкарства, говоріо в пуно жалости и туге слово, коіе в као признателнъ пиетощъ за великимъ своимъ, а и цѣлогъ српскогъ рода добротворомъ осећао. Нежима нам Тюкюлія Сава, али живе нѣгова неумрла дѣла, коя ће и последнѣ србе нагонъивати, да съ нама рекне: Слава ну! —

После свршеногъ парастоса дражала е Матица Српска подъ предсѣдничтвомъ Нег. Высокопр. г. Епископа Платона Атанацковића свое напредно главно засѣданіе, где е секретаръ матичнић г. Теодоръ Павловићъ на латинскомъ єзику прочитао тестаментъ неуморногъ Тюкюліе Саве. На што е Матица Српска устиа Высокопреосвященогъ своіа г. Предсѣдателя обећала се, да ће са поћрпимъ іой єдномъ знанѣнъ онако поступати, како ће іой предъ Богомъ и народомъ славѣсть чиста бити!

Пешта. Одъ давна ніе тако злочестъ напаръ исшао, као садашнїй Леополдовъ. Трговаца в врло мало было, продае никаке; єдина куна и шпарке по необычной цѣни разпачане су. Премда познате околности српске препречивале су, да тамошнїи трговци, кои знатнїего количество аустріянске робе троше, на пазаръ стигли нису, нипак сно ій нѣколико видили, ако и найманѣ изъ Бѣограда. Но тому се чудити ніе; єръ у исто доба тамо е чинѣна найсиїа спечаность — миропомазанѣ поноизбраногъ Краља, што ће у кронпси Српской найдичніе мѣсто заузимати.

Пешта. Као што се говори, овде в пренѣколико дана, на мьсъ бечке полиціе, ед изъ трговацъ затворенъ, кои одавна продавше крабенъ естанъ. Овай су му бечки и пештански трговачки калее изъ дубана свои принципала доносила.

Пешта. Време кодъ насъ попшта, али в велика запанца съ маслома. Ономадне (28 пр. м.) съ кишомъ и снѣгомъ видисно мунѣ, и чусно грмлявину.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Изъ Торне) ялію, да в за коперникомъ спомеваъ векъ скупіосе 4679 талиръ. Само в у Руской съ допштенѣмъ царскимъ скуплѣно до 1445 талира.

(У Атени) саставило е се дружтво єдно, кое представіа на театру позорія у старомъ єлинскомъ єзику.

(Райнске новине) пишу, да кнезъ Милошъ, нерачунаюћи ну добра, коя у Влашкой има, ужива само годчшнїй доходакъ одъ 140 000 дуката. Невѣроемо, да кои изгнанный удъ краљевскоіъ племена у Европи толико дохода има.

(У Наполю) г 1811 1 января было в 337.865, а 1 января ове године 338441 жителя.

(Брой сиромаха) у Паризу по свѣсніи на различны благодѣтелны заведенія износи 70.000 у нъ.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ, словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 38. Неделя, 8. Новембра 1842. Год. I.

Mit ganzem Herzen sich anzuschließen an's theure Vaterland, auf die höchste National-Angelegenheiten, auf die Erziehung unablässig sein Augenmerk zu richten, hat sich wohl nie so stark, als in unsern Tagen ausgesprochen

Seine k. k. Hoheit, Erzherzog Johann.

ОБЯВЛЊІЕ.

Живымъ родолюбивы Србаля жертвама, као правымъ своїмъ бытія кавромъ, подпомаганъ излазіо є

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА,

благороднымъ своимъ опредѣлѣнію, колико є могуће было, одговараюћи. Одъ многобройны прилога, кое су намъ ревности списательи, као найминіе цвѣће слати усрдствовали, учредничество є оно бирало, што бы милу публику Србску поучавало, забављало и увеселявало, рѣчію: што бы Србскомъ вкусу и садашнѣмъ времена духу одговорало. Осимъ найновіегъ парижкогъ и бечкогъ пошива, сообштавали смо, и сообштаватћемо и мило наше народно пошиво, а и друге знаменіты мужева образе. Но при свемъ томъ искрено признаемо, да нити красной намѣри нашой, нити праведномъ родолюбивы читателя очекиваню у пуной мѣри саотвѣтствовати писмо у стању были. Єръ, као што є свакоме познато, свакій є почетакъ, а особито књижества Србскогъ, кое се текъ садъ изъ колевке дизати, и у поредакъ доводити почиње, одвећъ тежакъ. Но съ друге стране колико сердечно желимо, толико нитамо се надеждомъ, да ћемо поредъ неусшногъ нашегъ труда многе пречоне съ пута уклонити моћи. А да бы ову за свакогъ Србина користну намѣру у дѣло лакше привести могли, то нинта намъ друго недостае, него озбыльска воля, богато и єдноушно подпомаганѣ родолюбивы Србаля; єръ тимъ само начиномъ књижество цвѣта и желаеме плоде доноси. Зато да бы и мы бреме то лакше сносили, и да бы Пештанско-будимскій Скоротеча своимъ опредѣлѣнію у пуной мѣри одговарао; да бы се просвѣштеніе и изображеніе србскогъ рода на вышій степенъ довести, и предъ ученомъ Европомъ лице свое указати мо-

глао: то умоляваю се сви, кои желе не само словомъ него и дѣломъ Срби бити, и конма дубоко на срцу лежи напредованѣ Српске литературе — да се на Пештанско-будимскоѣ Скоротечу за будућу 1843 годишу пренумерирати благоусрдствую, — тимъ више што мы половишу чистоѣ прихода жертвуемо весма слабоме фонду наши народны школа Српски!

Славный народе Српскій! Школе су ключъ народноѣ просвѣштенія, дакле и благостоянія. Но ове постояти немогу безъ довольна фонда. Фонъ дакле ваља умножавати. Пештанско будимскій Скоротеча средство є, конмъ се найлакше фондъ наши народны школа подпомоћи и умножити може. Има ли онъ знаменито число пренумеранта, — ето да се сваке године фондъ школскій знатно умножи безъ да бы то ткогодъ и осѣтіо. Онай, кои се на Пештанско-будимскоѣ Скоротечу пренумерира, двогубу корисѣ народу чини, прво и найглавніе што умножава фондъ школскій, а друго што тимъ истимъ и књижество подиже и єзыкъ изображава. Надамо се дакле, да ће се на овай родолюбивый позивъ нашъ родолюбиви и ревностни Србьи родолюбиво одазвати!

Условія Пренумераціе. — Пештанско-Будимскій Скоротеча излази двапутъ у седмици, сваког Четвртка и Недѣл, вданпутъ на по табака съ образомъ поштна, а другій путъ на читавомъ табаку. Пренумерирати се може на сваком ц. кр. пошти, и у експедиціи Пештанско-будимскоѣ Скоротече (Basteigasse Nr. 349). Цѣна в за Пештанце 4 фр. и 36 кр. ср. за остале на-страни съ кувер томъ по пошти 5 фр. ср. Ако намъ срећа послужи, да знатно число пренумеранта добыемо, то ћемо цѣну спустити.

☞ ГГ. (п. ч.) Пренумеранти изъ ц. кр. наслѣдны држава, нека и вале предплатити на пошти, преко кое желе листове наше добыяти, иначе не могу іймъсе ови слати.

☞ Тко бы желіо сварив за купованѣ, продаванѣ, или предмете тыкивене, трговине и рукодѣлія публики обзнанити, такова обавѣштенія ће се у Скоротечи из 3 кр. ср. одъ линіе примати.

Издаватель.

ДѢВОЙКА

од В. Живковића.

Украј луга зеленога,
Бѣло се пясак двор,
Туд студена вода текла
И тавзи вико бор.

Уравила дѣвойчица
Да залне витак сад.
Ню полаги из далека
На граничњу момак млад.

Оборьла ока доле
Чим спазила драгог свог.
Он ю люби и милуе,
И вариче помоз Бог!

„Айд невѣро!“ шапну дѣва
Невесело и кроз плач.
„Не ласкай ми, неѣ забоди
У груде ми оштар кач.“

„Ово срце зате куца,
Зашт' га варош срамно сад,
„Мѣсто слести и любави
Ти ми пити дајеш јад."

I с милуј ме, не љуби ме,
Полюбац е лажљиви твој,
Не грли ме, ер ладнији
Неће бити ни гроб мој."

„Шести су ми младе дани,
Три с њима бѣли свѣт,
Нит ми цвате руже майске,
Всѣ пелена горак цвѣт."

„Гдѣ су они златни часи,
Гдѣ љубави вече рай?
Ти си звѣрски учинио,
Радостима моим крај!"

„Ид' невѣро, куд несита
Разбуде те ноћи страст,
Иди оној, гдѣ извире
Среће твоје райска сласт!"

„Ја ћу овдѣ усамљена
Одкуцати ноћи дан,
Док живота ушкопљена
Не нипе ме варљив сан!"

„А када се вѣчно смирим —
Моје ће мощи бити прах,
Ер сам вѣрно и љубила,
Изданула вѣрна ах!

„Ал с правде будно око,
Више звѣзда зна с Бог,
Невѣрниче, и те суди
Од поступка дрска свог!"

То изрекла сиротња,
И улази у свој дом,
До ковачког срца продре
Дјевојчке клетве гром.

Погазити љубав чисту,
Проиграти дјве чест,
Разкинути сладку свезу,
Грѣх до Бога велик јест!

Разкаисе млад невѣрник
Нож потраже нагло свој,
Прободесе — сам строзисе —
И мртви га осу зној!

Он издану! Под бором му
Изкопала дјева гроб,
И на плочи написала:
„Ту љубави труне роб!"

На том пустом драгог гробу
Кукала с кои дан,
Док с вѣрну тихо пик
Обузео вѣчни сан!

У Панчеву Окт. 1842.

СЛАВА И ХРАБРОСТЬ ПРЕСВѢТЛОГЪ

Дома Аустрійскогъ приликомъ крестоносногъ похода.

отъ Петра Рискогъ Пароха Св. Андрейскогъ

До Кѣла Цезара сви Владѣтели Римскіи называлисе Вождовима или Војводама. Кѣлѣсъ в первый себи тітѣлъ Цезара дао, а после нѣга владѣющій Октавіанъ 30. лѣта пре Хр. Р. додао си и тітѣлъ Аутѣстъ; и таки сви после нѣга бывшіи Началницы постадоше Цезари и Аутѣсти. Цезаръ значи, што мы Срби кажемо Цесаръ или Царь, а Нѣмцы Kaiser. Аутѣстъ значи светый или похвале достойный. Приликомъ раздѣленія Римскогъ царства на восточно и западно, бое се 395 по Р. Хр. при Царю Ѳеодосію и нѣговимъ сыновима Аркадію и Онорію слѣчило, задерже себи оба владѣтелиние Цесара, Аркадіе на Востокѣ, у Константинополѣ, а Онорій на Западѣ у Римѣ. Восточни Цесари до паденія нѣовогъ Царства при Константинѣ Палеологѣ 1453 слѣчившегъ се задерже тітѣлъ Цесара: а и Тѣрчинъ побѣдивши задержи тѣ истѣ тітѣлъ восточны Цесара за себе и до данасъ. — На западѣ в послѣдный Цесаръ бію Ромѣлѣсъ Аутѣстѣлѣсъ 476 л. по Хр. Р. При овога владѣнію пропадне западно Римско Царство, а съ нѣимъ и тітѣла Царска и Аутѣстска, и раздѣлисе на манѣ провінціе и државе. И тако

отъ 476 л. до 800 па западѣ ни єдногъ Владѣтеља није было, кой бы себе титломъ Цесара назвао быо.

Текъ поменутогъ 800 лѣта 25 Децембріа бѣде Великій Каролъ, краль Франконійскій отъ Папе Льва III. у Римѣ у церкви Св. Ап. Петра за Римскогъ Цесара проглашенъ, скупоцѣномъ крунномъ увѣнчанъ и вуссономъ *) (шарномъ) одеждомъ заогрнутъ. До мало лѣта бѣде истый Каръ за Нѣмецкогъ Цара изабратъ, и такъ по нѣмъ сви дрзгій Нѣмецкій Цесари бѣдѣ Римскимъ Царевма именовани. Аустрійскій и Пресвѣтлый Дворъ као свію Нѣмецки Цесара постепенный и правомъ лініомъ текућій наслѣдникъ, истъ тѣ Римскогъ Цесара тітлъ до 1804 л. употреблявао є. Онда збогъ нѣки политичны узрока то остави и прогласисе Імператоромъ Аустрійскимъ. Слѣдователно сва велика славна и прехрабра дѣла Нѣмецко-Римски Цесара къ многострочномъ славнін дѣла Аустрійскогъ Двора вѣнцу, достойно и праведно причислитисе могу.

Крестоносный первый походъ, кога, на кратко рећи, намѣрење бише радъ Іерусалимъ и друга свята мѣста у Палестини находећасе отъ Аравлана осводитн, слъчіо се 1096 г. на подушћенѣ Папе Урбана II. Урбанъ є дао 1095 у Франціскомъ градѣ Клервонтѣ ради истогъ похода Соборъ совокупити. Овомъ Собору многи Архіепи, Монаси, Кнаеви и Господа присѣствовали. И кадъ є Папа све присѣствујюће да ће сваки онай, кои у тай походъ пошао бѣде, безсмертнѣ заслѣгѣ, небесно награжденіе, прощеніе грѣховъ и милость божію добыти увѣріо, цѣо Соборъ єдногласно повиче „Богъ таки хоће!“ Садъ сви клекну, и Папа, давши имъ прощеніе грѣховъ и благословъ свой, придене сномъ Архіепею, кога є онъ у походу томъ за свога представника опредѣліо, єдан червенъ вунен кресть на раме. Примѣромъ тимъ сви тамо присѣствујюћи то исто учинисирећи придену себи кресто вене крестоносцима за походъ крестоснымъ походомъ наименују.

*) Лѣк: г.л: 16. с. 19. Человѣкъ нѣкій бѣ богатъ и облачашеся въ Порфуру и вуссонъ.

(продужаће се)

РУСКІЙ ВОДОНОША.

(Съ рускогъ одъ Тадіе Булгарина).

Гдѣ є среħа? Єданъ ће казати, да є у банки. — Другій ће рећи: у момъ є сандуку. — Трећій ће казати, да ніе, него да є у званію, кое г. Н. Н. одправља. — У нѣжномъ нѣномъ погледу четвртый шапће... Єдномъ рѣчію, на овомъ свѣту нема стално среће, врбо єданъ у овомъ, другій пакъ у ономъ свою срећу налази, а мени се чини, да є онай найсрећнін, кои є у таковомъ стању, да другима завидити мора, а онъ опетъ да є са своіомъ судбиномъ задоволанъ.

И изъ овогъ узрока завидимъ я момъ Ивану, кои ми за 15 рублій шайна сваки данъ воду — и дрва за огрѣвъ на трећій спратъ носи, а одъ цѣле паше куће мѣсечный му приходъ више недоноси, него 60 рублій. Иванъ є здравъ и якъ, као биволъ, и єданъ теретъ дрва или два акова воде носити, за нѣга ніе ништа. Кратковидни филантропи сажолителнымъ удивлѣніемъ тронусе, кадъ га виде, како се подъ своимъ бременомъ сагиба; а онъ то нечини зато, што бы му бреме, одвећъ тежко было, него да му исто на леђи лакше стои. А шта є бреме дрва за якогъ човека! Єсте л' видили теретнике изъ Марсиля? Ако нисте, то ћу вамъ я казати, какви су то люди. Кодъ Марсиля лежи село, кое су іошъ у старо доба населили они, кои су изъ Шпаньолске отишли. Они свакояке послозе раде, и томъ се іошъ одъ дѣтиньства навикну. Єдъ марсильскій теретникъ двадесету годину навршіо, то ти на рамены крозъ цѣлу варошъ такавъ теретъ носи, какавъ небы финичкій ждребацъ изъ

петрбуржке околине кадаръ было носити. Погледајте, какве кесе наши мѣнбеници вуку? А нашъ кочијашъ? Ніе л' нѣмуџакъ брашна одъ 360 фунтій као кокошіе ие? Онъ га счепа, баци га на раме, безъ да се и найманѣ намршти! Славный Атлето Рано приповѣда намъ, да е у свомъ дѣтињству слабъ было, ал' га е нѣговъ учитель гоніо, да е све веће и веће терете дизао, те тимъ су му се начиномъ жиле окрѣпиле. Онъ е съ почетка ябуке у высъ бацао, па на послѣдакъ е томого и съ танетима чинити. — Навичай е друга наравь; и човекъ се може на свашто навикнути, што годъ му е мило. Мы и данъ данашњій готово за басну држимо, да е римскій пѣшакъ у желѣзномъ оклопу, свою рану, кото, па и саму постелю на раменима носеће, съ цѣлымъ своимъ пртлигомъ преко рѣка пливати мого! А то е сасвимъ ясно; вр су се римски граћани одъ младости у гимнастики вѣжбавали. Мой Иванъ никадъ ни непрослови рѣчь гимнастика, па е опетъ ячій, него многи гладіатори. Іошъ као дѣте ишо е са своимъ отцемъ у шуму, дрва цѣпао, слагао и на кола товаріо. Иванъ е испрва помало, после пакъ толико носіо, да е нѣговъ собственый отацъ, кои е шестъ стопа высокъ было, чудеће се главомъ машао. Єдномъ рече Иванъ: „како бы было отацъ, кадъ бы я на двѣ године у Питеръ (Петрбургъ) отишо? О како тамо добро живе люди одъ нашегъ реда! Они се ране, точно свойданакъ плаћаю, па іошъ могу по нѣшто и заслужити и кући послати.“ „Добро“ одговори отацъ „я те незадржавамъ, само ако имашъ волю.“ Мати намршти чело; ал' Иванъ іой ласкаюћи рече: „Майко я ћу ти таку качку*) купити, да ће сво село на тебе гледати, а вы сестре добыт'ћете свака по сарафанъ. **) Садъ су се грлили и љубили; было е уговорено, да сутраданъ на путъ се крепе; али е іошъ у вече Иванъ своіой Груњи казао: „съ Богомъ!“ Жалостна она сузе в рукавы брисала, и нѣко време тако га е тужно гледала, да му е одвећъ тежко было. „Мани се плача, лудо моя“ рече іой; „та я само зато идемъ у Питеръ, да штогодъ за нашъ будућій газдинагъ заслужимъ!“ —„Ахъ, ты ћешъ тамо на мене заборавити,“ цьаюћи говорила е Груња! „у Питру судѣнойке лѣпо обучене —“ —„Немой ми тако што говорити“ рекне іой разљућенъ Иванъ; „я заборављамъ само зло, што мн|люди учине, али добро никада немогу заборавити. Кадъ двѣ године прођу, ты си моя — ево ти крстъ као залогу!“ — „Я ћу плакати и за тебе Бога молити“ рече Груня. — „Бога молити можешъ, ал' непреба да плачешъ; само немой за младымъ людма гледати, а особито за официрима!“ — „О нестидњивъ се тако што мени казати“ сва жаромъ обузета рекне му Груня; „ево ти єданъ полобацъ сво ти іошъ|єданъ — садъ съ Богомъ!“

Мой Иванъ доће у Петрбургъ у Артель *); свакій данъ плаћа 25 копейкій за кошту, па добыя за то лѣпу іоху, прекрасанъ хлѣбъ, и вкусно вариво. У Артелу живе 20 посленика; свакій одъ ньи слави свой именданъ, а сви се на велике празнике госте; онда е столъ пунъ колача, печена меса или рибе. У средъ весела доће нѣгко на зове нашегъ Ивана къ господину Н. Н., гдѣ ће се много прати, па да данасъ у вече воде нанесе. Иванъ хоће да устане, ал' га другови задржаваю. „Немой тако ванъко хитити, дедеръ іошъ да пѣмо да видимо, тко ће кога надпити.“ На гле, почну опетъ редомъ пити и пѣвати, докъ се Иванъ іошъ при бистрой памети свои другова ніе опростіо, да свою дужность изпуни.

Куварка е мумлала, служкиня му е претила немилошћу нѣке врло точне госпое; но Иванъ се одъ свакогъ нападаня

*) Бурекъ, зубуњ?

**) Сарафанъ зове се дугачка женска хаљина, на коіой съ преда има єданъ редъ дугмета.

*) Тако се зове мѣсто, гдѣ надничари станую.

дсетельнымъ мыслима и пословицама брани, да се и сама намргођена куварка изъ Финландіе мора смѣяти; а кадъ се на нову годину госпон съ честитанѣмъ покаже, онда већъ више никаквогъ пребацивања нема! Дивойка ніе госпон казала, да в Иванъ доцканъ съ водомъ дошо.... връ в онъ весео, учтивъ и чистъ младићъ био!

Ово в већъ трећа година, одъ како ми Иванъ воду и дрва носи, и іошъ га никадъ смућена несамъ видіо. Само вдошутъ, кадъ самъ га запитао, в л' ожењенъ, уздишућими в одговоріо: „Нисамъ господине; али в време да се женимъ, моя в драга дома остала, и вдва ме чека, да дођемъ! Я опетъ морамъ дома ићи; премда в штета носо оставити; връ самъ я одъ нѣга лѣпо живіо, особито што ми найвећма душу и срце потреса, господари су ми добри; Богъ некъ вамъ да здравлѣ . . . вл' на всень моремъ ићи дома! Поклоните за то, господине, моме стрицу вашу милость: онъ в крѣпакъ! И онъ в овамо іошъ као дѣте у варошъ дошао, па бы га оставіо на мое мѣсто".—„Даклe срећанъ био. Иване, иди ожени се, али прѣ дођи, да се опростимо." — „Ваша ми в милость доста!" одговори Иванъ, и оде съ два окова пуна воде доле низъ скалине (басамаке) нѣвалоћи:

„Како мисрце гори;
Савъ самъ већъ увен'о!"

Иванъ в за три године 2160 рублый шайна заслужіо; одъ тога в 440 рублый дао за кошту и квартиръ, 700 коя у готову, коя у даровима кући послао, а съ 1000 рублый заштеђенымъ капиталомъ изъ Петрбурга в отишо. — Груня в была 18 година стара, кадъ ю в Иванъ оставіо; у 21-вой години сасвимъ в была зрѣла и іошъ му се лѣпша учини. Обадвога родителы састану се, договоресе, жѣнчаю ій, и — веселый обѣдъ заключи сватбу. Садъ в мой Иванъ добаръ газда, онъ има лѣпе коћ и дебеле краве. Груня в женица као млеко и крвь; дѣца су као мали медведи, трогодишныйй сынъ већъ пуче воду, и скоро ће читавъ аковъ носити. И вану све иде по вольи; ал' у свету, кадъ селяни предъ своимъ кућама сѣде, често се сећа своге у Петрбургу живота . . . ово му време тако често на паметь долази, као вдномъ одъ насъ прве године жданія, и онъ вдва чека часъ, кадъ ће нѣговъ Стѣпко лѣпо званіе водоноше у Литру на себе узети моћи.

Они, кои површно само свѣтъ сматрају, кадъ кога теретника са бременомъ дрва на леђи виде, мисле у себи: „Бѣдный човече, одъ какве ти в користи твой бѣдный живоътъ!" — Али тко в тай, шт' у животу терета нема? Сви мы носимо завежлій, кога бы се радо опростили; на каква в жалость кадъ гдѣкои люди своявольно терете носе, за коя нису, на тимъ цѣлый планъ свои покваре. Узмимо примѣра изъ литературе. Колико воде, колико дрва прте наши литератори, по опетъ правымъ немогу намъ жећи да загасе, нит' другимъ да насъ угрѣю; што се мене тиче, я, кои самъ несрећный журналный критикъ, волio бы да носимъ тежко бреме дрва на леђи, него што досадне лакрдіе читамъ, коима насъ наши трудни писатели непрестано муче! ... Иванъ в срећанъ био у своме послу, а садъ лако, и весело жини као птичица; връ подъ бременомъ правде неће ни єданъ посрнути нити пасти. Само помислите, да има злы жена, лажливы пріятеля, завидльивы званичника, луды нѣсника и глупы кописта; да в свѣтъ пунъ высокомія, охолости, незнања и многе чувствително угнѣтаваюћи терета... мой Иванъ о свемъ томъ ніе ништа знао. Кадъ в свой носо сврши, мисліо е на свою Грушо и на свой завичай, на будуће станѣ свое куће; све, што е желіо, при-скрбіо си в властитымъ трудомъ и патріархалнымъ обычаима съ помоћу Божіомъ и вретны людій. Я повторавамъ дакле мое напредъ казано мнѣніе: да в онай найсрећнін, кои в са своіомъ судбиномъ

садоволнит, ако се притомъ у такомъ стању находи, да му други незавиде.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІА.

Штатистичный прегледъ знаменитіи предмета у трговини и потрошку.

Шећеръ. Овога я годишњій производъ на цѣлой земли до 18,000 000 мажій. 10.000.000 мажій долази у Европу, и то на слѣдующе државе

Енглезку и Ирску	3.868.668 мажій.
Француску	1,599.800 „ „
Белгію	192.500 „ „
Холандску	700.000 „ „
Руску	700.000 „ „
Данску и Шведску	180.000 „ „
Аустрію	450 000 „ „
Нѣмачку	1,167.000 „ „

Остатакъ на друге европейске државе, као Грчку, Сербію, Турску, Италію итд.

Шећеръ одъ репе ніе досадъ утока нашо, кои бы се на умаленіе потрошка колоніалногъ шећера односіо, што више последнія година с увиђа се опай. Потрошакъ на једнога жителя долази одъ прилике у Енглезкой 16 фн., у Француской 5 — 7 фн., у Белгіи 4 — 5 фн., у Холандской 13 фн., у Аустріи 1 — 2 фн.

Вино. По различитымъ годинама може сезути на годину

У Нѣмачкой	4.476.800 акова.
„ Аустріи	33,410.200 „
„ Француской	40,600.000 „
„ Южной Руской	235.900 „
„ Швайцарской	456 000 „
„ Шпањолской	8.300.000 „
„ Португалской	1.559 000 „
„ Италіи и Грчкой	2.500 000 „

Цѣлый производъ у Европи 90,942.000 акова.

Дуванъ. Годишњій производъ у Европи:

У Аустріи	500.000 мажій
„ Нѣмачкой	400.000 „
„ Француской	260.000 „
„ Руской	210.000 „
„ Холандской	58.000 „
„ Влашкой	13.500 „
„ Пољской	11.560 „
„ Белгіи	11.400 „
„ Италіи	23,400 „
„ Швайцарской	2.970 „
„ Данской	2350 „

свега 1,486.800 мажій

Изъ Америке и Турске на годину се доноси 1. 154.052 „

Потрошисе у Европи годишњій 2,540 952 „

ГЛАСОНОША.

Пешта. Г. Иванковићъ, докторъ хомеопатіе у Пешти, съ найпонизнїомъ молбомъ обратио се е на Њ. ц. кр. Величество, да му слободно буде хомеопатію као изванредну науку у Пешти јавно предавати. Молба ньегова оправдана е высокославномъ кр. унг. Сонѣту, кои е исту надлежномъ медичинскомъ факултету при свеучилишту послао да овай мнѣніе свое [с]обшти. [1]

Изъ Св. Миклуша одъ 1. т. м. ово намъ пишу: „Што Словенскій Позорникъ за годину 1843 дѣла изишанта предлаже, голу правду ньеше Словацима пити рекію, съ чега господа уважитъ беру, огадина, къ вѣрности спрому отечества и краля побуђује, сидъ су устали противъ ньеговогъ учредника словачки маџаромани, одрекли и труба писча писание му зато У генералной конгрегаціи лиштовске варшеће 30 пр. м. ньеки су о томъ радили, на то наваљали и говорили, да се учредникъ словенскогъ Позорника каштигује, и да му се фишкала акција даде; разумѣи ньих непристойность тога увиђаши на то привољени нису; остало е дакле при безчутной жаки и крику."

Исто писмо ошиљ намъ слѣдующе пиле: „У генералной конгрегаціи лиштовске варшеће 28 пр. м. заключено е, да се послаништва на будући замаљски соборъ даде инструкція, како се против Словака и њине народности више неби имало, нити на њи насртало, нећ као я Маџари къ свойой цѣли стићити могли, ако ће са Словацима пријатељски да се сподразитаю и у спортзумљанію живи."

Пешта. Одъ сут Израелитени ради подиг житни трговине и земљодѣлія са своимъ единовѣрнима дружтво завели, кои садъ 500 сочлена брои, одъ кои свакій на годину 2 ф. сребра плаћа. Главно е намѣрење, ако не бы хотѣли оданашња трговина юденскуђу у службу примати, да се иста трговина своіогъ заведенія, у стране земљѣ шиљю, на за иностранце здавши подигну, у конима бы знање настављања одправљали.

Пешта. Одъ 29 Октобра до 6 Нов. т. г. овуда е прошло за горњ предѣле: пшенице у 30 лађій 118,098, зоба у 33 лађе 159,300, чма у 3 лађе 4990, напольице у 2 лађе 5000, ражи у 3 лађе 9900, репице у 1 лађи 400, прое у 4 лађе 12.500 ни ини: олеи у 2 лађе 1250 мажій.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Невіорске, Новине) приповѣдаю, да се єданъ човекъ у сѣверной Каролини тримайстъ путій єдно за другимъ женіо, и найпосле да е оному награда се обећавала, кои бы га ухватіо и суду предао. Єданъ човекъ, хотѣвши заслужити ову награду, дошави га у свою кућу, и своіой жени наложи да се сѣ њимъ дотле разговара, и забавља докъ онъ коегъ изъ варошке куће служителя недоиде. — Вратившисе дома, ни крища ни жену незатече!

(У Теши) писмоносацъ нѣкій нашаше єдну кучеу и мачку. Мачка окаци петоро мачића и разболеше. Кадъ су мачићи почели мукатн, кучка ій се прими, коюсу после кадгодъ бы млека нисала, сисали. Кучка одъ њи неодступа, него ій нѣше и чува, као да су іой собствени штенци, и никомъ неда, да іимъ се приближи. — Желили бы знати хоће ли они мачићи, кои брзо расту, што одъ наравногъ нагона изгубити?

(Старый гречкій народный обычай) налаже млади, кадъ се уда, да више мѣсецій бути, одъ чега се само єдномъ дѣвојчицомъ, кое се зове „разрѣшеніе єзика," ослободи. За то време само съ мужемъ, отцемъ и мајеромъ сме се разговарати. Овимъ начиномъ учисе разговоръ снога мужа више снега цѣлите, па после, кадъ цѣли се одреши єзикъ, у говору бише умѣрена. — Защто и остале у Европи младе немаю тако спасителнъ конџуманъ?

(Изъ Малтепишу:) Овако е лакъ съ славицомъ присѣко, кои е за звѣрињакъ лондонскій опредѣљенъ. Кадъ доћоше продере овай свој кавезъ, и на великій ужасъ жителя смѣстисе у средъ Лазарета. Таки е војника послѣсе да га изъ пушака убіо; ал' єданъ човекъ изиоли, да ћѣри живу патрагъ у кавезъ уведе. Онъ е спрѣчъ нѣну отишо изъ каблуце пити, после меса ести дао; али докъ е онъ со, ка братъ му єдекъ набаци, коимъ га у кавезъ уведе.

(У Енглезкой) пробирало се, бы л' се марва куганомъ раномъ равити могла, и пронашло се, да се рогата марва и при маньой порціи д'бро наједе, и краве више млека накусни бутеръ дао; притомъ се многоране заштећује. Напротивъ овце ни су хотѣле кугану, него изѣчену и славомъ водомъ добро вакханцину рану радо су еле. Нешто ли нодезно было, и другу животиню куганомъ раномъ гонити?

(Срећный ловацъ.) Нѣкій изъ Касне по рѣки Орни ловећи, опази у воздуху єданъ паръ лѣни голубова, и таки єдногъ у воду оборн. Другій, кои ние згођенъ было, устреми се за убіенымъ, више га путій облети, и кадъ е ловацъ убіеногъ изъ воде узео, сѣде му на раме. На нелико свое удивленіе садъ ловацъ примѣти, да свакій голубъ по єдномъ прстенъ око врата има, кои съ драгимъ каменѣмъ украшени бияху, и на коима е съ неликимъ писменима написано стоило: ALE. VIC. и ALB 1840 са средемъ, кое одъ двѣ стѣлле прободено баше. Мисли се, да ова писмена Alexanderina Victoria и Albert означаваю, и да обадва голуба енглезкой краљици припадлеже. Оно мнкіе чима се, да и цѣна ова два прстена по пријче, за кое каже се, да е ювелиръ Кзени 12000 франка дао.

СТЕЧЕНІЕ

за Каведру Маџарскога єзика у народной Карловачкой Гимназіи.

Опредѣленіе Патроната овданшнѣ народне Гимназіе отъ 30. Јануарія 1841. г., коимъ е осуђеваюћа при Училишту овомъ маџарског' єзика Каведра подигнута, и са годишњомъ платомъ отъ 600 фр. В. В. и 6 хватій горећи дрва скончана; и пое е Конкурсомъ отворенымъ чрезъ Новине народне обнародовано было, остаде због упражнења Архіепископског' Престола до данасъ не испуњено.— Уважавајући времену и цѣли сходну Карловчана, као основателя, и одержителя Інштитута овогъ, желю, благоволіо е' Высокопреосвященный Господинъ Архіепископъ, и Митрополитъ нашъ Іосифъ Раячићъ у патронатскомъ подъ своимъ предсѣдајемъ дана 14. Окт. држаномъ засѣданію, горепомснуто патронатско рѣшеніе обновити, и позносеће се Стеченіе на 19. и 20. Фебр. Калл. стар. буд год. обнонити дати, на кое се даше свн они у маџарскомъ єзику искусни позывају, кои бы волю имали єзыкъ овай, и његову Літературу на реченой Каведри предавати, да съ нуждномъ о моралітету, и способности своіой свидѣтелст вона свакђани ради устменогъ и писменог держати се имућегъ испыта Патронату лично представу. Ниште се о њи морална, и религіозна правѣрность, са превосходственомъ совершеномъ Науке Филосовске, и осимъ єзика маџарскогъ као преподаваемогъ, точно Србскогъ и Латінскогъ, на коима ће се овай преподавати, познанство. Немачкій и Влашкій єзыкъ, препорука ће бити за Кандідата у прочима равнима отъ свидѣствующа.

У Карловцы 31 (18) Окт. 1842.

Патронатъ Гимназіе
Карловачке.

Издаватель Димитрій Іованновићъ. Учредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 349.

УПЕШТИ, словима Байеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число 39. Четвртакъ 12. Новембра 1812. Годъ. I.

О вѣкъ златный! о мила времена!
О весеља и сладке радости!
Сеѣбе е ваша набавлѣна:
Блага жеља одъ наше младости!

Доситеј.

У славу

Нѣгове Свѣтлости

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЀВИЋА

Сербіе Кнеза.

Сазовольность гди с' гнѣздила гроздь,
Гдѣ слобода трта бѣ съ прангомъ:
Ту веселыхъ гледамъ садъ окомъ
Србска живота, — воля приросла.

Слава рече. У томъ шаћа мили
На Врачару спази юначкомъ
Скупъ у руву людства полчкомъ;
Ближе сматра; — съ радосћу ѝ уарила:

Одъ Авале гдѣ Србске витези
Холость вишће' — гласа диву блика:
„Бруно владе Александра реси!“ —

Србске среће мили данци сваћу!
Надъ Србіомъ неба бѣле лике!
Живите, здравлѣ Карађорђевићу!!

И.

СЛАВА И ХРАБРОСТЬ ПРЕСВѢТЛОГЪ

Дома Аустрійскогъ приликомъ крестоносногъ похода.

(продужено)

Срокъ первомъ овомъ у Палестину походу бѣше отъ сложены князева, по совершенію жатве, за 15 Августъ 1096 л. и-предѣленъ но Пустынникъ Петаръ изъ сѣверне Франціе, изъ Пикардійскогъ града Амиса уоѣенъ, преиспуѣнъ жаромъ благочестія, нехтѣде дочекати и предѣленогъ срока, већъ іошть у пролеће врене скоро одъ 100,000 людій состоећій се походъ предавши управленіе надъ њима нѣкомъ Франціескомъ сердаре Валтере одъ Немашитъ такш названомъ одъ многи свои недоскѣдице. Дошавша чета ова у Константіополь, бѣше одъ Цара Греческогъ у мале Асію чрезъ ускость моря таки превеђена. Тамш кое одъ Турака гоѣени, кое одъ кѣжне болести, и прочи неволя, такш силно изгинѣ, да съ претераномъ ревностію дышећій Петаръ едва съ три хиљаде люди натраг у Константіополь вратитисе у станю бѣше. Приспѣ садъ већ и одъ князева опредѣлено у походъ време. Подигнесе Готфрідъ Бујонъ (Boullon) Немецкогъ Цара Хайнриха Четвртогъ ближній сродникъ съ 80 хиљада пѣшака, и 10 хиљада Коњника и братъ нѣговъ Балдуинъ (Balduir), и стиг у среће у Константіополь къ Царе Алексію. Тѣ ій и прочи князеви Европейски дочекаю: Хуго (Hugo) братъ краља Франціескогъ, Графъ Раймундъ одъ Тулоза (Toulouse))) глава Робертъ Нормандійскій, братъ краља Енглезскогъ, Робертъ Графъ Фландрійскій Боемундъ (Boemund) князъ Тарентійскій изъ долнѣ Италіе, са

своимъ сродникомъ Танкредомъ. И такъ сковокупивши се преко у Асію съ 300.000 войника, кромѣ жена, дѣце, слугу и Калугера.

Едва у мѣсецу Маію 1099. слѣдователно три године после исхода изъ Европе, зачнусе союзени князеви кодъ града Антіохіе у Сурiи съ Селџукцыма (Турцыма) бити, и срећно отмуи Антіохію Туръ и Сідонъ и Аккрѣ, у оно време крѣпке градове, и мало Палестіне пристанище Іаффу. Іуліа 6. увиде Европейцы съ нѣкогъ холма градъ Іерусалимъ. Сви у гласъ повичу: Іерусалимъ! — Іуліа 14. учине союзницы общій юришъ на градъ Іерусалимъ, и 15. цесове. Готфрідъ сродникъ Нѣмецкогъ Цара ускочи первый съ свое ратоборне кule у градъ и отворивши градска врата, припадну къ гробу Господњемъ, благодаривши му, што им е способствовао такви славни побѣдити непријателя имена Господњега. Единодушно сви князеви изберу Готфріда за краља Іерусалимскогъ; *) но онъ отрицаюћисе у ономъ граду злаћну круну носити, у комъ е Спаситель свѣта терновнымъ вѣнцемъ увѣнчанъ страдао, отбацы титулу краља и назове себе „Заштителъмъ Града Господњега.“ — 1100 г. 18 Іуліа умре Готфрідъ у Палестіни, и цетави свою отъ Турака ошту силу нападну державу (родномъ (датъ Балдуину.

После ове лепе побѣде не прође ни 40 лѣта, кадъ се Турцы опетъ почну около Палестіне бунити и Христіане тамошње робити. Замоле Палестинскіи Христіани Папу за помоћь. Ходатайствомъ овога крунисе 1147 г. Конрадъ Царь Нѣмецкій, и Людвикъ VII. Краль Француски, са 200000 набране войске поћи Светой Земльи у помоћь. Они и отъ Петра Пустынника и отъ Готфріда горе прођу. Греческій царь Константинъ Мономахъ отрекао се давати имъ разне. Предусретне ій као непријателъ, и преда ій безъ икакве помоћи уАсіи Турцыма у рuке. Ови нещастни Краљеви кадъ већу и у Палестину стигну, лоша ій срећа послужи. Іерусалимскіи Христіани сумњаюћи, аки бы они западни князеви собственну користь свою тражили, не прићме ій найлюбезније. Свако су имъ предпріятіе осуђивали тако, да су и Конрадъ и Людвикъ принуждени были безъ икаквогъ успѣха натрагъ вратитисе. И за то што су Градъ Іерусалимъ видѣли, двѣ стотине хиляда людій животомъ своимъ платити морадоше.

(конецъ следује)

*) Зато се Императоръ Аустрійскій и до данасъ Краљемъ Іерусалимскимъ именуе.

БРАКЪ У ЕНГЛЕЗСКОЙ.

Читамо кадкадъ у Новинама, да у Енглезской мужъ жену свою продати може. Многи мысле, да е то тамо по закону свободно; али то ніе тако. Та скарединость вуче почетакъ свой изъ стародревногъ времена и случава се несма редко и то кодъ найпростіега пука. Полиціа се труди до душе соблазну томе на путъ стати; но простъ народъ никако неда са свимъ искоренити тога обычая.

Трговина се та у Енглезской зове Hornmarket, т. е. рожный или рогатый вашаръ. Овай вашаръ свагда е слѣдство предходивши потайны домаћи радостій; т. е. ако мужъ осети, да му е жена невѣрна (као што се обычно говори, рогове му наметнула) то се међу њима роде дiшуте, свађе и тучеви. Найпосле бракъ имъ постане несносанъ, те се сложе на найлагнiй разстанка начинъ — продаю. Мужъ отведе жену о уженцету око врата, па ю неже међу продаваему рогату марку. „Љубезникъ е већ на опрезу пакъ сто ти га одма ту. Мужъ викне цену, обычно неколико шиллинга (шиллингъ е 30 кр. сребра), а овай обећа нешто

мало више, па готовъ посао. Купацъ тай плати цену, изведе жену о ужету изъ гомиле, одреши ѣ, и со тымъ ѣ већ човъ бракъ заключенъ, и со бракъ правиланъ, изъ кога се и деца за законна држе.

Приликомъ овомъ до іошть пробесдимо о чудныма брака обычайма у Енгле ской:

По некомъ уставу, 1753. донешеномъ, свакій младићъ одъ пуны 14. година може у Енгелской већъ Баронъ (тако се тамо зове мужъ) постати; а свака девойка после 12 свое године удатисе. Кадъ бы се пре тога доба бракосечетали, тіи се могу разставити безъ свакога процесса. То исто може быти и съ онымъ бракомъ, коіѣ пре 21 године безъ соизволенія отчина, или ако ѣ отацъ умро, материна или туторова саставленъ.

У Шотланду ѣ Пресвутеріанска церква, коіой ѣ ко правилности брака доста, ако се мужко и женско предъ сведоцыма изясне, да су мужъ и жена. То се найчестће догађа на границы Енгелзской у Шоттской Грофіи Думфрезіу у Гретнарегну где отзаманде Несвештенцы венчаваю. Іосифъ Пайслай, коій ѣ 1814 у 80. своіой години умро, венчао ій ѣ небровне. „Люди су га Ковачемъ звали, по свой привлицы зато што ѣ залюблѣне окивао; врх и кодъ насъ Србаля се говори: Оковао самъ се съ њомъ, оковала самъ се съ њимъ. Пайслай тай быо ѣ иначе продавацъ дувана. Онъ ѣ имао срећу и два велика Канцлера Енглезска венчати. И садашній такође такій тамо венчавачъ. Лінтонъ зовесе Ковачь, коій, као што се говори, сваке године венча 50 — 60. парій, свакій паръ по 15 гвінеа (157. фор. у сребру — да красне венчанице безъ свитка!) — Лінтонъ издае формална свидѣтелства сверху совершеногъ чрезъ себе венчања, и та имаю на суду пуну важность. Тай истый Лінтонъ венчао ѣ такимъ начиномъ Неаполитанскогъ Принца отъ Капуе са лепомъ Міс Пенелопомъ год. 1836.

ВОЛТЕРОВЪ САНЪ.

Славный Волтеръ поиклѣ єданпутъ свога служителя ко мѣстномъ проповѣднику, кога ѣ єданпутъ слушао проповѣдати, и замоли га лепо да се потруди къ њему доћи. Овай радоставъ и весео, што га ѣ тай славный Філозофъ те чести удостоіо, одма дође. После обычногъ поздрава, замоли га Волтеръ, да бы се на њега смиловао и њему ѣдну проповѣдао. „Я већъ више ноћій сна немамъ, рекне Філозофъ, мыслимъ да ћу поредъ ваше предике моћи заспати што ми се пре две Неделѣ у цркви догодило, кадъ сте проповѣдали.“ Проповѣдникъ нађе се увређенъ овомъ нефілозофскомъ шаломъ, и отиде срдитъ. Но после оногъ догађаја ніе тако проповѣдао, да народъ успава —.

Косма Стоиковићъ
Учитель Вербашкій.

ГЛАСОНОША.

По вѣстма изъ Вршца Нкг. Высокопр. г. Архіепископъ и Митрополитъ наволили су Высокопречести г. Андрея сд. Шакобетъ, Архимандрита монастира Месића (*) за своегъ Мандатарія у Діецези Пршачкой поставити; не имаъ за Администратора, како Народне Новине одъ 8 Нов. пеле, єръ Администратора само Нк. и. и кр. апост. Величество по гласу Решкрипта §. 20 наименовати право има.

Пречести. г. Андрей Шатуна, А. Е. М. Протосинђелъ, постао ѣ Архимандритъ хоповскій, єдно и найстарій Учитель Богословія у Вршцу, као такођеръ и надзиратель тамошнѣ епископске резиденције.

Пешта 9. Новем. н. ст. Колико добра слога грађана произвести може, особыто кадъ любовь према блужнѣмъ руку покоћи захтева, — већма в познато, него да бы им одъ потребе было обширна о томъ наводити доказанія. Но чини

(*) А ве Златице, како Народне Новине реконше; Златица ѣ монастиръ за себе, и нма своегъ Игумна.

ма се да никадъ и нигде милостиво дародавнѣ грађана ни в толико прошено и чињено, као у ваше доба у изображенима вестима, где се човечеству у спасомъ створено, кое на себи печатъ образа и подобія божіега носи, поштује и уважава.— Ошаковъ побудомъ одушевљени Пештанци прогодише заведу једно друштво, кое ће милостиво куповати на заведенѣ болнице и ћеначки сиротадій. И текъ што се ова човекољубива намера разлаза, и већъ са сва страна хитіо е и богатырь и потребнія грађанъ по могућству вољну жертву на то племенито теженѣ принети. Ца скоросе неколико тисуља форинтій скупи, и тако се замоли овдашнїй магістратъ да бы целу ствар као публичный знанетъ пріимити, чувати и руководити хтео. То се и учини, и тако единствена любовь преобрази се у обшту светыню. Међу тимъ, да бы іошть браће ово предузимање главну цель свою поставило, одреди се одинъ одборъ, кои у ина човечества позове публікумъ, да бы — на како малым даровима, особыто као женскима рукодельныма пословима и другима драгостима, съ новцу у помоћь притекао кои се дарови преко лутріе на балу на то одређеномъ изиграти имаю. На скоро преко 3000 предмета одъ веће паће цене човекољубво чувство, грађана (особыто лепотица) дарива, на кои изиграванѣ 50. тысуља кецки (по 1. фор. сребра) буду на све стране наше државе у разпродаю послата. іоче и нак речены бал ъ држанъ и учеен лутріе извршено, где е главна прва кецка — поклонъ светле княгинѣ Гражалковићке— драгоценость од 6000 фор. б. в. добила. Осимъ ове главне кецке іошть су преко тры стотине нумера различне ствари добиле, но— колико е познато — плоги никоцы тій трефера опетъ су добіене предмете поклонили томе благонѣлюбиомъ заведенію. Бѣлъ е ово лепъ бао, еръ и покрай велике цене уходка (1. фог. сребр.) грдно е число кое човекољубивы походителя кое нак жельны играча и играчица скупило се на ову веселу свечаность, где су тры регіментске банде безъ одмора чакъ до самога ютра свирале, па тако гдне на играњ, а друге на важность и племенитость намере, (сбогъ кое се та ноћи свечаность држи) опомињане съ налогомъ, да творцу молитве, што ій е сретно овде веселити се а не овде у заведенію тужити. — Приходакъ е дакле знатнїй бао, и зато е по желѣи публікума одрећено, да се сутра обновљенїй весеља — као повотари — опетъ за 1. фор. ср. држи, и доходакъ іошть већи уложи. Да бы нак руководећій одборъ овога заведенія духу времена и местнымъ околностима сходно одговорію, дао е обзнанить, да ће узъ свирку и играњ певанѣе и декламованіа госте веселити и различнымъ славя и посластицама частити— све само за уходну плату а на помоћь нечки сиротица. Б. К.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Машина за сатъ.) Нѣкій сајџія у Лондону изнашо е одну машину, кои сама по себи на дань 300. сатій направити може. Найекусћи сајџіе приносили су, да се оным іначином савршенія сатова правити могу, него досадъ што су се правили; прятомъ су одиећ ютини. Владѣніе, кои е Генералъ — Прокуратора пасало, да ствар изнади, жели оно изобрѣтеніе у тайности да сачува, а енглеска те струке индустрія нада се, да ће средствомъ оне машине она сама једна одъ сатій фабрика на свѣту быти.

(Туђа изъ Енглеске.) Једне енглеске Новине у найжалостнїмъ израженіима изнашлю туђу своју о наличности новаца, кои садъ у Лондону влада. Капитали се на врло малый интересъ дају, и іошть никакве нека надежде, да ће се то исцелично станѣ промѣнути; ербо одъ неколико нећъ мѣсецій унось новаца непрестано се умножава. Како бы мы радо ону сребрну нужду трпили, кои енглеске трговине станѣ тако яко смућава!

(Етикетъ, —мода —.) У Единбургу и у свымъ другимъ градовима, кое е енглеска краљица у своме путованю кроз Шотландъ посѣтила, на една особа, кои е предъ ню пошла, на десной руци ніе рукавице имала. То е по етикету!

НОШИВО.

Въ образомъ Ч. 15.

У 36 бр. Скоротече: вскуства-вскуства, стр. 219 редъ другій лин. 12 учена треба избрисати, ньне-наше, нардно-народно, драга-трага, славенск-славенска; у 37 бр. будћи-будући, почитатели-почитателя, повѣрным-повѣреным, уша-душа; у 38 бр. у моту Angelegenheiten - Angelegenheit, итд.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 31)

УШЕШТИ, словима Баймелобымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число 40. Неделя 16. Новембра 1842. Год. I.

И жить торопится и чувствовать спѣшитъ.

Вяземски.

МОЈЕ ПѢСМЕ.

Оѝ пѣсмице сердца мога!
Цвѣће, кое желю буди,
Да Генію рода свога
Слѣдовати свак' се труди.

Да пасх могу у зрнх плавый
И у руйну зору слати,
Да вамх могу наслед правый.
И сву любкостх рая дати!

Да кроз тайну варавх сайну
И сладкосћу серѣскогх духа,
Одкривајох' среће тайну
Свете предне обштег' слуха.

И достойне да вас красне,
Серѣске майке, свашће, моме,
Њихових милогласне
Све пригрле к' сердцу своме.

Нѣбы л' съ таковимх слафом слави
И одх меда и нектара
Узбудне пѣсне страсти
Свеобштега Божјегх дара:

Да и красный сполх признаде
Кокс серѣскогх духа соко,
За изнурнт' рода наде,
Мотри бистро и высоко.

Да разрачи глась славуја,
Да разстера врачне птице,
И да брани одх слуја
Парнасскога цвећа клице.

Да весело ови лете
Да подх пазкомх оне стоѝ,
Да се Сербскій вѣнацх плете,
Да се Сербскимх гласомх пое

Одх пламена да му знаке
Анђелх златнымх перцемх води,
Да и Сербской зори зрнке,
Већх небесно сунце, роди!

Ник. Боросвићх.

НАРОДНЫЙ ПОНОСЪ,

као основъ явногъ просвѣштенія.

одъ

Милослава Свѣтогорскогъ.

„Дайте ми велику мысо, по коіоіі ћу се управити“ реко е умирућій Хердеръ, дайте момъ народу моћну идеу, бы и вико, коіомъ ће се нравствено окрѣпити, подићи и напредовати у достойной величини, и слави. Сва сила принадлежи духу, мысли, а не тѣлу; па ако идее, кадъ се мирно роде, у животъ смѣло и дубоко продиру и груди човека разпалюю, нѣгову духовну наравъ побуђую, као у бури пориваю въ богатомъ, высокомѣрномъ, божественомъ одушевлѣнію: то су онда времена не личанственна, дѣловна, повѣстница ињмъ сготовлява скрижали, и доказује, да родъ человѣій одъ Бога произтиче

како се то у преузвишенымъ дѣлованьима појавлюе. Сва гласовита времена имала су собствену мысо, коя е была подстрекъ духовногъ гибаня, среточіе свеобште дѣлательности: непреборномъ силомъ обузима иста народе, и води ій помоћу трогателне, свако супротивлѣніе уништуюће красноречивости къ достойной цѣли. — И наше време ште подобне силовите, духъ човечій омлађуюће идее, да бы се народи површне обычности, безмысленогъ тѣлесногъ живота или болезньиве тайственe надутости супротъ живе и пріятне духовне дѣлательности опростили, и своѣ ясно станѣ савѣсћу и чувствованѣмъ вышегъ познаня чистіе и племенитіе развіяли. По основи пакъ нашегъ изображенія мысо, коя ће насъ опетъ на больій животъ пробудити, све силе омладити, смѣло, высокодѣлуюће, нравствено теженѣ побудити, есть идеа . . . народногъ поноса.

Само кадъ рѣчь ту изустимо, сладкозвучно удараю нѣке жице у нашой унутарности: да — мы осећамо, мы ясно чувствуемо, да е постановлѣніе узвышеногъ народногъ поноса потреба времена, задаћа новогъ, дѣломоћногъ рода, духовный силовитый подстрекъ, кои намъ оскудѣва, и кои бы требало да дѣла, да наше унутарне силе опетъ оживе, окрѣпне се и у свеобштемъ дѣлованю къ благородной цѣли сваднe. Све лѣпо, правно, узвышено и велико, што е кадгодъ човечество достићи могло, наслюе се у понатію народногъ поноса. Видите ли смѣлый, поноситый, высокоуправлѣный народъ, кои нѣмо, бледо, спуљено и страшливо не пузи, него веселымъ благороднымъ, слободнымъ, ведримъ лицемъ ступа, свою вредность осећа, своя права познае и ова высоко цѣни: видите ли, тай народъ како се за закону слободу, поносъ и высоке цѣли човека узнлюе, како се одъ други народа завланя, како се съ душманима бори како своя права противъ свакогъ, тко бы му ій повредити хтѣо юначкомъ десницомъ законо и човечно бранити зна? видители, како му младежь напредуе, како охоло и срећно у осећаню величанства своѣ домовине съ біюћимъ срцемъ, отвореным прсима, съ пламтећимъ погледомъ, горећимъ образима, узвышеномъ главомъ пѣснике и ораторе слуша, кои дѣла, славу, честь и безкрайный, светый поносъ домовине величаю? Кадъ то видите то одступите и рецте: я самъ нашо, што самъ тражіо, кодъ мене сумнѣ више нема; да — управлѣніе свѣта има свою намѣру, свой планъ: напрезаня предуготовлѣнія, конма е наравь одъ много вѣкова занимала се, вредна су и достойна, да се човекъ за ньи труди и да къ ньима тежи: човечество е изливъ божества, оно е познано къ произведенію идее божественога: врь я самъ видіо народъ у нѣговомъ народномъ поносу. Наравь има велика, узвышена позорія, али ништа не приподобява се потресномъ образу пробуђеня народа къ осећаню своѣ вредности. О како е величанственъ, лѣпъ, побудителанъ овай тренутакъ. Мрачно пріе быяше очима а садъ сѣваюћа, блистаюћа свѣтлость изпуњава све; пустъ, безъ цѣне чињешесе пріе животъ, а садъ на єданпутъ стои предъ нама у сяйной достойной цѣли, срце быяше безъ радости, низкостима предано, а садъ прелива се у высокомъ, чистомъ-нравственомъ, великомъ одушевлѣнію. Како плодоносну, напредуюћу и облагороћаваюћу моћь посѣдуе она сила идеа, видите изъ сарсвнованя племениты дѣла, коя производе народи у заборављаню и познаваню себе, у приправномъ и ревньивомъ подчињѣню себе явной цѣли, явноме стараню за свеобште духовногъ благо рода, домовине и човечества. Народный поносъ іошъ е єдиный моћный духовный подстрекъ садашњи и будући времена, єдина моћна мысо, коя основъ и среточіе благородногъ стања

быти може, врачно диханѣ, кое ће умѣтность на вышій ступањ доћи, божествена искра, коя успаваше, ладне, премрѣл духове опетъ къ животу, къ дѣлованю къ нравственомъ облагорођаваню треба да подпали. Само в єдиный путъ къ больой будућности ... явный животъ, слободно развићѣ народны сила, вѣрно, жертвено нѣговањѣ вѣчне законе слободе, што она помаже, да народъ самъ себе и свој поносъ позна. Само народномъ поносу приписую се толика силна дѣла, коя су іошъ у старо доба свѣтъ чудомъ напунила, а и данасъ показивати се почеше, коя ће доцнѣ листове повѣствице славомъ напунити. Народный поносъ есть написъ на вратма будућности. Народный поносъ есть основный каменъ величанственогъ здања умне емапципације човечіѣгъ рода.

СЛАВА И ХРАБРОСТЬ ПРЕСВЕТЛОГЪ Дома Аустрійскогъ приликомъ крестоносногъ Похода.

(конац)

Западни Краљеви имаюћи у свима државама доволни дѣла, дѣго време заборове дѣло святаго крста. На єдномъ доће гласъ: „Іерѣсалимъ в опетъ у рѣкама невѣрныхъ". 1189 л. 2. Октовр. мородошесе Христіани Саладинѣ Сѣлтанѣ Егупетскомъ съ тымъ уговоромъ предати, да имъ животъ опрости, и у градѣ Турѣ живети дозволи. На овај за Христіанство жалостный гласъ усѣкѣби Папа трѣдъ свој Нѣмецке князе къ крестоносномъ походу возбѣждавати. Преволесе напслѣдаћ три найвеће Европейске силе личне къ освобожденю Св. Града поћи: сирѣчь Фрідріхъ I. Царь Нѣмецкій, Рихардъ I. Краль Енглезскій, и Філіпъ Аугѣстъ краль Францѣзскій. Первый се дигне 1189. Пѣтешаствіе мѣ бѣде съ неописанымъ тяготама сопжено. Често сѣ морали по безпѣтнама бреговима, ритовма и пѣшама гладни и жедни пѣтовати. И кадъ сѣ већъ овај благоговѣјствa пѣтъ скоро окончати надалисе, наде Царь Фрідріхъ близѣ Сірійскогъ града Селевкіе съ єдногъ глибовитогъ пѣта у рѣкѣ Селенъ 10 Іѣн. 1190, и утописе. Млађій сынъ нѣговъ Фрідріхъ досле до Христіанскогъ лежира (лагера) съ 5000 войника; но и онъ (Фрідріхъ) у почетку слѣдѣюћегъ лѣта, кодъ обсађеногъ града Птоломее отъ кѣжне болести умре.

1190 л. стигнѣ Францѣзскій и Енглезскій краљеви у Палестінѣ моремъ. Іошъ пре нежели сѣ къ градѣ Птоломеи стигли, већъ се опазила између ове нације ревнивость. Приспѣ ожидаемо време, и Христіани таки жестоко почнѣ градъ Птоломею бити, да в Саладинъ 13 Іѣл. 1191 съ тымъ уговоромъ, да Христіанскимъ союзницима 200000 Грчески дѣката у име войничкогъ трошка плати, градъ предати морао. Первый в у градъ Птоломею Аустрійскій князъ Леополдъ ушао и Аустрійскѣ заставѣ на кѣлѣ засадіо. На ово прехрабро Аустрійскогъ Князa дѣло, таки се Францѣзскій и Енглезскій краљеви огорче, да таки закључе натрагъ у Европѣ вратитисе. Краль Француззскій што намысли, то и учини. А и Рихардъ, кадъ в башъ већъ близѣ Іерѣсалима стигао, бѣде отъ свои Прінцева принѣђенъ прекинути војнѣ. Неповољно в Ріхардъ обратіо отъ Іерусалима лице свое говорећи „Тко нема храбрости Спасителя гробъ освободити тай незаслужѣе да га и види". — Вратившисе у Птоломею и закључивши съ Саладиномъ миръ, доће 1 Сент. 1192 у Европѣ натрагъ.

Опетъ се на ново морао Папа Римскій Іноценціѣ III. Палестінскогъ посла прихватити. Ношлѣ къ свима князима побѣдителна къ светомъ походу посланія. Разда татма и разбойницима опрощателна, слжителнима безъзнанія пѣ[illegible] отъ бѣствителна писанія, коп бы

у крестоносный походъ дошли. Скупише нѣко число и Графова и Сердара Француски. Венеціани имъ дадѣ за новце разнѣ и лађе, на коима до Цариграда доброде. У то време у Цариградѣ в величайше безаконіе царствовало и разнѣщенство. Почнѣ се безобзлени Француски съ Грецыма кавђити, пакъ и немыслећи више на Іерѣсалимъ кѣдъ сѣ пошли, отнѣ отъ Грека царствующій градъ 13. Маіа 1204. Поставе Графа Балдѣина за Цара, и шенѣо у Константинополю в дно исто такш названо „Латинско Царство кое е 57 л. трајло. Балдѣинъ II., петій вењъ „Латинскогъ царства Царъ, изгѣби на нѣки престолъ свой 25. Іѣл. 1251. побѣжденъ отъ Міхаила Палеолога, кои в Виенији у градѣ Никеи обыталище свое имао. *)

Овимъ храбримъ сходніе рећи отиманѣмъ Француза, небзде Палестіцыма помогнѣто. Онетъ умоли Папа Іноценціѣсъ Краля Венгерскогъ Андрею и Немецке князеве да бзде Палестинскимъ Христіанима у помоћи. Умолћни кренѣсе 1213 л. на пѣть. Но ови исти іошть пѣтемъ, не видећи Палестине, кое отъ глади, кое пакъ отъ умора помрѣ. Многи надоше кѣпцыма отъ роѣля у рѣке, бзде Тѣрцыма продати у Египетъ.

Дошше падгне новый крестоносный походъ Фрідріхъ II. Немецко Рамскій Царь. Крепесе 1228 у светѣ земљо, и кадъ тамш съ храбрыма своима Немцыма срећш и благополућш стигне: приде Вавулонскогъ Султана Марта мѣсеца 1229, на десетъ година, за Христіане спасителный заключити миръ. Силомъ овога припадне Немцыма Іерѣсалимъ, и сва дрѣга отъ Саладина завоевана места и градови. Свѣтлымъ в уходомъ Царь Фрідріхъ у Спасителя градъ ушао; и кадъ се са смиренѣемъ и благоговѣйнствомъ къ степѣ олтара Божіегъ приближи, у присѣћствію радостни восклицаюћегъ неизброенога Христіанскогъ народа, положи си собственномъ рѣкомъ своіомъ крѣнъ отъ княжества Палестінскогъ, и бзде за Краля Іерѣсалимскогъ проглашенъ.

После овога іошть сѣдамъ и шестѣдный походъ пшао в 1248 у Палестінѣ. Предводитель овогъ было в „Лѣдвікъ IX краль Француски. Онъ у тежкой нѣкой болести завѣтѣсе, ако оздрави, у Палестінѣ ићи воевати. Станъ нѣговъ зло в тамш прошао. Орѣжіе, гладь и болесть свакій данъ в отъ ньи хиљадама косило. Многи бзде заробљени и међ ньима и самый краль. Временемъ за силнѣ суммѣ новаца искуписе, и текъ 1254 изгѣбивши цео станъ, досше у Краљевинѣ свою натрагъ.

Отъ тогъ доба немаше нико волѣ Христіанима у Палестінѣ на помоћи ићи. 1291 и послѣдше године мѣсто Итоломею отнѣ Тѣрцы отъ христіана и отъ тогъ времена и до данасъ у Тѣрской власти стои.

*) Докъ сѣ у Цариградѣ Француски Графови владали, донде сѣ Грчески Цареви у Никеи обытавали, а имешш Алексій Аггель Комнинъ, Алексій, Исаака Аггела сынъ, Алексій Дѣка Марцѣфлъ или Турнъ, Ѳеодоръ Ласкаръ, Іоаннъ Дѣка Ватацъ, Ѳеодоръ Іошшій, Іоаннъ, Ѳеодора Ласкаря сынъ, Михаилъ Палеологъ.

САВЕТИ ЗА ЖЕНСКІЙ ПОЛЪ

одъ Милоша Радовићева.

Пуна в опасности, драга моя Милице! она стаза, по коіой ты садъ, младости твое време проводеши, одашъ. А и сама добро знашъ, колико в вењъ досадъ твои другарица на веки несрећны постало, пре него што су дичный венацъ супружеске любави, и самъ благословъ Божій задобыли. Набашъ у оно исто доба

кадъ су одъ неизбровны ласкателя обколѣне, себе за на векъ срећнима држале, лажљивимъ речма њиовимъ верујући — стрела ій в вечне несреће устрелила! Зато допусти да ти неколико речій пробеседимъ, желећи, да ти тако на младо срце твое падну, као семе на плодну землю. Я ти се овде не на мећемъ силомъ за таковогъ учителя, кои подломъ гордошћу и славолюбіемъ обузетъ, диктаторскимъ тономъ явно проповеда и заповеда, како се владати ваља; — нити самъ одъ оны, кои осећаюћи витка и нѣжна осећаня у лепомъ полу, гледе и трудесе сваколико, како бы га своимъ лажљивымъ извіяћемъ и наговараћемъ до найгоре беде и неволѣ довели — не! Боже сачувай! Я ти ово говоримъ као братъ сестри, као Србинъ Србкиньи, кои правомъ и искреномъ любављу къ теби дише. А кадъ ти кажемъ да као Србинъ говоримъ, онда ту нема лажљивы речій, ту нема обожаваня, како што садъ обычно у данашнѣмъ свету ласкательи чине. Онай в правый Србинъ, комъ в оно на срцу, што на языку; кои онако суди имысли, као што говори — дакле и оне ће праве Србкиње быти, кое одсадъ сваковки ласкателя савете избегавале, и саме праве се истине држале буду, ма да кадкадъ и небы ійимъ баш по вольи была. А да в Србинъ и срцемъ и душомъ своіой домовини оддаћъ, и да чистомъ верношћу прама њой дише, лако ћешъ се и отудъ уверити моћи, кадъ погледъ твой на преѣашньость бацишъ, и видишъ, да в готовъ быо и последню капъ крви за владателя своегъ и свою домовину пролити! — Прими дакле, драга моа Милице! и одъ мене ово неколико речій, коме в оно не перу, што и на срцу!

Ты іошъ непознаешъ оне велике опасности, коима в цветаюћа младость твоя подложена. Теби се садъ мили, што си великимъ ятомъ твои почитателя и обожателя обколѣна, али добро знай, да в по своій прилици онай, за тебе и твое поштенѣ найопасній, кои ти се найвећма допада. Ово в една за твое срце непріятна, али пр ва и стина! Вро велика слабость стои лепоме полу на пугу, да не може себе одъ многи ласкателя сачувати, да не може праву и добродѣтелну любавь, чиста и срдачна осећаня одъ подлогъ улагиваня као што треба разликовати. Слабость в ова суета, найвећа страсть, коя у обште лепымъ поломъ силно влада. Суетав многи невины суза узрокъ была, — суза, кое су невину, ал' несрећну женску крозъ цес овай животъ пратиле! А я бы радъ быо да тебе, драга Милице! одъ ове опасности ослободимъ; да ти оне узроке доведемъ, кое суети воде, да іи познашъ и на веки презрешъ, и тако, надамъ се, да ћешъ одъ сваке беде и опасности сачувана быти!

Я се добро опоминћемъ, да си сама обычай имала често говорити: да на оне младіе мрзишъ, кои очигледъ друго мысле и осећаю; на али могуће, кадъ овако зрело судишъ и говоришъ, да оне, кои тебе у очи превећ хвале и до неба дижу, кои као робови око тебе пузе — али могуће, велимъ, да све овакве люде не презрешъ? Можешъ ли трпити, да на твое уши слушаишъ, како те анђеломъ земнымъ зову, а да се не застыдишъ?, Можешъ ли га безъ стыда погледати како ти на очигледъ говори, да си богиня овога света? О нема веће опасности за невиный женскій полъ одъ овы подлы ласкателя, кои найвећой беди и неволи, а и самой пропасти воде! И ты опетъ любкимъ смеіомъ њиову беседу пратишъ, и тимъ показуешъ, да радо такове жертве, теби принешене, примашъ? Но знай драга Милице! да ти се они сами после ругаю, и твою слабость насмеваю, коя се тако лако показати дае. Они се, као непріятельи радую, што су ону стазу нашли

коіомъ се управо къ твоимъ срцу приступити може; а кадъ си већъ дотле дошла, да радо ласкателѣ и њова улагивања къ срцу приманъ, то нема за тебе спасенія, то в теби већъ моя Милице! давно спевана песма, и ты ћешъ се не само одъ света, него и одъ самы речій твои стыдити и срамити! Немой ій давле пушгати, да се твомъ срцу приближую. Моя бы найвећа жеља была, да ты при оваковомъ ласканю, улазакъ къ нѣжноме срцу твоме тако затворишъ, да се ни в дна речь нѣгова у већа увући не може. Неће они бадава предъ тобомъ по праy пузити, нитъ ће се трудити бадавъ, да толике лажи измышляваю, и да те што пре на свою страну привуку. Они изките свою жертву сваколикимъ цвећемъ и венцима, пакъю теби носе на олтаръ, како бы ти се пре допала!

Но дай да видимо и у самомъ дѣлу, да ти гдеков истините догађае на паметъ доведемъ, да ясно увидишъ, каква грдна опустошења чини подла сыета кодъ женскогъ пола! Добро знашъ, како в сиротa Љубица страдала, и у каквой се садъ беди и неволи налази. Где су садъ нѣни онолики ласкателы и обожатели? Где су они, кои су предъ њомъ по праy пузили, само да бы и вданъ нѣнъ погледъ задобыти могли? Гледай! они се сви разиђоше и оставише ю на веки, као годъ што лептири чине, кои се у гомилама око дотле леногъ пролетногъ цвета баве и око нѣга облећу, докъ онъ неувене и непропадне, а они после остане га, на кудъ кои опетъ другоме цвету долећу. — Тако Љубица садъ усамлѣна тужи и ядикуе, и проклиње сама свой животъ; а зашто? Єрбо се сасвимъ была своимъ ласкателыма поверила, кои о добру нитъ мысле, нитъ раде. Ахъ! и нѣнъ обезсвећенъ невиности венацъ увенуо в на веки, и лежи садъ подъ ногама.—Даница садъ, текъ види, како бы добро и пametно учинила, да ни в оно све за готовъ новацъ примала и за истину држала, што су іой нѣни обожатели говорили, и да сыета путъ къ срцу ни в отворила! Она садъ усамлѣна суе непрестано рони, али све в доцканъ. Она в прење савете своге доброгъ пріятеля одбацивала, и себе непріятелю поверила. А садъ сакривена одъ белогъ света до саме смрти свою ће сыету оплакивати!

(конецъ слѣдуе)

ПЧЕЛА И МУВА

изъ Шиллера

одъ Дим. Поповића.

Єдномъ спази пчела, да в мува слетила на нѣну кошницу Шта ћешъ ты овде, заныга в лютиго, како смешъ ты єдно жалостно створенѣ приближити се нама, кое смо царице по воздуху.

Вы пчеле имате право, што се тако лютите; одговори мува сасвимъ ладнокрвно. Заиста свакій в безъ памети, кои има волю мешати се са осветољубивымъ створенѣмъ, као што сте вы.

Шта ты ту придикуешъ, настави пчела, заръ ты не знашъ, да нема памет. нѣгъ рода одъ насъ? Мы имамо найспасителніе законе; шта више то намъ на честь и дику служи, што ни єдна држава ни в тако мудро уређена, као наша. Мы сисамо само наймирисавіе цвеће, и нашъ медъ, кога правимо, тако в красанъ као нектаръ (напиткъ стары Богова). — Чисти се одавде ты безстыдна лажо, кое само досадно жучешъ, и одъ блата и остале нечистоће живишъ.

Мы се ранимо, као што можемо, продужи мува. Сиротиња ни в погрешка, али єрдня заиста в велика погрешка. Вашъ в медъ истина сладакъ, али ваше срце горчіе и одъ єда. У вашой законодавной кнѣзи вы сте до душе мудре, али в ваша нарав пакосна. Збогъ осветe, кою на ваше непріятелѣ изливате, пропадате саме, тако да васъ животa став.

Наука.

Много е болѣ, више поштеног срца и у свему умерености, него ли особиты дарова и властитостій имати.

ГЛАСОНОША.

Њ. ц. и кр. апост. Величество благоизволило е бившег првог Вицепшана Саболчке варошье, Еперјеша одъ Ирмій кр. угарскимъ дѣйствителнымъ совѣтником найвишестише именовати.

Њ. ц. и кр. апост. Величество благоизволило е за воспитаніе римокатоличне отечествене младежи основаніе одъ нег института, у коима ће се учителы изображавати, найвишестиѣе рѣшити. При овимъ институтима служеће професгори добиће свою плату изъ ераріалне кассе. Исти ни институти быт ће у Пешти, Сегедину, Мишколцу Иршекуйвару и Великой Канижи.

Њ. ц. и кр. апост. Величество благонав олило е допустити, да се у Пешти заватлиска школа подигне; у првой класси предават ће се на илирском езику економичне, у другой комерціалне, у трећой пакъ техничне науке. Плата учителска, коју ће ерарiумъ издавати, биће 600 — 800 ф. ср.

Пешта. Одъ 6 до 13 т. м. овуда е прошло за горњѣ предѣле: шпенице у 16 жалій 71.050, наполице у 3 лађе 11.000, ражи у 3 лађе 7.500, зоби у 19 лађій 83.500, ечма у 2 лађе 5.000, репице у 3 лађе 9.000, проа у 2 лађе 1.000 нагана, олаи у 2 лађе 1.400 жалій.

Пешта 12-гг. У данаш заседанію Матице Српске предузето е было избирање учредника Літописа Српскога, коіимъ приликомъ Благор. г Др. Іованъ Суботићъ, кр. цензоръ српски и влашки књиге, кои е био за време учредничтво Літописа на себе приио, задржао е и место и у напредакъ.

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Изъ Пеште. Овде ће на чеком езику „съ почетком Февруара будуће године на свѣтъ изыћи „Путописъ, садржаваюћій путованіе по горњой Италіи, а отудъ кроз Тиролску и Баварску, съ особитымъ огледомъ на славенске елементе, год. 1841 учињено и описано Іованом Коларомъ.“ Дѣло ће састаитисе изъ три части; у I. описује се задуиавска Угарска и Илирія; у II. Млетке и Ломбардія; у III. Тиролска и Баварска, съ постопнымъ смотреніемъ дѣловања, земльописа, умѣтности, езыка, народны обычаи, игрій, и осталы поиљезніа у тиих краевима, у колико на славенскій животъ утичу. Приклопљаый ће быти образи: 1) Развалине храма Салаварскога надъ Блатономъ, прваи путъ по словенском кнезу Прваноу основаноть. 2) Велиић и Велиића съ отока Крке; 3) Набрежіе Славена у Млетках. У прилозима дати ће се: 1) Латиньска Кроника или споменици о Салиару, изъ архиве тамошиѣгъ намастира списана, нѣкадъ по Доминку Јакѣ; 2) Извѣстіи о граду и намастиру салаварскомъ у главницама собора краљевине Угарске; 3) Етимологично-исторична разправа о рѣчи голубъ (columba palumba) съ обзиромъ на Славо-Венете и Латине у Италіи. — Цѣлому дѣлу придаће быти Словникъ славенски умѣтника свію племена, имено живописаца, рѣзаца, паителя, лиjача, и архитекта, одъ найстарія времена до данашиѣгъ вѣка, съ краткимъ описаніемъ њиовогъ живота и найзаменитіи производа. — Цѣло дѣло быће на 25 табака, из найпеће осими, штампано; одъ чега већа часть већ е готова. Писмена су ново лита; папиръ машински. Цѣна е предплате 2 фр. 10. кр. ср., а рокъ до 1. Февруара. Овда ће новышена дуванска цѣна наступити.

Іованъ Коларъ.

Изъ Загреба. У Гаевой печатньи штампа се Преглед земльо-и државописный Европе одъ Анима Павлетића.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

У Москви сѣдили су у кавани при едномъ столу четири карташа, нижеју кои едавъ Талиња быше, кои едномъ одвећъ драгоцѣнъ престенъ имаћаше. Овай се едномъ за ништо лепи сѣћеше Русу одвећъ довадне, и замоли га, да бы му дозволио болѣ тай престенъ огледати, што му Талиња и дозволи Русъ у познаванію драгоцѣногъ камена вѣшть накуси, да е престенъ одвећъ драгоцѣнъ, пакъ заыта притизателя, пошто бы га продао. Овай му одговори: каменѣ у томъ престену е фалшиво, и ја га продати немогу. Русъ мыслећи, да предность престена неповине, замоли га по другій путъ, да му истыи на кратко време уступи, и даде му за ништо увѣренѣ, да ће престенъ натрагъ донети, три друга, одъ ћеће предности, престена, пакъ отиде кулиціи и заыта га, што е престенъ вредан? Овай престенъ прегледи и рекне, да е хиљаду рублій вредан, увѣраваюћи га, да одъ овога никадъ лѣпшій, ранији и изъ чистіе воде камень у престену видіо ніе. Русъ потрчи такі натрагъ у кавану, и Талиању престенъ натрагъ даде, замоливши, да му га прода. Талиањ му по другій путъ рекне, да е престенъ фалшиванъ и да га продати неможе. Русъ

у мысли онде добарь пазарь учинити, ночне му 4, нак после 5, а потомь и 6 хиляда рублій обрицати, и тако Талинъ, да му прода, мучити. Талинъ на послѣдакъ устане, и свима онде налазећима се каже: „Господо моя! вы сте сви чули, да самъ овомъ госпдару назао, да е претекъ салишанъ; но будући да се нећe претека да нане, то му га за 6 хиляда рублій продамъ! Русъ изнади таки новце, преда Талину, и съ радошћу претекъ прими. Другій данъ у петру отиће кулуцији, и съ неселанъ срцемъ каже му, да е вечерашній претекъ добио, и новце га кулуцији. Онай прегледавши претекъ каже му, да никадъ ішнъ, како што се после, тако и великости камена тече, два одавна претека надіо ніе, него онай и вечерашній, съ томъ само разликомъ, што е каменѣ вечерашнѣ претека драгоцѣно было, а опет е салишно Русъ кадъ чуе ночне викати. Отиде полиціи и даде Талина држати. Но на нѣгову несрећу чуе, да е тай истый, кога онъ тражи, ішнъ вечеръ одпутовао.

(Енглезко гостолюбіе.) Господинъ Фресартъ нође 2-гих Сент. о. г. у трактиръ на ручакъ. Сви су већъ столови пуни были, само при едномъ сѣдіо е одинъ господинъ, преда е за ньи 4 доста мѣста было. Г. Фресартъ учтиво приступи господину тому молећи га, да бы му допустіо за нѣговъ столъ сѣсти. „Съ драге волѣ" одговори онай. Садъ се г. Фресартъ посади, и заодно сусѣди, безъ да су одне рѣчи проговорили. Онай првый было е съ ручкомъ пре готовъ; устане и оде домаћину да плати. Мало за тимъ дошавши домаћинъ пита г. Фресарта, шта е со, и жели ли ішнъ што есть; нашто му г. Фресартъ одговори: „садъ будемъ готовъ, я ћу васъ звати". Ал садъ треба да знамъ, рече домаћинъ, єръ Милорду, кои е съ вама ручао, нѣшто е хитно; а хоће да за васъ плати." —„Мой ручакъ хоће да плати! е ли тай господинъ здъ?" — Фресартъ устане и нође столу, за комъ е Милордъ сѣдећи зубе чачкао и одговоръ очекивао, па рекне му: „Милорде, я вамъ по хиляду пута благодарим, што сте тако добри были, те сте ми допустили, да за нашъ столъ сѣднемъ, и то е за мене доста; зато допустите ми, да я самъ мой ручакъ платимъ!" —„То вамъ, мой господине, не могу допустити; єръ я познаемъ законе гостолюбія, и хоћу да вамъ докажемъ, да са они тако исто у Енглезкой као и у Француской знао испуњавати. Вы сте за моимъ столомъ ручали, и хоћу за васъ да платимъ!" Садъ сте ноћу све живлѣ и живлѣ препирати тако, да се найпосле и потуку, кое чувши домаћинъ, дође и разда ји. Ал Милордъ, комъ е Фресартъ главу стькломъ разбіо, дође предъ судъ са завѣзномъ главомъ; онай одсуди да г. Фресартъ због злы обстоятелства само 150 франка плати.

СТЕЧЕНІЕ

за Каоедру Мађарскога єзыка у народной Карловачкой Гимназіи.

Опредѣленіе Патроната овдашнѣ народне Гимназіе отъ 30. Іануарія 1811. г., комъ е оскудѣвалоћа при Училишту овомъ мађарског єзыка Каоедра подигнута, и са годишньомъ платомъ отъ 600 ф. В. В. и 6 хватій горева два скопчана, и кое е Конкурсомъ отвореныхъ чрезъ Новине народне обнародовано было, остаде због управленя Архіепископског Престола до данасъ не испуњено.— Уважаваюћи времену и цѣли сходну Карловчана, као основателя, и одержателя Інштитута овогъ жело, благополно е Высокопреосвященный Господинъ Архіепископъ, и Митрополитъ нашъ Іосифъ Раячићъ у патронатскомъ подъ своимъ предсѣдателемъ дана 14. Окт. држаномъ засѣданію, горепомењуто патронатско рѣшеніе обновити, и возможе се Стеченіе на 19. и 20. Февр. Кал. стар. буд год. обновяти дати, на кое се дане сви они у мађарскомъ єзыку искусни позываю, кои бы волю имали єзыкъ овай, и нѣгову Літературу на речной Каоедри предавати, да съ нуждными о нравствености, и способности своіой свидѣтелствама снабдѣвши ради устменогъ и писменогъ держати се имаћеть испыта Патронату лично предстану. Ніте се отъ ньи нравлна, и религіозна примѣрность, са преносходственомъ совершеніе Науке Философске, и осимъ єзыка мађарскогъ као преподаваемогъ, точно Српскогъ и Латінскогъ, на конма ће се онай преподавяти, познанство. Немачкій и Влашкій єзыкъ, препорука ће быти за Кандідата у прочима равнима отъѣшествюћа.

У Карловцы 31 (18) Окт. 1842.

Патронатъ Гимназіе
Карловачке.

Издаватель Димитрій Іоваповићъ Учредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 349

УПЕШТЋ. словима Баймеловыхъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число 11. Четвртакъ 19. Новембра 1842. Год. I.

Любовь мори, любавь твори.

С. и. пословица.

МИЛОШЕВА ТАМБУРИЦА.

Kleine Frauen, kleine Lieder,
Ach man liebt und liebt sie wieder.
Fr. Schlegel.

Благо-драго.

Ситна тамбурице
Милогъ благо благо!
Шћаш'ћу т' ухъ жице
Што в нази драго.

Шћене сладке шћене.
Любави преблаге,
Вы ки само есте
У животу драге.

Тамбурица моя
Казат'ће ти, Драго,
Да ми любавь твоя
Єдино в благо.

ИЗВОДЪ ИЗЪ КОЛАРОВОГЪ ЦЕСТОПИСА. *)

(съ образомъ народногъ пошива бр. 3)

У вароши Рѣки видили смо већъ на тржиштама и улицама многе црно обучене особе, како мужке тако и женске. Одъ прилике два сата одъ вароши Рѣке єсу отоци: Крѣзи ил Велія Отока (може быти великій отокъ, талијански и латински Veglia): Озеро (лат. Absorus, Absyrtis) и Чресъ или Чресъ (лат. Cherso), кои су се нѣкада Absyrtides insulae звали, будући говори се по грчкомъ баснословлю, да Медеа, съ Исономъ бѣжећи, овдѣ брата своегъ Абсирта, кои ю в віно, убила, и удове нѣговогъ тѣла разбацала, да ю отацъ, сакупивши ихъ забавлѣћъ, достићи не може. Тко ће понятн, какова су осѣћанія и мысли ови класични отоци унама побудили? Веля, Озеро, Чресъ и сусѣдный Лусинъ, Лузинъ, Рабъ (Arbo) итд. всупрастара славенска, кои класици спомињу, съ грчкоримскимъ баснословлѣмъ и народомъ тичућа се имена, кои обытатели већъ сумнѣ Венетима (одъ ньи су Млетчани) не само су сусѣдни, него и сродни были.

Главна варошь на отоку Веля єсть Градъ или Крк; цѣлый отокъ раздѣлѣнъ в на 4. чиновничтва (podesta): Веля, Башка, Добриньо и Омишалъ; и на 3 деканата: Веля, Врбникъ и Добриньо. Владика живи у Крку. На цѣломъ отоку у божимъ службама господуе глаголишшина, и врло мало има црквій, гдѣ се латински служи. Свештеника в овдѣ весма много, у Башћи до 30, у Омишлу 10, сами Глаголите, кои осимъ читаня мисе, готово ништа друго не раде. Књиге глаголске штампаю се у Рѣци латинскимъ писменима. Найзнаменитія мѣста єсу: Омишалъ (genit. Omišlja, талијански CastelMuschio), Врбникъ (Verbenico), Башка (Vesca), Любня (Libnia)

*) Подъ штампомъ находећегъ се.

Добриньо (Dobrigno), Gзеро, Шужанъ (Susana), Миколице (Micsle), Добашница, Полица (Poglice), Корницъ (Cornicio), Пунатъ (gen. Пунта, Ponte). Чубранићъ (Chubranicio), Св. Витъ, Миленићъ, Горица итд. Найвећій брегъ између Пунта и Башке зове се Тршкавацъ, изподъ њега тече потокъ Рика. Имена остали брегова и хумова всу: Белове стене, Присливъ, Охотъ, Змина, Кунялоборъ, Кушни, Стринацъ, Черниково чело, Япленишће, Самотвори ково, Орлећ чело, Липица, Органъ.

Овдѣ ћемо придати и нѣколико Велянски провинціялны рѣчій: бештранъ, Ерѣеи, брншлявъ; бетежный, болестанъ, тако и хрватски; сакданъ, свакданъ, свакій данъ; бура ср. тал. bora; бурница, судъ за ношенѣ воде; цеста и теста путъ, чуе се до Силѣта, гдѣ путъ, починѣ (цеста теста може бите одъ тесати, вальда дрва и крчевину да бы се пролазити могло); цудажина, руля людій, чіовичіи?; девица служкиня, дѣвойка; громача малый зидъ, ограда; губно, гувно; колудрица калуђерица; орехъ ора; самань саимъ, вашаръ; сопацъ свирачъ: сопиле фрула; сторити створита чинити; толикаисъ такођеръ; травкати блебетати; Вазанъ Узкресъ, иу Краняца ср. Весна; врганъ плугъ; закаръ на (што? итд. Одъ пословица простонародны: Танѣ замешъ, вишенеосишъ (што манѣ узмешъ, то више носишъ). — Частевы: люди или Башчани (Башка село)? (ср. ческ. Вшуды лидé, в Хомутовѣ Нѣмци) Особитости Велянскогъ нарѣчія всу: будуће време буду спати (не хоћу или ћу), у трећемъ лицу числа множ. дун. пр. да дудаю, славиду славе итд.

Одѣло Веляна различно в одъ инцы сусѣда како боіомъ тако и кровмъ. Горня хальина в црна у свію, мужки и женски, у младыи стары, и то одъ танкогъ и редкогъ сукна или хараса, за кога зготовлѣнѣ и ткань имана отоку особита дѣлаонца, кои се зове овдѣ бедена (ср. Wenden ?). Части мужкогъ одѣла зову се: Клобукъ, Якета (краткій капутъ), Котега (якета кожомъ поставлѣна), Камижотъ (летня якета, ср. ческ. komže, camisium), Гати, Брегеше, Бреневрече (Hosen), Постоли (ципеле, опанци ср. ческ. postoly). Части женскогъ одѣла всу: Рубъ, маранца, да се глава покріе, у жена и дѣвоіка), Стоманя (кошуля) Жупица (сукня), поравници (поранници одъ рамена, дияга, о коіой жупица виси), Пасъ (Gürtel), Холѣви, Голѣви (пунцуке), Рекинѣ (минђуше, наушнице, одъ тал. orecchino), Подпетакъ (карнеръ на сукни), Крана (ср. круна, Kranez, corona,), Треснекъ, Тресняк (хальина црвена за младе невѣсте), Сукница (якета обычна людма и женама). — У обште говори се, да в поводъ и узрокъ ове црне боѣ у ношиву Крчана несретна смрть грофа Франгепана, одъ ковгъ времена, веле, нѣгови подложници за њиме тужно и жалостно руво носе. Али мы смо о томъ на мысли сасвимъ друге доньи, особито кадъ смо нету црну боіо спазили такођеръ и у Млеткама, коя в ту господовала, шта више, имала и нѣко првенство и суввѣрну светость. Познато в, да су у Млеткама прве и найстарія обытельи или Nobili одъ почела црнымъ рувомъ одѣвени были и всу, шта више и исте Гондолке (чунъ) не само црномъ боіомъ разликоване, него и црнымъ сукномъ сасвимъ застрте и покривене всу, тако да као мртвачки сандуци изгледаю. И Славени у Краіньской, у Истріи и у сусѣднымъ околинама носе мараму на врату и чакшире одъ црногъ илити загаситогъ сукна, жене пакъ црну мараму или сукню одъ црногъ сукна или мезоланке, као и жителы Крка. Тако и Бодричяни Венди, ср. Barmeisters Obodriten — Wenden Rostock 1840 стр. 26: „Schwarz ist bei den Wenden die Lieblingsfarbe.“ По нашемъ

мнѣнію почетакъ овогъ прастарогъ обычая и црнога одѣла има се изъ далѣ гледати. Іошъ Scymnus Chius, кои в на 90 лѣта пре Христа живіо, ово пише (види Lucii de regno Dalm. et Croat. p. 14):

Sequitur mare quod Adriaticum vocant,
Ibi insulas similes Cycladibus obtinet,
Quorum quidem alias nuncupant Absyrtides,
Quinquaginta autem oppida
Venetorum in intimo recessu sita sunt,
Venetos sequentur Tarac es, Istri uti vocant,
Iuxtaque eos duae sitae sunt insulae.
Olimque contigisse nonnulli asserunt
Incendium Phaëtontis haec circa loca.
Ideoque turbas incolarum omnes adhuc
Incedere atra veste et habitu lugubri.

(конецъ следує)

САВЕТИ ЗА ЖЕНСКІЙ ПОЛЪ.

(конецъ)

Могао бы садъ тисућама таковы довести на паметь ков су жертве пале своѳ собствене сувте, али се само опомени невине Милеве. Она кадъ ми на паметь падне, сузе ми лете низъ образе, па не могу да не проклињѣмъ нѣногъ неверногъ љубезника, кои садъ после безбожне победе своѳ тріумфира! Она в на то одъ нѣга наведена была, да в свою рођену матерь оставила, коя в за њомъ сетујући, и векъ свој накратко затимъ скончала. Она в у дальну землю, међъ стране људе, отишла, стыдећи се одъ свои сродника и познаника. Пакъ ю в и ту гнѣвъ Божій нашо и казніо, врбо в после многи претрпљѣны беда и неволя одъ свію остављѣна свој животъ изгубила. — Но неће ни нѣга каштига Божія мимоићи Садъ о моя Милице! пусти одну праведну! сузу за несрећномъ Милевомъ, пакъ се закуни предъ Богомъ, да ћешъ подле и неверне ласкателѣ на векъ избегавати!

Я бы све силе мое употребіо, кадъ бы мого твоѳ срце и душу на то склонити да овакове неверне ласкателѣ на векъ избегаваш. О кадъ бы мого у твоме срцу противъ њи страшну буру подићи, коя бы образъ и спомень, па и све сувтне помышляѳ изъ твоѳ душе утаманила, као годъ што бура, кадъ се на мору подигне, свакояку нечистоту изъ нѣга на брегъ избацује! Али како садъ да ти ствари предъ очи ставимъ, кадъ примери не помажу? Несрећну љубавь могли бы у нечемъ са надеждомъ сравнити, коя насъ непрестано вара. Ево како: добро знамо да умрети морамо, а и видимо примере свакій боговетный данъ, како изненада људи жертве смрти бывају; ал' мы онетъ часомъ заборавимо, да намъ се умрети мора. Надежда намъ даѳ да непрестано о некомъ добру слутимо, ал' се врло редко слути я у истину претвара. Тако се исто са женскимъ поломъ љубавь тигра. Ты видишъ Милице! како често твоѳ другарице страдаю, жалишъ за њима и сузе рониш, али са истымъ оними сузама бацаш се ты у наручя твогъ неверногъ пріятеля, кои ти о чести твоіой ради. Твоѳ су очи љубављо заражене: пакъ у оной ватри слабо, или баш ни мало невиде; твой разумъ синьымъ робомъ постане, пакъ немоше да те опомене, на многе жалосне догађаѳ, врбо су га страсти у своѳ ланце оковале. Тако видишъ љубавь може заслепити, да кодъ очію ништа човекъ невиди, кодъ разума ништа не суди! Изъ ове се љубави после сувта раћа, коя свакой на уво шапће: твоя в лепота такова, да свакогъ плѣнити мора, небрини се да ћешъ кадгодъ безъ љубезника остати. Ова сувта после твой наівећій непріятель постаѳ. Нема веће слабости у човеку одъ подле сувте. Гледай, одно просто девоіче направи великогъ Александра іошъ већомъ лудомъ, кадъ та в сувта на ступань божества понела. Тежко дакле теби моя Милице! ако ти оногъ за нерія теля држала будешъ, кои ти свету истину зборі. Разсуди сама добро: негледи л' онай, кои ти лице руменой ружи уподоблява, погледъ твой

ea блистанћмъ сунца сравнява, кои те часъ Сленомъ, а часъ Венеромъ прави, негледи л' да ти лаку страну дирне, нахъ да се съ тобомъ титра, како му е воля? Не видишъ ли да е нћму само до твоѳ тѣлесне лепоте? А онай, кои само на тѣлесну лепоту гледи, може ли постояно и искрено любити? Кадъ временомъ твоѳ лепоте нестане, на што ће онда погледати? Я знамъ да теби ни е наимилиѳ, што те на то опоминћмъ, да твоя лепота дуго трати неће; али е одъ потребе, да се човекъ почесто и на будућноть свою опомене. Я писамъ одъ оны, кои те до неба дижу; я негледимъ да твою любавь ласканћмъ и обожаванћмъ задобымъ, връ таковой я любавь мою поклонити не могу, ков се любавь ласканћмъ задобыти дае! Само ми права Србкиня буди! Србо самъ тврдо увереньъ, да кодъ оны лепотица, ков се ошымъ сладкимъ именомъ „Србкиня“ диче и поносе, неће ово бадава речено быти!

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІА.

Трстъ 14 Новембра 1842.

Продая ране кодъ насъ е умилила се одъ нћкогъ времена, изъ узрока што е шпекулація престала у овой струци. Банкроти многи у Енглезкой задали су страхъ свима житарима. Али надежда е да ће тога нестати, и да ће се новъ животъ у трговини породити, нарочито садъ, кадъ су — као што изъ Александріе дошавша вћсть гласи — Енглези съ Хинезима миръ закључили, ковъ се последньи обнезую посѣдителю, као накнаду трошкова, 21,000.000 талира платити, и то 6,000.000 одма, а остали после три године, за ков време Енглези ће остати у посѣдованю завоеваны вћста. Будућ й веселый животъ трговине и то ће произвести, што нетымъ миромъ Енглези задржали су себи право, да у Хинезкомъ царству нетъ главны конзула трговаше поставе. — Овы дана продато е близу 5.000 перова старе илинке пшенице по $4^1/_2$ — $4^1/_2$ фр.— Восакъ србскій тражи се и плаћа по 90 фр. ваза; мастъ часта $19^1/_2$ фр.

У пештанскы Народны Новина брою 87 срда се нћкій трговачкій дописатель изъ Митровице, што смо мы, ступаюћи по стазы правде и истине, казали: да прошћна младьаја у Србіи ніе штетно дћиствовала на трговину и на вћна разграначења одношеня; нахъ се труди, учинићмъ безъ сумнѣ, што е монополъ одъ свима се укинуо, да доказе сасвимъ иноякій штетоносный успѣхъ, почемъ наводя, како лезунски шпедитори све оне робе, кое су за Бћоградъ итд. на ньи упућене, безъ повацанъ изъ руку недаду — ! Однова, и овымъ подобна разположеня одъ стране кредитора и шпедитора пису страна и непознатa одима, кои се са трговинома и нћкыма добротворныма кредитомъ занимаю. Често и у наимирніи времена задржавају се на путу есенаи изъ многострухы узрока, безъ да бы и найманя тавна сћнка пала на стањѣ или личный кредитъ оны людій, конма се нарочито есенаъ на преме, а болћ на вћру пересію неле Цинцари) пошилћ. Мы се међутимъ живо опоминћмо, да е бишъ у ово доба, кадъ е се ново сунце за Србію на Врачару рађало, многа роба одавде у Србію одслата, међу конй было е и за оне Цинцаре, кои су благодати србскога кредита ужинали, и кои су слћдствомъ побуне народне принуђена были Србію оставити, и у свои поселћня отићи. Одъ оны есенаи, мыслимо, да е на путу се задржало — — и то е путно и у своме реду было.—

Што се кредита тиче, кога србски трговци на нашой пиаци имаю, можемо слћдећа увћрити, да садъ на найнынпой точки стои; а и послови са Србіомъ умножаваю се примћтно. — Што се нахъ тиче трговачкогъ кредита, новчаногъ течаа, займа, лихве на самой бћоградкой пиаци, остае намъ истинабогъ по гдѣшто желити; али гледећи на при управительству находеће се нуде родолюбиве, надамо се поуздано, да ће се ново правительство постарати, да се народна банка установи, гдћ бы се на трговачке мћнбе (Wechsel) новаца по 5 — 6% наше, на тимъ займодавству бездушны сарафанощаць учињо. Богъ ће дати, нахъ ће и то быти!

Издаватель Димитрій Іовановићъ Учредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 319

УПЕШТИ словима Байерсловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число **42.** Неделя **22.** Новембра 1842. Год. **I.**

О име Рода! Неће те срећнъ сынъ
Изнемћрити! Светыня с' народу
Ты Сербскомъ! Свештенникъ в славћ
Сербльинъ при свештеномъ огню твоме!

Мушицкн.

РОКЪ СРБСТВОВАНЯ.

(слогъ у свое доба)

одъ

Ђорђа Куличића.

У спроводу жели райски
Сходо у строи светине,
Да росицовъ душа шайски
Блажимъ часе судбине.

Ал ви душа задоволства
И шайелске радости
Надзиди тмъ у потомства
И рода ногъ сбытности.

У кулаку три стогода
Страшну книгу прозри,
Пандорины непогода
Мучиште кадъ олуп.

Зорицу пакъ ленше среће
Духъ ви съ хвалоиъ поздрави. —
Богъ бы дао, да пролеће
Вечно нама узлази!

Ал сынъ первый жилованћмъ
И сядъ спаси судбину,
Кадъ му изродъ мудрованћмъ
Повязава родбину.

Не едаредъ чут' в слово
Єдпородна грешовка,
Тмт' ике где шѣгово
Врлость му с и дика.

„Кадъ ће, вели, кампотости
Рогъ вамъ престат' трубити,
И подъ видомъ народности
Тмъ грађанства туђити:

Преобразность докъ вамъ главе
Не просветла съ истиномъ,
Нећма за васъ среће праве
Међу овомъ дружиномъ.“ —

Вы, конма жели сходна
Буктина у прсима,
Ужинайте дара плодна
У таквыма мыслима.

Духъ пакъ сталный вретва Срба
Ине рода не лаже,
Векъ кретаиу чистна грба
Заветъ съ перомъ полажо;

„Догодъ сунце озарава
Бела света твердину,
И жаркомћу огрева
Людскогъ лица истину;

„Догодъ буре, громъ и друга
Непогода царе,
Кишу докъ іошть байна дуга
Съ надеждомъ изменює;

„Догодъ небо осиная
Незбройне звездице,
И мудрацы узнознаю
Слова тайне имъ штице;

„Чарну ноћь докъ осветлява
Луча бледогъ месеца,
Уморногъ докъ успавлива
Путника отъ шумища;

„Њиве докъ іошъ узелене,
Бѣлѣ, ноће цветаю,
Образи вамъ докъ црвене,
И птичице певаю;

„Догођъ срдце у грудима
Дон любовъ и радость,
И докъ суза у очима
Плаче тугу и жалость;

„Искрено докъ живованѣ
Пріятельства звекъ буде,
Бьна нашегъ благостанѣ
Докъ е даракъ за труде;

„Съ надеждомъ докъ и до гроба
Утѣшимо сердашце,
А са жельомъ и на тога
Узпуштамо с' данашце;

„У природе свесветости
Умъ докъ уворца познае,
Докъ у числу човѣчности
Срба певца узтрае:

„Дотле ће намъ Србствованѣ
Остат' вечна светиња,
Ма да насъ и мудованѣ
Туђи жели ломиња“ !!

ИЗВОДЪ ИЗЪ КОЛАРОВОГЪ ЦЕСТОПИС .

(конацъ)

Будући грчкоримскій Apollo (и Phaëton) однако съ индискимъ Богомъ **Кришна**, кои е био Богъ Вишну у осмомъ преображеню (abatara); будући дѣла и баснословля обои, као однака и само гдѣгдѣ мѣстима промѣнѣна, стичу се, врбо и име **Кришна** то значи што црный, и самъ Кришна у црной оправи сликуе се, Кришните пакъ, мѣгови почитатељи, нѣму на часть найрадіе црнымъ рубомъ се одѣваю; будући се **Кришна** иначе зове и **Говинда** т. е. **Говеда**, или **Вул**· **Волъ, Велъ, Волосъ, Велесъ**, еръ е краве пасо, и во му е светъ: зато мыслимо, да то црно руво наши Крчана или Велина іошъ изъ Индіе долази и на божество Кришна опоминѣ. Иста индиска рѣчь **Кри—на** и име отока **Крк**ъ, **Крчан**ъ чине се, да однъ коренъ имаю, тако као и **црн**ъ, **черн**ъ, **чара**, **чарка винд**. **черка**, такођерт и **крук**ъ, **кркавец**ъ (као гавранъ, каранъ, вранъ и враный); у томъ кореню **Кришна** видити и ческо **крс**ъ, **кришъ крес**ъ, **окрес**ъ, **окреслѣ**ъ, **кресли**ти, **краса** (т. е. черге и шаре на тѣлу, као што дивляци обычай имаю). Друго име отока **Веля** долази или одъ **Велкій**, или одъ **Волъ, Велъ, Велесъ Волосъ, Вулъ**, као што **недѣля** од дѣло, дѣлати. — Шта више и басна паденю **Фаетоновомъ** находи свою прв сподобу и као матерь у индиской о Кришну и Сектасуру, ср. Dapper Asien I. 93 „Sektasur verwandelte sich in ein artiges Wäglei und zwei weise Ochsen mit vergoldeten Hörnern. Eine Bauernfrau besuchte die Mutter des Krischna, trug den Krischna aus Liebe zu seiner Schönheit und Freundlichkeit auf den Armen und setzte ihn in den Wagen. Sektasur verlies die Erde und flog mit dem Kinde, Ochsen und Karn in die Luft. Als Krischna sich in der Luft befand, nahm er eine grosse männliche Gestalt an sich und trat den Deyt so gewaltig auf das Herz, das er seine Seele in der Luft lies und der Körper zu taumeln begann, Krischna setzte sich auf den leblosen Körper, welcher einen entsetzlichen Fall that, dass die Erde davon erbebte“. Тако и Фаетонъ. Кому бы се ова хипотеза весма смѣла учинила тай нека помысли, да народъ ти кравља данъ данашньій Индію у народнымъ пѣсмама спомиње и слави, као н. пр. : нѣсми, коя е у Вуковой сбирки 1841 ст. 489 штампана:

Поцмилio ситанъ босіоче:
„Тиха росо што не падашъ на ме?

„Падала сам за два ютра на те
„Ово сам се била забавила
„Гледаюћи чуда великога,
„Ће се вила съ орломъ завадила
„Око оне зелене планине:
„Вели вила: „„Планина в моя““
„Орле вели: „„Ніѣ него моя;““
„Вила орлу крила саломила,
„„Люто цмиле тићи орловићи
„Цмиле люто, есть іймъ за невољо.
„Ћешила их тица ластовица,
„„Не цмилите тићи орловићи!
„Повешћу васъ у землю Индію,
„„Ће штиръ конѣ расте до колѣна;
„„Ћетелина трава до рамена,
„„Откле никадъ не ;залази сунце““
„По томе се тићи уѣшиште.“

При рѣчма оне кральичке пѣсме, ков конацъ овако гласи.

„Поћ' за мене вило!
Кодъ мое ћешъ майке
У ладу седити,
Танку свилу прести
На златно вретено“.—

учинио в вѣхъ Копитаръ ту примѣтбу: „Deutet diese Situation nicht nach Indien?“ Види Wiener Jahrbücher d. Lit. 1825 B. 30. стр. 163. и србске пѣсме одъ Вука 1841 I. 111. — Имаинъ Васанъ Васантъ кои Узкрсъ Крчанима означава, есть индиско Vasant, Vasanti, ср. наше дѣло Богиня Слава стр. 323. Желити в дакле, да бы се што скорѣе у славенске землѣ и школе поредъ класичногъ грчкогъ и латинскогъ языка и класичный санскритъ и индискій языкъ као редовна наука предавао, и наша славенска младежь да бы поредъ Хомера и Хорація такоѣеръ и Валминкга и Віаса, поредъ Херодота и Цицерона такоѣеръ и Веду, Шастру Саконталу, Багавату, Пурану и остале индиске класике у рукама носила. Каковый новый свѣтъ добыла бы отудъ наша исторіа, митологіа и цѣлый народный славенскій животъ, ковга коренъ на томъ споду почива! Али wir uneinigen Slawen! — нарече Добровски.

КРАСНЫЙ ПРИМЕРЪ МИЛОСЕРДІЯ

изъ живота Цара Іосифа II.

съ немачкогъ одъ Павла Іовшовића, закл. Адвокат

Бригомъ и двоумѣмъ мучена седила в Марія на прозору, гледаюћи сузнымъ окомъ на метежъ тамо и амо пролазеће мложине. Марія в живила у малой ѣдной собици найгорнѣемъ спрата, у некой не сасвимъ непознатой грађанской кући у Бечу, и не далеко одъ двора Царскогъ лежећой улици. Њено сузно око испытивало в са страомъ окрестность, и видила се као да између пролазећи ѣдногъ тражи; забадава, тай се не указа, поће и сутонъ вататисе, и вечъ в тела одъ прозора послу своме повратитисе, кадъ ал' ѣдна высока и танка особа, у црнкастой горньой альини, са округлымъ дубоко на очи набитымъ шеширомъ нѣномъ обыталишту приближавати се стане. Ко бы мого то другій быти, вечъ одъ давна жељно изгледаный. Брзо в отворила прозоръ, и кадъ в истый младый човекъ подъ њимъ био, и мимо проћи тео, зовнула в она сладкимъ и молећимъ гласомъ.— „Іосифе! Іосифе!“ Зовнутый прене се, стане, и погледи горе на прозоръ, не мало зачуђенъ што име свое звати чуе. — То в био Іосифъ II., кои в често при вечернѣмъ сумрачку у простомъ грађанскомъ оделу, као непознатъ по Бечу одити обычествовао, да бы на овай начинъ обширніе мнѣнія грађана Бечки, и налазећи се ту странны сверху свои новы уредба искушао? надаюћи се тако лакше и сугурніе истини на сразу доћи, не го л' кадъ бы само около себе стоће запыткивао, врбо нѣговомъ оштромъ погледу ніе могло избећи, да бы у место истине само ласкателства одъ свы чуо, и сами больи чрезъ дволичне одговоре себе одъ неповольности сачувати тели су-

„Іосифе! за волю Божію та дођи горе“ зовнуо є глаз тужно молећи; а Іосифъ мисліо є у зовућој красанъ женскій стасъ видити, ков су та жалосни гласа звуци коснули. Може быти, да є ова нетражена срећа моме цілю преобученя пріятна, помисліо є Царъ, и ако башъ и небуде, то ми се чини ова непозната да є несрећна, пакъ быће као некій мигъ случая за њойзи помоћь указати. Іосифъ уђе у кућу, и не безъ труда по степенма доће горе, и собу непознате срећно, коіой су врата отворена стала, нађе, у коју кадъ є ступіо, оставила є Марія свою столицу и предъ Царa съ овымъ речма дошла: „Већъ єданпутъ видимъ тебе опетъ, — ал' да те зовнула нисамь, то бы ме ты мимоишо? Я самъ у великомъ страу за тобомъ љубезный Іосифе! живила, зашто се ниси дао видити?“ Ове су речи быле брзо, и на некій начинъ изговорене, кои є више болю, неголи неповольность издавао. — Премда є помрчина была, то є опетъ высокій и благородный стасъ непознате Цару у очи пао, и доброзвучный нћнъ гласъ уву нѣговомъ ласкао. Садъ є непозната ближе Цару дошла, и руку му узети тела; погледала му у очи, и видећи свою превару, брзо є сѣ икомъ: „Боже мой“ неколико корачая натрагъ одскочила. — „Будите спокойна“ рекне Царъ „и недржите мое посѣштеніе за самовольно наметанѣ, што я небы никадъ мени допустіо учинити. Кадъ самъ поредъ вашегъ обыталишта проћи намеравао, зовнули сте вы съ прозора „Іосифе!“ а то є и моє имя, зато самъ помислію, да вы мене зовете. Я самъ вама дошо, мислећи да ћу какву познату овде наћи. Мы смо се обоє тако преварили, ал' ако ова превара, како што ми се чини, вама пріятна быти и неможе, то ми опетъ за зло примити нећете, да я мени ню за срећу 'држимъ, што ми є тако важно познанство учинити подпо могла.“ Марія є дрктаюћимъ гласомъ и очевиднымъ страомъ одговорила: „Мой Господине опростите ми, я нисамь васъ мыслила, — я васъ молимъ оставите ме.“ — „То ћу учинити таки,“ рекне Царъ; „али ваше при долазку моме у собу дочеканѣ и поступанѣ цело издаю ми, да вы нисте сасвимъ сретна, а то є особито намереніе моє, и я мени воображавамъ, да самъ чрезъ овай случай съ вама познанство ово на особитый некій начинъ учинити — може быти и одабратъ, како бы вама одъ користи было“. „Ахъ!“ узданула є Марія, рукомъ сузне очи бришући. „Неплачите,“ рекне Іосифъ тихимъ гласомъ руку непознате мало притиснувши: „истина то є сила одъ мене изискивати, да вы мени, кога непознаете, вашу тайну тугу говорите; изъ вашегъ првогъ укоравања, ков се некогъ другогъ, а не мене тиче, мыслимъ, да вы љубезника имате, кои свою срећу узпазо цінити незна. Ако бы то случайно и было, то допустите некъ вамъ поносъ вашу љубавь надвлада и свойски забораните неверника.“ — „Ніе, ніе мой Іосифъ невернікъ,“ одговорила є Марія, надвладана одъ свои чувства, силнімъ гласомъ. — „При такой уверености залюблѣно срце ніе сасвимъ несретно, и я вамъ къ тому срећу желимъ.“ „Ал' я самъ опетъ одвећъ несретна,“ узданувши рекла є Марія. — Усрдность, съ коіомъ є Царъ разговоръ продужавао, надвладала є боязливость девойке, безъ помоћи, као што є Марія была, осећала є потребу затвореной своіой жалости мало одохновеніе дати: већъ се быо сумракъ уватіо, а Іосифъ се съ непознатомъ све на єданъ начинъ забавлио тако, да є боязливость нћна све већа и већа губила се, и ніе се више усудила казати му: да бы ю саму оставіо. —

(продужиће се)

ОДГОВОРЪ

На пытанѣ филолоѣичко у Скоротечи подъ бровмъ 32 на стр. 196 и 197.

Долуподписаный ни в филологъ, али гавнице пута приморава дужность, у коіой се находи, да о оваковымъ предмѣтима мислити мора и зато одговараюи сада на горепомеиуто пытанѣ моли учене Г. филологе Србскога взика, да бы му проренетали овай одговоръ, и ако бы штогодъ добра у нѣму нашли, нѣму опстъ прекъ истога Скоротече явити изволѣли, ако ли неправилно, а оно да бы му растолковали за нѣгово поученѣ, а тако исто и другога, кои се оваковымъ предмѣтима забавля. —

Ово в мыслимъ единый начинъ помоѣи нашему младомъ книжеству, у коме нити имамо академія ни уредныхъ критика. —

Пыта Г. Нинковинѣъ у Скоро течи подъбр. 32 на стр. 196 197., и одговара се.

1. П. Може ли се место щ употребити шч? слѣдователно, в ли щ излишно?

Од. Може быти, да в щ у црковномъ и рускомъ взыку потребно али у народномъ србскомъ углѣеномъ говору мыслимъ да ни мало непотребув одъ узрока, што се Србскій взыкъ састои изъ тридесетъ найпростіихъ гласова и нигдѣсе овай гласъ у простой рѣчи не чуе, него ако доѣе до случаи, да се предлогъ съ наѣе предъ рѣчію, коя се заночинѣ са ч на пр. съ чимъ изговара се шчимъ, тако исто съ чутуромъ, съ човекомъ, съ чардака изговара народъ шчутуромъ шчовекомъ, шчардака, давле я мыслимъ да в щ излишно за Србскій взыкъ. —

2. П. Може ли се щ свуда у h или шт променути?

Од. Хотеѣи преводити изъ Црковногъ взыка на Србскій, и то одъ рѣчи до рѣчи, могло бисе заръ и промѣнути, али не на свакомъ мѣсту нити единимъ начиномъ, на пр. меѣи се чини, да бы се могло промѣнути

а) Негдѣ на шт на пр. пращаю, праштамъ; изаи нити; пришъ пришлъ; итд.

б) Негдѣ на h, као: Хощу хоѣу; — овощіе овоѣе, вящше вѣе итд.

в) Негдѣ на шh као: Очищеніе, очишѣенѣ; итд.

Овако я мыслимъ, али гдѣ? и када, то и я желимъ знати одъ каквогъ искусногъ филолога.

3. П. Глаголи, коя излазе на тати, као читати, какотати, облегати шетати се коя се окончаваю у настоѣемъ времену на тамъ а коя на hемъ?

Од. На ово и оваково пытанѣ тежко в одговорити връ Г. Нинковинѣъ судіи по другимъ взыцима, да се изъ на клоненія неопредѣленога изводе остала наклоненія и времена; а искуство учи, да се у Србскомъ взыку при изводу времена и наклоненія мора напоріе назити на прво лице времена настоѣега наклон. изявителнога а после на наклоненіе неопредѣлено; връ в и едно и друго корѣнъ изъ кога се изводе остала наклоненія и времена. Тако на пр.

I. Изъ времена садашнѣега, наклоненія изявителнога раѣа се а) наклоненіе повелително коіе свію полуправилныхъ глагола, као на пр. гребемъ греби; бодемъ боди; помуземъ помузи; слажемъ слажи; помажемъ помажи; ожежемъ ожежи; пишемъ, пиши; вичемъ вичи; поиемъ поими; успемъ усни; узмемъ узми итд.; осимъ онихъ на чемъ, hи, као: печемъ пеци; тучемъ туци итд.

б) Раѣа се и причастіе настоѣегъ времена; на пр. они пытаю, пытаюѣи; —лажу, лажуѣи; —жегу жегуѣи; —плачу плачуѣи: —пишу, пи-

шући, а не писаући; перу; перући — гребу, гребућу; зовемъ зовући; — иштемъ, иштући; — мећемъ мећући; — трчимъ трчећи; клечимъ клечећи; — любимъ љубећи; — ловимъ ловећи итд.

II. А низ неопредѣленогъ наклоненія раѣа се

а) Полупрошавше време као спавати, спавахъ; — прати прахъ; — лагати лагахъ; — плакати плакахъ; — писати, писахъ; итд.

б) Будуће изявително губећи окончење ти, као: спавати, спаваћу; — прати праћу, — лагати, лагаћу; писати, писаћу; зебсти зебшћу; гристи гризћу или гршћу; мусти музћу или мушћу пасти пасћу или пашћу итд.

в) Причастіе прошавше дѣйствително, а кодъ некихъ и страдателно као: читати, читао читанъ; — опрати, опро и опранъ; узети узетъ и узео; — усути, усуо и усутъ; — попети попео и попетъ итд.

Изъ овога до садъ реченога слѣдуе да кои жели познати Србске глаголе, а особито полуправилне, мора познати найпріе прво лице вр. настоећега (садашњега) накл. изявителнога и после наклоненія неопредѣленога и тако бы се онда горнѣ пытанѣ могло обрнути овако:

Србски глаголи на тамъ обычно излазе у неопредѣленомъ наклоненію на тати као читамъ, читати; — пытамъ пытати итд.

Али и глаголи изъ другога спрезанія на ћемъ излазе на тати, на прмећемъ метати, шапћемъ шаптати, кре; кећемъ креветати, запрећемъ запретати, облећемъ облетати, амо долази и глоћемъ глодати, премда се у народу чуе ioшъ и глоѣати, мећати, какогодъ и глодати и метати итд.

(конацъ слѣдуе)

ГЛАСОНОША.

Панчево. 1.т.м.Нѣг. Высокопреосвященство наш Господинъ Архіепископъ и Митрополитъ Іосифъ Раячићъ бавіо се одъ 23. до 29 Октобра у Брашну, због чредбе дѣла знаменитаго парохіалнаго Пролазећи кроз Банатъ свуда с славно и торжествено дочекант бію. Мирски и поени чиновници, свештенство нашега и римокатолическога вѣроисповѣданія, общества и сав народъ дочекивали су Га у мѣстима, звона, и можари на далеко су долазокъ, пролазакъ и одлазакъ нѣ овъ разглашивали. У четвртакъ 29 Октобра стигао в Г. Архіепископъ и Митрополитъ у Панчево, гдѣ и сутрадань вась дань преведо. У отсуствію Г. Генерала командующій Г. Полковникъ ц. к. пешчкобанатскогъ крайничкогъ полка са Г. Г. Штабсоффицыры. Г. грађаноначалникъ са чиновницы и Г. Протомѣстный са свештенствотъ свое подворенѣ учинили су Г Архіепископу и Митрополиту, кой е 31 Октобра ютромъ око 8. сатій одъ насъ отишао.

Бр. Просторъ банске варошће е износи 1.613.66 ютара землѣ, свако ютро по 1.600 четверокутны хватова рачунаюћи, а популяція е само 500.000 душа.

ПУТЪ ЦО СВѢТУ.

Грађани лондонски наумили су херцогу Веллинг —тону подићи споменикъ; и за овай е маркезъ Велеслей, недавно преминувшій старій братъ херцоговъ, слѣдећій за него Августово време достойный написъ сложіо:

„Conservata tuis Asia atque Europa triumphis
Invictum bello Te coluere Ducem,
Nunc umbrata geris civili tempora quercu,
Ut desit famae gloria nulla Tuae."

Ову вѣсть пріобштује и царскій „Hirnök" додаюћи ioй слѣдеће примѣчаніе: „Мы Мађари, кои смо на едномъ толики непріятели постали латинскога језика, уледати бы се могли у найизображеніе народе европейске, кодъ кои е — преиначіћы и материнскій језикъ прекрасно цвѣта — латинскій језикъ као језикъ ученъ у толикой части, да се мы извештномъ штилу, кои у дѣлима овымъ језикомъ писаными влада, у истину чудити морамо, и да се чак језикъ готово безъ изимке при свечанымъ написима употреблява!"

(Парны лађа по дунаву пловенѣ.) Ово редко предпріятіе све већу и већу користъ Аустрій приноси. Године 1831 друштво е едну лађу имало, и чистъ приходъ износио е: 9000 ф. сребра Год. 1835 было е 5 лађій, 17,727 пасажера, и 38,529

центїй еспана, приходъ е износіо: 86,370 ф. 54 кр. сг. — Год. 1841 лађїй е было: 22, пасажира 170,078, еспана: 513,576 центїй, приходъ: 741,848 ф. 57 кр. ср. Добыть при концу ове године износіо е на 185,716 ф. 8 кр. ср.; целогъ пакъ друж: на капиталъ садъ износи: 3 000000 ф. сребърна.

(Старый топъ.) Године 1533 за пороше III мисца направлѣнъ е топъ одъ звапне величине съ написомъ: „Варошъ Шевницъ дала ме е напр-вити, кога я згодимъ, тай се неће свѣтити.“ Опай топъ кои е и садъ іошъ у животу, каже се, да е изнесу свію другіи найстарію у Аустриской Монархіи.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ

Бугарске.

Зарадя возрожденіе новой болгарской словесности или науки. Сочиненіе, или книжица Русскаго Исторіописателя Венелина. Москва 1838 Превелъ Губернскій Секретарь М. Кићаловъ Тетевенецъ Съ притурянїе нѣколико пѣсней, и Исторіи зарадя Полу-Славяне, или Рукуне (Молдо-Власы), и нѣконхъ достопамятствъ и мудрыхъ изреченій. Букурещъ. Напечатана оу Іосифа Капайшта сосъ буквы Петара К. Невковича 1842. Н° 8 ни. XVI. 190 стр.

Тешкоће Њзнато быти нашимъ читательима оно големо исторично дѣло г. Венелина „Древніе и нынѣшніе Болгаре,“ изъ чега е опай отрывакъ препеденъ. Аукторъ докназуе, да е бугарско книжество прїе свію осталы славенски у цвѣту было, будући е іошъ г. 862 п. кр. у бугарскій єзикъ свето писмо преведено зашто и пыта: кои іошъ одъ данашньи европейски народа може се похвалити съ тако давнашньомъ литературотъ као Бугаре? — Опай е цвѣтъ бугарскогъ книжества покрай многи бура и вихрова коликогод разнійосе до почетка осомнаестогъ вѣка. Донде е и у плашньмъ земляма богослуженіе славенскимъ (старо-бугарскимъ), а судейска свѣтска дѣла новобугарскимъ єзыкомъ одправляна была. Но садъ е подигосе разрезный вѣтаръ, кои е развеногъ цвѣтка листиће сасвимъ скратіо!

конецъ слѣдуе)

ОБЪЯВЛЊІЕ.

Живымъ родолюбивы Србаля жертвама, као правымъ бытія своегъ изворомъ, подномаганъ излазіо е

НЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ СКОРОТЕЧА,

благородномъ своемъ опредѣлѣнію, колико е могуће было, одговараюћи. Одъ многобройны прилога, кое су нанъ ревностни списатели, као найминіе цвѣће злати усрдствовали, учредничество е оно бирало, што бы милу публику Србску поучавало, забавляло и увеселявало, рѣчію: што бы Србскомъ вкусу и садашњемъ времена духу одговорало. Осимъ найновіегъ парижкогъ и бечкогъ ношива, саобштавали смо, и саобштаватћемо и мило наше народно ношиво, а и друге знаменити мужева образе. Но при свемъ томъ искроено Признаемо, да нити красной намѣри нашой, нити праведномъ родолюбивы читателя очекиваню у пуной мѣри саотвѣтствовати писмо у стаю были. Єръ као што е свакоме познато, свакій е почетакъ, а особито книжества Србскогъ, кое се текъ садъ изъ колевке дизати, и у поредакъ доводити почиње, одвећъ тежакъ. Но съ друге стране колико сердечно желимо, толико питамо се надеждомъ, да ћемо поредъ неуспиногъ нашегъ труда многе препоне съ пута уклонити моћи. А да бы ову за свакогъ Србина користну намѣру у дѣло лакше привести могли, то ништа намъ друго

недостае, него озбиљска воља, богато и единодушно подпомаганѣ родољубивы Србаља; еръ тимъ само начиномъ књижество цвѣта и желаеме плоде доноси. Зато да бы и мы бреме то лакше сносили, и да бы Пештанско-будимскій Скоротеча своимъ опредѣлѣнію у пуной мѣри одговарао; да бы се просвѣштеніе и изображеніе србскогъ рода на вышій степенъ довести, и предъ ученомъ Европомъ лице своє указати могао: то умолявају се сви, кои желе не само словомъ него и дѣломъ Срьби быти, и конма дубоко на срцу лежи напредованѣ Србске литературе — да се на Пештанско-будимскогъ Скоротечу за будућу 1843 годину пренумерирати благоусрдствую, — тимъ више што мы половину чистогъ прихода жертвуемо весма слабоме фонду наши народны школа Србски!

Славный народе Србскій! Школе су ключъ народногъ просвѣштенія, дакле и благостоянія. Но ове постояти немогу безъ довольна фонда. Фондъ дакле валя умножавати. Пештанско-будимскій Скоротеча средство є, коимъ се найлакше фондъ наши народны школа подпомоћи и умножити може. Има ли онъ знаменито число пренумеранта, — ето да се сваке године фондъ школскій знатно умножи безъ да бы то ткогодъ и осѣтіо. Опай, кои се на Пештанско-будимскогъ Скоротечу пренумерира, двогубу корисгъ народу чини, прво и найглавніе што умножава фондъ школскій, а друго што тимъ истимъ и књижество подиже и языкъ изображава. Надамо се дакле, да ће се на овай родољубивый позивъ нашъ родољюбиви и ревностни Срьбьи родољубиво одазвати!

Условія Пренумераціе. — Пештанско-Будимскій Скоротеча излази двапутъ у седмици, сваког Четвртка и Недѣлѣ, вданпутъ на по табака съ образомъ поштва, а другій путъ на читавомъ табаку. Пренумерирати се може на сваком ц. кр. пошти, и у експедиціи Пештанско-будимскогъ Скоротече (Bastei-Gasse Nr. 349). Цѣна є за Пештанце 4 фр. и 36 кр. ср. за остале на страни съ куверътомъ по пошти 5 фр. ср. Ако намъ срећа послужи, да знатно число пренумеранта добыемо, то ћемо цѣну спустити.

☞ ГГ. (п. н.) Пренумеранти изъ ц. кр. наслѣдны држава, нека и воле предплатити на пошти, преко кое желе листове наше добыяти, иначе не могу имъ се ови слати.

☞ Тко бы желіо ствари за купованѣ, продаванѣ, или предмете књижевне, трговине и руководѣлія публики обзнанити, такова обявленія ће се у Скоротечи за 3 кр. ср. одъ линіе примати.

Издаватель.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 349)

Утиштио словима Баймеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число **43.** Четвертакъ 26. Новембра 1842. Год. **I.**

Съ нѣрвомъ дружбомъ любн свов
Човѣкъ мирне дни проводи.
Драге ужива свеђъ покое
У веселю му слободи.

Пелкотнкъ.

МОЋ ЉУБЕЋА

По плаветномъ тѣмъ небу
Тананъ облакъ разграно се.
Мирѣше златны очи
Изъ нѣе[г] љубко памтую
На смартно залюблѣногъ,
Да му ѣде утишаю!

Сяйна луна за мркастый
Часъ облачак заклања се,
Да загаи залюблѣногъ; —
Часъ свѣтила зраке шири
Да му драгость обожене
Лепе Милке лепше сл.

Польско цвѣће раскокано
Са безбройнымъ былѣмъ земљамъ
Љубезй задай по воздуху
Широчь ліе, а надъ Милкомъ
Удвоина, залюблѣномъ
Сласть љубави да удвои.

Наймилїи зефирови
На крилы се садъ подиђу,
Сви прилећу къ залюблѣномъ,
У лице га з:дркую.
Да разблаже жаръ љубави
У срсина залюблѣногъ.

Съ лакогъ лишћа шапутанѣмъ
Жуборъ бистрогъ поточића
Травомъ, цвећемъ закрилѣногъ
Љубезно се договара,
Да радости залюблѣногъ
До имина изподиђу.

Сви славуи и косови,
И све штогодъ пѣсну знаде,
Ясно гласе удесило,
Да са љубкомъ харионіомъ
Харионїи осећаня
Залюблѣногъ умиле се.

А залюблѣнъ на нѣдрама
Лепе Милке занешену
Гледу смртно оборіо;
Нит' е диже да драгости
Лепотице насити се,
Всѣмъ да пушта уздисае.

Срце му е утрнуло,
Душа лежи у несвѣсти,
Очима е обневидіо —
У Милкиной околини
Крайна чама напала га,
Силу живне неосећа.

Милка гледну, пакъ се сети,
Чимъ се вдихъ залюблѣный
Изъ несвѣсти къ себи враћа:
Єданъ полюбъ мутномъ оку,
Другій бледомъ лицу даде:
А залюблѣнъ къ себи дође.

Садъ му души Мирјаде,
Луна цвѣће, зефирови,
Хармонія одъ гласова
Сладость свою придодаше,
А полубацъ любезнице
Срцу цуно задовольство.

Ненадъ.

ОДГОВОРЪ

На пытанѣ филолоѓичко у Скоротечи подъ бровмъ 32. на стр. 196 и 197.

(конацъ)

4. П. Може ли се причастіе настоѣегъ времена по прописаномъ одъ Г. Вука правилу правити одъ 3. лица множ. числа, и то у свакомъ глаголу?

Од. Не може у свакомъ глаголу. Мы имамо у ѳзыку Србскомъ глагола траюћихъ и нетраюћихъ, на пр. скачемъ и скочимъ; одъ скачемъ може быти причастіе скачући (а не скакаюћи); а одъ скочимъ не може быти; тако и одъ сѣдимъ, сѣдећи; сѣдамъ, сѣдаюћи; а одъ сѣднемъ не може; тако одъ стоимъ, стоећи; ставмъ, стаюћи; а одъ станемъ не може. —

Слѣдуе дакле, да се причастіе настоѣеће може правити одъ глагола траюћихъ и повтораваюћихъ, но одъ нетраюћихъ и єднократнихъ неможе.

5. П. Може ли се свуда писати онако, као што се изговара, или не?

Од. Ако се ни у каквомъ другомъ ѳзыку неможе писати, као што се говори, то се у Србскоме писати не само може, него башъ и мора, зато

1. Што Србльи текъ сада почињю писатиньиге (то єсть овога вѣка), нити имаю старихъ класичнихъ списателя, на кое бы се могли угледати, да пишу онако, као што су имъ и стари писали, као на пр. Грци — А по свой прилици и остали, данасъ образовани народи, морали су найпріе почети писати онако, као што су и говорили онда, а послѣ почевши уредніе и разумніе мыслити, почео е и ѳзыкъ и начинъ писаня свою важность и красоту добывати.

2. Што е Србскій ѳзыкъ іошъ и садъ више у народнымъ устима, неголи у кньигама, а народъ е Србскій найбольій граматикъ и рѣчникъ своегъ ѳзыка; зато списатель Србскій морао бы се до душе више владати по народномъ ѳзыку, неголи по своіой само вольи. Єръ други народи ваде свою граматику изъ своихъ списателя, а мы за сада моремо е вадити изъ народнога говора.

3. Што Србльи немаю іошть, (или неће да признаду оне, кое имаю) граматике ни рѣчника, него имъ народный говоръ служи за ово и за оно; а тай се ѳзыкъ найвише састои засада у народнымъ Србскимъ пѣснама, коима се мудрый списатель може разумно користовати.

4. Што Србскій ѳзыкъ у народнымъ устима и у своіой простоти могао бы се назвати класичкимъ изъ узрока, што ни е оноликой разлики подложанъ, као што е на пр. італіанскій, нѣмачкій и други Пакъ и при найвећой своіой разлики, єдва се распознае ова у нарѣчіяма (ако ихъ смемъ тако назвати) Херцеговачкомъ, Сремскомъ и Црногорскомъ, у коима намъ е Г. Вукъ описао разлике, написавши свой рѣчникъ и забавнике у Херцеговачкомъ; — Княза Милоша животъ или Граћу за Србску исторію у Сремскомъ; — Свое пословице у

Црногорскомъ нарѣчію. Сваки бы Србскій списатель морао познати сва ова нарѣчія, пакъ писати на коме хоће, само бы требало пазити, да се по свуда само єдиога држи у цѣломъ своме послу.

Димитрій Владисављевићъ.

О ЗДРАВЉУ.

Ово є, кромѣ милосердія нашегъ создателя, и согласія наше совести, наивеће благо, ков човекъ ужива. Оно намъ особито бытіе наше благополучно чини. Кадъ човекъ здравлѣ изгуби, изгуби све што є пріятно и закгеванја вредно.— Болѣ є добро здравлѣ уживати, него целымъ светомъ управляти. —Здравлѣ є свакога благополучія основъ; безъ нѣга не бы смо избранѣйша удовольствія уживали. —

Кадъ се тело у здравомъ состоянію находи, онда се душа у нѣму разширава, каже Демокритусъ у єдномъ писму на Іпократеса, тога ради, додає онъ, дужность є овы, кои важна и млогозначућа дѣла предузимаю, да се постараю свое здравлѣ у добромъ ставію содержати, єрбо кадъ тело страда и болесть га мучи, душа тада нема никакве склоности нит' къ ученію, нит' къ исполненію добры дѣла. Болесть распростируе ужасну мрачность по целой нарави, и разумъ у то исто стаиѣ замрсива.

Кадъ човекъ здравлѣ изгуби, изгубіо є све, нит' му га достоинство, нит' богатство накнадити може. Нѣгово неоцѣнено благо онда се само припознае, кадъ є изгубљено. Оно освештава наша предпріятія и намерења.

Безъ здравља и сунце намъ є мрачно и цело єстество, хотя є оно свакимъ добромъ напуњено, нами є єдно тамно и непріятно пребываніе, и свако удовольствіе, кое светъ у себи содержава, брзо преко нашегъ срца претрчи, и никакавъ знакъ задовольства за собомъ неоставля.

Кадъ бы се съ богатствомъ, вели єданъ славанъ списатель, свагда могло здравлѣ и покой купити, или кадъ бы достоинства болесть могла удалити, ко небы радо сребролюбивъ био? коли неби радо честолюбивъ био, кадъ бы се здравлѣ власти покорити морало, или чрезъ достоинства повратити могло? Скупоценый штапъ подагрическимъ ногама толико помаже, за моћи болѣ одити, колико и друга проста штака, блистаніе злата и драги камења приноси вредъ слабымъ и мутнымъ очима, у место да ій излечи; и круна на глави толико исто помаже главобольи, колико проста спаваћа капа. Самъ Крезусъ био є у болести своіой сирома човекъ.

Здравлѣ є душа, коя сва удовольствія оживлява, и безъ здравља човекъ кодъ найбольи и найрадніи єла гладовати мора; онъ кисело и намргођено гледа на найкрасніа, и избранія вина, и онъ є кодъ своіъ великогъ добра и блага сирома и несрећанъ човекъ. Безъ здравља младость сву свою снагу губи, а лепота нѣну прелесть; найнѣжніа и пріятніа музика нашимъ ушима є несносна, свако пріятелско обхожденѣ, нами є непріятно; палате су тавнице; богатство за употребљенѣ безполезно; достоинства и чини тяготни, а сама круна на глави є бреме.

Мы морамо дакле оно художество, кое люде учи, како ћеду они ту неоцѣненну благодать получити, са своимъ ревностію обработовати, и нѣна цѣлителна поученія са удовольствіемъ и благодарностію примати. Мы морамо занста ону науку осимъ свію други аки найзнатнію и полезнію учити, коя човека поучава, године живота нѣговогъ продужити, и коя нѣму добро здравлѣ и право удовольствіе пріуготовлява. — Умѣреность є та наука, трезвеность є то

благополучно художество. Єдина наука, коя люде ко благополучію води, ако желанія своя знаду умерити, она проузрокује нашему бытію право услажденіе, и сва удоволствія нѣгова. Она све силе тѣла и душе крѣпи, и содержава њіове различите послове у реду и согласію.

Здравлѣ є исто тако къ дужностима живота нужно ! као и свакой забави и увеселенію што є; наказанія є достойно ако га ма чрезъ нашу кривицу расточимо, и своєвольно изгубимо.

Нема може быти жалостнїегъ и сожаленія достойнїегъ состоянія за єдну высоку благородну душу, него кадъ она слабомъ и немоћномъ тѣлу подлеži мора. У таквымъ обстоятелствама цело човеческо великолѣпіе бывати престаје, светлостъ духа се помрачи, философъ се смете и заплете, а юнакъ буде побеђенъ и найвећимъ и славнымъ людма ништа друго неостае, него чувство њьове невинности. —

Налази се међъ грчкимъ поетическимъ сочиненіяма єдно нѣзіе, здравлю посвећено, у комъ се съ неизказаномъ красотомъ описује теченіе, кое оно на благополучіе живота нашега, и на сва наша увеселенія простире. Незна се занста, при каквомъ є случаю ово мало нѣзіе сочинѣно было, али толико се ясно види, да є сочинитель болестанъ морао быти, и у првомъ восхищенію свомъ на ново полученомъ здравлю налазити се морао, кадъ онъ на слѣдующій начинъ здравлю проговара: „О ты неоцѣненно здравлѣ! Ты почитанія достойнѣйше свію небесны Божества *) допусти ми подъ сѣни крила твои остале дане живота мога проводити, и немой ми ту милость отрећи унапредакъ кодъ мене обытазати. Безъ тебе неможе срећа, нит' лепота, нити каква млогочислена фамилія, а и сама высочайша власть, коя є глава човечески благополучія никакве радости нит' сладости имати; без тебе они предмети желанія, коя мы у пріятностима любови постигнути тражимо, никаково волиеніе не чине, али съ тобомъ постигну сва наша увеселенія новъ живот, и у твоемъ присутствію, о ты мати благополучія! дозволяваю намъ Бози найчистіе удоволствіе, и разпространюю у срца наша утѣху, кое сва наша страданія истреблива; и твое благодѣтелно диханіе дае цветове удоволствія процветати, и безъ тебе неможе човекъ благополучанъ быти.

С. М.

КРАСНЫЙ ПРИМЕРЪ МИЛОСЕРДІЯ
изъ живота Цара Іосифа II.

(продужено)

У разговору разуме Царъ, да се она Марія Б. зове, и єдина кћи некогъ скелеција, и да є своє родителѣ іоштъ зарана као дете одъ шестъ година чрезъ смрть изгубила. —Будући да одъ њи ништа наслѣдити имала ніе, зато є она одъ своє и їне воспитана, и кодъ нѣ до пре подруге поднне, кадъ се и она преставила, живила. Одъ овогъ времена ранила се она досадъ одъ плетива и ніва руку свои, и пре осамъ месеціи при єдной честной и могућной фамилји, где є често целе дане проводила, госпоі, нѣнымъ кћерма одрасталима у женскимъ ручнымъ пословма у помоћи бывши, съ єдным младымъ човекомъ у позналасе, кои є у трговини као калфа служіо. И то є тай Іосифъ, кога є она са прозора звала. — Царъ є измаміо одъ незлобиве дѣвице чрезъ свое непознато искрено соучастіе на нѣномъ случаю и то признанія, да тай младиħ ню искрено люби, и она такођеръ къ нѣму

*) Стари стихопорци нису морали свое язическе Богове за песма срећне држати, ербо Пиндаръ каже: кадъ є човекъ са здравлѣмъ, богатствомъ и честію благословенъ, онъ онда не жели у число Богова примлѣнъ быти. —

равну ѣ̀жну наклоность да осѣка. — „И да онъ чека само на смрть свогъ одвѣ̀ль богатогъ и старогъ стрица, чи в онъ в дивый наслѣдникъ,“ додала в она ватренимъ и вышимъ гласомъ, „да самъ за себе намести се, накъ онда, — то знамъ за цело, — уздржи л' онъ што в обѣкао — онда̀ѣмо мы быти вдан паарь!“ „Добра девойко!“ реко в Іосифъ коснутъ: „ако бы ваша сладка надежда, при таковой не одбачени сведочби, о вдомъ невиномъ и ништа не подврезаюћемъ срцу опетъ преварена была!“ „Мыслите вы то?“ запыта в Марія неспокойне. „Я не потрѣбуемъ то, да не бы васъ вѣма узнемирі, него што сте вѣкъ; ал' ньгово дуго — изостаиаѣ!“ — „О! онъ в за цело болестанъ.“ „Заръ се іошть нисте о томъ известили?“ „Ахъ! то се непристои, и сама немогу тамо ићи, а кога бы могла другогъ тамо послати?“ „Знате шта добро дете! а ћу о томъ испытати, и вы ћете, што пре могуће буде, известіе имати.“ „Ахъ! кадъ бы вы то тели!“ „Защто не? Видите добро, да то опетъ ніе тако зло, што в мене злоразумѣніе вама довело.“ „И я садъ тако мыслимъ“, рекла в Марія: „да Майка Божія, коіой се я врепко молимъ, васъ в мени као анђела хранителя послала.“ — Іосифъ текъ садъ запыта за име ньногъ любезника, и при коіой трговини онъ наодисе. Она му каже: „Тай младый човекъ зове се Гербертъ, и кћа в у трговини Халермундъ и компаніе.“ Међу тимъ докъ су се разговаряли, смркло се сасвимъ, безъ да су примѣтили; Іосифъ давле тео се удалити, но Марія примѣти, да се страшнай неће моћи у помрчини по уски степени безъ свеће доле сићи. „О! чекайте іошть мало мой Господине.“ рекне она са особитомъ слободомъ привативши га свойски за раме; „вы ћете пасти, но ћу брже свећу ужећи.“ Она трке своме остальћу, извуче чекмеџе, извадивши кресиво укреше, и помоћу сумпорачногъ кончића свећу зажеже. — Садъ в Іосифъ текъ мого черте младе девойке ясно познати. Невино цветаюће Мадоне лице светлилосе прамъ кестеноирикасты власи, ковсу безъ художества на закрилита недра доле в силе, показиваюћи ружу здравља на ньномъ образу, и ньно ватрено црно око гледало в ньга тако отворено и добровольно, да в онъ іошть више у своме већъ предузетомъ намерено подкрепљѣть постао, нѣ се, колико годъ обстоятелства допусте, врепко заузети. — Марія в Цару светлила до доле, и нія се усудила ньга упытати ко в; но на кућны враты викнула в она ньму: „Незаборавите само, што сте ми обећали.“ „Нећу, заиста нећу“ одговоріо в Царъ; и врати се у дворъ натрагъ врло задовольнъ съ тако нечаянымъ случаемъ, кои велику господу редко предсрета, и коя-већой части ова хотимице избегнути траже.

Текъ кадъ в Марія у своіой собици сама за своі столъ радный села, и умилята іой глаза на белой руци ньной одночивала, показала в она свою искреность према ѣдномъ непознатомъ, и бринила се, да небы ту на ньну несрећу зло употребіо. Но опетъ сама в себи на ту свою бригу одговаряла. „Онъ в тако невино изледао, говоріо в тако участително,“ рекла в она сама: „онъ в заиста добаръ човекъ; онъ ће и речь одржати.“ Съ овомъ надеждомъ и утѣхомъ, да ће скорымъ известіе о своме любезнику Іосифу добыти, легла в; и пріятанъ санъ обузме тихосавакоћу девойку. Цару се цветаюћа девойка съ ньномъ детинскомъ добротомъ іошть цело вече предъ очима мела; ньна гипезна красота теченіе в на чувства ньгова учинила, ал' и ово бы скоро ишчезнуло, како годъ што в то дѣйствіе бежућегъ часа было, кадъ небы ньгово срце благородніе чувство некористолюбивогъ доброволства за ню осећало. — Онъ в цело вече врло разсутъ био, и ньгова околность у

не мало неспокојство долазила в; будући њој код најтруднијих позива на сваку његову реч, на свакој његовој погледу и изражењу, није за рукомъ изишло, темељ истогъ разсђанија решити. Гдикои в сматрао њега съ подозрителнымъ погледомъ и тајнымъ страхомъ. Његовъ повелитель можда в штогодъ осетіо, што бы човекъ текъ самъ у себи признати сре нимао. — Іосифъ в име трговачкогъ служителя, и кућу, при којој се наоди, добро запамтіо, и да небы изъ памети изгубіо, таки, по повратку у дворъ царскій, записао. Сљедујуће ютро дао в окъ тровца Халермунда себи призвати; овай в дошо, и пунъ неспокојства очекивајући приступъ стоио в у једној препрати. — По маломъ времену добије приступъ. Халермундъ се дубоко и дрктајући поклони, но Царъ га прими врло пријатељски, и по обычномъ питању, кое велика господа на оне чине навадно, съ коима нужду говорити имаю, безъ да в каквъ дотицајући предметъ то привлачило, и кое в млого наличило на остите запитивање судіе при испиту, повео в окъ разговоръ о положенію трговине. Чрезъ сиходителезъ начинъ, коимъ в Царъ съ трговцемъ забављосе, изгубіо в овай свою забуну, и врло се слободно изјасни сверху неки уредба владења. — „Я вамъ благодаримъ на томъ доказивању," рекне Царъ „и ону си забележити; но на што друго да се обратимо. Вы имате једногъ служителя у вашемъ дућану, кои се Іосифъ Гербертъ зове." „Єсть Ваше Величество," одговори овай. — „Шта в съ тимъ човекомъ?" „Я му могу самъ најболе сведочанство дати, онъ в свое изучіо, веранъ в, трудољубивъ и ослонителанъ, а притомъ изредногъ моралногъ владања." „То ми в драго" рекне Царъ; „шта су му родителји, и ел' имађанъ?" „Његовъ в отацъ умро, — његова мати живи, колико знамъ, у Линцу кодъ једне свое удате сестре. Сермје има тего мало, као и његова мати, еръ в окъ њој кадкадъ новчану помоћь крозъ мђнбе слао" — „То му све чини честь" „Онъ в имао овде једногъ богатогъ и неженђногъ стрица, кои в пре 14 дана умро, и онъ се надао одъ овогъ стрица наслеђити, као што му в често обећавао, и окъ тео се самъ онда за себе наместити, ал' овай в стрицъ — Богъ зна како в было, свое цело лено иманје једномъ монастиру оставіо." — „Само далје." — „Я немамъ далје ништа додати Ваше Величество, осимъ да ова преварена надежда истогъ младића на блиу тиче ме се, ако чрезъ ту на некій начинъ и хасну имамъ." „Како то?" „Я бы њега онда изъ могъ дућана изгубіо, и врло бы ми тежко было, његово место опетъ допунити, садъ се надамъ њега задржати." „Я вамъ благодаримъ за дато ми то известіе," рекне Царъ „и нећу васъ садъ далје одъ ваши послова задржати: съ Богомъ! — Ал' пошаљите ми сутра пре подне око 11 сатій младогъ Герберта."

Царъ в тео іоштъ съ њимъ самимъ сљедујуће ютро говорити, будући в управителю полиције наложіо сверху њега, а особито сверху те младе дјевице, — коју в онъ на вданъ особитый начинъ познао, да бы болји испытъ учиніо, и њему известіе донео. — То известіе добыо в Царъ іоштъ у вече тогъ истогъ дана, у комъ в све потврђено нашо, што в Халермундъ о своимъ калфи казивао, а такођеръ и за Марію Б. осведочено в, да врло скромнай и моралный животъ проводи, и чрезъ свое неутрудимо прилежаніе и примјерно чување толико себи прибави, да не само своја обстоятелства и сваке потребе накнадити може, већъ такођеръ іоштъ по своимъ силама у нелоп нужду трпеће подпомаже. —

(продужиће се)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

Бугарске.

Зарадн возрожденіе новой болгарской словесности или науки. Сочиненіе, или книжица Русскаго Исторіописателя Венелина. Москва 1838. Превелъ Губернскій Секретарь М. Кнѣзовић Тетевенецъ. Съ притурнѣе нѣколко нѣсней, и Исторіи зарадн Полу-Славяне, или Руване (Молдо-Власы), и нѣконхъ достопанятствъ и мудрыхъ изреченій. Букурещъ. Напечатана оу Іосифа Кайнинга сосъ буквы Питарн К. Пенковича 1842. На 8-ни. XVI. 190 стр.

(конецъ)

Великій Петаръ царъ рускій, у почетку осамнаестогъ вѣка, доће съ войском на Прутъ, и владаюћегъ князя Кантимира изъ Молдавске одведе у Руску: на то отоманска Порта съ престола влашки земаля удали бугарску династію Владислављевића, и постави грчку изъ Цариграда Фанаріота. Ови протераю бугарскій єзикъ не само изъ цркве, него и изъ судилишта. При томъ како Срби подъ турскомъ владомъ, тако и Бугари управляни су были одъ царигрдски патріараха, наваръ да су последньи у Трнову имали собственогъ патріарха, и у Бугарской, Трацін и Маћедонін 10 славенски епархія. У оваком стању стварн Самуило патріархъ царигрдскій г. 1792 на допуштенѣ Султана Селима III. ушнпта патріаршію трновску, а бугарске епархіе подложи константинопольской патріаршіи, установивши у Трнову Екзархію цѣле Бугарске. Одъ то доба Екзархъ и Епископи на бугарске столице поставляюће роћени Грци. Они неразумѣваюћи бугарскога єзика гонили су црквено-славенске књиге, свугдно у страху, да у њима нема какве ереси: што е и учинило, да е по народу бугарскомъ са богослуженіемъ грчкимъ заедно и єзикъ грчкій разпростреосе. Чему е још и то помогло, што међу Бугарима ніе было бугарски школа! Бугари дакле, кои су ведномъ трговину водили, мѣшаюћи се съ Грцима и слушаюћи грчко богослуженѣе, сватнвъ добро изнику грчкій єзикъ; и данасъ сва писмена сношенія грчки воде, а ако што бугарски пишу, то грчкимъ писменима.— При садашнѣмъ бѣдномъ стању Бугарске, вели списатель, ніе могуће да се бугарска словенскость препороди у Турской; али има богатыя Бугара и изванъ Турске, т. б. у Букурешту, Брнилову, Галацу, у Бессарабіи, Одесси, Ерделю и Пешти. Овде бы они могли напечатати учебне књиге бугарске, и по дѣли новончаля а учнлишта, наводећи насъ Србље за примѣръ, кои-ако насъ 15 — 20 обытельй у єдномъ мѣсту има-дижено са свою цркву, издржавамо своіъ свештеника и свою школу. Та и новогрчки, вели, и новосрбска литература изванъ Турске в почета! —

Ово е у кратко садржай предназначене књиге. Што гд. преводитель још о Власима говори, то е преведено изъ Раићеве исторіе славенски народа, ne чатане у Петрбургу г 1795 гл. 19. Бугарскомъ преводу прадодатъ е и грчкій. — Што се єзика и грћатке тичe, моли г. преводитель да га читателн извине и направе, напонћаюћи слабо свое знанѣ црквено-славенскогъ т. е. старобугарскогъ слога, коимъ е писао. Чудно ће можда быти гдѣкоемъ нашемъ филослазу ово изрѣченіе г. преводителя. Но тако е! „Старо-Болгарскан Словесность в се това, що в Церковно-Славянскан" говори г. Венелинъ у своіой исторіи Бугара, кои рѣчи и г. Тетевенецъ народа на стр. 5. То потврђуе Шафарикъ, Булгарикъ, Прейсъ и сви ученн данашнѣгъ вѣка филолози славенски.

ГЛАСОНОША.

Њ. ц. и кр. ап. Величество благоволѣло е прећашнѣгъ нрвога Вицежупана барањске варошће Христіана Шашку, и нрвогъ Вицежупана криженачке варошће Іована Зидарића за кр. Савѣтнике найнлостивіе именовати.

Њ. ц. и кр. ап. Величество благоволѣло е Іосифу Вернеру, Професору Филозофіе на свеучилишту пештанскомъ, сталежъ унгарскога племића найнлостивіе подѣлити.

Благородный г. Димитрій Константинн, нашестный директоръ дишкрикта велико-нарадскогъ, одъ 60 учителн своега дишгрикта скупио е на главнан фондъ школскій 387 фр. 30 кр. б. вр. Ревность ова заслужуе особиту похвалу одъ сиакогъ Србина, и желити е да још доста родолюбивы послѣдователя нађе.

Бечъ. На позлаћенѣ орла на торню св. Стефана потрошено е 150 дуката.

Пешта. Сиѣсничаръ Вилага жестисе на владаюћу у єдной овдашньой капани нѣмштину, или болѣ рећи „антикаћарізамъ," кои се у томе састои, што властнпкъ своиъ служительма забранюе брковс носити, нити коегъ у службу прће прика, докъ не обрће брковс.

Пешта. Пре нѣколико недеља упао је овдѣ једанъ войникъ Лѣкара, кадъ су га распоряли, пошше у нѣму другій камень.

Темишваръ. Пре неколико недеља догодило је се у околини нашой на добру једнога сиахіе одпеѣе грозно убиство. Онай је одъ дужега времена држао у служби Арапина, кои се једно ютро са сиахиискимъ кочіишемъ свади, и одъ вѣка бушку добие. Арапинъ дође господарю на тужбу, сиахін зоше кочіиша и ту обадвоицу пекара, будући је једанъ и другій крвавъ био. И тако се ствари чинила, да је већъ свршена. Кочіишъ отетъ оде у шталу, а Арапинъ одлети у кућу: счева дугачакъ оштаръ ножъ, коимъ кочіиша у штали тако яко прободе, да је одма мртавъ пасти морао. Убица спокойно изъ прсіо вадуче ножъ, и дође лагано преко двора господарновомъ стану, где се безъ противлѣнія у руке пласти преда. — Готово у исто време другій не мање трагичный случай догоди се у крашовской парохіи. Некій на своме добру живећій сиахіа за кога веле да са своимъ подложницима ни с чимъ поступао, једно вече, кадъ је за вечеромъ сѣдіо, буде кроза прозоръ, кои съ древнымъ капцима затворенъ бијше, убіенъ. Знаи се достойно, да је на капу само една рупица была, кроза кою је убица на своју жертву пиштанли пуоао, и да су разбойници пре 8 година, кадъ су сиахію у овой кући напали, тако зло съ њима поступали, да су га на месту као мртвога оставили, ербо је іошъ у свѣсти было, те је безъ чувства лежао. Нѣгово тадашње спасеніе, кое је зависа чудновато, ни је му, као што се ви да болѣ, напшіше у главу уселіло; и преида је свада одъ оно доба око свое куће, стражу поставіло, и са свію се страна заклончавао зато опетъ свою жалосшву судбину ни је мого избећи. Одъ стране нармењски надлежателства тражи се убица, кі је му пека ни гласа ни трага.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(У Француской) многа се самоубиства догађаю. Представлѣніе, у Академіи варавны и политичны науку у Парізу прочитано, сирау тога овако гласи: „Самоубиство види се да код нас ни едно стање ни једанъ родъ и ни једанъ возрастъ людій не штеди. Како у шкоскимъ, славонскимъ покрывеныхъ кућицама, тако и у великолѣпнымъ палатама самоубиство се налази. За 13 година већъ је самоубіствомъ 25.000 душа на овай свѣтъ отишло. За кратко ово време одъ 1835 до 1839 године међу самоубицама нала зи се 90 деце, кои іошъ ни 16-ту годину нису дорастла, и 2000 старацъ, кои су већъ 60-ту годину доживили."

(Плавъ наука у Хини.) У хинезкомъ дневничномъ листу „Лету Ла" слѣдующа се чита за науке уредба: прву петъ година одредиоше за „Наставлѣніе у закону;" други петъ за „полиѣ:" трећи петъ за „рачунъ на пальцы;" а последньи петъ за „лепо писаньѣ." Између сваки петъ година даваше се по една година на одморъ, и тѣлесна вѣжбанія. Цео дакле течай износи 24 године.

СТЕЧЕНІЕ

за перву Граматическу Каѳедру у народной Карловачкой Гимназіи.

Ступанѣмъ Высокоученога Г. Іоанна Павтелића, досадашнѣмъ Професорра у Гимназіи рѣдашньой, на звание потражнога школскога Директора у славней Бригади Петровачкой, остала је у реченой Гимназіи прална Каѳедра 1-е граматическе Классе.

За снабдѣти исту Каѳедру съ вредныхъ, и способнымъ лицемъ, заключіо је Патронатъ гимназіалный у засѣданію своме отъ 14. овогъ Міца, явно и 17. и 18. Февруарія 1843 держати се имуће стеченіе (Конкурсъ) отворити.

За овомъ Каѳедромъ свезана је годишня плата отъ 600 фр. В. В. и 6 хватій дрва за ватру. Изискује се пакъ отъ Г. Г. Кандідата, да су філософическе науке са превосходствомъ свршили, — да кромѣ Латінскога језика, кога ће преданати, и Нѣмецкій, на комъ ће онай, и проче науке преданати, и Србскій, на комъ ће и једанъ и другій толковати, совершено познао. При томъ морао они о своме досадашнѣмъ честномъ, и христіанскому закону сходномъ житію, као и о свршено філософски наука, и о своіой досадашньой славничной служби достовѣрна доказателства са своима прошніма Патронату поднести, и на уреченый данъ устменомъ, и писменомъ испиту предъ опредѣленомъ на то Комисіомъ себе подвергнути.

Совершено знанѣ Мађярскога, и Влашкога языка сматраће се за особиту преимућу.

У Карловцы 19 (31) Окт. 1842.

Патронатъ Гимназіе.

Карловачке.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 349)

Ушкити словима Баймеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 44. Недеља 29. Новембра 1842. Год. I

Изъ глухе пустиње Сатиръ се ной диже.
Гундулићъ.

МУВА И КОШЊИЧАРЪ.

Мува.

Чудноћъ чуда ноћуй свѣте,
Где невлость волъ клете,
Одъ постанка до тогъ данка,
Гони стопе ногъ корака.
Моя сея съ зграђнимъ дана
Излета на поля равна.
Кадъ с' у вече дома стече,
У заклоный с' плетъ унуче.
Лако, мирно кравше ноћи,
Нит' у какной патњи злоћи
Проходи; и брижна рука
За ню людства нарљивога
Згоде справља све могуће.
Текъ да б' власти поля медне
У вощтаный збрала сатъ,
И пожњела славе плодъ.
И я опамъ истимъ трагомъ
Летимъ, доломъ и горицомъ,
Овомъ цветомъ моћи сваговомъ
Дишемъ, коіомъ пчела њежна.
Мене біе студа ладна,
Кваси тужну кишa влажна.
Свакъ не гони съ свога прага
Одъ не мила до не драга.
Ја мени, тежко мени!
Боже милый криву скини!

Ја мени, тежко мени!
Боже милый, криву скини!

Кошњичаръ.

Иди съ Богомъ муво драга!
Ніе теби нарав блага
Ону дала славе диву,
Коју пчели слаетій слику;
Стрвъ е за те слична рана,
А не благе росе мана;
Нит' е залудъ трудна рука,
Стоваришцу пчели сплела:
Њини плоди медне власти
Роду с' људскомъ сладке части,
А уплювка твогъ е радъ
Скрадъ нечиста, црвный гадъ.

Димитрій Арнотъ.

О ЉУБАВИ КЪ ДОМОВИНИ.

изъ Валерія превео

Ђорђе Јовановићъ.

Љубавь родительска, коя се самымъ Боговима гледе светинѣ сподоблива, све силе любави къ домовини посвећуе; истой любави и братинска дражесть свою снагу съ найвећимъ почитанѣмъ уступа. Србо кадъ се єдногъ дома основъ искорени, станѣ државе зато опетъ невредимо остае; но кадъ се станѣ државе поремети и искорени, то онда сви домови падаю, и основи се њиови искорењаваю

Но зашто о томъ да много говоримо, чега в толика сила, да су нѣки и истымъ животомъ своимъ засвѣдочити морали. — Ради потврђења нашегъ говора наводимо слѣдующе изъ повѣствице Римске узете славне примѣре.

Брутусъ, првый чиновникъ, тако се съ Арунтомъ, Тарквінія гордогъ, изъ кралѣвине изгнатогъ, сыномъ, на коню у битки сразіо, до су обонца коплѣмъ прободени, и смртно ранѣни готово вечъ мртви пали. Може се мыслити, како в народъ Римскій независимость врло уважаво.

Кадъ се у среди тржишта страшнымъ и ненадным разклапомъ земля провалила, одговорено буде: да се само оннмъ та провала запушити може, чега народъ Римскій найвише има. Курціусъ, духомъ и родомъ найплеменитіи младинъ, тумачіо в да народъ Римскій найвише добродѣтельи и хр крости има. Онъ се, у найлѣпшемъ войничкомъ одѣлу обученъ, на коня попне, и што игда могаше подбадаюћи га у исту провалу скурва. Садъ су сви граѣани вданъ за другимъ на нѣга части ради пшеницу бацали, докъ вечъ земля преѣашнѣ лице нія добыла, Велике су дивоте после на ономъ мѣсту процвале. Данасъ пакъ немамо таковогъ случая, кои бы Курціеву любавь къ домовини надвысіо, да бы се могло о таковомъ дѣлу што више говорити.

Генуцію Цицу Прегору, кадъ в, у одећи войводе на ратъ полазећегъ обученъ, изъ градске притворе излазіо, чудо се новогъ и нечувеногъ реда появило; връ на нѣговой глави на вданпутъ рожчићи израсту. Одговорено му в было, да ће краль быти, ако се кадгодъ у градъ врати. Ово да се небы збыло, своевольно преда се непрестаномъ страшћиваню Достойна подражаваня любань къ домовини, коя се само правомъ названа може, и коіой равну ни вданъ одъ седамъ римски кралѣва нія получіо. Да бы се дакле то до нѣка памтило, слика нѣгове главе да се одъ мѣде начинити, коя в надъ градскимъ притворомъ прекована была.

Генуціусъ истый наслѣдство похвале ове, одъ кое се већа неможе ни помыслити, предао в Гліо Прегору. Овомъ, кадъ в вданпутъ у суду было, свака се на главу спусти. Мудрословци су потврђивали, да ће станѣ нѣговогъ дома, ако сварка жива остане, постати найболѣ, државе пакъ найжалостніе; ако се свака убіе да ће се сасвимъ противно случити. На очигледъ дакле читавогъ суда овъ свраку убіе. Тако в онъ и изгубіо 17 войника изъ свое породице, све найхрабріе мужеве, кадъ су се Римляни на Канни съ непріятельи борили: — држава се пакъ на найвышій врхъ владательства попела. Овомъ су се примѣру Силла и Маріусъ и Цінна, као за првенствомъ жедньни, сигурно смѣяли. —

Деціусъ, кои в господство своіой породици првый предао, кадъ в у битки съ Латинима видіо, да в Римска войска изнемогла, и вечъ готово пала, и саму в главу свою благу државе жертвовао. На вданпутъ подбоде коня и у средъ непріятельскогъ стана прне, домовине благо, свою пакъ смрть желећи: връ кадъ в вечъ великій брой непріятеля посѣко, силнымъ стрѣлама покривенъ, на землю се стропошта. Изъ нѣговы крававы рана изненадне побѣде Римляни учатници буду.

Єдиный бы таковогъ владаоца реченый примѣръ было, да нія духу своимъ одгораюћегъ сына родіо. Єрбо кадъ в овай четвртый путъ господствовао, примѣру отца подражаваюћи, жертвованѣмъ своегъ живота, и храбросћу своіомъ снагу државе вечъ скоро изнемоглу опетъ опорави. Дакле незна се управо, дали в одъ веће хасне држава Римска Деція изгубила, него што ій в требала; връ животъ в ньовъ предохраніо, да се непобѣди, смрть в пакъ ньова побѣду ioй добыла.

Ніе погинуо Сципіо Африканъ стари ради државе, него се дивномъ добродѣтељом бринуо да небы држава погинула. Ербо кадъ є градъ Римскій у Канской битки побѣђенъ бію, ничему се ніе толико надао, колико грабежу, когъ бы Анибалъ побѣдитель чинио; зато су остатци побіене војске по савѣту Л. Метела Италію оставити наумили. Сципіо пакъ, поглавица војске, іошъ младићъ съ голымъ мачемъ смрть претећи приморао є све војнике заклети се, да никадъ неће домовину изневѣрити. Любавь є дакле не само онъ права домовини предиову показао, него є и у пресна свіо осталы већъ готово издишућу оживотворіо. —

Досадъ є о нѣкима по особъ говорено, садъ ћемо пакъ о свима скупа говорити: коликомъ и како є равномъ любављо къ домовини цѣлый градъ Римскій дисао! Кадъ є у другомъ Пуничкомъ рату благаіница тако изнемогла, да ніе ни за одпраглѣніе богослуженія трошка довољно было, чиновници су благаінице свозвољно къ златнымъ грађанима споменутогъ града одлазили, и опомињали су ій, да бы сва своја тако у тајности приносили, као да бы држава найвећа блага имала. Грађани су дакле обрекли да ће све дати, нит новчића искати пре, него се ратъ оконча. — Господари су робова, кои є Семпронијусъ Грахусъ због славне Беневентинске битке купіо, вопіе одъ истогъ као владаоца искати пренебрегли: а у стану нити є коњаникъ, нити є врховникъ плату заискао. Люди и жене што су годъ злата и сребра имали, далѣ дћца сама, знаке племићства приме су, само да се бремерата поднесе. Но нити є ко благодѣаніе старешинства, кое є званія свога одправљоће одъ плаћаца градскогъ мита ослобађало, хтіо уживати пита, вопіе сви су драговољно плаћали. Знали су они, да су и младе невѣсте украшав своє у благаінициу обшту принеле; ербо кадъ су већъ побѣдили Веіе, силу є злата, после свію надокнађены трошкава, заостало. Чули су такођеръ да се іошъ и грдный дућ Галима, кадъ су Капитолијумъ обсѣли, изъ благаіне намірио. Тако су дакле Римљани, мало и велико, мужко и женско, у случаю нужде какозе, къ обштемъ благу дѣломъ и словомъ драговољно у помоћъ притицали.

ВИДИНЪ И НЪГОВЪ ПАША.

На єдномъ чуну, кои є као и кодъ дивљака изъ стабла изжлебљѣнъ, вози се по Тимоку, гдѣ се кодъ єдне баре мора стати. Овдѣ се средство превоза налази, сирѣчъ кочіа, на коима се у Видинъ лакше приспѣти може, гдѣ 2000 душа живе. Ове кочіе, у кое су волови упрегнути, мѣсто точкова, имаю (као у старо време) четири округле плоче. Ово є отоманскій делиџанџъ на дунаву, покрай парапловства аустріанскогъ друштва, што Турке изъ њіове летаргіе никако неможе да пробуди! У овай чудан питовъ сѣднемъ и доћемъ Хусеин-Паши, кои є, ово што є Ћирчаре упропастіо, ово пакъ што као Султанъ у луксу живи, чувенъ постао. Жалость човека обузима, кадъ крозъ ову великолѣпну и плодоносну, но готово опустѣлу подунавску долину пролази. Ђ ова се овдѣ и ондѣ по лугаре циганске чете, нѣколико стада оваца и нѣколико чопора марве видити могу. Люди сувоњави и бледогъ лица; жене пакъ и дћца забринута, завідно съ псима и марвомъ у колеби живе, коју су каменѣмъ и блатомъ сазидали. На грѣконимъ мѣстима налази се трагъ одъ изчупане лозе, по гдѣкои остатакъ одъ запушѣеногъ воћњака, или убоге узимаюћи, земља лежи пуста и коровъ свуда расти. На неизмѣримой овой равници я никаква друга усѣва невиди, осимъ нѣшто мало кукуруза.

Градъ Видинъ, кои в поглавито мѣсто пашалука, достоянъ в ове пустинѣ; въ онъ се састои изъ кућа, у кои вдва свѣтлость и воздухъ доћи може, због ружно склопљѣны дасака. О уредным улицама нема ни спомена; воду у сирдљивым лужницама држе, у кои се свакојаког гада налази. Безбројни касапи предъ свои враты марву колю, одъ кои крвь тече у изкопану яму, гди се после усмрди, и убиточанъ задај разсипа. Мртве мачке, вашке, коньи, па и сами волови кадкадъ на улицама леже, кои бы сасвимъ праздне были, да ій кобци, орлови и гаврани, кои се непрестано надъ стрвшнама вію, ятомъ не облећу. На гдѣкоимъ опетъ мѣстима хилядама виде се грабљиве птице, кои су тако слободне, да и саме люде нападаю.

Хусеинъ, кои в о'момъ долазку извѣштенъ бію, пошлѣ ми таки свогъ кућевногъ чиновника, да мой пртлягъ у дворъ однесе, а мене самогъ да као у помпи крозъ оне улице проведе, у кои в найвише свѣта было. Онъ ме на горньи степени врло любезно дочека, и много кое о чему пыта ме, изъ шта в видити се могло, да в при обстоятелствама европейскимъ участвовао. Хусеинъ в старацъ одъ 68 година, одвећъ тѣлесанъ, любезногъ и гордогъ лица. Страшный яничара истребитель постао в првый шпекулантъ, онакій као египетскій паша, — слабо се съ боювима и управлѣнія предметима бави, него непрестано са тарифама митнице. Приходъ му доноси 2 миліона франка, што на гигантичне свое операція троши. Онъ купуе изъ Влашке много жита, изъ Крима вуне, изъ Маћедоніе уля, па после но мало продае. У полю видинскомъ и трачкомъ држи ергелу одъ 500 коня, а 1400 слугу, кои добро плаћа, нів му доста за воѣнѣ трговине. О нѣговымъ женама, на брою 30, редкомъ луксусу нѣговогъ доба, као и о другимъ нѣговогъ серайла милостницама, нећу овдѣ да спомињѣмъ. — Да се тако грдно иманѣ усредъ неописане сиротиње налази, кои бы цѣлу провинцію, изъ кои се и добыя, оживити могло, то в заиста правый феномононъ за државногъ економа.

Ђ.

КРАСНЫЙ ПРИМЕРЪ МИЛОСЕРДІЯ

изъ живота Цара Іосифа II.

(продужено)

Царъ в съ невимъ немиромъ, кои нѣговомъ срцу честь чини, то полиціе известіе очекивао; онъ се боио увекъ, да исто ономъ хасновитомъ втеченію, кое в Марія чрезъ свою сполашню красоту и свое разумно, а притомъ наравно поступанѣ на нѣга учинила, неће одговорити моћи; вр и порокъ разуме не редко то опасно художество — сену добродѣтели и невиности на себе узети. И што в годъ далѣ у известію читао, то му в лакше на срцу было. — Кадъ в Халермундъ кући дошо, изазвао в Герберта изъ дућана у оближню собу. „Я долазимъ башъ садъ одъ Цара натрагъ," казао му в „кои, као што знате, мене в себи звати дао. Онъ в за васъ пропытивао, и незнамъ крозъ шта. Я самъ вамъ, као што мыслити можете, найболю сведочбу дао; и онъ ће съ вама самимъ да говори, за то сутра пре подне да се найете код нѣга. Обуците се даклемъ чисто, и ништо то време да непренебрегнете. Идите болѣ вдно полакъ сата раніе тамо, и пречекайте докъ 11 сатій удари; онда се подайте предвити. — Іоштъ вдно. Не мойте быти одвећъ плашльивъ, ал' ни одвећъ слободанъ. — Чрезъ прво добываво неку будалаштину, коя шкодльиво теченіе причињава, а будаласта слобода не пристои се никомъ, а найманѣ младомъ човеку, и іоштъ къ тому предъ великимъ Господиномъ." — Герберть в целый данъ разбіао главу о

томъ, каквый Царъ темель имати може, да съ њимъ говорити жели. Све њгове напреге биле су суетне, и њгова сверху тога нагађања тако преколомна, да в самъ себи као празне паучине пребацивао, и напоследку заключіо спокойно излазакъ очекивати. Ово само у себи заключенів имало в ту ползу за њга, да в онъ са спокойнымъ решеніемъ предъ Цара изишо. — „Вы се зовете Іосифъ Герберъ?“ „Єсть Ваше Величество.“ „У трговини сте кодъ Халермунда и компаніе?“ „Већъ одъ три године.“ „Вашъ господаръ найболю вамъ в похвалу дао.“ „Ласкамъ себи Ваше Величество да му никадъ нисамъ прилике дао, да самномъ незадоволянъ буде.“ — „То в све добро и лепо“ рекне Іосифъ, и дода къ тому на њга онтро гледаюћи са полу пребацивающимъ гласомъ: „ал’ я познавмъ єдну особу, коя нів задовольна съ вами.“ — На то се Гербертъ уплаши и зарумени, и онъ в тео већъ уста отворити да запита кол? — но напрасно присетіо се, да ће то неприлична итеость бити, и ћутао в трпљиво.— „Ишта іоштъ више“ настави Царъ далѣ: „та особа има правый узрокъ къ тому.“ „Ваше Величество“ промумло в уплашеный, безъ да бы управо знао шта далѣ говорити. — „Немойте ми прекидати, но одговорите садъ на моя питаня кратко и искрено. Познаете ли вы какву младу безъ родителя дѣвицу, коя се Марія Б. зове?“ „Познавмъ Ваше Величество.“ „Одъ кадъ?“ „Одъ пре осамъ месецій.“ — „Гди сте се познали?“ „Одому єдногъ удаљногъ одъ мене сродника, гди в она кадкадъ фамилін у женски послови помагати обычествовала.“ „Любите л’ вы ту дѣвицу.“ Гербертъ в ћутао, и было в ватрено црвенъ. „Зашто ми не одговорите? заръ в то злочинство красну дѣвицу любити?“ „Ніе“! промута са дубокимъ уздисомъ. „Вы сте њойзи брачный союзъ обећали, торжествено обећали?“ „Нисамъ, ал’ я неодричемъ Ваше Величество, да бы мени за найвећу срећу овогъ могъ живота држао, кадъ бы она подъ сретнімъ обстоятелствама, нег’ што су ова, у коима се наодимъ, моя супруга быти тела.“ — „И она нема ништа противъ?“ „Я мыслимъ да нема!“ „Вы само мыслите? Я знамъ за цело.“ Гербетово неспокойство растло в са свакимъ минутомъ, и њгово прељашње дрзновеніе са свимъ се изгубило, кадъ в Царъ далѣ почео: „Зато се не можете никако изговорити, што сте Вашу любезну пренебрегнути могли: одъ 14 дана нисте ю ни єданпутъ посдили; са нестерпѣніемъ свакій данъ васъ в ишгледала, и у страу за вама сушила се, да нисте може быти болестанъ; а какo видимъ вы сте фришаъ и здравъ: чимъ се можете оправдати?“ Тай сирома човекъ было в онда одъ стра као окаменитъ, одъ кудъ да Царъ зна што о любови, коюв онъ самъ іоштъ дубоко у срцу своемъ заключао, и ни єдномъ своемъ и найболѣмъ пріятелю поверіо ніе?

Царъ в имао и осећао милосердіе сверху мучногъ положеня уплашеногъ, и настављо в тихимъ гласомъ далѣ: „Успокоитесе! По свему, што самъ я о вама чуо, не держимъ васъ за икаково рђаво дѣло способна, и то бы непрекословно было єдно, кадъ бы вы безъ свакогъ темеля добродѣтелну дѣвицу напрасно оставити тели, коюй сте любовь заклели, и коя васъ такођеръ люби. Вы се чудите, како самъ я добро о свему тому извешћенъ? Ћу вамъ ту гатку решити.“ — И тако Царъ приповедіо в трговачкомъ служителю садъ, како в познанство съ њговомъ любезномъ учиніо, и додао му в онда съ чудотодостойнымъ снисхожденіемъ то: „Ваша невеста мени в свое повереніе поклонила, безъ да в знала тко самъ. Будите и вы спрамъ мене искренъ: я добро мыслимъ съ вама.“ — Младићъ в пао предъ Цара на колена побућенъ, и сузе сладкогъ чувства капале су изъ

нѣговы очіо. „Устаните горе!“ рекне Царъ. — „Само предъ Богомъ морамо клечати, и не имтемъ никаква преклоненія, само искреность.“ — „Государу!“ одговори Гербертъ, почемъ се опетъ подиго: „я ћу самъ чисту и саму истину казати; нја могу то више безъ свакогъ уздржаваня, будући да немамъ шшта крити, одъ чега бы црвенити моро. Есть! я самъ любіо Марію Б. одъ оногъ тренућа ока, кадъ самъ ю првый путъ видіо; то ніе никакова мимопролазећа страсть была; прва искрица, коя в у срце мое пала, распаљивала се све већма чрезъ лепа свойства нѣногъ духа и срца, коя самъ при ближемъ познанству на њой прикћтіо; я писамъ могу сили мои чуства далѣ противустати, я самъ изавіо њой мою любовь, и моліо самъ ню за взаимну, ову ми в обећала; и садъ было в мое найтврће заключеніе, да она моя супруга буде, врбо прилика тому ніе была далеко. Мени в было обећао мой старый богатый и неожењћный стрицъ да ћу после нѣгове смрти нѣговогъ целогъ имања наслѣдникъ быти; съ коимъ наслѣдіемъ тео самъ онда самъ за себе наместити се, и Марію къ олтару привести. Трудолюбіе и чуварность наше бы благостоянје умножили, и мы бы обоз за цело тако сретни постали, како што у томъ само може быти. Ал' — ахъ! испало в монахомъ, да в мой стрицъ мени дану речъ натрагъ узео, и целу свою сермію Шотскомъ монастиру завћштао. — Іошъ нису три недељ прошле, како в умро. Извћстіе о овомъ завћштаню разорыо в напрасно на најсвирћпши начинъ сву мою надежду и планъ за сретну будућност. — Сирома и безъ прилике моє положење поболшати, —не остав ми шшта садъ далѣ, већъ у моимъ садашњимъ обстоятелствама мой животь у нужди проводит. На союзъ съ Маріомъ несмемъ ни помыслити: овай бы мене и ню несретнымъ учиніо. Дуго самъ се боріо шта да радимъ? Напослеку самъ закључіо тврдо ню на увекъ заборавити, макаръ ми се и срце преломило; то самъ њой в, за сачувати іой добро име, дужанъ. Она ће мене занста по истеченію некогъ времена заборавити; и неће фалити, да се добаръ кои човекъ, кои в имућніи одъ мене и нѣну велику вредность цењити уззна, съ њомъ позна: и она ће онда постати нѣгова супруга, и ни кратко ни дуго неће се далѣ съ бригомъ борити морати; и већъ самъ њойзи ово мое тврдо намерење казаћ, и одъ нѣ на веки одпустъ узети тео; али кадъ самъ годъ њой њи намеравао, то се опетъ писамьна то мого решити, њойзи горе отићи. Мое в срце было одъ свію мучителна сотнја и безнадежне любови растргано. Тако самъ 14 дана у мучителномъ перешењу прежиіо, и іошъ ћу ли ћу ли незнамъ, шта да учинимъ. Доста самъ путій рекао самъ себи: найболѣ в ню никадъ више и невидити, безъ да бы іой узрокъ тога дознати дао, — она ће мене онда за вероломца држати, и іошъ лакше заборавити; ал та мысль, у њеномъ очима равнимъ се показати, него што самъ, имала в за мене тако што бунтовно, да ме в нуспошу напустила? Царъ в слушао младића са найвећомъ пазњомъ и чувствителношу, и кадъ в онъ сузама обливенъ већъ ућутао, запиташао га в: „Вы бы се съ Маріомъ Б. за цело оженили, кадъ бы вамъ стрицъ свое имћніе оставіо?“ „Бы Ваше Величество! То в было мое тврдо намереніе.“ „Акадъ бы се друго какво средство дало ваше трговшну къ добромъ стању привести, шта бы вы онда чинили?“ „Онда бы найвећа срећа могъ живота была утемељена. Ал' на то ніе мыслити, я самъ овде странъ, безъ добротвора, сродника и подпомогача.“ „Томъ се лако помоћи може“ рекне Царъ смешећи се: „Вы л' имали бы штогодъ противно,

кадъ бы я ваштъ умрлогъ стрица место заступіо?“ Гербертъ є тео опетъ царскимъ ногама припасти, но Царъ є то предупредіо говорећи: „Пречекајте мало.“ Царъ прије садъ своме асталчићу, напише неколико врстій, и даде младићу съ овимъ речма: „Носите то у кассу, дајте себи те новце на ваше намештај поредъ квите исплатити.“ То є била приказа на 10000 фор. „Половину тогъ дамъ я вама и вашој невести на брачный поклонъ,“ повео є Царъ даљ: „другу пакъ полу можете после десетъ година безъ лихве придворној камери опетъ повратити.“ Внезапность и велика радость, коју є Гербертъ осећао, била є скоро іоштъ већа, нег' његова пређашня туга и сокрушеніе: онъ ніе могао речій наћи, коима бы благодаріо; и Іосифъ га є милости пунъ одпустіо, ал' съ томъ нарочитомъ забраномъ, да бы истомъ предъ ноћь око 7 сатій своју невесту о овомъ садашњемъ променљиомъ положенію известіо. — Гербертъ се обећа, а Царъ му є смешећи се рекао: „Знамъ добро да ће вама тежко бити тако дуго ћутати, ал' я имамъ мое добре узроке къ томе, то особито одъ васъ захтевати; и я при томъ остаемъ.“

(конецъ слѣдуе

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а) сербске.

Владиславъ. Драма у петъ дѣйствія одъ Іована С. Поповића. Бѣоградъ, у типографіи княжества сербскогъ. 1842. На 16-ми, стр 80.

Народну исторію Сербаља г. аукторъ є у овомъ дѣлу тако вѣрно употребіо, како су правила, по коима се драма сачињава, захтѣвала. Нѣшто є придодато, али опетъ то почива на историчномъ темељу, и зато сигурно неће му се хетеродоксія пребацити. У осталомъ ваъ читавогъ дѣла вѣе духъ народанъ. Планъ є добро начињенъ, и живо изложенъ, што подкрѣпљое занимивостъ читателя. Можда гдѣгдѣ особака фали оштріи изражай знаčаја, и ако се несправо-узроке тога приписати се може истина витежкомъ, ада превећъ нѣжномъ говору.

б) руске.

Карамзинове исторіе государства россійскаго излази ново савршено изданіе, и то већъ пето. — Полевовске руске исторіе изишла є пета часть. — Одъ Бантиса Каменскога исторіе малоруске изишло є у Москви ново изданіе. — Филологима Павскій са своимъ филологичнымъ наблюденіима надъ составомъ русскога языка дао є материю къ новомъ испитиваню. Олдекомъ издао є малу географію рускогъ царства. — Велике руске енциклопедіе свршена є 17 част.

(Часопись ческога музеа)

в) ческе.

Новы а стары Властенски Календарж а Словенскы Позорник, на рок 1843, изд. В Липтовскем Св. Микулаши у Кашпара Фејерпатакыо а Клачан. На 8-ми, стр. 136.

Мы заиста живимо у трошутовъ, духовно пробуђеномъ времену; и съ тоилотъ радостју увиђамо, какво раскошно и богато њива славенске народности цвѣта. Цвѣтъ народности славенске, његовањ наукомъ и ученошћу, свуда се весело и милодушно развија и шири. Најновіе време донело нам є многе врстне духове, кои на олтарь народногъ просвѣштенія сваку и найвећу жертву приносе. — „Словенскій Позорникъ“ є одъ браће наше Словака особина, око кое се како њихова, тако и обшта славенска народность окреће. Онъ паза на непріятелъ народности славенске, и њи смѣло кара; потрн на одродилце, и њи братски на правый путъ позива; онъ проповѣда сталну вѣрность према Крало, и послушность према законима, и смртну любавъ према драгой домовини; онъ учи Словаке чувати и бранити вѣру, језикъ, име и народность, као єдине знаке народногъ живота. Може ли што племенитіе, може ли што похвале достойніе быти? Заиста г. Фејерпатакја мора славити сваки врлый Славенъ; а благосиляће га потомство.— Мы смо у осталомъ крѣпко увѣрени да ова хула погрда, коя є по мађарскимъ новинама противъ њега изишла, и изађи, неће га съ

предузетогъ сѣтлогъ пута, на коемъ му ловоръ и ружа цвѣта, спратити; срѣ му дѣло показује, да си е за начело узео Хорацiеве рѣчи: si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae. Само тако напредъ! —

г) полячке.

У Познању изишли су: Лѣтописи Миконера, дѣл књиге. — Вайцицки свршио е образе прошлости (4 свезке); осим тога iошъ за штампу спрамля прву свезку достопаметностiй за исторiю и литературу Полякa. —У Варшавi изишлае юридична енциклопедiя и методологiя одъ Клодзиньскога.

(Ost und West.)

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(У Хеллсау, у швайцарскомъ Кантону Бернъ), хтѣла е недавно една жена живо дѣте законати, али ово нечовечно дѣло буде благовремено одкривено, и дѣте избављено.

(У берлинскимъ листовима) прену се, хоће ли се гвоздени путъ изъ Берлина у Хамбургъ на десной или левой обали Лабе градити. Само да непрођу као Угри. Тако е се и у Угарской препрало залеву и десну обалу Дунава, докъ найпосле нiшкавъ гвозденый путъ неподнiсе.

(У Парнзу) излазило е год. 1812 само 15 журнала, а год. 1826 нeкъ 178, предъ револуцiонк год. 1830 309. Овай брой садъ е скочiо на 493, докле iошъ одавнуть толико, као пре 30 година. Цѣна садашнiи парнзки журнала е одъ 120 франка (Moniteur), 80 ф. 46 ф. до найнижъ $2^1/_2$ франка. Излазе нaкъ: 35 свакiй данъ, 95 сваке недѣлѣ, 214 сваког мѣсеца, 5 свака три мѣсеца, 1 сваке по године, 8 три путъ у седмици, 21 двапутъ у седмици, 4 шестъ пута у седмици, 3 трипутъ на нетъ дана, 2 сваки десетъ дана, 1 шестъ пута на мѣсецъ, 88 непредно. Садржа су 15 богословскогъ, и то 6 протестанскiи и 1 израилскiй, 29 юридичны; 27 медичны; 14 православны; 22 народе; 4 народописна; 10 театрални; 4 филозофична; 5 моралны, 19 административны; 28 восточнiи; 37 литерарны; 1 архитектуре; 28 полько артодѣлны; 12 книготржны; 4 математична; 4 индустрiе; 83 трговачки; 14 музикалны.

(Балтицка Гозданна), учена дѣвойка, добыла е у Баварiи часть юридичногъ доктора, и постављена е при истокъ сапулетту за Профессора.

(Политичны заробљеници) мужки и женски садъ у Мадриту има 397

(Подложнична нѣрность.) Козакъ Иванъ Бакута изъ Кiевовка, у губернiи полтавской, своjъ рођеногъ сына, кои е изъ войничке службе утеко было, власти е предао. Нъ. Величество Царъ благоизволѣло е отцу 50 рублый ср. као награду дровати.

(Позивнк.) Не давно изишлѣла жеља Полякa, да бы овдѣ театеръ нкали, садъ се изпунка. Влада е наложила директору нѣмачкогъ театра, да се побрине, како бы се полячкiй театеръ подигао. И нeкъ су позорищници изъ Варшаве погођени. Све дакле зависи садъ одъ тога само, да полячки жителы ово предпрiятiе подпомогну.

(Одъ године 1800) умрло е у Енглезкой 79 особа одъ 130 до 180 година. 7 одъ ових было е 134 год. стары, 7 дошле су до 138, 2 до 146, 7 до 155, една до 159, една до 160, една до 168, една до 160 и една до 175. — У Руской г. 1814 живило е: 7 особа у 125 живота година сасвимъ при снази; една е достигла 160. Год. 1835 умрло е једанъ човекъ 135 год. старъ; исте године умрло е 1238 особа, коя су 100 г. прешле. Одъ ових живиле су: 125 особ. 120 год.; 111 121 — 125; три су биле 126 — 130 старе; 5 су биле 131 — 140; една 145; 3 одъ 150 — 155; една 160, и една 165.

(У Грчкой) садъ има двадесетъ попремена Списанiа, одъ кои седамъ су полятичны, а остала занимаюсе съ књижевностiю, уятношћу и наукомъ.

СМѢСИЦЕ.

Премда е Волтеръ много лажльивы вѣстiй у свѣтъ изелао, ипакъ едну истину е о лѣкарима изразiо. Онъ назива лѣкара несрећнымъ човекомъ, одъ кога сѣтъ свакiй данъ нште, да човечiе здравлѣ съ неувѣреношћу у согласiе приведе.

Једанъ трговацъ сусретне свога пријателя на уланци, па га запита како му е? Овай му одговори: жена ми е пко болестна, пакъ живимъ у надежди и сумньи. На то га пранй запита: кои ю лѣкаръ лечи. И* одговори овай. То нетреба ни найманѣ да се сунните, тай истый е лечiо и ною покойну жену.

Издатель Димитрiй Іовановиħъ. Учредникъ Милошъ Поповиħъ (Bastei-Gasse Nr. 349

УШШТИ славина Баймеолнымъ

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число **45**. Четвртакъ 3. Декембра 1842. Год. **1.**

Славожедномъ себичнику,
И чрезвѣркомъ спачнику,
Нищ' на свѣту ніе свято,
Вазъ собственна слава, злато.

П. П.

Славожедный Себичникъ.

Душесловни безъ основа не веле Вѣштацы,
Многогъ внутрость да яшлю нѣкіи вѣшини знацы.
О томе се увѣрити, настоинъ и 'даково,
И съ примѣромъ могъ вѣдзабзни сво ступнвъ явно:
Тко годь шклявъ ніе родьевъ, а очина жимри,
И као мышъ изъ нескиня, изъ сусте вири;
Рѣдко н'е славолюбивъ, и себичанъ преко,
И запист'ю као набой *) подъ петокъ набрек'о.
Б.' пакъ ово Све кодъ тако утворина жимре?!
То исподань више него три дьявола вире.
Онъ е уштва и преповѣсть у човека виду,
Нит' се нгда зажарує лнкъ нѣговъ у стыду.
Груди су му вѣстилище свію адски зала,
И горіе отъ сны прочи Сатане Бозала;
Онъ ближнѣга жуклоучки, и брата уеда,
За свакогъ е пунъ отрова, сичана и еда.
Ближнѣлюбіе, честь и вѣра, истина и совѣсть,
За нѣговъ е духъ и сердце, гаталична повѣсть,
И отъ овы буди кое, — кадь годь узме на се
Онъ личину, *) к'о нѣгда иу покровитель красе,**
Вечъ се справля да убіе сосѣда и друга,
Ил' у чеву годь заклачи, латре, ил' обруга.
А да онъ то изъ несытогъ чнии себичења? —
Познае се изъ подлогъ му дѣла дволичења:
Бръ сне вели, да съ помоћ'ю Рода за Родъ ради,
А онако дѣла ползонъ своюгушу слади, —
И найсладье овогъ свѣта онъ у томъ ужива,
Кадь подъ видомъ Родолюбца многе обиманна —
Шта иу драго, текъ почнули честни люди съ њиме,
Отъ ін одна у парницу зайлете на съ кіме,
А наточно съ поштеным' њиму верзкни' людма,
За какове отровъ куза на нѣки у грудма,
И свадивъ ін, может сѣи найлакъ се изпуче,
Пазъ же гледеђ, како с' поштенъ са праведнымъ туче. —
Муслиавъ само иза легла брата, лажа стрела,
Да с' у кр'ви, не дешнъ ли? — звѣръ онога меля! —
О, отъ такогъ клов'се брате на сну, и на јаву,
И да га се свакъ сачува, свѣту га обява!

Петаръ Петровичъ Сремопоздужанинъ,
Священнодіаконъ Пештанскій.

*) отокъ

*) Лерфа.

**) По Сербско-народномъ сказанію зайи се дотле красомъ зайла, докле Еву у Раю преварила ніе.

ПОМОДАРСТВО.

Мода в противуположена характеру. Стари народи имадоше характеръ и сталанъ спольности изгледъ, у коимъ се унутарньост живота ньиовогъ изражаваше. Новіи народи нису тако одважни и окретни, као што су стари были; у напредованю нема толико постоянства; више у овомъ лежи нѣшто одъ намѣре и тежнѣ. Ово се страномъ и насъ Србаля тиче: мы се слабо изображавамо одъ унутарньости на спольность, но само нѣшто себи присоявамо, што в наравно одъ страны придобывено. Зато и имамо съ модомъ толико посла; зато и всмо моди, ил' ономъ, што в по моди, подчинѣни.

Ако бы понятіе оногъ, што в по моди, изяснити ил' опредѣлити хтѣли, то ніе довольно, да ово са оним противустовѣнимъ предложенѣмъ, са старинома, споредимо; връ бы се лото преварили, кадъ бы мы све оно, што в ново, рекли да в по моди. Разположенія понятія моде было бы одвеч пространо; връ по нѣму бы н. пр. у области литературе Хаманнъ, Хиппелъ, Жанъ Поолъ исто тако были по моди, као сва имена, коя су одъ 1830-те године знатна постала. При томъ и ово примѣтити пала, да што в садъ по моди, до мала неће быти. Помодарство в нѣчовекретъ (ретреним вобіе), нѣшто нѣчно гибиво, — да л' у правомъ влаку, ил' у округломъ—тежко в разрѣшити; што в данасъ по моди, прогута оно, што в іоче было, па опетъ се чини, као да тога и ніе. Назначувмъ дакле помодарство потврѣваюћи, да в оно нѣшто у свакдашнѣмъ прибыћу одъ дружтва, одъ избраны изъ дружтва, одъ обштегъ мнѣнія муклымъ условіемъ примљено, и то примљено не имаюћи привржѣнія на то, да ли помодарство по разсуђенію слободногъ духа као найболѣ, найкраснѣ и найсавршенѣ, или само као найудобніе и найпомоднѣе обстати може, или не.

И баш због тога, што в у помодарству толико гибаня и окретности, у тесномъ с авзу толстои съ краснымъ, т.в. съ сиымъ, што в у гибаню красно. Занста характеристичный в знакъ помодарства, што намъ се оно красно чини.

Помодарство в нашъ тиранъ; свакій жели помодаранъ быти. На опетъ помодарство има нѣшто у себи, што га несложнымъ чини: връ помодарство в ексклузизно. У помодарству много лежи своволства, у нѣму се доста такогъ налази, што в собственомъ вкусу, а притомъ нуно серіозитета. Идеалъ у помодарству не лежи: помодарска ноціня одъ нѣшгиње іошгъ ніе признана. Премда Бонапарте у маломъ шеширу и угорьоћ хальини на стубу стои, зато в се опетъ о томъ препирало, да л' треба кипъ Фридрика Великогъ у помодарской ношньи или у идеалномъ одѣлу да се нарѣже.

Кадъ в дакле у горенаведеномъ помодарство у своимъ чертама описано, пыта се, чимъ се помодарство наше прибытности, нашегъ десетогодія характеризира? Я нећу овдѣ описивати, по чему се сподя познати може, кои се по моди влада, да ли по нѣкомъ подсмѣиваню, или по нѣговой лѣпо израђеной пароки, по маказарь-улю, или по хомеопатичнымъ пилулама, ков узима; да л' по нѣговой наклоности къ яшеню и пенма, къ свима досадъ бызнимъ или іошгъ будућимъ гайдій и піанофортеа умѣтницима, къ младымъ краснымъ играчицама, къ новымъ и найновіимъ книгама, — него я точніе и слѣдующимъ начиномъ къ дѣлу ступамъ. Одъ неоцѣнимне в важности, да помодарца одъ оногъ, кои ніе помодараць, разликуемо. Али ово уобычавнымъ обхођеня начиномъ, кои в свакій себи кадаръ ласно присвонти, тежко быва. Но помодарци мораю се

познавати, врѣ в преме, књиге и вѣкъ њиовъ.

(конацъ слѣдує)

КРАСНЫЙ ПРИМЕРЪ МИЛОСЕРДІЯ.

изъ живота Цара Іосифа II.

(конацъ)

Текъ што се почело сумрачити понтіо в Царъ, савъ у истомъ оделу, као и пре два дана, у обыталиште оставше дѣвице. Онъ в доно на найгорньій спратъ, куцнуо лагано на врата. Марія запыта трезвено: „тко в то?“ „Вашъ прекючерашньій посѣтитель,“ быо в одговоръ. — Марія в отурила браву, врата отворила, и запыгала жудно: „Доносите л' ми добру вѣсть?“ „Да како!“ „Тако дакле Гербертъ нія болестанъ“. „Ништа манѣ вѣкъ то.“ „Ахъ!“ узданула в Марія, „и онъ може дуго тако изостати?“ „То има свов узроке праве.“ „И то су?“ „Онъ се жени.“ „Милый Боже“ викне сокрушена, ударн се рукомъ по челу, и на єдну столицу спустисе. „За волю Божію дођите къ себи, и пытайте кога узима?“ „Петрѣбамъ име кѣно знати; неверникъ!“ „Любезно дете! Невеста се зове Марія Б.!“ „То в више Одъ свирѣпости издав и подсмѣвања.“ —„Ништа одъ обадвога“ прекине Царъ. Онъ седне кодъ нѣ, узме в за руку, кою в срдачно претиснуо, и препов ги іой садъ, како в несретанъ нѣнъ любезникъ чрезъ нарушену надежду о наслѣдію постао, како іой в тежку жерту принети тео, и како в Царъ, кои в о томъ случайно нешто прочуо, нѣму новце за нѣгово предузиманѣ дао, и да ће онъ скоро за цело самъ къ ньой доћи, нѣговъ разговоръ потврдити, и съ ньомъ се на неки саединити. — „Боже благослови доброгъ и великогъ Цара!“ викнула в Марія дубоко у срце коспута, и склопила в руке. — У истомъ магловенію улетіо в радосћу опоенъ Гербертъ у собу, и безъ да в Цара опазіо и улети управо у наруч'я свов любезнице. — „О Маріо!“ „О мой Іосифе!“ „Ахъ! нита самъ крозъ овы 14 дана пропатила!“ „Мой стрицъ“ — „Я знамъ вешъ све“ прекине му она речь. „Ты знашъ, а одъ кога?“ „Одъ овогъ Господина овде,“ показиваюћи на Цара, кой се у єдномъ ћошку вешъ сумрачне собе на позоринту найчистіе любови двіо добры душа наслаждавао. — „Ко сте вы, Господине“ запыта Гербертъ у нѣкомъ талассѣмъ се и колебаюћемъ се соревнованію. — „Непознавте ме?“ упыта Іосифъ, и приближи се нѣму и прозору, крозъ кои су вечерню сумрачность последньи зраци заодеѣегъ сунца у собн осветлявали. — Гербертъ в познао више по говору, нежели по личнымъ пругама свога добротвора Монарха, и повиче упланшен: „О Боже! самъ Царъ!“ —„То самъ я“ придода Царъ. „Я самъ непремѣтно ваюй кевести дошо, да бы се уверіо ошете л' вы мени дато обећанѣ одржати. Вы сте као поштенъ човекъ то учинили.“ — Садъ окрене се Маріи, и рекне; „Вы се можете на нѣгову речь ослонити, онъ в єданъ не лакій испитъ, гди в своме срцу заиста наслѣе учинити моро, честно одржао. — Ал' заљубљени не требаю никакове свеДоке, и я ћу васъ саме оставити.“ — Царъ остави съ тимъ речма собу тако брзо, да заљубљеный и убезекнутый паръ нія времена имао свою благодарность изказати му, или баремъ га испратити. Овде нетреба ни напомыняти, да су Марія и Гербертъ одма на олтару свою верность єдно другомъ завѣштали, и да добротворный Монархъ нія после приликe имао за свою човеческу пріятность кантисе. Великаши на земли и имѣнімъ могућни често се возненавиде, ал' редко за то пренмућство, што имъ толика средства на руци стоѣ, да сузе пресуше и тугу умекшаю. И ово в пренмућство зато само зависти достойно.

ГЛАСОНОША.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволѣло е прељашњѣтъ Вицекнязова Ђуреке варнеље Француа Тајтію за кр. санктинка најмилостивије наименовати.

Нь. ц. и кр. ап. Величество благоизволѣло е сымовама почившетъ ц. кр. Обриттра Родића у грањичарской св. Ђурђевачкой регименти. Стеѳану, Максимилијану, Іосифу и Іовану Родићу, унгарско племство съ одпустомъ таксе најмилостивије даровати.

Будимъ. Нь. ц. кр. Высочество пречѣтлый Крилцерцогъ Стеѳанъ 24 пр. м. у 9 сатій изъ ютра изъ Беча у пожеланомъ здравлю овамо су приспѣли, и у кр. дворцу одсѣли.

Пешта. Зима, коя е съ почетка Новембра владала, садъ се по већой части умалила, и Децемберъ е тако честъ и топалъ, као да е зима на измаку. Снѣга и леда нестало е, и може се у каѳиѳи и свили кроз Пештанске и ѓаковске Будинске улице пешке ићи, безъ да се човекъ укаля. Но ніе свуда овако. У одалѣвшихъ предграђима, а особито у Будину кодъ носта непрестано е нечисто, што цѣлу слободногъ крал. града садъ и снагда умалява. Мы не вѣруемо, да се унгарскій публичный друнъ нзнесћу Беча и Будима у горемъ ставио налази, нег' овай кождъ земљ, па и онай доста жалостанъ ворабити, — єръ петнаесетъ дана ніе киша падала, па опетъ за 10 до 12 сатій Бечка Пошта доћиће долазн. Іошгъ ніе рѣшено, хоће ли се на десной ил' на левой страни дунава гвозденый путъ правити, но то е извѣстно, да ће главный друкъ одъ дана на дан свс горій бывати, и да ћемо мы дожнвити, кадъ ће брза кола (Eilwagen) за путъ одъ Беча до Пеште 8 дана потребовати. Садъ нек се напредъ! —

Пошгарски рецеписа сполиштній видъ наново е се промѣнуо. Изрвва су рецеписи были нѣмачки, после мађарски, после опетъ нѣмачки, а садъ су и нѣмачки и мађарски у употребљенію. Тако бы заръ исто требало, да се и путнична писма (Reisepaß) у два языка даю, као што се у Руской и Турской чини. — Турски путника доста има у Европи, и не одъ давна Ибгова Ексцелленција Рифаатъ Паша, турскій посланикъ кодъ Австрискогъ двора, у Пешти се 9 до 10 дана задржаваю. 23-ћетъ пр. м. одпутовао е у Бечъ. Онъ е было више путій у нѣмачкомъ театру, гдѣ е двапутъ свѣдокъ было оно догађаја, кои му никакво особито мнѣнје о европейской цивилизацији нису дали, т. е. чуо е у театру узвикованѣ, а покрай тога и бивѣ видіо, што заиста нимало на честь неслуже оному народу, кои хоће да е изображенъ! — У једной овдашньой публичной кафеи, кои одъ давна ніе пространа была, нашло е се 500 фр. у банкама, кои садъ не иду.

Пешта. Кадъ е одире пашеспомснутый знаменитый Турчинъ у славномъ представленію опере „Норма" био, коју грубо знаждакѣ, различне неугодности и начувена чуда су претрпѣли. неке да е кажао, да то ніе опера „Норма"; єръ онъ е ню у Цариграду и у Бечу слушао, па е на ѳдовна мѣста сасвимъ другачіе представлана была! — Кадъ су другоги Турчина позорна учинили, да знаждакѣ публики нимало, онъ сасвимъ зачуђенъ занита: зашто остала публика за знаждакѣ незадовольны играти мора (онъ е плѣсакѣ руку и са штаповы дунакѣ за игру држао), и тко ће публики, кои е платила да опету чуе, за ону начію музику штету накнадити? Тако Турчинъ пыта, некъ му Европеацъ одговори!

Пешта. Прошасте недељ нмали смо два пожара: єданъ у Іосефштадту, а другій у унутрашњости варошн (новокупљена кућа Текелиногъ заведенія). На срећу ни єданъ ніе знатанъ было.

Пешта. Одъ 19 до 30 пр. м прошло е опуда за горић предѣле: пшенице у 13 лађи 86.925 зоба у 8 лађи 49100, єчма у 3 лађе 11. 800. проа у 2 лађе 8400 вагана.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(У Бога у Енглезкой), а таковы има доста, напашли су ново средство, штогодъ заслужи. Даю сами себи зубе вадити, па ій продаю, єръ и тако немаю што грызти.

(Три парижка винопродавца) осуђени су да плате глобу одъ 50 франка што су продавали мѣшано вино, а то зато, єръ е та смѣса здравлю шкодљива была.

(Француска.) Садашња випопулација Француске чини 34,191.875 душа. — Одъ г. 1700—1832 у Француской е випопулација на 11,825.555 душа нарастла.

НОШИВО

съ образомъ бр. 16.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (Bastei-Gasse Nr. 349)

УПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число **46**. Неделя 6. Декембра 1842. Год. **I**

Отрада есть нѣка, рѣчми облегшати злое;
Зато Прогне тужнымъ гласомъ и Алкіонъ пес.

Мразовићъ у преводу Овидія.

СЫНЪ НА ГРОБУ МАТЕРЕ.

Стани срце, зашто бієшъ,
Зашт' проклиначъ судбе рокъ?
А ты око зашто лієшъ
Данасъ грозны суза токъ?
Ніе л' зато што одбеже
У пучину тамне вреже
Нѣкне найке брзый скокъ.

Ахъ! та то е, што не тишти,
Што м у грудма следи крвь;
Срце болно за њомъ пишти
К'о за коровъ слабый црвь:
Еръ му радость сва изчезну,
Предъ очима стрмну бездну
Гледи — као бѣде врвь.

Тако дакле, гдѣ се блиста
Серафима строёный Хоръ,
И гдѣ душа твоя чиста
Вѣчный себи набра дворъ:
Тако, велимъ, садъ плачнога
Ніалѣмъ уздисъ срца мога,
Так' управлямъ ува взоръ.

Отче благій свега свѣта!
Когъ анђелскій слави ликъ,
Блажености гдѣ е мета,
Гдѣ л' радости несо какъ?—
Ха! гласъ чуямъ: „на небу е!"
Гдѣ сладости мирно струе
На свемоћства лакій мигъ.

И ты дакле тамо оде
Мати моя, мила свуд',
Овогъ свѣта да т' негоде
Заборави хладна грудь:
Вѣчна дакле паметь твоя,
О преслатка дико моя!
Лака т' прна земля буд'!

У Пожуну 1842.

Ђорђе Райковићъ.

СЛАВЕНСКИ
И
СЪРПСКИ ЈЕЗИК.

Много је заиста прошло година од Доситејева времена до данас, док су се књижописци освестили и уразумили, да се Србљима сърпски писати може и мора; пак опет при свему томе има на жалост Сърпстну, и убитак сърпскоме језику још и данас људи, који једнако мисле и говоре, да Србљима треба славенски писати, доказујући, да је славенски језик први оригинални наш језик; а овај, коим оци и народ говоре, да је од славенског на жалост њиову покварен и — опогањен! Повод овакове мисли и намере довести се може сигурно отуда, што исти добромислитељи

славенскога језика управо незнаду; то јест што још нису научили, да познаду, што је управо славенски, што ли је народно-сърпски; и што никако прилати неће и немогу, да овај тако вагрено жељни језик њихов славенски, није прави славенски (стари оригинални); него је смеса из панонског, бугарског, сърпског и руског језика тако скърпљена, да је од исте смесе нови саздашњи језик църквени књига у Русији постао, који је сад већма од правога славенског удаљен, неголи што је и сами курилани латински од правога латинскога Цицеронова удаљен; овај је само у значењу погдикои речи изменут: али славенски тако рећи църквени несамо у значењу погдикоји речи, него и у створу и у крају од първога славенскога јако се изменуо и преобразио тако, да се по правди неможе рећи да је сърпски народни од славенскога църквеног постао и произвео се, него то се пре обратно може доказати, да је славенски църквени у Сърбуљама, од сърпскога народнога, а у данашњим църквеним књигама од Рускога произвео се и установио.

Да заиста църквени књига језик није прави славенски, за доказање тога, могла би се цела књига написати. Овде пак није места ни треба о томе дуго се препирати. Но кои би за ово рад уверити се, да църквени језик није прави славенски, тај нека чита „Глозиана" књигу од Г. Копитара издану, а и Добровскога, и Востоковљеву Граматику, и Г. Шафарика Пабирке (Serbiſche Leſeörner); а и моје дело „Постанак славенски слова или Писменост каква је и каква треба да је у сърпскоме језику" у Београду 1840 на 8 — 9 табака печатано. Кад се међер уверимо, да църквени језик није прави стародревни језик славенски, од кога би остале произвести могли, него поправљени и умногоме по рускоме наречју направљени; онда нећемо, знам, свој красни, благогласни језик сърпски тако презирати и ређетити, то јест са којекаким русизмом и славенизмом ружити и гадити. Църквени језик истина да је у Русији постао; али опет Руси као паметни људи и њиме нешишу у грађанским својим пословима. А наши књиговисци зар да и њиме пишу? — Али опет као за разлику, ко вољу има, нека пише славенски како може и уме неменајући у њега оно, што његово није, као што ревносни славенисте раде, н. пр. Кто скок изгуби, и правог посрне с пута — блуди маглом сметен без пута по сњегу — Над у яму доцне се раская — тревенник что остави —."

Сад ако се ово есапи, да је славенски речено, молим, јели славенски: Изгуби — правог — посрне — блуди — маглом — сметен — доцне се? Аколи се пак рачуна да је сърпски, а оно јели сърпски: Кто — что — сњегу — пад — тревенник (место: утренік, то јест саонік)? А „яма" нешише се славенски са я. Ко је видио у славенском језику игди а напред написано, ни сами језик нешише се у старом славенскоме са а, него са ја: ја̀зыкъ. У овој речи Сърбљи су избацили, или рећи у говору изостанили једно слово ъ на оба места, а једно а изменули на е (Руси на а): па постала реч јѐзик (језик). Да пак Славени стари „ја̀зыкъ" нису изговарали ни као што ми изговарамо „језик", нити пак јазик, као што у църкви читамо, нити јазък, као што Руси говоре, то је света истина: они су слово „ѧ" сасвим друкчије изговарали, и то тако, као што ми данас изговорити неможемо, нити тога гласа у језику нашем имамо. Ово је тек зато наведено, да се покаже у колико толико, да данашњи църквенски језик није славенски, нити је из църквенскога сърпски произведен и изображен; нећем се сърпски покрај църкве-

скога и млого пре црквенскога сам собом у народу изобразно и украсно.

(конац следује)

ПОМОДАРСТВО.

(конац)

По законима помодарства ништа нема свршено (absolutes). Свашта се мотри, разсуђава, измерује á condition, по одношенію: нема нуке будалаштине, праве увреде, нема истините понизности — све је á condition. Помодарскій моралиста мора бити казуиста, и држати се системе аккомодација и колизіе; онъ има пунъ ковчегъ принципія, коя — као ловацъ, кадъ ништани, часъ низку, часъ высоку, часъ средню мѣру — узима. Свой собственый моралъ има трговацъ, лађаръ, официръ, жандичникъ, слуга, велможа, и свештеникъ.

Одъ моде човекъ у свима околностима критикаръ; свой пакъ собственый убитакъ још нѣ мода изкусила. Ни една часть неможе се безъ критике провести: ни една шетня нѣ безъ критике. Какогодъ што ни једанъ човекъ, који се по моди влада, не допушта, да други о њему суде: тако исто строго и невѣшто онъ суди о свачемъ и о свакомъ. Могућность овогъ критизираня и суђеня отудъ произлази, што је помодараць човекъ изъ самы атома, као што су: знанѣ языка, беллетристика, музика, дієтетична правила, юридична основна понятія — и шта ти је још тамо знамъ — на кратко изъ атома науке, вѣштине и живота састављенъ.

При свемъ томъ помодараць чини се да је равнодушанъ, спокоанъ, пунъ апатіе, ма му се Богъ зна шта догодило. Не бы ни најмањ по моди было, кадъ бы га сила несрећа оборила, нл' му се кои страдалацъ здраво срца коснуо; за оваке има изнитала.

Последнѣ мысли наравно ме къ сржу помодарца воде. Не мало ій има — анатоми богме нису — кои потврђују, да је онај, кои се по моди влада, безъ срца рођенъ; но ако и нѣ тако, то му га је помодараць отацъ одма при рођено спаліо. Ал' ово је све алобавъ разговоръ: врѣ као бы иначе могли помодарци толико о своимъ рањеномъ, венућемъ, грозничавомъ, страстномъ срцу говорити, писати и пѣвати!

Но доста о томъ, я признаемъ, да је одвећъ замршена ствар о срцу помодарца говорити. Ако бы помодараць једну parle d'affaires хтео учинити, на очигледъ бы му се људи смѣяли; ако бы се банъ réellement залобіо, што се само офицiру, кадъ је 20 година старъ догодити може, онда бы се на њега смѣяли; и пріятелница бы му, кадъ бы се заруменіо, као майка ватренъ полобацъ дала и казала: „Сирото дѣте, те сирото дѣте; тако још младо; још ни наустница нема!“ Иначе, кадъ бы то човекъ залобљивъ био, отишо бы у намастирт, нл' бы се гдѣ затворіо, и ту до смрти чаміо као кавалѣръ Тотгенбургъ; нл' бы се убіо као Вертеръ за Лотту. Помодараць човекъ о свему овомъ нема понятія. То је све — тако онъ вели — „ништа“ за мене. Пре је говоріо младићъ о своіой любезной: „моја је љубавь дубока као море, и безъ краја као небо,“ а садъ помодараць вели за свою заручницу: „она ме је разумела“ или „она је занимиво створеня.“

Али зашто се мучимъ съ љубављу и бракомъ, кадъ ни једно нѣ по моди; већъ по моди је само онај начинъ љубави међу двема незаконо живећима особама, кои је налик на пріятельство, и тотаво пріятельство, кое је права љубавь, или одношенѣ, у каквомъ је Лоренцъ Штерне у четрдесетгетой години са госпођомъ Елизомъ Драперъ тако лѣпо живіо, да је једномъ њоій писао: „Како бы бѣдань

како бы несрећанъ было, кадъ бы кадгодъ предметъ нашегъ каяня постао. Бадава бы ми тко престолъ свѣта подносіо: я га заиста небы узе!"

После своегъ небытребало више ништа о педагогики говорити; помодарный педагогъ кодъ Руссоа нема мѣста; „начинъ, како треба нарави све повратити," то му в све; онъ не учи обшта човеческа правила: онъ тражи владу надъ младежю. Али помодарацъ в утѣхъ старіи одъ своегъ доба; онъ в старіи постао своіомъ патньомъ, своимъ опомыняньемъ, своимъ изкуствомъ, своимъ теженьемъ, своіомъ надеждомъ и вольомъ.

У овомъ се нѣгово согласіе споява: нѣгово в согласіе несогласіе. Ал' како то да не буде? Нѣгове желѣ стов у неспоразумленію съ могућносћу, нѣгова особность у неспоразумленію съ нѣговомъ окружносћу; нѣгова способность у неспоразумленію са жаньемъ; нѣгова надежда у неспоразумленію са садашньосћу. А бы ли могло и быти друкчіе? Помодарацъ в човекъ као нѣтренячи, коі са снажнымъ крилма око себе маше, али опетъ све на ѣдномъ мѣсту стои.

Но найвеће загонетка помодарства свагда в была, и быт'ће ова: како човекъ, коі в до унію у дугъ увалѣнъ (яръ дугове правити, то в по моди), може важанъ, угледанъ и помодаранъ быти!

Суђеникъ.

одъ Стефана Голуба.

I.

Заиста, праведно хвалѣна банатска и потиска окольина има нѣшто очарателно! На потиси лежи Сента, мѣсто по побѣди надъ Турцима знатно. Дана 11 Сент. свагда в слава и благодареніе, како у нашой, тако и у римо-католичкой цркви. Ручакъ, на ађици у средъ Тисе, и вечеромъ баль, редко фали. — И то свеза „покой души" помрлы наши праотаца, коі су подъ Евгеніемъ, Савойскимъ Херцогомъ, славно на боришту погинули. Ово мѣсто долньи крајина, наравню богато обдарены и плодоносны, было в пуно живота 11. Сент. не само празника ради, него и бербе, на велику радость и задовольство комшиски гостіо; особито в баля долазакъ многой младежи посла, и тумараню по улицама повода дао.

Уобразимо си вече и баль, много свѣћа, играчица, накићены и гиздавы, и много играча. Ту између отличніи младића, видимо и Гойка Странимировића, на кога цѣлогъ дружтва очи управлѣне быяху. Онъ в было конъичкогъ полка лайтнанъ на штаціи у Польской, и нѣко време због једногъ плесира, кога в на двобою (duel) добио, мораде службу оставити и купатила посѣщавати, да бы се излечіо. Изъ купатила на трагъ враћаюћи се, удари на Сенту, да пріятеля свога посѣти; на да таки онай данъ отиде кући: баала ради даде се силомъ наговорити, да остане. На баалу се случайно съ Маіомъ Романовомъ, рођеномъ Гркињомъ, упозна, коі в у походе или — праведніе, весеља ради своіой тетки дошла, и будући в о гостбинници на помоћи тетки хтѣла быти и због многи узрока — — — а я мыслимъ текъ 11 Сент ради.

Онима, коі баалска веселя посѣщаваю, неће нужно быти, овде о лакости говорити, како после текъ једногъ валцера често найновѣренія познанства бываю, особито по маньи мѣсти, где међусобна, проста любавь, слободна одъ примора ногъ хладногъ мазења велико-варошкогъ, излію се у нѣра свакога, коі чувствомъ повѣрљивогъ дружтва и лѣпогъ пола очаранъ быти може. — Слободномъ вольомъ, као чисто неба плаветнило, разумомъ одареный, можемо л' о той се прилици чудити, или можемо л' живостногъ Гойка карати, ако в се напрасито и страстно у

милу Маю Романову залюбіо? — То темељно испитивати, о томе пресуђивати, ніе нужно; доста е рећи, да е напић младѣ официрѣ до лудости се у мило дѣвоіче залюбіо, — и, кадъ е триседмице за нѣномъ обиљазіо рукомъ, — — — прстенуе се. — Као сваком удадбеници, и њоізи е было pre и contra санѣтника. Осимъ тога наша красна имала е много сродника, отца и матерь, стрица и много тетака, наставника или другарица, кои іой желю прорешетаваху. Іошъ къ томе, одъ много година е дѣвица у майке, живила е по вольи, никога ніе слушала, преко мѣре е мажена была — у толико, да е и противъ волѣ отца и матере дала суђенику помоћу врачарица руку. —

То е овако было. О поноћи између єданаістъ и дванаістъ сатіи морала е по наговору врачарице ићи у комору; — насути лећеъ єзерце чисте воде; нѣколико свѣћа окололећена запалити; огледати се, врачати, и молити се некако на свой начинъ; морала е преко снега за себе и суђеника єла и посластица наготовити, у комори поставити, и тко съ њоме узде, — тай е нѣзинъ суђеникъ.

Тако е и чинила. Огледала се, молила се банъ одъ срца и Богу, врачала, — кадъ у єданпутъ чу се ясанъ лай вашака; — но будући е кишовито, мокро време было, чуо се и потайный, врбо знамо, да вашка онда по рогліви се повлачи. — Нѣкій чобећій батъ чуе се, гди єдва на врхъ прстію приближаваше. Маи наша, ни жива ни мртва, часъ е на окно, часъ на врата мотрила. Но текъ се играюће кроз таму свѣтлы звѣзда што виђало.

Наєданпутъ се отворе врата, и сѣнка величка и тамна пружи се на врати, и што се ближе довлачила, то е више жи вомъ човеку наличила, — а кадъ до Маи доће, посади се пузъ ню. — Она поче єсти и онъ съ њоме. На добро то она разгађаюћи єднако га е гледала, не дижући и не скидаюћи съ лица му ока. Вечеравши, више одъ страха него зиме, дрктала е сва. Вампиръ іой живый поласка мало, пакъ скине прстенъ съ прста свогъ, њойзи га даде на прстъ, а нѣзинъ на свой натакне, хитно полюбацъ іой скраде съ устана, и рекне: ты си моя!

После свега тогъ истимъ начиномъ у пратьи авлиски вашака удали се — а Маи не съ малымъ страхомъ сутра данъ майци е лагала, како е на сну суђеногъ видила. — Врачба была, па прошла; о њой нико ништа знао ніе. — Често е после тогъ суђеникъ чешао нѣногъ отца праъ. Наскоро примѣти, да су му домашњи наклоњени, дѣца и слуге и сви — — кои обычаваю младоженьи знакъ радовћења давати, — нѣаху му на руку Губити ніе зашто было времена, зато на скоро обручени буду.

Но томе, данъ на данъ одлазећи имао е прилику изкусити, да му многи за то завиде. Шта више, было іій е, кои су се трудили, тай му союзъ свакояко препречити. Єдни, кои су мало вѣштіи у такомъ краснорѣчію были, говораху ніе лѣпа, ніе за нѣга ни за нѣгова лѣта, безъ характера е, пакъ ни све, што се свѣтли, ніе злато — примѣчаніємъ генералнымъ. — Што се пиеціялитета тиче была е нѣка удовица са 6 у година дѣвоіка свои, коя га увѣраваше, да іоште нѣзины дѣвоіка, кое се удати не желе, просіоци и нѣни быяху. Нѣка е говорила да іой отацъ сілетъ дуга има, што изъ вѣ. ронтны уста знаде, — даю отацъ єдва чека скинути съ врата, и шта ти я знамъ іошъ више ковшта. Ова злорицаня найпре е него довао, но после самъ о противномъ извѣсти се, и премда е желіо, да се манѣ саобраштава съ момцы и офицыры, заключивши толико пута ю зато опоменути, ніе никадъ прилику нашо. Та и како бы то могло быти! — Сама вѣрность и невиность іой е изъ очію вирила, а осећао е, да бы то увреда и какостъ была, ню у подозрѣніе метути.

Морамъ ли конацъ приповѣдити? Ютромъ, кадъ ова повѣсть почнѣ, сѣди Мая на прозору, лѣпо и вкусно украшена, чекаюћи госте. Сирѣчь, иѣ̀шнъ в отацъ свако лѣто у дивной своіой башчи на салашу, кои в одъ мѣста по сата къ западу лежао, идући къ Пешти, на брегу давао часть. Она в сѣдеви у себи мудровала: на салашъ, кои по сата одстои, при овой живости нашегъ мѣста, а особито кадъ — — — (овде в сама себи затаити хтѣла правый узорокъ) кадъ и странцы има, не треба ми ићи до пріе по сата предъ ручакъ. Майка ми станарица ручакъ ће наредити, а я ћу опетъ зато ићи гостио тамо быти. Тако в планирала, тако в и чинила. А наша господа гости међу тимъ редомъ су се спремали на часть, тко прѣе, тко касніе поћи.

(конацъ слѣдуе)

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Трстъ 25 Новембра 1842.

Die Natur und Kultur-Erzeugnisse müssen, als industrielle, von aller Belastung frei sein, somit ist es in einem veranlaßenden Staate um die Industrie geschehen.

Ѵ.

Наше предпослѣштене желѣ, и надежде, у смотренію трговине са юначкомъ нашомъ комшицомъ Сербіомъ, испуняваю се очевидно, и на величественый начинъ; и мы са неописаномъ радошћу читамо присѣћаніу славичну вѣсть, како в ново Сербіе Правительство, нелицемѣрно стараюћи се о подизаню и цвѣтаню народне трговине, а съ тимъ и о олакшаню сообштенія у гвачкомъ са нашомъ државомъ, досадашный бурукъ на царъ свиня одъ 3 на сто 2 цванцика спустило. — Ово в доброговорный коракъ, за коимъ ће поудано и други, за народно благо пробытачни слѣдовати. Срећа и благоданіе на будрымъ основама у свима струкама утврђено. — Финансалне сметне уредбе у народной трговини и благостаню потреба мѣста да имаю кодъ просвѣштенога народа!! — Кинезкій зидъ в срушио се давне и у Сербіи! — Тако напредуйте народа и отечества избавителы! Богъ ће вамъ дѣла ваша благословити, а народъ вамъ вѣчъ вѣнце плето, за кои сте сами неувело цвѣће посадили. Прекда чиста безкористна слава недѣйствуе тако яко на суврешенике, али тимъ сайма и дичніе на потомство, кое в увѣкъ захваліне и безпристрастніе.

Есенни колоніални: кава, сиберъ, а наročито шећеръ, поскупіла су са близу 10 %. Пашукъ, и памучна, нарочито рукодѣлна роба енглеска скочила в у цѣни яко. Узрокъ тога в новій извозъ у Кину, гдѣ наше милліона душа живе, него у цѣлои Европи. — Енглези већъ рачунаю, да ће одседъ, узимаюћи само по 1 фр. ср. на главу, робе у вредности одъ 360 милліона фор. у Кину изнозити се.

А. Баньски.

ГЛАСОНОША.

Пешта. Мадярско учено дружтво имало в 27 пр. м. овдѣ свою годишню велику ванъ скупштыну. Гроѳъ Стефанъ Сечењи отворіо в као предсѣдникъ дружтва сѣдницу ову известномъ бесѣдомъ, у коіой в онъ између други предмета, кои су за наше читатеље одъ нанѣ занимивости, врѣменъ рѣчна осуду свою нареко надъ силовитымъ разпространяваніемъ мадярскога єзика, надъ нечовечнымъ га нашимъ, коимъ се одъ ― ће већъ година противъ немадярски жителя Угарске, имено противъ Славена поступа, — рѣчію, нареко в опитру свою осуду надъ несрећнымъ мадъронаніомъ. Но тимъ што в то учинію, што в Славене одъ образу свою узео, забо в племенитый гроѳъ руку, да та ко реклемо, у гнѣздо стршено: єръ су се сви готово мадярски новинари противъ њега подигли, а имено Пешти Хирлапъ, рази, єръ толикомъ, како нели, увредомъ свете народности мадярске, у дугачкомъ саставку безъ краја и конца укорава умѣреность племенитога оратора. — Мы прі̀бштаваю слѣдећій уломакъ изъ тога састанка Пешти Хирлапова, одкуда ће читательи наши удобно и сазнати говоръ гроѳа Сечењіа понѣшто сазната моћи. Тако вели Пешти Хирлапъ: „ . . . То ће слушае, и кьслимъ да ће праведно слушае, што удивной сѣдници мадярскога ученога дружтва устао (гроѳъ Сеч.), да колнофе нашу славенска и мадярски гибаніи подбада, за да ійъ рогове ломъ већа нарасту; устао, да почетакъ славенски гибанію упору противъ мадярске прѣнаетости прошусе, да гибаніе ова одобри, и да постоянымъ прикарнику, ентезу изреке надъ свима онымъ Мадярима, кои у овимъ гибаніима монархіи непріятельскій правацъ, да што више одцѣпљеніе одъ монархіе врѣмѣнаваю; устао, да

призна истина, да мађарскій народъ право низ затхњати, да у држави нѣговой у место латинскога језика језикъ мађарскій ступи, но једно тужење се, како овъ съ овымъ нѣшћемъ после усамљѣнъ у народу стои; нели далѣ: да о-вимъ начинемъ, коимъ се сада поступа, мађарске племе само себе убија; єръ вы, прекорачивши границе права, єзикъ на силу наривано наполеонщемо, а затимъ ій, што они на непрєведно ово силованіе єрамотно нѣше да приноше, мрзимо, проговарано, осуђујемо, гдѣ бы ій напротивъ за то штовати и цѣнити морали; да и сѣтит' бы се морали онога начела: да оно другима нечинимо, што нежелимо, да нама други чине," итд.

Пешта 1. Декембра. Да є једно одъ предузетыхъ уверења Скоротече и собштаванѣ овдешнихъ вѣстыи догађаја, особыто кои колико толико у сбыръ наша сбытностій спадаю, мыслимъ да є целокъ читаюћемъ свету познато. Я се даље—реченымъ увереніемъ побуђенъ—на мало висмо посумало овомъ приликомъ две причине, кое се вась выше — какъ тицаю, преко Скоротече — ако Уредительство за добро ваше—србеской публіцы обявити, съ тымъ выше, што за вероватность вести догађаја ємчимъ. — Прије: Прошасте недѣлѣ у петакъ после 8. сатій у јутру огласи звоно овдешнѣ србеске цркве пожаръ, кои се у манѣмъ дому задужбини покойногъ Текелія принадлежећемъ родіо. (*) На ларму похитимъ и самъ горећемъ дому, где се — кое нагъ сказивани овдешнихъ укућана, кое пакъ и низъ собственогъ уваженя — увериех, да є патра тєкъ низъ саме неатости изишла. Међутимъ трудољубиво гашенѣ овде стануюћасе Шлоссерски момака, и врстно помоћи одъ стране некои у истой задужбини находећисе питомаца учине, те патра — поврай тихогъ времена — брзо безъ велике штете на особиту нашу радость утиложена и погашена буде. Сцена сва, кои є заръ нарочито божићних промыслома безъ знакенитіетъ остатка окончала се, примеромъ служи, да бы высокопочитованя и родољубиви управителья Текелиногъ наследія любовь и-мали неду, предосторожность у избору овдешнихъ укућана предъ очима држати, ма да бы и користољубље некій уштрбъ трпило; єръ често и мала искрица грдный пожаръ раја. — Друго: Прекюе у недељо у вече шетаюћи се у некой улицы чуех страшно гвалћенѣ у гостионицы, па низъ приказка прислушкиваюћи разумех, да є србска народность и нѣна важность овомъ повода дала, буђ ћи с дружтво низъ єднородника и туђина свезано было. Мало часъ выка и страшно јошть већа удвоя се тако, да у само вреће народне чести, а ово у несичиную разпранку-ахъ-и у само продиваніе крии прећеће!! Єръ — како што самъ се доцније неровато известио — првый окравши странпородащъ єдного гостіона, и тако повода да другима, те ови — а осветити брата свога — безъ разлога навалиши на нападника, страшнымъ бокомъ истога оборе и готово претуку. И єдна и друга страна сидъ трпи жертву болнику, коима є претерано ревноване према своіой народности причинокъ служило; Богъ бы дао, да бы єдна друга несреће и нежелый догађай изостао! Ахъ низъ подобне причине строго осуђенѣ заслужую, єрбо су породи безумного несноразумѣвања, кое тимъ страшнію реакцію раја, чимъ затреће низъ жаркости поврнного родољубія (па јошть уз пенре дражећега Бахуса) извире. —

Ђ. К.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изъ Пеште. Долазећегъ првогъ пештанскогъ ваштара у Марту 1843 год. изъ печатнѣ кр. свеучилишта изићиће на свѣтъ књига: Босиљѣ, стихотворна списанія Іоанна Субботића. Она ће у себи садржаната 35 различны поетичны састављка. Цѣна јой є 20 кр. ср. — Предплату у Пешти прима и одправница ови листова.

Изъ Бѣограда. Досадашнѣ Новине Србске съ почеткомъ доходеће године назвате ће подъ именомъ: „Бѣоградске Новине“ на цѣлокъ табаку у два листа (in folio) по двапутъ у седмици, у Среду и Суботу. Додатакъ къ истимъ новинама назвате ће подъ називомъ: „Аваля“ као обычно єдномутъ у седмици на полъ табака. — Полугодишня цѣна є за аустрске преплетнике 3 фр. и 18 кр. ср. — Аваля, како намъ саобштеный програмъ казы, особито ће се одликовати. „У њо су опредѣљени предмети за забаву, поученѣ и економію. Њена ће главна цѣль быти: бавити се са србскимъ народнымъ стварма, заседно пакъ и све оно, што се у цѣломъ пространомъ славенству догађало буде, саобштавати тако, да бы Србљи себе и другу свою славенску браћу болѣ познати могли, ал' тако исто и друга да Србље изъ србскы листова познати науче.“ Тако нала! На Аваля! нека се ніе застава благодатне узаимности славенске съ написомъ: Slavus sum, nihil slavici a me alienum esse puto! —

(*) Види 45 бр. Скоротече.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(Гвоздене куће.) У Лондону се непрестано куће одъ литогъ гвожђа дижу. Оваквога једна кућа одъ три ката и съ 10 — 12 соба коштује 1000 фн. шт. Ако коме ніе по вољи мѣсто, где му кућа лежи, то ю растави, на склопи на коимъ другомъ мѣсту; а све то више не коштa одъ 25 фн. шт.

(Найвеће буре) видити се може у пивници једногъ трнавскогъ пивопродавца. Оно е 2110 акова големо, и изнесу осталы бурадіи найвеће, и найскупоцѣнимъ пивомъ напуњено.

(Чудный обычай.) У многимъ мѣстима Белгіе влада чудный обычай, да дѣвойке младића, кои даде да му другій любезницу одкаже, до голе главе ошишаю. На єдан нечмѣ се овомъ обычаю противити, и Царке са своимъ наказама ту су одма, чимъ се таковый случай догоди.

(Славенске проповѣди у Парису.) Полячки бѣкупци у Парису добыли су одъ таковыхъ владе допуштенѣ, да ймъ свештеникъ тѣхъ ньиовогъ рода у цркви св. Рохуса сваке недѣл и свештца мису чита, и полячке проповѣди држи.

(Вѣсти изъ Рio де Жанеиро) гласе, да е царъ државномъ свештнику Маринди Рибейру наложіо, да планъ састави, како бы се у Рio де Жанеиро свеучилиште подигло.

(Напрасна смрть одъ радости) Нѣкій Бекгело изъ Брегтона, кои е изъ економички узрока за нѣко врехе у Дину отшао быо, добые вѣсть о смрти своіъ богатогъ брата, кои га е за наслѣдника цѣлогъ своіъ имања наименовао. Она срећна промѣна нѣговы тесны обстоятелства таково е впечатлѣніе на нѣга и нѣгову супругу учинила, да е она оній часъ одъ удара (Schlag) зголѣена умрла, а онъ нелику несвѣстицу добыо.

(Лондонъ.) Не давно ньге нѣко дѣте на улици упрлянъ папиръ, кои изъ шестанлука трговцу о врата обѣси, и повиче: „Ова се кућа подъ кирію дае.“ Трговацъ изтрчи на полѣ, да безо. бразно дѣрнште избіе; али оно е већъ было утекло: а кадъ погледи на папиръ, а оно енглеска банкнота одъ 20 лундора.

(На лондонской берзи) прошасте е недѣл 20.000 фунтій штерл. у банкаля уровѣено.

(Особитый рачунъ.) Енглези су прорачунали, да одъ к-ко людій на свѣту има, досадъ ій е умрло 26,628,843.285.075.840. Ако раздѣлимо овай брой съ нумеромъ одъ квадратне руте земѣ то ће на єдну руту доћи 1283 особе, или 5 людій на єдну квадратну стопу. Узимо садъ да се на сваком квадратной рути поврха земѣ 12 гробова находи, то мора у сваком гробу преко 100 мртвыца лежати.

Г. Учредникъ Народны Новина врло є похитіо примѣтити, и насъ опоменути, да рачунъ о издаваню наши листова обзнанимо. Мы смо то у свое време и кодъ надлежећегъ мѣста учинити намѣрни, као што доказую писма оправлѣна г. г. (п. н.) скупителыма наши пренумеранта, у коима молимо, да намъ іошъ непзручене новце пошалю. Ово исто и садъ авно чинимо, изявлююи понизну молбу, да намъ почитаема г. г. (п. н.) пренумеранти на ову текућу полугодину заосталу цѣну намирити благоусердствую, да у станѣ поставлѣни будемо, нашъ рачунъ славной депутацій школской у свое време точно предати.

Издаватель.

Издаватель Димитрій Іовановићъ Учредникъ Милошъ Поповићъ. (Basteigasse Nr 349)

У ПЕШТИ словима Кајмелоумыхъ

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 47. Четвртакъ 9. Декембра 1842 Год. I

Ово е звѣзда изабрана
Валовите одъ пучине,
Људскомъ роду сгъръ подана,
Да у тамности непогине.
Палмотићь

УЗАНМНОСТЬ.

(са словачког одъ Л. Желла)

Подъ Татрама шеревн се
Цвѣћа пуна долина,
Свудъ около гола брда
Ко ограда дигла се,
Ту жалостна крај потока
Врба густу баца сѣнь,
Подъ њоме сѣди женско лице,
Сузе рони у нѣдра.

То не бијаше земна женска
Изъ пра землѣ счиниѣна,
Веће женска то небесна,
Одѣвена свѣтлосћу;
На лицу јој тако сја
Света часть и достојность,
Да земљима гледати ју
Једва ѝ можно очима.

Око њѣ по некој трави,
Као нѣжна дѣчица
Око драге своје майке,
Подскакују геніи.
Свакій себи бере цвѣћа,
Каранфила, љурѣица,
Па у ситне веже китe
Малимъ своимъ ручицам'

„Шта е теби, по майко?"
Запитаю геніи; —
„Гле, гле! какво ѝ оно цвѣће!
Неплач' майко, — жалостна! —
Ты кадъ мутне сузе рониш,
И мы ћемо плакати; —
Што си тако невесело
Главу къ земљи спустила?"

„Како небы, мила дѣцо,
Како небы плакала,
Кадѣ тако пасх разсуте
Морамъ ѝдна гледати?
Свакій одъ нас' бере цвѣћа,
Но свакъ само за себе,
А ни єданъ и негледи
На премилогъ брата свогъ."

„Сви одъ једне ви сте крви —
Сви заједно с' играйте! —
Єданъ другомъ зашто цвѣћа
Недајете на поклонъ? —
Вид'те, вид'те, то ме тишти,
И жалость ми чини ту. —
Та зашто се неволите—
Као браћа што с' волу?"

„Неплач', мати, нели суза,
Скупа ћемо садъ с' играт',
И одъ ове све китнца
Єдну грдну саставит',
Неплач', майко, ішће и више
Цвѣћа ћемо набрати;
Па одъ свега вѣнацъ сплести,
Цео тебн дат'ћемо." —

Надъ долиномъ сядъ звѣздица
Съ плава неба засвѣти:
На гле само! како мањи
Мутно с' лице разведри,
Већъ не лете више сузе
Низъ бледе ѣй образе:
Красанъ предъ њомъ лежи вѣнацъ
Сваком бојомъ изкићенъ.

На у хитромъ колу туди
Загрљени ручицам',
У веселю прелюбезномъ,
Опћени радосћу,
Подскакују' као вѣжна
Око майке дѣчица,
По зеленой ливадици
Гевић се веселе.

Ѣсте л' ради болѣ знати
Шта ће рећи овай чинъ? —
Та е женска мати Славна,
Мати наша премила;
А та дѣца ту весела,
Добри рода гевић!
Ой славенскогъ света род
Весел'те се браћо ой!! —

Ђ. П.

СЛАВЕНСКИ
и
СЪРПСКИ ЈЕЗИК.

(конецъ)

На исти начин са друге стране сматрајући за разлику од тако названог славенскога, ко вољу има, а кои Сърбљима пишући те имао небил, нека пише по створу и говору свога језика како бољма може, немешајући и некалабурећи славенски са сърпским. А да је Сърбљину сърпски писати одвећ нужно и потребно, о томе није требе дуго расправљати и доказивати. Само света мистерија, ја мислим, још нетреба да буде профана; но само једна тајна душевнога у човеку обожавања, која чим се слабије довучује, тим већма поджиже у чуственим пређама пламен свете, побожности и кротости; а то све подражује у човеку чуственост ка светој благодети и милости.

Што су пак гдикои књижописци досад, а и сад се још по гдикои налази, толику дигли вјку против свога, коим говоре, језика, држећи га недостојним прама славенскоме, кога су они тако горко учили, и кои је њи млого труда и зноја стао; томе је такође њиново незнање криво што незнаду, нити ће, да признаду, да је сърпски је ни млого красни снажнии, изображенији, живљи и дотерани, а и богатији у многоме од славенскога. И ово доказивати, требало би целу књигу написати. Ја сам од части у моме реченом делу већ показао, у колико се сърпски од славенскога облагогласно и украсно, и сваки дан краснии и снажни постаје. Засад то толико о језику; зашто се није бојати да ће књижописци од свога језика одустати, и пристати уз ревносне Слависте, као што се гдекоји и сад после толике борбе појављују!

Из свега горе реченога ово се дознати и потврдити може: 1) Да црквени тако названи славенски није прави славенски него поправљени језик; 2) Да сърпски није из црквено-славенског изведен нити изображен, него да је млого старији од истога; зато да се неможе славенском орографијом честито написати сърпски како ваља и требује; 3) Да је сърпски млого изображенији, јаснии, и богатији од славенскога; зато се њиме може млого боље и правилније писати; 4) Да и Руси њиме непишу, већ са своим народним; 5) Да сваки, кои је рад писати славенски, тај треба да пише управо славенски, а кои пише сърпски, опет ваља право сърпски да пише. А кои то добро незна, нека се мане писања, док ненаучи; јербо место кор-

сти, коју нам је рад принети, чини велику штету и замет, за кои му неће потомство сафалити.

А. Д.

ОДГОВОР

на „Задатакъ Србскомъ Филологу"

(у 32 броју Скоротече).

1.) У Српскоме језику не може се Ш Ч употребити мјесто Щ; а ко томе узрока не зна, онај нека прочита оно, што је о изговарању овога слова (щ) до сад писано (н. пр. у предговору к Српскоме рјечнику на страни XXXIV.).

2.) Гдје се у језику нашему Славенско Щ претворило у Ћ, гдје ли је остало, те се изговара ШТ, то се мора из народнога говора научити и знати. Врло мало рјечи има, у којима се може чути овај изговор на обадва начина, као н. п. што се у Срјему и у Бачкој и у Банату говори општина, а по западнијем крајевима народа нашега опћина и опћински: први је овај изговор јамачно узет из Славенскога језика (као и свештеник мјесто свећеник), а други је управо по својству нашега језика.

3.) Који глаголи од онијех, који се у накл. неопр. свршују на тати, у садашњему времену имају там, који ли ћем, и у томе је тешко поставити правило за онога, који не зна. Ови глаголи нијесу сами, него иду у ред онијех многијех глагола у нашему језику, којијех навл. неопр., и остало, што од њега постаје, иде по првоме спрезању, а вријеме садашње и оно, што од њега постаје, по другоме, пак се у садашњему времену (пред е) претвара Г и З у Ж, Д у Ђ, К и Цу Ч, С у Ш, Т у Ћ, а послије Б, М и П дође још и Љ, н. п. стругати стружем, мазати мажем, глодати глођем, викати вичем, мицати мичем, писати пишем, метати мећем, зобати зобљем, капати капљем. Међу ове глаголе иде и искати иштем (и ишћем) и. т. д. Гдјекоји овакви глаголи имају садашње вријеме и на ам и на ем, н пр. шетам и шећем, дријемам и дријемљем, и т. д. У нашијех глагола мора се знати ако ништа више, барем накл. неопред. и садашње вријеме; и колико се ово на први помињај чини ласно, опет ја сумњам, да ли би се међу данашњијем књижевницима могла наћи тројица, који би то знали у свакога глагола: ја први, који готово тридесет година о томе мислим, познајем два глагола, у којијех то не знам управо.

4.) Ја не познајем још ни једнога глагола, у кога се причастије садашњега времена не би могло начинити од трећега лица множ. броја, а ко познаје који, нека га покаже.

5.) „Може л' се свуда онако писати, као што се изговара, или не," о томе је у нас напомињато много пута, и сад, кад би се што на ново говорило, морало би се оно све опет казати и још што додати, и тако не би могло бити „съ краткимъ примѣчанiемъ", за то се остала за други пут. Надам се да се Г. П. Никовић не ће за то срдити, особито кад помисли, да један може питати, што хиљаде не могу одговорити.

Нен. Новковић.

СУЂЕНИКЪ.

(конацъ)

II.

Около 12 сатій подна — дома одногъ на пијаци јапи капија отворена, одтудъ кола съ два халовита, ал' омален коња, излетаю; господичића два терају ін, а слу-

га сѣди острагъ. После четврть часа, вдва дужь двоѣ њима одстояху одъ салаша, кадъ ал' коњи, уплашивши се, отиу махъ, те на мѣсту, гди се требало санѣти, преврате кола. Коњи побѣгну. На срећу кочіашъ хитаръ, преће извратка скочи съ кола, за коњма потрчи и близу салаша, гди в руля гостію на поло стаяла, да виду шта се сбыва, ухвати ій и поведе натрагъ. Нарочито дѣвойке чакъ до полакъ пута къ несрећницима притрче, коима, кромъ надераногъ образа и нажулѣны леђа, ништа злога ніе се догодило.

Єданъ юнакъ пѣшице, а другій са' лашана вдногъ, кои в предъ њи дошао, коня усѣдне, пакъ управо правцемъ на салашъ. У томъ и кочіашъ врати се съ коњма. Онай, што пѣшице ноће, быяше текъ образъ надерао, узме кочіашевогъ вдногъ коня, уздаи га, и преће нег' онай праый приспѣ на салашъ. — Prior tempore, potior iure — то се и кодъ наши хероя догодило, връ, премда Гойко ніе узрокъ несрећи био, опетъ в кривъ остао: много в ковшта на њега другъ му налагао.

Текъ што у собу доћоше, ал' већъ и чорба на трпези стои. Гладни гости и за себе брижльиви фришко поналазе мѣста. Текъ вданъ између гостію, т. в. Гойко, кои в леђа нажулыо было, последный къ асталу доће, и зато врло незгодно на страни мѣсто добыо. А Мая іоште после њега доће, пакъ ніе ни добыла мѣста. У Француској бы томъ приликомъ баръ тудетъньи поустаяо, и своя бы іой мѣста поуступили. Кодъ насъ в то иначе, а особыто између сродны и познаты. Тамо поштени граћани, ако су за ручкомъ, наместе се по вольи и потраже понайбольый залогай, нити имаю найманю бригу о томъ, ко гди сѣда, и како руча.

Ал' в ово рђава навада за двое заљубљны была; цѣла два три сата нису се шидили! — После ручка нѣкій навали на Маю, пакъ іой лагарію говораше и око њ омиливашесе.— Ето белая! Гойко в мыслію изпрва то в текъ дужности гостинске ради, и скоро ће ту шалу манути. — али не, све се више онай око Мая разпаливаше тако, да в Гойко, на канапету покрай њеногъ одъ ука брата сѣдећи, доживіо, да ю в и „драгомъ Маіомъ" називати чуо, и по лицу ю погладњивати видіо.

Свакій живъ в любопрепирливъ. Я не вѣрувмъ ономъ, кои каже, да ніе; и то не могу свѣдочити, да ли се нису покретале у грудма нашегъ лайтианта коньичкогъ равне страсти; ніе мого не помыслити: дал' олай улагивало ніе какавъ између нѣзины драгана, — можда ил' истинити и свагдашньи, или текъ по виђењу.

Садъ нека ми тко каже — да нема неваљалогъ у години дана, пакъ и то нека каже — да нема злы и опаки людій, свѣтски отрова. Гойко в се мало намрштіо было, пакъ умыта своѣ комшію, да л' непознав лагарца (Хитмафст) тогъ? — „Мыслимъ" одговари подозрително; „да, да, я га добро познавмъ;" пакъ умута, и хтѣде бесѣди дати другій праваць. Гойко в негодовао то. И заиста ништа ніе мучніе, нег' полу основано подозрѣнье. И то в сваконко мудровао, а како треба — разазнати ніе мого.

Међу тимъ докле су се у нѣговымъ грудма кувале и дизале страсти, навалила в гомила гостію кући полазити.

То в предъ ноћь было; а нѣга ћемо око поноћи на коню видити, до ушао умотаногъ, къ истомъ салашу приближавати се: текъ се паръ челичны пиштоля на мѣсечини изподъ кабанице засвѣтльиваше. Одъ салаша двеста ил' триста кораклаи привеже коня своѣ за колацъ, а самъ полако на прстима къ зиду

приближи се, кои доста высокъ, на форму манастира калуђерица, цђлу в авлію обколивао и опасивао; навали на њга лотре; накъ и задай бы запретіо да престане, тако в пазљиво се на зидъ пењо кадъ на врху бијше сђдне, претури лотре на другу страну зида, и тако се доле сиђе. — На врата предворія повуче се; прислушкује — ништа не чује. — Треба знати, да су у предходнику два пешћера была и една врата — гостинске собе. Више њи мало јужњска, одъ куда се у собу отчину и материцу шило: и одъ ове собе су два пешћера на истый предходникъ гледала. — Дакле се између два пешћера гостинска подкраде; — ту — шта чује? шта в то? Тежка стопала мужка! — Ситанъ гласъ! Отацъ и мати чакъ у трећой соби спавају — — — Охъ, проклета аспидо! — кадъ бы садъ пропасти могао; кадъ бы сву околность, съ овимъ гњиздомъ порока, у Содому и Гомору претворити могао! — — промумло в.

А шта в њему, пытамо? Да ніе о невјерности њеној увјерио се? Да ніе онай самъ, съ коимъ в после ручка онако радо говорила, што неслано и нагрдно наказао? ил' можда в самъ увјерити се хтјо? — Ніе то. Њзинъ в нећакъ, кои в пре єдногъ дана дошо съ путованя, было ово, што се после ручка тако повјерљиво титрао, но кога нашъ Гойко познавао ніе; — свему в причина онъ бијо. Говорио му в, кадъ в на самогъ њга упыге управио, да пытолюбіе зазви, своимъ шальивымъ начиномъ свашта. Говорио му в, да покрай њше собе спава, кадъ бы хтјо и у њзиной — — — и тому подобны лудиня. Зато в ючерашный данъ съ гостима кући отишо, и у яросги и болу срчаномъ ово написао:

Благородна Господичко!

Зло самъ изађето се о вама, о любави вашой, о вјерности мени задатой. Толику самъ срамоту доживио! я, кога се надежда лјпше одъ босилька зеленила и кои самъ ту надежду любављю заливао; нити в лјпше и веселіе ружица се ширила и развијла после росногъ ютра, него моя надежда, да њу райско благо уживати; но ова садъ ево, мразомъ невјерности и лицемјрія вашегъ покрита, на вјки в увела. — Мене не кривите: я нисамъ показао наклоно невјерство. Люде доста познаемъ; людма много не вјруемъ, ал' ушима што чуемъ, то ніе лажь. — Живите здрава и съ миромъ; тко в невјера: — видитће се можда по времену. Благодарну и постояну више цјнимъ и поштуемъ, него добродушну. Онай, ако в и найманый даракъ, нека вамъ, ако за друго не, баръ за подсмей остане; а я њу мою душу и мое крваво срце за споменъ задржати. Съ Богомъ. — —

Гойко Странимировићъ.

Наша Маја тужно ожалосћена, проклињући данъ части и весеља, проклињући языкъ несмысленика, мало по мало тугујући — за Гойкомъ, за њга расыптујући, смртно разболе се и — — престави.

Гойко в одма другогютро на штацію одпутовао. Имајући нјшто чувства и срца, разпытивао в за ню, и чујући, да в жалостно њно стање, да в болешљива и да слаби данъ на данъ; а извјстіо се было о лажљивости мечте своє, похити кући, да ю живу наће. Кадъ се сиђо съ кола, прво се къ њойзи, онако у коњичко-войничкой униформи, упути. Но шта в видіо? — На њгову вјчиту тугу — дома ю ніе нашо — но гди? у цркви, гди ioй свештеници мјсто брачнога „Ісаіе ликуй“ пояху надгробно њніе, послјдный опроштай свјта: „плачу и рыдаю.“

Како къ сандуку ступи, падне на колјна и за моли заклопацъ скинути, да, ioй бледо и ледено лице, дјвичества цвјтомъ у крашеной сузомъ облів, и цђлива прстенъ свои, кои в у земљи на заручнице руци трунути морао.

и то 110 философа, юриста и теолога, а 40 хуманиста; — 202 у дипитриктуалномъ лицеуму у Левочи, и то 123 философа, юристе и теолога, а 47 хуманисте; — 415 у дипитриктуалномъ лицеуму у Пожуну, и то 217 философа, юриста и теолога, а 72 хуманисте; — 301 у дипитриктуалномъ лицеуму у Шопрони, и то 77 философа и теолога, а 69 хуманиста; — 207 у дипитриктуалномъ лицеуму у Шкавници (Schemnitz), и то 47 философа и теолога, а 75 хуманиста; — 218 у дипитриктуалномъ гимназіому у Розенау, и то 73 хуманисте; — 102 у дипитриктуалномъ гимназіому у Сарвашу, и то 28 хуманиста; 162 у гимназіому у Пешти, и то 54 хуманисте; 137 у сепіоралномъ гимназіому у Мишколцу, и то 37 хуманисте; — 62 у сепіоралномъ гимназіому у Шаіо-Гемеру, и то 25 хуманиста; — 80 у гимназіому у Ошбану; — 24 у латинскимъ грамитикалнымъ школама у Комарну. — Свега 2. 725

Изъ Баната на међи сремской и бачкой. 2 Декембра 1842. Прекашће недељ необичнох хитрошћу пуко е было гласъ, да е Њихово Высокопреосвященство нашъ Г. Архіепископъ и Митрополитъ умро. Пре два мѣсеца утѣшенный народъ у толико е више уплашенъ было, у колико су гласоноше или одъ страха, или изъ почитанія или изъ какогъ другогъ повода вѣсти овой лажљивой пуу вѣроятность прибавити трудили се. Несумњиво се, да е ова вѣсть и у далње предње ставила. Зато дрижмо за дужность нашу, лажљивость овога гласа кроз новине обявити и сав народъ нашега православія увѣрити, да е нашъ Г. Архіепископъ и Митрополитъ савршено здравъ.

Натражнавајући источникъ ове вѣсти чули смо изъ доста вѣроятны уста, да се недалеко одъ Карловаца неко наоди, коме е воображеніе превазишло чувствованіе и чисту паметь (као негда некомъ Јоки у Арсу, Трасиллу у Атини, Шведенборгу у Шведской); и ово лице одъ избрашія архіепископскогъ последњегъ непрестано само собомъ булазнаа, да е Г. Архіепископъ и Митрополитъ умро, да му треба читати молитву на исходъ душе, и да се одма звонити и викати има: дзанъ!— дзанъ!—

Ако е ово истина, то изъ любави хрістіанске молимо свештенствомъ Бога, да свеіомъ светомъ силомъ овога болестника одъ лудила излечи.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Нѣкій изъ Текске судіи) држаше у бици, кои е на смрть осуђенъ био, следујуће слово: „Јованче!“ стварь онако стои: дворъ нисъ вій пре пролећа обћести намѣравао; али одњега е ладно и по несрећи с нама таница у врло рђавомъ стању; прозори су поразбіани, а коморе у таковомъ стању, да се у њима натра наложити неможе; притомъ и число робова умножено е тако, да нашъ се само одинъ покрошцъ може дати. Вы бы дакле до пролећа врло бѣдно живели. Сматрајући на ова обстоятелства и желећи наша страданія колико е могуће прекратити, човечности и сажалѣнія чувствомъ опредѣлюе дворъ, да таки у потру обѣшени будете.“ — Јованъ благодари благородномъ судіи на истинитомъ саболѣзнованію.

(Енглезки листови) сообштаваю дањ проклампације цара хинезкогъ, у коима се тужи да нема толмача, посредствомъ кои бы енглезкимъ варварима њину неправду доказао. Управителя енглезке војске сравњива съ пацовомъ, кои се до хинезке воде допуко, и непримѣтно градъ Тинаи осноіо.

(У Мисисипи) убилу су змію, кои е 38 стопа дугачка была.

(У Французкомъ двору) сви су већъ скинули црну хаљину, коју су за Херцогомъ Орлеанскимъ носили, осимъ херцогиѣ удовице, кои ће га 13 мѣсецій жалити.

(Одъ Наполеонового времена) до данасъ 17 су се војници изъ французке војске, због свое храбрости и талента попели на следујућа висока достоинства: два су краља постала, два принца, девет херцога, два фелдмаршала и два Генерала.

СМѢСИЦЕ.

Тко мора готово свагда на полю живити? — Истина, еръ ова редко ваше добро мѣсто.

„Јово“ рече одинъ слуга другоме, знашъ ли, кои е удъ у твогъ господара безчувственъ? — Носъ, еръ га жена већъ одавно за носъ пуче, и онъ ошъ неосећа.“

Мати одна врло е своју дѣцу хвалила. одинпут за кћерь своју рекше: „На свѣту нема толико књига, колико е моја кћи прочитала.“

Издаватель Димитрій Ивановићъ. Уредникъ Милошъ Поповићъ (BasteinGasse Nr 349)

У ПЕШТИ словака Байерловымъ

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 48. Неделя 13. Декембра 1842. Год. I.

МОДРЕ ОЧИ.

Жељнъ погледъ модрогъ ока
Любву тражи изъ дворишта.
Изъ небеса на высока
Силази се доле сунно;
Тайно љуби вонстину,
Љубѣзноме жертвуе се:
Благу вилу чрезъ бистрину
Чувство сердца изсље се.

Боязьливо Љубезнога
Мотри, пази око стыдно,
Взора пакъ се и таквога
Кротко страни очевидно;
Веселя боиѣ презнати се,
Разумѣно зло ли быти,
Предъ сыимъ тражи сакрыти се,
Страсть у тайне мракъ унити.

Случи л' кадъ се изъ невада
Жељнъ ко да изѣ погледи;
Лице, пре као зора млада,
Што с' румен'ло, тадъ пребледи;
Око нѣжно чувствующе
Више пазьи, несьто тражи;
Сыимъ изверше страсты врхе
Посѣдуе, коѣ недражи.

Тиху, кротку, и преблагу
Наравь звачу модре очи,
Ко с плаву нѣбо драгу,
Зрео цьой то на чела плочи.
Те, као нѣжне, и покорне,
Владаю свудъ исосѣтво,
Небу єръ су равнозорне,
Све разсютру разговѣтно.

Но кчо небо што се врачи
Тамнымъ кадкадъ облацыма
Сузам' модро се облачи,
Сузна л' узрокъ, нл' та има:
Бисеромъ тадъ сузах влажно,
Нл' полакъ обумируе.
Опетъ есте преподражно
Љубву, вѣрность искаюће.

Као се редко што разжари,
Кварне мукѣ и несѣва:
Сердомъ тако с' неразпри,
Ни поразит' што захтѣва
Власть смирено разшируе,
Милымъ влада милосердно;
Мужу вѣрномъ покѣруе,
Ревнованѣ незна гердно.

Іоанн Пачићъ.
ц. ц. коњич. I. капетанъ

СОВѢТИ РАЗУМА.

(изъ Геллерта.)

Прибави себи (учи разумъ и искуство) точно, право и совршено познанѣ твои дужностій ньине потребе и предности обнављи и подкрѣпльи ово познанѣ, сачувај одъ заблужденія, наодправљенѣ и на живот точно обрати, и учи се чувствовати, да ће и напетогнія дужность твоя срећа. Пази на твое страсти и гледај, да те не преваре; зато наметно на себе мрзи, и безъ пристрастія сваки данъ испытуй твов срдце; єръ сваки новый данъ за тебе є покъ животъ. — Мысли често у торжественомъ миру са страхопочитаніемъ на Бога, и тражи у сматрању нѣговы совршенства и дѣла, не мањѣ у зна-

цима нѣговогъ особитогъ провиђења и спрама тебе любови найсветіе побуђенѣ, да свуда правично радишъ; връ те онъ свуда види. Учи како самогъ себе, тако и люде, съ коима, и мѣсто, у комъ живишъ, съ нѣговымъ добрама и праву њиову цѣну одъ дана на данъ све болѣ и точніе познавати. — Здраво нази на ону велику цѣль, због кое на земльи живишъ, на краткость твогъ живота, на достоинство и безсмртіе твое душе, на добродѣтельи награду, и казнь порока, — не само на овай животъ, него и на вѣчность. Побужденіе совѣсти твоя, и внутренїй стыдъ зла не угнѣтавай; връ они су брашителъи добра. — Одъ прве младости твоя гледай да совѣстно живишъ, докъ ти срдце у добру не отврдне. — Гледай да се свагда съ полезнымъ предмѣтима забављишъ и съ трудомъ да живишъ; врбо безъ труда нема среће, нема заслуге, нема добродѣтельи. — Одреци себи и дозволѣна увеселенія, да лакше надъ страстма владати можешъ. Избѣгавай обходѣнѣ порочны, тражи дружтво добры людій, учи се изъ примѣра паметніи мударъ быти, и изъ читања полезны књига сбирай сокровиште за разумъ и срдце. — То гледай да непрестано чинишъ, пакъ ћешъ одъ дана на данъ добродѣтелніи и срећніи бывати.

Истина, да се цѣла човечія срећа не состои само у добромъ срдца расположенію, връ човекъ, кои ни в само духъ, него и тѣло, дакле и своимъ чувствама много пріятне радости уживати може, потребує и вањшну срећу. Згодность, здравлѣ, и якость тѣла, добро име, слобода и сигурность, честь и богатство — всу добра, коя можемо а и треба да желимо; но опетъ су мања. Болесть, худость, сиромаштво, презренѣ, оскудица на нуждным ствармa, слабо тѣло — всу зла, коя мы никадъ не можемо сасвимъ равнодушно сносити. Найвећи злочинци често су сва блага у руку имали, и опетъ су предъ свѣтомъ исповѣдани, да су несрећни. Напротивъ найбољегъ и найкрѣпегъ често вањшна срећа оставлала: но онъ в опетъ своимъ задовольствомъ доказао, да ніе было несрећанъ, и да га в нѣгова добродѣтель невредима обдржала. Нытаймо нѣгово срдце, кога оно за срећніегъ држи, мирно умирућегъ Сократа, или неправедногъ судію, кои га на смрть осуђуе? невино уваженогъ Іосифа, или срећный порокъ, кои га у окове баца? — Умалаваю ли заиста богатства и достоинства муку будне совѣсти и страх смрти? Мы за њима трчимо и достигнемо ій, но желимо іошъ већма да ій достигнемо. Она ни су кадра желѣ наше сасвимъ умирити, връ су оне ненаситиме. И ако ій и умиримо, ово не зависи толико одъ насъ, колико одъ срећногъ исхода, кои одъ насъ не зависи.

Не добыємо ли ова вањшна добра кадъ ій тражимо, то се наша надежда промене у неспокойство. Напротивъ морално добро и онда, кадъ за њимъ тежимо, и оно не сасвимъ, или не у пуной мѣри добыємо, задоволява насъ, и то са внутреньимъ спокойствомъ и тихимъ одобреніемъ. Влада, кою надъ моимъ вдомъ желимъ да обджимъ, нешде ми сасвимъ одъ руке, или ми одвећъ доцкаиъ за рукомъ испада. Но опетъ я познавамъ мою добру намѣру, и то ме тѣши. И самъ се дуго трудіо, да умемъ трпити, но іошъ никако не могу то добро у мени да видимъ. Но опетъ ме тѣши мысао: ты ни си забадава тражіо, ты си твою дужность учиніо. Мысао добре намѣре и правогъ труда награђуе ме; и премда іошъ плода не видимъ, ништа манѣ болій самъ постао; врбо в мое срдце нешто добро хтело; и никакво време, никакавъ случай, никакво разсуждење човеческо не може ми ово отети. Колико су дакле морална добра, сматраюћи њиною стану,

већа и изредніја одъ други добара? Како в сладка награда одъ нижегъ степена мудрости и добра на вышій се попети, одъ ове ил' одъ оне се погрѣшке отрести, забранѣной жељи противустати, бурну страсть побѣдити, себе предосторожівгъ, умѣреніягъ и цѣломудреніягъ, мудріягъ и равнодушніягъ, у опасности мужественіягъ и одважніягъ, унесрећи утѣшителніягъ видити, и на велику провидѣња помоћь и вѣчиту Творца милость ослонити се смети!!

П. П.

РАЗБІЄНИЙ КРЧАГЪ.

Повѣсть одъ Х. Чокеа.

Преко

А. Андрићъ.

Маріета.

Ла Напулъ в одно истина врло мало мѣсто на морскомъ заливу одъ Каве-а, али га опетъ познаю у свой Прованс іи. Оно лежи у сѣну вѣчно зелены, високи палма и тавны наранџа. То пакъ печини га истинна гласовитымъ. Међу тымъ веле, да ту расти найватреннія грожђе, найслађе руже, и найлѣпше дѣвойке. То я незнамъ; ал вѣруемъ међу тымъ радо. Штета што в Ла Напулъ тако маленъ, те ватреногъ грожђа, сладки ружа, и лѣпы дѣвоака тежко доста производити може. Иначе бы имали и мы штогодъ у нашой земльи одъ тогъ.

Ако су одъ постанка Ла Напула све Ланапулке саме красоте быле, то в безъ сумнѣ морала мала Маріета чудо быти, кадъ ю и сама Хроника спомиње. Звали су в истинна само маломъ Маріетомъ; но она небыше мања, нег' што одъ прилике одно дѣте одъ седамнайстъ година и нѣшто више быти обычествуе, коегъ чело таманъ до устію одрастлогъ когъ човека допире.

Хроника одъ Напула имала в вальда добре основе, одъ Маріете преповѣдати. И да самъ на месту Хронике, и я бы тако чиніо. Єрбо Маріета коя в съ нѣномъ матеромъ Манонъ досадъ у Авиньону живила, превратила в, дошавши опетъ у родно свое мѣсто, ово скоро сасвымъ. Башъ не куће, него люде и њіове главе; а не башъ главе свію людій, него нарочито оны, кои су главе и срдца близу два тако пуводушна ока увѣкъ у великой погибели. Знамъ бо я то. У таквымъ догађаима нія шале.

Мати Манонъ болѣ бы была учинила, да в у Авиньону остала. Но она добы у Ла Напулу вѣко мало наслѣдство; ту іой западе одно мало имаће са нѣколико виноградій, одна спретна кућа подъ сѣномъ одне пешчаре, између маслина и африканскій багрена. Таково што неодбія никоя сиромашна удовица. По вѣномъ мнѣнію была в она садъ богата и срећна, као да в већъ грофица отъ Прованса, или такво што.

Тымъ горе за добре Ланапулезце. Они се таковой бѣди ненадаше, нити су кадъ у Омеру читали, да в одна угледна жена, читаву Грчку и малу Азію до боя и раздора довести могла.

Како несреća дође.

Текъ што бише Маріета четрнайстъ дана у кући међу маслинама; ал' већъ свакій младый Ланапулезацъ дознаде, да ту Маріета обытава, и да у читавой Провансіи дражестніе дѣве нигдѣ нейма него управъ у той кући.

Ходаше ал' она крозъ варошь возносително лако, подобно преобученомъ Анђелу, у лепршаюћой се алвини, зеленкастомъ мидеру, напредъ на прсима поредъ ружичны пупова єданъ цвѣтъ одъ наранџе, а око сивогъ шешира вію-

ће се цвеће и пантљике, коб нѣно фино лице засѣняваше, да онда бяху сви намргођени старци говорльиви, а младићи сви бяху нѣми. Свудъ се отвораше десно и лѣво по єданъ прозорчићъ, по єдна врата све редомъ. — „Добро јутро“ или „Добаръ вече Маріето!“ поздрављяху ю сви. Она пакъ одпоздрављяше смѣшећи се десно и лѣво.

Ако є Маріета у цркву ишла, остављяла су сва срца (сирѣчъ младића) небо; очи све светитељ, а молителни прсти блудиње у бисеру брояница. То мора да є велико негодованіе узрочило, особито кодъ побожны.

(продужитће се)

ГЛАСОНОША.

Найновіе вѣсти изъ Сремски Карловаца явлюю, да є Његово Высокопреосвященство Господинъ нашъ высокопочитаемый Архіепископъ и Митрополитъ Пречестивишегъ Г. Івачковића Архідіякона на степенъ Свештела, а Пречест. Г. Каћанскогъ Протодіякона на степенъ Архідіаконства произвести благоизволіо. —

„Вилагъ“ намъ сообщава: У нашой главной варошы и данюсе краде. Противъ овогъ є непрестана тужба — но при свемъ томъ оно остає по старомъ. Безобразна продерзльивость у овой струки трговине преповилази сву вѣроятность и поняте. На сйнскомъ простору (Europa) пристойно приближи се лепо одевенъ човекъ човеку Господину, и запита, колико є сатіи? кадъ' овай цепный святъ извади, другій му изъ руке зграби и побегне; бежући моліо є, кои су се ту десили были, да оногъ, што га ві, ухвате, у кожъ нетезну и нѣму изиће за рукомъ у множини се изгубити. — И то се на светломъ дану догоди!

СМѢСИЦЕ.

(Вѣрио дворенѣ.) Марія Антонията, кћи Маріе Терезіе, коя є после несрећна краљица постала, любила є своіъ супруга неописано. Кадъ є онъ одъ велики прилѣчивы богиня лежао, дворила га є она даюю и ноћу непрестанно сама. Лѣкари іой забрањиваху кодъ нѣга седити, на кое и сакъ краљ за избавити ю изъ опасности, казао є да она таки собу нѣгову остави, ако му добра жели. Она прекорѣла изађе, и нѣга остави. Предъ вечеръ калуђерица една пріявше колеѣа, да іой се дозволи съ краљемъ говорити. Краљ ю к' себи пусти, ова, као сваки калуђерица, замѣсомъ прнокривена, казала є, да є одъ свое игуманіе послана, да га у той болести двора. Краљю се то допаде, и допусти. Но какво є удивленіе за нѣга было, кадъ є изъ постелѣ у побољшаюю здравли познао, да є нѣгова супруга одѣло калуђерице обукла, и нѣга превариола, да га само послуживати и неговати може.

(Мужественно поздржаніе.) У чесномъ селу Кхеле живіо є єданъ землѣдѣлацъ, кои є пиво радо піо, и бурмутъ ширкао. На покладе напуни свой бокалъ и бурмутицу, и проведе у песни и игри тай данъ. Прваи данъ поста закопа бокалъ и бурмутицу у блату, и кадъ є на воскресеніе изъ цркве куће пратіо се, извади изъ землѣ. и затимъ піо є као свагда умѣрено. Оно є 61 пута чинію, чимъ є своимъ сожительнимъ лепъ примѣръ оставіо.

Д. М.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

Коимбра. (у Порт.) Овы є дана одъ таванчара на краљицу одправљена писмена молба, у коіой веле, да они у таванци већъ неколико година чаме, безъ да имъ ко оће да суди, а то затоъ: єръ нема никаквогъ судіе, кои бы судъ држао!!

Кадъ се И. Бердіёръ музикантъ при кр. капели у Парижу († 1734) у Риму задржавао, свашта бы на свету дао, само да се са славнымъ Калдарозъ упозна, да бы одъ нѣга што научіо. Али се нѣму ни є могло доћи. Бердіёръ се дакле морао одважити да послужителя кодъ нѣга буде. Єдаредъ нашавши на писаћемъ асталу своіъ Господина започето састалпикъ (Composition), узме перо и довриша га. Одъ то доба постану найискреніи пріятели.

☞ Мы смо у намѣренію были съ даи шњимъ Листомъ и Новцо издати: но будући да то због светаца ни є могућно было; зато ћемо у слѣдующемъ Листу почитаемой публики то надокнадити.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastein Gasse Nr. 349

У ПЕШТИ словима Бајмеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 49. Четвртакъ 17. Декембра 1842. Год. I.

СТРУКЪ БОСИЛЬКА.

Зеленн се вило цвеће,
Пуштай мирисъ твой!
Връ ты си ни старе среће
Драгій спомоиъ мой!

Зеленн се, кадъ си нилай
Нѣжногъ срдца даръ,
Когъ ни дяде, кадъ іой лице
Силный посу жаръ.

Невиности кадъ іой срдце
Сво обузе стыдъ;
Ахъ! и красно нѣно лице
Кадъ звѣелскій добы видъ!

П.

ЄЗЫКОСЛОВНЕ СИТНИЦЕ.

У. Скоротечи 1842. на стр. 146 положено примѣчаніе, да властелинъ у числу множ. има властели, не стои; връ правило грамматическо говори: имена отечество значетьа на инъ, губе овай слогъ у числу множ. а властелинъ, свакъ види, да не значи отечество. То є єдно, а

2. На стр. 19. Утука (у Београду лѣта 1839 печатанога) находе се нѣке погрѣшке, ков валя исправити: знамъ знашъ ніе глаголъ совершит. дѣйствія, него траютьега; дяду друго є, него даю, (стр. 20) оно долази отъ дати, а ово отъ давати.

Неправилно є, што нѣки веле: да сиграти значи spielen и тако и пишу; играти се значи то што и дѣца веле: айд' да се играмо (да с' играмо); то чувши нѣки мысле, да валя писати: да сиграмо и. пр. — Болѣ є казати внѣшность, него споляшность, връ ова рѣчь іоще се ніе кодъ насъ уобычаила, и не треба све писати, како говоре у Срему, него како и на другомъ мѣсту. У Хорватской веле иди ванъ, а на вопросъ гдѣ? кажу: да є вани, дакле зашто не бы се писало внѣшность?

Многи наши и то больи писатели не дѣле не отъ глагола; и пишу и. пр. немогу ков є погрѣшно.

Зашто се пише саобщіо а не сообщіо, кадъ оно ніе нимало познатіе, него ово?

Многи погрѣшно употребляваю оно; не сумнямъ да тье и. пр. дойти, или не дойти.*) Нека свакій помысли, да не сумнямъ толико отъ прилике значи као: знамъ: увѣренъ самъ, пакъ одма нетье (ово се мыслимъ може скупа написати) грѣшити.

Б. К.

*) Я мыслимъ, да є то свойство нашегъ єзыка, да дна, а каджадъ и три негатива не отричу, него потврѣую. — Тако є нето као Р. Б. К. некій Господинъ о немачкомъ єзыку мыслію, и на пытанѣ свог кћери: „Nicht wahr Vater, sie werden nicht zu Haus freisen“ одговоріо: „Nein“ па є лепо безъ ручка остао!

П.

РАЗБІЄННЫЙ КРЧАГЪ.

Повѣсть одъ Х. Чокеа.

МАРІЄТА.

(продуженіе.)

У то су време младе дѣве одъ Ла Напула безъ сумнѣ одвећъ побожне быти морале, єрбо оне се ядише новайвише. Но ніе іймъ было башъ ни замѣрити. Єрбо одъ Маріетиногъ домашња оладниште више него єданъ младожена, а више него єданъ обожатель бяше своіой любезници невѣранъ. Онда бяше свуда много ината и укора, много суза добры наука и корпій.

О сватбама више се ніе ни говорило него само о разстанцима. Да и сами залози вѣрности пртенѣ и пантљыке, баху већъ натрагъ враћани. У дѣчинъ ината мѣшаше се и старци. Раздоръ и мржня трчаше одъ куће до куће. Жалость свуда.

Маріета є свему крива! — рекоше побожне дѣве; онда рекоше ньіове матере онда рекоше отцеви, а напослѣдку сви, и сами млады люди.

Но Маріете- замотана у нараственость и невинность и нѣну, као рађаюћійсе жарь ружичногъ пупољка у тавну зелень цвѣтне чашице, неслутиште ништа о великой невольи, и осташе добростивна спрама свакогъ. — Найпре тронуло є то све младе люде, и они рекоше: зашто да печалимо любезно безбрижно дѣте? Оно ніе криво! онда рекоше матере, а найпосле сви и саме побожне дѣве. Єрбо тко се годъ съ Маріетомъ разговараше, тай мораше ю радо имати. И пре нег' што подъ године проће, свакій є већъ было съ ньомъ говоріо, и свакомъ бяше она мила. Она пакъ нехте вероваги, да є тако люблѣна, а пре опетъ нехтѣде вѣровати, да су ю презирати могли. — Шта зна тавна, често у трави згажена любычица, колика є нѣна вредность!

Садъ хтѣде свакій и свака неправедность спрамъ Маріете да изгласи. Соболѣзнованіе узвишавало є садъ нѣжность наклоности. Свудъ се виђаше Маріета пріятніе, него пре, поздрављена, пріятніе насмѣшена;| пріятніе| къ народнымъ играма и танцыма позывана.

О пакостномъ Колину.

Но немаю сви люди даръ сладкогъ соболѣзнованія, него су тупогъ срдца као Фарао. То долази безъ сумнѣ одъ природене покварености людій іошть одъ постанка првогъ грѣха; или зато, што можда злотвора при крштѣно савимъ уредно не одправляю.

Паметидостойный примѣръ таковогъ тврдосрдія даваше младый Колинъ найбогатіи арендаторъ и спаія у Ла Напулу, кои є толикій виноградъ, толике маслинике, лимунове, баште и наранџовне ограде имао, да ій є єдва за данъ обићи могао. Покварености нѣговогъ срдца сведочи већъ и то, што є онъ скоро двадесетъ и седамъ година старъ быо, безъ да кадгодъ пыташе, къ чему су дѣвойке створене?

Истина сви люди, особыто женске одъ извѣстне старости, у коіой све грѣхе радо прашћаю, Колина држаху за найболѣгъ младића подъ сунцемъ. [Нѣговъ стасъ, нѣгово живостно, искренно суштество, нѣговъ взоръ, нѣгово смешенѣ, све то имаћаше срећу, реченымъ людма се допасти, кои бы му у нужди можда и за кои одъ вопіюћи грѣхова одпушћенѣ дали. Али пресуди таковы судія неваля увѣкъ вѣровати.

Докъ се є међу тымъ старо и младо у Ла Напули съ невинномъ Маріетомъ

помирило, и съ њомъ се соболѣзнозенно дружило, био в Колинъ единый. кои в любезно дѣте немило сусретао. Почеше л' разговоръ о Маріети, онъ бывао бы нѣмъ, као риба. Срете л' ю гди, онда бяше одъ ярости руменъ и бледъ, и стреляше за њомъ са доиста прождруѣнимъ очима.

Скупляху ли се млади люди на морской обали близу стары развалина нѣкогъ замка на игру, или на обычно танцанѣ, или на двоцѣву, онда неизостаде ни Колинъ. Чимъ бы пакъ Маріета дошла, бывао в подмукьлый Колинъ миранъ, и нехотяше више пѣвати за све злато овога свѣта. Шкода за нѣговъ тако любкій гласъ! Свакъ га радо слушаше, а неизпрпивъ био в у песмама.

Све су дѣвойке пакостногъ Колина имале радо, а онъ био в са свакомъ пріятанъ. Онъ в. као што рекохъ, имао лукавый погледъ, когъ дѣве лобе и боя се; а кадъ бы се смешіо, требало бы га малати. Али в наравскій, да га често увреѣена Маріета садъ ни погледати нехотя. И у томъ в имала право. Смешіо се онъ, или несмешіо, то бяше њой све єдно. Одъ нѣговогъ лукавогъ погледа нехтеде она чути, ни да ко говори; и ту в опетъ имала право. Приповеданье л' онъ штогодъ, а тога в знао много, она в, докъ су сви други слушали, нѣне комшійнице дражила, ил' в часъ Петру, часъ Павлу чупану траву на главу бацала, смеяла и блебетала, а Колина башъ нектеде да слуша. То в онда лютило охологъ Господина: онъ прекиданье више путъ свою приповѣдку у средъ среде, и одлазише невесело одатле.

Освета в сладка. Кћи Госпов Манонъ могла се в дакле врло радовати. Но Маріета в была єдно одвећъ добро дете одъ врло меканогъ срдца. Кадъ в онъ ћутао, њой бяше то жао. Бяшел' онъ невесео, прошао бы іой смѣхъ. Удальяваше л'се онъ куда, и она не бы хтела дуже да остане; а остадел' она у кући, онда в опетъ плакала лепше разваяніи сузе, нежели Мандалина, премда ніе ни полакъ толико стрѣпила, колико ова.

(продужиће се)

ЦВѢТЪ КНЬИЖЕСТВА.

Истину, испытивати, лепоту любити, добро хтети, найболѣ чинити, опредѣленіе в човека.

Шпалдингъ.

Пріятелство, найсветіе добро, принадлежи добродѣтели, а не срећи.

Беціусъ.

Пролеће в животъ любови, а любовь пролеће живота, живишъ ли у любови, то и у теби вечито пролеће живи.

Куфнеръ.

Пузећи иде жалость за стопама радости. Младићу! далеко не ватай, иначе ћешъ обоя уватити.

Штолбергъ.

Я не почитуемъ судъ света тако као сведока мирне совести. Я не ћу да се чинимъ, да самъ праведанъ, него у самомъ дѣлу оћу тай да будемъ. Онда некъ ме светъ худи, я ћу се самъ хвалити.

Коллинъ.

Права дражесть обхожденія съ правымъ пріятельима состои се у искрености срдца, кадъ се свако чувствованѣ и свака мысао сообштава, кадъ свакій о себи онако чувствуе. као што треба, и показуе се као што в.

Руссовъ.

Пріятельство нема цркве нити капеле коюбы човечія рука сазидала: срдце в нѣгова светиня.

Хипелъ.

Девоячка е душа врела ружа, одъ коѣ чимъ єданъ листъ опадне, и други лако опадаю.

II.

ВѢСТИ.

Пешта. Высокославный кр. угарскій Конвиктъ благоволіо е на представленіе врховногъ г. н. с. школа надзирателя высокоблагороднога Г. Евгенія отъ Ђурковићъ, благороднога Г. Константина Іовановића, Фишкала и при вармеђи крашовской Предсѣдателя, замѣстногъ управителя плашке препарандіе у Араду милостивѣйше именовати.

Одесса. Елена Андреевна Хавъ рођена Фадеева, кои е ученомъ свету подъ именомъ Сеинда Р—ва позната и одъ свои пріятеля руска Георге Сандъ названа была, после краткогъ али похвалногъ дѣлованія преминула е. Отечественне записке пеле о ньой:

„Већъ и први опити списательке предвозвѣштавали су нову и велику талантъ; своимъ содржавіемъ, обштимъ интересомъ, идеалнымъ погледомъ на достоинство живота и човека пообште, а особито жене, прешли лирическимъ чувством, кое електрически на душу читателя дѣйствоваше, и живымъ енергическимъ языкомъ звања ова женска умотворія, као найвиліе појавленіе у нашемъ найновіемъ књижеству была су примљена а іошъ више су обећавала.“

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Месецъ „Франція“.) Месеца Септембера више нема у южной Америки — силомъ декрета изъ Болівіе одъ яко ће се звати: „Франція“ ради спомена страшногъ Диктатора изъ Парагвае, кога, одъ како е умро, светкую. Онде поимсланно ни месецъ Іулій, Іулій и Августъ, кои одъ исторически персона свое име имаю.

СМѢСИЦЕ.

Некій официръ обичествоваше спакій данъ съ приватнымъ єднымъ човеком у гостіонници ручати, кои бы увекъ заповедао, да му се стакло воде донесе, безъ да бы ю піо. Єданпутъ запита официръ, зашто више воду, кадъ само вино піе. „А зашто вы мачъ носите?“ — „Да се єньиме браннмъ, ако бы ме тко напао.“ „Тако и я водомъ одъ вина хоћу да се бранимъ, ако бы ми тежко пало. Ал' докле ово вени пишта не чини, дотле ни я нѣга нећу дирати“

У П... некій лекаръ имао е єдногъ болестника. На опога найнећу несрећу піе му одма прву болесть сазнао, и почне га одъ цигерице болѣ лечити. Болестникъ, кои е противно леченъ био, после три недељ умре. Жена покойника, желећи знати, одъ какве е болести умро, даде га парати, замолившн іошъ друга три лекара, да бы на ону операцію дошли. Када умрлогъ разпараю, виде, да му е цигерица сасвимъ здрава была, пакъ єданъ одъ лекара рекне бившемъ ординаріосу: Вы сте покойногъ одъ цигерице болести лечили, а могледайте — нѣгова е цигерица сасвимъ здрава. „То е башъ за мене велика дика,“ одговори ординаріосъ; „а што е болестникъ одъ друге болести умро, за то я ни самъ кривъ.“

Госпое у любава наше на четири стране света као годъ и сунце. Прваћ е полобацъ любави изтокъ; єданъ данъ пре ненчања налазе се на югу; на неколико месецій послѣ тога пећ се приближую западу. Проће ли година, то онда обично любава — лаку ноћь!

Шта мыслите, колико има помраченія? Я ій знамъ четири: помраченіе сунца, месеца, ума и цена. Ова помраченія деле се на парціална и тотална. Помраченіе сунца и месеца обычно е парціално, ума и цена готово свагда тотално.

НОШИВО

Съ образомъ Ч. 17.

Цена ране по б. в. на Пештанской піяци 27 Декембра п. р.

	найб. гр.	сред. гр.	лош. гр
Жито	—	142	133
Наполица	117	110	—
Ражь	100	98	—
Єчамъ	82	80	—
Зобь	66	63	—
Кукурузъ	88	85	80

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastein Gasse Nr. 349

У ПЕШТИ словима Байхеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 50. Неделя 21. Декембра 1842. Год. II.

МАЛЫЙ ИЂВАЦЪ.

Нека ли спаге нашъ духъ, доста є жеља и трудъ.

Каква њива, какво сѣме
Каква радња, такавъ плодъ;
Нити може снач'є бремє,
Сазидати славе сподъ.

Разне стазе, разна крыла,
Ни є єдинакъ пѣвца летъ;
Нит' є свакой глави вида,
Єдинакъ свила славе сплетъ.

У зракъ неба с' оро пыси,
Ляставице низакъ летъ;
Брзо єзде люти рисси,
Пузомъ мрави обыђе свѣтъ.

Свак' у кругу своме дѣлања,
Мањє, више после пре;
Какыый треба, угледа ће,
Плодъ награде гдѣ му зре.

Немож' свак'ђ часъ нуђомъ сѣват';
Море люлят' спакій данъ;
Нит' у спакои груди сгрѣват',
Одъ Мінерве высокъ станъ.

Лавъ є снагомъ царъ звѣрова,
И славуи хвали с' гласъ,
Слава єдно, честь є друго;
Мањи, већи, плода класъ. —

Отворено рыби море;
Поздухъ птицы широкъ гай:
И твое є Србе зоре,
Дуть и пространъ словенства маи.

Послуй дакле Роде милый,
Но лѣствицы с' пенъ свудъ;
Онде с' славы гвиздат' вили,
Гдѣ є слога, даръ, и трудъ.

Дим. Арнотъ.

ЖИВОТООПИСАНІЄ

Єлене Андреевне Ханъ, руске Списателькe.

Єлена Андреевна родила се године 1785. Мати њенаи є є никомъ на воспитаніє хтела дати, него є сама воспитавала. Кадъ є Єлена 13. годину стигла, видла є да због тѣлесне періодическе болести ни є више кадра своіой кћери воспитаніє давати. Њена породица живила є онда у Єкатеринославу, єдной варошы, гди никаквы не бяше средства за душевно изображеніе. Жељ за наукомъ и душевнымъ дѣлованѣмъ непрестано ю є мучила; по читаве ноћи читала є књиге, ков су по већой части важніе предмете у себи содржавале, и већъ у 13. години писала є преповедке и стихове, ал' одъ кои се готово ни єдно парче ни є сачувало; єръ она бы обично даню све оно избрисала, што є ноћу написала. У 16. години већъ є была у брак ступила и непрестано у душевномъ теженю съ оныимъ истымъ жаромъ напредовала; она є сама безъ ничіє помоћи немачкій

таліянскій и енглезкій языкъ научила (французкій є іошъ пре знала), и с' тымъ є више средства за }многостручно изображеніе себи пребавила. Изъ нѣны собствены дѣла види се, да є найславніи европейски стихотвораца дѣла читала.

Готово свагда у самоћи живећи, посветила се сасвимъ књижеству и музики — художеству, ков є страстно любила и у комъ се тако разумевала, да є много сама саставляла. Нѣно књижевно дѣлованѣ све є веће бывало: она є много писала, али є никакве молбе и наговараня ни су могла преволети, да што на штампу да. Но што є премили нѣни сродници и пріятельи ни су могли намолити, то ю є оскудица натерала. Будући да є найболѣ воспитаніе своіой деци хтела дати, а никаквы средства имала ни є, зато є наумила онаі даръ, кои іой є Богъ дао, на похвале достоіну и благородну цѣль употребити — она продаде рукописе свои преповедкій. За преповедкама слѣдовали су и стихови. Новце ков' бы за ньи добыяла, све бы на воспитаніе своє миле деце употребила. Што є фино естетическо чувство наше списательке вреѣати могло, было є то, што є учредничество нѣна дѣла поправляло; али се она зато опетъ ни є ни предъ кимъ другимъ него само у кругу свои пріятеля тужила. Она є не хотећи писала — връ є стваранја пуный духъ силомъ тражіо исходъ, да се на угледъ стави: она є своя дѣла дала само изъ нужде и то противъ волѣ штампати; зато се и ни є бринула, у комъ ће виду читательима дѣла у руке доћи; — найвећма є желила, да іой име сакривено остане.

На последакъ обрати се на учредничество отечествены записки, и изрази се, да ће у будуће само на овомъ месту своя дѣла прилагати. Она є найпре преповедку „Напрасный даръ“ послала, у коіой се нѣнъ духъ и внутреня проніцательность прави прекрасно развіюю. —

Пре две године нападне є смртна боля; истина на скоро се подигне; али ни є више онако здрава была, као пре; у нѣнымъ є грудма слабость нека заостала, она се сваке озбильске забаве морала отрећи; особито су іой лекари писанѣ забраньивали, и найманѣ внутренѣ напрезанѣ ньой є яко шкодило. Али є л' могуће было, овомъ совѣту слѣдовати, кадъ є душа силно за дѣлованѣмъ тежила? Идеѣ и образенія сама по себи пливала су, и хтела су се показати. Нѣна є рука съ великомъ мукомъ фантазін слѣдоцала. Кадъ є она сцену представляла, у коіой велике страсти дѣйствоваше, онда бы се нѣно лице променуло, а срдце бы іой веѣма куцало: она є морала перо оставити, и чекати, докъ се мало не умири. Бурный внутренѣій животъ ни є могао здравлю помоћи. Ал' нѣне душевне силе веѣма су се у енергіи развіяле, него што су тѣлесне слабиле. Іошъ на два дана, пре што ће умрети, рекла є, да є при концу своѣ болованя єдну преповедку довршила (дакле и у болести о књижевнымъ стварма мыслила), коя ће се звати „Цвѣтотшница“, само да оће оздравити, да є може написати. — али Богъ є друго хтео: Елена Андреевна Ханъ премину 24 Іюнія у 27. годині после двогодишнѣѣ болованя, ков є редкимъ духомъ и скромношћу сносила.

РАЗБІЄННЫЙ КРЧАГЪ.

Повѣсть одъ Х. Чокеа.

(продуженіе)

Нарохъ одъ Ла Напула, сырѣчь отацъ Іеронімъ, старацъ одъ седамдесетъ година, имао є све добродѣтели за

Светца, и єдину ту погрешку, да є ради велике старости одвећ глув био. Но съ тимъ созидателніе проповѣдаше онъ ушима свое крстне и изповѣдне деце, и свакъ га слушаше радо. Истинна, онъ проповѣдаше увекъ само сврху два задатка, као да се є у томе сва нѣгова религія состоявала. „Дѣчицо, любте се међъ собомъ, или: Дѣчицо чудноватe су наредбе небесне!“ И заиста, у томъ лежало є толико вѣре, любве и надежде, да бы съ тимъ за неволю башъ могао доста блаженъ быти. Дѣчица любила су се међъ собомъ доиста весма покорно, и надаше се небеской наредби. Само Колінъ съ нѣговимъ каменимъ срдцемъ нехтеде одъ тогъ ништа да зна. Све, и кадъ бы се онъ пріятнымъ чинио, имао є зле намѣре.

Напуленцы иду радо на годишньи вашаръ у варошъ Вансъ (Vence). Ту ти є весео животъ, и премда мало новаца, и пакъ много разне робе. Маріета была є дакле са матеромъ Маноиъ такође̂ръ на вашару; а и Колінъ бише ту. Онъ куповаше свакояке посластице и маленкости за свое пріятельице — за Маріету пакъ ни за крайцару. На опетъ слѣдоваше іой свуда за петомъ. Но она нехтеде съ њимъ, онъ опетъ съ њомъ ни речи говорити. Види се дакле, да є већъ нѣко зло намѣравао.

Садъ стане мати Маноиъ предъ єданъ дућанъ, и рекне. „О Маріето, ала да лепога крчага! Єдна се Кральица небы смела стидити, изъ нѣга пити. Погледай де само, како є сав край одъ блистателногъ злата, а цвеће на нѣму не цвета ни у башти лепше, а шпакъ є само намазано, а у среди рай! Та погледай само Маріето, како се ябуке съ дрвета смею; скоро бы ій єсти зажеліо. И Адамъ неможе противъ стати, чимъ му є єдну красна Ева пружила. Види де, како прелюбезно ягнѣ скаче окоо сторогъ тирга, а како снѣжный голубъ са златкасто зеленымъ вратомъ предъ ястребомъ стои, као да ћеду се любити!“

Маріета ніе се могла сыта нагледати. „Ала мамо, да ми є таквый крчагъ,“ рекне она: онъ є красніи, нежели да се изъ нѣга ніе; я бы у нѣга мећала цвеће, и вирила бы увекъ у рай. Мы смо на вашару Ванскомъ, но погледимъ ли образъ, онда ми се чини, да смо у раю.“

Тако говораше Маріета, и све нѣне пріятельице зовне она, да се крчагу начуде; скоро су стояли поредъ пріятельица и пріятельи, а найпосле скоро половина онителя одъ Ла Напула предъ дивнокрасным крчагомъ. Но и было є башъ одъ дивне красоте, одъ найскуплѣгъ прозрачногъ порцелана, са позлаћенымъ ручицама и горећымъ бояма. Плашльиво се запыта трговацъ: Господару, пошто є? Онъ одговори: Сто франка вреди међу браћомъ. За тымъ уђуте они сви, и оду.

Чимъ никога изъ Ла Напуле предъ дућаномъ небише, привуче се Колінъ лагано, бацы трговцу сто франка на астал, пусти крчагъ у єдну кутію ставити, съ памукомъ напунћну, и однесе ю одатле. За нѣгове накостне намѣре незнаде ништко живый.

Вративши се кући доће близу Ла Напула, (а было се є већъ смркло) и сретне старогъ Іакова, слугу судіе, кои се изъ поля враћаше. Іаковъ бише єданъ весма добрый човекъ, но весма лудъ.

„Іакове, датћу ти напойницу, ако ову кутію однесешъ у кућу Госпов Маноике, и ту ю оставишъ, некъ лежи“, рекне Колінъ. А ако те опазе и можда запитаю: одъ кога є ова кутія? онда рецы: дао ми ю є єданъ страный. Но мое име неказуй нигда, иначе срдићу се на тебе до вѣка.

То обећа Іаковъ, узме напойницу и кутію, и отиде съ тымъ къ малой ку-

ћи, између маслина и Африканскіи багрена.

Доноситель.

Пре него што дође тамо, сретне га нѣговъ газда, судіа Криволубъ, и рекне: Іакове шта носишъ?

„Єдну кутію за Госпоју Манонку. Али Господине, несмемъ казати одъ кога.“

„Зашто не?“

„Єрбо бы се на мене Господинъ Колінъ до вѣка срдіо.“

„То є добро, да ћутати умешъ. Него є већъ доцканъ. Дай ми кутію; я идемъ сутра на свакіи начинъ къ Госпоіи Манонки. Я ћу іой кутію предати, но нећу казати, да є одъ Колина. То ће ти заштедити путъ, а мени ће быти одъ велике користи.“

Іаковъ да кутію своме Господару, коме є безъ противрѣчія у свему покоранъ быти обычествовао. Судіа однесе ю дакле у свою собу, и посмотри ю при свећи са великымъ любопитствомъ. На заклопцу стоялше са црвеномъ кредомъ написано: На любведостойну и люблѣну Маріету. Господинъ Криволубъ знаше накъ добро, да є то само лукавштина одъ Колина, и да подъ тымъ само нѣка враголія вреба. Опрезно отвораше онъ дакле кутію, кіе л' каковъ мышъ нл' пауковъ унутра? Ал' кадъ динокрасный крчагъ примѣти, кога є онъ самъ у Ванси виђао, чисто се уплаши. Єрбо Господинъ Криволубъ бяше у правама и неправама добро изкусанъ човекъ, кои є знао, да є теженѣ человеческогъ срдца іоштъ одъ детиньства зло и наопако. Онъ увиди одма, да Колінъ тежи, како ће Маріета съ крчагомъ у несрећу пасти, како бы она овай, ако у нѣ остане, за поклонъ срећногъ любовника когъ. или за такво што прогласіо, па како бы онда сви поштени люди одъ Маріете се клонили. Зато заключи Господинъ Криволубъ, за да свакой злой сумньи край учини себе самогъ за дателя издати. И безъ тогъ любіо є онъ Маріету, и виђао бы было радіе, да є она изрекъ седогъ Нароха Іеронима према нѣга побољѣ слушала: Дѣчицо, **любте се међъ собомъ!** Истинна, Господинъ Криволубъ бяше детенце одъ само петдесетъ година и зато є Маріета у себи мислила, тай изрекъ више неприличи тебы: Напротивъ мати и Манонъ мыслиште, да є Судіа єдно паметно детенце, кое новаца и знатность притежава у читавой Ла Напули, одъ єдногъ края варошіи до другогъ. Ако є Судіа штогодъ о сватбы говорію, бежала є Маріета одъ страха, но мати Манонъ седила бы безъ свакогъ страха предъ грднымъ вреднымъ Господиномъ. И доиста мора се признати, да онъ на читавомъ тѣлу ни єдне мане имао ніе. Єрбо премда є Колінъ у целой варошіи можда найлепшый човекъ было, имао є Господинъ Судіа ништаръ манѣ у двема стварма много предъ њимъ, сирѣчь: велике године и великый носъ. Да овай носъ, кои є Судіи увекъ као трабантъ предходіо, за да нѣгово надошастіе навѣсти, было є правый слонъ међъ човечіи носовы.

Съ овимъ слономъ, съ нѣговомъ добромъ намѣрохъ и крчагомъ отиде судіа сутра данъ у кућу, између маслина и Африканскіи багрена.

„За красну Маріету“ рекне онъ ништа ми ніе прескупо. Вы сте се іоче у Ванси крчагу дивили. Допустите любезна Маріето, да Вамъ га я и мое любеће срдце поклонимъ.“

Манонъ и Маріета бяху узхићени и зачућени, кадъ крчагъ видиште. Манонкине очи светлиште се блажено; но Маріета се окрене и рекне: „Я не знамъ нити Ваше срдце нити Вашъ крчагъ узети“. На то се разяри мати Манонъ и крыкне:

Али я узымамъ и срдце и крчагъ. О ты лудо, та докле ћешь се твоіой срећи противити ? На кога чекашъ ты? Заръ ће те кои Грофъ отъ Провансе за невѣсту начинити, кадъ Судію одъ Напула одбіяшь? — Я знамъ болѣ за тебе се бринити, Господинъ Криволюбъ служи ми на честь, да Васъ могу моимъ зетомъ именовати."

Онда изиђе Маріета на полѣ, и плакаше горко, и мрзыше одъ свегъ срдца на красный крчагъ.

Али Судія трше съ длановъ носъ и рекне велемудро:

Мати Манонъ, не наглите ни мало. Докъ ме само голубица болѣ спозна, та пристатће она напоследку. Я писамъ жестока. Я се разумемъ на женице, и пре него што сдашъ четврть године проће, увући ћу се я у Маріетино срце.

„Къ томе му в носъ [пергдашъ!" шапташе Маріета, коя напол предъ вратма слушаше, па се потайно смеше И доиста, веће проће четврть године, а Господинъ Криволюбъ, неувуче се ни само съ врхомъ носа у срдце.

(продужиће се)

ЗАКЛЕТВА.

(съ немачкогъ)

Жалостанъ в седіо Робертъ у своіой каменитой тавници. Сва се већъ природа была утишала, и ништа в не узнемириваше, до одногъ хода чувара, кои предъ вратма тавнице тамо и амо ходаше, и до силногъ уздысаня женскогъ существа, кое свое пуне очи суза у обятію несрећногъ Роберта сакриваше. На сдашутъ поче шкрипати брава на врати; човекъжестокогъ погледа и прилично крупанъ уће, и войничкимъ гласомъ спомене бедну Марію (тако се звала девойка, коя се кодъ Роберта налазила); да се сдаъ съ ньиме може раставити, и то „на веки" будући іой в познато, да ће му сутра у ютру шестый сатъ последный путъ куцати. „Я ћу одма доћи," рече войникъ, зато будите препрани; помыслите, да я више имамъ посла нег' да могу кодъ залюбљены стояти и ньину тугу слушати."

Съ овымъ речма остави ій, груне съ враты, и съ више ій ключева забрави. Његокъ громованъ гласъ бію в навѣштай Маріномъ ядиковано. Она на сдашутъ скочи, слободный даде своимъ сузама токъ, сцаоћи паде око Робертовогъ врата, и явно проклиняше себе, као правый узрокъ његове жалостне судбине.

Робертъ, кои в у више войни смрти мужествено у очи гледао, трудіо се да в упокои, али бадава. Онда іой почне овако говорити: „Љобезна Марія! зашто себи у цвету твои година збогъ празны пребацивања да животъ прекраћујешъ, у комъ іошть толике радости за тебе цветати могу. Я самъ узрокъ мое жалостне судбине. Не криви себе о невина душо, него мой необуздани характеръ, моѣ надувено существо, мою завидљиву соревньивостъ, оногъ криви о незлобна душо, кои ће сутра предъ праведнымъ судомъ божіимъ као криванъ стояти. Ко в мени рекао, да я у моіой ватри драгогъ могъ друга убіямъ, и то изъ самогъ подозрѣнія. Зато равнодушно сносимъ мою судбину, и признавамъ: „да самъ смрть заслужіо!"

Марія в башъ у намѣрењу была своегъ љобезника да [правда, кадъ ал' пређашный одъ другогъ войника праћенъ уће и ньиномъ разговору край учини. Несрећно девойче морало в садъ тавницу оставити, и у потоку суза, полакъ обнесвешћена на войника ослонивши се пређе реку, коя ю в на веки одъ оногъ раставила, што і й онаймилів на свету

было. Робертъ, когъ є овай растанакъ здраво было трпуо, гледао є свакојакимъ начиномъ да къ себи дође. Поредъ слабе светлости малогъ кандила, кое му є у соби стояло, желіо є све предмете, кои га окружаваху, іошъ єданпутъ — последный путъ сматрати, онъ се хтео уверити, да є све истина, а не превара. Погледи найпосле и на чувара, кои є код њега у соби было и — о каква радость — онъ позна у њему своегъ пріятеля Феликса, кои є съ њиме у єдној и истој пароши воспитанъ было, своегъ у детињству друга, кога већъ толико времена ни є видіо. Братско грлење было є њиx прьвый поздравъ. Дуго су тако загрљени стояли. Робертъ є было на свое страшно станѣ заборавіо, и само тежина ланаца и њина уши пробіоюћа звека из сладкогъ га є сна пробудила. Одъ Феликса садъ разуме, да є регимента, у коіой є онъ служіо, текъ іоче у пароиъ дошла, да є онъ одма његову жалостну судбину дознао, и да є моліо своегъ Господина да му допусти у соби тавничара стражу чувати, да бы га видіо и съ њиме се іошъ єданпутъ разговарао. „Ты знашъ любезный Роберте“, далѣ Феликсъ настави, да смо мы іошъ као деца речъ задали, да се по силама нашимъ узајмно служимо. Као младићи наше обећанѣ испунили смо, на садъ као люди заръ да не испунимо? Я садъ предъ тобомъ стојимъ и готовъ самъ испунити! Чимъ те могу служити?!“

(продужиће се)

ОДГОВОРЪ

на „Прикѣчанје и Опоминанје“ — у Народ. Новинама подъ Числомъ 99. (кое се Число съ 93 назначити имало) на страни 382.

„Єю же мѣрою мѣрите, возмѣрится Вамъ.“
Са Писанја.

Да смо мы половину добытка на Скоротечи, у Фондъ наши Народны Школа давати, и сверху тогъ рачунъ Сл. Депутаціи Школской подносити обрекли: то свѣдочи, кромѣ Обявленія нашегъ и вишекратно изкѣстіе наше средствомъ Скоротече, какъ и сама дѣйствителна,— спрама рода Сербскогъ наша любовь, съ коіомъ смо мы, на тай конецъ, повременный Листъ овай издавати и рѣшилисе; зато, могао є Г. Ѳ. Павловичь, у смотреніо ове точке, трудъ, и старанѣ своє, са свимъ поштедити.

А да є нама Благоутробный Царъ нашъ, изъ далеко важнијъ] пріврења, Пештанско-Будимскогъ Скоротечу (него ли што є пре неколико година Г. Ѳ. Павловичу Сербскій Народный Листъ, и Народне Новине) милостиво издавати т. л. дозволіо, то се и изъ самогъ нашн Журнала опредѣленія, у обзору Народне корысти, види и познае, врбо- мы отъ Скоротече, половину добытка у Фондъ Школско-Народный, као што є речено, даємо; а Г. Ѳ. Павловичь, отъ свои Народны Новина, и отъ свога С. Народногa Листа, ни крайцаре, — какъ му є преко свега тога, опеть зубна болесть, што смо мы съ овако родолюбивымъ предпріятіемъ на пренумерацію нашъ Народъ позвали; а нарочно, што и за идућу годину на ново зовемо, и обраћамосе на Г. Г. П. Т. [Митрополита и Епископе наше да Скоротечу, као дѣйствителный — (а не текъ назови) Листъ Народный, препоруче цѣломъ Священству, како бы се Фондъ Народны нашн Школа спомоћи могао. Ово давле Г. Ѳ. Павловича тако яко тишти, да насъ прерока и времена (будући нема нужно іошъ ни полъ године, сбогъ чега намъ заръ и велика часть Г. Г. Пренумиранта іошъ ни новце оправила ніе) опоминѣ, да рачуне по обћанію нашемъ Сл. Депутаціи Школской поднесемо; кое свакій безпристрастанъ увидити може, да є то опоминанје, како превременно, тако и

безпутно; али тако є, кадъ тко тражи трунъ у туђимъ очима, а у своима балванъ неће да види. — ако ово Brodneid није ! ништа није !!

Та мы тако исто, као и Г. Ѳ. Павловичь добро знамо, како є почивши Митрополитъ, средствомъ окружногъ своегъ писма, целомъ Свештенству у Архіепископіи своіой налагао да се на С Народный Листъ и Н. Новине пренумерира, отъ кои Новина и Листа како наша Церква, тако Школа и ма буди кое было Сербско-народно Заведеніе, као што смо већъ казали, ни-єдне пребіене крајцаре не прима, —пакъ преко свега што смо. мы то знали, опетъ смо ћутали; єрбо правда и истина, клепетушу не носи о врату; и нека намъ тко годъ каже да ли могу быти существенныя приватнѣйша намѣренія какова, съ коима се Народъ обманює, него ли што су Сербскій Народный Листъ, и Народне Новине ?! — Та и сама ова наименованія, ништа друго нису, него обмана; — будући име Народно, а ползу приватну Г. Ѳ. Павловичу носе.

Найпосле пакъ, изключуюи Г. Ѳ. Павловичь Учителѣ Сербске изъ Серб. скогъ народа, вели, као да онъ баяги изъ Скоротече види, да се само отъ Учителя прилози купе, и ни отъ когъ више; коіомъ приликомъ онъ насъ као што вели пріятельски позыва и опоминѣ, да се мы као манемо Скоротече, и да се на кои другій начинъ постарамо Фондъ Народны Школа умножити, — наравно, „ко о чему, баба о уштипцы.“ — Господинъ бы Ѳ. Павловичь хтео, да се савъ светь, на нѣгове Н. Новине и Листъ предчисліва, и тако-дженъ Г. Ѳ. Павловича, а не Фондъ Народно-школскій подпомаже; — Причемъ мы и то увѣрити можемо Г. Ѳ Павловича, да и Г. Г. Верховный нашъ Школа Надзиратель Директоръ, и по већой части Сербски прави родолюбцы средствомъ предчисленія на Скоротечу, у Фондъ Школско-народный прилажу, као што ће скоримъ време показати.

Но мы смо о нашему Роду твердо увѣрени, да ће онъ овай Листъ, и наше съ ползомъ народногъ Фонда школскогъ скопчано намѣреніе знати пристойно уважавати, и своимъ щедрымъ прилаганѣмъ у толико подкрѣпљавати, да ће се овай Листъ и далѣ у умѣреной опозіціи на общенародну корысть, и утѣху моћи обдержати.

И да л' има Сербскій Народъ на буди шта было, пре и важніе, изванъ Школскогъ свога Фонда, данасъ вниманіе свое обратити? Та сви просвѣщенни народи на свѣту, найпре су се и найпре старали, да осную, и утверде Школе свое народнопомѣстне, па кадъ су ове у смотрењо сваке нуждне потребе снабдѣли; онда су текъ на послѣдующа виша, літерарна заведнія свой взоръ свой обраћали. — О благодушни Родителы Сербскога подмладка! та кои є ваша наймилія — коя ли є найсветыя дужность, ако не старанѣ о первоме, тако рећи, іошть у наручію вашему, сладке ваше дѣце, изображенію. А башъ то за предметъ Скоротеча има; єрбо онъ се не угледа на „Сербскій Народный Листъ и Народне Новине“ — кое єдинственномъ своимъ Издавателю корысть у джепъ сваче — већъ онъ, то єсть Скоротеча, половину своегъ добытка, у Народны наши школа Фондъ, драговольно дае, и тако дѣчицы нашой служи на просвѣщеніе откудъ и то праведнѣйше мыслимо и надамосе, да га Родителы Сербскогъ подмладка, и вообще читателы и списателы наши ни за чію себирадску любовь неће презирати, но съ колико годъ могуће буде на Скоротечу, као на школско-народный нашъ органъ превумеріраюћисе, и шалюћи умне свое прилоге подпомагати га и у болѣ совер-

шенства стање поставлати. — „У школама лежи спасеніе човеческо. Само чрезъ школе може народъ дати себи народно воспитаніе. —“! Нов. Вилагъ.

Издаватель.

ВѢСТИ.

Пешта. 12. Декемв. н. и Народно књижевно дружство „Матица Србска одъ некога доба особыто дѣлательна быти види се, єръ готово свакій данъ заседанія држи, конца — колико нынъ я познато — поводомъ служи разполаганѣ Текелиного наслѣдіа. У слѣдству тога ноче су друга два члена отпанпши Матичара (благород. ГГ. Трифунацъ втораго предсѣдатель, и Кончъ редовный Членъ - Матице) у Арадъ одпутовала, да ону Господу членове, кои се нѣкъ одъ три месеца дана онде баше, у послу истога наслѣдія, измену. Мы као частице народа на кога изображеніе безсмертный Текелія све свое добро жертвоваше, судимо, да ћемо не малу услугу роду србскоме учинити, ако нашљивымъ окомъ дѣлательность родољубиве Матице у славномъ алъ и трудномъ овомъ послованю узпратимо, и све и сва са наслѣдіемъ Текелинымъ — као съ народнымъ амапетомъ — догодиша се, у свое време обштой явности предамо. Засадъ пакъ не можемо не спомепути, да су такша повторителна изселанія съ удвоенымъ трошковима скопчана, кои се наравно на рачунъ ваипулације вышехваљпога наслѣдія чине, па сотымъ и стражпо критику трпе, будући намъ родољубіе нѣкъ изселапы Г. Г. членова много познатіе, него да се не бы рѣшпли ошптъ кое прему истоимъ послу онде заппчати се. Но о овомъ ће С. Мат. судити. Одъ ове Матица Србска држала заседаніе само у сходственю своы собствены послова, баченя се съ избираемѣхъ Предсѣдательства, старешинства и почестпыхъ членова. Томъ приликомъ првога предсѣдательства вѣк Высокопреосв. Г. Платонъ Атанацковићъ Епископъ, а второга - Благород. Г. Павелъ Трифунацъ - при высокослав. двор. Канцеляріи Секретаръ - приме се; за старешину потврди се Г. Іованъ Трифуновић отпанпный трговацъ и избран. грађанинъ; за почестнога члена изабере се Благород. Г. Павелъ Недо кланскій - при депутацији съ фондомъ народны намъ школа управляюћой кассеперцепторъ; Благород. Г. Кончъ будим. Ади и набран. грађанинъ нашъ редовнымъ родољубіемъ побуђенъ 12. п. дуката данпій на жертвеникъ цѣли, Матице-редовнымъ членомъ истога народнога дружства постане. —

Благор. Г. Ал. Реенъ одъ Ленадъ кр. угарскій чиновникъ съ дозволенѣмъ кр. угарскогъ Конзилиума издаваше сваке друге године књигу подъ именомъ: „Generalis Schematismus Ecclesiasticus I Regni Hungariae et partium eidem adnexarum.“*)

Ово дѣло, у себи ће содржавати: мирско и духовно свештенство одъ Архіепископа и Епископа до капелана, далѣ колико има у Діецези или Пароxіи душа; црквій, капела, манастыра, заведенія воспитанія, духовны уредбій, повдпны училища одъ Академіе до народне школе; имена варошп, села у Угарій, Кроацій, Славонїи, Далмацій и Ердељу.

Ово дѣло одъ велике ће користи за насъ быти: єръ оно ће намъ обстоятелствя нашегъ рода у сваком сиотрепію открыти, кои познавши, моћи ћемо смѣлије но заедно и упутпће нѣговымъ нуждама и потребама у помоћь притицати и блага наша намѣренія у дѣло приводити. Изъ овогъ узрока нити ми га е нуждно препоручивати, нити важпость нѣгову увелича вати. — Пренумерирати се може кодъ Архи — и Епископске канцеларіе, кодъ Протопресвитера и кр. свеучил. Печатнѣ у Будиму — при подпису 30 кр. ср. и кадъ се књига у руке добые, 30 кр. ср. полаже се; дакле снега 1 ф. срб. Пренумерація траје до конца м. Февруарія 1843.

НОШИВО

Съ образомъ Ч. 17.

Погрешке.

У предходнѣмъ числу на стр. 305 подъ звездицомъ место: „не отричу, него потврђую“ требачитати: „не потврђую, него отричу.“ На стр. 305 место: „операцію треба читати „операцію.“

*) треба разумети „venerabilis Cleri Graeci non uniti Ritus.“

Издаватель Димитрій Іовановић. (Bastein Gasse Nr. 319

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИ

СКОРОТЕЧА.

(Courrier.)

Число 51. Четвртакъ. 24. Декембра 1842 Год. I.

КАКО СРБИНЪ ЗАКОНЪ ЛЮБИ?

одъ

Милоша Радовчића.

Es muß ein Morgenstern
Noch dunkler Nacht erscheinen!
Göthe.

Већ в село ярко сунце,
И настао густый мракъ
Тамне луне бледо лице
Покріо є густъ облакъ.

Свудъ тишина мртва влада,
Нечуе се една тварь;
Заспала є сва природа,
Засио яркій звезда Царъ!

Свудъ тишина мртва влада,
Полноћи є страшный часъ:
У средъ града Бѣограда
Само тужи єдинъ гласъ!

У Небојши *) грозной кули
Стеић Ювакъ сужанъ седи;
Єръ мегово срце рано
Мучи, — Мучи горкій ядъ!

Сутра мора погинути,
И оставит' белый светъ;
Єръ не турскій покогити
Мачъ! живота нѣгових цветъ.

Не мучи му срце бѣдно
У грудима горкій ядъ,
Што онъ животъ свой поносно
Изгубити мора садъ;

Већ му срце мучи жалость;
Єрбо гине нѣгов Родъ!
Тужна мајка бацъ подъ старость
Губи на векъ Сына свогъ!

„Съ Богомъ остай белый свете"
Съ Богомъ милый Роде мой!
Єръ зботъ вере — Србинъ — свете
Радо губи животъ свой!"

„Тебе моя стара Майко"
„Поштоват' не Србскій Родъ!"
„Тебе моя верна Љубо"
„Покоћи не вишњый Богъ!" —

Заплакала Зора руйна,
Свакъ жалостивъ бише тад',
Предъ Везира поде сужна
Да му секу Главу садъ.

„Сужный робе! Бога моли!
— Горди Везиръ зборе садъ —
Єр' са многой Турской Були
Причињо горкій ядъ!"

*) Една кула у граду Бѣограду, где су Турци у време ратно Сужње затварали. Овде су не єдногъ Србскогъ Ювака кости иструнуле.

„Но опетъ ти милость дамъ,“
„Ако презрешъ законъ твой,“
„Мухамеда Светца приимишъ“
И весь светый законъ мой!“ —

„„Неће Србинъ оставити
Никадъ вишњега Бога свога
Нит' я султанъ променути
Съ Мухамедомъ Христа мога““

„„О Везиру чуй речь мою:
Можеш' веранъ быти Робъ?
Кои презре Светость свою,
Створителя Бога свога?““

„„Ако данасъ онъ остави
Найсветијега Спаса свога,
То онъ може лако презрет'
Сутра првога светца *) твога““

„„Волимъ Главу изгубити,
Нег' презрети Бога мога
Србинъ веранъ — я примети
Мухамеда Светца твога;““ — ---

„Право имашъ Кауране!
Право зборишъ робе мој!
Више имашъ ты памети
Нег' Муфтія **) цео рој!“

„Зато тебе я поклањамъ
Сужномъ сада животъ твој:
Само немој мене одсадъ
Сећи Турскій Народъ мој!!“

СЛАВЕНИ НА ЈУГУ У V Iи VII ВЪКУ

(изъ Цинкайзена)

одъ

Стаматовића.

Мирно е, као што се види, прошло деветогодишње владање Јустина првогъ. Како се пакъ Царъ Јустинијанъ Славена бояти морао, одуть се види, што е онъ њи јошть у первыма своги владања годинама на Лѣвоя страни рѣке Дунава, у самымъ њиовымъ стаништама са успѣхомъ удержати старао се. Најболю войску и војводе онъ е у то време на Дунавъ пиняо. Таки прве владања нѣколикогъ године наши една одъ Племена Антскогъ Славенска војска, преко Дунава прећи, но съ великомъ штетомъ натрагъ узбиге се. Ова изда Славенима учињена побѣда само яче огорчи; због чега су они одъ тогъ доба сваке године одважне своје чете преко Дунава пиняли, но опетъ никако успѣти нису могли, да съ десне стране исте рѣке врыха мѣста нађу. Једва после битке једне, у којой е Царева војска сасвимъ пропала была, продру Славени 533 године оне насипе и обколе, кои су ій у њиовымъ стаништама до тогъ времена удржавали. Спочетка су само по најсѣверніимъ Царства византійскогъ странама грабили и робили, но доцніе све яче и више удараюћи на ове предѣле сваке су године све више и више населѣне већъ бывше опуда друге народе далѣ къ югу отискивали.

Године 540 и 541 управо држе се за оно време, кадъ су Славенски походи све већма ширили се, и све више пустошећій характеръ добіяти почели. Многе гомиле Славена съ другима народима савдињене не само што су преко Илирія, Мизіе и Тракіе у накрстъ до самы цариградски зидова продирали, него су јошть и до јужне Македоніе допирали, гдѣ су Касандру освојили, а затимъ изъ Европе у Азію прешли, у Ѳесалію упали, преко најопасніи гора Етски Ѳермопила странутницома обишли, и једва одъ добро утверђены на Истму обкопа зауставити су се могли. Страшно е оно описиванѣ, ков намъ е Прокопій о њиовомъ пустошењу и сваврѣиству оставіо, ков су они кадъ бѣднымъ житељима почињали. Само число несрећны Елина, или јошть у раніа времена посе-

*) Мухамеда Пророка.

**) Турски Првосвештеници.

лѣны онуда други народа, ков су као робљ преко Дунава са собомъ вукли на 140,000 глава износило.

Да бы се за будућа времена овакова за Византійско Царство несрећа предупредила, и противъ Славена да бы се постоянный одпоръ поставити могао, у ово по свой прилици време поправи истый Царъ троструке обконе, конису се одъ запада къ истоку преко цѣлогъ у Европи Византійскогъ Царства протезали. Первый и найсѣверніи обконъ пружао се одъ Сингидуна (Бѣограда) узъ Дунавъ до черногъ мора, у свези стоећи са новоутверѣеныма градовима Виминаціомъ, Раціаріомъ и другима; другій главный обконъ продужавао се кроз Дарданію и Мизію преко Хема (Балкана,) и саложавао в новоутверѣене градове Улпіану, Таврезіумъ Герману и Сардику; и найпослѣ одъ Епира преко Македоніе и Тракіе шоестирао се вданъ градъ тверданя, ков съ новымъ по Оракійскомъ Херсонесу бранилиштама и са утверѣенымъ поморскимъ градовима Редестомъ, Праклом и Силимвріомъ праву обрану за южніе предѣле и за престолный градъ сачињаваху. Окромътога поземльи се іошъ између речены обкона одвећъ много утверѣена мѣста сатраде и найпослѣ сасвимъ южно до саме Грчке подигне се изъ развалина стары градина множина на ново оправлѣны градова и утверѣены бранилишта. Юстинијанополь у Касторійскогъ езера острову, Буле и Аклійске, Ѳесалики градови, затимъ Ѳермопиле, Платеє, Ѳива Авина, Коринотъ, накъ найпослѣ Исомъ кои в новъ обконъ съ кулама и чувариња добыо быо.

Но са свыма овыма бранилиштама мало се помоћи могло безъ новаца и безъ людій: а добро знаше, да в у то време и царско благо и людство у царству због непрестана на истоку и на западу ратова умалило се изсалсиво. Окр. мъ тога ал о себи представити можемо, одъ какове су по моћи толике твердынѣ и бранилишта быти могла, кадъ се опоменемо, да в за Славенскимъ и Аварскимъ народима, кои су по многимъ источногъ Царства странама половину већъ жителя или поубіали или у робљѣ поодводили были, узастопце куга нишла, кои в за петдесетъ и двѣ године преко цѣлогъ свѣта бѣснила, накъ у Цариграду двѣ трећине, а по другимъ странама половину людства прождерала. За кугомъ су и друга іошъ зла слѣдовала, као што в 551 године онай ужасанъ землѣтресъ быо, кои в по Грчкой особито велике опустошав почињо и одвећъ много людій упропастіо. Исто тако и страшанъ онай потопъ у то доба на граници Ѳесаліе и по њеномъ сусѣдству догодіо се, као што су се іошъ и друга зла по другимъ предѣлима сбывала кои су бѣдне жителѣ са свіо страна и душевно и тѣлесно сатирала.

РАЗВІЋНЫЙ КРЧАГЪ.

Новѣсть одъ Х. Чокеа.

ЦВЕЋЕ

(продужење.)

Али кроз ту четврть године имаше Маріета и другогъ посла. Крчагъ задаваше іой много муке и досаде; а овромъ тога сыгурно и іошъ нешто.

Четнайстъ дана дуго ніе се у Ла Навулини очемъ другомъ говорило, него о крчагу. И свакъ говораше: да в онъ поклонъ Судіе, и сватба да в већъ уговорена. Но кадъ Маріета већынимъ другарицама торжественно изави, да воле некъ іой се тѣло са морскимъ бездномъ вѣнча, кежели са Судіомъ, почну ю дѣ войске само већма дражити, говорећи: Ахъ, ала ће се моћи блажено почивати у лоду кѣговогъ носа! То бы е прва досада.

За тымъ опетъ имаше мати Манонъ грозно основоположенiе, да ѳ Марiету натеравала, да свако iутро при извору кодъ пешчаре крчагъ промуњка, па онда са свѣжимъ га цвећемъ напуни. Крозъ то мисляше она, да ће Марiету на крчагъ и на срдце оногъ, што iой ѳ дао, навикнути. Али ова мрзяше све ѳднако на даръ и дарователя. Нато ѳ бывала радня на извору за ню права каштига. Втора досада.

Онда опетъ, кадъ ѳ годъ къ бунару у iутро дошла, налазыла ѳ два пута у седмицы поредъ пешчаре увекъ понешто одъ найлепшегъ цвећа, лепо уређено, башъ за великолѣпiе крчага створено. Окоо држака цвећа бяше увекъ ѳданъ комадићъ артiе обвiянъ, на коiой стояше написано: Любезна Марiе то. — Садъ неће вальда никога бити, кой бы малу Марiету варао, да Вила и чародѣя на свету има. Слѣдователно дошло ѳ дакле цвеће са сладкимъ надписомъ одъ Господина Криволюба. Марiета нехтеде цвеће ни помирисати, нъ узрока, што га ѳ жива пара изъ Судiйногъ носа задъхнула. Међу тымъ узимаше ипакъ цвеће, ѓрбо ѳ одъ польскогъ цвећа лепше было, артiо пакъ раздере на хиляду комада, и разбацы ю по ономъ месту, гди ѳ цвеће лежало. Али ни то ніе лютило Господина Криволюба, коегъ ѳ любовь у своемъ начину несравньиво већа бывала, нег' нѣгозъ носъ у своемъ начину. Трећа досада.

Напослѣдку изнађесе крозъ разговоръ са Господиномъ Криволюбомъ, да онъ ніе цвеће дао. Тко бы то дакле было? Марiета се наће сърху неочекиваногъ одвратiя весма у чуду. Одъ тогъ доба узимаше она истина цвеће са пешчаре радіе, и такођеръ га ѳ мирисала, али — тко га мећаше тамо? Марiета буде, што дѣвойке иначе нису, весма любопитльива Она погађаше часъ овогъ, часъ оногъ младића изъ Ла Напула. Но то се недаде погодити. Она прислушкиваше чакъ до ноћи: у iутру свагда станіе устаяше. Но она нити ѳ шта чути, нити увребати могла. На опетъ лежаше два путъ у седмицы чудно цвеће увекъ на пешчари, и читаше на окоо нѣгъ свезаной артiи тихій уздисай на ню: Любезна Марiето! — Такво што мора већъ и найравнодушнiегъ любопитльивымъ чинити. Но любопитльивость чини напослѣдку горећу муку. Четврта досада.

Пакостъ сврхъ пакости.

Отацъ Iеронiмъ препоѓедао ѳ было у неделю опетъ сврху задатка: Чудне су наредбе небесне. Мала Марiета мысляше дакле; то ће вальда небо наредити, да невидльивогъ цвећодателя ѳданпутъ већъ изнађемъ. Отацъ Iеронiмъ имаше увекъ право.

Ѳдне ноћи, кадъ ѳ башъ претопло было, пране се рано, и немогаше више заспати. Зато скочи она радостно съ лежишта, чимъ се првый руменъ iутра преко морски таласа и преко Лерински острова къ прозору нѣне собице ука за. Она се обуче па изађе наполѣ, да се на извору умiе: шеширъ понесе такођеръ да се ѳданъ часакъ край мора прошеће. Ту знаше она за едно тайно мѣсто, гди се купа.

Да бы къ тайномъ мѣсту дошла, морала ѳ изъ куће преко пешчаре ићи а одатле опетъ низъ брдо мимо гроба и мимо палма. Овай путъ немогаше Марiета, да мимо проће. Ѓрбо подъ наймаћомъ и найвиткiомъ ѳдномъ палмомъ спаваше сладко ѳданъ младый, витки човекъ а поредъ нѣга лежаше руковетъ найлепшегъ цвећа. Ѳданъ комадићъ артiе, на комъ ѳ без сумнѣ опетъ ѳданъ уздисан говоріо. — Како ѳ дакле Марiета могла мимо проћи?

Она ту стане, сва одъ страха задрхта. Хтеде опетъ вратити се кући. Но текъ што е за неколико корачаја натрагъ пошла, обазре се на спавача опетъ, и наново стане. Нѣгово срце недаде се такъ изъ дальине познати.— Садъ дакле или никадъ требало е једну тайну разрѣшити. Лагано корачи къ палми ближе. Но онъ чини се као да се гиба. Врати се дакле опетъ къ колиби. Ал' гибанѣ нѣгово чинило се само изъ плашльивогъ воображенія Маріетиногъ. Наново пође дакле она къ палми. Али можебити да се е онъ само утворіо, да спава. Брже побегне у колибу. Но тко ће сбогъ једногъ „можебити“ одма бегати? Смѣліе пође дакле къ палми.

При такавомъ љуљању нѣне страшливе и жељне душе измеђъ страха и любопитства. при тамо амо трчкараню изъ међъ колибе и палме, приближаше се она нпакъ једва за неколико мали корачаја къ спавачу, дочимъ заједно и любопитство страхъ надјачаваше.

А шта е мене брига? Пугъ ме води само поредъ нѣга. Спавао онъ или неспавао: та я само мимо идемъ. Тако мысляше Манонкина кћи.

Али она ніе ишла мимо, него остаде стојећи; требало бо е томе дарователю цвећа добро у лице да се погледи, за у своіои ствари сигурнымъ быти. Кромѣ тога спаваше онъ тако, као да се ніе већъ кроз четири седмице испавао. — Но тко бише? — Нитко другій, него Архилотворъ Колінъ? Давле онъ е био тай, кои е изъ старогъ непріятельства доброі дѣвојчицы толику досаду съ крчагомъ правіо, и у неповольны посао са Господиномъ Криволюбомъ био ю довео; онъ е заръ био тай, кои е тамо ишао, съ цвећемъ, да ю дражіо, да ю съ любопитствомъ намучи. И зашто? — Онъ е мрзіо на Маріету. Онъ се у друж ствама све єднако на єданъ неопростителный начинъ показываше противъ сиротогъ детета. Онъ ю избегаваше, гди е само могао, а гди ніе, ту е побожну малу увекъ врећао. Свакой другой дѣви одъ Ла Панула бывао е онъ пріятній, послужніи, са свакомъ рѣчитіи, нежели съ Маріетомъ. Помните! Нигда е іоштъ ніе познао, да игра премда е е она знала.

Ту дакле лежао е онъ изданъ, ухваћенъ. У Маріетиноі груди разпалисе осветa. Какву срамоту да му учини? — Найпре одузме му цвеће, одрѣши га, и у праведноі ярости презираюћи га, съ поклономъ спавача посне. Само зртію на коіой опетъ уздисаи: „любезна Маріето“ стоіше, задржа и метне брзо у нѣдра.. Єрбо е намѣравала ово доказательство нѣговогъ рукописа за будуће догађае о ставити. Маріета бише лукава. Садъ хтеде ићи, али се іоштъ ніе доста осветила. Она се немогаше никако съ мѣста да крене, докъ годъ Коліна подобно некапитага. Одрѣши дакле са шпицра свилену навтльику одъ любичне бов, обмота ю лагано около руке спавача и около дрвета и са три чвора чврсто около палме ко лина привеже. Кадъ се онъ пробуди, ала ће се чудити! ала ће га любопитство мучити, тко му е тай пркосъ учиніо! То онъ неће моћи погодити. Съ тымъ болѣ, а и право е.

Но Маріета е спрамъ нѣга вишемилостивна била. Нѣногъ посла, чиниое да се е кајала, кадъ га е свршила. Грудъ іой куцаше силно. Мыслимъ да іои напослѣдку и једна суза у очи дође, съ конма е сожалительно злочинца сматрала. Лагано отиде она къ гранатнымъ грмовма на пешчари на трагъ — често се обзираюћи: лагано пеняше се она узъ пешчару, често погледаюћи доле къ палми. Тако дакле једва матери Манонъ, коя ю зваше, куће отиде.

ЗАКЛЕТВА.

(конац)

Садъ се изтргне Робертъ изъ Феликсови обятія, кои га наново на груди свое претисну баше; нѣгова грудь дизаше се у несносномъ кушању и силну борбу у нѣму предвазнѣштаваше. Нѣгове очи зверкнуто тамо и амо гледаху, нѣгова се коса кострешише. Една мисао сва му чувства проби. Брзымъ ходомъ проће онъ неколико пута кроз своју малусобицу; на последакъ окрене се на Феликса, и онако поче говорити: „Феликсе! ако смемъ вѣровати, да е оно, што су детињству обећано іошъ и човеку свето, ако смемъ съ пунымъ увѣреніемъ држати, да пріятељство ни е празна суета, то си ты здавъ, кои ми ову сладку вѣру дѣломъ засведочити можешъ.“

Бутећи клекне тронутый пріятель на колено и подигне десну руку за знакъ заклетве; ал' Робертъ претисне га къ своимъ прсима и рекне: Не дркћемъ одъ смрти, коју самъ заслужіо, али одъ руке делата, а не одъ танета другова мои да погинемъ — то е, што жалостный мога живота конацъ ужасныимъ чини. Ты си мужъ, ты си пріятель, кои ми мой последный часъ усладити може. Завуни ми се свемогућимъ Богомъ, де ћешъ сутра при походу съ пушкомъ доћи и мене у оный часъ убити, кадъ ме делату предаду. Нѣгова рука не сме ништа треба да мою обеасвести. Я познавамъ неизмерну величину мога заклетваня, видимъ жертву, коју ты треба да мени принесешъ; али я заедно и то осећамъ, да у правомъ пріятељству ништа ни е немогуће.“

Я ни самъ кадаръ она чувствованія описати, коя су при овымъ речма срце пріятеља обузела была. Ледена му струја тѣло пробіе, онъ на колено клецаше, и не могаше говорити; но при свемъ томъ опетъ е нѣгова тежко обтерећена грудъ заклетвомъ потврђено обећаніе испунила.

У любвеупномъ тѣшеню проће имъ ноћь и невѣшества се зора укаже. У жалостномъ ходу ноћу на место губленя Робертъ погледи на небо и постоянымъ духомъ хоћаше. На место погубленія дошавши, судіи му се іошъ здавнуть прочита, кои онъ равнодушно, слушаше. На знакъ управљаћега официра доће делатъ, да жертву праведности страби — садъ — пуче, и Робертъ къ земли мртавъ паде.

У томъ истомъ мгновенію, кадъ се народъ преко догађаја чудіо, долети адютантъ издалека іошъ вичући: „пардонъ!“ Кадъ овай гласъ до Феликсовы уши продре, паде на своју душу и — пустаћега пріятеля и ужаснымъ гласомъ повиче: „Я самъ нѣговъ убица!“ Садъ му у помоћь сви притеку ал' бадава; мозакъ му се на вѣки поремети.

Наука. Несрећный овай догађай учи, да при сваком дѣлу дуже промышлявамо; врз иначе често се каемо.

ВѢРА ТВОЯ СПАСЕТЪ ТЯ.

У одномъ Граду не далеко одъ конака одногъ капетана скупила се една гомила людій и почеше се на здавнуть смеяти и викати. Капетанъ запита одногъ Солдата изъ нѣгове компаніе кои ту стоіше и здраво се смеше, шта се е ту стало? Ништа важногъ Господине Капетанъ, нѣколико ньи шаташе се за вѣру, и мало се почушаше: Шта е ту тако смешно, да се ты смеяти можешъ? Видите Госп. Капетанъ, я свето писмо вели: Вѣра твоя спасетъ тя; нека сваки веруе шта кои оће, я такођеръ имамъ мою веру. — Кажи ми давле шта верујешъ ты? — Шта мой чизмаръ верује, то исто и я верујемъ —

Шта твой чизмаръ? Я те неразумемъ. Видите Госп. Капетанъ, я самъ

момъ чизмару већъ више одъ две године єданъ талиръ и осамъ гроша дужанъ. Тай добрый човекъ кренко и свето верова, да му и за живота мога ни гроша платити нећу; а и я то исто верујемъ. —

Капетанъ се ніе могао на овай одговоръ одъ смеха уздржати, и такому се допадне, да в одма кесу извукао, и солдату два талира с' овимъ речима поклонио: На узми ты єданъ оритине, пак' платиш твомъ чизмару, я што претече, задржи за себе.

Захвалюемъ понизно! рекне солдатъ с' лукавымъ осмеванћемъ — захвалюемъ Госп. Капетанъ — али мой чизмаръ опетъ зато ни пфенига добити неће. — Шта? дрекне на њега разљрен капетанъ, ты угурсузъ єданъ, ты нећешъ твой дугъ да платишъ? Али молимъ покорно Госп. Капетанъ, вы то заћевати нећете, да два добра Христіанина, мой чизмаръ и я, за два талира вћру нашу изменимо?

Сам. М.

ВѢСТИ.

Његово ц. кр. апостол. Величество благоволило в посредствомъ кабинетскогъ писма одъ 3. Дек. т. г. вицепрезиденту, Францу Графу одъ Надашдъ, титулу Екселенције милостивѣйше даровати.

Његово ц. кр. апостол. Величество благоволило в кр. Хомбер-ешпикала, Карла одъ Бене, дѣйствителныхъ кр. Фишкаломъ премилостиво именовати.

Његово ц. кр. апостол. Величество благоволило в Контролора при пештанскомъ главномъ драйсигстаму (тридесетници?) Игнята одъ Хосу за првогъ контролора, а тамошнѣгъ Контролора Іована Вагнера за другогъ контролора премилостиво именовати.

ДОПИСИ.

Изъ П'. У Н. Новинама читасмо: да в Кнезъ пашкій њиго у Пешти было, и да никомъ ніе подвренъ учинио, тако исто и њему да нико ніе долазио. — Я се не могу довольно начудити, да у нашимъ Н. Новинама тако што може стояти, на ошитъ оно, што в у самой Пешти, где се Г. Новинаръ персоновмъ налази. Како садъ у спотрению страны вѣстій да нимъ вѣрујемо? Та' я самъ собственымъ очима видіо, кадъ в Графъ Сечењи Кнезу њиги дошо и на ручакъ га позвао; то в было прваый данъ. Другій в данъ Кнезъ на посѣщење Његовомъ Высочеству Палатину отишо (да в лепо примљенъ было, напосе самъ се одъ његовогъ Секретара), и одунудъ кадъ се опетъ отишо. Другій путъ давле да се не бы у Н. Новинама непистинита извѣстія спѣту давала, то Г. Новинаръ нека се изволи напре точно о ствари известити, па онда као истинито почитаемомъ публикуму саобштавати, а не као оно у числу 95 Н. Новина: да в мостъ поможу Пеште и Будина скинутъ, где в текъ 23 Дек. скинутъ.

Димитріевићъ.

Изъ С.' (Писмо Издавателю П. Б. Скоротече!) Осимъ овы пренумерата на Скоротечу, кое сам у прешашћемъ писму послао, изволите и следующе примити. . . . . — Потрудићу се, да вам још колико могуће буде совокупим. Само то васъ єдно молимъ, да спа она готаин, кои се у Н. Новинама и С. Н. Листу противъ васъ и вашегъ Листа налазе, равнодушно не сносите; србо люди сте што чую обично за готовъ новацъ примаю. Зато молимъ васъ, да не пређутите оне чкаљење и чичке, кои Н. Н. веле, да ваши Листъ публикуму подносе? —

Я мислим, да бы нуждно было познати оногъ изъ Бачке вѣстника; и публично га уништати, каковы су то чкаљци и чичци, кое Скоротеча публикуму подноси? Ако свое ime пред публикомъ откріе, знаће му се одговорити; у противномъ слу чаю остае пред целымъ светомъ клеветникъ, кои уваженіе Скоротече пред Светомъ уништа. — То в света исти на, да Скоротеча још досад никаковой тужби повода ніе дао нити в какъво изобличенје одъ высочайшегъ Места приніо. — Како годъ што в Vilag Hirlapa хвалило, тако в и Скоротеча народны Новина Издавателя у корлат сатерао. — Да в Издаватель Народны Новина правый родољубац, нда му обица народна ствар онако на сердцу лежи, као што онъ пред Светомъ, описуя, вѣста стидіо бы се ону вѣсть у свое Новине ставити

коя се общем србском дѣлу на убитак клони. — Немойте се дакле вимало на она несмислена једногъ без имена клеветника изражења смућивати, ер ваше Новине и мужкій и женскій пол са увеселењем и задовољством чита — а тай дописатель да се речій свои нестиди, он заиста ніке своє пред Светом утано небы. —

Г. П. Д. Б.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

Берлинско дружтво „за Поправленіе морално покварены дѣвица" добыло е на даръ одъ свога краля єдно пристойно зданіе у Берлину, гди ће одно много полезніе моћи дѣйствовати на характеръ речены лица, будући е досадъ на врло малый просторъ вытичкога дома стесненo. Ово е дружтво завело се на подобіе Лондонскога Маргарета-Штіфта, кои е скоро пре сто година заведенъ. — У француской варошы Бордо ондашніега Пароха, кадъ е бішъ свету службу одправлио, нека жена изъ тамошнѣ околине тако яко съ ножемъ прободе, да е у салной крви огрезнувши на землю стропоштао се; међутимъ равна ни е свртоносна. Злодѣйница е таки у руке судейске пала, гди пристаномъ испита изрази се, да е то злодѣство учинила зато, што ю е истый парохъ пре три године у виду пештица обчинио. Изъ овога излагенія мысли се, да иста женска ни е свагда при себи, зато ће се морати на удобніе време главный судейскій испитъ одложить. —

(Сербія.) Београдске Србске Новине обилною Стеченіе на професорство теоретическе и практическе Геометріе. Съ овымъ звањемъ скопчана е плата одъ 1200 ф. у сребру; спакій накъ, кои жели рекурирати, треба да се до среде идућега месеца февр. прикаже.

(Наполь.) Одъ 28 Нов. здраво Етна материю избацује; садъ су бішъ два месеца, одъ како су дне парне лађе съ много њи страны одавде у Месину и Катанію отишле, да ово изредно природе позориште скатрило. Као што се обычно догађа, Везувъ, кои е већъ читаву годину одвећъ димио се, прошасте е недељ престао; ал' опетъ изъ ушія, кое се горе на кратеру (грлу?) чуе, чини се, да е внутреньость брега сва до грла съ кипећомъ лавомъ напуњена.

ДНЕВНЫЙ КУКОЛЬ.

„Гди те не сею, ту не ничи"

Чиста пшеница, пакъ опетъ се находи у њой кукоља — нити га се може човекъ да опрости! Ал' томе се не треба чудити: ер то ништа ни е ново, као и то, што се и я никако не могу Г. Учредника (?) Народны Новина да опростимъ. Ер текъ што се съ єдне стране руженћемъ П. Б. Скоротече на мена искали, таки съ друге стране подъ видомъ родолюбія мой Листъ грди и Издателя нѣговогъ гледи предъ светомъ да оцрни. — Я све равнодушно сносимъ; єдно што сами пуно увѣренъ, да почитаемый србскій публикумъ, за кога любовь и благо ни самъ посумньо одъ Премилостивогъ нашегъ Монарха овай Листъ запросити, о моіой подражаніи достойной намѣри ни најманѣ не подозрѣва; друго што бы излишно было Г. Учредника П. Н. предъ светомъ црнити; само то єдно не могу пропустити, да не напоменемъ, што Г. Учреднику Народны Новина ни е доста, што свои Новине уређује, него се и за Учредника П. Б. Скоротече брине! Ово е велико родолюбіе!? Приноси роде жертве да се не утиша неугасимъ жаръ родолюбія!? Ер то се зна; да е Г. Павловићъ у Карловци на собору было, а нећу тимъ е свагда у нѣговымъ Листовима „Издаватель и Учредникъ" стопло. Я молимъ Г. Павловића, да ми ову тайну открће, а као родолюбацъ, кои жели да благо обще процвета, знамъ, да ће ми е посредствомъ свои Новина открити. Ер то не верукамъ, да іошть и и Егдези, и како л' Србльи знаю, да Г. Павловићъ може у єдно и исто време на два места — у Карловци на Собору и у Пешти да своє Новине уређује — бити; А кадъ ми Г. Павловићъ ту тайну открће, онда ћу му и я одговорити, има ли П. Б. Скоротеча Учредника, и како е Г. Учредника Н. Н. вѣсть Лођики сходна. (?!)

Издаватель.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastein Gasse Nr. 349

У ПЕШТИ словима Байерловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courrier.*)

Число 52. Четвртакъ. 31. Декембра 1842 Год. I.

УТЕКШИЙ УЖИТАКЪ.

Дѣво твой не строгій взоръ
Натрагъ тура сьмио,
Твогъ не тѣла красный створъ
Дражи пакъ умьно.

Дѣво! немой дѣте быт'
Писамь ни я дѣте
Може л' сердце-око крыт'
Пуно любне свете?

Зато и я — Пророкъ младъ —
Звамъ твогъ ока сьякъ;
Него са вномъ ајд' у ладъ
Тамо гле у брезьякъ.

Трава ложу препрамља
Леншу него' одъ перја,
Бенкъ бит'ћу съ тобокъ и
Ињакъ одъ Поцерја.

Слушајући позивъ тај
(О да строге дѣве!)
Рекне „Идемъ тражит' рај
Изгубљѣнъ одъ Еве!"

Истомъ што смо стигли стамъ,
О ај' я се прену
Цѣло баше само сањъ,—
Я сдъ грамъ стѣну.

А. Андрићъ.

У Ковачици кодъ Панчове
25 Декембера 1842.

СЛАВЕНИ НА ЈУГУ У VI и VII ВѢКУ

(изъ Цинкайсена)

одъ

Стаматовића.

(конецъ.)

Зато се тежко вѣровати може, да су свеЮстинијанове нове твердинѣ и свевојничке преправности и найманѣ походе Славенске заустављали. Єръ ій вечъ 546 године налазимо у Ѳракіи, на дне године доцніе пролазе они кроз Илирію; 550 године продиру до самогъ приморя Ѳракійскогъ, гдѣ градъ Топеросъ освојаю: а слѣдујуће године съ приличномъ штетомъ узбіени одъ Солуна враћаю се. Но іошъ у то време съ десне стране Дунава нигдѣ ни су Славени населѣни были, єръ у цѣлой земльи, кроз коју су они пролазили, ништа се ни в налазило, окромъ развалѣны градова и села съ порушеныма бранилиштама и опустошеныма поляма, коя су гомилама около лежећи трупова людски на све стране окужена и отрована была.

Но зато опетъ попављали су Славени са свакомъ годиномъ своя нападања; они свакимъ даномъ византійскомъ царству све су опаснїи бивали, єръ су се съ другимъ народима у договору или у случаїной може быти свезн налазили. Тако се ни мало сумнати не можемо, да Кнеза Гоескогъ Тотиле на Грчку землю ударанѣ, ков се у ово време догодило, съ договоромъ Славена ни в было, кои су у исто времо краоъ Гепиде прошли были,

да и сами са сѣвера крозъ Илирію, Дарданію и Епиръ у Грчку продру. Мало пакъ доцнѣ сирѣчъ 558 године у єдно съ Хунима време Славени су подунавске предѣле опустошавали.

За последњи Юстинијановы година 563 почну Цариграђани своя са Аварима преприрања, коя се подъ Юстиномъ другимъ до боя већъ пакъ и до срамне намире доведу, у коіой Авари као Цареви саюзници годишньій одъ 80,000 дуката данакъ одъ византійскогъ Царства добыю. Но съ овымъ се и Авари обвежу, да Славене на дольнѣмъ Дунаву подъ уздомъ держе: зато и Царъ на ову погодбу и вѣрность Аварску ослањоћи се и ту іошть погрѣшку учини, да и онако малоброіне по Дунавскимъ твердыняма брантителѣ іошть већма умали. Отудъ є слѣдовало, да є опетъ 578 године єдна Славенска одъ 100,000 людій войска преко Дунава прешла, пакъ онда у многимъ четама преко Мизіе, Македоніе и Ѳракіе разишавши се и нигдѣ озбильскогъ одпора не нашавши до саме Грчке продрла была. Докъ су овако Славени по Царству Византійскомъ мутили, заиште іошть єданпутъ Царъ помоћи одъ Авара. Мѣсто што бы требало, да Авари Славене, као што се Царъ надао, изъ царства протераю, радіе нападну они на праздна Славенска мѣста и станове предъ Дунавомъ њине, коя по већой части мачемъ и ватромъ поплѣне, землѣ посѣяне опусте и съ добыткомъ обтереѣени у свою домовину поврате се. У овомъ само повратку, као што се мыслити дае, сретну се они са Славенима, разбію ій и робльѣ одъ њи византійско поотимаю.

Мы далѣ никаковы достаточны извѣстіа о судби оны Славена не мамо, коп су се међутимъ по южнымъ византійскогъ Царства странама задержавати морали; но опетъ то держимо, да є иста Славена велика часть, кадъ се већъ главна войска разсула была, по празднымъ византійскогъ Царства предѣлима заостала: зато съ приличномъ извѣстношћу узети можемо то, да перве Славенске по южнымъ прекодунавскимъ странама населбине у ово нарочно време падаю, ако међутимъ єдиственно о томъ ништа потвердити и не можемо. Єръ ова найстарія Славенска населбина свакояко догодила се непримѣтно, и онда є текъ са своимъ утокомъ на преображай народа и землѣ византійскогъ царства снажномъ учинила се, кадъ већъ њѣнъ почетакъ и полагано развіяньѣ Славенско съ повѣстномъ точношћу ни су се показати могла. Постоянство и сталный характеръ свой добыла є'та Славенска населбина текъ у доцнія времена, кадъ су нове Славенске чете у Царство ушле и покрай населѣны Славена, кои су се одъ овогъ времена овдѣ намѣстили, одомаћиле се.

РАЗБІЄННЫЙ КРЧАГЪ.

Повѣсть одъ Х. Чокеа.

(конецъ.)

Пантљика одъ шешира.

Али іошть истогъ дана Колінъ нова зла почини. Шта чинише онъ? — Явно посрамити хтеде онъ сироту Маріету. Ахъ! Она се ніе сетила, да нѣну любичну пантљику савъ Ла Напулъ познае! — Колінъ знао є то добро. Онъ ю обвіе гордо окоо своге шешира, и носише ю предъ целимъ светомъ на видикъ као какву освою. И свако говораше: Добыо є одъ Маріете," Све дѣвойке викаше лютито: „Злочинацъ! а сви младиһи, кои су Маріету радо виђали „Злочинацъ!"

„Како то? Мати Манонъ?" викаше Судія Криволюбъ дошавши къ Манонки, а знао є тако сыло викати, да му є у читавомъ носу некако чудно одеки-

вало: Шта? то трпите Вы? да моя невѣста обдарує младогъ арендатора Колина са пантљикомъ одъ нѣногъ шешира? Вечъ в време, да држимо сватбу. Проће л' ова, онда имамъ вальда и я право говорити."

Имате право! одговори мати Манонъ кадъ стои стварь тако, то мора сватба брзо быти; проћел' та, престаће онда све."

Мати Манонъ, али Ваша кћи іоштъ никако неће да каже: „Хоћу."

— Преправляйте само сватовску гостбу!

„Али ме неће она ни єданъ путъ! само пріятно да погледи; а ако я кодъ нѣ седнемъ мало, дивячица одма устане и побѣгне одъ мене."

— Господинъ Судія, преправляйте само сватовску гостбу.

„Али како, кадъ се Маріета противи?"

— Мы ћемо ю изненада затећи. Идимо къ отцу Іероніму. У понеделякъ онъ нека врло рано и сасвимъ тихо сирши вѣнчанѣ. То ћемо ми нѣму лако доказати. Я самъ мати. Вы сте прва особа одъ надлежателства у „Ла Напули. Онъ ће насъ морати послушати. Али Маріета несме одъ тога ништа знати. У понеделякъ ћу я ню рано къ отцу Іероніму послати, и то саму съ єднымъ налогомъ, да се не сети. Онда некъ іой Парохъ срдце преоврене. По сата за тымъ доћи ћемо оба и мы. Онда брже къ олтару. А ако Маріета и іоштъ рекне нећу: шта то чини? Та старый Господинъ неможе и онако да чуе. Донде требате само ћутати предъ Маріетомъ и читавымъ „Ла Напуломъ.

Тако и оста међъ обоицы. Маріета и несавшие о срећи, коя іой е предстоила. Она мысляше само на Колинову пакость, одъ кое в было савъ „Ла-Напулъ говорио. О како се каяше она своіой несмысленности са пантљикомъ! па опетъ прашћаше она у срдцу крывицы злочинца. Маріета бяше одвећъ добра. Она преповеданіе нѣной матери, да, и свымъ другарицама: Колинъ в нашао мою изгубљену пантљику. Я му писамъ дала. Садъ хоће ме съ њомъ да дражи. Знате ли де, како ми в Колинъ одавно већъ зао было, и како в увекъ гледао, гди бы бы ме могао увредити!"

Ахъ, сироте дете! оно незнаде на каква в нова зла подмукльый човекъ опетъ мысліо.

Разбіенный крчагъ.

Сутра данъ подрани Маріета съ крчагомъ къ извору. Іоштъ небяше никаквогъ цвећа на пешчари. Но и было в іоштъ прерано; врбо сунце текъшто в изъ мора излазыло.

Кадъ ал' чуше се корацы. Колинъ доће носећи у руки цвеће. Маріета се зацрвени као крвь у лицу. Колинъ тепаше: „Добро ютро Маріето!" — Но поздравъ му неизлазыше башъ просто изъ срдца; едва га в могао изговорити.

„Зашто носишъ ты Колину пантљику тако явно?" рекне Маріета, поставивши крч гъ на пешчару. „Я ты ю писамъ дала."

„Писи ми ю дала, любезна Маріето?" пыташе онъ, и пребледи савъ одъ внутренегъ гнѣва."

„Маріета стыдила се в нѣне лажи, спусти трепавице, те после єдногъ часка рекне: „Добро, дала самъ ти ю; но нетребашъ ю явно носити. Дай ми ю натрагъ."

Онъ одвеже ю дакле лагано: нѣгова лютость бяше тако силна, да ніе могао сузу у оку шити уздисай грудій сакрыти.

„Любезна Маріето, пусти ми твою пантљику! рекне онъ тихо.

„Нећу!" одговори она.

Садъ пређе нѣговъ сакрывенный гнѣвъ у очаніе. Онъ погледи съ уздисаіомъ на небо, онда сиркнуто на Маріету, коя тихо и побожно край извора

стоиње са оборенымъ очима и спушѣнымъ рукама.

Онъ обвіе любичну пантљику окоо ките цвећа; кликне: „Ето ти дакле свега!“ и бацы цвеће тако накостно къ великолѣпномъ крчагу на пешчари, да се овай строваи и разбіе. Злорадо побегне онъ одатле.

Мати Манонъ виђала е иза прозора вребаюћи, и слушала све. Но чимъ се крчагъ разби, мал' да неоглуви и неослепи. Она се тако устрашн, да е једва штогодъ рећи могла. А кадъ хтеде сыломъ кроз узкій прозоръ да се напоље провуче, те да бѣгаюћегъ злочинца псуе, извали она изъ слабогъ каменя савъ прозоръ кои се са страшномъ букомъ стропота, и разби.

Толика несрећа обнесвестила бы сваку другу Госпоју. Манонка пакъ доће брзо къ себы. Срећа вели да самъ я нѣговой крывицы сведокъ. Онъ мора предъ Судію! Крчагъ и прозоръ треба да ми нѣгово злато претегне. То ће ти дати богатый миразъ Маріето! Но кадъ Маріета цреповедонесе одъ разбіенногъ крчага — кадъ виђе Манонка, да е рай изгубљенъ добрый Адамъ безъ главе, да одъ Еве само ноге читаве остане, да змія неоскверњено торжествуе, а тигаръ да е непокварень, ягњета пакъ до рена нестало као да га е тигаръ прождерао, — онда проспе мати Манонъ лелекаюћи противъ Коліна сылне клетве, и рекне: „Ето вишъ да е хитацъ башъ изъ ђаволске руке дошао.“

Судъ.

И она узме крчагъ съ једномъ, а Маріету съ другомъ рукомъ, и отиде окоо деветогъ сата къ Господину Криволюбу, гди е судити обычствовао. Съ гласномъ викомъ донесе она садъ нѣну тужбу напрво, показавши разбіенный крчагъ и изгубљеный рай. Маріета плакаше горко.

Судія, видѣвши да е крчагъ разбіенъ, а невѣста красна да плаче, доће у тако праведну ярость, да му е савъ носъ помодріо было, као Маріетина гласовита одъ шешира пантљика. Онъда крезъ свое Пандуре зликовца таки къ себы довести.

Колінъ доће дубоко ожалошћенъ. Мати Манонъ понови садъ нѣну тужбу са великомъ говорљивостію предъ пандурима и писарима. Али Колінъ ніе слушао нимало. Онъ ступи къ Маріети и пришапне іой: „Опрости ми любезна Маріето, као што и я тебы прашћамъ. Я самъ ти крчагъ само нехотице разбіо али ты, ты си ми разбила мое срдце!“

„Какво е то шаптанѣ тамо?“ крыкну са судейскимъ Высочествомъ Господинъ Криволюбъ. „Чуйте тужбу противъ Васъ, те браните се.“

„Я се небраним нимало. Я самъ разбіо крчагъ, али противъ мое волѣ“ рекне Колінъ.

„Тако мыслимъ скоро и сама!“ рекне вцаюћи Маріета: „Я самъ крыва толико, колико е и онъ крывъ, врбо самъ га я увредила и до ярости довела. По томъ се е непазльиво са пантљикомъ и цвећемъ на мене баціо. Онъ ніе крывъ.“

„Гледай деръ ты нѣ!“ викаше мати Манонъ: „Заръ дѣвойка хоће іошть нѣгова бранительница да буде. Господинъ Судія, говорте! Онъ е крчагъ разбіо, то вели не тан; а я разбила самъ због нѣга прозоръ — хоће л' таити може видити.“

„Будући да танти неможете, Господинъ Колінъ“ рекне Судія, „зато ће те платити за крчагъ трыста Франка, врбо толико е вреданъ; кромѣ мога пакъ за . . .“

„Не,“ крыкну Колінъ, „толико башъ ніе вреданъ. Я самъ га на вашару у Ваиси за Маріету за сто Франка куніо.“

„Вы га купили, Господинъ Безобразниче? викне Судія, и лице му се усподоби сасвимъ Маріетиной одъ шешира пантљики. Но више нити смеде, нити хтеде говорити; ербо се в неповољны изтраживања у ствари боіо.

Колінъ се пакъ због укора разари, и рекне: „Овай крчагъ послао самъ я окоо сутона на данъ ваиара кроз Вашегъ властитигъ слугу Маріети. Та Іаковъ в ето кодъ врати. Онъ в сведокъ. Іакове, говори: инсамъ ли ти я кутію дао, да ю предашъ Госпоій Манонки?“

Господинъ Криволюбъ хтеде стварь претрпати. Али сулудный Іаковъ рекне:

Сетите се само Господинъ Судія. Вы ми узесте Колинову кутію, и однесосте оно што в у ньой было Госпоій Манонки. А кутіе ето тамо іошъ негде међу артіама.“

Садъ морадоше Пандури сулудногъ Іакова напољ избацыти, а и Колінa одтераше докъ га другій путъ не зовну.

„Добро, добро, Господинъ Судія!“ но ово ће Вамъ последна у Ла Популу игра быти. Знамъ я кромѣ овогъ и више, да сте се Вы съ моимъ иманѣмъ кодъ Маріете улагати хтели. Будете л' ме тражили, то ћете добро учинити, да одящите у Грассе къ Господину земальскомъ поглавару. Съ тымъ отиде Колінъ.

Господинъ Криволобъ бяше врло смућенъ. и незнаде у буни, шта в чиніо. Госпоа Манонка тресаше главомъ. Стварь іой се одвећъ тавна и сумнителна учини. Тко ће ми садъ разбіенный крчагъ платити? питаше она.

„Мени, рекне Маріета са жаркимъ лицемъ, мени в готово савъ плаћенъ.“

Чудноватe наредбe.

Колінъ одяши іошъ тай данъ у Грассе къ Господину земальскомъ поглавару, и доће сутра рано натрагъ. Но Господинъ Криволобъ къ томе се само смѣше и ослободи Госпою Манонку одъ сваке сумньивости, кунећи се, ако іой Колінъ за крчагъ трыста Франка неплати да ће носъ одсећи. Заштымъ оде съ Госпоіомъ Манонкомъ къ оцу Іероніму поради вѣнчања, и препоручи му оштро Маріети озбыльно нѣну дужность представити, да се она као покорна кћи материной вольи и вѣнчању не противи. То рече старый, побожный Господинъ, премда одъ слегъ само половину разумеваше, шта су му у уши викали.

Маріета пакъ узме разбіенный крчагъ къ себы у спаваћу собу, и имаше га садъ текъ весма радо, а ньойзи се учини, као да се в рай у нѣну грудь преселіо, одъ како в онъ на крчагу изпрошупланъ быо.

Кадъ свану понедельакъ, рекне Манонка къ нѣной кћери. „Обуцы се лепо, и носи овай вѣнчићъ миртовъ къ оцу Іероніму; онъ га ште за вдну невѣсту.“ Маріета обуче се недельскій, узме безазленно миртовъ вѣнацъ, и однесе га къ оцу Іероніму.

Узгредъ сусретне ю Колінъ, кои ю пріятно и плашливо поздрави; а кадъ она каза, куда венацъ носи, рекне Колінъ: и я идемъ истомъ тамо, ербо морамъ Пароху вмѣсто црковногъ десетка новце донети. И докъ су оба шли, узме ю онъ ћутаћу за руку; обоє дрхташе, као да в вдно противъ другогъ велике крывице на души имѣло.

„Сси л' ми простила?“ шапташе боязливо Колінъ: „Ахъ, Маріето, шта самъ ти я учиніо, да си тако према мене немилостива?“

Но она немогаше ништа рећи, него: Буди само миранъ, Коліне, добы ћешъ ты опетъ пантљику. А я ћу твой крчагъ задржати. Сли де, онъ в ипакъ одъ тебе?“

Маріето, можешъ ли сумняти? Вишъ што годъ имамъ, то бы ти я све дао.

Хоћешъ ли ми у будуће пријатна бити, као другима?“

Она неодговори ништа. Кадъ пакъ у Парохову кућу ступише, погледи га она са стране, и видећши, да су му очи мокре, пришапне му: „Љубезный Колинъ!“ — Онда се сагне онъ и полюби јој руку. Садъ отворе се врата једне собе, и отацъ Јеронимъ одъ честитијшегъ стаса стојаше предъ њима. Младенце спопаде као нѣка несвестица, врбо они се држаху једно за другогъ чврсто. Незнамъ, бјаше л' то дѣйство полюбца у руку, или страхопоштаније предъ старцемъ?

За тымъ преда му Маріета миртовъ вѣнчићъ. Онъ положи га на нѣну главу и рекне: Дѣчицо, љубте се међъ собомъ! и ободраваше добру дѣву на найживльый и найтрогателнји начинъ, да люби Колина. Господинъ мора да е због нѣгове глувости име младожењ криво чуо, или га е због остарѣлогъ памћетвованија своегъ заборавио, пакъ е мислио да е Колинъ младожења.

Подъ наговаранѣмъ старчевымъ оженше Маріетино срдце сасвымъ; плачући и сдајући рекне она: „Ахъ, та и га любимъ већъ отъ давно, али онъ мрзи на мене.“

„И на тебе мрзимъ, Маріето? рекне Колинъ: „Моја душа жили само у тебы, одъ како си ты у Ла Напулъ дошла. О Маріето, како бјаше могао вѣровати или надати се, да ме ты любишъ. Необожава ли те савъ Ла Напулъ?“

Зашто си бегао, Колине одъ мене, зашто си волео мов другарице неже ли мене?“

О Маріето, я самъ тонуо у страху и несмѣлости, у брыги и любови, кадъ бы тебе виђао. Я немадо срдце близу тебе быти, а не би ли близу тебе, онда опетъ бывао самъ ишитъ несрећнји“

Кадъ су тако одинъ другомъ говорили, помысли добрый отацъ, да се нпате. Онъ ій дакле узме обое приближи једно другомъ и рекне молително: Дѣчицо, дѣчицо љубте се међъ собомъ!

Тада падне Маріета на Колинову грудь. Колинъ ю обгрли съ обадвема рукама, а лице обонхъ сіяше одъ возхишченија нѣмогъ. Забораве они Пароха и савъ светъ. Колинове устне почивале су на Маріетинымъ сладкимъ устма. Истина, то е было само полюбацъ, али доста једанъ полюбацъ найслађегъ уништоженя. Обое су были једно у другомъ стопљени. Обое су были њиову свесть тако изгубыли, да су узхишченомъ отцу Јерониму безъ да су сами знали до цркве и до олтара слѣдовали.

„Маріето“ уздисаше онъ.

„Колинъ!“ уздисаше она.

У цркви молило е много побожни; но съ удивлѣнѣмъ бяху они садъ сведоцы одъ Коліновогъ са Маріетомъ вѣнчања. Многи су трчали ишитъ пре свршетка торжества наполъ, и преповедаше десно и лево по Ла Напули: Колинъ е съ Маріетомъ вѣнчанъ.

Кадъ се вѣнчанѣ доконча, отацъ Јеронимъ се справедльво радоваше, што му е оно тако лепо за рукомъ испало, и што е кодъ младенаца тако мало одпора нашао. Онъ ји одведе у свой домъ. За тымъ дотрча Мати Манонъ.

Садъ Госпоя Манонка радоваше се нѣномъ зету, кадъ поче нѣгово богатство познавати, особито будући Господинъ Криволобъ и скупа съ нѣговымъ носомъ у Грасе одведенъ бяше.

Разбіенный пакъ крчагъ бяше у породицы до данашнѣгъ дана као споменъ и светиня чуванъ.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

Русія у смотрењу литературе све на вышій и вышій степень совршенства долази. Садъ е престало оно време, кадъ су Руси француске књиге читали, а свое по буџаџи у праху држали. Изображена Европа не може довољно да се начуди оновъ успѣху, ков у смотрењу књижествa Руссія чини. Но не ћемо се томе тако яко чудити, ако само безпристрастанъ погледъ бацимо на оне жертве, кое она подмагательнима и ревнителнима народногъ изображенія приноси. — Највеће новіе дѣло, кое неизбройне дѣлателѣ брои, есть велика руска народна Енциклопедія кое спомоћнаџи 100 — 200 рублый добыюю, изъ чега се заключити може, да издавателыи овога дѣла на много предбройнака рачунаю.

ВѢСТИ.

Высокославный кр. Угиг. Совѣтъ благоизволіо е на понизнѣиште наше Славне народ. Школа фондонъ управляюће Депутације предложеніи, Благ. Гдина Павла отъ Белгради, Острогонске Меће заслдателя, С. Андрійскогъ Сенатора, и мѣстногъ Школе Управителя за' приврeменогъ Актуарія кодъ те исте Депутације 13 Дек. 1842 числ. 45429 наименовати.

Пешта. Дакленъ е истина, да су се са замка одъ жица људи по Пешти гушыли. Ербо Хирлапъ одъ 5 овогъ месеца и лѣта имевше оне, кои су участницы были, кадъ се еданъ у овомъ лову нападао, а други та гледао. Онай страшанъ иештрументъ се већъ налази у рукама судейскима.

Една особита краља овы се дана у Пешти догодила; у едной кафани се покрыше 5 куглій с' Бiлiарa — а у едномъ честитомъ Содружеству 12 дуката.

Наши сонародници Маџари све већемъ и већемъ изображенію теже. Народность свою, као зѣницу ока сматраюћи, гледе сваконакыхъ начиновъ у болый цвѣтъ да доведу. Они изъ велике ревности и родолюбія често такова средства бираю, кои имъ цѣли ни су сходна. По зато опетъ они су похвале достойни, єръ непрестано се стараю, како ће еданъ другогъ у родолюбію и патріотизму да надвыси. — Досадъ е кодъ нын была велика борба само због тога: конъ бы начиномъ народность: име и єзикъ, као две главне черте ћене, обдржати и у цвѣтъ довести могли. Ова борба была е између две такорећи партае, одъ кои едну тако названу (ultra-liberal-ну) Pesti Hirlap, а другу тако названу конзервативну (съ разлогомъ напредујоћу) Vilag предводи. Садъ пакъ и трећа постаде, коюю Грофъ Сечењый предводи, држећи се изъ међу две речене партае среде. (aureae mediocritatis), кои ће по свой прилици најбржe свое намѣре реализирати (у дѣло привести). Онъ е торжествено академическо слово говорію, кое се (по видичомъ) найвише тамо клонило, да се поредъ любави, коюю Маџари къ роду своюмъ и отечеству у грудна своюма трею, други народа, нарочно Славена, народность не угнетава; да Угрисша своюю претерану отечественy любовь умѣри, и сонародницима и сограђанима своюма Славенима, кои су за Угарію, како њино тако и свое отечество, толико крви пролыли и тымъ е начиномъ одъ пропасти сачували, у народности предъ не напоси, єръ они су своюу према отечеству и краліо своюмъ вѣрность и любавь найвећимъ жертвама засвѣдочыли, и коюю и данъ данашный непрестано засвѣдочаваю. — Оновъ нелеслављеномъ народо — и родолюбцу, кои е у свима, а найвише у Славенскимъ срдцама любовь и вѣчиту благодарность к' себи поджегао, осимъ други жертвій, кое му сограђанн справлаю, за садъ му е малу а.' чисту благодарности жертву принело Бачко (Вася) старешинство еванген. Обштине.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Ладнокрвный духъ.) У некомъ дружтву енглески официра у Индіи пробаше еданпутъ, ко найпаше скочити може, и то, да горный крај неки высоки врата дотаћи. Одномъ испадне оно дѣло за рукомъ, али с притомъ одна као мртавъ побледіо, а то не безъ узрока; єръ горе на братима лежала е Кобра Манилла (отровна змія), коюю е онъ рукомъ додирнуо и доле свалію тако, да е усредъ официра пала. Сви побегоше изъ собе до едногъ, кои лагано узме бичъ, кои се ту было десіо, и змію на еданъ на убіе. — Тай истый официръ доста напатъ имао е неко вече кући преко узкогъ насипа, кои е на рѣки было. У еданпутъ слуга, кои е напредъ съ машалома ишао, стаде, баци е одъ себе и скочи у рѣку. У светлости іошть горуће машале смотри официрь кобру капелару, кои се бише устрашала, и съ затренымъ очима на њега гледаюћи преправаше се да на њега скочи. При овомъ погледу ни е му башъ найболѣ было, али где е ту е. Онъ нехтеде бегати; него изнуде свое жачь, и мужествено на змію нападне

Нико не зна, ни самъ официръ, шта є было, само се то зна, да су га после єдногъ сата видили, где на змиј, коіой є главу одсекао био. Лежећи спава. — Официрь є своју собицу лепо уредіо, пажећу прочегъ и чизме су му на дунару высиле. Неко ютро поче чизму наплачати, ал' одма у њој нешто лудно и глатко осети, кое се савијаше и права змиј бише. Да се садъ ваканвијао или могу натрагъ повукао, то бы безъ сваке сумње морао умрети. Али онъ смело у єдавпутъ навуче чизму, онда скочи и у ужасу отчајанія стаде неколико минута скакати. После паде на столицу и заповеди слуги, да му чизму свуче. Садъ изпадне нала зелена змиј, кои є єдна одъ найотровнія была, и кою є онъ сказанимъ умртвіо и готово сасвимъ измрсао.

(Кабулъ.) Сверћепство у XIX вѣку. Нѣкій поглавица индіанскій, по имену Дервалахъ Сурхатъ, кои є у енглеской войски надъ помажућимъ компаніама заповѣдао, 15-огъ Окт. поћу Енглезе изда. Онъ осућенъ буде, да кодъ наушка топа стане, и тимъ начиномъ да погине. Онъ є съ найвећимъ равнодушіемъ судъ слушао, кадъ су се нѣгови пріятельи сгрозили и самъ енглезки Генералъ тронутъ био. Осућенъ спокойно приближи се колу (Carré), и непрестано као милость моляше, да га за топъ не вежу; а кадъ су му молбу услушали, стисне руку Профоса, и мужествено поће страшномъ орудію, кое съ обадвема рукама обузевши, баци іошъ єданъ погледъ натрагъ и после на наушке топа главу метне. Садъ се изда заповѣсть; муња, одъ дима облакъ и далеко по брегови 'разлежући се єкъ био є знакъ, да є све свршено.

(Списатель и добро.) Нѣкій врло познатый францускій списатель путујући прошастогъ лѣта кроз нѣку частьсвогъ отечества нашће на једно добро, кое, будући е у врло лѣпомъ положају было, тако га јако плѣни, да се одма съ кола свиша, да ртъ и проча поболѣ посмотри. При улазку на врата смотри цедулю съ речма: Оно є добро на продају. — Текъ што є было ушао, прекрасна баштованка укаже се, кои га запита, жели ли добро промотрити, и напроси, да га свудъ проведе. — Странный списатель свудъ слѣдоваше дражестной баштованки, и кадъ є све добро наћрію, онда є запита: — Шта вреди ово добро? Шестдесетъ илида франкій, одговори баштованка. — Мени се добро здраво допаде, пређода онъ, и помисли у себи, кадъ бы толико новаца имао, одма бы га купіо. — Я ћу се о томъ промыслити, рече іой ясномъ гласомъ. — После нѣколико дана, кадъ є у Паризу за своимъ столомъ сѣдіо и перо у руци држао, на єданпутъ се врата отворе, и човекъ уће, кои као притежате „Журнала" знаше познатогъ списателя за спомоћника узети. — Шта иштете вы за вашъ трудъ? запита списателя. Я ћу вамъ добро платити, само ако се обвежете, да нете за мой Листъ писати. — Я самъ непостоянъ човекъ, одговори списатель, и због тогъ истогъ узрока не могу се на вашъ Листъ обвезати, због бога се не женимъ. Ал' пријатель Журнала не даде се одвратити, него на ново попови своју просбу, докъ найпосле списатель не рече: Да єданпутъ ствари крај учинимо, я ћу вамъ нешто садъ казати. Пре нѣкогъ времена видіо самъ добро, кое ми се одвећъ допало. Оно преди шестдесетъ илада франкій, купите л' ми ово добро, то ово перо за годину дана вама принадлежи. И на то пристаде одговори другій. Таки се контрактъ направи и съ обе стране подпише се. Добро садъ списателю принадлежи — Толико француски Листови. Мы не знамо, є ли тако, као што се преповѣда; но свой прилици речный списатель хтео є са тимъ вредность свои дѣла да покаже.

СМЋСИЦК.

(Растанакъ.) У Нев-Орлеану далеко є лакше са своіомъ женомъ раставити се, него венчати. — Не одавно добы некій мужъ допуштенѣ, да се са своіомъ женомъ може раставити, и то само зато, што є она лутый, а онъ белый шећеръ у тей мѣсати обычай имао. — Єданъ шећерный сладкій порокъ!

Цена-ране 29. Дек. на Пешт пијаци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб. гр.	сред. гр.	лоші. гр.
Чисто жито	140	130	120
Неполица	104	100	92
Раж	100	95	90
Єчам.	80	78	75
Зоб	65	62	60
Кукурузъ.	98	94	90

Издавателъ Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)
У ПЕШТИ словима Баімоловыма

ОДА

ВЫСОКО-БЛАГОРОДНОМЪ

ГОСПОДИНУ, ГОСПОДИНУ

ЕУГЕНІЮ одъ ГЬУРКОВИЋЪ,

У КРАЉВИНАМА

УНГАРСКОЙ, ХОРВАТСКОЙ и СЛАВОНСКОЙ

ИСТОЧНОГЪ ГРЧКОНЕСЕДИЊЬНОГЪ ЗАКОНА

НАРОДНЬИ ШКОЛА

Верховномъ Надзирателю и Управителю и проч. и проч.

приликомъ Нѣговогъ у Соедин̃ долазка

одъ

СОЕДИНСКЕ УЧЕЋЕ СЕ

МЛАДЕЖИ СРБСКЕ

сверадостно поднешена.

(Трошкомъ Фонда одъ учење се Србско-Соединске Младежи на Видовъ Данъ 1839 године заведеногъ.)

У СОЕДИНУ,

писменима Іоанна Гринна, ц. к. прів. Киьигопечатателя.

Plusque meis oculis absens Te semper amabo,
Et procul, ut colimus, Numina sancta, colam.

Hier. Vida.

Dignitas, honorque virum ostendit.

Bias.

За обще Благо Рода нам драгога
Ревности, душом и срдцем Вы прави
Србльи Сеѓединци о драги!
Осван ево нам свѣтлый данак,

*
* *

Изворъ кои в высоке радости!
Из нѣга нек се разлію капљице
По храброй срећны Срба земљи,
Благим кои су подъ Скинтромъ Царекимъ,

*
* *

Да срдце, душу облію милином;
Свак' да осѣти Свѣтлогъ Трона благост;
Нову угледа Рода звѣзду! —
Зора в Браћо! већъ заплавила,

6

И ТВОЄ так' о БУТЕНІЄ лице
Блаженства ліе капљице по грудма,
И густу гонеh' съ ума таму
Доводи Србство у свѣтлость свѣта!

*
* *

О живи славо и утѣхо Србска!
Име и Славу и Рода Честь храни,
Србинъ пек' цвѣта одсад' умомъ —
Вѣчно кодъ нѣга задобыо Име!!

пѣвао

МИЛОШЪ РАДОИЧИЋЬ,
И-год. „Любомудрія Слушатель.

---

1) Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
Hor.

Immer strebe zum Ganzen, und kannst du selber kein Ganzes
werden, als dienendes Glied schließ' an ein Ganzes dich an!
Schiller.

2) Wer das Leben liebt, muß nicht die Zeit verlieren,
Denn sie ist der Stoff, woraus Jenes gemacht ist.
Franklin.

3) Doctrinam citius quam aurum tibi delige,
Est iunctis opibus melior sapientia rerum.
Mancinnellus Anton.

4) Was glänzt, ist für den Augenblick geboren,
Das Echte bleibt der Nachwelt unverloren.
Göthe.

ПѢСМА

О ПОСТАНЮ ВРШАЧКЕ КУЛЕ.

Шта се чуе у Вршцу бiеломъ?
Подъ Вршачкомъ куломъ поноситомъ,
Или пиштн змiя? или вила?
Или звоне звона наопако?
Ил' се тресу Вршачке планине?
Па се таре дрвлѣ о каменѣ. —
Нити пиштн змiя, нити вила,
Нити звоне звона наопако,
Нит' се тресу Вршачке планине,
Да се таре дрвлѣ о каменѣ,
Веће пиштн у своме двору Лаза,
Ядан Лаза дѣвоячка маза,
Комъ лѣпоти неимаде пара,
Да обиграшъ сву люту Крайну.
Ако пиштн ест' му за неволю,
Муке су му горке додiяле,
Ево вeће шестнаесть неђеля,
Од' како се Юнакъ разболiо,
Па нитъ може остатъ, нитъ умрети,
Нитъ лежати, нити боловати.
Майке нема, а сестрiце нема,
А iоште се нiе оженiо;
Па га нема нико понудити,
Нитъ додат' му лађане водице.
Сву бы юнакъ болю преболiо,
Ал' га вiю на срдашцу муке.
Одъ муке му лице потавнило,
Ко што тавни од' мlеме каменѣ.
Кадъ су Лази муке додiяле,
Додiяле и предодiяле,
Онъ дозивлѣ служче Миянла,
Па онъ нѣму овако говори:
Дѣте мое, Слуго Миянло!
Вѣрный друже у моiой невольи!
Яко су ме муке обузеле,
Срдца болю преболѣти нећу.
Узми Слуго свилену тканицу,
Па ме уви одъ паса до врата,
Оседлай ми моега дората,
И попни ме коню на рамена.
Изведи ме граду на капiю,
И пусти ме измеђъ винограда,
Да се яркогъ я нагрiемъ сунца,
И нагледамъ свѣта бiелога.
То е слуга за Бога приможе,
Па га уви свиленомъ тканицомъ,
Оседла му доброга дората,
И баци га коню на рамена,
Па га води измеђъ винограда,
Подъ Вршачкомъ куломъ насађены.

А кадъ Лаза доће винограднма,
И онъ виће кулу поноситу,
Онъ дизгене коню на врать баца,
Па онъ нѣму овако говори:
Мой дорате, мое добро мило!
Сад' ме носи куда ти е драго,
Ал' нит' скачи, нити подигравай,
Нит' ты носи главу у высину;
Єръ неносишъ данасъ Господара,
Да онъ дѣли мегданъ са юнаци,
Већъ ты сада носишъ Господара,
Небыли му муке одлануле.
Боже милый, чуда невиђена!
Да е коме стати на гледати,
Потекла бы суза изъ камена,
Да погледа подъ Лазомъ дората.
Коньицъ бѣсанъ као горска вила,
Што нехае за узду ни руку,
А садъ носи болна Господара,
Па бы реко онъ за њимъ болує.
На прси е главу шилюно,
Па онъ иде као агнѣ младо. —
Кад' су были друму на разкршћу,
На разкршћу гди се пути дѣле,
Вѣтрићъ дуну одъ Вршачке куле,
Разлаћује на коню юнака.
Лази мало муке одлануше,
Подкраде га сапакъ на коньицу.
А када се иза сна трзао,
Алъ конь стои кули подъ прозора.
Кадъ е Лаза кулу опазіо,
Онъ овако њойзи говорію:
„Ой Вршачка куло поносита!
„Ты си мени по нечему равна;
„Твомъ постанію и момъ боловању
„Нико незна лѣка ни есапа.“ —
Алъ изъ куле нешто проговара,
Не будали Лазо, момче младо,
Богъ е само єданъ безъ постања,
Онъ ће дакле и безъ конца быти;
Єр' е Божя сила свемогућна.
Њой некма начала ни конца.
Алъ све друго имаде начало,
Па све мора и конацъ имати.
А шта тиче мога се постања,
Ево слушай ако ћешъ да знадешъ. —
У хиляди и друге стотине,
Четрдесеть и друге године,
Кадъ Татари свіетъ поробише,
Попалише землѣ и градове,
На алае войску раздѣлише,
Па е воде на четыри стране,
Бата *) води войску крозъ Руссію,
Землю Польску и землю Њемачку,
Войску води на францускзу гледи,
Преко Райне войску претурію.
Кадарь узе Ердель поноситы,
Галицію, Горню Панонію.
И остале землѣ и градове,
До Пожуна града бѣлога.
Пета узе лѣпу Молдавію,
И сву равну долню Панонію,
Одъ Пожуна па до Сегедина,
Гди се біе Тиса са Моришемъ. —
Куд'годь иду и прођу варвари,
Свуда пале и с' мачеви сѣку.
Попалише землѣ и градове;
Поробише лѣпе државе.
Майке робе а дѣцу имъ колю.
С' коньи газе старо и невольно.
Црна земля у крви огрезла,
Плачь и писке до неба се чуе.
Камень бы се разпо од' жалости,
Како неће єрдце у матери. —
Па што ови зіамъ починише,
Небы іоште ни по ядра было,
Ал' да видишъ брате Бекерана,

*) Бата, Кадарь, Пета и Бекеранъ были су войводе татарске.

Да га видиш невидло га сунце.
Єръ онъ ніе човекъ као люди,
Већъ крволокъ ко што су рисови.
Саставіо брке и обрве,
Па онъ валя съ крвавимъ очима.
Єданъ анжаръ носи у зубима,
Други држи у лієвой руцы,
А у десной носи топузину,
Куд'годь проће туд' се крвца ліе. —
Онъ пороби землю Каравлашку,
Каравлашку и Карабогданску,
На Видину Дунавъ претуріо,
И маша се ядне Булгаріе. —
Тадъ у Сербіи Стефанъ кралѣваше,
Когъ Великимъ Урошемъ прозваше.
Онъ небіше съ войскомъ у Сербіи,
Већъ воѣваше войну са Латини. —
Ово айдукъ едва дочекао,
Па Татаре пусти у Сербію.
А кадъ доће до града Звечана,
До Звечана и Кралѣва двора,
Таки на градъ юришъ учиніо,
И ктеде га силомъ освоити.
Ал' су Срблы старе мегданіе,
Па га лѣпше іоште дочекаше.
Когодь стигне граду на бедеме,
Таки му е глава са рамена.
Боже милый големога яда!
Да е коме стати на гледати,
Одъ стра бы му срдце препукнуло,
Да погледа кланѣ и рванѣ.
Стой цика бриткіе сабаля,
Стои луна тежки топузина,
Коньи вришту, а юнацы вичу,
Црна земля под' њима се тресе. —
Турцы вичу Ала и Муамедъ,
Па за голе саблѣ фатаю се;
Срблы вичу законъ отечество,
Па Варваре съ мачи пробадаю. —
Майке чеда држе у нарамцы,
Па кукаю као кукавице,
Друге врућу воду заитаю,
Па Татаре съ њоме поспаю. —
Али ко ће силы одолѣти?
Кол' побити милліонъ Татара?
Они съ мртви обконъ напуніше,
Преко мртвы живи покуліше.
Онда Срблы снагу изгубіше,
Па Кралѣвой кули побѣгоше.
За њима се тураю Татари,
Кога стигну съ земльомъ саставляю. —
Долетіше до Кралѣве куле,
Долетіше на ню ударіше.
На Юришъ ю ктеше отузети,
Ал' ню ніе лако освоити;
Єръ су у њѣ врата одъ желѣза,
Багламе су сребромъ затоплѣне,
Наоколо яки метеризи,
А на њима попзборъ юнаци. —
Кадъ виђеше проклети Варвари,
Да се кула неда освоити,
Злу се послу они досѣтіше,
Изподъ куле лагумъ отворіше,
Подкопаше тварде метеризе,
И каменну кулу поноситу,
Па Кралѣво благо разграбіше,
Ситный биссеръ и драго каменѣ,
И два нѣму сына заборіше,
Милутина и съ њимъ Драгутина;
Дадоше ій Кану Бекерану,
А међъ собомъ благо подѣлише. —
Кадъ се айдукъ робля дочепао,
Онъ разори и Звечанъ и кулу,
Пакъ онъ бѣжи къ равноме Банату,
Да га Урошъ не бы достигао;
Кодъ Паланке Дунавъ пребродіо,
И кодъ Вршца таборъ учиніо. —
Онда Вршацъ Венгенѣмъ се зваше,
На тры брега тры града имаше.
Ту Бекеранъ хтеде починути,

Починути войску одморити,
А да не бы побѣгло му робље,
Ил' га когодь на силу отео,
Мене кулу даде сагрaдити,
И у мени робље затворити.
Ал' ми нехте врата оставити,
Нит' прозора кудъ улази сунце;
Да незнаду два краљева сына,
Кадъ е ютро кадъ ли е сумрачно. —
Око мене гради метеризе,
На њи меће люте татарине.
Сто Татара да чуваю стажу,
А хиляду да е у преправи.
А кадь айдукъ мене утврдіо,
И около страже намѣстіо,
Онда таки ситну књигу пише,
Па е шаље одъ Сербіе Краљу,
Књигу шаље Краљу по Татару,
И у књизы овако говори:
„Ой Уроше! одъ Сербіе Главе!
„Вьосамь ты у Звечану твоме;
„У Звечану и у двору твоме,
„Ал' ме тамо дочекао писи,
„Зато самь се я самь наплатіо,
„Што си имо блага покушіо.
„Ал' ми и то іоште доста ніе,
„Єр' я идемь съ пута далекога,
„Самномъ водимь и два твоя сына,
„Па ми треба мало више троцка. —
„Зато теби бѣлу књигу пратимь,
„Да ми пошлѣшь сто товара блага,
„Пуста блага све мека дуката,
„И сто коня, што ће носит' благо,
„Па ми пошли ты ону галицу,
„Кою су ти Латини ковали,
„Ковали е па ти поклонили,
„Да нетлачишь съ војскомъ земло њихну,
„И коя е одь сувога злата,
„А весла іой одь драгогъ камења,
„На њойзи су бисерни єдеци.
„Она вреди шестъ товара блага.
„Па іошть ми е коньицъ оронуо,
„А предъ војскомъ пѣшке ми се неће,
„Зато пошльи твога ми Лабуда,
„Што му пара међъ коньима нема. —
„Ако ли ми то послати нећешь,
„Или съ твоіомъ војскомъ на ме поћешь,
„Оба ћу ти сына погубити,
„И изпећи као ягнѣ младо. —
А кадъ Урошъ бѣлу књигу прими,
И кадъ виђе шта му она каже,
Полише га сузе низъ образе,
И плѣсну се рукомъ по колѣну,
Па говори своимъ витезовма:
Яо мени! и до Бога мога!
Мы біемо браћу и христяне,
А Варвари дѣцу нашу колю;
Землю плѣне изъ нѣ робље воде,
Па се іоште съ нама подсмѣваю. —
По свой војсцы телаль књигу штіе,
Да свакъ знаде шта стои у њойзи,
А када се књига прочитала,
Краль говори своимъ витезовма:
„Немал' овде међъ нама юнака?
„Коега є Србкиня родила,
„Да ми отме дѣцу одъ Татара,
„Ил' на силу или пріеварy,
„Честита бы њега учинio,
„По Краљевства њему даровао,
„Нека влада за десетъ година,
„Нека влада нек' данка неплаћа,
„Па да ћу му мою саблю бритку,
„Мою саблю и мога Лабуда,
„Кои мени за даванѣ писy,
„Ал' ій отацъ за дѣцу поклања. —
Сви юнацы главе оборише,
И у црну землю погледаше.
Ніе зато што юнацы писy,
И за Краля не бы погинули,
Но немож' се нико досѣтити,

Како бы се могло доскочити, —
Доскочити Кану Бекерану,
Непоните Шестокриловићу,
Србскій Сердаръ одъ лѣпогъ Загоря;
Коньо е единацъ у майке,
И комъ нема пара у юначству,
Па што знаде турски и татарски,
Конда га е була одоила. —
Непоните но предъ Краля клече,
Па онъ нѣму овако говори:
„Милый Кралю! драгій Господару!
„Свѣтла круно! дико одъ Сербіе!
„Ево вѣра, ево десна рука;
„Я ћу твою желю испунити,
„Я ћу твою дѣцу освоити,
„И Татарма одшалити шалу.
„Я одлазимъ у мой шаторъ бѣлый,
„И спремамъ се ноћасъ у Татаре,
„А ты крећи войску у Сербію,
„И чекай ме съ войсковъ ходъ Дунава;
„Кодъ Дунава спрамъ града Вегеня,
„Свѣтла Круно за трыдесетъ дана. —
Па поскочи на ноге юначке,
У тры скока у шатору бію,
Косу бріе турску браду прави,
И облачи Дервишке мантіе,
Чалму веже а димліе стеже,
Начини се турска Дервишина,
Па се крену ноћомъ изъ табора,
Да га нико видитъ немогаше,
Собомъ носи два товара блага,
Петъ товара сладкога шербета,
У шербетъ е бенѣелукъ метаю,
Ко га піе, да се непробуди.
Ноћу иде, а даню почива,
Кудъ пролази за Татаре пыта.
А када е Дунавъ пребродіо,
И кадъ стиже до татарске страже,
Татарски е съ ныма говоріо,
И каже се да е изъ далека,
Чакъ изъ Мекке, Пророкова града,
И одъ гроба Светца Муамеда,
„Идемъ, вели, къ Кану Бекерану,
„Пророкъ ме е къ нѣму оправіо,
„Чудне му е даре опремію,
„Чудне даре, и чудне поздраве.
Дадоше му таки пратіоце,
Довеше га Кану подъ шатора,
А кадъ виђе Шестокриловићу,
Када виђе Кана Бекерана,
Турски клања татарски говори,
Па онъ Кана лѣпо поздравля:
„Здраво да си Кане Бекеране!
„Здраво да си Пророковъ рођаче!
„Вож'я слава на тебе е пала,
„Милость Божя и божѣгъ Пророка.
„Богъ ће твое име прославити,
„Ты ћешъ чудна дѣла починити,
„Одъ истока пакъ чакъ до запада,
„Ты ћешъ цѣлимъ завладати свѣтомъ.
„Пророкъ ће ти быти у помоћи,
„Пророкъ божій и сила нѣгова,
„Я самъ Кане чакъ изъ Мекке града,
„Грѣшный слуга великогъ Пророка.
„Пророкъ ме е къ тебі оправіо,
„Тебе Кане на то изабрао,
„Да ты Исламъ простренъ по свіету,
„Єданъ Исламъ и єданъ Алкоранъ,
„Да истребишъ по свіету Ћауре,
„До корена да Ћаура нема.
„Да сви божѣгъ вѣрую Пророка,
„Нѣму єдномъ сви да се кланяю. —
„А да можешъ одолѣтъ Ћаурма,
„И са силомъ и сваком запромъ.
„Пророкъ ти е даре оправіо,
„Чудне даре и чудну запру,
„Оправіо два товара блага,
„Петъ товара шећа Пророкова.
„Па е дар'ма силу неку дао,
„Силу Кане нигда нечувену.

„Єр' што више ты узарчинъ благо,
„Све ће више ово се множити.
„А кадъ пођешъ съ войскомъ на Ћауре,
„Ты се наши пића Пророкова.
„Па ти нико одолѣти неће,
„Нити тебе, нити твоіой войсцы. —
Тек' што Дервишъ ово изговори,
Одма стаде предавати даре,
Али Божіомъ силомъ и намѣромъ,
Указа се чудо на небеси.
Подиже се віорь одъ истока,
Ярко сунце у подне помрачи,
Сину муня изъ неба ведрога,
Затресе се земља изъ темеля.
Канъ Бекеранъ у лицу пребледи;
Сва се сила татарска поплаши,
А кадъ виђе Шестокриловићу,
Када виђе ида одъ Татара,
Мудра глава мудро се досѣти,
Бекерану овако говори:
„За сведоџбу и за потврђенѣ;
„Мои рѣчій и мога посланства,
„Ово Пророкъ учини знаменѣ,
„Да вѣруешъ намѣру Божанства.
„Аколь и то нећешъ вѣровати,
„И Божіой се сили умротивишъ,
„Богъ ће друго чудо учинити,
„Дань ће с' бѣлый у ноћь претворити,
„Црна ће се земля отворити,
„Твою войску и тебе прождрѣти.
Кадъ чу' айдукъ, шта му Дервишъ каза
И кадъ виђе небесно знаменѣ,
Къ земльи пада, па онь турски клања,
Бога моли и божіъ Пророка.
Пакъ говори Шестокриловићу:
„Сѣди доле Божій угодниче,
„Сѣди доле одмори се мало,
„И одъ пута одпочини трудна,
„А што велишъ о твоемъ посланству
„И Алиной светой заповѣди;
„Пророкъ нека слуги заповѣди,
„Я се сили Божіой непротивимъ,
„Штогодь велишъ я ћу учинити,
„Пророкову волю испунити,
„Ал' како ћу одолѣт' Ћаурма,
„Кадъ я немамъ доста самномъ войске,
„Наша се є войска разтурила,
„По свіету ко чеље по цвѣту,
„Па є многа войска изгинула,
„И наша є сила ослабила,
„А Ћаура ко на земльи траве,
„По хиљаду на єдногъ Татара. —
Аль говори Шестокриловићу:
„Доста войске Кане Бекеране;
„Доста войске съ коіомъ Ала влада,
„И десница Свеца Муамеда,
„Што Богъ хоће, учинити може,
„Нѣгова є сила свемогућа,
„Нитъ њоій когодь одолѣти може,
„А како ће одолѣт' Ћаури,
„Па зарь немашъ пића Пророкова?
„Ко га ніе да му пара ніе.
Іошть говори Шестокриловићу:
„Єли тестиръ Кане Бекеране?
„Да я пођемъ по твоіой ордіи,
„Да я видимъ твое витезове.
То Бекеранъ єдва дочекао,
Па говори Шестокриловићу:
Тестиръ теби, Божій угодниче!
Тестиръ теби колико ти драго,
Иди мою ты провиди войску,
И напой ю пићемъ Пророковимъ,
Па кадъ дођешъ брегу на высину,
Кодъ каменне куле сазидане,
У њойзи су гуе затворене,
Люте гуе два Краљева сына.
Поздрави ми моє делибаше,
Да чуваю у камену гуе;
Сутра ћу ій оба обѣсити,
Єръ я немамъ сада доста блага. —

Кадъ то чуо Шестокриловићу,
Одъ жалости срдце му процвили,
Аль онъ има разумъ и юначство,
Па онъ срдцу одолѣти знаде.
Мудро оди паметно говори,
Нико нѣга познати неможе.
Онъ татарску прѣброи ордію
И све виђе што е и како е.
Кудъ пролази турски абдесъ прави,
На юначство Татаре позива. —
А кадъ сунце иза горе зађе,
А онъ стиже кули каменитой.
Како стиже међъ Татаре оде,
Па онъ њима овако говори:
„Дѣцо моя, Татари Витези!
„Вѣрни сыицы Светца Муамеда,
„Ваша слава и Ваше юначство,
„Зачуло се по биѣломъ свѣту,
„Будте сложни и своме Кану вѣрни,
„Па ће іоште и далѣ се чути,
„Сложно дѣцо удрите Ћуро,
„Пророкъ ће Вамъ быти у помоћи.
„Канъ Бекеранъ Васъ е поздравіо,
„И посло Вамъ сладкога шербета.
„Да чувате Вы у кули робље,
„Да чувате да шербетъ піете.
А кадъ Дервишъ рѣчъ саврши,
Они редомъ сташе шербетъ пити.
Пиће сладко лакоми айдуцы,
Єданъ піе више одъ другога.
Докъ се редомъ пиѣмъ обредише,
Сви легоше главомъ безъ уплавля.
Кадъ то виђе Шестокриловићу,
Онъ поскочи на ноге юначке,
Па потрже свою топузину,
И онъ стаде мене бити кулу,
Мене біе, а дѣцу дозыва:
„Небойте се моя Соколови.“
Рука снажна, топузина тежка
Мене біоћъ изъ темеля крѣше,
И докъ себи путь е отворіо,
Мой е десный ћошакъ оборіо.
Тадъ извади два Краљева сына,
И баца ій за се на коњица.
Аль своме срдцу одолѣтъ неможе,
Већъ потрже свою сабљю бритку,
Па хиляду одсѣче глава,
Некъ хиляда двоицу замѣну,
Па се стиште съ роблѣмъ преко поля,
Како звѣзда преко ведра неба.
Юнакъ силанъ а ковыцъ помаманъ,
Одма быше Дунаву на брегу.
А када е Дунавъ претуріо,
И српска га опазила стража.
Она трчи на Муштулукъ Краліо,
И дозыва изъ грла биѣла:
„Дай Муштулукъ одъ Сербіе Краліо.
„Ево иде Шестокриловићу,
„Ево иде весела му Майка,
„Собомъ води и два твоя сына.
Боже милый, лѣпа састанка!
Да е коме стати на гледати,
Свако бы се срдце заплакало,
Да погледи одъ Сербіе Краля,
Съ десномъ рукомъ дѣцу загрліо,
Съ лѣвомъ грли Шестокриловића;
Па онъ дѣцу и юнака люби.
Одъ радости онъ сузе пролива:
„Добро дошла мила чеда моя,
„Добро дошо мой добрый Витеже!
„Єсте ли се чеда напатила?
„У проклетомъ робству кодъ Татара.
„Како сп ій сыне избаніо,
„И толикой сили одолѣо,
„Благо майцы, коя те родила,
„Благо меци, кои те имадемъ.
„Честита ћу тебе учинити,
„Честитъ быо, и ко те родіо. —
Аль говори Шестокриловићу:
Свѣтла Круно, огрѣяно сунце!

Бы ће врѣме све ћу ти казати,
Али сада ніе томе доба;
Єръ докъ сване и огране сунце,
Мы морамо разбити Татаре,
Да имъ, Краљу! одшалимо шалу,
И вратимо жао за срамоту,
Зато крећмо войску на Татаре,
Да пре дана Дунавъ претуримо,
Да до зоре збунимо Татаре,
Да незнаду побѣћи куда ће. —
Што рекоше то и учинише,
Съ войскомъ хитро Дунавъ пребродише.
Войску води Шестокриловићу,
Войску води, предъ войскомъ попѣва.
А кадъ стиже съ войскомъ до Татара,
И претиште Србљинъ Татарина,
Чакъ до Беча земльица поєча.
Татаръ пада ко подъ косомъ трава;
Одъ Србаља слабо ко погину,
Одъ Татара слабо ко утече,
А кадъ свану и ограну сунце,
Алъ Татара у Бегенію нема.
Онда Србљи таборъ разграбише,
И татарско благо задобыше.
Па одоше куѣи пѣваюћи,
А осташе Турцы зѣваюћи. —
Ето Лазо мога ти постања.
А што си се Лазо поболѣо,
Девойке су теби досадиле,
Понайвише лѣпа Анђелія,
Коя носи ноже окованє,
И пре сунца по градини шета,
Па невену коренъ съ ножемъ сѣче,
А на твое срдце намѣнюе.
Ты имаденъ деветнаестъ рана,
Зато су ти муке додіяле.
Већъ ты иди твоме бѣломъ двору,
Па ты кувай корѣнъ одъ невена,
Корѣнъ кувай у деветнайстъ вода,
И пи воду деветнаестъ дана,
Па ћешъ ране Лазо завидати,
И твое се болѣ опростити.
А кадъ Лазо ты ране завидашъ,
Ты запроси лѣпу Анђелію,
Илъ' є проси или є отимльи,
Да исчини яда и зіяма.
Кадъ є Лаза кулу разумѣо,
Онъ се враћа двору бѣломе,
Па онъ кува корѣнъ одъ невена,
Воду піе свое ране вида.
Кадъ є свое ране извидао,
Онъ запроси лепу Анђелію,
Онъ є проси майка му є дае,
Одведе є двору бѣломе,
Пакъ є люби ноћу и кадъ сване,
И съ тимъ вида са своєъ срдца ране.

У Вершцу 20-огъ Юлія 1842

пѣвао Симеонъ Ціюкъ.

PII/21

Univerzitetska biblioteka "SVETOZAR MARKOVIĆ" | Sign.

Datumi izdavanja knjige:

8. VI. 1952